V. İ. LENİN

EKİM DEVRİMİ DOSYASI

EKİM DEVRİMİ DOSYASI

V. İ. LENİN

BİRİNCİ BASKI
ANKARA 1999

EKİM DEVRİMİ DOSYASI

V. İ. LENİN

ÇEVİREN
KENAN SOMER

V. İ. Lenin'in
1915-1923 arasındaki yazı ve konuşmalarından
seçilen metinleri kapsayan bu yapıtını
Kenan Somer
Fransızcasından
(*Œuvres*, Editions Social, Paris - Editions du Progrès, Moscou, c. 21-33)
dilimize çevirdi ve kitap
Ekim Devrimi Dosyası
adı ile
Sol Yayınları
tarafından
Ekim 1999
tarihinde
Ankara'da *Şahin Matbaası*'nda bastırıldı.

ISBN 975-7399-74-4

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM
SOVYET YÖNETİMİNİN ÖRGÜTLENMESİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOVYET EKONOMİSİNİN ÖRGÜTLENME SORUNLARI

373

ÇEVİRENİN NOTU

Her biri öteki ikisine organik olarak bağlı üç ayrı bölümden oluşan bu derleme, Sovyet deneyimini bütün yönleriyle ve eleştirel bir yaklaşımla irdeleme gereksinimini duymaya başlayanlar için hazırlandı.

Lenin'in 1915-1923 arasındaki yazı ve konuşmalarından seçilen metinleri kapsayan bu dosya, Sovyet deneyiminin birinci evresini "birinci el" yardımıyla ve ayrıntılı bir biçimde irdeleyebilmek olanağını sağlayacaktır. İzleyen evrelerin de bütün yönleriyle ve eleştirel bir yaklaşımla irdelenmesi için, bunun özendirici bir başlangıç olmasını diliyorum. Çünkü günümüz sosyalizmine ilişkin teorik ve pratik etkinliklerin, "lâf kıtlığında asmalar budama" etkinliğine dönüşmemesi için, Sovyet deneyiminin "dört başı mamur" bir irdelemesine dayanması, böyle bir irdeleme üzerine kurulması gerekiyor.

Gerçi günümüzün sosyalizmi, sonuçta Sovyet deneyiminin "düzeltilmiş ve genişletilmiş" bir yinelenmesi olmayacak. Ancak Lenin'in de, daha 26 mayıs 1918'de, Rusya ulusal iktisat konseyleri I. Kongresinde söylediği gibi, "tarihe sosyalizmin bir kazanımı olarak girmiştir bu deneyim ve gelecekteki uluslararası devrim, kendi sosyalist yapısını bu deneyim üzerine kuracaktır."

Tıpkı Ekim Devriminin kendi sosyalist yapısını Lenin ve arkadaşlarının, Paris Komünü deneyimi üzerine kurmaya giriştikleri gibi.

Didim, 27 ağustos 1999

KENAN SOMER

BİRİNCİ BÖLÜM
TEK ÜLKEDE SOSYALİST DEVRİM

AVRUPA BİRLEŞİK DEVLETLERİ SLOGANI KONUSUNDA

SOSYAL-DEMOKRAT'ın 40. sayısında, "Avrupa Birleşik Devletleri" sloganıyla ilgili sorunun yurtdışındaki parti gruplarımızın konferansında, sorunun *iktisadi* yönü basında incelenmediğinden ertelenmesinin kararlaştırıldığını bildirmiştik.

Bu sorun üzerindeki tartışmalar konferansımızda, salt siyasal bir nitelik kazanmıştı. Bu belki de kısmen, merkez komite bildirgesinde bu sloganın özellikle siyasal bir slogan olarak dile getirilmiş olmasına bağlıydı ("dolayımsız *siyasal* slogan... deniyor orada); bildirgede yalnızca cumhuriyetçi Avrupa Birleşik Devletleri tavsiyesiyle yetiniliyor, ayrıca "Alman, Avusturya ve Rus monarşileri devrimci bir biçimde devrilmedikçe", bu sloganın saçma ve aldatıcı olacağı da özellikle belirtiliyordu.

Sorunun bu biçimde, yani bu sloganın siyasal bir değerlendirilmesinin *sınırları içinde* konmasına, örneğin bunun sosyalist devrim sloganını gölgede bırakacağı ya da güçten düşüreceği vb. gerekçesini ileri sürerek karşı çıkmak, tamamen yanlış olurdu. Gerçekten, demokratik bir yöndeki siyasal dönüşümler ve hele siyasal devrimler hiçbir zaman ve hiçbir durumda, koşullar ne olursa olsun, sosyalist devrim sloganını ne gölgede bırakabilir, ne de güçten düşürebilirler. Tersine, sosyalist devrimin tabanını genişleterek, yeni küçük-burjuvazi katmanlarını ve yarı-proleter yığınları sosyalizm savaşımına sürükleyerek, sosyalist devrimi yakınlaştırmaktan başka hiçbir şey yapamazlar. Öte yandan siyasal devrimler, tek bir edim olarak değil, ama çalkantılı bir siyasal ve iktisadi altüst oluşlar, çok keskin sınıflar savaşımı, iç savaş, devrimler ve karşı-devrimler dönemi olarak düşünülmesi gereken sosyalist dev-

rim sırasında, kaçınılmaz şeylerdir.

Ancak başta Rus monarşisi olmak üzere, Avrupa'nın en gerici üç monarşisinin devrimci bir biçimde devrilmesine bağlı olarak ileri sürülen cumhuriyetçi Avrupa Birleşik Devletleri sloganı, siyasal bir slogan olarak son derece söz götürmez olmakla birlikte, karşımıza bu sloganın iktisadi içerik ve sonucu gibi son derece önemli bir sorunu da çıkarmaktadır. Emperyalizmin iktisadi koşulları, yani sermayelerin ihracı ve dünyanın "ileri" ve "uygar" sömürgeci devletler tarafından paylaşımı bakımından Avrupa Birleşik Devletleri, kapitalist rejimde ya olanaksız, ya da gerici bir nitelik taşımaktadır.

Sermaye, uluslararası ve tekelci bir duruma gelmiştir. Dünya bir avuç büyük devlet, yani ulusları hiçbir engel tanımadan soyarak ve ezerek zenginleşen bir avuç devlet arasında paylaşılmış bulunmaktadır. Dört büyük Avrupalı devlet, yani İngiltere, Fransa, Rusya ve Almanya, 250-300 milyonluk bir nüfusa ve yaklaşık 7 milyon kilometrekarelik bir toprak alanına sahip oldukları halde, nüfusu *yaklaşık yarım milyar* insan (494,5 milyon) ve yözölçümü 64,6 milyon kilometrekare, yani yeryüzünün (kutup bölgesi hariç 133 milyon kilometrekare) yarısma yakın olan sömürgeleri ellerinde tutmaktadırlar. Bunlara bugün "özgürleştirici" bir savaş yürüten Japonya, Rusya, İngiltere ve Fransa gibi korsanlar tarafından parça parça edilen üç Asya ülkesini, yani Çin, Türkiye ve İran'ı da ekleyin. Yarı sömürge olarak nitelenebilecek (ve gerçeklikte şimdi onda-dokuz sömürge olan) bu üç Asyalı ülkenin 360 milyon nüfusu ve 14,5 milyon kilometrekare (yani Avrupa yüzölçümünün yaklaşık bir-buçuk katı) toprağı vardır.

Devam edelim. İngiltere, Fransa ve Almanya, yurtdışına en az 70 milyar rublelik bir sermaye yatırmıştır. Bu dolgun miktarın getirdiği "haklı" ve tatlı kârcığı (yılda üç milyar rubleyi aşan kâr) tahsil etmek için milyonerlerin, hükümet adı verilen ulusal komiteleri vardır. Bir ordu ve bir savaş donanmasıyla donatılan bu komiteler, "Milyar Bey"in oğulları ve kardeşlerini, genel vali, konsolos, elçi, her boydan memur, rahip ve öteki sülükler olarak sömürge ve yarı sömürgelere "yerleştirirler".

Kapitalizmin en yüksek gelişme döneminde, yeryüzündeki yaklaşık bir milyar insanın bir avuç büyük devlet tarafından soyulması, işte böyle örgütlenmiştir. Ve kapitalist rejimde, başka her türlü örgütlenme de olanaksızdır. Sömürgelerden, "etki alanları"ndan ve sermaye ihracatından vaz mı geçmeli? Bunu düşünmek demek, her pazar zenginlere hıristiyanlığın ululuğunu öğreten ve onlara, yoksullara yılda ... birkaç milyar değilse de, hiç olmazsa birkaç yüz

ruble vermelerini tavsiye eden köy papazı düzeyine inmek demektir.

Avrupa Birleşik Devletleri, kapitalist rejimde sömürgelerin paylaşımını amaçlayan bir birleşme anlamına gelirdi. Oysa kapitalist rejimde paylaşım, güçten başka bir temele, güçten başka bir ilkeye dayanamaz. Bir milyarder, kiminle olursa olsun, kapitalist bir ülkenin "ulusal gelir"ini ancak "sermayeye göre" paylaşabilir (ayrıca şunu da eklemek gerekir ki en büyük sermaye, kendisine düşenden çoğunu alır). Kapitalizm demek, üretim araçları üzerinde özel mülkiyet ve üretimde anarşi demektir. Kapitalizm temeli üzerinde gelirin "hakkaniyetçi" paylaşımını öğütlemek prudonculuktan, küçük-burjuva ve hamkafa kalın kafalılığından başka birşey değildir. Paylaşım, ancak bir "güçler ilişkisi"ne göre yapılabilir. Oysa güçler ilişkisi, iktisadi gelişme sırasında değişir. 1871'den sonra Almanya, İngiltere ve Fransa'dan üç ya da dört kat; Japonya, Rusya'dan on kat daha hızlı güçlendi. Kapitalist bir devletin gerçek gücünü ölçmenin, savaştan başka bir yolu yoktur ve olamaz da. Savaş, özel mülkiyet ilkeleriyle çelişmez; bu ilkelerin dolaysız ve kaçınılmaz bir gelişmesidir. Kapitalist rejimde çeşitli ekonomilerin ve çeşitli devletlerin eşit gelişmesi olanaksızdır. Kapitalist rejimde bozulan dengenin zaman zaman yeniden kurulmasının tek olanaklı yolu, sanayide bunalımlardan, siyasette savaşlardan geçer.

Gerçi, kapitalistler arasında da, devletler arasında da *geçici* birleşmeler olanaklıdır. Bu anlamda, *Avrupalı* kapitalistlerin bir birleşmesi olarak Avrupa Birleşik Devletleri de olanaklıdır. Ama hangi erekle? Yalnızca Avrupa'da sosyalizmi ortaklaşa bastırmak, tekellerine aldıkları sömürgeleri Japonya ve Amerika'ya karşı ortaklaşa korumak ereğiyle. Sömürgelerin bugünkü paylaşımıyla tehlikeli biçimde zarara uğrayan Japonya ve Amerika, şu son elli yıl içinde yaşlılıktan çürümeye başlayan geri kalmış monarşik Avrupa'dan çok daha büyük bir hızla güçlendi. Amerika Birleşik Devletleri karşısında tüm Avrupa, iktisadi durgunluğun eşanlamlısıdır. Bugünkü iktisadi temel üzerinde, yani kapitalist rejimde Avrupa Birleşik Devletleri, Amerika'nın daha hızlı gelişmesini geciktirmek için gericiliğin örgütlenmesi anlamına gelirdi. Demokrasi davasının ve sosyalizm davasının yalnızca Avrupa'ya bağlı oldukları zamanlar, bir daha geri dönmemecesine geçip gitti.

Dünya (Avrupa değil) Birleşik Devletleri ulusların, bizim sosyalizme bağladığımız siyasal birlik ve özgürlük biçimidir ve komünizmin tam zaferi, demokratik devlet dahil her türlü devletin kesinlikle ortadan kalkmasına yol açıncaya kadar da sürecektir. Bu-

nunla birlikte, bağımsız bir slogan olarak Dünya Birleşik Devletleri sloganı da pek doğru bir slogan sayılamaz. Çünkü ilkin, sosyalizmle karışır ve ikinci olarak, sosyalizmin tek bir ülkedeki zaferinin olanaksızlığı ve sözkonusu ülkenin öteki ülkeler karşısındaki tutumu üzerine yanlış sonuçlara yol açabilir.

İktisadi ve siyasal gelişmenin eşitsizliği, kapitalizmin mutlak bir yasasıdır. Bundan şu sonuç çıkar ki sosyalizmin zaferi, ilkin küçük bir sayıdaki kapitalist ülkede ve hatta yalnızca tek bir kapitalist ülkede olanaklıdır. Bu ülkenin muzaffer proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve ülkesinde sosyalist üretimi örgütledikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendine çekerek, onları kapitalistlere karşı ayaklandırmaya özendirerek, hatta zorunluluk durumunda, sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı askerî güç de kullanarak, kapitalist dünyanın geri kalan bölümünün *karşısına* dikilecektir. Proletaryanın burjuvaziyi devirerek zafer kazanacağı toplumun siyasal biçimi demokratik bir cumhuriyet olacak ve bu cumhuriyet, henüz sosyalizme geçmemiş devletlere karşı savaşımda bir ya da birkaç ulus proletaryasının güçlerini gitgide bir merkeze bağlayacaktır. Ezilen sınıfın, proletaryanın diktatörlüğü olmadıkça sınıfların ortadan kaldırılması olanaksızdır. Sosyalist cumhuriyetlerin geciken devletlere karşı az ya da çok uzun sürekli bir savaşımı olmadıkça, ulusların sosyalizm dönemindeki özgür birliği olanaksızdır.

Merkez organın yazıkurulu, işte bu nedenlerden ötürü ve yurtdışındaki RSDİP gruplarının konferansı sırasında ve konferansın ardından bu konuda yapılan birçok tartışma sonucu, Avrupa Birleşik Devletleri sloganının yanlış bir slogan olduğu sonucuna vardı.

Sosyal-Demokrat, n° 44,
23 Ağustos 1915.

PROLETER DEVRİMİN ASKERÎ PROGRAMI[1]

HOLLANDA'DA, İskandinavya'da ve İsviçre'de güncel emperyalist savaştaki "yurt savunması" sosyal-şoven yalanına karşı savaşım veren devrimci sosyal-demokratlar arasında, asgari sosyal-demokrat programın "milis" ya da "halkın silahlanması" konusundaki eski maddesinin yerine, "silahsızlanma" başlıklı yeni bir maddenin geçirilmesini öneren sesler duyuluyor. *Jugend-International* gazetesi bu sorun üzerine bir tartışma düzenledi ve 3. sayısında silahsızlanmadan yana bir başyazı yayınladı. Ne yazık ki R. Grimm'in son tezlerinde[2] de "silahsızlanma" düşüncesine bir ödün verildiğini görüyoruz. *Neues Leben*[3] ve *Vorbote* dergilerinde de bir tartışma açıldı.

Silahsızlanma savunucularının düşüncesini daha yakından inceleyelim.

I

Temel kanıt, silahsızlanma isteğinin her türlü militarizm ve her türlü savaşa karşı savaşımın en açık, en kararlı ve en tutarlı ifadesi olduğu merkezindedir.

Ancak silahsızlanma savunucularının temel yanılgısı da işte bu temel kanıt içinde yatıyor. Sosyalistler, sosyalist olmaktan çıkmaksızın, her türlü savaşa karşı olduklarını ileri süremezler.

İlk olarak sosyalistler, hiçbir zaman devrimci savaşlara karşı olmamışlardır ve hiçbir zaman da olamazlar. "Büyük" emperyalist devletlerin burjuvazisi tepeden tırnağa gerici bir burjuvazi durumuna gelmiştir ve biz bugün *bu* burjuvazinin yönettiği savaşı gerici, köleci ve canice bir savaş olarak görüyoruz. Ama, bu burjuvaziye

karşı yürütülecek bir savaş konusunda ne demeli? Örneğin, bu burjuvazinin ezdiği ve onun bağımlılığı altında bulunan halkların ya da kurtuluşlarını amaçlayan sömürge halklarının bir savaşı konusunda? "Enternasyonal" grubunun tezlerindeki 5. paragrafta şöyle okuyoruz: "Bu kudurgan emperyalizm döneminde artık hiçbir ulusal savaş olanaklı değildir." Hiç kuşku yok ki bu yanlıştır.

20. yüzyılın, yani bu "kudurgan emperyalizm" yüzyılının tarihi, sömürge savaşlarıyla doludur. Ancak dünya halklarının çoğunun emperyalist zalimleri olan biz Avrupalılar'ın, o bize özgü iğrenç Avrupalı şovenlikle "sömürge savaşları" olarak adlandırdığımız savaşların çoğu, bu ezilen halkların ulusal savaşları ya da ulusal ayaklanmalarıdır. Emperyalizmin başlıca özelliklerinden biri de kapitalizmin en geri ülkelerdeki gelişmesini hızlandırarak ulusal baskıya karşı savaşımı genişletmesi ve yoğunlaştırmasıdır. Bir olgudur bu. Ve kaçınılmaz olarak bundan şu sonuç çıkar ki emperyalizm, çoğu durumda ulusal savaşlara yol açar. Broşüründe sözkonusu tezleri savunan *Junius,*[4] emperyalizm döneminde büyük emperyalist devletlerden birine karşı her türlü ulusal savaşın, bu devletin rakibi ve onun gibi emperyalist olan bir başka büyük devletin müdahalesine yol açtığını ve dolayısıyla her türlü ulusal savaşın emperyalist bir savaşa dönüştüğünü söylüyor. Ama bu kanıt da yanlıştır. Böyle de *olabilir,* ancak her zaman böyle olmaz. 1900-1914 arasında başka bir yol izleyen az sömürge savaşı olmadı. Ve bugünkü savaştan sonra, örneğin bu savaş muharip ülkelerin aşırı bir bitkinliğine yol açarsa, diyelim Hindistan, İran, Siyam, vb. ülkelerle birleşen Çin'in, büyük devletlere karşı ilerici ve devrimci "hiçbir" ulusal savaş yürütmesinin sözkonusu "olamayacağını" ileri sürmek, düpedüz gülünç olurdu.

Emperyalizm döneminde her türlü ulusal savaş olanağını yadsımak, kuramsal olarak yanlış, tarihsel olarak açık bir yanılgı ve uygulama bakımından da Avrupalılar'a özgü bir şovenliktir. Avrupa'da, Afrika'da, Asya'da, vb. yüz milyonlarca insanı ezen ulusların üyeleri olan bizler, ezilen halklara "bizim" uluslarımıza karşı savaşlarının "olanaksız" olduğunu bildirmek zorunda kalıyoruz!

İkinci olarak, iç savaşlar da savaştır. Sınıflar savaşımını kabul eden kimse, iç savaşları da kabul etmekten kaçınamaz. Çünkü sınıflara bölünmüş her toplumda iç savaş, sınıflar savaşımının doğal ve bazı koşullarda da kaçınılmaz uzantısı, genişlemesi ve şiddetlenmesidir. İç savaşları kabul etmemek ya da unutmak, aşırı bir oportünizme düşmek ve sosyalist devrimi yadsımak anlamına gelir.

Üçüncü olarak, sosyalizmin tek bir ülkedeki zaferi, genel ola-

rak bütün savaşları bir çırpıda ortadan kaldıramaz. Tersine, bu savaşları gerekli bir duruma getirir. Çeşitli ülkelerde kapitalizm, son derece farklı bir biçimde gelişir. Ayrıca ticari üretim rejiminde de başka türlü olamaz. Bundan da şu kaçınılmaz sonuç çıkar ki sosyalizm, bütün ülkelerde aynı anda zafer kazanamaz. Sosyalizm ilkin bir tek ya da birkaç ülkede zafer kazanırken öteki ülkeler, belli bir süre boyunca burjuva ya da burjuva öncesi ülkeler olarak kalacaklardır. Bu durum zorunlu olarak sürtüşmelere yol açacak ve ayrıca öteki ülkeler burjuvazisini doğrudan doğruya sosyalist devletin muzaffer proletaryasını ezmeye yöneltecektir. Bu durumda bizim açımızdan savaş, yasal ve haklı bir duruma gelecektir. Sosyalizm için, öteki halkları da burjuvazinin boyunduruğundan kurtarmak için bir savaş olacaktır bu. Kautsky'ye yazdığı 12 Eylül 1882 tarihli mektubunda Engels, *muzaffer* sosyalizmin "savunma savaşları" olasılığını açıkça kabul ederken, yerden göğe kadar haklıydı. Muzaffer proletaryanın, öteki ülkeler burjuvazisine karşı kendini savunmasından başka bir şeyi düşünmüyordu.

Savaşlar, ancak burjuvaziyi tek bir ülkede değil, tüm dünyada devirdikten sonra, kesin olarak yenip mülksüzleştirdikten sonra olanaksız bir duruma geleceklerdir. Ve burjuvazinin direncini kırmak gibi bilimsel bakımdan son derece önemli bir sorunun içinden ustalıkla sıyrılmak ya da bu işin sertliklerini gidermek, kesin olarak yanlış ve kesin olarak devrimciliğe sığmaz bir tutumdur. Çünkü burjuvazinin direncini kırmak, sosyalizme *geçiş* sırasındaki en güç ve en yoğun savaşımı gerektiren bir görevdir. "Sosyal" rahipler ve oportünistler, geleceğin barışçıl sosyalizmini düşlemeye her zaman yatkındırlar. Ancak bunları devrimci sosyal-demokratlardan ayıran şey de, işte bu görkemli geleceği gerçekleştirmek için zorunlu olan şiddetli sınıf savaşımını ve sınıf *savaşlarını* düşlemek ve düşünmek istememeleridir.

Kendimizi sözcüklerin aldatıcılığına kaptırmamalıyız. Örneğin, "yurt savunması" kavramı birçoklarına tiksinç geliyor; çünkü açık oportünistler ve kautskiciler bu kavramı, burjuvazinin *bugünkü* çapul savaşındaki aldatmacasını gizlemek ve tatlılaştırmak için kullanıyorlar. Bu bir olgu. Ama bundan, siyasal sloganların anlamı üzerinde düşünmeyi unutmamız gerektiği sonucu çıkmaz. Bugünkü savaşta "yurt savunması"nı kabul etmek demek bu savaşı "haklı" bir savaş olarak, proletaryanın çıkarlarına uygun bir savaş olarak kabul etmek demektir. Hiçbir savaş istilayı dışlamadığına göre, bu kesinlikle böyledir. Ancak büyük emperyalist devletlere karşı ezilen halklar ya da burjuva bir devletin herhangi bir Gallifet'sine[5] karşı *kendi* savaşımı yürüten muzaffer proletarya *sözkonu-*

su olduğu zaman, "yurt savunması"nı yadsımak da düpedüz saçma olurdu.

Kuramsal düzeyde her savaşım, başka araçlarla sürdürülen siyasetten başka bir şey olmadığı unutulursa, büyük yanılgıya düşülür. Bugünkü emperyalist savaş, iki büyük devletler grubunun izlediği emperyalist siyasetin devamıdır ve bu siyasete de emperyalizm döneminde varolan ilişkilerin tümü yol açmış ve beslemiştir. Ancak bu aynı dönem, zorunlu olarak ulusal baskıya karşı savaşım siyasetine ve proletaryanın burjuvaziye karşı savaşım siyasetine de yol açıp besleyecek, dolayısıyla ilk olarak devrimci ulusal ayaklanma ve savaşları, ikinci olarak proletaryanın burjuvaziye *karşı* savaş ve ayaklanmalarını, üçüncü olarak da bu iki devrimci vb. savaş biçiminin bir kaynaşmasını olanaklı ve kaçınılmaz bir duruma getirecektir.

II

Bu söylenenlere, genel bir nitelik taşıyan şu düşünce ekleniyor:

Silah kullanmasını öğrenmeye, silah sahibi olmaya çalışmayan bir ezilen sınıf, ancak köle muamelesi görmeye layıktır. Çünkü ensonu, burjuva barışçılar ya da oportünistler durumuna gelmedikçe, sınıflı bir toplumda yaşadığımızı, bu toplumdan ancak sınıflar savaşımıyla kurtulabileceğimizi unutamayız. İster köleliğe, ister serfliğe ya da bugün olduğu gibi ücretliliğe dayansın, her sınıflı toplumda ezenler sınıfı silahlı bir sınıftır. Günümüzde yalnız sürekli ordu değil, milis de —hatta İsviçre gibi en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile— proletaryaya *karşı* burjuvazinin silahlanmasını simgeler. Üzerinde ayrıca durmaya pek de gerek olmayacak kadar kolay anlaşılır bir gerçektir bu. Grevcilere karşı bütün kapitalist ülkelerde nasıl asker kullanıldığını anımsatmak yeter.

Proletaryaya karşı burjuvazinin silahlanması, çağdaş kapitalist toplumun en önemli, en temel, en zorunlu olgularından biridir. Ve böyle olduğu için de devrimci sosyal-demokratlara "silahsızlanma"yı "istemek" öneriliyor! Bunu önermek demek, sınıf savaşımı görüşünü tamamen reddetmek ve her türlü devrim düşüncesinden vazgeçmek demektir. Oysa bizim sloganımız, burjuvaziyi yenebilmek, mülksüzleştirebilmek ve silahsızlandırabilmek için, proletaryanın silahlanması olmalıdır. Devrimci bir sınıf için olanaklı tek taktik, kapitalist militarizmin tüm *nesnel gelişmesinden* doğan ve bu gelişmenin zorunlu bir duruma getirdiği taktik, işte budur. Proletarya ancak burjuvaziyi silahsızlandırdıktan *sonradır ki,* dünya çapındaki tarihsel görevine ihanet etmeksizin, genel olarak bütün

silahları hurdaya çıkarabilecektir. Ama bu işi ancak burjuvaziyi silahsızlandırdıktan sonra yapacaktır, *hiçbir zaman daha önce değil.*

Bugünkü savaş, gerici hıristiyan sosyalistler ve sulugözlü küçük-burjuvalar arasında her ne kadar *yalnızca* korku ve dehşete, her türlü silah kullanımına, kana, ölüme, vb. karşı tiksintiye yol açıyorsa da, kapitalist toplumun *sonsuz bir korkunçluk* olduğunu ve sürekli olarak öyle kaldığını söylemek ödevimizdir. Ve şimdi bütün savaşların en gericisi olan bugünkü savaş, her ne kadar bu topluma *korku dolu bir son hazırlıyorsa* da, umutsuzluğa düşmek için hiçbir nedenimiz yoktur. Oysa, nesnel olarak konuşmak gerekirse, herkesin gözü önünde burjuvazinin kendisinin gerçekten haklı ve devrimci olan tek savaşı, yani emperyalist burjuvaziye karşı iç savaşı hazırladığı bir dönemde silahsızlanma "istemek", —ya da daha doğrusu silahsızlanma düşlemek— kendini umutsuzluğa kaptırmanın ta kendisidir.

Bu söylenenlerin yaşamdan kopuk bir kuram olduğunu söyleyecek biri çıkarsa, bir yandan tröstlerin işlevi ve kadınların fabrikalarda çalışmasının rolü, öte yandan 1871 Paris Komünü ve Rusya'daki Aralık 1905 ayaklanması olmak üzere, dünya çapında önem taşıyan iki büyük tarihsel olguyu anımsatmak isteriz.

Burjuvazinin sorunu tröstleri geliştirmek, çocukları ve kadınları fabrikalara tıkmak, oralarda onların burunlarından getirmek, ahlaklarını bozmak ve en kötü durumlara düşürmektir. Biz bu türlü gelişmeyi "istemiyor", onu "desteklemiyor" ve ona karşı savaşıyoruz. Ama *nasıl* savaşıyoruz? Biz tröstlerin ve kadınların fabrikalarda çalışmasının bir ilerleme oluşturduğunu biliyoruz. Geriye, zanaatçılığa, tekelcilik öncesi kapitalizme, kadınların evde çalışmasına dönmek istemiyoruz. Tröstler vb. arasından, sosyalizme doğru ilerlemek istiyoruz!

Bu akılyürütme, gerekli değişiklikler yapılarak, halkın bugünkü askerleştirilmesine de uygulanabilir. Şimdilik emperyalist burjuvazi, yalnız halkın tümünü değil, gençliği de askerleştiriyor. Yarın belki kadınları askerleştirmeye girişecek. Bizim bu konuda, "ne iyi!" dememiz gerekir. Aman elini hızlı tutsun. Bu ne kadar çabuk yapılırsa, kapitalizme karşı silahlı ayaklanma o kadar yakın olacak. Sosyal-demokratlar, Komün örneğini unutmadıkça, gençliğin, vb. askerleştirilmesi karşısında nasıl korkuya kapılabilirler? Burada "yaşamdan kopuk bir kuram", bir düş değil, bir olgu sözkonusudur. Ve eğer sosyal-demokratlar, tüm iktisadi ve siyasal olgulara rağmen, emperyalist dönemin ve emperyalist savaşın kaçınılmaz olarak benzer olguların yinelenmesine yol açacaklarından kuşkulanmaya kadar giderlerse, doğrusu çok yazık olur.

Mayıs 1871'de Komün üzerine bir burjuva gözlemci, bir İngiliz gazetesinde şöyle yazıyordu: "Eğer Fransız ulusu yalnız kadınlardan oluşsaydı, ne müthiş bir ulus olurdu!" Komün sırasında kadınlar ve 13 yaşından başlayarak çocuklar, erkeklerle birlikte savaştı. Burjuvazinin devrilmesine yönelik gelecek savaşlarda da bu iş başka türlü olamaz. Proleterlerin kadınları, adamakıllı silahlanmış burjuvazinin, kötü silahlanmış ya da hiç silahlanmamış işçilere ateş etmesine ilgisizce bakmayacaklardır. 1871'de olduğu gibi silaha sarılacaklar ve bugünün yıldırılmış uluslarından —ya da daha doğrusu, bugünün hükümetlerden çok oportünistler tarafından örgütsüzleştirilmiş işçi hareketinden— er, ya da geç, ama kesin olarak, devrimci proletaryanın "müthiş uluslar"ının uluslararası bir birliği hiç kuşkusuz ortaya çıkıverecektir.

Askerleştirme, bugün tüm toplumsal yaşamı sarmıştır. Emperyalizm, dünyanın paylaşım ve yeniden paylaşımına yönelik zorlu bir savaşım olarak askerleştirmeyi, tarafsız ülkeler ve küçük uluslar dahil, ister istemez bütün ülkelere yaymak zorundadır. Proleterlerin kadınları, buna karşı nasıl bir tepkide bulunacak? Tüm savaşları ve askerî olan herşeyi lanetlemek ve silahsızlahma istemekle mi yetinecek? Gerçekten devrimci bir ezilen sınıfın kadınları, hiçbir zaman bu denli yüz kızartıcı bir rolle yetinmeyecektir. Bunlar oğullarına şöyle diyecektir: "Yakında büyüyeceksin. Sana bir tüfek verecekler. Onu al ve askerlik sanatını gerektiği gibi öğren. Proleterler için gerekli bir bilimdir bu. Bugünkü savaşta olduğu ve sosyalizme ihanet edenlerin sana öğütledikleri gibi kardeşlerine, yani öteki ülkeler işçilerine ateş etmek için değil, kendi ülkenin burjuvazisine karşı savaşmak, sömürüye, sefalete ve savaşlara dindarca dilekler dışında, burjuvaziyi yenerek ve silahsızlandırarak bir son verebilmek için gerekli bir bilim."

Bugünkü savaşla ilgili olarak bu propagandayı ve tastamam bu propagandayı yapmayı kabul etmeyeceksek, uluslararası devrimci sosyal-demokrasi üzerine, sosyalist devrim üzerine ve savaşa karşı savaş üzerine parlak sözleri tamamen bir yana bırakmamız uygun olur.

III

Silahsızlanma yanlıları, "halkın silahlanması"na ilişkin program maddesine, öteki nedenler arasında, bu isteğin oportünizme ödün verme tehlikesini artıracağını ileri sürerek karşı çıkıyorlar. Sorunun en önemli yönünü, yani bir yanda silahsızlanma, öte yandan sınıf savaşımı ve sosyal devrim arasındaki ilişkileri yukarda

inceledik. Şimdi de silahsızlanma isteği ve oportünizm arasındaki ilişkiyi görelim. Bu isteğe karşı olan başlıca nedenlerden biri, yol açacağı yanılsamalarla, bu isteğin oportünizme karşı savaşımımızı ister istemez hafifletip güçten düşüreceğidir.

Hiç kuşku yok ki bu savaşım, Enternasyonalin gündemindeki temel sorundur. Emperyalizme karşı bir savaşım, oportünizme karşı savaşıma sıkı sıkıya bağlı olmadıkça, boş bir söz ya da aldatmacadan başka bir şey olamaz. Zimmerwald ve Kienthal[6] konferanslarının başlıca eksikliklerinden biri, bir III. Enternasyonal embriyonlarının olası temel başarısızlık nedenlerinden biri, oportünizme karşı savaşım sorununun bu konferanslarda, oportünistlerden bir kopma zorunluluğu yönünde çözülmesi şöyle dursun, açıkça ortaya bile atılmamış olmasıdır. Avrupa işçi hareketi içinde oportünizm, bir süre için zafer kazandı. Bütün büyük ülkelerde oportünizm, başlıca iki biçimde ortaya çıktı. Birincisi Plehanov, Scheidemann, Legien, Albert Thomas, Sembat, Vandervelde, Hyndman, Henderson, vb. efendilerin açık, kinik ve dolayısıyla daha az tehlikeli sosyal emperyalizmleri. İkincisiyse gizli, kautskici sosyal emperyalizm: Almanya'da Kautsky-Haase ve "Sosyaldemokrat emek grubu"[7]; Fransa'da Longuet, Pressemane, Mayéras ve ötekiler; İngiltere'de Ramsay Mac Donald ve "Bağımsız İşçi Partisi"nin[8] öteki önderleri; Rusya'da Martov, Çheydze ve ötekiler; İtalya'da Treves ve sol denilen öteki reformcular.

Açık oportünizm, devrime ve kendini göstermeye başlayan devrimci hareket ve patlamalara açıkça ve kesinlikle karşıdır. Hükümetlerle doğrudan doğruya bağlaşma kurmuştur ve bu bağlaşma, hükümete girmekten savaş sanayileri komitelerine (Rusya'da[9]) katılmaya kadar çeşitli biçimlere bürünür. Gizli oportünistler olan kautskiciler, işçi hareketi için çok daha zararlı ve tehlikelidir; çünkü bunlar, birinci biçimdeki oportünistlerle bağlaşmalarını savunmak amacıyla, sözde "marksist" cafcaflı sözler ve barışçı sloganlardan oluşan özel kanıtlar arkasına saklanırlar. Egemen oportünizmin bu iki biçimine karşı savaşımın, proleter siyasetin parlamento, sendikalar, grevler, askerî alan, vb. gibi *bütün* zeminlerinde sürdürülmesi gerekir. Egemen oportünizmin bu *iki* biçiminin temel özelliği, bugünkü *savaş ve devrim arasındaki bağ* somut sorununun da, *öteki somut devrim sorunlarının* da polis yasaklarına aykırı davranmamak kaygısıyla susarak geçiştirilmesi, gizlenmesi ya da ele alınmasıdır. Ve savaştan önce, tam da kendini yeni yeni belli etmeye başlayan bu savaş ve proleter devrim arasında varolan bağ, resmî olmayan biçimde ve Basel Bildirgesi'nde[10] resmî olarak birçok kez ortaya konmuş olmasına rağmen, bu böyledir. Ancak silah-

sızlanma isteğinin temel eksikliği, devrimin bütün somut sorunlarına yan çizmesidir. Yoksa silahsızlanma yanlıları, yepyeni bir devrim türünü, yani silahsız devrim gibi bir şeyi mi düşünüyor?

Devam edelim. Biz reformlar için savaşıma hiç mi hiç karşı değiliz. Yığınların kaynaşma ve hoşnutsuzluğundan doğan birçok patlamaya karşın ve bizim çabalarımıza rağmen, eğer bugünkü savaş bir devrime yol açmazsa, insan cinsini —en kötü durumda— ikinci bir emperyalist savaş görmekle tehdit eden yürek karartıcı olasılığı bilmezden gelmek istemiyoruz. Ancak biz, oportünistlere karşı *da* yöneltilen bir reformlar programından yanayız. Oportünistler, reformlar için savaşımı yalnız kendilerine bıraktığımızı ve bizim, yürek karartıcı gerçeklikten kaçarak, bulutların ötesinde belirsiz bir "silahsızlanma" doruğuna sığındığımızı görürlerse, çok mutlu olacaklardır. "Silahsızlanma", hiçbir zaman bir savaşım yolu değil, yalnızca acıklı gerçeklikten bir kaçıştır.

Böyle bir programda, biz aşağı yukarı şöyle derdik: "1914-1916 emperyalist savaşında yurt savunması sloganı ve bunun benimsenmesi, işçi hareketinin bir burjuva yalanıyla bozulmasından başka bir şey değildir." Somut sorunlara bu somut yanıt, kuramsal bakımdan, proletarya açısından silahsızlanma isteğinden ve "her türlü" yurt savunmasının reddedilmesinden daha doğru ve çok daha yararlı, oportünistler açısındansa daha kabul edilmez bir yanıt olurdu. Ve şöyle de ekleyebilirdik: "İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya, Rusya, İtalya ve ABD gibi bütün büyük devletlerin burjuvazisi öylesine gerici bir duruma gelmiş ve dünyaya egemen olma isteğine öylesine kapılmıştır ki *bu* ülkelerin *burjuvazisi* tarafından yapılan *her* savaş ancak gerici bir savaş olabilir. Proletarya yalnız bu tür savaşa karşı çıkmakla yetinmemeli, ayrıca bu savaşlarda "kendi" hükümetinin yenilmesini de istemeli ve savaşı önlemeye yönelik ayaklanma başarı kazanamazsa, savaştan yararlanarak devrimci bir ayaklanmayı da başlatmalıdır."

Milis konusundaysa, burjuva milisten yana değil, ancak proleter bir milisten yana olduğumuzu söylemeliydik. Öyleyse, yalnız sürekli ordu için değil, hatta ABD ya da İsviçre, Norveç, vb. gibi ülkelerde bile burjuva milis için de "ne tek metelik var, ne tek asker." Gerçekten de en özgür cumhuriyetlerde (örneğin İsviçre'de), özellikle 1907 ve 1911'de milisin gitgide Prusyalılaştığını ve grevcilere karşı askeri harekete geçirmek için kendini parayla sattığını gördük. Subayların halk tarafından seçilmesini, her türlü askerî mahkemenin kaldırılmasını, yabancı işçiler ve ülke işçileri için eşit haklar tanınmasını (örneğin İsviçre gibi, sayısı durmadan artan yabancı işçileri hiçbir hak tanımaksızın gitgide daha utanmaz bi-

çimde sömüren emperyalist devletler için özellikle önemli bir konudur bu) isteyebilir, ardından belki bir ülke nüfusunun sözgelimi her yüz kişisi için, askerlik sanatını bütün ayrıntılarıyla öğrenmek amacıyla bağımsız birlikler kurma ve ücretleri devletçe ödenecek eğitimcileri özgürce seçme, vb. hakkını da isteyebilirdik. Askerlik sanatını proletarya, kendisini kölelik altında tutanlar yararına değil de gerçekten *kendi yararına,* ancak bu koşullar içinde öğrenebilirdi. Rus Devrimi, devrimci hareketin kısmi de olsa her başarısının, örneğin bir kentin, bir sanayi mahallesinin, ordunun bir bölümünün ele geçirilmesinin, muzaffer proletaryayı kaçınılmaz olarak işte bu tür bir program uygulamak *zorunda bırakacağını* ortaya koymuştu.

Son olarak, oportünizme karşı programlar yapmakla yetinerek değil, ama ancak bu programların uygulanmasına aralıksız özen göstererek savaşım verilebileceğine hiç kuşku yok. İflas eden II. Enternasyonalin en büyük ve en öldürücü yanlışlığı, davranışlarının sözlerine uymaması, ikiyüzlülük ve utanıp sıkılmadan söylenen parlak devrimci sözler alışkanlığının bu örgüte yerleştirilmesiydi (Kautsky ve hempalarının, Basel bildirgesi karşısındaki bugünkü tutumlarına bakın). Silahsızlanma düşüncesi, toplumsal bir düşünce olarak, —yani belirli toplumsal koşulların yol açtığı ve belli bir toplumsal çevre üzerinde etkili olmaya, dolayısıyla kişisel bir kapris olarak kalmamaya yetenekli bir düşünce olarak—, hiç kuşku yok uzun süre dünyadaki kanlı savaşlardan uzakta kalan ve bu durumu sonsuzluğa dek sürdürebileceğini sanan birçok küçük devlete özgü son derece "dingin" özel yaşama koşulları içinde doğmuştur. Bunun doğruluğunu görmek için, örneğin Norveçli silahsızlanma yanlılarının kanıtlamasını incelemek yeter: "Biz küçük bir ulusuz; ordumuz önemsizdir; büyük devletlere karşı elimizden hiçbir şey gelmez" (ve bundan dolayı şu ya da bu büyük devletler grubuyla emperyalist bir *bağlaşma* içine zorla sokulmaya karşı direnecek güçten de uzağız)... "küçük ıssız köşemizde rahat kalmak ve silahsızlanma, zorunlu hakemlik, sürekli tarafsızlık (herhalde Belçika'nın tarafsızlığı kadar "sürekli"?) talebinde bulunarak, dünyaya kapalı bir siyaset izlemek istiyoruz."

Silahsızlanma düşüncesine birçok küçük devlette belli bir başarı ve belli bir yaygınlık sağlayabilen *nesnel* toplumsal duruma, küçük devletlerin bir kenarda durma yönündeki çapsız eğilimi ve dünya tarihindeki büyük savaşlardan elden geldiğince uzakta kalma, göreneksel bir dinginlik içinde bu devletleri hemen hemen hiç değişmeden öylece bırakan bir tekel durumundan yararlanma yolundaki küçük-burjuva istek yol açmaktadır. Kuşkusuz gerici ve

tamamen yanılsamalara dayanan bir eğilimdir bu, çünkü küçük devletleri emperyalizm, şu ya da bu biçimde dünya iktisat ve siyasetinin burgacına sürüklemektedir.

Örneğin İsviçre'nin durumu, emperyalist dünya içinde, bu ülkedeki işçi hareketine nesnel olarak *iki* çizgi kabul ettirmektedir. Burjuvaziyle bağlaşma kuran oportünistler, İsviçre'yi emperyalist ulusların burjuva turizm kârlarını tekeline alan demokratik cumhuriyetçi bir federasyon durumuna getirmeye çalışmakta, bu çok "dingin" tekel durumundan elden geldiğince iyi ve rahat bir biçimde yararlanmaya çabalamaktadırlar.

İsviçre'nin gerçek sosyal-demokratlarıysa, bu ülkenin göreli özgürlük ve "uluslararası" durumundan yararlanarak, Avrupa işçi partilerindeki devrimci öğeler tarafından kurulan sıkı birliğin zaferine yardımcı olmaya çalışıyorlar. İsviçre'de, tanrıya şükür, bu ülkenin "kendi öz" diliyle değil, savaşan komşu ülkelerin dillerinden başka bir şey olmayan dünya çapında yaygın üç dille konuşulmaktadır.

Eğer 20.000 İsviçreli Parti üyesi, "olağanüstü savaş vergisi" olarak haftada 2 santim ödeseydi, yılda 20.000 frank toplardık. Savaşan ülkelerin işçileri ve askerleri arasında, işçiler içinde ortaya çıkmaya başlayan kaynaşma üzerine, işçilerin siperlerdeki kardeşleşmeleri üzerine, kendi "öz" ülkelerinin emperyalist burjuvazisine karşı silahlarını devrimci bir biçimde kullanabilme umutları üzerine, vb. gerçeği anlatan her türlü yayını, genelkurmayların yasaklamalarına rağmen, üç dil üzerinden devirli olarak yayabilmek için gerekenden çok bir paradır bu miktar.

Bütün bunlar yeni bir şey değil. *La Sentinelle, Volksrecht* ve *Bernen Tagwacht*[11] gibi en iyi gazetelerin, ne yazık ki yetersiz bir ölçüde olmakla birlikte, yaptıkları şey tam da bu. Aarau kongresindeki[12] mükemmel karar, ancak bu etkinlik gelişince yalnızca mükemmel bir karardan daha çok bir şey durumuna gelecektir.

Bizi şu anda ilgilendiren sorun, silahsızlanma isteğinin İsviçreli sosyal-demokratlar arasındaki devrimci eğilime uygun düşüp düşmediğini bilmektir. Kuşku yok ki uygun düşmüyor. Nesnel olarak, küçük devletlerin çok belirgin, çok özgül bir ulusal programı olan "silahsızlanma", kesinlikle uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin uluslararası programı değildir.

Eylül 1916'da Almanca yazıldı.
İlk kez olarak Eylül ve Ekim 1917'de,
Jugend-Internationale gazetesinin
9 ve 10. sayılarında yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

UZAKTAN MEKTUPLAR[13]

MEKTUP I
İLK DEVRİMİN BİRİNCİ EVRESİ

Emperyalist dünya savaşı tarafından yol açılan ilk devrim patlak verdi. Bu ilk devrim elbette sonuncu olmayacak.

Bu ilk devrimin, daha açık bir biçimde 1 Mart 1917 Rus Devriminin birinci evresi, İsviçre'de elde edilen yarım yamalak bilgilere göre bir yargıya varmak gerekirse, tamamlanmıştır. Bu birinci evre, elbette devrimimizin son evresi olmayacak.

Yüzyıllardan beri süren ve 1905-1907 arasında halkın tümü tarafından girişilen üç yıllık büyük sınıf savaşları boyunca her güçlüğü yenerek ayakta kalan bir krallığın, bu sadece 8 gün içinde, — Rusya'nın yurtdışındaki bütün temsilcilerine gönderdiği övüngen telgrafta P. Milyukov tarafından belirtilen zaman süresi— yıkılmış olma "mucize"si nasıl gerçekleşebildi?

Ne doğada mucize olur, ne de tarihte. Ancak tarihin her ani dönemeci ve özellikle her devrim, öylesine bir içerik zenginliği sunar, savaşım biçimleri ve karşı karşıya bulunan güçler arasındaki ilişkilerin öylesine beklenmedik ve öylesine özgün bileşimlerini ortaya koyar ki, saf birine çok şey mucize gibi görünecektir.

Çarcı krallığın birkaç gün içinde yıkılabilmesi için, dünya çapında tarihsel bir önem taşıyan birçok koşulun biraraya gelmesi gerekti. Başlıcalarını belirtelim.

Eğer Rus proletaryası, 1905'ten 1907'ye değin, üç yıl boyunca büyük sınıf savaşlarına girişmiş ve devrimci enerjisini göstermiş olmasaydı, ikinci devrim bu kadar çabuk olamazdı; şu anlamda ki *ilk evresi* birkaç gün içinde tamamlanamazdı. Birinci devrim (1905), toprağı adamakıllı hazırladı, yüzlerce yıllık önyargıların kökünü kazıdı, milyonlarca işçi ve on milyonlarca köylüyü siyasal ya-

şam ve siyasal savaşıma soktu, gerçek doğaları bakımından olsun, çıkarlarının, güçlerinin, eylem araçlarının, yakın ve uzak ereklerinin gerçek ilişkisi bakımından olsun, Rus toplumunun *bütün* sınıflarını (ve başlıca partilerini) birbirlerine ve tüm dünyaya gösterdi. Birinci devrim ve onu izlemiş olan karşı-devrim dönemi (1907-1914), çarcı krallığın içyüzünü gösterdi, onu "son sınır"ına değin götürdü, onun tüm kokuşmuşluk ve bayağılığını ortaya koyup, başında korkunç Rasputin olmak üzere çarcı kliğin tüm utanmazlık ve çürümüşlüğünün, Romanov ailesinin —Rusya'yı yahudilerin, işçilerin, devrimcilerin kanına boğan o katillerin—, *milyonlarca* desiyatin toprağı *elde tutan* ve tüm canavarlıkları yapmaya ve tüm cinayetleri işlemeye, kendi "pek kutsal mülkiyetleri" ile *sınıflarının mülkiyetini* korumak için gerektiğince yurttaşı yıkıma uğratmaya ve boğazlamaya hazır, "eşitleri arasında birinci" olan o *toprak sahiplerinin* tüm kan dökücülüğünün maskesini çıkardı.

1905-1907 devrimi olmasaydı, 1907-1914 karşı-devrimi olmasaydı, Rus halkı ile Rusya'da yaşayan halkların tüm sınıflarının böylesine belirgin bir "öztanımlama"sı olanaksız olurdu. Tıpkı bunun gibi, bu sınıfların birbirlerine ve çarcı krallığa karşı Şubat-Mart 1917 devriminin 8 günü boyunca kendini göstermiş bulunan tutumlarını tanımlamak da olanaksız olurdu. Bu 8 günlük devrim, eğer bir eğretilemeden yararlanmaya izin verilirse, sanki bir on kadar genel ve kısmi provadan sonra "oynandı"; "oyuncular" birbirlerini tanıyorlar, siyasal eğilimler ve eylem yöntemlerinin en önemsiz ayrıntılarına değin, rollerini, yerlerini ve enine boyuna, baştan sona tüm dekoru biliyorlardı.

Ama, Guçkov ve Milyukov'un uşakları ile birlikte, "bir büyük ayaklanma" olarak suçladıkları 1905 birinci büyük devriminin, 12 yılda, Guçkovlar ve Milyukovlar'ın iktidarı (*şimdilik*) kendilerine vermiş olduğu için "şanlı" olarak ilan ettikleri "parlak" ve "şanlı" 1917 devrimine yol açabilmesi için, bir yandan dünya tarihinin gidişini büyük ölçüde hızlandırmaya, öte yandan da görülmemiş bir yoğunlukta iktisadi, siyasal, ulusal ve uluslararası dünya bunalımları yaratmaya yetenekli, bir büyük, bir zorlu, bir güçlü "rejisör" de gerekti. Dünya tarihinin gidişinin olağanüstü hızlanmasından başka, kana ve çamura bulanmış Romanovlar krallığı taş arabasının bu dönemeçlerden birinde ilk *hamlede devrilebilmesi* için, son derece sert dönemeçler de gerekti.

Bu güçlü "rejisör", bu zorlu hızlandırıcı rolünü, emperyalist dünya savaşı oynadı.

ABD ve Çin, bu savaşa daha bugünden yarı yarıya girdiklerine ve yarın büsbütün gireceklerine göre, bu savaşın bir dünya savaşı

olduğu artık yadsınamaz.

Bu savaşın her *iki* yanda da emperyalist bir nitelik taşıdığı artık yadsınamaz. Sadece kapitalistler ve uşakları, sosyal-yurtseverler ve sosyal-şovenler, —ya da, genel eleştirisel tanımlar yerine Rusya'da tanınmış siyasal adları kullanmak gerekirse, bir yanda sadece Guçkov ve Lvovlar, Milyukov ve Şingarevler, öte yanda da sadece Gvozdevler, Potresovlar, Çenkeliler, Kerenski ve Çheydzeler— bu gerçeği yadsıyabilirler ya da tatlılaştırabilirler. Savaş, İngiliz ve Fransız burjuvazisi tarafından *olduğu kadar* Alman bujuvazisi tarafından da, öteki ülkeleri yağma etmek, küçük halkları boğmak, dünyayı mali bakımdan egemenlik altına almak, sömürgeleri paylaşmak ve yeniden paylaşmak, çeşitli ülkeler işçilerini aldatarak ve bölerek, can çekişmekte olan kapitalist rejimi kurtarmak için sürdürüldü.

Emperyalist savaş, nesnel bir zorunlulukla, proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşımını son derece hızlandırarak ve görülmemiş derecede keskinleştirerek, düşman sınıflar arasında bir iç savaş durumuna dönüşmek zorundaydı.

Bu *dönüşüm* Şubat-Mart 1917 devrimiyle başladı. Bu devrimin birinci evresi bize, ilkin, bir yanda bütün bilinçsiz uşakları ve İngiliz-Fransız elçileri ve kapitalistlerin kişiliğindeki bilinçli önderleri ile birlikte tüm burjuva ve toprak sahibi Rusya, öte yanda da asker ve köylü temsilcilerini kendine katmaya başlayan *işçi temsilcileri sovyeti* gibi iki birleşik güç tarafından çarlığa indirilen darbeyi gösterdi.

Şu üç siyasal kamp, şu üç temel siyasal güç; 1° feodal toprak sahipleri, eski memurlar ve generaller topluluğu başındaki *çarcı krallık;* 2° başlıca temsilcilerinin Kerenski ve Çheydze oldukları küçük-burjuvazinin ardında sürüklendiği *ekimciler*[14] *ve kadetler'in*[15] *burjuva ve toprak sahibi Rusyası;* 3° tüm proletarya ve tüm yoksul halk yığını içinde bağlaşıklar arayan *işçi temsilcileri sovyeti,* —bu üç *temel* siyasal güç, hatta "birinci evre"nin 8 günü içinde, hatta bu satırların yazarı kadar olaylardan uzak ve yabancı gazetelerin yetersiz haberleri ile yetinme zorunda bulunan bir gözlemci için bile, tam bir açıklıkla kendini gösterdi.

Ama bu konu üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde durmadan önce, mektubumun çok büyük önem taşıyan bir etkene, yani emperyalist dünya savaşına ayrılmış bulunan bölümüne dönmek zorundayım.

Savaş, savaşan güçleri, savaşan kapitalist grupları, kapitalist rejimin, kapitalist köleliğin "efendi"lerini, *demir zincirler* ile birbirlerine bağladı. İçinden geçtiğimiz tarihsel uğrağın siyasal ve top-

lumsal yaşamı, *kanlı bir karışıklık* olarak adlandırılabilir.

Savaşın başında burjuvaziden yana geçen sosyalistler, bütün o Almanya'daki Davidler ve Scheidemannlar, Rusya'daki Plehanov-Potresov-Gvozdev ve hempaları, devrimcilerin "yanılsama"larına karşı, Basel Bildirgesinin "yanılsama"larına karşı, emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi "gülünç kuruntusu"na karşı, uzun zaman, gırtlakları patlayana değin, olmadık şeyler söylediler. Çeşitli ülkeler işçi sınıflarını kapitalizme "uyarlamak", ehlileştirmek, aldatmak ve bölmekte kapitalistlere yardımcılık eden bu adamlar, kapitalizmin gösterdiği güçlülüğü, canlılığı, uyma yeteneğini öve öve göklere çıkardılar.

Ama, "son gülen iyi güler". Burjuvazi, savaşın yol açtığı devrimci bunalımı fazla geciktiremedi. Bu bunalım, son günlerde Almanya'yı gidip gören bir gözlemciye göre, "dahice örgütlenmiş bir açlık" içinde bulunan Almanya'dan, *açlığın yaklaştığı* ve örgütlenmenin çok daha az "dahice" olduğu İngiltere ve Fransa'ya değin, bütün ülkelerde karşı konmaz bir güçle gelişiyordu.

Devrimci bunalımın, *başka her yerden önce,* örgütsüzlüğün en korkunç ve proletaryanın en devrimci (özel nitelikleri bakımından değil, 1905 yılının canlı gelenekleri bakımından en devrimci) olduğu çarlık Rusya'sında patlak vermiş olması, son derece doğaldır. Bu bunalım, Rusya ve bağlaşıklarının karşılaştıkları bazı yenilgilerle hızlandı. Bu yenilgiler, tüm eski hükümet makinesini ve tüm eski rejimi sarstı; nüfusun *bütün* sınıflarını ona karşı çıkardı, orduyu öfkelendirdi ve yerine genç, taze, özellikle burjuva, soylu olmayan[16] ve küçük-burjuva öğeler geçirmek üzere, fosilleşmiş bir soyluluk ya da son derece çürümüş bir bürokrasiden gelen eski subaylar topluluğunu büyük ölçüde yok etti. "Bozgunculuk"a karşı haykıran ve bağırıp çağıran, burjuvazi önünde duraksamadan yerlere kapanan ya da yalnızca ahlak yoksulu kişiler, şimdi en geri ve en barbar çarcı krallığın çöküşü ile devrimci yangının *başlangıcı* arasındaki tarihsel ilişki olgusuyla yüz yüze geldiler.

Ama savaşın başındaki yenilgilerin, patlamayı hızlandıran olumsuz bir etken rolü oynamalarına rağmen, İngiliz-Fransız mali sermayesi ve İngiliz-Fransız emperyalizmi ile ekimci ve kadet Rus sermayesi arasındaki *bağlılığın,* Nikolay Romanov'a karşı töreye uygun *bir komplo düzenleyerek,* bu bunalımı çabuklaştıran bir etken durumuna geldiğini de söylemek gerekir.

Sorunun çok büyük bir önem taşıyan bu yönünü, İngiliz-Fransız basını, anlaşılır nedenlerle sözünü etmeden geçiştiriyor, Alman basını ise acı alaylarla vurguluyor. Biz marksistler, ne birinci gruptan emperyalist savaşçıların diplomat ve bakanlarının

resmî ve tatlı yalanları, ne de onların öteki gruptan maliyeci ve asker rakiplerinin göz kırpma ve sırıtmaları ile kendimizi şaşkınlığa kaptırmadan, gerçeğe dosdoğru bakmalıyız. Şubat-Mart devrim olaylarının tüm akışı açıkça gösteriyor ki, Nikolay II (ve sonuncu olacağını umuyoruz ve böyle olması için de elimizden geleni yapacağız) ile Wilhelm II arasında "ayrı" antlaşmalar ve ayrı bir barış yapılmasını engellemek için, ajanları ve "tanıdık"ları ile birlikte, uzun zamandan beri en umutsuz çabaları göstermekten geri kalmayan İngiliz ve Fransız elçilikleri, Nikolay Romanov'u *tahttan indirmek* ereğiyle, ekimciler ve kadetler ile birlikte, bazı ordu ve özellikle Petersburg garnizonu general ve subayları ile birlikte, doğrudan doğruya bir komplo düzenlemişlerdir.

Hayale kapılmayalım. Gvozdev-Potresov eğilimi ile enternasyonalizm arasında sallanan ve çoğu kez kendilerini küçük-burjuva pasifizmine kaptıran bazı "okistler"[17] ya da "menşevikler"[18] gibi, şimdi işçi partisinin kadetlerle "uzlaşma"sını, ikincilerin birinci tarafından "destek"lenmesini, vb. göklere çıkarmaya hazır olan kişilerin yanlışlığına düşmeyelim. Bu adamlar, kendilerini ezbere öğrenmiş bulundukları (hiç de marksist olmayan) eski öğretilerine uydurmak için, "ünlü savaşçı" Nikolay Romanov'u tahttan indirmek ve onun yerine daha gözüpek, daha taze, daha yetenekli *savaşçılar* geçirmek üzere, Guçkovlar ve Milyukovlar ile birlikte İngiliz-Fransız emperyalistler tarafından tezgahlanan komplo üzerine bir örtü örttüler.

Eğer devrim bu kadar çabuk ve —görünüşte, yüzeysel bir bakışla yetinen biri için— böylesine köktenci bir biçimde zafer kazandıysa, bu zafere yalnızca, çok büyük bir özgünlükteki tarihsel bir durum nedeniyle, *birbirinden kesin olarak ayrı akımların, kesin olarak benzemez* sınıf çıkarlarının, *kesin olarak karşıt* siyasal ve toplumsal eğilimlerin dikkate değer bir "uygunluk" ile *kaynaşmış* olmaları yol açtı. Bir başka deyişle, bir yandan *emperyalist savaşı sürdürmek* için, onu daha kudurmuş ve daha direngen bir biçimde yürütmek için, İstanbul'u ... Guçkovlar'a, Suriye'yi ... Fransız kapitalistlerine, Mezopotamya'yı ... İngiliz kapitalistlerine, vb. vermek ereğiyle, *yeniden milyonlarca* Rusya işçi ve köylüsünü *öldürmek için,* Milyukov, Guçkov ve hempalarını iktidarı ele geçirmeye iteleyen İngiliz-Fransız emperyalistlerinin komplosu, öte yandan proletarya ve halk yığınının (kentlerin ve kırların tüm yoksul halkı), *ekmek, barış ve gerçek özgürlük* için derin bir devrimci hareketi yol açtı.

Devrimci Rusya proletaryasının, İngiliz parası ile çırpıştırılan ve çarlık emperyalizminden daha az tiksinç olmayan kadetlerin ve

ekimcilerin emperyalizmini "desteklemiş" olduğunu ileri sürmek düpedüz saçma olurdu. Devrimci işçiler, kısa süreli ve istisnai bir konjonktürden doğan bazı tarihsel uğraklarda, bir kral yerine *bir başkasını* ve tercihen bir Romanov'u *geçirmeyi* gözeten Buchanan, Guçkov, Milyukov ve hempalarının savaşımından her ne kadar *yararlanıyorlarsa* da, esrimeye ya da şaşırmaya kapılmaksızın, yüz kızartıcı çarcı krallığı temellerine kadar yıkıyorlardı, şimdiden önemli bir ölçüde yıkmış bulunuyorlar ve yıkmaya devam edeceklerdir!

İşler, işte böyle ve yalnızca böyle olup bitti. Doğrudan korkmayan, devrimdeki toplumsal güçler ilişkisini acele etmeden göz önüne getiren, her "güncel uğrak"ı, sadece şimdiki, bugünkü özgünlüğü açısından değil, ama Rusya'da olduğu denli tüm dünyada da, proletarya çıkarları ile burjuvazi çıkarları arasındaki daha derin güçleri, daha derin ilişkileri hesaba katarak değerlendiren bir siyaset adamının, durumu işte böyle, ama yalnızca böyle düşünmesi gerekir.

Petrograd işçileri, tüm Rusya işçileri gibi, özgürlük için, köylülere toprak için, *barış için,* emperyalist kasaplığa ve çarcı krallığa karşı, büyük bir özveri içinde savaştı. Bu kasaplığı sürdürmek ve yoğunlaştırmak isteyen İngiliz-Fransız emperyalist sermayesi, saray entrikaları çevirdi, muhafız subayları ile bir komplo kurdu, Guçkovlar'ı ve Milyukovlar'ı ileri sürüp yüreklendirdi, savaşımdaki proletarya tarafından çarlığa ilk darbeler indirilir indirilmez *iktidarı* edimsel olarak *ele alan hazırlop yeni bir hükümet* tezgahladı.

İçinde ekimciler ve cellat Stolipin'in dünkü suç ortakları olan "barışçıl yenileştirme"[19] yandaşları Lvov ve Guçkov'un *gerçekten önemli* görevler, savaş görevleri, kesin görevler gördükleri, orduyu, memurlar topluluğunu el altında tuttukları bu yeni hükümet, — Milyukov ve öbür kadetlerin gösteriş için, ince ve bilgin söylevler çekmek için daha çok dekoratif bir nitelikte yer aldıkları, oysa "trudovik"[20] Kerenski'nin, işçileri ve köylüleri aldatmak için, bir alan soytarısı rolü oynadığı bu hükümet— işte bu hükümet, rasgele seçilmiş kişileri biraraya getirmiyor.

Bu hükümet, Rusya'da siyasal iktidara erişmiş bulunan yeni bir sınıfın, ülkemizi uzun zamandan bu yana iktisadi planda *yöneten* ve 1905-1907 devrimi sırasında olduğu gibi 1907-1914 karşıdevrimi içinde de ve ensonu, görülmemiş bir çabuklukla, 1914-1917 savaşı boyunca da yerel özyönetim organlarını, kamu eğitimini, her türlü kongreleri, Dumayı,[21] savaş sanayileri komitelerini vb. buyruğu altına alarak siyasal planda çok çabuk örgütlenmiş

olan kapitalist büyük toprak sahipleri ve burjuvazi sınıfının temsilcileri tarafından kurulmuştur. Bu yeni sınıf 1917 başlarında iktidara, "hemen hemen tamamen" *geçmişti;* bu nedenl'e, daha çarlığa ilk darbeler indirilir indirilmez, yerini burjuvaziye bırakan çarlık, çöktü. Güçlerini sonuna kadar kullanmasına yol açarak, emperyalist savaş, geri Rusya'nın gelişmesini öylesine hızlandırdı ki, İtalya'ya, İngiltere'ye, neredeyse "birdenbire" (pratik olarak, bu iş birdenbire olmuş *gibi görünüyor*) yetişmiş, "parlamenter", "ulusal" bir "koalisyon" hükümeti (yani emperyalist insan kırımını sürdürmeye ve halkı aldatmaya elverişli bir hükümet) kurmuş bulunuyoruz.

Bu hükümetin —aslında "İngiltere-Fransa" milyarderler "firma"sının basit bir tecimevi görevlisinden başka bir şey olmayan bu hükümetin— yanında, proletarya ile kentler ve kırlar nüfusunun bütün yoksul katmanlarının çıkarlarını temsil eden, resmî olmayan, henüz gelişmesinin başlangıcında, görece güçsüz bir *işçi hükümeti,* asıl hükümet ortaya çıktı. Askerler ve köylüler ile, özellikle tarım işçileri ile, elbette en başta, köylülerden daha da çok bu sonuncularla bağ kurmaya çalışan Petrograd *işçi temsilcileri sovyetiy*di bu.

Marksist taktiği, kendisine uygun düşen tek sağlam temel üzerine, *olgular* temeli üzerine oturtmak için herşeyden önce en yüksek nesnel kesinlikle saptama çabası göstermemiz gereken *gerçek* siyasal durum, işte budur.

Çarcı krallık tepelendi, ama daha son darbeyi yemedi.

Emperyalist savaşı "sonuna-değin" götürmek isteyen, gerçeklikte "İngiltere-Fransa" mali firmasının tecimevi görevlisi olan ekimciler ve kadetler burjuva hükümeti halka, halk üzerindeki iktidarının korunmasıyla ve emperyalist kasaplığın sürdürülmesi olanağıyla bağdaşan özgürlük ve bağışları bol keseden *vaat etmek zorundadır.*

Yoksul yığınların hepsinin, yani nüfusun onda-dokuzunun çıkarlarını temsil eden, işçilerin örgütü ve bir işçi hükümetinin embriyonu olan işçi temsilcileri sovyeti, *barış, ekmek ve özgürlük* için savaşıyor.

Bu üç gücün savaşımı, devrimin birinci evresinden ikinci evresine *geçişi* simgeleyen güncel durumu belirliyor.

Birinci ve ikinci güç arasındaki çelişki, derin *değildir;* geçicidir ve *yalnızca* günün konjonktürü tarafından, emperyalist savaştaki olayların sert bir dönemeci tarafından ortaya çıkarılmıştır. *Tüm* yeni hükümet, kralcılardan kurulmuştur; çünkü Kerenski'nin *sözde kalan* cumhuriyetçiliği, gerçekten ne ciddi, ne de bir siyasetada-

mına yaraşır bir şeydir. Bu cumhuriyetçilik, *nesnel olarak söylemek gerekirse,* küçük politikacılıktır. Yeni hükümet, çarcı krallığa daha son darbeyi indirmeden önce, kendini çoktan büyük toprak sahipleri hanedanı olan Romanovlar ile *iş pişirmeye vermiş* bulunuyordu. Ekimci-kadet tipindeki burjuvazinin, emekçilere karşı sermayenin ayrıcalıklarını korumak için, bürokrasinin ve ordunun başkanı olarak, krallığa *gereksinmesi* vardır.

Çarcı gericiliğe karşı savaşmak için işçilerin yeni hükümeti *desteklem*e zorunda olduklarını ileri sürmek demek (ve görünüşe göre, Potresovlar'ın, Gvozdevler'in, Çenkeliler'in ve son derece *kaçamaklı* konumuna karşın *Çheydze*'nin bile ileri sürdükleri de budur), o işçilere ihanet etmek, proletarya ülküsüne, barış ve özgürlük ülküsüne ihanet etmek demektir. Çünkü gerçekte bu yeni hükümet, *apaçık bir biçimde,* emperyalist sermaye tarafından, emperyalist *savaş* ve çapul siyaseti tarafından, daha şimdiden sımsıkı bağlanmış bulunuyor; o *daha şimdiden* hanedan ile (halka danışmaksızın!) pazarlıklara girişiyor; *o daha şimdiden çarcı krallığın yeniden kurulması için çalışıyor;* o daha şimdiden bir kralcılık adayını, Mihail Romanov'u davet ediyor; o daha şimdiden onun tahtını pekiştirmek, eski yasa ile desteklenen meşru krallık yerine, dalavereli halkoyu ile desteklenen bonapartist bir krallık geçirmek için uğraşıyor.

Hayır, çarcı krallığa karşı etkili bir biçimde savaşmak için, özgürlüğü sözde, tatlı dilli Milyukov ve Kerenski'nin vaatleri ile değil, gerçekten sağlamak için, işçiler yeni hükümeti değil, bu hükümet işçileri "desteklemek" zorundadır! Çünkü *özgürlüğün* ve çarlığın kökten yıkılmasının tek *güvencesi, proletaryanın silahlanmasında,* işçi temsilcilerinin sovyetinin işlev, önem ve gücünün pekişmesi, yaygınlaşması ve gelişmesinde yatıyor.

Geri kalanı, boş sözden ve yalandan, liberal ya da köktenci kamp siyasetçilerinin gönüllü körlüğünden, hileli manevralardan başka bir şey değildir!

İşçilerin silahlanmasına yardım edin, ya da hiç olmazsa onları bu işten alıkoymayın; o zaman Rusya'da özgürlük yenilmez, krallığın yeniden kurulması olanaksız ve cumhuriyet güvenceye bağlanmış bir duruma gelecektir.

Yoksa Guçkovlar ve Milyukovlar krallığı yeniden kuracak, "özgürlükler" konusunda vaat etmiş oldukları şeylerin hiçbirini, ama hiçbirini yerine getirmeyeceklerdir. Tüm burjuva siyasetçiler, *bütün* burjuva devrimlerde, halkı vaatler ile "beslemiş" ve işçileri vaatler ile aldatmışlardır.

Devrimimiz burjuva devrimidir; *öyleyse* işçiler burjuvaziyi des-

teklemelidir, diyorlar Potresovlar, Gvozdevler, Çheydzeler, — daha dün Plehanov'un dediği gibi.

Devrimimiz burjuva devrimidir, diyoruz biz marksistler; *öyleyse* işçiler, halka burjuva siyasetçilerin yalanlarını göstermeli, ona sözlere kulak asmamayı, yalnızca *kendi* örgütlerine, *kendi* birliğine, *kendi* silahlanmasına güvenmesini öğretmelidirler.

Ekimcilerin ve kadetlerin, Guçkovlar'ın ve Milyukovlar'ın hükümeti, halka —içtenlikle istese bile (yalnız küçük çocuklar Guçkov ve Lvov'un içtenliğine inanabilirler)— ne barış, ne ekmek, ne de özgürlük *verebilir.*

Barış veremez, çünkü bu hükümet bir savaş hükümetidir; emperyalist insan kırımını sürdürme hükümeti, Ermenistan'ı, Galiçya'yı, Türkiye'yi yağma etmek, İstanbul'u almak, Polonya'yı, Kurland'ı, Litvanya'yı, vb. yeniden fethetmek isteyen bir çapul hükümetidir. Bu hükümet, emperyalist İngiliz-Fransız sermayesi tarafından sıkı sıkıya bağlanmıştır. Rus sermayesi, *yüz milyarlarla* oynayan ve "İngiltere-Fransa" adını taşıyan evrensel "firma"nın bir şubesinden başka bir şey değildir.

Ekmek veremez, çünkü bir burjuva hükümetidir. *Olsa olsa* halka, Almanya'nın yaptığı gibi, "dahice örgütlenmiş bir açlık" verecektir. Ama halk açlığa katlanmak istemeyecektir. Halk, ekmek olduğunu ve elde edilebileceğini, ama ancak *sermaye ve toprak mülkiyetinin karşısında gerilemeyen* önlemler aracıyla elde edilebileceğini öğrenecek ve kuşkusuz çok yakında öğrenecektir.

Özgürlük de veremez, çünkü bu hükümet, halktan *korkan* ve daha şimdiden Romanovlar hanedanı ile gizli anlaşma içinde olan kapitalistler ve toprak sahipleri hükümetidir.

Bu hükümet karşısındaki ivedi davranışımızın taktik amaçlarından, bir başka makalede söz edeceğiz. O makalede, güncel dönemin, yani devrimin birinci evresinden ikinci evresine *geçiş* döneminin özgünlüğünü neyin oluşturduğunu ve *bu* dönemdeki sloganın, "günün işi"nin, neden şu slogan olduğunu göstereceğiz: *İşçiler, çarlığa karşı iç savaşta, proletarya ve halka özgü kahramanlık mucizeleri gösterdiniz; devrimin ikinci evresinde, kendi zaferinizi hazırlamak için, proletarya ve halka özgü örgütlenme mucizeleri göstermelisiniz.*

Şimdilik devrimin güncel evresindeki sınıf savaşımı ve sınıfsal güçler ilişkisini çözümlemekle yetindiğimizden, bir de şu soruyu sormalıyız: Proletaryanın *güncel* devrimdeki *bağlaşıkları* kimlerdir?

Proletaryanın *iki bağlaşığı* var: En başta Rusya'nın on milyonlarca insanı kapsayan ve nüfusun engin çoğunluğunu oluşturan

büyük yarı-proletarya ve kısmen de küçük köylüler yığını. Barış, ekmek, özgürlük ve toprak, bu yığın için *zorunlu* şeylerdir. Bu yığın zorunlu olarak burjuvazinin, özellikle de onu burjuvazi ve proletarya arasında kararsız bırakan yaşama koşulları bakımından en çok kendisine benzediği küçük-burjuvazinin belli bir etkisini taşıyacaktır. Savaş Guçkov, Lvov, Milyukov ve hempaları tarafından ne kadar gözüpek bir biçimde yönetilirse, *o kadar* ağır olacak olan sert savaş dersleri, bu yığını *kaçınılmaz olarak* proletaryaya doğru götürecek ve onu izlemeye zorlayacaktır. Her şeyden önce ve her şeyin üstünde bu yığını *aydınlatmak* ve onu örgütlemeye çalışmak için, şimdi yeni rejimin görece özgürlüğünden ve işçi temsilcileri sovyetlerinden yararlanmamız gerekiyor. Köylü temsilcileri sovyetlerinden, tarım işçileri sovyetlerinden yararlanmamız gerekiyor, temel görevlerimizden biri de bu. Bunu yaparken amacımız, yalnızca tarım işçileri ile ayrı sovyetler kurmak değil, ayrıca yoksul ve muhtaç köylülerin, zengin köylülerden *bağımsız olarak* örgütlenmesi de olacaktır. Zorunluluğunun bugün kendisini buyururcasına kabul ettirdiği örgütlenmenin özel görevleri ve özel biçimlerini, bundan sonraki mektupta ele alacağız.

İkinci olarak, bütün savaşan ülkelerin ve genel olarak bütün ülkelerin proletaryası, Rus proletaryasının bağlaşığıdır. Bu bağlaşık, bugün savaş tarafından büyük ölçüde bitkin bir duruma düşürülmüştür ve sözcüleri de, çoğu kez, Rusya'daki Plehanov, Gvozdev ve Potresov gibi, Avrupa'nın burjuvazi saflarına geçmiş sosyal-şovenleridir. Ama emperyalist savaşın her ayı, proletaryayı onların etkisinden daha çok kurtarıyor ve Rus devrimi bu süreci, engin bir ölçek üzerinde, *kuşkusuz* hızlandıracaktır.

Bu iki bağlaşık ile birlikte proletarya, güncel geçiş döneminin *özelliklerinden yararlanarak,* Guçkov-Milyukov'un yarı-krallığı yerine, ilkin demokratik cumhuriyetin fethine ve köylülerin büyük toprak sahipleri üzerindeki tam zaferine, ardından da savaşta gücü tükenen halklara *barış, ekmek ve özgürlük* verecek tek şey olan *sosyalizme* yürüyebilir ve yürüyecektir de.

7 (20) Mart 1917'de yazıldı.
21 ve 22 Mart 1917'de
Pravda'nın 14. ve 15. sayılarında
yayınlandı.

PROLETARYANIN BUGÜNKÜ DEVRİMDEKİ GÖREVLERİ[22]

PETROGRAD'A ancak 3-4 Nisan gecesi geldiğimden, ayın 4'ündeki toplantıya, devrimci proletaryanın görevleri üzerine, elbette ancak kendi adıma ve hazırlık eksikliğimden ileri gelen çekinceler ileri sürerek bir rapor sunabilirdim.

İşimi ve *iyi niyetli* itirazcıların işini kolaylaştırmak için yapabildiğim tek şey, *yazılı* tezler hazırlamak oldu. Bu tezleri okudum ve metni Çereteli yoldaşa verdim. Onları *iki kez ardı ardına,* ilkin bolşevikler toplantısında, sonra bolşevikler ve menşevikler toplantısında, ağır ağır okudum.

Burada bu kişisel tezleri, sadece çok kısa açıklayıcı notlarla birlikte sunuyorum; raporumda çok daha ayrıntılı bir biçimde açıklanmışlardır.

TEZLER

1. Rusya bakımından, yeni Lvov ve hempaları hükümetinin yönetimi altında bile, bu hükümetin kapitalist niteliği nedeniyle, söz götürmez bir biçimde emperyalist bir yağma savaşı olarak kalmış bulunan savaş karşısındaki tutumumuzda, ne kadar küçük olursa olsun, "devrimci sonuna-değincilik"e verilecek hiçbir ödün hoşgörü ile karşılanamaz.

Bilinçli proletarya, sonuna-değinciliği gerçekten haklı çıkaracak devrimci bir savaşı, ancak şu koşullar yerine gelirse onaylayabilir:

a) İktidarın proletaryaya ve köylülüğün proletaryaya yakın yoksul öğelerine geçmesi;

b) Her türlü ilhaktan, sözle değil, gerçekten vazgeçilmesi;

c) Tüm sermaye çıkarlarından gerçekte tam bir kopuş.

Savaşı toprak fetihleri ereğiyle değil, sadece zorunluluk yüzünden kabul eden devrimci sonuna-değincilik yandaşları yığını arasında yer alan geniş katmanların yadsınması olanaksız iyi niyeti ve onların burjuvazi tarafından aldatılmış bulunmaları nedeniyle, onları çok özel bir sebat, sabır ve özenle yanılgıları konusunda aydınlatmak, onlara sermaye ve emperyalist savaş arasında kopmaz bir bağ olduğunu açıklamak ve sermayeyi alaşağı etmeksizin, savaşı gerçekten demokratik ve zorla dayatılmış olmayan bir barış ile bitirmenin *olanaksız* olduğunu onlara göstermek gerekir.

Bu görüş tarzının, savaşan ordu içinde en geniş propagandasının örgütlenmesi.

Kardeşleşme.

2. Rusya'daki güncel durumda özgün olan şey, proletaryanın yetersiz bilinç ve örgütlenme derecesi sonucu iktidarı burjuvaziye veren devrimin birinci evresinden, iktidarı proletaryaya ve köylülüğün yoksul katmanlarına verecek olan *ikinci* evresine *geçiştir*.

Bu geçişin başlıca özellikleri, bir yandan, en yüksek derecede bir yasal olanaklar varlığı (Rusya *bugün,* bütün savaşan ülkeler içinde, dünyanın en özgür ülkesidir), öte yandan, yığınlar üzerinde uygulanan baskı yokluğu ve ensonu yığınların kapitalistler hükümeti karşısındaki, o en kötü barış ve sosyalizm düşmanları hükümeti karşısındaki usdışı güvenidir.

Bu özgün durum, siyasal yaşama yeni yeni açılan uçsuz bucaksız proleter yığın içindeki Parti çalışmasının *özel* koşullarına kendimizi uydurmayı bilmemizi gerektirir.

3. Geçici Hükümete hiçbir destek yok; onun bütün vaatlerinin, özellikle ilhaklardan vazgeçilmesine ilişkin vaatlerinin tepeden tırnağa yalancı niteliğini ortaya koymak gerekir. Kapitalistlerin hükümeti olan *bu* hükümetin, emperyalist olmaktan *çıkmasını* "istemek" yerine —kabul edilmez bir şeydir bu, çünkü ortalığa kuruntular sürmek demektir— maskesini çıkarmak gerekir.

4. İşçi temsilcileri sovyetlerinin çoğunda, burjuvazinin etkisi altına girmiş ve bu etkiyi proletarya üzerine yayan *bütün* küçükburjuva oportünist öğeler *bloku* karşısında, Partimizin azınlıkta olduğu ve şimdilik güçsüz bir azınlıktan başka bir şey oluşturmadığını kabul etmek gerekir. Bu öğeler, halkçı-sosyalistler[23] ve sosyalist-devrimcilerden,[24] örgütlenme komitesine (Çheydze, Çereteli, vb.), Steklov'a, vb., vb. değin gider.

İşçi temsilcileri sovyetlerinin olanaklı *tek* devrimci hükümet biçimi olduğunu ve dolayısıyla görevimizin, *bu* hükümet kendini burjuvazinin etkisine bıraktığı sürece yığınlara, özsel olarak onların

pratik gereksinimlerinden hareket ederek, sabırla, sistemli olarak, ısrarla, taktiklerinin yanlışlıklarını *açıklamaktan* başka bir şey olmayacağını bu yığınlara açıklamak gerekir.

Azınlıkta olduğumuz sürece, yığınların kendi yanlışlıklarından deney yoluyla kurtulmaları için, tüm iktidarın işçi temsilcileri sovyetlerine geçme zorunluluğunu olumlamakla birlikte, yapılan yanlışlıkları eleştirip açıklamaya çalışacağız.

5. Parlamenter bir cumhuriyet değil, —işçi temsilcileri sovyetlerinden sonra parlamenter cumhuriyete dönmek, geriye doğru bir adım olurdu—, tüm ülkede, tabandan doruğa, bir işçi, tarım ücretlileri ve köylü temsilcileri sovyetleri cumhuriyeti.

Polisin, ordunun* ve memurlar kastının kaldırılması.

Seçilmiş ve her an görevden alınabilir memurların maaşı, iyi bir işçinin ortalama ücretinden yüksek olmamalıdır.

6. Tarım programında ağırlık merkezini, tarım ücretlileri temsilcilerinin sovyetleri üzerine kaydırmak gerekir.

Büyük toprak sahiplerinin tüm topraklarının zoralımı.

Ülkedeki *bütün* toprakların ulusallaştırılması ve tarım ücretlileri ve köylü temsilcileri yerel sovyetlerinin buyruğuna verilmesi. Yoksul köylü temsilcileri sovyetlerinin kurulması. Her büyük malikanenin (yerel ve öteki koşulları hesaba katarak ve yerel örgütlerin kararı üzerine, yaklaşık 100 dönümden 300 dönüme kadar), tarım ücretlileri temsilcilerinin denetimi altına konmuş ve topluluk hesabına çalışan örnek bir işletme durumuna dönüştürülmesi.

7. Ülkenin tüm bankalarının, işçi temsilcileri sovyetlerinin denetimi altına konmuş bir tek ulusal banka biçiminde birleşmesi.

8. *İvedi* görevimiz sosyalizmi "başlatmak" değil, ama yalnızca toplumsal üretimin ve ürünlerin bölüşümünün işçi temsilcileri sovyetleri tarafından *denetimine* hemen geçmektir.

9. Partinin görevleri:

a) Parti kongresini hemen toplantıya çağırmak;

b) Parti programını, başlıca;

1) emperyalizm ve emperyalist savaş konusunda,

2) devlet karşısındaki tutum ve bir "komün-devlet"** *istemimiz* konusunda değiştirmek;

3) eskimiş bulunan asgari programı düzeltmek;

4) Partinin adını değiştirmek***

10. Enternasyonali canlandırmak.

* Yani sürekli ordunun yerine, tüm halkın silahlandırılmasının geçirilmesi.

** Yani ilk örneğini Paris Komününün oluşturduğu bir devlet.

*** Resmi sosyal-demokrasi önderleri ("sonuna-değinciler" ve kararsız "kautskiciler") *tüm* dünyada sosyalizme ihanet etmiş ve burjuvazi saflarına geçmiş oldukları için, "sosyal-demokrasi" adının yerine, *Komünist Parti* adının geçirilmesi gerekir.

Devrimci bir Enternasyonal, sosyal-şovenlere ve "merkez"e* karşı bir Enternasyonal kurmaya girişmek.

İyi niyetli itirazcılar "olası durum"unu, özellikle neden adamakıllı istisnai bir durum olarak göz önünde bulundurmak zorunda kaldığımı okurun anlaması için, onu bay Goldenberg'in şu itirazını bu tezlerle karşılaştırmaya çağırıyorum: Lenin "devrimci demokrasinin bağrına iç savaş sancağını dikti" (Plehanov'un *Edinstvo*'sunun[25] 5. sayısından alıntı).

Bir inci değil mi, gerçekten?

Yazdım, söyledim, yineleyip durdum: "Devrimci sonuna-değincilik yandaşları *yığını arasında yer alan geniş* katmanların yadsınması olanaksız iyi niyeti nedeniyle ... ve burjuvazi tarafından aldatılmış olduklarını da gözardı etmeksizin onları çok özel bir sebat, sabır ve özenle yanılgıları konusunda aydınlatmak gerekir."

Oysa burjuvazinin, kendi kendilerine sosyal-demokrat diyen ve sonuna-değincilik yandaşlarının *ne geniş* katmanları, *ne* de *yığını* içinde yer alan bu bayları, benim konumumu dingin bir yüzle işte böyle sergiliyorlar: "İç savaş (tezlerde üzerine tek söz söylenmeyen, raporda üzerine tek söz söylenmemiş olan iç savaş (!) sancağı (!) dikilmiş (!)", "devrimci demokrasinin bağrına (!!)..."

Ne demektir bu? Yahudi katliamı düzenleyenlerin propagandasından, *Ruskaya Volya*'nın[26] propagandasından hangi noktada ayrılmaktadır?

Yazdım, söyledim, yineleyip durdum: "İşçi temsilcileri sovyetleri, *olanaklı tek* devrimci hükümet biçimidir ve bunun sonucu, görevimiz ... yığınlara özsel olarak onların pratik gereksinmelerinden hareket ederek sabırla, sistemli olarak, ısrarla, taktiklerinin yanlışlıklarını *açıklamaktan* başka bir şey olamaz."

Oysa, belli bir türden itirazcılar, benim düşüncelerimi "devrimci demokrasinin bağrında iç savaş"a bir çağrı olarak gösteriyorlar!!

Ben Geçici Hükümete, Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması bakımından yakın bir tarih, hatta hiçbir tarih *saptamadığı* ve vaatlerle yetindiği için saldırdım. İşçi ve asker temsilcileri sovyetleri olmadan, Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasının güvence altına alınmış olmadığını ve başarısının olanaksız olduğunu tanıtlamaya çalıştım.

Ve benim, Kurucu Meclisin elden geldiğince çabuk bir çağrılmasına karşı olduğum ileri sürülüyor!!!

* Uluslararası sosyal-demokrasi içinde, şovenler (sonuna-değinciler) ve enternasyonalistler arasında duraksayan eğilime, yani Almanya'da Kautsky ve hempalarına, Fransa'da Longuet ve hempalarına, Rusya'da Çheydze ve hempalarına, İtalya'da Turati ve hempalarına, İngiltere'de MacDonald ve hempalarına vb. "merkez" adı veriliyordu.

Eğer onlarca siyasal savaşım yılı, bana itirazcıların iyi niyetini adamakıllı istisnai bir şey olarak görmeyi öğretmemiş olsaydı, bu gibi sözleri "hezeyan" olarak nitelendirirdim.

Bay Plehanov gazetesinde, benim konuşmamı "hezeyan" olarak nitelendirdi. Çok iyi, bay Plehanov! Ama polemiğinizde ne kadar sakar, beceriksiz ve az kavrayışlı olduğunuza bakın. Eğer iki saat boyunca saçma bir konuşma yaptıysam, yüzlerce dinleyici benim "hezeyan"ıma nasıl dayanabildi? Sonra, neden sizin gazeteniz bu "hezeyan"ın sergilenmesine koca bir sütun ayırıyor? Tutacak yeri yok bunun, ama hiç yok.

Haykırmak, sövmek, yanıp yakınmak, Marx ve Engels'in 1871, 1872, 1875'te Paris Komünü[27] deneyimini çözümleme *biçim*leri ve proletarya için zorunlu olan devletin *doğası* üzerine söylediklerini anlatmaya, açıklamaya, anımsatmaya çalışmaktan kuşkusuz çok daha kolaydır.

Eski marksist bay Plehanov herhalde marksizmi anımsamak istemiyor.

Alman sosyal-demokrasisini, 4 Ağustos 1914'te[28] "kokmuş bir ceset" olarak nitelendiren Rosa Luxemburg'u anmıştım. Oysa bay Plehanovlar, Goldenbergler ve hempaları bundan... kimin adına "alınıyorlar?" — Şoven olarak nitelendirilen Alman şovenler adına!

Sözde sosyalist, gerçekte şoven olan zavallı Rus sosyal-şovenleri, işte yakayı iyice ele vermiş bulunuyorlar.

7 Nisan 1917'de
Pravda'nın 26. sayısında yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

İKTİDAR İKİLİĞİ ÜZERİNE

HER devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur. Bu sorun aydınlatılmadıkça, devrimde kendi rolünü bilinçli bir biçimde oynamak ve hele devrimi yönetmek sözkonusu edilemez.

Devrimimizin, bir iktidar ikiliğine yol açmış olmak gibi büyük bir özgünlüğü var. Önemi her şeyden önce kavranması gereken bir olgu bu: Onu anlamadan ileri gitmek olanaksız. Eski "formül"leri, örneğin bolşevizmin eski formüllerini tamamlayıp düzeltilmesini bilmek gerek; çünkü bu formüller genellikle doğru çıkmakla birlikte, somut uygulamaları farklı oldu. Bir iktidar ikiliğini eskiden ne kimse düşünür, ne de düşünebilirdi.

İktidar ikiliği neye dayanıyor? Geçici Hükümetin, burjuvazi hükümetinin yanında, henüz güçsüz, tohum durumunda, ama gene de gerçek, söz götürmez ve büyüyen bir varlığı olan bir başka hükümetin, işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin kurulmuş olmasına.

Bu ikinci hükümetin sınıf bileşimi nedir? Proletarya ve (asker üniforması altındaki) köylülük. Siyasal niteliği nedir? Devrimci bir diktatörlük, yani merkezî bir devlet iktidarı tarafından yayınlanan bir yasaya değil de doğrudan doğruya devrimci bir zorlamaya, halk yığınlarının aşağıdan gelen dolaysız girişkenliğine dayanan bir iktidar. Bu iktidar, alışılmış tipteki parlamenter burjuva demokratik bir cumhuriyette genellikle varolan ve ileri Avrupa ve Amerika ülkelerinde şimdiye kadar gördüğümüz iktidardan bambaşka bir iktidardır. İşin özü burada olmakla birlikte, çoğu kez unutulan, yeterince düşünülmeyen bir şeydir bu. Bu iktidar, 1871 Paris Komünü ile aynı tipte bir iktidardır ve başlıca belirtici özellikleri de şunlar-

dır: 1) İktidarın kaynağı, bir parlamento tarafından daha önce tartışılmış ve onaylanmış bir yasa değil, ama halk yığınlarının dolaysız, yerel, aşağıdan gelen girişkenliği, yaygın bir deyimi kullanmak gerekirse, dolaysız bir "zorlama"dır; 2) Halktan ayrı ve halka karşı kurumlar olan polis ve ordunun yerine, tüm halkın doğrudan silahlanması geçmiştir; bu iktidar altında, kamu düzeninin korunmasını silahlı işçiler ve köylüler, silahlı halk, kendileri gözetirler; 3) Memurlar kastı da, bürokrasi de, halkın dolaysız iktidarı ile değiştirilmiş ya da hiç değilse özel bir denetim altına alınmıştır; sadece görevler seçimle gelinen görevler olmakla kalmaz, ama basit vekiller durumuna getirilmiş görevliler de, halkın ilk isteği üzerine görevden alınabilir durumdadırlar; bunlar, yüksek maaşlı "arpalıklar"dan yararlanan ayrıcalıklı, burjuva bir topluluk olmaktan çıkıp, iyi bir işçinin alışılmış ücretini geçmeyen "özel bir sınıf" işçi durumuna gelirler.

Özel bir devlet tipi olarak Paris Komününün özü işte burada ve yalnızca buradadır. Plehanovlar (marksizme ihanet etmiş bulunan mahut şovenler), Kautskyler ("merkez"ciler, yani şovenizm ile marksizm arasında bocalayan kişiler) ve genel olarak bugün egemen olan bütün sosyal-demokratlar, sosyalist-devrimciler ve benzerleri, işte bu özü unutmuşlardır.

Bunlar işin içinden boş sözlerle çıkar, susku içine kapanır, sıvışır, devrim nedeniyle birbirlerini bin kez kutlarlar, ama işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin ne olduğunu düşünmek istemezler. Sovyetlerin varolduğu kadarıyla, iktidar olduğu kadarıyla Rusya'da, Paris Komünü tipinde bir devletin varolduğu apaçık gerçeğini görmek istemezler.

"Kadarıyla" dedim. Çünkü bu iktidar, tohum durumunda bir iktidardan başka bir şey değil. Burjuva Geçici Hükümet ile doğrudan bir uzlaşma ve çeşitli edimsel ödünler aracılığıyla bu iktidar, kendi mevzilerini burjuvaziye kendisi teslim etti ve buna devam ediyor.

Neden? Çheydze, Çereteli, Steklov ve hempaları bir "yanlışlık" yaptıkları için mi? Yok canım! Bunu bir marksist değil, ancak bir mankafa düşünebilir. Bunun nedeni, proleterler ve köylülerin *yetersiz bilinç derecesidir.* Bu önderlerin "yanlışlık"ları, küçük-burjuva konumlarıdır, işçilerin bilincini aydınlatacak yerde karartmalarıdır. Küçük-burjuva yanılsamaları çürütecek yerde *yaymalarıdır,* yığınları burjuvazi etkisinden kurtaracak yerde yığınlar üzerindeki burjuvazi etkisini *pekiştirmeleridir.*

Bu durum bizim yoldaşların da, "yalnızca", Geçici Hükümeti hemen devirmek gerekli mi? sorusunu sorarken bile, neden o denli

çok yanlışlık yaptıklarını anlatmaya yetmiş olmalı.

Yanıtlıyorum: 1) Devirmek gerekli, çünkü bu hükümet ne barış, ne ekmek, ne de tam özgürlük *verebilecek,* oligarşik, burjuva ve halka dayalı olmayan bir hükümettir; 2) Bu hükümet şu sırada devrilemez, çünkü o, işçi temsilcileri sovyetleri ve en başta da en önemli sovyet olan Petrograd sovyeti ile dolaysız ve dolaylı, açık ve gerçek bir *uzlaşmaya* dayanıyor; 3) Bu hükümet, genel olarak alışılmış yöntemle devrilemez, çünkü *ikinci* hükümet tarafından, işçi temsilcileri sovyeti tarafından burjuvaziye sağlanan "*destek*"ten yararlanıyor; oysa bu ikinci hükümet; işçi ve köylü çoğunluğunun bilinç ve istencini doğrudan doğruya dışavuran, olanaklı tek devrimci hükümettir. İşçi, tarım ücretlileri, köylü ve asker temsilcileri sovyetlerinden daha yüksek ve daha iyi bir hükümet tipini insanlık daha ortaya koymadı ve biz de bugüne kadar görmedik.

İktidar durumuna gelmek için, bilinçli işçilerin çoğunluğu kazanmaları gerekir. Yığınlar üzerinde hiçbir zor uygulanmadığı sürece, iktidara geçmenin başka yolu yoktur. Biz blankici,[29] yani iktidarın bir azınlık tarafından alınması yandaşları değiliz. Biz marksistiz, proleter sınıf savaşımı yandaşlarıyız; küçük-burjuva coşkunluklara karşıyız biz, sonuna-değinci şovenizme, söz ebeliğine, burjuvazi kuyrukçuluğuna karşıyız.

Proleter komünist bir parti kuralım; bolşevizmin en iyi yandaşları bu partinin öğelerini daha önce ortaya koymuş bulunuyor; bir proleter sınıf eylemi için biraraya gelelim, o zaman proleterler, yoksul köylüler, gitgide artan sayılarla bize katılacaklardır. Çünkü yaşam, "sosyal-demokratlar"ın, Çheydze, Çereteli, Steklov ve başkalarının, "sosyalist-devrimciler"in, daha da "arı" küçük-burjuvaların, vb. vb. küçük-burjuva kuruntularını, her gün daha çok dağıtacaktır.

Burjuvazi, burjuvazinin tek bir iktidarından yanadır.

Bilinçli işçilerse işçi, tarım ücretlileri, köylü ve asker temsilcileri sovyetlerinin tek bir iktidarından; serüvenlerle değil, ama proletaryanın bilincini aydınlatarak, onu burjuvazinin etkisinden kurtararak hazırlanan tek bir iktidardan yanadırlar.

Küçük-burjuvazi —"sosyal-demokratlar", sosyalist-devrimciler, vb.— duraksamaları ile bu aydınlatmayı, bu kurtuluşu *engelliyor.*

Karşı karşıya bulunan *sınıflar* arasındaki gerçek güçler ilişkisi, işte budur. Görevlerimizi belirleyen de, işte bu ilişkidir.

Pravda, n° 28, 9 Nisan 1917.
İmza: *N. Lenin*

PROLETARYANIN DEVRİMİMİZDEKİ GÖREVLERİ

(PROLETARYA PARTİSİ İÇİN PLATFORM TASARISI)

ŞİMDİLİK Rusya'nın içinden geçtiği tarihsel uğrağın başlıca özellikleri şunlardır:

YAPILMIŞ OLAN DEVRİMİN SINIFSAL NİTELİĞİ

1. Tüm devlet aygıtını (ordu, polis, memurlar kastı) yöneten, bir avuç toprak sahibi feodalden başkasını temsil etmeyen eski çarlık iktidarı yenildi ve devrildi, ama işi bitirilmedi. Krallık resmen kaldırıldı. Romanovlar çetesi, kralcı entrikalarını sürdürüyor. Feodallarin engin toprak mülkiyeti ortadan kaldırılmadı.

2. Rusya'da iktidar *yeni* bir *sınıfın,* burjuvazinin ve burjuvalaşmış büyük toprak sahiplerinin ellerine geçti. *Bu anlamda,* burjuva demokratik devrim, Rusya'da tamamlandı.

Bir kez iktidara geçtikten sonra burjuvazi, 1906-1914 arasında Kanlı Nikolay ve Cellat Stolipin'i desteklemekteki çabaları yüzünden ün kazanan açıkça kralcı öğeler (Guçkov ve kadetlerin sağındaki öteki siyaset adamları) ile birleşti (bağlaştı). Lvov ve hempalarının yeni burjuva hükümeti, Romanovlar ile Rusya'da krallığın yeniden kurulmasını görüşmeye girişti ve bu işe başladı. Devrimci bir söz ebeliği örtüsü altında, bu hükümet kilit görevlere eski rejim yandaşlarını getiriyor. Burjuvazinin eline vermiş olduğu devlet aygıtını (ordu, polis, memurlar kastı), elinden geldiğince az düzeltmeye çalışıyor. Yeni hükümet, yığın eylemlerinin devrimci girişkenliği ve iktidarın *aşağıdan,* halk tarafından alınması —devrim için gerçek başarıların *tek* güvencesi— karşısına daha şimdiden her çeşit engeli çıkarıyor.

Kurucu Meclisin toplantıya çağrılma tarihini bile daha saptamadı. Büyük toprak mülkiyetine, gerici çarlığın o maddi temeline dokunmuyor. Mali tekellerin, büyük bankaların, kapitalist sendika ve kartellerin vb. marifetleri üzerine soruşturma açmayı, bu marifetleri açığa vurmayı, bu kuruluşları denetlemeyi aklından bile geçirmiyor.

En önemli bakanlık görevleri, yeni hükümetin kilit noktaları (İçişleri Bakanlığı ve Savaş Bakanlığı, yani ordunun, polisin, memurlar kastının, tüm yığınları bastırma aygıtının komutanlığı) ünlü kralcılara ve büyük toprak mülkiyeti yandaşlarına verildi. Kadetler, bu on ikiye beş kala cumhuriyetçileri, bu zoraki cumhuriyetçiler, halk üzerinde uygulanan *buyurganlık* ve devlet aygıtı ile dolaysız ilişkileri olmadığından, kendilerine önemsiz görevlerin verildiğini gördüler. Trudoviklerin temsilcisi ve "kendisi de sosyalist" olan A. Kerenski, cafcaflı sözlerle halkın uyanıklık ve dikkatini dağıtmaktan başka, kesinlikle hiçbir rol oynamıyor.

Bütün bu nedenlerden ötürü yeni burjuva hükümet, iç siyasette bile, proletarya bakımından en küçük bir güvene layık değildir ve proletaryanın bu hükümete en küçük bir destek sağlaması kabul edilemez.

YENİ HÜKÜMETİN DIŞ SİYASETİ

3. Nesnel koşulların şimdi birinci plana geçirdikleri dış siyasete ilişkin olarak yeni hükümet, emperyalist savaşı, kapitalist ganimetin paylaşımı, küçük ve güçsüz halkların boğulması amacıyla İngiltere, Fransa, vb. emperyalist devletlerle birlikte girilen savaşı sürdürmekte kararlı bir hükümettir.

Rus sermayesi ve onun güçlü koruyucu ve efendisinin, dünyanın en zengin sermayesi olan İngiliz-Fransız emperyalist sermayesinin çıkarları buyruğundaki yeni hükümet, asker ve işçi temsilcileri sovyetleri tarafından, Rusya halklarının yadsınması olanaksız çoğunluğu adına dile getirilmiş olan isteklere karşın, kapitalistlerin çıkarlarını savunmak için birbirlerini boğazlayan halkların kırımına son vermek ereğiyle somut hiçbir girişimde bulunmadı. Herkesin bildiği gibi Rusya'yı İngiliz-Fransız emperyalist sermaye korsanlarına bağlayan (İran'ın paylaşılmasını, Çin'in yağmalanmasını, Türkiye'nin yağmalanmasını, Avusturya'nm paylaşılmasını, Doğu Prusya'nın ve Alman sömürgelerinin ilhakını, vb. öngören) açıkça soyguncu nitelikteki gizli antlaşmaları bile yayınlamadı. Yüzyıllar boyunca halkları, öteki tiran ve despotlardan daha çok soymuş ve ezmiş olan çarlık tarafından, öteki halkların celladı du-

rumuna getirdiği Büyük Rus halkını ezmekle yetinmeyen, onu lekeleyip bozan çarlık tarafından yapılan bu antlaşmaları *onayladı.*

Bu alçaklık ve yağma antlaşmalarını onayladıktan sonra yeni hükümet, Rusya halkları çoğunluğunun, işçi ve asker temsilcileri sovyetleri tarafından açıkça dile getirilmiş olan istemlerine karşıt olarak, savaşan tüm halklara ivedi bir bırakışma (mütareke) önermedi. Burjuva diplomatlar ağzında, ezilen halkların kanıcı ve saf yığınlarını her zaman aldatmış ve gene de aldatan gösterişli, tumturaklı ve görkemli, ama anlamdan adamakıllı yoksun bildirge ve sözleri saçıp savurmakla yetindi.

4. Sonuç olarak yeni hükümetin, dış siyasette en küçük bir güvene layık olmaması bir yana, ayrıca ondan Rusya halklarının barış isteğini açıklamasını, ilhaklardan vazgeçmesini vb., vb. istemeye devam etmek, gerçekte halkta gerçekleşmesi olanaksız umutlar uyandırarak, bilinçlenmesini geciktirerek, gerçek toplumsal niteliği dindarca dileklerle değil, ama onu yapan hükümetin sınıf niteliğiyle, bu hükümet tarafından temsil edilen sınıf ve Rusya, İngiltere, Fransa, vb. emperyalist mali-sermayesi arasında varolan bağla, bu sınıfın gerçek, edimsel siyasetiyle belirlenen bir savaşın uzatılmasını dolaylı bir biçimde kabul etmeye götürerek, halkı düpedüz aldatmak demektir.

ÖZGÜN İKTİDAR İKİLİĞİ VE BUNUN SINIFSAL ANLAMI

5. Devrimimizin temel özelliği, üzerinde büyük bir dikkatle düşünmeyi gerektiren özelliği, devrimin zaferinin daha ertesi günü ortaya çıkan *iktidar ikiliğidir.*

Bu iktidar ikiliği kendini, *iki* hükümetin varlığıyla, burjuvazinin asıl, gerçek, edimsel hükümeti, Lvov ve hempalarının tüm iktidar organlarını elde tutan "Geçici Hükümet"i ve Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyeti tarafından temsil edilen, devlet iktidarı organlarını elde tutmayan, ama doğrudan doğruya halkın yadsınması olanaksız çoğunluğuna, silahlı işçi ve askerlere dayanan ek, tamamlayıcı bir hükümet, bir "denetim" hükümetinin varlığıyla gösterdi.

Bu ikili iktidarın toplumsal kökeni ve sınıfsal anlamı, Mart 1917 Rus devriminin, yalnızca çarcı krallığı silip süpürmek ve tüm iktidarı burjuvaziye teslim etmekle kalmayarak, proletarya ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğüne de çok yaklaşmış olmasıdır. Petrograd ve başka yerlerdeki işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin temsil ettikleri diktatörlük (yani yasaya değil, ama silahlı yığınların doğrudan gücüne dayanan iktidar), işte bu sınıf-

ların diktatörlüğü olan bir diktatörlüktür.

6. Rus devriminin öteki çok önemli özelliği: Yerel sovyetlerin güvenine sahip olduğunu her şeyin gösterdiği Petrograd asker ve işçi temsilcileri sovyeti, devlet iktidarını burjuvaziye ve *onun* Geçici Hükümetine *isteye isteye* verdi, bu hükümet ile onu desteklemek için bir anlaşma yaptıktan sonra ona isteye isteye *boyun eğdi* ve Kurucu Meclisin (bugüne kadar Geçici Hükümet tarafından tarihi bile saptanmamış bulunan) toplantıya çağrılmasına göz kulak olan gözlemci rolü ile yetindi.

Tarihte bu görünüş altında kendini hiç göstermemiş olan bu son derece özgün durum, burjuvazi diktatörlüğü (çünkü Lvov ve hempalarının hükümeti bir diktatörlük, yani yasaya, halk istencinin öncecil dışavurumuna değil, belirli bir sınıf tarafından, burada burjuvazi tarafından uygulanan bir zora dayanan bir iktidardır) ile proletarya ve köylülük diktatörlüğü (işçi ve asker temsilcileri sovyetleri) tarafından simgelenen *iki diktatörlüğün* birbirine dolanmasına, bir diktatörlük *karışımına* yol açtı.

Hiç kuşku yok ki bu "karışıklık", uzun zaman *süremez*. Bir devlette, iki iktidar *olamaz*. İkisinden biri yok olacaktır ve daha şimdiden Rus burjuvazisi, tüm gücüyle, her yoldan ve her yerde, işçi ve asker temsilcileri sovyetlerini ortadan kaldırıp güçten düşürmeye, yok etmeye ve burjuvazinin tek başına iktidarını güvence altına almaya çalışıyor.

İktidar ikiliği, devrimin gelişmesinin *geçici* bir döneminden, onun olağan bir burjuva demokratik devrimin ötesine gittiği, ancak "arı durumdaki" bir proletarya ve köylülük diktatörlüğüne de *henüz varamadığı* bir dönemden başka bir şeyi yansıtmıyor.

Bu kararsız geçiş döneminin sınıfsal anlamı (ve sınıfsal açıklaması) şudur ki çarlığa karşı savaşımda devrimimiz, her devrim gibi, yığınlardan kahramanlık ve özveri mucizeleri istedi ve ayrıca sayısız küçük-burjuvayı da aynı anda *harekete geçirdi*.

Her gerçek devrimin başlıca bilimsel, siyasal ve pratik niteliklerinden biri de, siyasal yaşama, devletin örgütlenmesine etkin olarak, kişisel olarak, pratik olarak katılmaya başlayan küçük-burjuvaların sayısının, olağanüstü bir derecede hızlı, olağanüstü bir derecede birden artışıdır.

Rusya'daki durum budur. Rusya bugün coşkunluk içindedir. On yıldan beri siyasal uyuşukluk içinde yaşayan, çarlığın korkunç boyunduruğu ve büyük toprak sahipleri ve fabrikacılar yararına bir kürek mahkumu çalışması ile siyasal bakımdan alıklaşmış milyonlarca ve on milyonlarca insan, uyanmış bulunuyor ve siyasal yaşama özlem duyuyor. Peki, kimdir bu milyonlarca ve on milyon-

larca insan? Çoğu bakımından küçük patronlar, küçük-burjuvalar, kapitalistler ile ücretli işçiler arasında yer alan kişiler. Rusya, Avrupa'nın en küçük-burjuva ülkesidir.

Korkunç bir küçük-burjuva dalgası her şeyi bastırdı; bilinçli proletaryayı yalnızca sayısı ile değil, ideolojisi ile de ezdi, yani çok geniş işçi çevrelerini ardından sürükledi, kendi küçük-burjuva siyasal düşüncelerini onlara da bulaştırdı.

Küçük-burjuva, burjuvaziye bağımlıdır; çünkü (toplumsal *üretimde* tuttuğu *yer* bakımından) o da proleter olarak değil, ama patron olarak yaşar. Düşünce tarzı bakımından da burjuvaziyi izler.

Kapitalistler karşısında, barış ve sosyalizmin bu en kötü düşmanları karşısında körükörüne kanıcılık: Rusya'daki *yığınların* güncel siyasetini niteleyen şey, işte budur; Avrupa'nın en küçük-burjuva ülkesinin iktisadi ve toplumsal alanında, devrimci bir çabukluk ile *gelişmiş bulunan şey,* işte budur. Geçici Hükümet ile işçi ve asker temsilcileri sovyeti arasındaki "anlaşma"nın (biçimsel bir anlaşmadan çok, iktidarın bırakılmasına götüren edimsel bir desteklemenin, örtük bir uzlaşmanın, körü körüne bir kanıcılığın sözkonusu olduğunu belirteyim), büyük lokmayı, gerçek iktidarı Guçkovlar'a veren, Kerenskiler'in vaatlerini, saygılarını (geçici olarak), pohpohlamalarını, cafcaflı sözlerini, güvencelerini, yerlere kapanmalarını da sovyete veren anlaşmanın sınıfsal temeli işte budur.

Madalyonun öteki yüzü de, Rusya proletaryasının sayısal yetersizliği, yetersiz bilinç ve örgütlenme derecesidir.

Sosyalist-devrimcilere değin ve sosyalist-devrimciler dahil bütün halkçı partiler, her zaman küçük-burjuva bir nitelik taşıyorlardı; Örgütlenme Komitesi Partisi de (Çheydze, Çereteli ve hempaları) öyle; partisiz devrimciler (Steklov ve öbürleri) de bu dalgaya kapıldı ya da üstesinden gelmedi, gelemedi.

BURAYA DEĞİN SÖYLENENLERDEN ÇIKAN TAKTİĞİN ÖZGÜNLÜĞÜ

7. Bireyleri, vb. değil, nesnel olguları, yığınları ve sınıfları göz önünde tutması gereken bir marksist için, gerçek durumun yukarda belirtilmiş bulunan özgünlüğü, *şu* anda izlenecek taktiğin özgünlüğünü zorunlu bir biçimde belirlemektir.

Bu özgünlük, (partimiz merkez komitesinden yoldaşım Teodoroviç'in, Petrograd'da toplanan Rusya demiryolları müstahdem ve işçileri kongresinde kullanmış bulunduğu o çok yerinde deyimi kullanmak gerekirse) "devrimci demokratik sözlerin şekerli suyuna sirke ve safra dökme" zorunluluğunu birinci plana çıkarıyor. Eleş-

tiri çalışması, sosyalist-devrimci ve sosyal-demokrat küçük-burjuva partiler tarafından yapılan yanlışlıkların açıklanması, *bilinçli* proleter parti öğelerinin hazırlanıp biraraya getirilmesi ve "genel" küçük-burjuva sarhoşluk içindeki proletaryanın *zehirlenmeden kurtarılması,* büyük bir önem kazanıyor.

Propaganda çalışmasından "başka hiçbir şey değil"miş gibi görünen bu çalışma, gerçeklikte son derece *pratik* nitelikte bir *devrimci* çalışmadır. Çünkü cafcaflı sözlerle sarhoş olarak durmuş ve *hiç de* dış engeller *nedeniyle değil, hiç de* burjuvazinin uyguladığı *zor yüzünden değil* (Guçkov henüz askerler yığınına karşı zora başvurma tehdidinden başka bir şey yapmıyor), ama yığınların körükörüne kanıcılığı nedeniyle "yerinde sayan" bir devrim, ileri götürülemez.

Dizginsiz devrimci söz ebeliğinin egemenliğinden, kendimizi yalnızca —ancak fikirler alanında, *yaşanmış deneye başvurarak,* kardeşçe bir inandırma yoluyla savaşabilecek ve öyle de savaşılması gereken— bu körükörüne kanıcılık ile savaşarak kurtarabilir ve *her yerleşme yerinde* proleter bilinci olduğu gibi yığınların bilincini, onların gözüpek ve kararından dönmez girişkenliğini de gerçekten uyarabiliriz; özgürlüklerin, demokrasinin, bütün toprakların tüm halkın mülkü olması ilkesinin kendiliğinden gerçekleşmesini, gelişmesini ve pekişmesini, yalnızca böyle hızlandırabiliriz.

8. Tüm dünyada, burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin hükümetleri, halkı baskı altında tutmak için *iki* yol bulmuşlardır. Önce zor (şiddet). Nikolay Romanov I (Sopa Nikolay) ve Nikolay II (Kanlı Nikolay), Rus halkına bu işkenceci davranışı ile olanaklı olan ve olmayan şeylerin azamisini göstermişlerdir. Ama, en iyi bir büyük devrimler ve yığınların devrimci hareketleri dizisi ile "eğitilmiş" İngiliz ve Fransız burjuvalarının uyguladıkları bir başka yol daha vardır: Yalan, pohpohlama, tatlı sözler, sayısız vaatler, bir meteliklik sadakalar, asıl önemli olanı korumak için verilen önemsiz ödünler yolu.

Rusya'da güncel uğrağın özgünlüğünü oluşturan şey, birinci yoldan ikinciye, halk üzerinde uygulanan zordan, pohpohlara ve halkın vaatlerle aldatılmasına, başdöndürücü bir hızla geçiştir. Masaldaki kedi[30] gibi, Milyukov ve Guçkov söyleneni dinliyor ve bildiğini okumaktan başka bir şey yapmıyorlar. İktidarı ellerinde tutuyor, sermaye çıkarlarını savunuyor, Rus ve İngiliz-Fransız sermayesi yararına emperyalist savaşı sürdürüyor ve tehdit eden, yüreklendiren, yalvaran, rica eden, isteyen, ilan eden Çheydze ve Çereteli gibi "aşçılar"ın söylevlerine, vaatlerde bulunarak yanıt vermekle yetiniyorlar... Kedi dinliyor ve bildiğini okumaktan başka

bir şey yapmıyor.

Ama kanıcı körlük ve körükörüne kanıcılık, özellikle yaşamın (iktisadi ve toplumsal durumlarının) kapitalistlere güvenmemeyi öğrettiği proleterler ve yoksul köylüler arasmda, her gün daha çok un ufak olup dağılacaktır.

Küçük-burjuvazinin önderleri halka, burjuvaziye güvenmeyi öğretmek "zorundadırlar". Proleterler ise, ona güvensizliği öğretmek zorunda.

DEVRİMCİ SONUNA-DEĞİNCİLİK VE BUNUN SINIFSAL ANLAMI

9. *Devrimci sonuna-değincilik,* "hemen her şeyi" bastıran küçük-burjuva dalganın en ciddi, en parlak belirtisi olarak görülmelidir. Rus devriminin gelecekteki ilerleme ve başarısının en kötü düşmanı, budur.

Bu konuda boyun eğen ve kendini bundan kurtarmayı bilmeyen herkes, devrim için yitip gitmiş demektir. Ama yığınlar, önderlerden başka türlü boyun eğer ve kendilerini *başka türlü,* bir başka yoldan, bir başka biçimde kurtarırlar.

Devrimci sonuna-değincilik, bir yandan yığınların burjuvazi tarafından aldatılmasının, köylülerin ve bir bölüm işçinin körükörüne kanıcılığının meyvesidir; öte yandan, Büyük Rusları öbür halkların cellatları durumuna getirerek bozmuş olan çarlığın geleneklerini "dindarca" koruyan, ilhaklar ve banka kazançlarından bir noktaya kadar çıkar sağlayan küçük patronun çıkarlarını ve kafa yapısını dışavurur.

Burjuvazi, devrimin esinlediği soylu gurur üzerinde oynayarak halkı aldattı; çarcı krallığın yerine Guçkov-Milyukov'un sözde cumhuriyetinin geçmesi sonucu, devrimin bu evresinden sonra Rusya için savaşın siyasal ve toplumsal niteliğinin değiştiğine inandırmak istedi. Ve halk, özellikle onu Rusya'nın öbür halklarının Büyük Rusların bir çeşit mülkü ya da hası olduklarını düşünmeye götüren eski önyargılar sonucu, buna —geçici olarak— inandı.

Büyük Rus halkının, ona öbür halkları aşağı halklar, "hukuken" Büyük Rusya'ya ait halklar olarak görmeyi öğreten çarlık tarafından bu alçakça bozulmasının sonuçları, *bir anda* ortadan kalkamazdı.

Savaşın siyasal ve toplumsal niteliğinin, bireylerin ve grupların ya da hatta halkların "iyi niyet"i ile değil, savaşı yapan *sınıfın* durumu ile, bu sınıfın uyguladığı ve savaşın bir uzantısını oluşturduğu *siyaset* ile, güncel toplumun egemen iktisadi gücü olan *serma-*

yenin ilişkileri ile, uluslararası sermayenin *emperyalist niteliği* ile, İngiltere, Fransa, vb. karşısında Rusya'nın —mali, banker, diplomatik— bağımlılığı ile belirlendiğini yığınlara açıklamasını *bilmemiz* gerekir. Bunu yığınlara anlaşılır biçimde açıklamasını bilmek, *kolay iş değildir* ve aramızdan hiç kimse, yanlışlara düşmeden, ilk denemede bu görevin üstesinden gelemez.

Ama propagandamızın yönelimi ya da daha doğrusu içeriği bu olmalı ve başka hiçbir şey olmamalıdır. Devrimci sonunadeğinciliğe verilecek en küçük ödün, bunu doğrulayan güzel sözler ve "pratik" düşünceler ne olursa olsun, *sosyalizme karşı bir ihanet* ve enternasyonalizmden tam bir kopuş anlamma gelir.

"Kahrolsun savaş" sloganı, elbette doğrudur; ancak bugünün özel görevlerini, büyük yığına *başka türlü yanaşma* zorunluluğunu hesaba katmıyor. Bu slogan bana kalırsa, "eski güzel günler"in beceriksiz ajitatörlerinin kendilerine bir temiz sopa attırdıkları kırlarda saf saf ileri sürdükleri "Kahrolsun çar!" sloganına benziyor. Devrimci sonuna-değincilik yandaşları, bireyler olarak değil, ama sınıf açısından göz önünde tutulurlarsa, *iyi niyetli* kişilerdir; çünkü ne ilhaklardan, ne de öbür halkların ezilmesinden *gerçekten* kazanacak hiçbir şeyleri olmayan sınıfların (işçiler ve köylüler) üyeleridirler. Burjuvalar ve "aydın" baylar için ise durum bambaşkadır; sermaye egemenliğinden vazgeçmeksizin,, ilhaklardan vazgeçmenin *olanaksız* olduğunu onlar çok iyi biliyor ve güzel sözler, ölçüsüz vaatler, sayısız güvenceliklerle, yığınları utanmadan aldatıyorlar.

Sonuna-değincilik yandaşları, yığın olarak bu işi kötü niyet olmaksızın, sağduyuya dayanarak değerlendiriyor ve: "Ben ilhak istemiyorum, Alman bana saldırıyor; öyleyse ben hiç de emperyalist çıkarları değil, haklı bir davayı savunuyorum" diyorlar. Bu insanlara, onların kişisel isteklerinin değil, bir siyasetin, yığınlara ve belirli sınıflara ilişkin ilişki ve koşulların sözkonusu olduğunu; bir yanda savaş, öte yanda da sermaye çıkarları ve uluslararası banka şebekesi arasında bir bağın varolduğunu, vb. yineleye yineleye açıklamak gerekiyor. Sonuna-değincilik ile savaşmanın yalnızca bu biçimi ciddidir ve bir başarı, belki çok çabuk olmayacak ama kesin ve sürekli bir başarı vaat etmektedir.

SAVAŞ NASIL SONA ERDİRİLEBİLİR?

10. Savaş, "istendiği zaman" sona erdirilemez. Savaşan yanlardan yalnızca birinin kararı üzerine sona erdirilemez. Sonunadeğinci bir askerin deyimini kullanmak gerekirse, "teslim olunarak" sona erdirilemez.

Savaş, çeşitli ülkeler sosyalistleri arasındaki bir "anlaşma" ile, bütün ülkeler proleterlerinin bir "eylem"i ile, halkların "iradesi" ile vb. sona erdirilemez. Sonuna-değinci, yarı sonuna-değinci ve yarı enternasyonalist gazeteler makalelerinin dolup taştıkları bu türden sözler, sayısız karar, çağrı ve bildirgeler, asker ve işçi temsilcileri sovyeti kararları, küçük-burjuvanın tutarsız, saf ve iyi niyetli dileklerinden başka bir şey değildir. "Halkların barış istencinin kendini göstermesi", proletaryanın devrimci eylemleri konusundaki sıra (Rus proletaryasından sonra, Alman proletaryasının "sıra"sı), vb. üzerindeki bu sözlerden daha zararlı bir şey yoktur. Tüm bunlar, Louis Blanc'a yeniden başlamak, kendini tatlı düşlere kaptırmak, "siyasal kampanyalar" oyunu oynamak ve gerçekte, kedi ve aşçı masalını yinelemektir.

Savaş, hiç kuşkusuz her ne kadar *yalnızca* kapitalistlerin yararına da olsa ve onlardan başka kimseyi zenginleştirmese de, kapitalist açgözlülerin kötü niyetinden doğmamıştır. Savaşa dünya kapitalizminin bir yarım yüzyılı, bağ ve ilişkilerinin sonsuz çokluğu yol açmıştır. Sermaye iktidarı devrilmedikçe, iktidar bir başka sınıfa, proletaryaya geçmedikçe, kendini emperyalist savaştan çekip çıkarmak *olanaksızdır,* zorla dayatılmamış demokratik bir barış elde etmek *olanaksızdır.*

Şubat-Mart 1917 Rus devrimi, emperyalist savaşın iç savaş durumuna dönüşmesinin başlangıcını oluşturdu. Savaşın durdurulmasına doğru ilk adım, bu devrimle atıldı.

Savaşın durdurulmasınıysa, yalnız *ikinci* adım —iktidarın proletaryaya geçişi— sağlayabilir. Bütün dünyada "cephenin yarılması"nın —sermaye çıkarları cephesinin yarılması— başlangıcı olacaktır bu adım ve proletarya, ancak *bu cepheyi yararak insanlığı* savaşın korkunçluğundan *kurtarabilir,* ona sürekli bir barışın iyiliklerini, ancak böyle *sağlayabilir.*

Ve Rus devrimi, işçi temsilcileri sovyetlerini yaratarak, Rusya proletaryasını *daha şimdiden* bu sermaye "cephesini yarma" işini yapabilecek bir duruma getirdi.

DEVRİMİMİZİN YARATTIĞI YENİ DEVLET TİPİ

11. İşçi, asker, köylü, vb. sovyetleri iyi anlaşılamadı. Şu anlamda ki birçok kişi, sovyetlerin *Rus devrimindeki* sınıfsal anlamı ve işlevi üzerine açık bir fikir edinemedi. Ama onların yeni bir devlet biçimini, ya da daha doğrusu yeni bir devlet *tipini* simgeledikleri de anlaşılamadı.

En yetkin, en gelişmiş burjuva devlet tipi, *parlamenter demok-*

ratik cumhuriyettir. Parlamenter demokratik cumhuriyette iktidarı, parlamento kullanır. Devlet aygıtı ya da yönetim aygıt ve örgütü, bildiğimiz aygıt ve örgütlerden oluşur: Sürekli ordu, polis, gerçekte görevden alınamaz, ayrıcalıklı ve halkın *üstünde* yer alan memurlar kastı.

Ancak 19. yüzyıl sonundan başlayarak devrimci dönemler, demokratik devletin üstün bir tipine, Engels'in deyişiyle söylersek, daha şimdiden bir devlet olmaktan çıkan, "artık terimin gerçek anlamında devlet olmayan"[31] bir devlete yol açtı. Halktan ayrı ordu ve polisin yerine, halkın kendisinin doğrudan ve dolaysız silahlanmasını *geçiren* Paris Komünü tipindeki devlettir bu devlet. Burjuva yazarlar tarafından kötülenen, kara çalınan ve özellikle haksız olarak sosyalizmi bir çırpıda "başlatma" niyeti yüklenen Komünün gerçek özü, *işte budur.*

1905'te ve 1917'de Rus devrimi, işte bu tip bir devlet kurmaya *başladı.* Rusya halk temsilcileri kurucu meclisi ya da sovyetler konseyi vb. biçiminde biraraya gelen bir işçi, asker, köylü vb. temsilcileri sovyetler cumhuriyeti: şu anda ülkemizde, kadet profesör efendilerin bir burjuva parlamenter cumhuriyet için kendi yasa tasarılarını kaleme almalarını ya da bay Plehanov veya Kautsky gibi küçük-burjuvazi "sosyal-demokrasi"si bilgiç ve görenekçilerinin marksist devlet kavramını çarpıtmaktan vazgeçmelerini beklemeksizin, kendiliğinden ve *kendi tarzlarında* bir demokrasi yaratan halk yığınlarının girişkenliğiyle *doğmakta olan şey,* işte budur.

Marksizm anarşizmden, genel olarak devrimci dönem ve özel olarak kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi boyunca, devletin ve bir devlet iktidarının zorunluluğunu kabul etmesiyle ayrılır.

Bay Plehanov, bay Kautsky ve hempalarının oportünist küçük-burjuva "sosyal-demokratizm"inden marksizm, bu aynı dönemler için, sıradan bir burjuva parlamenter cumhuriyeti *olmayan* Paris Komünü gibi olan bir devleti kabul etmesiyle ayrılır.

Bu devlet tipini eskisinden ayıran başlıca özellikler şunlardır:

Burjuva parlamenter cumhuriyetten krallığa dönüş çok kolaydır (tarih bunu ortaya koydu); çünkü tüm baskı aygıtı, yani ordu, polis, bürokrasi, olduğu gibi kalır. Komün ve işçi, asker, köylü, vb. temsilcileri sovyetleriyse bu aygıtı *parçalar* ve ortadan kaldırır.

Burjuva parlamenter cumhuriyet, *yığınların* kendilerine özgü siyasal yaşamını, dipten doruğa tüm devlet yaşamının *demokratik* örgütlenmesine yığınların doğrudan doğruya katılmasını engeller, bastırır. İşçi ve asker temsilcileri sovyetleriyse, bunun tam tersini yapar.

Bu sovyetler, Paris Komünü tarafından ortaya konan ve

Marx'ın "ensonu bulunan ve emekçilerin iktisadi kurtuluşunu *sağlayabilecek* siyasal biçim"[32] olarak adlandırdığı devlet tipini yeniden ortaya koyar.

Genellikle Rus halkının, Komünün "başlatılması" için henüz hazır olmadığı ileri sürülür. Köylülerin özgürlüğe hazır olmadıklarını ileri süren feodallerin bahanesidir bu. Komün, yani işçi ve köylü temsilcileri sovyetleri, iktisadi gerçeklikte olduğu kadar geniş halk çoğunluğunun bilincinde de adamakıllı olgunlaşmadan önce, *hiçbir* reformu "gerçekleştir"mez, "gerçekleştirmek" niyeti yoktur ve gerçekleştirmemelidir de. İktisadi yıkım ve savaşın yol açtığı bunalım ne kadar derinleşirse, savaşın insanlıkta açtığı korkunç yaraların iyileşmesini *kolaylaştıracak,* olabildiğince yetkin bir siyasal biçim zorunluluğu kendini o kadar çok kabul ettirir. Rus halkının örgütlenme konusunda ne kadar az deneyimi varsa, yalnız burjuva siyasetçiler ve "arpalık" sahibi memurlar değil, *halkın kendisi* de örgütlenmeye o kadar *kararlı* bir biçimde *girişmek* zorundadır.

Sözde marksizmin, bay Plehanov, bay Kautsky ve hempaları tarafından çarpıtılan marksizmin eski önyargılarından ne kadar erken kurtulur, halkın daha şimdiden ve her yanda işçi ve köylü temsilcileri sovyetleri kurmasına ve bu sovyetler aracılığıyla ulusun *tüm* yaşamını eline almasına yardımda ne kadar büyük çaba gösterir ve bay Lvov ve hempaları efendiler Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını ne kadar geciktirirlerse, halkın bir işçi ve köylü temsilcileri sovyetleri cumhuriyetine yönelmesi o kadar kolaylaşacaktır (Kurucu Meclis yoluyla, ya da Lvov eğer onu çağırmakta gecikirse, onsuz). Halk, yeni yaşamı kendisi örgütlemeye girişince, başlangıçta yanılgılardan kaçınılamazsa da, bazı yanlışlıklar yapmak ve ilerlemek, bay Lvov tarafından bir araya getirilecek bilgin hukukçuların, Kurucu Meclisi toplantıya çağırmak ve burjuva parlamenter cumhuriyeti sürdürüp götürmek için, işçi ve köylü temsilcileri sovyetlerini boğazlamak için yasalar kaleme almalarını *beklemekten* çok daha iyidir.

Eğer örgütlenir ve propagandamızı akıllıca yürütürsek, proleterlerle birlikte köylülüğün onda-dokuzu da polisin yeniden eski durumuna getirilmesine, görevden alınamaz ve ayrıcalıklı memurlar kastına, halktan ayrı orduya karşı çıkacaktır. Yeni tip devlet de işte yalnızca buna dayanır.

12. Polisin yerine bir halk milisinin geçirilmesi, devrimin tüm gelişmesi tarafından zorla kabul ettirilen ve Rusya'nın çoğu bölgelerinde gerçekleşme yolunda olan bir reformdur. Alışılmış tipteki burjuva devrimlerin çoğunda bu reformun gelip geçici olduğunu ve en demokratik, en cumhuriyetçi burjuvazinin bile eski tipte, çarcı,

halktan ayrı, burjuvalar tarafından yönetilen ve halkı bin türlü ezmeye yetenekli polisi her zaman yeniden kurduğunu, yığınlara açıklamak zorundayız.

Polisin yeniden kurulmasını *engellemek* için, orduyla bir ve aynı şey olan bir halk milisi kurmaktan başka bir yol yok (sürekli ordunun yerine halkın genel silahlandırılmasının geçirilmesi). 15-65 yaş arasındaki bütün erkek ve kadın yurttaşlar, istisnasız bu milise katılacaklardır (bu yaklaşık yaş sınırları, yalnızca çocuklarla yaşlıların bu milis dışmda kalacaklarını belirtmek içindir). Kapitalistler, ücretli işçilerine, hizmetkarlarına, vb. milisteki yurttaşlık ödevine ayrılan günlerin ücretlerini ödeyeceklerdir. Kadınlar, yalnızca genel olarak siyasal yaşama doğrudan doğruya katılmaya değil, ayrıca sürekli ve genel bir yurttaşlık görevini de yerine getirmeye yönelmedikleri sürece ne sosyalizmden, hatta ne de tam ve sürekli bir demokrasiden söz edilebilir. Oysa hastalara ve terkedilmiş çocuklara yardım, yiyecek maddelerinin denetimi, vb. gibi "polis" görevleri, kadınlar eşitliği sadece kağıt üzerinde değil, ama gerçekte de elde edemedikleri sürece, doyurucu bir biçimde yerine getirilemez.

Polisin yeniden eski durumuna getirilmesini önlemek ve tüm halkın hizmet göreceği bir milis kurmak için gene tüm halkın örgütleyici dehasına başvurmak gibi erekler, devrimi kurtarmak, sağlamlaştırmak ve geliştirmek amacıyla proletaryanın, yığınlar içinde benimsetmesi gereken ereklerdir.

TARIMSAL VE ULUSAL PROGRAM

13. Şu anda, güçlü bir tarım devriminin Rus kırlarında pek yakında gelişip gelişmeyeceğini kesinlikle bilemeyiz. Köylülük içinde şu zor zamanlarda söz götürmez bir biçimde daha belirgin bir duruma gelmiş bulunan ve bir yanda mevsimlik ya da sürekli tarım işçileri ve yoksul köylüler ("yarı-proleterler"), öte yandan zengin ve orta köylüler (büyük ve küçük kapitalistler) biçimindeki sınıf ayrımlaşmasının derinliğini ölçemeyiz. Bu sorunları ancak deney çözebilir ve ancak deney çözecektir.

Ama proletarya partisi olarak biz, daha bugünden, bir tarım programından başka, hemen gerçekleştirilebilir ve Rusya'daki köylü tarım devrimi *çıkarlarının* gerektirdiği pratik önlemler önermek göreviyle de karşı karşıyayız.

Ülkedeki *tüm* toprakların ulusallaştırılmasını, yani onların tüm mülkiyetinin merkezî iktidara verilmesini istemeliyiz. Bu iktidar, yerleşme alanının genişliğini vb. belirleyecek, ormanların ko-

runması ve toprakların iyileştirilmesi vb. için yasalar çıkaracak; toprağın sahibi, yani devlet ile kiracısı, yani çiftçi arasındaki her türlü aracılığı kesinlikle dışlayacaktır (toprağın her türlü yeniden kiralanmasının yasaklanması). Toprağa tamamen ve tek başına *sahip olacak* ve elde bulundurma ve yararlanmanın *yerel koşullarını* saptayacak olanlar, yerel ve bölgesel *köylü temsilcileri sovyetleridir* — yoksa bürokrasi, yani memurlar değil.

Buğday üretimi tekniğini iyileştirmek ve buğday üretimini artırmak için, büyük rasyonel tarım işletmesini geliştirmek ve onun toplum tarafından denetimini sağlamak için, köylü komiteleri içinde, kamulaştırılmış bulunan her büyük çiftliğin, *tarım ücretlileri temsilcileri sovyetleri*nin denetimi altına konmuş geniş bir örnek işletme durumuna gelmesini sağlamaya çalışmalıyız.

Sosyalist-devrimciler arasında, özellikle onların "tüketim" ya da "iş" normu üzerindeki, "toprağın toplumsallaşması" vb. üzerindeki gevezeliklerinde egemen olan küçük-burjuva söz ebeliğine ve küçük-burjuva siyasetine karşıt olarak proletarya partisi, tecimsel üretim rejiminde, küçük işletme sisteminin insanlığı, yığınları yoksulluk ve baskıdan *kurtaramayacağını* tanıtlamaya dört elle sarılmalıdır.

Köylü temsilcileri sovyetlerinde hemen ve zorunlu bir bölünme meydana getirmek için çalışmaksızın proletarya partisi, tarım ücretlileri temsilcileri ve yoksul köylüler (yarı-proleterler) temsilcilerinin ayrı ayrı sovyetler kurmak ya da en azından *bu toplumsal kategoriler temsilcilerini* köylü temsilcilerinin ortak sovyetleri içinde ayrı bölüntü ya da partiler biçimi altında bir araya getiren sürekli konferanslar düzenlemek zorunluluğunu ortaya koymalıdır. Yoksa halkçıların, genel olarak köylülük üzerindeki iyilik taslayan küçük-burjuva söz ebeliği, varlıksız yığının, *kapitalistlerin* bir çeşidinden başka bir şey olmayan zengin köylülük tarafından aldatılmasına paravana hizmeti görecektir.

Köylülere, büyük toprak sahiplerinin topraklarına el koymamalarını, Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasından önce tarım reformuna girişmemelerini öğütleyen birçok sosyalist-devrimci ve işçi ve asker temsilcileri sovyetinin kendilerini kaptırdıkları burjuva liberal ya da salt bürokratik vaazlara karşıt olarak proletarya partisi, köylüleri kimseden izin almaksızın, tarım reformunu hemen gerçekleştirmeye ve köylü temsilcilerinin kararı uyarınca, büyük toprak sahiplerinin malı olan toprakların zoralımına hemen girişmeye çağırmalıdır.

Bunu yaparken de cephedeki askerler ve kentler için besin maddeleri üretimini artırmak zorunluluğu üzerinde, sürü hayvan-

larına verilecek her türlü zararın, aletlerin, makinelerin, yapıların, vb., vb. her türlü bozulmasının, kesinlikle kabul edilemez olduklarını belirtmek zorunluluğu üzerinde, özellikle durmak gerekir.

14. Ulusal sorunda proletarya partisi, her şeyden önce, çarlık tarafından ezilen ve Rus devlet çerçevesinde zorla bağlanmış ya da bu çerçeve içinde zorla tutulan, yani ilhak edilmiş bulunan bütün uluslar ve ulusal topluluklar (milliyetler) için Rusya'dan ayrılma gerçek ve mutlak özgürlüğünün hemen ilan edilip uygulanmasını istemelidir.

İlhaklardan vazgeçilmesi üzerindeki bildirim, bildirge ve açıklamalar, eğer gerçek ayrılma özgürlüğü ile birlikte bulunmuyorlarsa, halkın burjuvazi tarafından aldatılması ya da küçükburjuvaların naif dileklerinden başka bir şey değildirler.

Proletarya partisi, elden geldiğince geniş bir devletin kurulmasını ister, çünkü emekçilerin çıkarı bunu gerektirir; proletarya partisi ulusların *yaklaşmasını, sonra da kaynaşmasını ister;* ama buna zor yoluyla değil, tüm uluslar işçi ve emekçi yığınlarının özgür ve kardeşçe birliği ile ulaşmak ister.

Rusya cumhuriyeti ne kadar demokratik olursa, işçi ve asker temsilcileri sovyetleri cumhuriyeti biçiminde örgütlenmesini o kadar iyi bilecek ve *bütün uluslar emekçi* yığınlarını *özgürce* kendine yöneltecek çekim gücü o kadar büyük olacaktır.

Tam ayrılma özgürlüğü, en geniş yerel (ve ulusal) özerklik, ulusal azınlıklar haklarının inceden inceye hazırlanan güvenceleri: devrimci proletaryanın programı, işte budur.

KAPİTALİST BANKA VE SENDİKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI

15. Proletarya partisi, nüfusun engin çoğunluğu sosyalist bir devrim zorunluluğunun bilincine varmadıkça, bir küçük köylüler ülkesinde hiçbir biçimde sosyalizmi "başlatma"ya niyetlenemez.

Ama bu gerçekten hareketle, *savaş sırasında birçok burjuva devlet tarafından* birçok durumda *gerçekleştirilen* ve bütünsel iktisadi dağılma ve yaklaşan açlık ile savaşmak için kesinlikle zorunlu olan önlemleri, pratik bakımdan iyiden iyiye olgunlaşmış ivedi devrimci önlemleri erteleyecek bir siyasetin doğrulanması sonucunu da ancak "sözde marksist" bir sözlük arkasına sığınan burjuva safsatacılar çıkarabilir.

Toprağın, tüm kapitalist banka ve sendikaların ulusallaştırılması, ya da en azından bu kurumlar üzerinde işçi ve öteki temsilciler sovyetlerinin *ivedi bir denetimi gibi,* sosyalizmin "başlatılması"

ile hiçbir ilgisi olmayan önlemlerin mutlak olarak istenmesi ve elden geldiğince devrimci yoldan gerçekleştirilmesi gerekir. Sosyalizme doğru ilk adımları oluşturan ve iktisadi bakımdan pekala gerçekleşebilir bir nitelik taşıyan bu önlemler alınmaksızın, savaşın açtığı yaraların sarılması ve yaklaşan yıkımın önlenmesi olanaksızdır. Ve devrimci proletaryanın partisi, salt "savaş sonucu" adamakıllı yüz kızartıcı bir biçimde zenginleşen kapitalist ve bankacıların aşırı kârlarına el koymakta hiçbir zaman duraksamayacaktır.

SOSYALİST ENTERNASYONALDEKİ DURUM

16. Rusya işçi sınıfının uluslararası yükümlülükleri, özellikle bugün, birinci planda yer alıyor.

Artık çağımızda enternasyonalizmden aşağısı kurtarmıyor. Enternasyonalist olduklarını söyleyen sonuna-değinci şovenlere kadar, Plehanov ve Potresov efendilere kadar, Kerenski'ye kadar bu böyle, proletarya partisinin zorunlu ödevlerinden biri de, sözde kalan enternasyonalizm karşısına, kesin bir açıklık, kesin bir belginlik ve kesin bir seçkinlikle gerçek enternasyonalizmi çıkarmaktır.

Tüm ülkeler işçilerine platonik çağrılar; enternasyonalizme boş bağlılık protestoları; çeşitli savaşan ülkelerdeki devrimci proletaryanın eylemi için doğrudan ya da dolaylı bir "sıra" saptama girişimleri; devrimci savaşım *konusunda* savaşan ülkeler sosyalistleri arasında güç bir "anlaşma" araştırması; bir barış kampanyası *ereğiyle* sosyalist kongreler yöresinde gürültü patırtı, vb. vb. — bütün bu düşüncelerin, bu girişim ya da bu planların elebaşıları ne denli içten olurlarsa olsunlar, bütün bunlar *nesnel olarak* boş sözlerden ya da *en iyi* durumda, yalnızca yığınların şovenler tarafından *aldatılmasını* maskelemeye yarayan saf ve iyi niyetli dileklerden başka bir şey değildir. Ve parlamenter oyunbazlıklarda son derece usta, son derece eli yatkın bulunan *Fransız* sosyal-şovenleri, *bir yandan* görülmemiş bir utanmazlıkla sosyalizme ve Enternasyonale ihanet ederken, emperyalist savaşı yürüten hükümetlere katılırken, ödenek *ya da ödünçlere* oy verirken (son zamanlarda Rusya'da Çheydze, Skobelov, Çereteli ve Steklov'un da yaptıkları gibi), *kendi ülkelerinde* devrimci savaşıma karşı çıkarken, vb. vb., bir yandan da son derece tumturaklı ve cafcaflı barışçıl ve enternasyonalist sözler etme sanatında, uzun zamandan beri tüm rekorları kırmış bulunuyorlar.

Saf insanlar, çoğu kez emperyalist dünya savaşının yırtıcılık, kan dökücülük havasını, boş söz kabul etmeyen, saf ve yavan dilek-

leri umursamayan havasını unutuyor.

Yalnızca bir ve tek gerçek enternasyonalizm vardır: O da insanın *kendi öz ülkesinde* devrimci hareket ve devrimci savaşımın gelişmesi için özveri ile çalışmasına, istisnasız *tüm* ülkelerde, *bu aynı savaşımı,* bu aynı çizgiyi ve *yalnızca onu* (propaganda, yakınlık ya da maddi bir yardım aracıyla) desteklemesine dayanır.

Tüm geri kalanı, yalandan ve naif bir iyimserlikten başka bir şey değildir.

Savaşın sürdüğü iki yılı aşkın bir süreden bu yana *tüm* ülkelerde, uluslararası sosyalist ve işçi hareketi içinde üç eğilim gelişti. Ve *gerçeklik* alanından uzaklaşan, bu üç eğilimin varlığını görmekten, onları çözümlemekten ve gerçekten enternasyonalist eğilim için tutarlı bir biçimde savaşmaktan kaçınan herkes, kendini etkisizliğe, güçsüzlüğe ve yanılgıya mahkum ediyor demektir.

Bu üç eğilim, şunlardır:

1. Emperyalist bir savaşta (ve her şeyden önce de güncel emperyalist savaşta) "yurt savunması"nı kabul eden, sözde sosyalist, gerçekte şoven bir nitelik taşıyan sosyal-şovenler.

Bunlar bizim sınıf düşmanlarımızdır. Burjuvazi saflarına geçmişlerdir bunlar.

Tüm ülkelerdeki resmî sosyal-demokrasinin resmî önderlerinden çoğu böyledir. Rusya'da bay Plehanov ve hempaları, Almanya'da Scheidemannlar; Fransa'da, Renaudel, Guesde, Sembat; İtalya'da Bissolati ve hempaları; İngiltere'de Hyndman, fabiyanlar[33] ve "emekçiler" ("işçi partisi" önderleri)[34], İsveç'te Branting ve hempaları; Hollanda'da Troelstra ve partisi; Danimarka'da Stauning ve partisi; ABD'de Victor Berger ve öbür "yurt savunucuları", vb.

2. İkinci eğilim, "merkez" denilen ve sosyal-şovenler ile gerçek enternasyonalistler arasında duraksayan eğilimdir.

"Merkez", marksist ve enternasyonalist olduğuna, barıştan yana, hükümetler üzerindeki tüm "baskı"lardan yana, kendi öz hükümetini "halkın barış istencini gösterme"ye zorlamaya yönelen tüm "istemlerden" yana, barışa yönelik olanaklı ve düşünülebilir her türlü kampanyadan yana, ilhaksız vb., vb., barıştan yana *ve sosyal-şovenlerle barıştan yana* olduğuna yemin billah eder. "Merkez", birlikten yanadır; bölünmenin düşmanıdır merkez.

"Merkez" demek, tıka basa iyi niyet dolu küçük-burjuva söz ebeliğinin, sözde enternasyonalizmin, gerçekteyse ödlek oportünizm ve sosyal-şovenlere yaltaklanmanın egemenliği demektir.

Sorunun özü şudur ki "merkez", kendi öz hükümetine karşı bir devrimin zorunluluğuna inanmış değildir; bunu doğru bulmaz, uzlaşmaz bir devrimci savaşım yürütmez, kendini bu savaşımdan

kurtarmak için, son derece "marksist" tınısına rağmen, en yavan *kaçamakları* icat eder.

Sosyal-şovenler bizim *sınıf düşmanlarımızdır;* işçi hareketi içindeki *burjuvalardır.* Bu hareket içinde bir katmanı, burjuvazi tarafından *nesnel olarak* satın alınan (en iyi ücretler, saygın görevler, vb.) ve küçük ve güçsüz halkları soymak ve boğmakta, kapitalist ganimetin paylaşımı *için* savaş yapmakta *kendi* burjuvazilerine yardım eden işçi gruplarını, işçi çevrelerini temsil ederler.

"Merkez" demek, çürümüş bir yasalcılık tarafından kemirilmiş parlamentarizm havası vb. tarafından bozulmuş görenekçiler, arpalıklara ve bir "yan gelip yatma" işine alışmış memurlar demektir. Tarihsel ve iktisadi bakımdan konuşmak gerekirse, bunlar *ayrı* bir toplumsal katmanı temsil etmezler. Yalnızca işçi hareketinin geçmiş bir evresi, özellikle proletarya için zorunlu bir şey olan büyük ve çok büyük bir ölçüde yavaş, bozulmaz, sistemli örgütlenme sanatına çok şey kazandıran 1871-1914 evresi ile *toplumsal devrim çağını* açmış bulunan birinci emperyalist dünya savaşından sonra nesnel olarak zorunlu bir duruma gelen yeni bir *evre* arasındaki *geçişi* temsil ederler.

"Merkez"in başta gelen lider ve temsilcisi, II. Enternasyonal (1889-1914) içinde en yüksek yetke (otorite) olan ve 1914 Ağustosundan sonra marksizmin tam bir yadsınması, görülmemiş bir gevşeklik, içler acısı duraksama ve ihanetler örneğini veren Karl Kautsky'dir. "Merkez" eğilimi demek, Kautsky, Haase, Ledebour, Reichstag'daki "İşçi ya da Emek birliği";[35] Fransa'da Longuet, Pressmane ve genel olarak "azınlıkçılar";[36] İngiltere'de, Philip Snowden, Ramsay Mac Donald ve Independent Labour Party'nin birçok başka lideri ve kısmen de Britanya Sosyalist Partisi;[37] ABD'de Moris Hillquit ve başka birçokları; İtalya'da Turati, Trèves, Modigliani, vb.; İsviçre'de Robert Grimm; Avusturya'da Victor Adler ve hempaları; Rusya'da Örgütlenme Komitesi Partisi, Akselrod, Martov, Çheydze, Çereteli ve hempaları, vb. demektir.

Bazen bazılarının, farkında olmaksızın sosyal-şovenizmden "merkez"e geçmeleri, bazen de bunun tersinin görülmesi doğaldır. Her marksistin bildiği gibi, bireylerin bir sınıftan ötekine özgürce geçebilmelerine rağmen, sınıflar birbirinden ayrı olarak kalır. Bunun gibi, eğilimlerin *birleşmesine* yol açmak için ortaya konan girişim ve gösterilen çabalara rağmen bireyler, özgürce bir eğilimden bir başkasına geçerlerken, siyasal yaşamda bu *eğilimler* kendi aralarında birbirlerinden ayrılırlar.

3. Üçüncü eğilim, en iyi "Zimmerwald Solu"nun[38] temsil ettiği gerçek enternasyonalistlerin eğilimidir (okurun bu eğilimin nasıl

doğduğunu gerçek bir belge aracılığıyla öğrenmesi için, ekte onun Eylül 1915 bildirgesini veriyoruz).

Temel ayırt edici nitelik: sosyal-şovenizmden olduğu kadar, "merkez"den de tam bir kopma, *kendi öz* emperyalist hükümetine ve *kendi öz* emperyalist burjuvazisine karşı uzlaşmaz devrimci savaşım. İlke: "Baş düşman bizim kendi ülkemizdedir". Sosyal pasifistlerin (sosyal pasifist, sözde bir sosyalist, gerçekte bir burjuva pasifisttir; burjuva pasifistler, sermaye boyunduruğu ve sermaye egemenliği alaşağı *edilmeksizin,* sonsuz bir barışın kurulması düşünü görürler) tatlı sözlerine ve güncel savaşa ilişkin *olarak* proletaryanın devrimci bir savaşımının ve proleter devrimin olanak, doğruluk ya da elverişliliğini yadsımaya yönelen her çeşit *kaçamak sözlere* karşı amansız bir savaş.

Bu eğilimin en belirli temsilcileri; Almanya'da Karl Liebknecht'in de içinde bulunduğu "Spartaküs grubu" ya da "Enternasyonal grubu"dur.[39] Karl Liebknecht, bu eğilimin ve gerçek proleter Enternasyonal olan *yeni* Enternasyonalin ünlü temsilcisidir.

Almanya işçi ve askerlerini Karl Liebknecht, *silahlarını kendi öz* hükümetlerine karşı *çevirmeye* çağırdı. Bu işi o açıkça, Parlamento (Reichstag) kürsüsünden yaptı. Sonra, gizlice basılmış bildirilerle birlikte, "Kahrolsun hükümet" sloganını ileri sürürek, Berlin'in en geniş alanlarından biri olan Potsdam alanında düzenlenen bir gösteriye katıldı. Tutuklandıktan sonra, *kürek cezasına* mahkum edildi. Şimdi Almanya'nın, savaşa karşı savaşım vermekten ötürü hapse atılmış bulunan, eğer binlerce değilse *yüzlerce gerçek* sosyalisti gibi, bir zindandadır.

Konuşma ve mektuplarında Karl Liebknecht, yalnızca *ülkesinin* Plehanov ve Potresovları (Scheidemannlar, Legienler, Davidler ve hempaları) ile değil, *ama merkezciler* ile de, *ülkesinin* Çheydze ve Çeretelileri (Kautsky, Haase, Ledebour ve hempaları) ile *de* amansızca savaştı.

Karl Liebknecht ve dostu Otto Rükle, yüz on milletvekili içinde yalnız ikisi, disiplini bozdu, "merkez" ve şovenler ile kurulan "birlik"i parçaladı; *herkese karşı yalnız ikisi kafa tuttu.* Sosyalizmi, proletarya davasını, proleter devrimi *yalnız* Liebknecht temsil ediyor. Alman sosyal-demokrasisinin *tüm geri kalanı,* kendisi de "Spartaküs grubu"nun üyesi ve önderlerinden biri olan Rosa Luxemburg'un çok haklı deyişine göre, *kokmuş bir ceset*ten başka birşey değildir.

Almanya'da bir başka gerçek enternasyonalistler grubu da Bremen'de yayınlanan *Arbeiterpolitik*[40] gazetesi ekibidir.

Fransa'da gerçek enternasyonalistlere en çok yaklaşanlar, Ce-

nevre'de *Demain* [*Yarın*] dergisini yayınlayan Fransız Henri Guilbeaux ile birlikte, Loriot ve dostlarıdırlar (Bourderon ile Merrheim, sosyal pasifizm içine düştüler). İngiltere'de gerçek enternasyonalistlere en çok yaklaşanlar, *The Trade-Unionist* gazetesi ile Britanya Sosyalist Partisi ve Independent Labour Party üyelerinin *bir bölümü* (örneğin, açıkça *dönek* sosyalizm önderlerinden kopma çağrısında bulunan William Russel), savaşa karşı devrimci savaşımı yüzünden İngiliz burjuva hükümeti tarafından *kürek cezasına* mahkum edilen İskoç sosyalist öğretmen MacLean'dır; bu aynı suçlardan ötürü yüzlerce İngiliz sosyalist hapiste yatıyor. Onlar ve yalnızca onlar *gerçek* enternasyonalistlerdir. ABD'de "Sosyalist İşçi Partisi"[41] ve oportünist "Sosyalist Parti"nin Ocak 1917'den bu yana *The Internationalist* gazetesini yayınlayan öğeleri;[42] Hollanda'da *De Tribune* gazetesini yayınlayan "tribüncüler"[43] partisi (Pannekoek, Herman Gorter, Wijnkoop, Zimmerwald'da merkezden olan ve şimdi bize katılan Henriette Roland-Holst); İsveç'te, başında Lindhagen, Ture Nerman, Karlsson, Ström ve Zimmerwald'da "Zimmerwald Solu"nun kurulmasına kişisel olarak katılmış ve şimdi de savaşa karşı devrimci savaşımı yüzünden hapse atılmış olan Z. Höglund gibi liderlerin bulunduğu gençler ya da sollar partisi,[44] Danimarka'da, başta *bakan* Stauning olmak üzere, tamamen *burjuvalaşan* Danimarka "Sosyal-demokrat" partisinden ayrılan Trier ve dostları; Bulgaristan'da, "Darlar";[45] İtalya'da en yakın olanlar, parti sekreteri Constantino Lazzari ve merkez organ *Avanti!*[46] başyazarı Serrati; Polonya'da Radek, Hanecki ve "Ulusal Büro" çevresinde toplanan öteki sosyal-demokrat liderler, Rosa Luxemburg, Tyska ve "Genel Büro" çevresinde toplanan öteki sosyal-demokrat liderler; İsviçre'de, *kendi ülkelerinin* sosyal-şovenleri ile "merkez"ine karşı savaşım için "referandum" gerekçelerini yazan (Ocak 1917) ve 11 Şubat 1917'de Toess'de toplanan Zürih kantonu sosyalist kongresine devrimci ilkelerden esinlenen ve savaşa karşı yönelen bir karar[47] sunan sollar; Avusturya'da, düşüncesizce de olsa bir bakana kahramanca sıktığı kurşundan ötürü Friedrich Adler'i ölüme mahkum eden aşırı gerici Avusturya hükümeti tarafından bugün kapatılmış olan Viyana "Karl Marx" klübünde belli bir ölçüde savaşım vermiş olan Friedrich Adler'in genç sol dostları, vb., vb.

Sollar arasında var olabilecek ayırtılar (nüanslar) o kadar önemli değil. Asıl önemli olan, genel *eğilim.* Gerçek şu ki bu korkunç emperyalist savaş çağında gerçekten enternasyonalist olabilmek çok güç. Bu insanların sayısı çok değilse de sosyalizmin geleceğini *yalnızca onlar, yığınların bozucu olmayan* yol göstericilerini

yalnızca onlar simgeliyor.

Sosyal-demokratlar ve genel olarak sosyalistler içinde, reformistler ve devrimciler arasındaki ayrım, emperyalist savaş koşulları içinde zorunlu olarak değişecekti. Burjuva hükümetlerden barışı imzalamalarını ya da "halkların barış istencini göstermeleri"ni vb. "istemek" ile yetinen herkes, *gerçekte* reformizme doğru kaydı. *Çünkü* nesnel olarak *savaş sorunu,* ancak *devrimci planda* ortaya çıktı.

Savaştan çıkmak ve zorla dayatılmamış demokratik bir barış yapmak için, "savaş sonucu" zenginleşmiş bulunan kapitalist baylara ödenecek *milyarlarla* ölçülen kazanç payları köleliğinden halkları kurtarmak için, proleter devrimden başka çıkar yol yoktur.

Burjuva hükümetlerden çok çeşitli reformlar istenebilir ve istenmelidir de; ancak bir kuruntucu, bir reformist olmadıkça, emperyalist sermayeye binlerce bağla bağlanmış bulunan bu adamlar ve bu sınıflardan, bu bağları *koparmaları* istenemez. Oysa, bu kopma olmadıkça, savaşa karşı savaş üzerindeki bütün sözler, boş ve aldatıcı sözlerden başka bir şey değildir.

"Kautskiciler" ya da "merkez", sözde devrimci, gerçekte reformisttir; sözde enternasyonalist, gerçekte sosyal-şovenizmin suç ortağıdır.

ZIMMERWALD ENTERNASYONALİ BAŞARISIZLIĞA UĞRADI. III. ENTERNASYONALİ KURMAK GEREKİR

17. Zimmerwald Enternasyonali daha başlangıçta kararsız, "kautskici", "merkezci" bir tavır takındı ve bu durum *Zimmerwald solunu* hemen onunla dayanışmadan vazgeçmek, ondan ayrılmak ve (İsviçre'de Rus, Alman ve Fransız dillerinde basılmış) *kendi öz* bildirgesini yayınlamak zorunda bıraktı.

Zimmerwald Enternasyonalinin başta gelen kusuru, başarısızlık nedeni (çünkü o ideolojik ve siyasal bakımdan başarısızlığa uğramış bulunmaktadır), *bütün öteki sorunları* pratik olarak *belirleyen* temel sorundaki, yani sosyal-şovenizmden ve Lahey'de (Hollanda) Vandervelde ve Huysmans vb. tarafından yönetilen eski sosyal-şoven Enternasyonalden bütün bütüne kopma sorunundaki dalgalanmaları ve kararsızlığıdır.

Zimmerwald çoğunluğunu oluşturanların, *kautskicilerin ta kendileri* oldukları bizde henüz bilinmiyor. Bununla birlikte, bu, göz önünde tutulması gerekli olan ve şimdi Batı Avrupa'da herkesin bildiği çok önemli bir olgudur. Hatta aşırı şoven *Chemnitzer Zei-*

tung'un yöneticisi ve Parvus'un aşırı şoven *Die Glocke*'sinin[48] yazarı şoven, Alman ultra-şoven, Heilmann bfle (kolayca anlaşılacağı gibi, Heilmann, "sosyal-demokrat"tır ve sosyal-demokrasinin "birlik"inin acar bir yandaşıdır), merkez ya da "kautskicilik" ile *Zimmerwald çoğunluğu*nun aynı şey olduğunu açıkça kabul etmek zorunda kaldı.

Oysa, 1916 sonu ve 1917 başında, bu olgu kesinlikle ortaya kondu. Sosyal pasifizmin Kienthal bildirgesi[49] tarafından kınanmasına rağmen *tüm* Zimmerwald sağı, *tüm* Zimmerwald çoğunluğu sosyal pasifizme kaydı. Kautsky ve hempaları, Ocak ve Şubat 1917'de yayınladıkları bir dizi bildirgeyle; Fransa'da Bourderon ve Merrheim, sosyalist partinin (Aralık 1916) ve Genel Emek Konfederasyonunun (yani Fransız ulusal sendikalar örgütünün, gene Aralık 1916'daki) pasifist önergelerini sosyal-şovenlerle *birlikte* kabul ederek; ve tüm partinin sosyal pasifist bir tavır takındığı İtalya'da Turati ve hempaları, 17 Aralık 1916'daki konuşmasında Turati'nin de "sendeleyerek" (elbette raslantı sonucu değil) ve emperyalist savaşı göklere çıkaran *milliyetçi* sözler etmeye değin giderek, hepsi de sosyal pasifizm içine düştü.

Ocak 1917'de Zimmerwald ve Kienthal başkanı Robert Grimm, *kendi* partisinin sosyal-şovenleri (Greulich, Pflüger, Gustav Müller vb.) ile birlikte, gerçek enternasyonalistlere *karşı* blok kurdu.

Ocak ve Şubat 1917'de Zimmerwald çoğunluğunun bu ikili oyunu, çeşitli ülkeler *zimmervaldcıları* tarafından düzenlenen iki konferans sırasında, birçok ülkenin sol enternasyonalistleri (Uluslararası gençler örgütü sekreteri ve son derece başarılı bir enternasyonalist gazete olan *Jugend Internationale*nin[50] yöneticisi Münzenberg; partimizin merkez komite temsilcisi Zinovyev; Polonya sosyal-demokrat partisinden ["Ulusal Büro"] K. Radek; "Spartaküs" grubu üyesi, Alman sosyal-demokrat Hartstein) tarafından kesin olarak kınandı.

Rus proletaryasına çok şey verilmişti; dünyanın hiçbir yerinde işçi sınıfı, henüz Rusya'da olduğu kadar devrimci gözüpeklik gösteremedi. Ama çok şey verilmiş olandan, çok şey istenecektir.

Zimmerwald batağına daha çok hoşgörü gösterilemez. Zimmerwald "kautskicileri" nedeniyle, Plehanov ve Scheidemannlar'ın şoven Enternasyonali ile daha uzun zaman yarı bağlılık içinde kalınamaz. Bu Enternasyonalden hemen kopmak gerekir. Zimmerwald'da *yalnızca* gözlemci olarak kalmak gerekir.

Gecikmeden *yeni* bir Enternasyonal, devrimci, proleter bir Enternasyonal kurmak, açıkça bize, açıkça bugünkü güne düşüyor; daha doğrusu, bu Enternasyonalin *zaten* kurulmuş olduğunu ve ça-

lıştığını açıkça ilan etmekten çekinmemeliyiz.

Yukarda saymış bulunduğum "gerçek enternasyonalistler"in Enternasyonalidir bu. Devrimci enternasyonalist yığınların bozucuları değil, temsilcileri onlar ve yalnızca onlardır.

Bu sosyalistlerin sayısı azdır. Ama her Rus işçisi kendine, Şubat-Mart 1917 devriminin *öngününde,* Rusya'da bilinçli çok devrimci olup olmadığını bir sorsun.

Önemli olan sayı değil, gerçekten devrimci proletaryanın siyaset ve düşüncelerinin doğru dışavurumudur. Asıl önemli olan enternasyonalizmi "ilan etmek" değildir; asıl önemli olan, en güç zamanlarda bile gerçek enternasyonalist olmasını bilmektir.

Uluslararası anlaşmalar ve kongreler üzerine kuruntuya kapılmayalım. Emperyalist savaş sürdükçe uluslararası ilişkiler, emperyalist burjuvazi tarafından uygulanan askerî diktatörlüğün demirden mengenesi içinde sıkışıp kalır. Eğer 2 nolu hükümet olan işçi temsilcileri sovyetine hoşgörü göstermek zorunda kalan "cumhuriyetçi" Milyukov bile, Nisan 1917'de İsviçre Sosyal-Demokrat Partisinin sekreteri, enternasyonalist, Zimmerwald ve Kienthal'e katılan İsviçreli sosyalist *Fritz Platten*'e (her ne denli bir Rus kadınıyla evli olan bu adam karısının akrabalarını ziyarete gelmiş, her ne denli Riga'da 1905 devrimine katılmış, bundan ötürü bir Rus hapishanesine atılmış ve hapisten salıverilmek için çarlık hükümetine, onun ödenmesini istediği bir inanca akçesi ödemişse de), Rusya'ya *girme* izni vermemişse, — eğer diyorum, "cumhuriyetçi" Milyukov Nisan 1917'de Rusya'da bu biçimde *davranabilmişse,* burjuvazinin ilhaksız barış vb. üzerine vaat ve inancalarının, söz ve bildirimlerinin kaç para ettikleri kolay anlaşılır.

Ya Trotski'nin İngiliz hükümeti tarafından tutuklanması? Ya Martov'un İsviçre'den ayrılmasına izin verilmemesi, kendisini Trotski'nin yazgısının beklediği İngiltere'ye çekmek için çevrilen dolaplar?

Kuruntuya kapılmayalım. Kendimizi aldatmayalım.

Stockholm'den bile bize, ne enternasyonalizme bağlı sosyalistlerin, *ne de hatta* yırtıcı bir askerî sansürün varlığına ve onun sağladığı bütün olanaklara karşın, *onların mektuplarının bile* gelmesine izin verilmediği ortaya konduğuna göre, uluslararası konferans ya da kongreleri "beklemek", enternasyonalizme *ihanet etmek* demektir.

Partimiz "bekleme"meli, hemen III. Enternasyonali *kurmalıdır.* Almanya ve İngiltere'de hapse atılmış olan yüzlerce sosyalist, o zaman rahat bir soluk alacaklardır. Grev ve gösterileri bugün şu sefil, şu dalavereci Wilhelm'i tir tir titreten binlerce ve binlerce Al-

man işçisi, *yasadışı* gazetelerde, kararımızdan haberdar olacaklardır. Karl Liebknecht'e ve yalnızca ona, nasıl kardeşçe bir güven beslediğimizi bileceklerdir. "Devrimci sonuna-değincilik"e karşı bizim, *şimdi* de savaşım verme istencimizi öğrenecekler ve bu da onları, devrimci enternasyonalizmlerinde haklı olduklarına bir kez daha inandıracaktır.

Çok verilenden, çok istenecektir. Dünyanın hiçbir ülkesinde *bugün* Rusya'daki kadar özgürlük yoktur. Bu özgürlükten, burjuvazinin ya da burjuva "devrimci sonuna-değincilik"in desteklenmesini örgütlemek için değil, hem sosyal-şoven döneklerin, hem de kararsız "merkezci"lerin yenilmez düşmanı olan *III. Enternasyonal*i çekinmeden, dürüstçe, proleter olarak, Liebknecht'e yaraşır bir biçimde kurmak için yararlanalım.

18. Bu söylenenlerden sonra, Rusya'da sosyal-demokratların birleşmesinin sözkonusu olamayacağını tanıtlamak için uzun söylevlere hiçbir gerek yok. Liebknecht gibi iki kişi kalmak, Örgütlenme Komitesi Partisiyle ve *Raboçaya Gazeta*'da[51] Potresov'la blok kurmayı hoşgören, işçi temsilcileri sovyeti yürütme komitesinde istikrardan yana oy veren,[52] "sonuna-değincilik" içine batan Çheydze ve Çereteli ile birleşme fikrini bir an bile kabul etmekten iyidir — çünkü *devrimci proletarya ile kalmak demektir bu.*

Bırakalım ölüler, kendi ölülerini gömsün.

Kararsızlara *yardım etmek* isteyen herkes, ilkin kendisi kararsızlıktan vazgeçmeli.

BİLİMSEL BAKIMDAN DOĞRU OLMAK VE PROLETARYANIN SİYASAL BİLİNCİNİ AYDINLATMAYA KATKIDA BULUNMAK İÇİN PARTİMİZİN ADI NE OLMALI?

19. Şimdi son soruna, partimizin adı sorununa geliyorum. Marx ve Engels'in yaptıkları gibi, kendimizi *Komünist Parti* olarak adlandırmalıyız.

Marksist olduğumuzu ve temel olarak *Komünist Manifesto*'yu aldığımızı bir kez daha ilan etmeliyiz. *Komünist Manifesto,* sosyal-demokrasi tarafından başlıca şu iki noktada bozulmuş ve ihanete uğramıştır: 1. İşçilerin yurdu yoktur; emperyalist savaşta "yurdu savunmak" demek, sosyalizme ihanet etmek demektir; 2. Marksist devlet teorisi, II. Enternasyonal tarafından çarpıtılmıştır.

"Sosyal-demokrasi" adlandırması, Marx'ın birçok kez, özellikle 1875'te *Gotha Programının Eleştirisi*'nde gösterdiği ve Engels'in 1894'te daha popüler bir açıklamada yinelediği gibi, *bilimsel bakımdan* doğru değildir.[53] İnsanlık kapitalizmden, doğrudan doğru-

ya ancak sosyalizme, yani üretim araçlarının ortaklaşa mülkiyeti ile ürünlerin herkesin emeğine göre bölüşümüne geçebilir. Partimiz daha öteye gidiyor. Ona göre sosyalizm, kaçınılmaz olarak, yavaş yavaş, bayrağı üzerinde: "Herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre" yazan komünizme dönüşecektir.

Birinci kanıtım, bu.

Ve işte ikincisi: Adımızın ikinci bölümü de (sosyal-*demokrat*), bilimsel bakımdan doğru değildir. Demokrasi, *devlet* biçimlerinden biridir. Oysa biz marksistler, biz *her türlü* devlete karşıyız.

İkinci Enternasyonal (1889-1914) önderleri, bay Plehanov, Kautsky ve benzerleri, marksizmi alçalttılar ve bozdular.

Marksizm, sosyalizme geçmek için *bir devletin* zorunluluğunu kabul etmesiyle anarşizmden ayrılır; ama alışılmış tipteki burjuva demokratik cumhuriyet gibi bir devletin değil, 1871 Paris Komünü gibi, 1905 ve 1917 işçi temsilcileri sovyetleri gibi bir devletin zorunluluğunu kabul etmesiyle (ve marksizmi Kautsky ve hempalarından da işte bu ayırır).

Üçüncü kanıtım: *Yaşam,* terimin gerçek anlamında bir devlet olmayan bu yeni "devlet"in ta kendisini, henüz kararsız ve ilkel bir biçim altında da olsa yarattı ve devrim, *daha şimdiden* ülkemizde bu yeni "devlet"i gerçekleştirdi.

Daha şimdiden yalnızca bir önderler teorisi değil, yığınların pratik etkinliğine bağlı bir sorundur bu.

Sözcüğün gerçek anlamıyla devlet, halktan ayrı silahlı insan müfrezeleri aracılığıyla yığınlar üzerinde uygulanan buyurganlık demektir.

Bizim *doğmakta olan* yeni devletimiz de bir devlettir, çünkü bize silahlı insan müfrezeleri gerek, bize *sıkı* bir düzen gerek, bizim çarcı olsun guçkovcu olsun, tüm karşı-devrim girişimlerini *acımasızca* bastırmak için zor kullanmamız gerek.

Ancak bizim *doğmakta olan* yeni devletimiz, sözcüğün gerçek anlamıyla daha şimdiden artık bir devlet değildir. Çünkü Rusya'nın birçok yerinde, bu silahlı insan müfrezeleri, *yığının kendisidir,* tüm halktır; yoksa halkın üstünde, ondan ayrı, ayrıcalıklı, pratik olarak görevden geri alınamaz birileri değil.

Geriye doğru, eski *kralcı* yönetim örgütleri aracıyla, polis, ordu ve memurlar kastı aracıyla buruvazinin egemenliğini pekiştirmeye çalışan alışılmış burjuva tipteki demokrasiye doğru değil, ileriye doğru bakmak gerek.

İleriye, doğmakta olan, daha şimdiden bir demokrasi olmaktan çıkan —çünkü demokrasi, halk egemenliği demektir ve silahlı halk, kendi kendisi üzerinde egemenlik uygulayamaz— yeni de-

mokrasiye doğru bakmak gerek.

Demokrasi terimi, komünist partiye uygulandığı zaman, yalnızca bilimsel açıdan doğru olmamakla kalmaz. Bugün, Mart 1917'den sonra bu terim, devrimci halkın gözlerine takılmış ve onu özgürce, çekinmeden ve kendi öz girişkenliği ile yeniyi yapmaktan, yani "devlet" içinde *tek iktidar* olarak, tüm devletin "solmasının" habercileri olarak işçi, köylü ve başkalarının temsilcileri sovyetlerini örgütlemekten *alıkoyan bir gözbağı* demektir.

Dördüncü kanıtım: Sosyalizmin tüm dünyadaki nesnel durumunu hesaba katmak gerek.

Bu durum artık 1871-1914'teki durum, yani Marx ve Engels'in doğru olmayan, oportünist "sosyal-demokrasi" terimine bile bile boyun eğdikleri dönemdeki durum değil. Çünkü o *dönemde* tarih, Paris Komününün yenilgisinden sonra gündeme, etkisini yavaş yavaş gösteren örgütlenme ve eğitim çalışmasını koydu. Gündemde başka bir madde yoktu. Anarşistler, kuramsal açıdan olduğu kadar iktisat ve siyaset konusunda da adamakıllı haksızdılar (ve gene de haksızdırlar). Dönemi yanlış değerlendiriyor, uluslararası durumu anlayamıyorlardı. Oysa, emperyalist kârlar İngiliz işçisini bozmuş, Paris Komünü ezilmiş, burjuva ulusal hareket Almanya'da zaferi daha yeni kazanmış (1871), yarı feodal Rusya yüzyıllık uykusuna dalmıştı.

Marx ve Engels, bu dönemin doğru bir değerlendirmesini yaparak, o zamanki uluslararası durumu ve toplumsal devrimin *yavaş* bir hazırlık zorunluluğunu anladılar.

Biz de, yeni dönemin görev ve özelliklerini anlamasını bilelim. Marx'ın kendileri için: "Ejderha ektim, pire biçtim"[54] dediği o sözde marksistlere öykünmeyelim.

Emperyalizme dönüşen kapitalizmin nesnel zorunluluğu, emperyalist savaşa yol açtı. Savaş, tüm insanlığı *uçurumun,* tüm uygarlığın yıkıma uğramasının, barbarlığın *kıyısına* getirdi ve milyonlarca yeni insanı da ölüme sürüklemekle tehdit ediyor.

Proleter devrimden başka çıkış yolu *yoktur.*

Ve bu devrim başladığı, ilk çekingen, güvensiz adımlarını attığı, burjuvaziye karşı henüz bilinçsiz ve çok kanağan olduğu bir sırada, "sosyal-demokrat" önderlerin, "sosyal-demokrat" parlamenterlerin, "sosyal-demokrat" gazetelerin —çünkü bunların hepsi yığınlar üzerinde bir etki aracıdır— çoğu (bu bir gerçek, bu bir olgu) sosyalizmi *bıraktı,* sosyalizmden *döndü,* "kendi" ulusal burjuvazilerinin saflarına geçti.

Yığınlar bu *önderler* tarafından şaşırtıldı, saptırıldı ve aldatıldı.

Ve II. Enternasyonalin kendisi kadar çürüyen günü geçmiş eski adlandırmayı korursak, bu yutturmacayı yüreklendirmiş, onu kolaylaştırmış oluruz!

"Birçok" işçi, sosyal-demokrasiye istediği kadar iyi bir anlam versin. Ama öznel ile nesnel arasında bir ayrım yapmayı öğrenmenin de zamanıdır.

Öznel olarak bu sosyal-demokrat işçiler, proleter yığınların sadık yol göstericileridir.

Ancak dünyadaki nesnel durum öyledir ki partimizin eski adı yığınların aldatılmasını *kolaylaştırır*, ileriye doğru gidişi *engeller*. Çünkü yığın her adımda, her gazetede, her parlamenter fraksiyonda *önderleri*, yani sözü en çok dinlenen, davranışı çok uzaktan görülen adamları görür ve onların hepsinin "kendileri de sosyal-demokrat"tır, hepsi sosyalizm dönekleri sosyal-şovenlerle "birlikten yana"dır; hepsi de "sosyal-demokrasi" tarafından eskiden çekilmiş poliçeleri ödetmeye çalışırlar...

Ya karşı kanıtlar?... "Bizi anarşist komünistlerle karıştıracaklar"...

Peki, Fransız Cumhuriyeti'nin bütün burjuva partileri içinde, yığınları burjuvazi yararına aldatma sanatında en ileri gitmiş ve en uzmanlaşmış olan ulusal sosyalistler, liberal sosyalistler ya da radikal sosyalistlerle karıştırılmaktan neden korkmuyoruz?... "Yığınlar kendi sosyal-demokrat partilerine alışmışlardır, işçiler bu partiye bağlıdırlar"...

İşte tek kanıt, bu. Evet ama, bu kanıt ne marksist bilimi hesaba katıyor, ne yarın devrimin karşısına çıkacak görevleri, ne sosyalizmin bütün dünyadaki nesnel durumunu, ne II. Enternasyonalin yüz kızartıcı iflasını, ne de proleterleri çevreleyen "kendileri de sosyal-demokrat" sürüler tarafından davaya pratik olarak verilen zararı.

Göreneğin kanıtı, aşırı uyuşukluğun kanıtı, durgunluğun kanıtı bu kanıt.

Oysa biz, dünyayı yeniden kurmak istiyoruz. Yüz milyonlarca insanın sürüklendiği, yüzlerce ve yüzlerce milyonlarla ölçülen sermaye çıkarlarının karıştığı emperyalist dünya savaşına son vermek, insanlık tarihinin şimdiye kadar gördüğü devrimlerin en büyüğü olan proleter devrim gerçekleştirilmedikçe, gerçekten demokratik bir barışla bitirilmesi olanaksız olan bu savaşa son vermek istiyoruz biz.

Ve biz, kendi kendimizden korkuyoruz. "Sevdiğimiz", "alıştığımız" kirli gömleğimizden ayrılamıyoruz!..

Kirli gömleği atmanın zamanıdır; temiz çamaşır giymenin zamanıdır.

Petrograd, 10 Nisan 1917.

Broşürüm, iktisadi bozukluk ve Petersburg basımevlerinin kötü çalışması sonucu eskidi. 10 Nisan 1917'de yazılmış olduğu halde, bugün, 28 Mayıs'ta hâlâ yayınlanmadı!

Bu broşür partimizin, Rusya sosyal-demokrat bolşevik işçi partisinin konferansı[55] *öngününde,* düşüncelerimin propagandası için platform *taslağı* olarak yazılmıştı. Daktiloda yazılan ve konferans öncesinde ve konferans sırasında parti üyelerine dağıtılan bu broşür, her şeye karşın rolünü kısmen oynadı. Ancak daha sonra, 24-29 Nisan 1917 günlerinde konferans toplandı ve kararları uzun zaman önce yayınlandı (*Soldatskaya Pravda*'nın 13. sayısı ekine bakınız[56]). Dikkatli bir okur, broşürümün çoğu kez kararların ilk taslağı olduğunu saptamakta hiçbir güçlük çekmeyecektir.

Artık bana bu broşürün, bu kararlara ilişkin açıklama niteliğiyle gene de yararlı olacağı umudunu dile getirmek ve sonra iki nokta üzerinde durmaktan başka bir şey kalmıyor.

Broşürün 27. sayfasında* Zimmerwald'da ancak gözlemci olarak kalmayı öneriyordum. Konferans, bu konuda beni izlemedi ve ben de Enternasyonale ilişkin karara karşı oy vermek zorunda kaldım. Bundan böyle konferansta bir yanlışlık yapıldığı ve bu yanlışlığın olayların gidişi tarafından çok geçmeden düzeltileceği açıktır. Zimmerwald'da kalarak, III. Enternasyonalin kuruluşunu geciktirmeye (istemeyerek de olsa) katkıda bulunuyoruz; ideolojik ve siyasal bakımdan artık ölmüş bulunan Zimmerwald'm temsil ettiği bu prangaya bağlı kalarak, III. Enternasyonali dolaylı bir biçimde engelliyoruz.

Partimizin dünyadaki bütün işçi partileri karşısındaki durumu, bugün bizi III. Enternasyonali *hemen kurmak zorunda bırakıyor.* Bu işi *bugün* bizden başka kimse yapamaz ve her türlü savsaklama da zararlıdır. Eğer biz Zimmerwald'da yalnızca gözlemci olarak kalmış olsaydık, III. Enternasyonali kurmak için ellerimiz hemen serbest kalırdı (bir yandan da, koşullar uygun olduğu ölçüde, Zimmerwald'dan *yararlanacak* bir durumda olurduk.)

Oysa şimdi, konferansta yapılan yanlışlık yüzünden, hiç değilse 5 Temmuz 1917'ye değin (Zimmerwald konferansının toplanmaya çağrıldığı tarih; eğer *yeniden* ertelenmezse ne mutlu! Daha önce bir kez ertelenmişti...) eli kolu bağlı beklemek zorundayız.

Ancak konferanstan sonra parti merkez komitemiz tarafından oybirliği ile alınan ve 12 Mayıs günlü *Pravda*'nın[57] 55. sayısında yayınlanan kararla, bu yanlışlık yarı yarıya düzeltildi ve eğer bakanlarla görüşürse, Zimmerwald'dan ayrılacağımız kararlaştırıldı.

* Bkz: Bu kitabın 63. sayfasi. *–Ed.*

Uluslararası birinci "sollar" ("üçüncü eğilim", "gerçek enternasyonalistler", yukarıya bakınız) konferansını toplantıya çağırdığımızda, yanlışlığın öbür yarısının da çok yakında düzeleceği umudunu dile getirmekte bir sakınca görmüyorum.

Üzerinde durulması gereken ikinci nokta, 6 Mayıs 1917 günü bir "koalisyon hükümeti"nin kurulmasıdır.[58] İnsana broşür en çok, işte tam da bu noktada eskimiş gibi *gelebilir.*

Gerçeklikte broşür, işte tam da bu noktada hiç mi hiç eskimedi. Broşürde her şey, on kapitalist bakana rehine olarak altı bakan veren menşevikler ve halkçıların ateşten korkar gibi korktukları bir *sınıf* çözümlemesine dayandırılıyor. Ve broşür, her şeyi bir sınıf çözümlemesine dayandırdığı için de eskimedi; çünkü Çereteli, Çernov ve hempalarının hükümete girmesi, Petrograd sovyeti tarafından kapitalistler hükümetiyle yapılan anlaşmanın sadece *biçimini,* o da *çok küçük* bir derecede değiştirmekten başka bir sonuç vermedi; oysa ben broşürümde, 8. sayfada, "biçimsel bir anlaşmadan çok, edimsel bir desteğin sözkonusu olduğunu" özellikle belirtmiştim.

Çereteli, Çernov ve hempalarının, kapitalistlerin rehinelerinden başka bir şey olmadıkları; "yenilenmiş" hükümetin, ne dış siyaset ne de iç siyasette, tumturaklı sözlerden hiçbirini ne tutmak istediği, ne de tutabileceği her gün biraz daha açık bir duruma geliyor. Çernov, Çereteli ve hempaları, siyasal bakımdan kendi kendilerini öldürmüşlerdir; kapitalistlerin yardımcıları olarak ortaya çıkmışlardır ve gerçekte devrimi engellemektedirler. Kerenski, yığınlara karşı zor kullanacak kadar ileri gitmiştir (Broşürümün 9. sayfasına bakınız. "Guçkov henüz yığınlara karşı zora başvurmakla tehdit etmekten başka bir şey yapmıyor"; Kerenski ise bu tehditleri uygulamaya sürüklendi...). Çernov, Çereteli ve hempaları, siyasal olarak, kendi ölüm kararları ile partilerinin, menşevik ve sosyalist-devrimci partilerin ölüm kararını imzalamış bulunuyorlar. Halk, her gün bunu daha iyi anlayacak.

Koalisyon hükümeti, broşürümde kısaca çözümlenmiş olan devrimimizin başlıca sınıf çelişkilerinin gelişmesinde bir evreden başka bir şey değildir. Böyle bir durum, uzun zaman süremez. Ya geriye, tüm cephe üzerinde karşı-devrime doğru dönmek, ya da ileriye, iktidarın başka sınıfların eline geçmesine doğru gitmek gerekecektir. Devrim döneminde, emperyalist savaş tüm dünyada kudurmuşçasına sürerken, olduğu yerde kalmak olanaksızdır.

Petersburg, 28 Mayıs 1917.
İlk kez Eylül 1917'de
Priboy yayınlarında broşür olarak yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

BUNALIMIN ÖĞRETTİKLERİ

KISA bir süre önce Petrograd ve tüm Rusya, devrimden beri ilk kez olarak tehlikeli bir bunalım geçirdi.

18 Nisan'da Geçici Hükümet, fetih ve soygunculuk ereklerinden başka şey olmayan kendi savaş ereklerini, kapitalistlerin "ilhaklardan vazgeçmek" istediklerine (ve buna yetenekli olduklarına) içtenlikle inanan geniş yığınların öfkesine yol açan bir açıklıkla doğrulayan acıklı bir biçimde ünlü notasını onaylıyordu. 20 ve 21 Nisan'da Petrograd, kaynaşma içindeydi. Sokaklar hınca hınç doluydu; gece gündüz her yerde topluluklar, kalabalıklar biraraya geliyor, az ya da çok büyük mitingler yapılıyor, gösteriler ve yığın eylemleri durmamacasına birbirini izliyordu. Dün, 21 Nisan akşamı bunalım, ya da hiç değilse bunalımın ilk evresi sona ermiş gibi göründü, işçi ve asker temsilcileri sovyeti yürütme komitesi, ardından sovyetin kendisi, nota konusundaki "açıklama" ve değişikliklerle, hükümetin verdiği "açıklayıcı bilgiler"le yetindiğini açıkladı (oysa bütün bunlar hiçbir şey söylemek istemeyen, hiçbir şeyi değiştirmeyen ve hiçbir şeye bağlanmayan son derece anlamsız sözlerden başka bir şey değildir) ve "olayın kapandığı"nı ilan etti.

Geniş yığınların "olayın kapanmış olduğu"nu kabul edip etmediklerini önümüzdeki günler gösterecek. Şimdi görevimiz, bunalım sırasında ortaya çıkan *güçleri,* yani sınıfları daha dikkatli bir biçimde incelemek ve bu incelemelerden proletarya partisi için dersler çıkarmaktır. Çünkü bütün bunalımların en önemli yönü, o zamana kadar gizli kalan şeyi açığa vurmaları, saymaca olan, yüzeysel olan, ikincil olan şeyi reddetmeleri, siyasetin tozunu silkip atmaları ve *sınıflar savaşımının* gerçek güçlerini herkesin gözü

önüne sermeleridir.

18 Nisan'da kapitalistlerin hükümeti, gerçekte diplomatik çekincelerle emperyalist savaşı maskeleyen daha önceki notalarını yinelemekten başka bir şey yapmadı. Askerler yığını, kapitalistlerin içtenliğine ve barış isteğine iyi niyetle inandığı için öfkeye kapıldı. Gösteriler, askerlerin "Kahrolsun Milyukov!" gibi çelişmeli, akıldışı ve hiçbir sonuca götürmeyen bir sloganla giriştikleri gösterilerle başladı. (Sanki kişilerde ve grupçuklarda yapılan bir değişiklik, bir siyasetin *özünü değiştirebilirmiş* gibi!)

Küçük-burjuva, özellikle köylülüğe yakın, değişken ve kararsız büyük yığının, kendi sınıfsal özelliğine bilimsel bir tanım kazandırmak üzere, kapıldığı çalkantılar içinde kapitalistlerden *uzaklaştıkları* ve devrimci işçilere *doğru* yönelmeye başladıkları anlamına gelir bu. Bunalımı da, gücü nedeniyle *her şeyi kararlaştırma* yeteneğine sahip bir yığının işte bu kararsızlığı ya da bu hareketi başlattı.

Hemen harekete geçildi; sokaklara inildi ve ortalama öğeler *değil* uçtaki öğeler, aracı küçük-burjuva yığın *değil* burjuvazi ve proletarya örgütlenmeye başladı.

Burjuvazi, Nevski bulvarını, —bir gazetenin deyimine göre "Milyukov" bulvarını— ve zenginlerin Petrograd'ına, kapitalistlerin ve yüksek memurların Petrograd'ına komşu semtleri ele geçirdi. Subaylar, öğrenciler, "orta sınıflar" Geçici Hükümetten *yana* gösteri yapıyor ve bayraklara yazılan sloganlar arasında, genellikle "Kahrolsun Lenin!" sloganı göze çarpıyordu.

Parti merkez komitemizin çağrı ve sloganıyla örgütlenen proletarya ise *kendi* merkezlerinde, işçi varoşlarında ayağa kalktı. 20 ve 21 Nisan günleri Merkez Komitede kabul edilen kararlar, Parti örgütlerince hemen proleter yığınlara ulaştırıldı. İlkin merkezî olmayan semtleri, zengin olmayan mahalleleri kapsayan işçi gösterileri, ardından grup grup Nevski bulvarına yayıldı. Yığınsal nitelikleri ve daha görkemli bütünlükleriyle proleter gösteriler, burjuva gösterilerden açıkça ayrılıyorlardı. Bayrakları üzerinde, "Tüm iktidar işçi ve asker sovyetlerine!" sloganı okunuyordu.

Nevski bulvarında çarpışmalar oldu. "Hasım" gösterilerin bayrakları yırtıldı. Yürütme komitesine birçok yerden, karşılıklı silah kullanıldığı, ölenler ve yaralananlar olduğu yolunda telefon haberleri geldiyse de çok çelişmeli bir nitelik taşıyan bu haberler doğrulanmadı.

Burjuvazi etkili yığınların, gerçek halk çoğunluğunun iktidarı almasından ürktü ve bu korkusunu da gürültü patırtı ile "iç savaş heyulası"nı anımsatarak dile getirdi. Sovyetin küçük-burjuva yöne-

ticileri, yani ne genel olarak devrimden beri, ne de özel olarak bunalım sırasında açıkça saptanmış bir siyasal çizgileri olan menşevikler ve halkçılar, korkuya kapıldı. Bir gün önce yaklaşık yarısı Geçici Hükümete karşı oy veren yürütme komitesinde, kapitalistlere güven ve kapitalistlerle uzlaşma siyasetine dönüşten yana 19'a karşı 34 oy verildi.

"Olayın kapandığı" ilan edildi.

Nedir sınıflar savaşımının *özü*? Parlak sözler ve boş vaatler maskesi altında kapitalistler, savaşın sürdürülmesinden *yanadırlar*. Bu adamlar Rus, İngiliz-Fransız ve *Amerikan* banka sermayesinin tuzağına saplanıp kalmışlardır. Proletarya, kendi bilinçli öncüsünün kişiliğinde, iktidarın devrimci sınıfa, işçi sınıfına ve yarı-proleterlere geçmesinden, Almanya'da da açıkça yükselmeye başlayan dünya işçi devriminden ve *bu devrimle* savaşa son verilmesinden *yanadır*.

Özü bakımından küçük-burjuva bir nitelik taşıyan, menşevik ve halkçı önderlere hâlâ güven besleyen, burjuvazi tarafından adamakıllı yıldırılmış olan ve bazı sakınımlarla *burjuvazinin* siyasetini izleyen büyük yığınsa bazen sağa, bazen da sola yönelmektedir.

Savaş korkunç bir şeydir ve etkisini en çok da büyük yığın üzerinde gösterir. Bu savaşın canice bir savaş olduğu ve kapitalistlerin *kendi* ganimet payları için rekabet ve anlaşmazlıklarından başka hiçbir nedeni olmadığı duygusu, henüz çok belirsiz bir biçimde de olsa, işte bu büyük yığının saflarında yoğunlaşıyor. Dünya durumu gitgide karışıyor ve *şimdi* Rusya'da öteki ülkelerden daha ileri olmakla birlikte, Almanya'da da açıkça genişleyen (grevler, kardeşleşme) dünya işçi devrimi dışında bir *çıkış yolu içermiyor*. Ve yığın, eski yöneticileri olan kapitalistlere güven ve onlara karşı öfke arasında; tutarlı bir devrimci amaçla davranan tek sınıf olan ve bütün emekçilere ışıl ışıl bir geleceğin yolunu açan yeni sınıfa, proletaryaya güven ve proletaryanın dünya çapındaki tarihsel işlevi üzerine henüz karışık bir bilinç arasında, bir karara varamıyor.

Küçük-burjuva ve yarı-proleter yığının ne ilk, *ne de son* kararsızlığıdır bu.

Alınacak ders gün gibi ortadadır, işçi yoldaşlar! Zaman sıkıştırıyor. Bu ilk bunalımı başkaları izleyecek. *Tüm* gücümüzü geri öğeleri aydınlatmaya, her olayı, emekçi halkın henüz gözü bağlı her grubunu doğrudan ilişkilerle (yoksa yalnız mitinglerle değil) yığın ve yoldaş olarak kendinize yaklaştırmaya adayın. Saflarınızı yoğunlaştırmak, başkentin ve varoşlarının her semtinde, her işyerinde ve her mahallesinde işçileri dipten doruğa örgütlemek için *her şeyi* yapın. Ne kapitalistlerle "uzlaşma" öneren küçük-burjuva-

ların, sonuna-değincilerin, bir "destek" siyaseti yandaşlarının, ne de evreleri aşıp geçmeye ve halk çoğunluğu sağlam ve bir bütünlük kazanmadan önce, "Kahrolsun Geçici Hükümet!" diye haykırmaya eğilimli toplumdan kopuk kişilerin yolunuzu şaşırtmasına izin vermeyin! Bunalım ne bazı bireylerin başka bireylere karşı öfkeli davranışlarıyla, ne küçük silahlı grupların kısmi eylemleriyle, ne de blankici "iktidarı almak", Geçici Hükümeti "tutuklamak", vb. gibi eylemlerle çözülebilir.

Günün sloganı şudur: Proletaryanın siyasal çizgisini, savaşa son vermek için *onun* ,tarafından önerilen yolu daha doğru, daha açık ve daha geniş bir biçimde tanıtın! Her yerde daha sağlam ve daha çok proletarya örgütü kurun! Sovyetleriniz çevresinde ve sovyetleriniz içinde sıkı sıkıya toplanın, kendinizi kardeşçe bir inandırma ve bazı temsilciliklerin yenilenmesi yoluyla, çoğunluğu kendi çevrenizde toplamaya verin!

22 Nisan (5 Mayıs) 1917'de yazıldı.
6 Mayıs (23 Nisan) 1917'de
Pravda'nın 39. sayısında yayınlandı.

ÜÇ BUNALIM[59]

DÜŞMANLARIMIZ bu günlerde bolşeviklere karşı kara çalma ve yalan savurmakta ne kadar ileri giderlerse, biz de yalan ve kara çalmaları yalanlamakla birlikte olayların tarihsel bağlantısını ve güncel devrim olgularının siyasal anlamını, *yani sınıfsal anlamını* inceleyerek, dinginliğimizi o kadar korumalıyız.

Yalan ve kara çalmaları yalanlamak için, burada 6 Temmuz günlü *Listok Pravdi*'ye bakmamız ve okurun dikkatini özellikle, bu yazıdan sonra yayınladığımız ve kanıtlara dayanarak, bolşeviklerin 2 Temmuz günü gösteriye *karşı* kampanya açtıklarını (sosyalist-devrimci parti organı bunu doğrular); 3 Temmuz günü, yığınların sabırsızlığını önlemenin olanaksızlaştığını ve öğütlerimize rağmen gösterinin başladığını; bizim 4 Temmuz günü, (aynı sosyalist-devrimci organ, *Dyelo Naroda* tarafından olduğu gibi yayınlanan) bir broşürde, *barışçıl* ve *örgütlü* bir gösteriden yana bir çağrı yayınladığımızı, 4 Temmuz gecesi, gösteri yapılmasını öğütlemek kararı aldığımızı tanıtlayan bir makale üzerine çekmemiz yeter. Kara çalın, karaçalıcılar! Birlikte ele alındıkları zaman, kesin bir çürütme oluşturan bu olguları hiçbir zaman yalanlayamayacaksınız.

Şimdi olayların tarihsel bağlantısını inceleyelim. Daha Nisan başlarında, Geçici Hükümetin desteklenmesine karşı çıktığımız zaman, sosyalist-devrimciler ve menşevikler bundan ötürü bizi suçladılar. Oysa deney ne gösterdi?

20-21 Nisan, 10 ve 18 Haziran, 3-4 Temmuz günlerindeki üç siyasal bunalım ne gösterdi?

Bu bunalımlar ilkin, Geçici Hükümetin burjuva çoğunluğu ta-

rafından izlenen burjuva siyasetten, yığınların gitgide daha büyük bir hoşnutsuzluk duymaya başladıklarını gösterdi.

İktidardaki partilerden biri olan sosyalist-devrimci partinin organı *Dyelo Naroda*'nın, 6 Temmuz günlü sayısında, bolşevikler karşısındaki düşmanlığına rağmen, 3-4 Temmuz hareketinin derin iktisadi ve siyasal nedenlerinin bulunduğunu kabul etmek zorunda kaldığını belirtmekte yarar var. Bu hareketin yapay olarak kışkırtıldığını ve bolşeviklerin gösteriden *yana* kampanya yürüttüklerini ileri süren alık, kaba, iğrenç yalan, her gün biraz daha ortaya çıkacaktır.

Saymış bulunduğumuz üç siyasal bunalımın her üçünün de ortaklaşa genel nedeni, genel sebebi, derin kaynağı, özellikle siyasal olayları incelemek için bilimin bize izlememizi buyurduğu yönteme göre, kendi bağlantıları içinde irdelendikleri zaman açıklık kazanır. Bu türlü üç bunalımın yapay olarak kışkırtılabileceklerini düşünmek, saçmadır.

İkinci olarak bu üç bunalımdan her birini, kendi genel nitelikleri ve özel belirtileri içinde incelemek, öğretici bir nitelik taşır.

Burjuvaziye ve *onun* hükümetine karşı yığınların genel ve bastırılması olanaksız hoşnutsuzluğunu, aşırı kızgınlığını, *olup bitenlerin bu temelini* unutan, ona dokunmadan geçen ya da onu azımsayan herkes, sosyalizmin sınıflar savaşımına ilişkin temel ilkelerini yadsımış olur.

Rus devrimindeki sınıflar savaşımı — sosyalist olduğunu söyleyen ve Avrupa devrimlerindeki sınıflar savaşımı üzerine bazı bilgileri bulunan herkesin derin derin düşünmesi gereken konu, işte budur.

Bu bunalımlardan her birinin özel belirtisi, bunların kendilerini gösterme biçimine bağlıdır. Birincisi, yani 20-21 Nisan bunalımı, örgütten yoksun göstericiler üzerine Kara Yüzler[60] tarafından ateş açılmasına varan ve bolşeviklere karşı alışılmamış bir zorluluktaki yalancı bir suçlamalar dalgasına yol açan coşkun ve kendiliğinden bir hareketti. Patlamayı, siyasal bir bunalım izledi.

İkinci örnekte bolşevikler, bir gösteri yapılmasını kararlaştırmalarına rağmen, sovyetler kongresinin tehdit edici ültimatomundan ve kesin yasaklamasından sonra, onun yapılmamasını öğütlediler. Ancak 18 Haziran'daki ortak gösteri sırasında, bolşevik sloganlar öteki sloganları açıkça bastırdı. 18 Haziran akşamı sosyalist-devrimciler ve menşevikler bile, eğer cephede girişilen saldırı önlenmiş olmasaydı, siyasal bir bunalımın kesinlikle patlak vermiş olacağını kabul ediyorlardı.

Üçüncü bunalım, 2 Temmuz günü onu önlemeye girişmiş bulu-

nan bolşeviklerin çabalarına karşın, 3 Temmuz günü kendiliğinden gelişti. 4 Temmuz günü doruk noktasına erişen bunalım, 5 ve 6 Temmuz günleri karşı-devrimin en yüksek aşamasına yol açtı.

Sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin duraksamalarını, daha önce iktidarın sovyetlere geçmesi düşüncesine karşı çıkmalarına rağmen, bu kez Spiridonova ve başka bazı sosyalist-devrimcilerin, iktidarın sovyetlere geçmesinden yana çıkmaları ve enternasyonalist menşeviklerin de aynı biçimde davranmaları olgusu dile getirdi.

Ensonu, kendi bağlantıları içinde göz önünde tutulan bu olayların incelenmesinden çıkarılacak, belki en öğretici son bir sonuç da şu: Bu üç bunalımın *hepsi* de, ortaya belli bir gösteri biçimi çıkardı, devrim tarihimizde bir yenilik oluşturan ve hızlı bir yükseliş ve ani bir düşüşle çevrimsel bir nitelik taşıyan bu daha karmaşık tipteki yeni gösteri biçiminin başlıca özelliği, devrim ve karşı-devrimin bir kızışmasına ve aracı öğelerin az ya da çok uzun bir dönem boyunca "silinmesi"ne yol açmasıydı.

Bu üç bunalım boyunca hareket, bir *gösteri* biçimine büründü. Biçimsel bakımdan olaylar, en doğru bir biçimde, hükümete karşı bir gösteri olarak betimlenebilirdi. Ancak bu gösteri, alışılmış bir gösteri değildi ve bütün sorun da işte buradaydı. Bir gösteriden daha çok ve bir devrimden daha az bir şeydi. Devrim ve karşı-devrimin *zamandaş* bir patlamasıydı; proleter ve burjuva öğelerin sahneye aniden girişleri sonucu, aracı öğelerin aniden, bazen de hemen bir anda ortadan "silinme"siydi.

Bu hareketlerden *her biri* dolayısıyla bütün aracı öğelerin, sitemlerini proletarya ve burjuvazi gibi çok belirli iki sınıfsal güce yöneltmeleri, bu bakımdan çok anlamlıdır. sosyalist-devrimcilere ve menşeviklere bakın. Bir yandan (hükümette birleştikleri) kadetlerin karşı-devrimci olduklarını kabul etmekten bir an bile geri kalmamakla birlikte, öte yandan bolşeviklerin aşırılığının karşı-devrime yardım ettiğini avaz avaz, gırtlaklarını yırtarcasına haykırıyorlar. Dünkü *Dyelo Naroda* şöyle yazıyordu: "Adamakıllı savaşçıllaşan *Edinstvo* dahil (sosyalist-devrimcilerin daha son günlerde seçimlerde blok kurdukları *Edinstvo,* diye ekleyeceğiz), bütün sağ öğelerle ilişkilerimize kesin olarak hemen son vermeliyiz."

Bu satırları *Edinstvo*'nun bugünkü (7 Temmuz) sayısıyla karşılaştırın. Plehanov bugünkü başyazısında sovyetlerin (bir başka deyişle sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin), kendilerine "iki hafta düşünme" süresi tanıdıklarını ve eğer iktidar sovyetlere geçecek olursa, bunun "leninistlerin zaferi demek olacağı" söz götürmez gerçeğini saptamak zorunda kalıyor. Plehanov'a göre "kadetler,

eğer battı balık yan gider siyasetiyle yetinmezlerse, hükümetten çekilmekle leninistlerin işini kolaylaştıran çok büyük bir yanlışlık yaptıklarını kabul etmek zorunda kalacaklardır."

İlginç değil mi? Aracı öğeler, kadetleri bolşeviklerin ekmeğine yağ sürmekle, bolşevikleri de kadetlerin ekmeğine yağ sürmekle suçluyorlar!! Siyasal adlandırmaların, sınıfsal adlandırmalarla değiştirilmesi gereken şeyler olduklarını ve o zaman proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıflar savaşımının bir sönmesi biçiminde küçük-burjuvazi tarafından beslenen düşün ortaya çıktığını göreceğimizi anlamak güç mü? Küçük-burjuvazi, proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşımını kötü buluyor. Ancak en derin iktisadi ve siyasal nedenler proletaryayı harekete getirmedikçe, hiçbir bolşeviğin değil üç, hatta bir tek "halk hareketi"ni bile "kışkırtamayacağını" anlamak o kadar güç mü? Ve daha az derin olmayan nedenler burjuvaziyi sınıf olarak karşı-devrime doğru yöneltmedikçe, kadetler ve kralcıların birleşik çabalarının hiçbir zaman en küçük bir "sağ" hareketi kışkırtamayacağını anlamak o kadar güç mü?

20-21 Nisan hareketi, kadetler gibi bizim de dik kafalılık, aşırılık, işleri kızıştırma isteğiyle suçlanmamıza yol açtı; hatta bolşeviklerin, Nevski bulvarı üzerine ateş açtıklarını ileri sürecek kadar ileri gidildi (ne kadar saçma olursa olsun) ve hareket bittikten sonra da, aynı sosyalist-devrimciler ve aynı menşevikler, ortak resmî organları olan *İzvestiya*'da, "halk hareketi"nin, "emperyalist Milyukov ve hempalarını silip süpürmüş" olduğunu yazdılar. Bir başka deyişle, bu hareketi *yüceltti̇ler*!! İlginç değil mi? Proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf savaşımının mekanizmasını ve özünü, küçük-burjuvazinin hiç anlamadığını apaçık göstermiyor mu bu?

Nesnel durum şudur: Ülke nüfusunun engin çoğunluğu, toplumsal durumu ve daha da çok ideolojisi bakımından, küçük-burjuva bir nitelik taşımaktadır. Ancak ülkeye egemen olan, her şeyden önce bankalar ve patron sendikaları (tröstler –ç.) aracılığı ile, büyük sermayedir. Ülkede, kendi öz yolunu izleyecek kadar gelişmekle birlikte, henüz yarı-proleterlerin çoğunu hemen kendine çekmeye yeteneksiz bir kent proletaryası var. Bu temel olgudan, bu sınıfsal durumdan, incelediğimiz üç bunalıma, özellikle biçimleri bakımından benzer bunalımların kaçınılmaz şeyler oldukları sonucu çıkar.

Bunalımlar, ilerde elbette biçim değiştirebilirler; ancak olayların özü, örneğin sosyalist-devrimci bir Kurucu Meclisin Ekimde toplanması durumunda bile değişmeyecektir. Sosyalist-devrimciler köylülere: 1° toprağın özel mülkiyetini kaldırmayı; 2° toprağı emekçilere vermeyi; 3° büyük toprak sahiplerinin çiftliklerine satın

alma tazminatı ödemeksizin el koyup, köylülere vermeyi vaat ediyorlardı.

Burjuvaziye karşı en gözüpek devrimci önlemler, *ancak* yoksul köylüler ve proletaryanın birliğinin, bankalar ve patron sendikalarının ulusallaştırılmasının yaşama geçirebilecekleri önlemler alınmadıkça, bu büyük reformları gerçekleştirmek kesinlikle olanaksızdır.

Bu iyinin iyisi şeylerin burjuvaziyle bir uzlaşma aracıyla elde edilebileceğine belli bir süre inanan saf köylüler, sosyalist-devrimci partinin vaatlerinin pratik gerçekleşmesi bakımından proletaryanın burjuvaziye karşı yürüttüğü ateşli sınıf savaşımı karşısında zorunlu olarak düş kırıklığına uğrayacak ve ... (hadi yumuşatalım) "hoşnutsuz" kalacaktır. Böyle olmuştur ve böyle olacaktır bu.

7 (20) Temmuz 1917'de yazıldı.
19 Temmuz (1 Ağustos) 1917'de
Rabotniça dergisinin 7. sayısında
yayınlandı.

SİYASAL DURUM[61]

ÖRGÜTLENEN, güçlenen karşı-devrim, gerçekte devlet iktidarını eline geçirdi.

Karşı-devrimin bu gerçek güçlenme ve örgütlenmesi, karşı-devrimin belli başlı üç gücünün, dikkate değer bir biçimde hazırlanan ve çoktan gerçekleştirilen birliğine dayanıyor. Bu üç güç şunlardır: 1) Hükümetten ayrılmakla kadet parti, yani örgütlenmiş burjuvazinin gerçek önderi, hükümete bir ültimatom vererek karşı-devrimin onu devirmesine yol açtı; 2) En gözde sosyalist-devrimcilerin bile şimdi bir Cavaignac olarak gördükleri Kerenski'nin bilinçli ya da yarı-bilinçli bir biçimde yardım ettiği genelkurmay ve ordu yüksek komutanlığı, devlet iktidarını pratik olarak ele geçirdi ve devrimci cephe birliklerine karşı bastırma önlemleri almaya girişti. Bunlar, Petrograd ve Moskova devrimci asker ve işçilerini silahsızlandırmaya, Nijni-Novgorod hareketini bastırıp boyun eğdirmeye, yalnızca mahkeme kararı olmaksızın değil, hükümet kararı da olmaksızın bolşevikleri tutuklamaya ve gazetelerini kapatmaya başladı. Gerçekte Rusya'daki devlet iktidarı, bugün özsel olarak askerî bir diktatörlüktür. Sözde devrimci, ama aslında güçsüz organların varlığı, bu gerçeği henüz gözlerden saklıyor. Bununla birlikte, yadsınması olanaksız ve kesin bir olgudur bu. Bunu kavramaksızın, siyasal durumdan hiçbir şey anlaşılamaz; 3) Daha şimdiden, bolşeviklere karşı amansız bir savaşımdan, sovyetlere karşı, "kundakçı" Çernov'a karşı, vb. bir savaşıma geçen kralcı Kara Yüzler basını ve burjuva basın, bugün kadetlerin ve kralcıların desteğiyle Rusya üzerinde egemen olan askerî diktatörlüğün gerçek amacını çok büyük bir açıklıkla ortaya koydu: Sovyetlerin

dağıtılmasını hazırlamak. Birçok sosyalist-devrimci ve menşevik lider, yani sovyetlerin güncel çoğunluk önderleri bunu çoktan anladı ve şu son günlerde ortaya da koydu. Ancak, gerçek küçükburjuvalar olarak bu adamlar, bu korkunç gerçeklerin içinden tumturaklı ve boş bir lafazanlıkla sıyrılmaya çalışıyor.

Sovyetlerin ve sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin önderleri, başta Çereteli ve Çernov olmak üzere, devrimi karşıdevrimcilere teslim ederek ve kendi öz kişiliklerini, partilerini ve sovyetleri karşı-devrimin asma yaprakları durumuna dönüştürerek, devrim davasma kesinlikle ihanet etti.

İşte bunun kanıtı: Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, halka bunu yaptıklarını ve neden yaptıklarını açıkça ve dobra dobra söyleme cesaretini bile gösteremeden, bolşevikleri gericiliğe teslim etti ve bolşevik gazetelerin yağma edilmesini sessizce onayladı. Devrimci işçi ve devrimci alayların silahsızlandırılmasını yasallaştırarak, kendi kendilerini her türlü gerçek iktidardan yoksun bıraktı. En övüngen söylevciler durumuna dönüşen bu adamlar, gericilik sovyetleri dağıtma hazırlıklarını tamamlarken, halkın dikkatini "çekmek"te ona yardımcı oldu. Eğer sosyalist-devrimci ve menşevik partilerle sovyetlerin güncel çoğunluğunun bu tam ve kesin iflası ortaya konmaz ve eğer "direktuvar"ları ve öteki soytarılıklarının tamamıyla düşsel niteliği yakından bilinmezse, tüm güncel siyasal durumdan kesin olarak hiçbir şey anlaşılamaz.

Rus devriminin barışçıl gelişmesine dayanan tüm umutlar, sonsuzluğa dek yitip gitti. Nesnel durum kendini, ya askerî diktatörlüğün tam zaferi, ya da silahlı işçi ayaklanmasının zaferi olarak gösteriyor. Bu zafer ancak, iktisadi yıkım ve savaşın uzaması sonucu, eğer ayaklanma yığınların hükümete ve burjuvaziye karşı derin bir kaynaşmasıyla örtüşürse olanaklıdır.

"Tüm iktidar sovyetlere" sloganı devrimin, Nisan, Mayıs, Haziran aylarında ve 5-9 Temmuz günlerine kadar, yani gerçek iktidarın askerî diktatörlük eline geçtiği zamana kadar olanaklı olan barışçıl gelişmesinin sloganıydı. Bu slogan bugün artık doğru değil, çünkü ne bu iktidar değişikliğini hesaba katıyor, ne de sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin tam ve gerçek ihanetini. Serüvenlerin, başkaldırmaların, kısmi direnmelerin, gericiliğe karşı dağınık düzen umutsuz dövüşme girişimlerinin hiçbir yararı dokunamaz. Başarmak için durumun açık bir bilinci, işçi öncünün kendine egemenlik ve sarsılmazlığı, güçlerin silahlı ayaklanma ereğiyle örgütlenmesi gibi, şimdi korkunç derecede güç, ancak eğer metinde belirtilen olgular ve eğilimler arasında örtüşme varsa, her şeye rağmen olanaklı bir zaferin koşulları gerek. Anayasal ya da cumhuri-

yetçi kuruntular yok, barışçıl yollar konusunda kuruntular yok, dağınık eylemler yok artık; *şu anda* Kara Yüzler'in ve Kazakların kışkırtmalarına kapılmak değil, güçlerini toplamak, onları yeniden örgütlemek ve eğer bunalımın evrimi yığınları, tüm halkı gerçekten bu yola sokmaya izin verirse, kesin olarak silahlı ayaklanmaya hazırlanmak gerek. Şimdi silahlı ayaklanma olmadıkça, toprağın köylülere verilmesi olanaksızdır; çünkü iktidarı almış olan karşıdevrim, büyük toprak sahipleri sınıfıyla çoktan birleşti.

Silahlı ayaklanmanın, Partimiz programının uygulanması ereğiyle, iktidarın yoksul köylüler tarafından desteklenen proletaryaya geçmesinden başka bir amacı olamaz.

İşçi sınıfı partisi, yasal eylemden vazgeçmeksizin, ama onun önemini de bir an bile abartmaksızın, 1912-1914'te olduğu gibi, yasal çalışmayı yasadışı çalışma ile *birleştirmek* zorundadır.

Yasal eyleme bir saat bile ara vermeyelim. Ama kendimizi de anayasal ve "barışçıl" kuruntulara kaptırmayalım. Broşürler yayınlamak vb. için, vakit geçirmeksizin her yerde gizli örgütler ya da hücreler kuralım. Sarsılmazlık ve soğukkanlılıkla, vakit geçirmeden, tamamen yeniden örgütlenelim.

Ne Devlet Dumasındaki, ne sigorta sandıklarındaki, ne de sendikalardaki yasal üslerimizi yitirmeksizin, devrim ve silahlı ayaklanma ile çarlığın devrilmesinden söz etmesini bildiğimiz 1912-1914 döneminde olduğu gibi davranalım.

10 (23) Temmuz 1917'de yazıldı.
2 Ağustos (20 Temmuz) 1917'de
Proletarskoye Dyelo gazetesinin
6. sayısında yayınlandı.
İmza: *W.*

DEVRİMİN ÖĞRETTİKLERİ

HER DEVRİM, büyük halk yığınlarının yaşamında sert bir dönüm noktasının belirtisidir. Bu dönüm noktası olgunlaşmaya erişmedikçe, hiçbir gerçek devrim meydana gelmez. Ve tıpkı bir insan yaşamındaki her dönüm noktasının insan için derslerle dolu olması, ona birçok şey yaşatıp duyurması gibi, devrim de bütün halka, az zaman içinde, en özlü ve en değerli dersleri verir.

Devrim sırasında milyonlarca ve on milyonlarca insan her hafta, alışılmış ve uyuşukluk içinde geçen bir yaşam yılındakinden daha çok şey öğrenir. Çünkü bütün bir halkın yaşamındaki sert bir dönüm noktası sırasında, çeşitli toplumsal sınıfların izledikleri erekler, ellerinde bulunan güçler ve eylem araçları özel bir açıklıkla ortaya çıkar.

Her bilinçli işçi, her asker, her köylü, özellikle şimdi, Temmuz sonunda, devrimimizin birinci evresinin bir başarısızlıkla sonuçlandığı açıkça ortaya çıktığı bir sırada, Rus Devriminin öğrettiklerini derinden derine düşünmek zorundadır.

I

Gerçekten de, işçi ve köylü yığınların devrim yaparak ne elde etmek istediklerine bakalım. Devrimden ne bekliyorlardı bunlar? Bilindiği gibi özgürlük, barış, ekmek ve toprak bekliyorlardı.

Oysa, şimdi ne görüyoruz?

Özgürlük yerine, eski keyfe bağlı yönetimin yeniden kurulmasına başlandı. Askerler için cephede ölüm cezası yeniden yürürlüğe kondu. Büyük toprak sahiplerinin topraklarına kimseye danışmak-

sızın elkoymuş bulunan köylüler, mahkemelere verildi. İşçi gazetelerinin basımevleri talan edildi. İşçi gazeteleri yargılanmaksızın yasaklandı. Bolşevikler, çoğu kez onlara karşı en küçük bir suçlamada bile bulunulmadan ya da açıkça kara çalıcı suçlamalarda bulunularak, tutuklandı.

Belki de bolşeviklere yönelik kovuşturmaların özgürlüğe bir saldırı oluşturmadığı, çünkü haklarında açık suçlamalar yapılan belirli kişilerden başkasına yönelmediği ileri sürülecek. Ama bu itiraz, herkesçe bilinen ve açık bir kötü niyet taşımaktadır. Gerçekten de bireyler tarafından işlenmiş olan suçlar nedeniyle, bu suçlar bir mahkeme tarafından tanıtlanmış ve kabul edilmiş olsalar bile, bir basımevi nasıl talan edilebilir ve gazeteler nasıl yasaklanabilir? Eğer hükümet tüm bolşevik partiyi, bu partinin yönetimini ve görüşlerini suçlu olarak kabul etmiş olsaydı, işin rengi değişirdi. Ancak özgür Rusya hükümetinin bunların hiçbirini yapamayacağını ve hiçbirini de yapmadığını herkes biliyor.

Bolşeviklere karşı yöneltilen suçlamaların karaçalıcı niteliğini özellikle gösteren şey, bolşevikler tarafından savaşa karşı, büyük toprak sahiplerine karşı ve kapitalistlere karşı yürütülen savaşım nedeniyle, büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin gazetelerinin bolşeviklere kudurmuşçasına saldırmaları ve bu gazetelerin, hiçbir bolşeviğe karşı henüz hiçbir suçlamada bulunulmamasına rağmen, açıkça bolşeviklerin tutuklanma ve kovuşturulmasını istemeleridir.

Halk, barış istiyor. Oysa özgür Rusya'nın devrimci hükümeti, gizli antlaşmaların, Rusya kapitalistlerinin yabancı halkları soyup soğana çevirebilmeleri için eski çar Nikolay II'nin İngiliz ve Fransız kapitalistlerle imzaladığı gizli antlaşmaların ta kendilerinin uygulaması olarak, fetihler savaşına yeniden başladı. Bu gizli antlaşmalar hâlâ yayınlanmadı. Özgür Rusya hükümeti, kaçamaklarla bu sorundan yan çizdi ve bugüne değin hiçbir halka hakkaniyetli bir barış önermedi.

Ekmek yok. Açlık, yeniden tehdit ediyor. Herkes görüyor ki kapitalistler ve zenginler, savaş gereçleri üzerinde Hazine'yi utanmadan aldatıyor (bugün savaş, halka günde 50 milyon rubleye maloluyor); fiyatların yüksekliği sayesinde, aşırının aşırısı kârlar vuruyor, oysa üretimin ve ürünlerin bölüşümünün işçiler tarafından ciddi bir sayımını örgütlemek için hiç, ama hiçbir şey yapılmıyor. Gitgide daha tepeden bakan bir duruma gelen kapitalistler, hem de halkın mal kıtlığından sıkıntı çektiği bir sırada, işçileri sokağa atıyor.

Köylülerin engin çoğunluğu, düzenledikleri birçok kongrede,

büyük toprak mülkiyetinin varlığını bir haksızlık ve bir hırsızlık olarak gördüklerini yüksek sesle ve anlaşılır bir dille açıklıyor. Ve devrimci ve demokratik olduğunu söyleyen hükümet, aylardır köylüleri atlatmaya, onları vaatler ve oyalamalarla aldatmaya ara vermiyor. Aylar boyu kapitalistler, bakan Çernov'un toprakların alınıp satılmasını yasaklayan yasayı resmen yayınlamasına izin vermedi. Ve ensonu bu yasa resmen yayınlandığı zaman da kapitalistler, Çernov'a karşı, bugüne değin sürdürdükleri tiksinç bir karaçalma kampanyası açtı. Büyük toprak sahiplerini savunma çabasında hükümet, topraklara "keyfî olarak" elkoyan köylülere karşı adli takibat açtırmaya başlayacak kadar küstahlaştı.

Kapitalistlerin toplanmasını durmadan erteledikleri Kurucu Meclisi beklemeleri öğütlenerek, köylüler atlatılıyor. Bolşeviklerin baskısıyla toplantı tarihinin 30 Eylül olarak saptandığı şu anda da kapitalistler, bu sürenin çok kısa ve "olanaksız" olduğunu avaz avaz haykırıyor ve Meclisin daha sonraki bir tarihe ertelenmesini istiyorlar... Kapitalistler ve büyük toprak sahipleri partisinin — "kadet" parti ya da "halkın özgürlüğü" partisi— en etkili üyeleri, örneğin Panina gibi, açıkça Kurucu Meclisin savaş sonuna ertelenmesini öğütlüyor.

Toprak için, Kurucu Meclise kadar bekle. Kurucu Meclis için, savaşın sonuna kadar bekle. Savaşın sonu için, tam zafere kadar bekle. İşte durum bu. Hükümette çoğunluğu ellerinde tutan kapitalistler ve büyük toprak sahipleri, köylülerle düpedüz alay ediyorlar.

II

Ama çarlık iktidarı devrildikten sonra, özgür bir ülkede bu nasıl olabildi?

Özgür olmayan bir ülkede halk, kimsenin seçmediği bir çar ve bir avuç büyük toprak sahibi, kapitalist ve memur tarafından yönetilir.

Özgür bir ülkede halk, yalnızca bu amaçla kendi seçtiği kimseler tarafından yönetilir. Seçimlerde halk, partilere bölünür ve nüfusun her sınıfı, genellikle kendi öz partisini kurar. Böylece büyük toprak sahipleri, kapitalistler, köylüler ve işçiler, ayrı ayrı partiler kurarlar. Bu yüzden özgür ülkeler halkı, partiler arasında açık bir savaşım ve özgür uzlaşmalar yoluyla yönetilir.

27 Şubat 1917'de çarlık iktidarının devrilmesinden sonra Rusya, dört aya yakın bir süre boyunca özgür bir ülke gibi, özgürce kurulmuş partiler arasında açık bir savaşım ve özgür uzlaşmalar yo-

luyla yönetildi. Bundan ötürü Rus devriminin gelişmesini anlamak için, her şeyden önce başlıca hangi partilerin karşı karşıya bulunduklarını, bunların hangi sınıfların çıkarlarını savunduklarını, bütün bu partiler arasında hangi ilişkilerin var olduğunu saptamak gerekir.

III

Çarlığın devrilmesinden sonra devlet iktidarı, birinci Geçici Hükümetin eline geçti. Bu hükümet burjuvazi temsilcilerinden, yani kapitalistlerden oluşuyor, büyük toprak sahipleri de onlara katılıyordu. Kapitalistlerin baş partisi "kadet" parti, burjuvazinin yönetici ve hükümet partisi olarak, bu hükümette birinci yeri tutuyordu.

Çar birlikleriyle savaşan ve özgürlük için kanlarını dökenlerin elbette kapitalistler değil, ama işçiler, köylüler, denizciler ve askerler olmalarına karşın iktidar, bu partinin eline raslantı sonucu geçmedi. Kapitalistler partisinin eline iktidar, bu sınıf zenginlik, örgütlenme ve eğitimin kazandırdığı güce sahip olduğu için geçti. 1905'ten bu yana ve özellikle savaş sırasında, kapitalistler sınıfı ve onlarla birlikte yürüyen büyük toprak sahipleri, Rusya'da örgütlenme bakımından büyük ilerlemeler gösterdi.

Kadet parti, 1905'te olduğu kadar 1905-1917 arasında da her zaman kralcı bir parti olarak kaldı. Halkın çarlık zorbalığına karşı kazandığı zaferin ertesi günü bu parti, cumhuriyetçi olduğunu açıkladı. Tarih deneyimi, halk krallığı yenince, kapitalist partilerin her zaman cumhuriyetçi olmayı kabul ettiklerini göstermiştir; yeter ki kapitalistlerin ayrıcalıklarını ve halk üzerindeki mutlak iktidarını sürdürebilsinler.

Söze gelince kadet parti, "halkın özgürlüğü"nden yanadır. Gerçekteyse, kapitalistlerden yanadır ve bu nedenle de bütün toprak sahipleri, bütün kralcılar, bütün Kara Yüzler, hemen onun yanını tuttu. Basın ve seçimler, bunun tanığıdır. Devrimden sonra bütün burjuva gazeteler ve Kara Yüzler'in tüm basını, kadetlerle birlikte şakımaya koyuldu. Açıkça seçimlere girmeyi göze alamayan bütün kralcı partiler, Petrograd'da olduğu gibi, kadet partiyi destekledi.

İktidara geldikten sonra kadetler, İngiliz ve Fransız kapitalistlerle gizli soygunculuk antlaşmaları imzalayan Çar Nikolay II'nin başlattığı fetih ve soygunculuk savaşını sürdürmek için bütün güçleriyle çalıştı. Rus kapitalistlere bu antlaşmalarla, zafer durumunda hem İstanbul'un, hem Galiçya'nın, hem de Ermenistan'ın vb. ilhakı vaat ediliyordu. Halka gelince kadetler hükümeti, kaçamak-

lar ve boş vaatlerle halkı aldatarak, işçiler ve köylüler bakımından dirimsel bir önem taşıyan bütün büyük sorunların çözümünü, toplantı tarihini bile saptamadığı Kurucu Meclise erteliyordu.

Özgürlükten yararlanan halk, kendi kendine örgütlenmeye başladı. İşçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri, Rusya nüfusunun engin çoğunluğunu oluşturan işçi ve köylülerin başlıca örgütleriydi. Daha Şubat Devriminden başlayarak, bu sovyetler kurulmaya başlandı. Birkaç hafta içinde işçi sınıfı ve köylülüğün tüm bilinçli ve ileri öğeleri, Rusya'daki büyük kentlerin çoğunda ve birçok kasabada, sovyetler içinde toplandı.

Sovyetler, tam bir özgürlük içinde seçilmişlerdi. İşçi ve köylü halk yığınlarının gerçek örgütlerini, halkın engin çoğunluğunun gerçek örgütlerini oluşturuyorlardı. Asker üniforması giyen işçiler ve köylüler, silahlanmışlardı.

Söylemek gereksiz ki sovyetler, tüm devlet iktidarını ele alabilirlerdi ve almaları da gerekirdi. Kurucu Meclis toplantıya çağrılana kadar devlette, sovyetlerden başka hiçbir iktidar olmamalıydı. Devrimimiz ancak o zaman gerçekten halksal, gerçekten demokratik bir devrim olurdu. Barışı gerçekten özleyen, bir fetih savaşında hiçbir çıkarı olmayan emekçi yığınlar, fetih savaşına bir son vermeye ve barışı getirmeye yetenekli bir siyaseti, ancak o zaman gözüpeklik ve sarsılmazlıkla uygulamaya başlayabilirlerdi. İşçiler ve köylüler, "savaş sayesinde" aşırının aşırısı kârlar sağlayan ve ülkeyi yıkım ve açlığa sürükleyen kapitalistlere, ancak o zaman boyun eğdirebilirlerdi. Ama sovyetlerde devrimci işçilerin partisi, tüm devlet iktidarının sovyetlere verilmesini isteyen bolşevik sosyal-demokratların partisi yanında, ancak bir milletvekilleri azınlığı yer alıyordu. Milletvekilleri çoğunluğuna gelince, bu çoğunluk iktidarın sovyetlere verilmesine karşı olan menşevik sosyal-demokrat parti ve sosyalist-devrimci parti yanında yer alıyordu. Burjuvazi hükümetinin varlığına son vermek ve onun yerine bir sovyetler hükümetini geçirmek yerine bu partiler, burjuvazi hükümetinin desteklenmesini, onunla uzlaşmayı, bir koalisyon hükümetinin kurulmasını savunuyorlardı. Devrimin ilk beş ayı içindeki gelişmesinin özsel içeriğini, halk çoğunluğunun güvenini kazanan sosyalist-devrimci ve menşevik partiler tarafından uygulanan bu burjuvazi ile uzlaşma siyaseti oluşturuyordu.

IV

İlkin sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin burjuvazi ile bu uzlaşma siyasetinin nasıl geliştiğini görelim. Sonra halk çoğunlu-

ğunun hangi nedenle onlara güvendiğini araştıracağız.

V

Menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin kapitalistlerle uzlaşma siyaseti, kimi kez şu, kimi kez bu biçim altında, Rus devriminin bütün evrelerinde uygulandı.

Tam Şubat 1917 sonunda, halk zaferi kazanır ve çarlık iktidarı devrilir devrilmez, kapitalistlerin Geçici Hükümeti, "sosyalist" olarak Kerenski'yi kendine yardımcı aldı. Aslında Kerenski, hiçbir zaman sosyalist olmamıştı; bir *trudovik*ten (emekçi) başka bir şey değildi ve ancak Mart 1917'den başlayarak, yani bu iş artık tehlikeli olmaktan çıktığı ve elverişli olmaktan geri kalmadığı zaman, "sosyalist-devrimciler" arasında görünmeye başladı. Kapitalist Geçici Hükümet, Petrograd sovyeti başkan yardımcısı Kerenski aracılığı ile sovyeti hemen kendine bağlamaya ve evcilleştirmeye girişti. Ve sovyet —yani orada ağır basan sosyalist-devrimciler ve menşevikler— evcilleşmeye razı olarak, kapitalist Geçici Hükümet kurulur kurulmaz, verdiği sözleri yerine getireceği "ölçüde", "onu desteklemeyi" kabul etti.

Sovyet, Geçici Hükümetin davranışlarını bir inceleme, bir denetleme organı olarak görüyordu kendini. Hükümetle bağlantıyı sağlamak üzere sovyet önderleri, "İrtibat komisyonu" denen bir komisyon kurdular.[62] Bu irtibat komisyonu içinde sovyetin, gerçeklikte sandalyesiz ya da gayri resmî bakanlardan başka bir şey olmayan sosyalist-devrimci ve menşevik önderleri, kapitalistlerin hükümetiyle durmadan görüşüp konuşuyorlardı.

Bu durum bütün Mart ayı ve hemen hemen bütün Nisan ayı boyunca sürdü. Zaman kazanmaya çalışan kapitalistler, oyalamalara ve kaçamaklara başvuruyorlardı. Bu dönem boyunca kapitalist hükümet, devrimi geliştirmek için hiçbir ciddi önlem almadı. Hatta hükümet, doğrudan doğruya kendisine düşen ivedi görevini —Kurucu Meclisi toplantıya çağırmak— yerine getirmek için bile kesinlikle hiçbir şey yapmadı. Sorunu yerel örgütler önüne koymadığı gibi, onu inceleyecek merkez komisyonununu bile kurmadı. Hükümetin yalnızca bir tek kaygısı vardı: Çarın, İngiltere ve Fransa kapitalistleriyle imzaladığı uluslararası soygunculuk antlaşmalarını gizlice yenilemek; devrimi elden geldiğince ihtiyatla ve belli olmadan engellemek; her şeyi vaat etmek, hiçbirini tutmamak. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, "İrtibat komisyonu"nda tumturaklı sözlerle, vaatlerle, "caksın ve ceksin"lerle avutulan enayiler gibi davranıyorlardı. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, masal-

daki karga gibi, kendilerini pohpohlara kaptırıyor ve sovyetlere karşı duydukları yüksek saygı konusunda teminat veren ve sovyetler olmadıkça hiçbir işe girişmediklerini söyleyen kapitalistleri zevkle dinliyorlardı.

Gerçekte kapitalistlerin hükümeti devrim yararına kesinlikle hiçbir şey yapmaksızın, zaman geçiyordu. Ancak devrime karşı hükümet, bu zaman boyunca, gizli soygunculuk antlaşmalarını yenilemek ya da daha doğrusu İngiliz-Fransız emperyalizminin diplomatlarıyla daha az gizli olmayan ek görüşmelerle bu antlaşmaları benimsemek ve "yeniden canlandırmak" başarısını gösteriyordu. Devrime karşı hükümet, bu zaman boyunca, harekat alanlarında tutulan ordunun general ve subaylarının karşı-devrimci bir örgütlenmesinin (ya da en azından karşı-devrimci bir yakınlaşmasının) temellerini atmak başarısını gösteriyordu. Devrime karşı hükümet, işçilerin zorlamasıyla ödün üzerine ödün vermek zorunda kalan, ancak aynı zamanda üretimi baltalamaya ve uygun bir zamanda durdurulmasını hazırlamaya da girişen sanayicileri, imalatçıları, fabrika işçilerini örgütlemeye başlıyordu.

Bununla birlikte, öncü işçi ve köylülerin sovyetler içindeki örgütlenmesi de durmadan ilerliyordu. Ezilen sınıfların en iyi temsilcileri hükümetin, Petrograd sovyetiyle anlaşmasına rağmen, Kerenski'nin tumturaklı konuşmalarına rağmen, "irtibat komisyonu"nun varlığına rağmen, bir halk düşmanı ve bir devrim düşmanı olarak kaldığını da anlıyorlardı. Yığınlar, kapitalistlerin direnci kırılmadıkça barış davasının, özgürlük davasının, devrim davasının hiç kuşku götürmez bir biçimde yitirileceğini anlıyorlardı. Yığınlar arasındaki sabırsızlık ve öfke büyüyordu.

VI

Bu sabırsızlık ve öfke, 20-21 Nisan günleri taştı. Hareket kendiliğinden başladı, kimse onu hazırlamadı. Öylesine açık bir biçimde hükümete karşı yönelmişti ki alayın biri silahlı bir gösteriye girişti ve bakanları tutuklamak üzere Marie Sarayına gitti: Hükümetin artık tutunamayacağını herkes açıkça gördü. Sovyetler, herhangi bir yandan en küçük bir dirençle karşılaşmaksızın, iktidarı alabilirlerdi (ve almalıydılar da). Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, bunu yapacak yerde yıkılmakta olan kapitalist hükümeti desteklediler, uzlaşmalar ardına düşerek ona daha çok bağlandılar ve devrimi yıkıma götüren daha da kötü işlere giriştiler.

Bütün sınıfları devrim, normal zamanda, barış zamanında görülmeyen bir çabukluk ve derinlikle eğitti. Sınıflar savaşımı ve si-

yaset konusunda daha örgütlü ve daha deneyimli olan kapitalistler, kendilerini öteki sınıflardan daha hızlı yetiştirdi. Hükümetin durumunun tutulacak yeri olmadığını gören kapitalistler, işçileri aldatmak, bölmek ve güçten düşürmek için, 1848'den beri öteki ülkeler kapitalistlerinin onlarca yıl boyunca kullandıkları bir yönteme başvurdu. "Koalisyon" denilen, yani burjuvazi temsilcileri ve sosyalizm döneklerini bir araya getiren bir hükümet kurmaktan ibaretti bu yöntem.

Devrimci işçi hareketinin yanında özgürlük ve demokrasinin, başka yerlerde olduğundan daha eski zamandan beri varolduğu İngiltere ve Fransa gibi ülkelerde kapitalistler, bu yöntemi birçok kez ve büyük bir başarı ile kullandı. Burjuva bir hükümete katılan "sosyalist" önderler, ciğeri beş para etmez kuklalar olduklarını göstermekten geri kalmıyor, kapitalistler yararına paravana, işçilere karşı aldatmaca aleti rolünü oynuyorlardı. Rusya'nın "demokrat ve cumhuriyetçi" kapitalistleri de bu aynı yönteme başvurdu. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler kendilerini hemen bu oyuna kaptırdı ve Çernov, Çereteli ve hempalarını içine alan bir "koalisyon" hükümeti, 6 Mayıs'ta bir oldu bitti durumuna geldi.

Sosyalist-devrimci ve menşevik partili alıkların etekleri zil çalıyor, önderlerinin bakanlık halesinin parıltısı altında hayranlıktan kendilerinden geçiyorlardı. Kapitalistler son derece hoşnut, ellerini oğuşturuyorlardı. Kendilerini halka karşı, "sovyetlerin önderleri"nin desteğiyle güven altına almışlardı. Bu önderler onlara, "cephelerdeki saldırı hareketleri"ni destekleme, yani gerçekte durmak üzere olan emperyalist soygunculuk savaşının yeniden başlamasını destekleme sözü vermişlerdi. Kapitalistler, bu önderlerin kasıntılı güçsüzlüğünü iyi biliyorlardı. Üretimin denetimi ve hatta örgütlenmesi konusunda, barış siyaseti konusunda, vb., burjuvazi tarafından verilen sözlerin hiçbir zaman tutulmayacağını iyi biliyorlardı.

Öyle de oldu. Devrimin gelişmesinin ikinci evresi, 6 Mayış - 9 ya da 19 Haziran arasında, sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle güçlük çekmeksizin oynamayı tasarlayan kapitalistlerin hesaplarını eksiksiz bir biçimde doğruladı.

Peşehonov ve Skobelev, kapitalistlerin kârları üzerinden %100 vergi alınacağını, kapitalistlerin "direnç"inin "kırılmış olduğunu", vb. söyleyerek, cafcaflı sözlerle hem kendilerini hem de halkı aldatırlarken, kapitalistler güçlenmeye devam ediyorlardı. Kapitalistleri yola getirmek için bu zaman boyunca gerçekte hiç, ama hiçbir şey yapılmadı. Bakanlığa gelen sosyalizm dönekleri, tüm devlet yönetim aygıtı bürokrasi (memurlar) ve burjuvazinin elinde kalırken, gerçeklikte ezilen sınıfları aldatmaya yönelik konuşma makinele-

rinden başka bir şey değildi. Sanayi müsteşarı ünlü Palçinski, kapitalistlere karşı yönelen bütün önlemlerin gerçekleşmesini engelleyen bu aygıtın tipik temsilcisiydi. Bakanlar çene çalıyor ve her şey olduğu gibi kalıyordu.

Devrime karşı koymak için burjuvazi, özellikle bakan Çereteli'yi kullanıyordu. Kronştadt'ı "yatıştırma"ya onu gönderdiler. Kronştadt'daki devrimciler, hükümetin atadığı komiseri görevden alma cesaretini göstermişlerdi. Kronştadt'a karşı burjuva basın, son derece gürültücü, kin dolu, kızgın bir yalan, kara çalma ve kışkırtma kampanyası açtı. Kronştadt'ı "Rusya'dan ayrılmak" istemekle suçladı. Bu saçmalığı ve öteki benzerlerini her perdeden yineleyerek, küçük-burjuvaziyi ve hamkafaları dehşete düşürdü. Darkafalı ve dehşete kapılan hamkafaların en tipik temsilcisi olan Çereteli, burjuvazinin yaydığı kara çalmalar tuzağına eşi bulunmaz bir "iyi niyet"le düştü. Karşı-devrimci burjuvazinin bir uşağı rolünü oynadığını anlamaksızın, herkesten büyük bir gayretkeşlikle, Kronştadt'ı "yıldırımla vurulmuşa döndürmeye ve yola getirmeye" çalıştı. Devrimci Kronştadt'la bir "uzlaşma" yapılmasını sağlayan bir alet durumuna düştü. Şöyle ki kent komiseri doğrudan doğruya hükümet tarafından *kabul* ediliyordu. Sosyalizmden burjuvazi kampına geçen dönek bakanlar, zamanlarını işte bu sefil uzlaşmalar için harcıyorlardı.

Devrimci işçiler karşısında ya da sovyetlerde, hükümetin savunmasını yapmak için burjuva bir bakanın boy gösteremediği her yerde, gerçekten burjuvazi yararına çalışan, bakanlar kurulunu savunmak için kan ter içinde kalan, vaatleri, vaatleri ve vaatleri yineleyerek ve halka beklemeyi, beklemeyi ve beklemeyi öğütleyerek onu aldatan "sosyalist" bir bakanın —Skobelev, Çereteli, Çernov, daha başkaları— ortaya çıktığı (ya da daha çok burjuvazinin oraya gönderdiği) görülüyordu.

Bakan Çernov'un vakti, özellikle burjuva meslektaşlarıyla yaptığı pazarlıklarla geçiyordu. Ta Temmuza kadar, 3-4 Temmuz hareketi sonucu başlayan yeni "iktidar bunalımı"na kadar, kadet bakanların istifasına kadar bakan Çernov, tüm zamanını yararlı, ilginç ve halkın özlemlerine derinden derine uygun bir işe ayırdı: Burjuva meslektaşlarını, hiç olmazsa toprakların alım satım işlemlerini yasaklamaya razı etmek için "yüreklendiriyor", onları bunu yapmaya çağırıyordu. Petrograd'daki Rusya köylü temsilcileri (sovyet) kongresinde bu önlem, köylülere gösterişli bir biçimde vaat edildi. Hiçbir zaman tutulmayan bir vaat. Kadet bakanların istifasıyla aynı zamana raslayan ve kendiliğinden bir patlama olan 3-4 Temmuz devrimci dalgası bu önlemi uygulayabilmesine olanak

sağladığı zamana kadar Çernov, bu vaadi ne Mayısta ne de Haziranda tutabildi. Ancak, hatta o zaman bile bu önlem, büyük toprak sahiplerine karşı, toprak için savaşım veren köylülerin durumunu ciddi olarak düzeltmekte yetersiz, yalıtık bir önlem olarak kaldı.

Cephede, emperyalist soygunculuk savaşına yeniden başlama emperyalist karşı-devrimci görevi, halkın nefret ettiği Guçkov'un üstesinden gelemediği bu görev, sosyalist-devrimci partinin çiçeği burnunda üyesi, "devrimci-demokrat" Kerenski tarafından bu arada parlak ve başarılı bir biçimde yerine getirilmişti. Kerenski, kendi belagatıyla kendinden geçiyor, onu satranç tahtası üzerinde ileri sürülen bir piyon gibi oynatan emperyalistler ona yağ çekiyor, onu pohpohluyor, göklere çıkarıyorlardı. Bütün bunların nedeni, kapitalistlerin çıkarlarına inanç ve sevgi ile hizmet etmesi ve "devrimci birlikler"i, çar Nikolay II tarafından İngiltere ve Fransa kapitalistleriyle imzalanan antlaşmaların uygulanması olarak, Rus kapitalistlerin İstanbul ve Lvov'u, Erzurum ve Trabzon'u elde etmeleri için yürütülen savaşın yeniden başlamasını kabul etmeye çağırmasıydı.

Rus devriminin 6 Mayıs-9 Haziran arasındaki evresi böyle geçti. Karşı-devrimci burjuvazi, "sosyalist" bakanların örtüsü ve koruyuculuğu altında durumunu düzeltti ve hem dış düşmana, hem de iç düşmana, yani devrimci işçilere karşı saldırıya hazırlandı.

VII

Devrimci işçilerin partisi, bolşevik parti, yığınların karşı konmaz bir biçimde artan hoşnutsuzluk ve öfkelerini örgütlü bir biçimde açığa vurmalarını sağlamak ereğiyle, 9 Haziran için Petrograd'da bir gösteri hazırlıyordu. Burjuvaziyle uzlaşmalara gömülen ve emperyalist saldırı siyasetine bağlanan sosyalist-devrimci ve menşevik önderler, yığınlar arasındaki etkilerinin yok olmaya başladığını sezerek korkuya kapıldılar. Ve bu kez de sosyalist-devrimciler ve menşevikleri karşı-devrimci kadetlerle birleştiren şey, gösteriye karşı genel bir homurdanma oldu. Sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin yönetimi altında ve bunların kapitalistlerle uyuşma siyasetleri sonucu, küçük-burjuva yığınların karşı-devrimci burjuvazi ile bir bağlaşmaya doğru yöneldikleri büsbütün aydınlığa kavuştu, çarpıcı bir belirginlikle ortaya çıktı. 9 Haziran bunalımının tarihsel önemi, sınıfsal anlamı, işte budur.

Biraraya gelen kadetler, sosyalist-devrimciler ve menşeviklere karşı işçileri o sırada umutsuz bir kavgaya sürüklememek kaygısından esinlenen bolşevikler, gösteriden vazgeçti. Ancak, hiç değil-

se yığınların bir güven kalıntısını korumak isteyen sosyalist-devrimci ve menşevik partiler, bu kez 18 Haziran'da ortak bir gösteri düzenlemek zorunda kaldılar. Burjuvazinin öfkesi doruk noktasındaydı; çünkü bu kararı, haklı bir biçimde, küçük-burjuva demokrasisinin proletaryaya doğru yöneldiğinin göstergesi olarak yorumluyordu. Cephede saldırıyı başlatarak, demokrasinin etkinliğini kötürümleştirmeyi kararlaştırdı.

18 Haziran'da devrimci proletaryanın sloganları, bolşevizmin sloganları, gerçekten Petersburg yığınları arasında son derece gösterişli bir zafer kazandı ve 19 Haziran'da da burjuvazi ve bonapartist* Kerenski, cephede saldırının tam da 18 Haziran'da başladığını gösterişli bir biçimde bildiriyorlardı.

Aslında saldırı, engin emekçiler çoğunluğunun iradesine karşı, soygunculuk savaşının kapitalistler yararına yeniden başlaması anlamına geliyordu. Bundan ötürü de zorunlu olarak, bir yandan şovenizmin olağanüstü bir belirginlik kazanmasına ve askerî (ve dolayısıyla siyasal) iktidarın bonapartistler askerî kliğine geçmesine, öte yandan yığınlara karşı zor kullanılmasına, enternasyonalistlerin canına kıyılmasına, ajitasyon özgürlüğünün kaldırılmasına, savaş düşmanlarının tutuklanmalarına ve kurşuna dizilmelerine yol açıyordu.

6 Mayıs, sosyalist-devrimciler ve menşevikleri, burjuvazinin zafer arabasına bir iple bağladıysa, 19 Haziran onları kapitalistlerin uşakları olarak, bir zincirle oraya perçinledi.

VIII

Soygunculuk savaşının yeniden başlaması sonucu yığınların öfkesi, doğal olarak artan bir hızlılık ve artan bir şiddetle yoğunlaştı. 3 ve 4 Temmuz'da yığınların öfkesi, bolşeviklerin elbette elden geldiğince örgütlü bir biçim vermeye çalışmak zorunda oldukları patlayışı bastırmak için gösterdikleri çabalara rağmen patlak verdi.

Burjuvazinin köleleri olan, efendileri tarafından zincire vurulan sosyalist-devrimciler ve menşevikler, hem gerici birliklerin Petrograd'a çağrılmasını, hem ölüm cezasının yeniden yürürlüğe girmesini, hem işçilerin ve devrimci birliklerin silahsızlandırılmasını, hem de tutuklamaları, kovuşturmaları, gazetelerin yargılanmadan yasaklanmasını, yani her şeyi kabul ettiler. Burjuvazinin hükümet

* Bonapartizm (iki Fransız imparatorun adından), kapitalist ve işçi partilerinin kendi aralarında sürdürdükleri keskin savaşımdan yararlanarak, kendini partilerden bağımsızmış gibi gösteren bir hükümettir. Gerçeklikte kapitalistlere hizmet eden bu türlü bir hükümet, özellikle vaatler ve küçük ödünler aracıyla işçileri aldatmaya çalışır.

içinde tamamen alamadığı ve sovyetlerin de istemedikleri iktidar, kadetler ve Kara Yüzler, büyük toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından, kolayca anlaşılabileceği gibi, kayıtsız şartsız desteklenen askerî bonapartistler kliğinin eline geçti.

Düşüşten düşüşe. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, burjuvaziyle uzlaşma eğik düzlemine bir kez girdikten sonra, karşı konmaz bir biçimde kaydılar ve dibi buldular. 28 Şubat'ta Petrograd sovyetinde, burjuva hükümete koşullu bir destek sözü vermişlerdi. 6 Mayıs'ta onu bozgundan kurtarıyor ve saldırıyı kabul ederek, hükümetin uşakları ve savunucuları durumuna dönüşüyorlardı. 9 Haziran'da devrimci proletaryaya karşı amansız bir kin, yalan ve kara çalma kampanyası açan karşı-devrimci burjuvaziyle birleştiler. 19 Haziran'da yağma savaşının, bir gerçek durumuna gelen yeniden başlatılmasını onayladılar. 3 Temmuz'da gerici birliklerin getirtilmesini kabul ediyorlardı; iktidarın kesin olarak bonapartistlere bırakılmasının başlangıcı oldu bu. Düşüşten düşüşe.

Sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin bu yüz kızartıcı sonu, bir raslantı sonucu değil, küçük patronların ya da küçükburjuvazinin iktisadi durumunun, Avrupa deneyimi tarafından birçok kez doğrulanan sonucudur.

IX

Küçük patronların "köşeyi dönmek", gerçek patronlar durumuna gelmek, "ensesi kalın" patron düzeyine, burjuvazi düzeyine yükselmek için kendini parçaladığını, olmayacak şeyler yaptığını hiç kuşku yok herkes gözlemlemiştir. Kapitalizm hüküm sürdükçe, küçük patronların ya kapitalist olmak (en iyi durumda, ancak yüz küçük patrondan ancak biri başarabilir bunu), ya da yıkıma uğramış küçük patron, yarı-proleter, ardından proleter durumuna düşmekten başka bir seçenekleri yoktur. Siyasette de böyledir bu; küçükburjuva demokrasisi, özellikle küçük-burjuva demokrasisi önderleri, burjuvazinin kuyruğuna takılır. Küçük-burjuva demokrasisi önderleri kendi yığınlarını, büyük kapitalistlerle bir uzlaşma olanağı üzerindeki vaat ve teminatlarla avutur. İşler iyi gittiğinde kapitalislerden, çok kısa bir zaman için ve emekçi yığınların çok küçük bir yüksek katmanı yararına, ufak tefek ödünler koparırlar. Ancak bütün kesin ve önemli sorunlarda küçük-burjuva demokrasisi, her zaman güçsüz bir uzantısı olduğu burjuvazinin kuyruğuna takılır ve her zaman maliye krallarının elleri arasında uysal bir alet durumuna gelir. İngiltere ve Fransa'nın deneyimi, bu gerçeği birçok kez doğruladı.

Özellikle emperyalist savaş ve bu savaşın yol açtığı derin bunalım tarafından etkilenen olayların aşırı bir hızlılıkla geliştiği Rus devriminin Şubat-Temmuz 1917 arasındaki deneyimi, küçükburjuvazinin kararsızlığı üzerindeki eski marksist beliti (aksiyom) dikkate değer bir kesinlik ve parlak bir açıklıkla doğruladı.

Rus devriminin öğrettiği şudur ki emekçi yığınlar, savaşın ve açlığın derin çemberinden, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin boyunduruğundan, kendilerini ancak sosyalist-devrimci ve menşevik partilerden büsbütün kopmak, bu partilerin düşmanla işbirlikçi rolünün bilincine açıkça varmak, burjuvazi ile her türlü uzlaşmayı geri çevirmek, gözüpek bir biçimde devrimci işçilerin saflarına geçmek koşuluyla kurtarabilecektir. Ancak devrimci işçiler, eğer yoksul köylüler tarafından destekleni rlerse, kapitalistlerin direncini kıracak, halkı toprağın tazminatsız fethine, tam özgürlüğe, açlığa karşı zafere, savaşa karşı zafere, adil ve sürekli bir barışa götürebilecek yetenektedir.

SONSÖZ

Bu makale, metinden anlaşılacağı gibi, Temmuz sonunda yazıldı.

Devrimin Ağustos ayı içindeki tarihi, makalenin içeriğini büsbütün doğruladı. Ardından, Ağustos sonunda Kornilov ayaklanması,[63] karşı-devrimci generallerle birleşen kadetlerin, sovyetleri dağıtmak ve krallığı yeniden kurmak istediklerini tüm halka açıkça göstererek, devrimi yeni bir dönüm noktasına getirdi. Devrimin bu yeni dönüm noktasının gücü nedir ve burjuvaziyle o uğursuz uzlaşma siyasetine bir son verme başarısını gösterebilecek midir? Yakın gelecek işte bunu gösterecek...

6 Eylül 1917 — N. Lenin

Makale Temmuz 1917 sonunda,
"Sonsöz" 6 (19) Eylül 1917'de yazıldı.
Makale 12 ve 13 Eylül (30 ve 31 Ağustos)
1917'de *Raboçi* gazetesinin 8. (*N-kov* imzasıyla) ve
9. (*N. Lenin* imzasıyla) sayılarında,
"Sonsöz" 1917'de, N. Lenin, *Devrimin Öğrettikleri*
broşürü (Priboy Yayınları) içinde yayınlandı.

RSDİP MERKEZ KOMİTESİNE

BELKİ bu satırlar çok geç kalacak, çünkü olaylar bazen gerçekten başdöndürücü bir çabuklukla gelişiyor. Bunları 30 Ağustos Çarşamba günü yazıyorum. Gönderdiğim kimseler 2 Eylül Cuma gününden önce okumayacak. Ne olursa olsun, gene de şunları yazmam gerektiğine inanıyorum.

Kornilov ayaklanması hiç beklenmedik (böyle bir anda ve böyle bir biçim altında beklenmedik) bir şey ve denebilir ki olayların akışında başdöndürücü bir dönüm noktası oluşturuyor.

Beklenmedik her dönüm noktası gibi bu da, taktikte bir gözden geçirme ve bir değişiklik gerektiriyor. Ve her gözden geçirmede olduğu gibi, ilkelerden uzaklaşmamak için aşırı derecede ihtiyatlı davranmak gerekiyor.

Ulusal savunma görüşünü (Volodarski gibi) kabul etmeye kadar ya da sosyalist-devrimcilerle birleşmeye kadar, Geçici Hükümeti *desteklemeye* (öteki bolşevikler gibi) gitmek, öyle sanıyorum ki, ilkelerden uzaklaşma göstermek demektir. Son derece yanlıştır bu, ilkelere aldırmamak demektir. Biz ancak iktidarın proletarya tarafından alınmasından *sonra*, barış önerisinde bulunduktan *sonra*, gizli antlaşmaların geçersizliğini ilan ettikten ve bankalarla her türlü bağı koparıp attıktan *sonra* ulusal savunma yandaşları olabiliriz. *Ama ancak bunlardan sonra.* Ne Riga'nın alınışı, *ne de Petrograd'ın alınışı,* bizi ulusal savunma yandaşı yapamaz (bunu Volodarski'ye okutmanızı önemle rica ederim). O zamana kadar biz proleter devrimden yanayız, savaşa karşıyız, ulusal savunmadan yana *değiliz.*

Kerenski hükümetini *şimdi bile* desteklememeliyiz. İlkelerden

yoksunluk olur bu. Nasıl, diye sorulacak bize, yani Kornilov'a karşı savaşmak gerekmez mi? Elbette ki gerekir! Ama bu ikisi aynı şey değil. İkisi arasında bir sınır var ve bazı bolşevikler, "uzlaşma eğilimi"ne uyarak, olayların dalgasına kapılarak, bu sınırı aşıyor.

Kerenski'nin *birlikleri gibi* biz de Kornilov'a karşı savaşıyoruz ve savaşmaya devam edeceğiz; ancak Kerenski'yi desteklemiyor, tersine güçsüzlüğünü ortaya koyuyoruz. Burada bir ayrım var; oldukça ince, ama adamakıllı özsel ve unutulmaması gereken bir ayrım.

Peki, Kornilov ayaklanmasından sonra taktiğimizdeki değişiklik neye dayanıyor?

Kerenski'ye karşı savaşımımızın *biçimini* değiştirmemize. Ona karşı düşmanlığımızı hiç mi hiç azaltmaksızın, ona karşı söylediğimiz sözlerden hiçbirini geri almaksızın, onu devirmekten vazgeçmeksizin, şöyle diyoruz: Geçilen uğrağı *hesaba katmak* gerekir, onu hemen devirmeye çalışmayacağız, biz şimdi onunla *bir başka biçimde* ve daha açıkçası Kerenski'nin *güçsüzlük* ve *duraksamalarını* Kornilov'la savaşan halkın gözleri önüne sergileyerek savaşacağız. Bunu daha önce *de* yapıyorduk. Ama şimdi bu, en önemli şey durumuna geldi. Değişiklik, işte buna dayanıyor.

Değişiklik ayrıca Kerenski'ye, Milyukov'u tutukla, Petrograd işçilerini silahlandır, Kronştadt, Viborg ve Helsingfors birliklerini Petrograd'a çağır, Devlet Dumasını dağıt, Rodzyanko'yu tutukla, büyük toprak sahiplerinin çiftliklerinin köylülere geçmesini yasallaştır, buğday ve fabrikalar üzerinde işçi denetimini kur, vb., vb. diyerek, "kısmi istekler" denebilecek şeyler için ajitasyonun pekiştirilmesinin şimdi *birinci plana* geçirilmesine de dayanıyor. Ve biz bu istekleri yalnız Kerenski'ye değil, Kerenski'den de *çok* Kornilov'a karşı savaşıma sürüklenen işçilere, askerlere ve köylülere de yöneltmeliyiz. Onları daha da öteye *süreklemek,* Kornilov'dan yana çıkan general ve subayların pestilini çıkarmaya özendirmek, toprağın köylülere hemen verilmesini istemeleri için direnmek, Rodzyanko ve Milyukov'un tutuklanması, Devlet Dumasının dağıtılması, *Reç* ve öbür burjuva gazetelerin kapatılması ve mahkemeye verilmeleri zorunluluğunu onlara telkin etmek gerekir. Özellikle "sol" sosyalist-devrimcileri bu yolda ilerletmek önemlidir.

İktidarın proletarya tarafından fethi amacımızdan *uzaklaşmış* olduğumuzu sanmak haksızlık olur. Hayır. Bu amacımıza, *doğru çizgi biçiminde* değilse de dolaylı yoldan, büyük ölçüde yaklaşmış bulunuyoruz. Ve *bir an bile yitirmeksizin,* hem de Kornilov'a karşı etkin, en yüksek derecede etkin ve gerçekten devrimci bir savaşım isteyerek, Kerenski'ye karşı dolaysız ajitasyondan çok *dolaylı* aji-

tasyona girişmek gerekiyor. Bizi iktidara ancak, bu savaşımın gelişmesi götürebilir ve ajitasyon yaparken de (olayların yanından başlayarak bizi iktidara götürebileceklerini ve iktidarı aldıktan sonra artık onu bırakmayacağımızı adamakıllı bilsek bile) bundan pek sözetmemek gerekir. Benim fikrimce bunu ajitatörlere yazılmış bir mektupla (yoksa basında değil), ajitasyon ve propaganda komisyonlarına ve genel olarak Parti üyelerine söylemek gerekir. Ülke savunması üzerindeki, tek bir devrimci demokrasi cephesi üzerindeki, Geçici Hükümetin desteklenmesi, vb., vb. üzerindeki sözlere gelince, bunların aslında *boş sözlerden* başka bir şey olmadıklarını göstererek, bunlara karşı acımasızca savaşmak gerekir. Zaman, *eylem* zamanı; sosyalist-devrimci ve menşevik baylar, siz bu sözleri hanidir beş paralık ettiniz. Zaman, eylem zamanı. Kornilov'a karşı yığınları sürükleyerek, onları coşturarak, onları alevlendirerek, devrimci yöntemlerle savaşmak gerek (oysa Kerenski, yığınlardan korkuyor, halktan korkuyor). Şu anda Almanlara karşı savaşta *harekete geçmek* ve *belirli* koşullarla onlara *hemen ve tam bir barış önermek* gerek. Böylece ya çabuk bir barış sağlanabilir, ya da savaş devrimci bir savaş durumuna dönüştürülebilir. Yoksa menşevikler ve sosyalist-devrimciler, emperyalizme yürekten bağlı kalacaklardır.

P.-S. *Raboçi*'nin[64] altı sayısını, bu satırları yazdıktan *sonra* okuduğumdan, tamamen aynı düşüncede olduğumuzu söylemeliyim. Mükemmel başyazı, basın yorumları ve V. M-ne ve Vol-skiy imzalı makaleleri yürekten kutlarım. Volodarski'nin konuşması üzerine, onun yazıkuruluna gönderdiği mektubu okudum; bu mektup da kınamalarımı "iptal ediyor". Tekrar selam ve en iyi dilekler.

30 Ağustos (12 Eylül) 1917'de yazıldı.
İlk kez 7 Kasım 1920'de
Pravda'nın 250. sayısında yayınlandı.
İmza: *Lenin*

GÜNCEL SİYASAL DURUM ÜZERİNE KARAR TASARISI[65]

RSD(B)İP VI. Kongresi[66] tarafından kabul edilen siyasal durum üzerindeki kararı gözönünde tutan ve onu bugünkü duruma uygulayan RSDİP merkez komite genel toplantısında şu hususlar saptandı:

1. 3 Temmuz - 3 Eylül arasındaki iki ay içinde sınıflar savaşımı ve siyasal olayların akışı, devrimin olağanüstü hızlılığı sonucu tüm ülkeyi, barış zamanında devrimsiz ve savaşsız geçen uyum yıllarının götüremeyeceği kadar ileri götürdü.

2. 3-5 Temmuz olaylarının, tüm devrimin bir dönüm noktasını belirlediği gitgide daha açık bir biçimde ortaya çıkıyor. Bu olayları doğru bir biçimde değerlendirmeden, proletaryanın görevlerini ve devrimci olayların, bizim istencimizden bağımsız olan hızlılığını doğru bir biçimde değerlendirmek olanaksızdır.

3. Bolşeviklere karşı burjuvazi tarafından inanılmaz bir çaba ile çıkarılan ve kapitalist basın ve yayınevlerine yatırılan milyonlar sayesinde halk yığınları arasında geniş bir biçimde yayılan kara çalmaların maskesi, gitgide daha çabuk ve daha geniş bir biçimde düşürülmektedir. Bolşeviklere karşı tezgahlanan kara çalmaların, işçi ve yoksul köylü çıkarlarının savunucularına karşı, yani bolşeviklere karşı savaşımda, büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin başlıca silahlarından biri olduğu, ilkin başkent ve büyük kentler işçi yığınlarının, daha sonra da köylülerin gözünde gitgide daha açık bir duruma gelmektedir.

4. Kornilov ayaklanması, yani büyük toprak sahipleri ve başlarında kadet parti ("halkın özgürlüğü" partisi) bulunan kapitalistler tarafından desteklenen generaller ve subaylar ayaklanması,

kendini açıkça bolşeviklere karşı eski kara çalmaları yineleyerek haklı göstermeye girişti ve böylece yoksulların gerçek savunucularının partisi olan bolşevik işçi partisine karşı burjuvazi tarafından yayılan kara çalmaların gerçek anlamı konusunda geniş halk yığınlarının gözünü kesin olarak açmaya katkıda bulundu.

5. Eğer 3 ve 4 Temmuz günleri partimiz, yığınların kendiliğinden hareketini (önlemek için gösterdiğimiz çabalara karşın meydana gelen bu hareketi) desteklemeyi kabul etmemiş olsaydı, proletaryaya açıkça ve tamamen ihanet etmiş olurdu; çünkü yığınların hareketi emperyalist savaşın (yani kapitalistler yararına yapılan bir fetih ve vurgun savaşının) uzaması ve iktisadi durgunluk ve açlığı artıran ve ağırlaştıran burjuvazi karşısında hükümetin ve sovyetlerin hareketsizliği yüzünden yol açılan haklı ve meşru öfkeden doğuyordu.

6. Burjuvazi ve hükümetin çabalarına rağmen, yüzlerce bolşeviğin tutuklanmasına, kağıt ve belgelerine elkonmasma rağmen, yazıkurullarında vb. yapılan arama taramalara rağmen, partimizin 3-4 Temmuz hareketine, tüm iktidarın İşçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine geçirilmesi sloganı altında, "barışçıl ve örgütlü" bir gösteri amacından başka herhangi bir amaç gösterdiği yolundaki kara çalmayı tanıtlama başarısı gösterilememiştir ve hiçbir zaman da gösterilemeyecektir.

7. Eğer 3-4 Temmuz günleri bolşevikler, iktidarın alınması amacını benimsemiş olsalardı, bir hata işlemiş olurlardı; çünkü halkın ve hatta işçilerin çoğunluğu, generallerin ordudaki, büyük toprak sahiplerinin kırlardaki, kapitalistlerin kentlerdeki karşı-devrimci siyasetini, yani içyüzünü yığınlara 5 Temmuzdan sonra gösteren ve sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin burjuvazi ile uzlaşmasından doğan bu siyaseti, henüz gerçekten sınamamışlardı. Ama 3-4 Temmuz günleri parti merkez ya da yerel örgütlerimizden hiçbiri, ne sözle ne de yazıyla iktidarın almması sloganını ileri sürdü ve hatta bu sloganı tartıştı.

8. Partimizin 3-4 Temmuz günlerindeki gerçek yanılgısı, olayların bugün açıkça ortaya çıkardıkları yanılgı, yalnızca gerçek durumu olduğundan *daha az* devrimci olarak görmek ve sovyetlerin siyasetinde bir değişiklik sayesinde siyasal dönüşümlerin barışçıl bir gelişmesinin *hâlâ* olanaklı olacağına inanmaktı. Oysa gerçekte menşevikler ve sosyalist-devrimciler, burjuvaziyle uzlaşmaları sonucu öylesine yükümlülük altında kalmış ve bu yüzden öylesine içinden çıkılmaz bir durum içine girmiş, burjuvazi öylesine karşı-devrimci bir duruma gelmişti ki artık hiçbir barışçıl gelişme olanaklı değildi. Ama parti, yalnızca olayların çok hızlı bir gelişmesi

umuduyla sürdürdüğü bu yanılgıdan, ancak 3-4 Temmuz hareketine "Tüm iktidar sovyetlere!" sloganıyla katılarak ve harekete barışçıl ve örgütlü bir nitelik kazandırmaya çalışarak kurtulabilirdi.

9. Kornilov ayaklanmasının tarihsel önemi, sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin uzlaştırıcı sözleriyle şimdiye değin gizlenen ve gizlenmeye devam edilen şu gerçeği, yani kadet parti ile kendilerinden yana generaller ve subaylar tarafından yönetilen büyük toprak sahipleri ve burjuvazinin, yalnızca ve yalnızca tüm iktidarı burjuvazinin elinde toplamak, büyük toprak sahiplerinin kırlardaki gücünü artırmak ve ülkeyi işçilerin ve köylülerin kanıyla sulamak ereğiyle örgütlenen ve en pis cinayetleri işlemeye, Riga'yı (ve sonra da Petrograd'ı) Almanlara teslim etmeye, cepheyi Almanlara açmaya, bolşevik alayları kurşuna dizmeye, başkaldırmaya, başta "vahşi tümen" olmak üzere birlikleri başkent üzerine yürütmeye hazır ve en pis cinayetleri işleyen kimseler oldukları gerçeğini yığınlara, olağanüstü bir etkililikle göstermesine dayanıyor.

Tarihin bütün ülkeler için tanıtladığı şeyi, yani burjuvazinin kendi egemenlik ve çıkarlarını savunmak amacıyla yurda ihanet edeceğini ve hiçbir suç karşısında gerilemeyeceğini, Kornilov ayaklanması Rusya için tanıtladı.

10. Rusya işçi ve köylülerinin, büyük toprak sahipleri ve burjuvaziye karşı, kadet partiye karşı, bu parti ile kaynaşan generaller ve subaylara karşı en gözüpek bir savaşım ve zaferden başka hiçbir kurtuluş yolu yoktur. Halkı, yani tüm emekçileri bu savaşımda ve bu zafere doğru, ancak devlet iktidarını eline geçiren ve yoksul köylüler tarafından desteklenen kentsel işçi sınıfı yönetebilir.

11. Özellikle 6 Mayıstan ve daha da çok 3 Temmuzdan başlayarak Rus devriminin olayları öylesine olağanüstü bir fırtına hızlılığıyla gelişiyor ki, partinin görevi hiç de bu olayları hızlandırmak olamaz; tersine tüm çabalarımızın durumdaki ve sınıflar savaşımındaki değişiklikler konusunda, gitgide işçileri ve emekçileri en iyi aydınlatabilecek bir biçimde, olayların gerisinde kalmamaya yönelmesi gerekiyor. Çünkü şu anda partinin baş görevi, yığınlara durumun son derece tehlikeli olduğunu, her eylemin bir patlama ile sonuçlanabileceğini ve dolayısıyla zamansız bir ayaklanmanın en büyük kötülüğe yol açabileceğini açıklamaktır. Tehlikeli durum aynı zamanda, kendine bağlı olmayan olaylar sonucu işçi sınıfını, kesin bir savaşım içinde, kaçınılmaz olarak kendini karşı-devrimci burjuvaziyle çarpışmak ve iktidarı fethetmek zorunda göreceği bir duruma ve belki sonu felaketli bir davranışa da götürebilir.

12. Kornilov ayaklanması ordunun, tüm ordunun, *Genel Karargahtan tiksindiği* gerçeğini açıkça ortaya koydu. Aylar boyunca bolşeviklerden nefretlerini ve işçiler ve köylülerin, büyük toprak sahipleri ve burjuvazi ile anlaşma siyasetine bağlılıklarını ortaya koyan menşevikler ve sosyalist-devrimciler de bunu kabul etmek zorunda kaldı. Ordunun Genel Karargaha karşı duyduğu nefret, Kerenski hükümetinin davranışıyla azalmak şöyle dursun, daha da artacaktır. Ordunun demokratlaştırılması ve karşı-devrimcilerin yüksek komutanlıktan uzaklaştırılması için ciddi hiçbir şey yapmayan bu hükümet, Klembovski ve Kornilov'a bağlı öteki generalleri yerlerinde bırakarak, Kornilov'un yerine Alekseyev'i geçirmekle yetindi. Bir Kerenski'nin bu ilkeden yoksun, güçsüz ve kararsız siyasetini hoşgörüyle karşılayan ve destekleyen sovyetler, Kornilov darbesinin tasfiyesi sırasında iktidarı barışçıl yoldan alma zamanını bir kez daha kaçıran sovyetler, bu sovyetler, burjuvazi ile bir uzlaşma siyaseti, ama aynı zamanda caniyane bir uzlaşma siyaseti uygulamaktan sorumludur.

Genel Karargahtan tiksinen ve fetih dürtülerini görmeye başladığı bir savaşı sürdürmek istemeyen ordu, kaçınılmaz olarak yeni yıkımlara adaydır.

13. Aslında burjuvaziyi ve onun gizli antlaşmalarını savunan menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin yaptıkları gibi yalnızca sözde değil, gerçekte bir barış siyasetini, iktidarı alacağı zaman ancak işçi sınıfı yürütebilecektir. Açıkça söyleyelim: Askerî durum ne olursa olsun, hatta Kornilov çetesi generalleri Almanlara Riga'yı teslim ettikten sonra Petrograd'ı da teslim etseler bile, işçi sınıfı açık, kesin ve hakkaniyetli bir barışın koşullarını *bütün* halklara hemen ve açıkça önerecektir. İşçi sınıfı bunu tüm halk adına yapabilecektir, çünkü Rusya işçi ve köylülerinin engin çoğunluğu, güncel fetih savaşına karşı ve ilhaksız ve tazminatsız adil bir barıştan yana olduğunu ortaya koymuş bulunmaktadır.

Sosyalist-devrimciler ve menşevikler, aylardan beri bu barıştan sözederek, hem kendilerini hem de halkı aldatıyorlar. İktidardaki işçi sınıfı, bir tek gün bile yitirmeksizin, bu barışı herkese önerecektir.

Bütün ülkelerin kapitalistleri, savaşa karşı her yerde büyüyen işçi devrimini durdurmakta öylesine güçlük çekmektedirler ki eğer Rus devrimi, güçsüz ve acınası barış dileklerinden dolaysız bir barış önerisine geçer ve aynı zamanda gizli antlaşmaları vb. de açıklar ve yırtarsa, barışın hemen yapılma ve kapitalistlerin buna karşı çıkamama şansı yüzde-doksan dokuzdur.

En uzak varsayımla kapitalistlerin, Rusya işçi hükümetinin ba-

rış koşullarını, kendi halklarının isteğine rağmen geri çevirmesi, Avrupa'da devrimi yüz misli yakınlaştırır ve işçilerimizin ve köylülerimizin ordusu, kendine tiksinecek yerde saygı duyacağı önderler ve komutanlar seçtiği için, barış önerisinden sonra, gizli antlaşmaların yürürlükten kaldırılmasından sonra, büyük toprak sahipleri ve burjuvazi ile bozuştuktan sonra, toprağın köylülere verilmesinden sonra, haklı bir savaş zorunluluğuna iyice inanırdı. Rusya bakımından savaş, yalnızca o zaman haklı bir savaş durumuna gelirdi; işçiler ve köylüler, yalnızca o zaman artık sopa altında değil, kendi istekleri ile dövüşür ve bu savaş ileri ülkelerde, kaçınılmaz işçi devrimini yaklaştırmaktan başka bir sonuç vermezdi.

14. Büyük toprak sahiplerinin bütün topraklarının, köylülere hemen ve tazminatsız verilmesini, ancak iktidarı fetheden işçi sınıfı sağlayabilecektir. Bu önlem ertelenemez. Kurucu Meclis bu önlemi yasallaştıracaktır, ama Kurucu Meclisin toplanmasındaki gecikmelerden köylüler sorumlu değildir. Köylüler, toprağı büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerle anlaşarak elde edemeyeceklerine, her gün daha çok güven getirmektedir. Toprak, ancak yoksul köylüler ve işçilerin kardeşçe ve candan bir bağlaşması yoluyla elde edilebilir.

Çernov'un, aylar boyunca kadet partili toprak sahiplerine büyük ve küçük ödünler vererek köylülerin çıkarlarını savunmaya çalıştığı ve bütün çabalarının başarısızlıkla sonuçlandığı hükümetten ayrılışı, uyuşma siyasetinin boşluğunu ortaya koydu. Ve kırlardaki köylüler 5 Temmuzdan bu yana, büyük toprak sahiplerinin büyüklenmeyi bir kat daha artırmış olduklarını ve onları yenme ve zararsız duruma getirme zorunluluğunun kendini zorla kabul ettirdiğini görüyor ve biliyor, seziyor ve anlıyor.

15. İktisadi yıkım ve açlık tehlikesine, ancak iktidarı fetheden işçi sınıfı bir son verebilecektir. 6 Mayıstan beri hükümet, denetim ve gene denetim vaat ediyor, ancak hiçbir şey yapmadı ve hiçbir şey de yapamazdı, çünkü kapitalistler ve büyük toprak sahipleri, bu yönde gerçekleştirilmiş bulunan her şeyi sıfıra indirdi. İşsizlik büyüyor, açlık yaklaşıyor, para değeri düşüyor; narh fiyatları iki katına çıktıktan sonra Peşehonov'un istifası, bunalımı ağırlaştırmaktan başka bir işe yaramayacaktır ve hükümetin güçsüzlüğünü, yeteneksizliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Durumu, ancak üretim ve bölüşüm üzerindeki işçi denetimi kurtarabilir. Yalnızca işçi hükümeti kapitalistleri yola getirecek, bütün emekçileri *iktidarın* çabalarını kahramanca destekleme yönünde isteklendirecek, düzeni egemen kılacak ve buğdayın mamul maddeler ile düzenli değişimini örgütleyecektir.

16. Yoksul köylülerin kentler işçi sınıfı karşısındaki güveni, burjuvazinin kara çalmaları ve koalisyon siyasetine dayalı umutlar yüzünden geçici olarak sarsılan bu güven, özellikle 5 Temmuzdan sonra kırlardaki tutuklamalar, emekçilere uygulanan baskı, daha sonra da Kornilov darbesi halkın gözünü açalı beri, yeniden kazanılıyor. Burjuvazi ile bu uyuşma siyasetini sonuna kadar kabul eden ve uygulayan en önemli iki parti —sosyalist-devrimci ve menşevik partiler— özellikle 5 Temmuzdan bu yana, uzlaşma siyasetine karşı sosyalist-devrimci partinin son "konsey"inde ve menşevik partinin son kongresinde 2/5'e (%40) ulaşan bir muhalefet tarafından simgelenen hoşnutsuzluğun, kendi içlerinde arttığını görüyorlar. Kapitalistlerle uyuşmaya duyulan güvenin yok olduğunun göstergelerinden biridir bu.

17. Olayların bütün akışı, bütün iktisadi ve siyasal koşullar, ordu içinde ortaya çıkan bütün karışıklıklar, iktidarın işçi sınıfı tarafından barış, ekmek, özgürlük verecek ve öteki ülkelerdeki proleter devrimin zaferini de çabuklaştıracak olan fethini, gitgide daha büyük bir hızla hazırlamaktadır.

En geç 3 (16) Eylül 1917'de yazıldı.
İlk kez 1925'te
Lenin Derlemesi IV içinde yayınlandı.

BOLŞEVİKLER İKTİDARI ALMALIDIRLAR[67]
RSD(B)İP MERKEZ KOMİTESİNE, PETROGRAD VE MOSKOVA KOMİTELERİNE MEKTUP

HER İKİ başkent işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinde de çoğunluğu sağlayan bolşevikler, iktidarı ellerine alabilirler ve *almalıdırlar*.

Bunu yapabilirler, çünkü yığınları sürüklemek için, düşmanın direncini kırmak, onu yok etmek için, iktidarı fethetmek ve elde tutmak için, her iki başkent halkının etkili devrimci öğeler çoğunluğu yeter. Çünkü, hemen demokratik bir barış önererek, toprağı hemen köylülere vererek, Kerenski tarafından ayaklar altında çiğnenen ve yok edilen demokratik kurum ve özgürlükleri yeniden kurarak, bolşevikler *kimsenin* deviremeyeceği bir hükümet kuracaklardır.

Halk çoğunluğu *bizden yana.* 6 Mayıstan 31 Ağustos ve 12 Eylüle giden uzun ve çetin yol boyunca, bunun kanıtı verildi.[68] Her iki başkent sovyetinde de *çoğunluk,* halkın *partimize* yöneldiğini *ortaya koyuyor.* Sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin duraksamaları ve bu iki grup içindeki enternasyonalistlerin güçlenmeleri de bunun böyle olduğunu gösteriyor.

Demokratik Konferans, devrimci halk çoğunluğunu *değil, yalnızca uzlaşmacı küçük-burjuva yöneticileri* temsil ediyor. Seçim rakamlarına aldanmamak gerekir, seçimler sözkonusu değil. Petrograd ve Moskova belediye dumaları seçimleri ile sovyet seçimlerini karşılaştırın. Moskova seçimleri ile 12 Ağustos Moskova grevini karşılaştırın. Yığınları yöneten devrimci öğeler çoğunluğu konusundaki nesnel verileri, bu karşılaştırmalarda bulacaksınız.

Demokratik Konferans köylülüğü aldatıyor, çünkü ona ne barış veriyor, ne de toprak.

Yalnız bolşevik bir hükümet köylülüğü hoşnut edecektir.

*

Bolşevikler iktidarı neden tam da *bugün* almalıdırlar?

Çünkü Petrograd'ın çok yakın görünen teslimi, iktidarı alma şansımızı yüz kez azaltacak.

Oysa, Kerenski ve hempaları tarafından yönetilen bir ordu ile Petrograd'ın teslimini önleyebilecek bir *durumda değiliz.*

Kurucu meclis de artık "bekle"nemez; çünkü Kerenski ve hempaları, Petrograd'ın teslimi ile onu her zaman *başarısızlığa uğratabilirler.* Kurucu meclisin toplanmasını, iktidarı eline aldıktan sonra yalnız bizim partimiz sağlayabilir; iktidarın alınmasından sonra partimiz, öteki partileri ipe un sermiş olmakla suçlayacak ve bu suçlamanın haklılığını tanıtlayacaktır.[69]

İngiliz ve Alman emperyalistleri arasında ayrı bir barış yapılması önlenmelidir ve, önlenebilir de, ancak hızlı davranmak gerekir.

Halk, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin duraksamalarından bıkmıştır. Köylüleri arkamızdan, ancak başkentlerdeki zaferimiz sürükleyecektir.

*

Sözcüklerin dar anlamında, ayaklanmanın ne "gün"ü sözkonusudur, ne de "zaman"ı. Bunu kararlaştıracak olan yalnızca, işçiler ve askerlerle, yani *yığınlarla ilişki içinde olan* kimselerin oybirliğidir.

Önemli olan şudur ki Demokratik Konferansta, partimizin bugün gerçekte *kendi öz kongresi* vardır; bu kongre *devrimin kaderini,* (istesin istemesin) tayin etmek *zorundadır.*

Önemli olan, kendisine şu *görevin* düştüğünü partiye açıkça göstermektir: Petrograd'da ve Moskova'da (ve bölgede) *silahlı ayaklanmayı,* iktidarın fethini, hükümetin devrilmesini gündeme koymak. Basında belli etmeksizin, bu amaçla propaganda yapma *biçimi* üzerinde düşünmek.

Marx'ın ayaklanma üzerine, "*ayaklanma bir sanattır*", vb. biçimindeki sözlerini anımsamak, bu sözler üzerinde düşünmek.

"Biçimsel" bir çoğunluk beklemek, bolşevikler bakımından saflık olurdu. Hiçbir devrim, *bunu* beklemez. Kerenski ve hempaları da beklemiyor, Petrograd'ın teslimini hazırlıyorlar. Petrograd ve Moskova işçilerinin sabrını tüketmesi gereken ve tüketecek olan şey, "Demokratik Konferans"taki acınası duraksamaların ta kendi-

sidir! Eğer iktidarı hemen şimdi ele geçirmezsek, tarih bizi bağışlamayacaktır.

Aygıt mı yok? Hayır, bir aygıt var: sovyetler ve demokratik örgütler. Uluslararası durum *tam da* bugün, İngilizler ve Almanlar arasında ayrı bir barışın *öngününde, bizden yana.* Halklara hemen bugün barış önermek, *yenmek* demektir.

Moskova'da ve Petrograd'da (hangisinin başlayacağı pek önemli değil; hatta önce Moskova'nın başlaması da olanaklı) iktidarı hemen alırsak, *hiç kuşkusuz, mutlaka* yeneceğiz.

12-14 (25-27) Eylül 1917'de yazıldı.
İlk kez 1921'de, *Proletarskaya Revolutsiya,* n° 2'de yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

MARKSİZM VE AYAKLANMA
RSD(B)İP MERKEZ KOMİTESİNE MEKTUP

AYAKLANMAYA hazırlanmanın ve genel olarak ayaklanmayı bir sanat olarak görme biçiminin "blankicilik" olduğunu ileri süren oportünist yalan, marksizmin çarpıtılmaları arasında en kötü niyetlilerden ve egemen "sosyalist" partiler tarafından belki de en çok yayılmış olanlardan biridir.

Oportünizmin büyük ustası Bernstein, marksizme karşı blankicilik suçlamasını ileri sürerek acıklı bir ün kazanmıştı ve bugünün oportünistleri, blankicilik diye haykırdıkları zaman, gerçekte Bernstein'ın acınası "düşünce"lerini ne azıcık yenileştiriyor, ne de azıcık "zenginleştiriyorlar".

Ayaklanmayı bir sanat olarak gördükleri için, marksistleri blankicilikle suçlamak! Ayaklanmanın bir *sanat* olduğunu açıklayarak, onu bir sanat olarak ele almak gerektiğini, ilk başarıları *kazanmak* ve düşmanın kargaşalık içine düşmesinden yararlanarak, ona karşı *yürüyüşü* aksatmaksızın, başarıdan başarıya ilerlemek gerektiğini, vb., vb. söyleyerek bu konudaki düşüncesini en belgin, en açık ve en kesin bir biçimde açıklayanın Marx'ın ta kendisi olduğunu hiçbir marksist yadsıyamayacağına göre, gerçeğin bundan daha aşikar bir çarpıtılması olamaz.

Başarılı olmak için ayaklanma, bir kombloya ya da bir partiye değil, öncü sınıfa dayanmalıdır. İşte birinci nokta. Ayaklanma, *halkın devrimci atılımına* dayanmalıdır. İşte ikinci nokta. Ayaklanma, yükselen devrim tarihinin, halk öncüsünün etkinliğinin en güçlü olduğu, düşman saflarında ve *devrimin güçsüz, kararsız, çelişki dolu dostlarının saflarında duraksamaların* en güçlü oldukları bir *dönüm noktasında* patlak vermelidir; işte üçüncü nokta. Ayaklan-

ma sorununu koyma biçiminde, *marksizmin blankicilikten* ayrılması sonucunu veren üç koşul, işte budur.

Ancak, bu koşullar yerine geldikten sonra, ayaklanmayı bir *sanat* olarak görmeyi kabul etmemek de marksizme ihanet etmek, devrime ihanet etmek demektir.

İşte bu anda partinin, *ayaklanma* sorununun gündeme olayların nesnel gelişmesi tarafından konduğunu *tam bir zorunlukla* kabul etmesi, ayaklanmayı bir sanat olarak ele alması gerekiyor. Bunu tanıtlamanın belki en iyi yolu, karşılaştırma yöntemini kullanmak ve 3 ve 4 Temmuz günleri ile Eylül günlerini karşılaştırmak olacaktır.

3 ve 4 Temmuz günleri sorun, gerçeğe aykırı davranmaksızın, "iktidarı almak daha iyi, yoksa düşmanlarımız bizi nasıl olsa başkaldırma ile suçlayacak ve fesatçıymışız gibi davranacak" biçiminde konulabiliyordu. Ancak iktidarı almanın yararlı olacağı kanısına da varılamıyordu, çünkü ayaklanmanın nesnel zafer koşulları gerçekleşmemişti.

1) Devrimin öncüsü olan sınıf, henüz arkamızda değildi.

Her iki başkent işçileri ve askerleri arasında, henüz çoğunluğa sahip değildik. Bugün, her iki sovyette de bu çoğunluğa sahibiz. Bu çoğunluk, *yalnızca* Temmuz ve Ağustos olayları tarafından, bolşeviklere karşı "bastırma"lar deneyimi ve Kornilov ayaklanması deneyimi tarafından yaratıldı.

2) Devrimci coşku, henüz büyük halk yığınını sarmamıştı. Bugün, Kornilov ayaklanmasından sonra, sardı. Taşradaki olaylar ve iktidarın birçok yerde sovyetler tarafından alınması, bunun böyle olduğunu ortaya koyuyor.

3) Düşmanlarımız arasında ve kararsız küçük-burjuvazi arasında, o zaman ciddi bir siyasal genişlik taşıyan *duraksamalar* yoktu. Bugün, bu duraksamalar büyük bir genişlik kazandı. Baş düşmanımız olan müttefik emperyalizm ya da dünya emperyalizmi —çünkü dünya emperyalizminin başında "Müttefikler" var—, zafere kadar savaş ve Rusya'ya karşı ayrı bir barış arasında *kararsızlık gösterdi.* Halk çoğunluğunu açıkça yitiren küçük-burjuva demokratlarımız, kadetlerle blok kurmayı, yani birleşmeyi kabul etmedikleri zaman, derin duraksamalar geçirdi.

4) Bu nedenle 3 ve 4 Temmuz günleri, ayaklanma bir yanlışlık olurdu. İktidarı ne maddeten, ne de siyasal olarak koruyabilecektik. Petrograd'ın zaman zaman bizim elimizde olmasına rağmen, maddeten koruyamayacaktık; çünkü işçilerimiz ve askerlerimiz, Petrograd'ı elde tutmak için *dövüşmeyi ve ölmeyi,* o zaman kabul etmezlerdi. Hem Kerenskiler'e ve hem de Çereteliler ve Çernov-

lar'a *karşı* bu "kızgınlık", bu yatışmaz kin, o zaman yoktu. İnsanlarımız, henüz sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin de katılımıyla, bolşeviklere karşı yapılan zulümlerin deneyimiyle yoğrulmamıştı.

3 ve 4 Temmuz günleri iktidarı siyasal olarak da koruyamayacaktık; çünkü, *Kornilov serüveninden önce* ordu ve taşra, Petrograd'a karşı yürüyebilirdi ve yürüyecekti.

Bugün durum bambaşka.

Devrimin öncüsü olan, yığınları sürüklemeye yetenekli ve halkın öncüsü olan *sınıfın* çoğunluğu, bizden yana.

Halkın *çoğunluğu,* bizden yana; çünkü Çernov'un hükümetten ayrılışı, köylülüğün sosyalist-devrimci bloktan (ne de sosyalist-devrimcilerin kendinden) *toprak alamayacağının* aslında tek belirtisi olmamakla birlikte, gene de en gözle görülür ve en somut belirtisidir. Önemli olan nokta, devrime ulusal özelliğini kazandıran nokta da, işte buradadır.

Tüm emperyalizmin ve tüm menşevikler ve sosyalist-devrimciler blokunun görülmemiş duraksamaları karşısında, partinin kendi yolunu çok iyi bildiği bir durumun üstünlüğü, bizden yana.

Kesin bir zafer, bizden yana; çünkü halk artık umutsuzluğun kıyısındadır ve biz "Kornilov günleri sırasındaki" yönetimimizin önemini göstererek, sonra da "blokçular"a bir uzlaşma *önererek* ve onlardan kendi duraksamalarına bir son vermekten uzak bir *red yanıtı alarak,* tüm halka aydınlık bir perspektif sunuyoruz.

Uzlaşma önerimizin *henüz* reddedilmediğine ve Demokratik Konferansın *henüz* onu kabul edebileceğine inanmak, en büyük yanılgı olurdu. Uzlaşma, bir *parti* tarafından *partilere* önerilmişti; başka türlü de olamazdı. Partiler, bu uzlaşma önerisini kabul etmediler. Demokratik Konferans, yalnızca bir *konferanstır,* başka hiçbir şey değil. Unutulmaması gereken şey, onun devrimci halk *çoğunluğunu,* yoksullaşan ve öfkelenen köylülüğü temsil etmediğidir. Bu konferans bir *halk azınlığı* konferansıdır — bu apaçık gerçeği unutmamak gerek. Demokratik Konferansa bir parlamento gibi davranmak, bizim bakımımızdan en büyük yanılgı, en kötü parlamenter alıklık[70] olurdu; çünkü *eğer* Demokratik Konferans kendini parlamento ve devrimin bağımsız parlamentosu olarak da ilan etse, her şeye karşın hiçbir şeyi *kararlaştıramayacaktır;* karar *ona değil,* Petrograd ve Moskova işçi mahallelerine aittir.

Başarılı bir ayaklanmanın bütün nesnel koşulları, biraraya gelmiş bulunuyor. Halkı çileden çıkaran ve gerçek bir işkence oluşturan duraksamalara *yalnız* bizim ayaklanmadaki zaferimizin son vereceği; *yalnız* bizim ayaklanmadaki zaferimizin toprağı köylülü-

ğe hemen vereceği; devrime karşı ayrı barış manevralarını *yalnız* bizim ayaklanmadaki zaferimizin *başarısızlığa uğratacağı,* bu manevraları daha tam, daha adil ve daha yakın bir barış, devrime *elverişli* bir barış açık önerisi ile *yalnız* bizim ayaklanmadaki zaferimizin başarısızlığa uğratacağı bir durumun olağanüstü üstünlüğü, bizden yana.

Ensonu Petrograd'ı, ayaklanmada zaferi kazandıktan sonra, yalnız bizim partimiz *kurtarabilir;* çünkü, eğer bizim barış önerimiz kabul edilmez ve bir bırakışma bile sağlayamazsak, o zaman "sonuna değin" gitmenin yandaşları *biz* olacağız, *savaş partilerinin başında* biz geleceğiz, *en iyi "savaş" partisi* biz olacağız ve savaşı gerçekten devrimci bir biçimde yürüteceğiz. Kapitalistlerin bütün ekmeklerini ve bütün çizmelerini, ellerinden alacağız. Onlara ekmek kırıntıları bırakacak, onlara çarık giydireceğiz. Bütün ekmek ve kunduraları, cepheye vereceğiz.

O zaman, Petrograd'ı başarıyla savunacağız.

Gerçekten devrimci bir savaş için, Rusya'da hâlâ engin maddi ve manevi kaynaklar vardır; Almanların bizimle hiç olmazsa bir bırakışma yapmaları için, yüzde-doksan dokuz şans vardır. Ve bugün bir bırakışma sağlamak, tüm dünyayı yenmek demektir.

*

Devrimi kurtarmak ve Rusya'yı her iki koalisyon emperyalistlerinin de istedikleri "ayrı" paylaşımdan kurtarmak için, Petrograd ve Moskova işçilerinin ayaklanmasının kesinlikle zorunlu olduğunun bilincine varan bizler, ilkin Konferans'taki siyasal taktiğimizi yükselen devrim koşullarına uyarlamak, sonra da Marx'ın ayaklanmayı bir sanat olarak görmenin zorunluluğu üzerindeki düşüncesini yalnızca sözde kabul etmediğimizi tanıtlamak zorundayız.

Kendimizi sayıların etkisine kaptırmaksızın, kararsızları kararsızlar kampında bırakmaktan korkmaksızın, Konferans'a katılan bolşevik fraksiyona gecikmeden yeni bir bütünlük kazandırmak zorundayız. Kararsızlar devrim davasına *kendi kamplarında,* kararlı ve fedakar savaşçılar kampında olduğundan daha yararlı olacaklardır.

Uzun söylevlerin yersizliğini, genel olarak "söylev"lerin yersizliğini, devrimin kurtuluşu için ivedi bir eylem zorunluluğunu, burjuvaziden tam bir kopma, bütün güncel hükümet üyelerinin görevden alınma, Rusya'nın "ayrı" bir paylaşımını hazırlayan İngiliz-Fransız emperyalistlerinden tam bir kopma kesin zorunluluğunu, bütün iktidarı hemen *devrimci proletarya tarafından yönetilen dev-*

rimci demokrasinin eline geçirme zorunluluğunu en kesin bir biçimde belirten kısa bir bolşevikler bildirgesi yazmalıyız.

Bildirgemiz, program tasarımız ile bağlılık içinde, *şu* sonucu en kısa ve en açık biçimde ortaya koymalıdır: Halklara barış, köylülere toprak, rezilce kazançlara elkoyma ve üretimin kapitalistler tarafından edepsizce baltalanmasına karşı bastırma.

Bildirgemiz ne kadar kısa, ne kadar kesin olursa, o kadar iyi olacaktır. Ancak bu bildirgede çok önemli iki noktayı daha vurgulamak gerekir. Birincisi, halk kararsızlar yüzünden kızgındır, halk sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin kararsızlığı yüzünden çok acı çekmiştir. İkincisi, biz bu *partilerden* kesinlikle kopuyoruz, çünkü onlar devrime ihanet etmişlerdir.

Başka bir şey daha: Hemen ilhaksız bir barış önererek, müttefik emperyalistlerden ve tüm emperyalistlerden hemen koparak, hemen ya bir bırakışma, ya da bütün devrimci proletaryanın savunmaya katılmasını ve devrimci demokrasi tarafından, devrimci demokrasinin yönetimi altında, gerçekten adil, gerçekten devrimci bir savaşın sürdürülmesini sağlayacağız.

Bu bildirgeyi okuduktan sonra, sözler değil *kararlılıklar,* yazılı kararlar değil *eylemler* istedikten sonra, bütün fraksiyonumuzu *fabrikalara ve kışlalara göndermeliyiz;* onun yeri oralardadır, devrimin dirimsel gücü oralardadır, devrimin kurtuluşu oralardan gelecektir. Demokratik Konferansın itici gücü oralardır.

Ateşli, heyecanlı söylevlerimizle, programımızı oralarda açıklamalı ve sorunu şöyle koymalıyız: Ya bu programın Konferans tarafından *eksiksiz* kabulü, ya da ayaklanma. Orta yol yoktur. Beklemek olanaksızdır. Devrim mahvolur.

Sorun bu biçimde konduktan, tüm fraksiyonumuz fabrika ve kışlalarda toplandıktan sonra, *ayaklanmanın başlaması gereken zamanı kararlaştırabilecek bir duruma gelebileceğiz.*

Ve ayaklanmayı marksistler olarak, yani bir sanat olarak görmek için, aynı zamanda bir dakika yitirmeksizin, ayaklanma müfrezeleri *kurmayını* örgütlemeli, güçlerimizi yerli yerine dağıtmalı, güvenilir alayları en önemli noktalara göndermeli, Aleksandra Tiyatrosunu kuşatmalı, Petropavlosk Kalesini[71] kuşatmalı, genelkurmayı ve hükümeti tutuklamalı, harbokulu öğrencilerine ve "vahşi tümen"e karşı, düşmanı kentin yaşamsal merkezlerine sokmaktansa, ölmeye hazır müfrezeleri göndermeliyiz; silahlı işçileri seferber etmeli, onları son ve amansız bir savaşıma çağırmalı, telgraf ve telefonu aynı zamanda işgal etmeli, *bizim* ayaklanma kurmayımızı telefon merkezine yerleştirmeli, onu bütün fabrikalara, bütün alaylara, bütün silahlı savaşım merkezlerine, vb. telefonla bağlamalıyız.

Bütün bunlar hiç kuşkusuz ancak yaklaşık ve yalnızca yaşadığımız anda *ayaklanma eğer bir sanat olarak kabul edilmezse* marksizme ve devrime bağlı kalınamayacağı gerçeğini *açıklamaya* yönelik şeylerdir.

13-14 (26-27) Eylül 1917'de yazıldı.
İlk kez 1921'de, *Proletarskaya Revolutsiya,* n° 2'de yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

İÇ SAVAŞ UMACISIYLA KORKUTMAYA ÇALIŞIYORLAR

MENŞEVİKLERİN ve sosyalist-devrimcilerin kadetlerle bir koalisyon kurmayı kabul etmemeleri ve demokrasinin, belki kadetler olmadan da bir hükümet kurmak ve Rusya'yı onlara karşı yönetmek olasılığıyla telaşa kapılan burjuvazi, demokrasinin gözünü korkutmak için her şeyi yapıyor.

Korkutabildiğin kadar korkut! Tüm burjuva basının sloganı bu. Elinden gelen her şeyle korkut!

Birjevye Viyedomosti,[72] bolşeviklerin entrikaları üzerine aslı astarı olmayan haberler uydurarak, korku saçıyor. Aleksiyev'in istifası ve Petrograd yönünde bir Alman yarma hareketi üzerine söylentiler yayılarak, göz korkutuluyor; sanki olgular, Galiçya'da ve Riga önlerinde, Petrograd önlerinde cepheyi Almanlara açabilecek olanların, aralarında hiç kuşkusuz Alekseyev'in de bulunduğu Kornilov'un generallerinin ta kendileri olduğunu, ordu içinde Genel Karargaha karşı en şiddetli düşmanlığı körükleyenlerin Kornilov'un generallerinin ta kendileri olduğunu ortaya koymamış gibi.

Demokrasinin bu gözünü korkutma yöntemini daha "ciddi" ve daha inandırıcı bir duruma getirmeye girişmek için de "iç savaş" tehlikesi ileri sürülüyor. Bütün göz korkutma yöntemleri arasında iç savaş umacısıyla korkutma yöntemi, belki de en yaygın yöntem. Hamkafa çevrelerde çok yaygın olan bu yavan görüş, halkın özgürlüğü partisinin Don üzeri Rostov komitesinin 1 Eylül günlü kararında bakın nasıl dile getiriliyor (*Reç*'in 210. sayısı):

"... *Komite, iç savaşın bütün devrim kazanımlarını ortadan kaldırabileceği ve henüz güvence altına alınmamış genç özgürlüğümüzü kan dalgaları içinde boğabileceği inancındadır. Bundan dolayı,*

devrimin kazanımlarını kurtarmak için, gerçekleşmesi olanaksız sosyalist ütopyalar adına devrimi daha ileri götürme eğilimine karşı sert bir protestoda bulunmayı zorunlu sayar..."

Reç'in başmakalelerinde, Plehanov ve Potresov'un makalelerinde, menşevik gazetelerin başyazılarında, vb. sürekli olarak yinelenen temel görüşün, burada en açık, en kesin, en iyi düşünülüp taşınılmış ve en ayrıntılı biçimiyle ortaya konduğunu görüyoruz. Onun için, bu görüş üzerinde daha uzun uzadıya durmamız yararsız olmayacak.

Özellikle altı aylık devrim deneyimimize dayanarak, iç savaş sorununu daha somut bir biçimde incelemeye çalışalım.

18. yüzyıl sonundan başlayarak Avrupa'daki bütün devrim deneyimleriyle tam bir uygunluk gösteren bu deneyim, iç savaşın yinelenen, biriken, artan ve şiddetlenen iktisadi ve siyasal çatışmalardan sonra, iki sınıf arasında silahlı çatışmaya dönüşecek duruma gelen sınıf savaşımının en derin biçimi olduğunu ortaya koydu. Az bile olsa özgür ve ileri bütün ülkelerde, kapitalizmin tüm iktisadi gelişmesinin, bütün dünyadaki tüm çağdaş toplum tarihinin aralarında uzlaşmazlığa yol açtığı ve bu uzlaşmazlığı şiddetlendirdiği sınıflar arasında, yani burjuvazi ve proletarya arasında genellikle —hemen hemen istisnasız da denilebilirdi— bir iç savaş görülür.

Böylece, devrimimizin altı ayı boyunca, 20-21 Nisan ve 3-4 Temmuz günlerinde, proletarya tarafından başlatılan ve bir iç savaş başlangıcına çok yaklaşan şiddetli kendiliğinden patlamalar gördük. Kornilov ayaklanmasıysa, kadetler başta olmak üzere toprak sahipleri ve kapitalistler tarafından desteklenen ve gerçekte burjuvazi tarafından başlatılan bir iç savaş başlangıcına yol açan askerî bir komploydu.

Olgular, bunlar. Bizim kendi devrimimizin tarihi, bu. Her şeyden önce bu tarihten bir ders almamız, her şeyden önce bu tarihin gelişmesi ve sınıfsal anlamı üzerinde düşünmemiz gerekiyor.

Rusya'da proleter iç savaşın başlangıçlarıyla burjuva iç savaşın başlangıçlarını, 1) kendiliğinden hareket, 2) bu hareketin erekleri, 3) harekete katılan yığınların bilinci, 4) hareketin gücü ve 5) sürekliliği bakımlarından karşılaştırmaya çalışalım. Biz bugün "iç savaş" sözcükleriyle "yerli yersiz hokkabazlık gösterileri yapan" bütün partilerin sorunu bu biçimde koymalarının ve iç savaş başlangıçlarını gerçekten incelemek için bir çaba göstermelerinin, tüm Rus devrim bilincine çok şey kazandıracağını sanıyoruz.

Hareketin kendiliğindenliğinden başlayalım. 3-4 Temmuz günleri üzerine, hareketin kendiliğinden büyüdüğü *gerçeğini* kabul

eden menşevik *Raboçaya Gazeta*[73] ve sosyalist-devrimci *Dyelo Naroda*[74] gibi tanıkların ifadeleri elimizdedir. Bu ifadeleri *Proletarskaya Dyelo*[75] gazetesinin, "karaçalıcılara yanıt" başlığıyla ayrı bir yaprak biçiminde yayınlanan bir makalesinde nakletmiştim. Ancak, son derece anlaşılır nedenlerden ötürü, menşevikler ve sosyalist-devrimciler, bolşeviklere karşı girişilen kovuşturmalara katılmış olduklarını kabul etmemek için, 3-4 Temmuz patlamasının kendiliğindenliğini yadsımayı resmen sürdürüyorlar.

Şimdilik tartışma götürür olanı bir yana bırakalım. Tartışma götürmez olan üzerinde duralım. 20-21 Nisan hareketinin kendiliğindenliği kimse tarafından tartışılmadı. Bu kendiliğinden harekete Bolşevik Parti, "Tüm iktidar sovyetlere!" sloganıyla katıldı; bu partiden tamamen bağımsız olarak müteveffa Linde de bu harekete katıldı ve hükümeti tutuklamaya hazır 30.000 silahlı askerle sokağa indi. (Söz arasında, birliklerin bu çıkışının aydınlığa kavuşturulmamış ve incelenmemiş olduğunu da söyleyelim. Ve eğer iyi düşünülür, eğer 20 Nisan olayların akışına tarihsel olarak bağlanırsa, yani eğer 28 Şubattan 29 Ağustosa uzanan zincirin bir halkası olarak kabul edilirse, bolşeviklerin kusur ve yanılgısının, hamkafaların bizi suçladıkları gibi taktiklerindeki devrimci ruh aşırılığı değil, tam tersine devrimci ruh *yetersizliği* olduğu açıkça ortaya çıkar.)

Öyleyse, proleter bir iç savaşın patlak vermesine çok yaklaşan hareketin kendiliğindenliği, her türlü kuşkunun dışında. Kornilov hareketindeyse, kendiliğindenliğe uzaktan bile benzeyen hiçbir şey yok. Aldatmaca ve otoritenin saygınlığıyla, birliklerin bir bölümünü sürüklemeyi tasarlayan generallerin bir komplosundan başka bir şey değil.

Hareketin kendiliğindenliğinin, gerçeklikte bu hareketin yığınların içine değin işleyişinin, köklerinin sağlamlığının, onu etkisiz duruma getirme olanaksızlığının bir göstergesi olduğu kesin. Proleter devrimin derin köklerden kaynaklanmasına karşın, burjuva karşı-devriminin köklerden yoksunluğu; hareketin kendiliğindenliği lehine, olguların bize gösterdiği şey, işte budur.

Hareketin ereklerini inceleyelim. 20-21 Nisan hareketi, bütün öteki sloganlardan çok bolşevik sloganlara yaklaşıyordu; 3-4 Temmuz hareketine gelince, bu hareket, bolşevik sloganlara bağlantılı olarak, bu sloganların etkisiyle ve onların doğrudan yönetimi altında doğdu. Proletarya ve yoksul köylülüğün diktatörlüğü, barış ve barışın hemen önerilmesi, toprak sahiplerinin topraklarına el konması gibi proleter iç savaşın temel *ereklerinden* Bolşevik parti, gazetelerinde ve sözlü propagandasında tamamen açık yürekle, kolay

anlaşılır, açık ve belirgin bir biçimde, yüksek sesle sözediyordu.

Kornilov ayaklanmasının ereklerine gelince, bu ereklerin toprak sahipleri ve burjuvazinin diktatörlüğüne, sovyetlerin dağıtılmasına ve monarşik bir restorasyonun hazırlanmasına dayandığını hepimiz biliyoruz ve demokrasi saflarında kimse, bunu yadsımıyor. Bolşeviklerinkinden daha üstün bir basını ve propaganda araçları olan kadet parti —en önemli kornilovcu parti (gerçekte bu partiyi artık kornilovcu parti olarak adlandırmak yerinde olurdu)— halka açıkça ne burjuva diktatörlüğünden, ne sovyetlerin dağıtılmasından, ne de genel olarak Kornilov'un ereklerinden sözetmeyi hiçbir zaman ne göze aldı, ne de alıyor!

Hareketin erekleri bakımından olgular, proleter iç savaş kendi son ereklerini halkın gözleri önüne açıkça sergileyebilir ve böylece emekçilerin sevgi ve yakınlığını kazanabilirken, burjuva iç savaşın ancak kendi ereklerini gizleyerek yığınların bir bölümünü kazanmaya çalışabileceğini gösteriyor ve bu durum, yığınların bilinç derecesi bakımından büyük bir farklılığa yol açıyor.

Bu konudaki nesnel veriler, belki yalnızca partilerin üye sayıları ve seçimlerle ilgili. Yığınların bilinç derecesini kesinlikle değerlendirme olanağı veren başka göstergeler, yok gibi görünüyor. Altı aylık devrim deneyiminden sonra açık ve tartışma götürmez bir duruma gelen, proleter devrimci hareketin başında bolşevik partinin, burjuva karşı-devrimci hareketin başında da kadet partinin bulunduğudur. İncelediğimiz sorun üzerine, olaylara dayanan üç karşılaştırma öğesi gösterilebilir. Petrograd İlçe Dumaları Mayıs seçimleri ve Merkez Duma Ağustos seçimleri arasındaki karşılaştırma, kadetlerin oylarında bir azalma ve bolşeviklerin aldığı oylarda büyük bir artış olduğunu gösteriyor. Kadetlerin basını bolşevizmin gücünün, genel kural olarak işçi ve asker yığınlarının biraraya geldikleri yerlerde gözlemlendiğini itiraf ediyor.

İkinci olarak, parti üyelerinin sayılarındaki dalgalanmalar, toplantılara katılma sıklığı, vb. konusundaki istatistiklerin yokluğu karşısında, *yığınların* bilinç derecesi ve partiye gösterdikleri ilgi, ancak parti yararına toplanan para yardımları konusunda yayınlanan bilgiler yardımıyla ölçülebilir. Bolşevik işçi yığınlarının *Pravda,* yasaklanan gazeteler, vb. yararına toplanan para yardımları sırasında gösterdikleri ateşli kahramanlığı, bu bilgiler ortaya koyuyor. Toplanan para yardımlarının tutarı, her zaman yayınlanıyor. Kadetler arasında böyle bir şeyi hiç göremiyoruz. Parti kasasını "besleyenler", besbelli para babalarının yardımlarıdır. Yığınların etkin yardımından en küçük bir iz yoktur.

Ensonu, bir yanda 20-21 Nisan ve 3-4 Temmuz hareketleri, öte

yanda Kornilov çılgınlığı arasındaki karşılaştırma, bolşeviklerin yığınlara iç savaştaki düşmanlarının burjuvazi, toprak sahipleri ve kapitalistler olduğunu açıkça gösterdiklerini ortaya koyuyor. Ama Kornilov hareketi, Kornilov'u izleyen birliklere *utanmadan yalan söylendiğini* daha şimdiden ortaya koydu ve bu yalan, "vahşi tümen"in ve Kornilov'un askerî kafilelerinin Petrograd emekçileriyle daha ilk karşılaşmalarında ortaya çıktı.

Devam edelim. İç savaşta proletaryanın ve burjuvazinin *güçleri* konusunda elimizde hangi veriler var? Bolşeviklerin gücü yalnızca proleterlerin sayısına, onların bilinç düzeyine, sosyalist-devrimci ve menşeviklerin "alt katman"larının (yani işçilerin ve yoksul köylülerin) bolşevik sloganlara karşı duydukları yakınlığa dayanıyor. Bu sloganların 20-21 Nisan, 18 Haziran ve 3-4 Temmuz günlerinde Petrograd'daki etkin devrimci yığınlar çoğunluğunu ardlarından sürükledikleri gerçek bir olgudur.

Yukarda sözü edilen "parlamenter" seçimlerin verileriyle yığın hareketlerine ilişkin veriler arasındaki bu karşılaştırma, *yığınlar üzerindeki* etki ve onları savaşıma sürüklemek bakımından proletaryanın *gücünün, parlamento dışı* savaşımda parlamenter savaşımdakinden çok *daha büyük* olduğu yolunda Batı'da birçok kez yapılan gözlemi Rusya için de doğruluyor. İç savaşla ilgili çok önemli bir gözlemdir bu.

Parlamenter savaşımın ve seçimlerin koşul ve ayrıntılarının, ezilen sınıflara iç savaşta pratik olarak gösterebildikleri gücü gösterme olanağını neden sağlayamadıkları anlaşılıyor.

Kadetlerin ve kornilovcuların gücü, *zenginliktir*. Sermayenin ve İngiliz-Fransız emperyalizminin kadetlerden ve Kornilov'dan *yana* oldukları, uzun bir müdaheleler dizisi ve basın tarafından ortaya kondu. 12 Ağustos Moskova Konferansındaki[76] tüm "sağ"ın, Kornilov ve Kaledin'den yana kızıp köpürdüğü herkesçe biliniyor. Fransız ve İngiliz burjuva basının Kornilov'a "yardımcı olduğu", herkesçe biliniyor. Bazı belirtiler, onun *bankalardan* yardım gördüğünü de ortaya koyuyor.

Zenginliğin tüm gücü Kornilov'dan yana çıktı. Ancak Kornilov, gene de ne hızlı ve ne acınacak bir yenilgiye uğradı! Zenginlerin dışında, kornilovcular yanında, "vahşi tümen" ve Kazaklar olarak ancak iki toplumsal güç görülebilir. Birinci güç, *yalnızca* bilgisizlik ve aldatmaca gücüdür. Basın burjuvazinin elinde ne kadar çok kalırsa, bu güç o kadar korkunçlaşacaktır. İç savaşta galip gelen proletarya, *bu* "güç" kaynağını bir anda ve kökünden yok edecektir.

Kazaklara gelince onlar, Rusya'nın yaşam, ekonomi ve törelerinde ortaçağın birçok özelliğini koruyan markalarından (uç beylik-

lerinden) birinin nüfusunun zenginlerden, küçük ya da orta toprak sahiplerinden (ortalama olarak mülkler 50 desiyatin dolaylarındadır) oluşan bir katmanını temsil etmektedirler. Kazaklarda bir Rus Vendée'sinin toplumsal ve iktisadi temeliyle karşılaşılabilir. Ama Kornilov-Kaledin hareketiyle ilgili *olgular* neyi ortaya koydu? Hatta Guçkovlar, Milyukovlar, Riyabunşkiler ve hempaları tarafından desteklenen o "çok sevilen önder" Kaledin bile, *herşeye rağmen* bir yığın hareketi *başlatamadı*!! Kaledin, bolşeviklerden son derece "daha kestirme" bir yoldan, daha doğru bir çizgiyle, iç savaşa doğru gidiyordu. Kaledin dosdoğru "Don"u ayaklandırmaya" gidiyordu. Ama buna rağmen Kaledin, kendi "öz" bölgesinde, Rus demokrasisinden uzak bu Kazak ülkede, hiçbir yığın hareketi yaratamadı! Anti-bolşevik Rus demokrasisinin etki ve güç merkezlerindeyse tersine, hareketin proletarya adına kendiliğinden patlamalar gösterdiğini saptıyoruz.

Çeşitli Kazak katman ve iktisadi toplulukların, demokrasi ve Kornilov hareketi karşısındaki tutumu üzerine nesnel veriler yok. Yalnız yoksul ve orta halli Kazaklar çoğunluğunun daha çok demokrasiye yüz çevirdiklerini ve ancak subayların ve zengin Kazakların üst katmanlarının tamamen Kornilov'dan yana olduklarını gösteren belirtiler var.

Her ne olursa olsun, 26-31 Ağustos deneyiminden sonra, burjuva karşı-devrimden yana Kazak yığın hareketinin son derece güçsüz olduğu tarihsel olarak ortaya çıktı.

Geriye son bir sorun, hareketin *sürekliliği* sorunu kalıyor. Bolşevik devrimci proleter hareket bakımından, şu gerçek ortaya kondu: Rusya'daki cumhuriyetçi rejimin ilk altı ayı boyunca, basın ve propaganda araçları *büyük ölçüde* bolşevizmin düşmanları tarafından yönlendirilirken, bolşevizme karşı savaşım ideolojik düzeyde (ama "ideolojik" bir savaşım olarak kabul edilmesi çok "tehlikeli " bir kara çalma kampanyasıyla) ve yüzlerce tutuklama, merkez basımevimizin yağmalanması, ana organımızın ve öteki gazetelerin yasaklanması gibi *bastırmalar yoluyla* yürütüldü. Olgular sonucun ne olduğunu gösteriyor: Petrograd'daki Ağustos seçimlerinde bolşevizmin olağanüstü güç kazanması, ardından sosyalist-devrimciler ve menşevikler arasındaki bolşevizme yakın enternasyonalist ve "sol" akımların güçlenmesi. Cumhuriyetçi Rusya'daki devrimci proleter hareketin sürekliliğinin çok güçlü olduğu anlamına gelir bu. Kadetler, sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin ortak çabalarının bu hareketi güçten düşürmeyi hiç de *başaramadığını* olgular ortaya koydu. Tersine, kornilovcularla "demokrasi" arasındaki koalisyonun ta kendisi, bolşevizmi *güçlendirdi*. Devrimci proleter hare-

kete karşı, ideolojik savaşım ve bastırmalar dışında hiçbir savaşım aracı düşünülemezdi.

Kornilovcu kadet hareketin sürekliliği üzerine, henüz hiçbir veri yok. Kadetler, hiçbir kovuşturmaya uğramadı. Guçkov bile salıverildi; ne Maklakov tutuklandı, ne de Milyukov. Hatta *Reç* bile yasaklanmadı. Kadetler, korundu. Kerenski hükümeti, kornilovcu kadetlerin *üstüne* titriyor. Şimdi sorunu şöyle koyalım: Sayalım ki İngiliz-Fransız ve Rus Riyabuşinskiler, Petrograd'daki yeni bir seçim kampanyası için kadetlere, *Edinstvo*'ya, *Dien*'e,[77] vb. gene milyonlar ve milyonlar versinler; bunun bugün, Kornilov darbesinden sonra, bunların oy sayısını artırma olasılığı var mı? Pek yok; toplantılara vb. göre bir kanıya varmak gerekirse, bu soruya hayır yanıtı vermek gerekecek.

*

Eğer Rus devrim tarihinin sağladığı verileri özetler ve ölçüp biçersek, şu sonuca varırız: İç savaşın proletarya tarafından başlatılması, hareketin gücünü, bilincini, sağlamlığını, büyüme ve sürekliliğini ortaya koydu. İç savaşın burjuvazi tarafından başlatılması, ortaya hiçbir güç, hiçbir yığınsal bilinç, hiçbir sağlamlık ve hiçbir zafer olasılığı koymadı.

Kadetlerin sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle birlikte bolşeviklere karşı, yani devrimci proletaryaya karşı kurduğu ittifak, aylar boyunca denendi ve geçici olarak sesleri kesilen kornilovcuların "demokrasi" ile bu ittifakı, gerçekte bolşeviklerin güçten düşmesine değil güçlenmesine, "koalisyon"un başarısızlığa uğramasına, menşevikler arasında da "sol" muhalefetin pekişmesine yol açtı.

Bolşeviklerin sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle birlikte kadetlere karşı ittifakı, *henüz denenmedi.* Ya da daha belirgin olmak gerekirse bu ittifak, Kornilov serüveni sırasında, 26-31 Ağustos arasındaki 5 gün boyunca, ancak *bir tek cephede denendi* ve bu günler sırasında bu ittifak, karşı-devrime karşı başka hiçbir devrimde örneği olmayan bir kolaylıkla kazanılan tam bir zafer getirdi; burjuvazi, toprak sahipleri ve kapitalistlerin, müttefik emperyalizm ve kadetlerin karşı-devrimini öyle ezici bir bozguna uğrattı ki, *bu yönden* iç savaş, daha baştan yerle bir edildi ve "silah patlamadan" çöküp gitti.

Bu tarihsel olgu karşısında tüm burjuva basın, kendi küçük memurları (Plehanovlar, Petrosovalar, Breşko-Breşkovskayalar ve ötekiler) ile birlikte, iç savaşın kötülüklerini ülkeye açıkça bolşeviklerin menşevikler ve sosyalist-devrimcilerle ittifakının "çöktür-

düğü"nü avaz avaz haykırıyor!..

Eğer o kadar üzücü olmasaydı, gülünç olurdu bu. Gerçekleri ve devrimimizin tüm tarihini alaya alan bu kadar besbelli, bu kadar ortada, bu kadar apaçık bir saçmalığın, genel olarak güvenle karşılanabilmesi üzücüdür... Bu durum, burjuvazinin çıkar güden ve devrimin en doğru, en tartışma götürmez ve en göz önünde derslerini bastıran ve gizleyen yalanının, her zaman bu kadar büyük bir yaygınlık kazandığını ortaya koyuyor (basın burjuvazinin tekelinde kaldıkça kaçınılmaz bir yaygınlık).

Eğer devrim bize kesin olarak tartışılmaz, kesin olarak olgular tarafından tanıtlanmış bir ders verdiyse, o da şudur: Rusya'da iç savaşı, ancak bolşeviklerin sosyalist-devrimciler ve menşeviklerle ittifakı ve ancak tüm iktidarın sovyetlere hemen devri olanaksız bir duruma getirebilir. Çünkü böyle bir ittifaka karşı, yani işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine karşı, burjuvazi tarafından başlatılacak bir savaş düşünülemez, bu "savaş" bir tek savaşmaya bile yol açamaz; Kornilov belasından sonra burjuvazi, sovyetler hükümetine karşı yürümek üzere hatta ne bir *ikinci* "vahşi tümen", ne de bir o kadar Kazak kafilesi bulabilir!

Herhangi bir devrimin barışçıl gelişmesi, genel olarak son derece ender ve güç bir şeydir. Çünkü devrim, en ciddi sınıf çelişkilerinin aşırı şiddetlenmesi demektir. Ama ancak proletarya ve köylülük ittifakının, en haksız ve caniyane bir savaşla tükenen yığınlara *barış* sağlayabileceği ve tüm *toprağı* köylülere verebileceği bir tarım ülkesinde, bu derece istisnai bir tarih uğrağında, eğer tüm iktidar sovyetlere devredilirse devrimin barışçıl gelişmesi *olanaklı* ve *olası* bir şey durumuna gelebilir. Eğer sovyetler demokrasisi tam ve eksiksiz bir biçimde kurulur, eğer örneğin askerlere 500 seçmen için, işçilere 100 seçmen için bir temsilci tanımak gibi o "ufak tefek çalıp çırpma"lardan, o demokrasi ilkelerine "su karıştırmak"tan vazgeçilirse, sovyetler içinde partilerin iktidar savaşımları barışçıl bir biçimde gelişebilir. Demokratik bir cumhuriyette bu ufak tefek çalıp çırpmalar, ortadan kalkmaya mahkumdur.

Tüm toprağı köylülere parasız verecek ve bütün halklara adil bir barış önerecek sovyetlere karşı İngiliz-Fransız ve Rus burjuvazisinin Kornilovlar'ın, Buchananlar'ın,[78] Riyabuşinskiler'in, Milyukovlar'ın Plehanovlar ve Potresovlar'la tüm ittifakı hiç de korkutucu bir nitelik taşımayacak, tamamen etkisiz kalacaktır.

Köylülere karşılığı ödenmeden toprak verilmesine, yaşamın öteki alanlarındaki benzer dönüşümlere, adil bir barışa ve emperyalizmden kopmaya burjuvazinin karşı çıkması, elbette kaçınılmaz bir şeydir. Ancak bu karşı çıkışın iç savaşa kadar gidebilmesi için,

sovyetlerle *savaşmaya* ve onları yenmeye yetenekli *yığınlar* gerekir. Oysa, *burjuvazide bu yığınlar yok* ve onları hiçbir yerde de bulamaz. Sovyetler, iktidarı ne kadar hızlı ve korkusuzca ellerine alırlarsa, "vahşi tümen"ler ve Kazaklar o kadar çabuk dağılacak. Yığınlar önemsiz bir bilinçli kornilovcular azınlığı ve işçilerle köylülerin çok büyük bir demokratik ve *sosyalist* (çünkü o zaman açıkça sosyalizm sözkonusu olacak) birlik yandaşları çoğunluğuna o kadar çabuk ayrılacaklardır.

İktidar sovyetlere geçtikten sonra burjuvazinin direnmesi, *her* kapitalistin *onlarca ve yüzlerce* işçi ve köylü tarafından yakından "izlenmesi", gözlenmesi, denetlenmesi ve incelenmesi sonucunu verecek, işçilerin ve köylülerin çıkarı kapitalistlere aldanmamalarını gerektirecektir. Bu ayrıntılı denetimin biçim ve olanakları kapitalizmin kendisi tarafından, kapitalizmin bankalar, büyük fabrikalar, karteller, demiryolları, postalar, tüketim kooperatifleri ve sendikalar gibi kurumları tarafından geliştirilmiş ve basitleştirilmiştir. Burjuvazinin tüm direncini kan dökmeden kırmak için sovyetlere, en ayrıntılı hesapları teslim etmeyi reddeden ya da halkı aldatan kapitalistleri tüm mallarının zoralım ya da kısa süreli bir hapisle cezalandırmak yetecektir. Çünkü ayrıntılı denetim ancak ulusallaştırılacak bankaların yardımıyla, memur ve müstahdem derneklerinin, postaların, tüketim kooperatiflerinin ve sendikaların yardımıyla genel, gücü sınırsız, kendini her yerde gösteren ve yenilmez bir duruma gelecektir.

Ve Rus sovyetleri, Rusya'daki işçilerin ve yoksul köylülerin ittifakı, sosyalizme *doğru yürüyüşlerinde* yalnız değiller. Eğer yalnız olsaydık, barışçı yoldan bu görevin üstesinden gelemezdik. Çünkü, doğrusunu söylemek gerekirse, uluslararası bir görevdir bu. Ama bizim, öteki ülkelerdeki en ileri işçilerin orduları gibi engin bir yedekliğimiz var. Rusya'nın emperyalizm ve emperyalist savaştan kopması, bu ülkelerde olgunlaşan sosyalist işçi devrimini zorunlu olarak hızlandıracaktır.

*

İç savaşın "kan dalgaları"ndan söz ediliyor. Kornilovcu kadetlerin yukarda anılan kararında kan dalgaları sözü geçiyor. Bütün burjuvalar ve bütün oportünistler, her perdeden hep bu sözü yineliyor. Kornilov belasından sonra bu söz, bütün bilinçli işçileri güldürüyor, güldürecek ve güldürmekten başka da bir şey yapamazdı.

Ancak, içinden geçtiğimiz savaş döneminde bu "kan dalgaları" sorunu, vargılar ve sonuçlar göz önünde bulundurularak yaklaşık

güçler hesabı alanında ortaya konabilir ve konması da gerekir. Bu sorunu laf olsun diye söylenmiş anlamsız bir söz olarak değil, burjuvazinin diktatörlüğünü, toprak sahiplerinin ve monarşinin gücünü yeniden diriltip canlandırmak amacıyla Kornilov'un Rusya'yı "kan dalgaları" altında bırakabilmesi *için* ellerinden gelen *her şeyi* yapan kadetlerin basit bir ikiyüzlülüğü olarak değil, ciddi olarak ele almak gerekir.

Bize "kan dalgaları"ndan söz ediliyor. Sorunun *bu* yönünü de inceleyelim.

Farzedelim ki menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin duraksamaları uzasın, iktidarı sovyetlere *bırakmasınlar,* Kerenski'yi *devirmesinler,* burjuvaziyle eski kokmuş uzlaşmayı biraz değişik bir biçimde (örneğin kadetlerin yerini "partisiz" *kornilovcular* alabilir) yeniden sürdürsünler, bugünkü iktidar aygıtının yerine sovyetler aygıtını geçirmesinler, barış önerisinde bulunmasınlar, emperyalizmden kopmasınlar ve toprak sahiplerinin topraklarına elkoymasınlar. Sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin bugünkü duraksamalarının bu sonuca, bu "12 Eylül"[79] sonucuna yol açacağını farzedelim.

Devrim deneyimimiz bu durumun, sosyalist-devrimciler ve menşevikleri daha da güçsüzleştirmekten, onlarla yığınlar arasındaki kopukluğu daha da genişletmekten, yığınların hoşnutsuzluk ve öfkesini doruğuna çıkarmak ve proletaryaya karşı, bolşeviklere karşı duydukları sevgiyi artırmaktan başka bir sonuç vermeyeceğini açıkça ortaya koydu.

Bu durumda başkent proletaryası Komüne, işçi ayaklanmasına, iktidarın fethine, en yüksek ve en kesin biçimiyle iç savaşa, bugünkünden de çok yaklaşmış olacaktır; 20-21 Nisan ve 3-4 Temmuz deneyiminden sonra, bu sonucun tarihsel bakımdan kaçınılmaz bir sonuç olduğunu kabul etmek gerekir.

"Kan dalgaları" diye haykırıyor kadetler. Ama bu kan dalgaları, zaferi proletarya ve yoksul köylülüğe kazandıracak ve yüzdedoksan dokuz bir olasılıkla bu zafer emperyalist savaş yerine *barışı* getirecek, yani kârların ve fetihlerin (ilhakların) kapitalistler arasındaki paylaşımı için bugün kanlarını döken *yüzbinlerce* insanın canını kurtaracaktır. Eğer 20-21 Nisan günlerinde tüm iktidar kesin olarak sovyetlere geçse ve sovyetler içinde de yoksul köylülükle birleşen bolşevikler zafer kazansaydı, "kan dalgaları"na malolmak şöyle dursun, bu durum 18 Haziran çarpışmalarında can veren yaklaşık *yarım milyon* Rus askerinin kurtulmasına yol açardı.

Bütün bilinçli Rus işçi ve köylüleri, her yerde ortaya atılan iç

savaş sorununu tartıp değerlendirdikleri zaman, işte bu hesabı yapıyor ve işte bu hesabı yapacaklardır ve çok şey yaşayan ve kafasından çok şey geçiren bu işçiler ve bu askerler, İstanbul için, Lvov için, Varşova için, "Almanya'ya karşı zafer" için *yeniden milyonlarca* Rus askerinin canını feda etmeye hazır kişi, parti ve grupların bu "kan dalgaları" konusunda kopardıkları bağırtı çağırtılar karşısında, elbette korkuya kapılmayacaktır.

Bir iç savaşta dökülecek "kan dalgaları"nın tümü, Rus emperyalistlerinin 19 Hazirandan sonra döktürdükleri *kan denizleriyle* uzaktan bile karşılaştırılamaz (oysa iktidarı sovyetlere devretmekle, bu kanların dökülmesini önleme şansları son derece yüksekti).

Savaş zamanında Milyukov, Potresov ve Plehanov efendiler, savaş zamanında iç savaşın "kan dalgaları"na *karşı* ileri sürdüğünüz kanıtlamada biraz daha dikkatli olun, çünkü askerler *kan denizlerinin* ne olduğunu iyi biliyor, onları gözleriyle gördü.

Bugün, 1917'de, olağanüstü çetin, halkları bitkin düşüren ve caniyane bir savaşın dördüncü yılında, Rus devriminin uluslararası durumu, bir iç savaştan galip çıkan Rus proletaryası tarafından yapılan adil bir barış önerisinin, *yeni kan denizleri dökmeksizin,* yüzde-doksan dokuz şansla bir bırakışma ve barışa yol açmasına uygundur.

Gerçekten de rakip İngiliz-Fransız ve Alman emperyalizmlerinin, Rusya'daki proleter sosyalist cumhuriyete *karşı* birleşmesi, hemen hemen *olanaksızdır.* İngiliz, Japon ve Amerikan emperyalizmlerinin bize karşı birleşmesine gelince, gerçekleşmesi son derece güçtür ve Rusya'nın coğrafi konumu nedeniyle, bizim için hiç de tehlikeli değildir. Öte yandan, *bütün* Avrupa devletleri içinde devrimci ve sosyalist proletarya yığınlarının varlığı bir olgudur ve dünya sosyalist devrimi kaçınılmaz olarak olgunlaşmaktadır. Her türlü kuşkunun dışındadır bu ve bu devrime yabancı Plehanovlar ve yabancı Çereteliler'le komedi oynayan Stockholm delegasyonları ve Stockholm Konferansı değil, ancak Rus devriminin ileriye doğru ilerleyişi ciddi bir biçimde yardımcı olabilir.

Burjuvalar, Rusya'da Komünün yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu haykırıyorlar; yani eğer iktidarı eline alırsa, proletaryanın kaçınılmaz bir yenilgiye uğrayacağını söylemek istiyorlar.

Sınıfsal çıkarın söylettiği aldatıcı yaygaralardır bunlar.

İktidarı bir kez eline geçirdikten sonra Rus proletaryası, onu korumanın ve Rusya'yı devrimin Batı'daki zaferine yöneltmenin *tüm* olanaklarına sahiptir.

Çünkü, ilk olarak, Komünden beri çok şey öğrendik ve onun yenilgisine yol açan yanılgıları yineleyeceğimiz, merkez bankasını

burjuvazinin elinde bırakacağımız, kendi Versaylılarımıza (kornilovculara) karşı kendimizi savunmakla yetinerek onlara karşı saldırıya geçmeyeceğimiz ve onları ezmeye çalışmayacağımız düşünülemez.

İkinci olarak, muzaffer proletarya Rusya'ya barış getirecek. Ve üç yılı aşkın bir zamandan beri süren bir halklar kıyımının bütün kötülüklerinden sonra hiçbir güç bir *barış* hükümetini, dürüst, içten ve adil bir barış hükümetini deviremez.

Üçüncü olarak, muzaffer proletarya köylülere hemen ve parasız toprak verecek. Ve hükümetimizin, özellikle "koalisyon" hükümetinin, Kerenski hükümetinin "toprak sahipleri konusunda" oynadığı "oyunlar"dan bitkin düşen ve öfkeye kapılan köylülüğün çok büyük bir çoğunluğu muzaffer proletaryayı, bütün olanakları ve bütün özverisiyle, bütünüyle destekleyecektir.

Siz durmadan halkın "kahramanca çabaları"ndan söz ediyorsunuz, menşevik ve sosyalist-devrimci beyler. Şu son günlerde sizin *Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası*'nın[80] başyazısında, bu sözle bir kez daha karşılaştım. Sizin için bu söz, tumturaklı bir sözden başka bir şey değil. Ama onu okuyan işçiler ve köylüler, bu söz üzerinde *düşünüyorlar* ve Kornilov belasının "deneyimi"yle, Peşehonov bakanlığının "deneyimi"yle, Çernov bakanlığının "deneyimi"yle ve bu türlü birçok deneyimle takviye edilen bütün düşünceleri, onları kaçınılmaz olarak şu sonuca götürüyor: Bu "kahramanca çaba", yoksul köylülerin kendi en güvenilir müttefik ve önderleri olarak gördükleri kent işçileri karşısında duydukları güvenden başka bir şey değil. Bu kahramanca çaba, Rus proletaryasının iç savaşta burjuvaziye karşı zaferinden başka bir şey değil; çünkü kıvrandırıcı kararsızlıklardan bizi ancak bu zafer kurtaracak, bir çıkış yolunu ancak o getirecek, toprağı ancak o verecek, barışı o sağlayacaktır.

Eğer iktidar hemen sovyetlere verilerek kent işçileriyle yoksul köylülük arasındaki ittifak gerçekleştirilebilirse, ne âlâ. Bolşevikler, devrimin bu *barışçı* yoldan gelişebilmesi için ellerinden gelen *her şeyi* yapacaklardır. Yoksa Kurucu Meclis de, tek başına bir çözüm getirmeyecektir; çünkü bu mecliste sosyalist-devrimciler, kadetlerle, Breşkovskaya ve Kerenski'yle (bunlar hangi bakımdan kadetlerden iyi?), vb., vb., birleşme "oyun"larını sürdürebilirler.

Eğer Kornilov belası deneyimi bile "demokrasi"ye ders vermediyse, "demokrasi" gene de o kötü duraksama ve uzlaşma siyasetini sürdürecekse, o zaman biz de proleter devrim için hiçbir şeyin bu duraksamalar kadar zararlı olmadığını söyleyeceğiz. Öyleyse baylar, iç savaş korkuluğunu sallayıp durmayın; siz eğer Korni-

lov'un ve "koalisyon"un defterlerini hemen ve kesin olarak dürmek istemezseniz, iç savaş kaçınılmaz bir duruma gelecek ve o zaman bu savaş, sömürücülere karşı zafer kazandıracak, köylülere toprak verecek, halklara barış getirecek, tüm dünyada sosyalist proletaryanın muzaffer devrimine gerçek yolu açacaktır.

Raboçi Put, n° 12,
16 (29) Eylül 1917.
İmza: *N. Lenin*

DEVRİMİN GÖREVLERİ

RUSYA, bir küçük-burjuvazi ülkesidir. Nüfusun engin çoğunluğu, bu sınıfın kapsamına girer. Bu sınıfın burjuvazi ve proletarya arasındaki duraksamaları, kaçınılmaz duraksamalardır. Devrim davasının, barış, özgürlük, toprağın emekçilere verilmesi davasının zaferi, ancak bu sınıfın proletarya ile birleşmesiyle kolayca, hızla, barış ve dinginlik içinde güven altına alınacaktır.

Devrimimizin gidişi, bize bu duraksamaları günlük yaşam içinde gösterdi. Öyleyse sosyalist-devrimci ve menşevik partiler konusunda kuruntuya kapılmayalım, proleter sınıfsal yolumuzda sıkı durmakta diretelim. Yoksul köylülerin sefaleti, savaşın kötülükleri, açlığın boğucu sıkıntısı, her şey proleter yolun doğru olduğunu, proleter devrimi desteklemenin zorunlu olduğunu yığınlara gitgide daha açık bir biçimde gösteriyor.

Küçük-burjuvazinin burjuvaziyle bir "koalisyon", onunla bir uzlaşma, Kurucu Meclisin "hızlı" bir çağrılmasını "rahatça bekleme" olanağı konusundaki "barışçıl" umutları, bütün bunlar, devrimin yürüyüşüyle acımasız, kıyıcı, amansız bir biçimde yok edildi. Kornilov serüveni, kapitalistler ve toprak sahiplerinin işçileri ve köylüleri, subayların askerlerini aldatarak bize vermiş oldukları binlerce ve binlerce küçük dersi tamamlamaya gelen son büyük ve kıyıcı dersti.

Orduda, köylülük içinde ve işçiler arasında hoşnutsuzluk, kızgınlık ve öfkelenme büyüyor. Sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin burjuvazi ile her şeyi vaat eden, ama hiçbirini yerine getirmeyen "koalisyon"u, yığınların sinirlenmesine, gözlerinin açılmasına

ve ayaklanmaya yönelmesine yol açıyor.

Sol muhalefet, sosyalist-devrimciler (Spiridonova ve ötekiler) ve menşevikler (Martov ve ötekiler) arasında büyüyor ve daha şimdiden bu partiler "sovyet" ve "kongre"sinin %40'ına erişiyor. Ve *aşağıda,* proletarya ve köylülük içinde, özellikle yoksul köylüler arasında, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin çoğunluğu "solda"dır.

Kornilov serüveni, bir derstir. Kornilov serüveni, çok aydınlatıcı olmuştur.

Sovyetlerin şu anda, sosyalist-devrimci ve menşevik önderlerden daha ileri giderek, devrimin barışçıl gelişmesini mi sağlayacakları, yoksa yeniden oldukları yerde hiçbir ilerleme göstermeyerek, proleter devrimi kaçınılmaz bir duruma mı getirecekleri bilinemez.

Bunu bilmek olanaksız.

Devrimin barışçıl gelişmesine "son" bir şans sağlamak için elden gelen her şeyin yapılmasına yardımcı olmak, programımızı ortaya koyarak, onun ulusal niteliğini, halkın engin çoğunluğunun çıkar ve isteklerine eksiksiz uygunluğunu açıklayarak bu işe yardım etmek, bize düşüyor.

Aşağıdaki satırlar, bu programın bir açıklama denemesini oluşturuyor.

"En yoksul katmanlara," yığınlara, memur ve müstahdemlere, işçilere, köylülere, yalnız bizden yana olan kimselere değil, özellikle sosyalist-devrimcilere, partisizlere, az bilgili kimselere bu programla yaklaşalım. Onları kendi başlarına düşünmeye, kararları kendi başlarına almaya, konferansa, sovyetlere, hükümete *kendi* delegasyonlarını göndermeye yöneltmek için çalışalım. Konferansın sonucu *ne olursa olsun,* o zaman emeğimiz boşa gitmiş olmayacak. O zaman çalışmamız, hem konferans, hem Kurucu Meclis seçimleri, hem de genellikle her türlü siyasal etkinlik bakımından, yararlı olacak.

Bolşeviklerin program ve taktiğinin doğruluğunu, yaşam bize gösterdi. 20 Nisan'dan Kornilov serüvenine kadar, "az zamanda çok yaşandı."

Bu zaman boyunca *yığınların* edindiği deneyim, bu zaman boyunca *ezilen* sınıfların edindiği deneyim, onlara birçok şey öğretti ve sosyalist-devrimci ve menşevik önderler, yığınlardan büsbütün ayrıldı. Bu durum en sağlam bir şekilde ve onu yığınların yargısına sunmak başarısını gösterebildiğimiz ölçüde, elden geldiğince somut bir programla ortaya çıkacaktır.

KAPİTALİSTLERLE FELAKETLİ UZLAŞMA

1. Burjuvazi temsilcilerini, sayıları az da olsa iktidarda bırakmak, Kornilov'un general Alekseyev, general Klembovski, general Bagration, general Gagarin ve öteki generaller kadar ünlü yandaşlarını ya da Kerenski gibi burjuvazi karşısındaki tam güçsüzlüklerini ve bonapartist biçimde davranma yeteneklerini ortaya koymuş olan adamları iktidarda bırakmak demek, kapıyı bir yandan kapitalistlerin bile bile hızlandırıp ağırlaştırdıkları açlığa ve kaçınılmaz iktisadi felakete, öte yandan askerî felakete ardına kadar açmak demektir; çünkü ordu Büyük Genel Karargahtan tiksiniyor ve emperyalist bir savaşa coşkunlukla katılamaz. Ayrıca kornilovcu general ve subaylar, eğer iktidarda kalırlarsa, hiç kuşku yok ki *cepheyi*, Galiçya'da ve Riga'da yaptıkları gibi, *Almanlara bile bile açacaklardır*. Bu felaketi ancak, aşağıda açıklanan yeni ilkelere dayanan yeni bir hükümetin kurulması önleyebilir. 20 Nisandan beri yaşadığımız bütün şeylerden sonra, burjuvazi ile herhangi bir uzlaşmayı sürdürmek, sosyalist-devrimciler ve menşevikler adına yalnız bir yanılgı değil, ayrıca halka ve devrime karşı gerçek bir ihanet olur.

İKTİDAR SOVYETLERE

2. Tüm devlet iktidarı, belli bir program uyarınca tümüyle işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin temsilcilerine geçmeli ve iktidar sovyetler karşısında tamamen sorumlu bir duruma getirilmelidir. Hem devrimin içerik bakımından çok zengin olan son haftaları boyunca halkın edindiği tüm deneyimi hesaba katabilmek, hem de birçok yerde hâlâ düzeltilmeyen apaçık haksızlıkları (nispi olmayan temsil, seçim eşitsizlikleri, vb.) ortadan kaldırabilmek için vakit geçirmeden sovyetlerin yenilenmesine girişmek gerekir.

Orduda olduğu gibi, henüz demokratik bir biçimde seçilen kurumların olmadığı yerlerde tüm iktidar, hiçbir kısıtlama olmaksızın yerel sovyetlere, sovyetler tarafından seçilen komiserlere ve hepsi de seçimle oluşturulan öteki kurumlara geçmelidir.

Devletin tam desteğiyle, ne pahasına olursa olsun ve her yerde, işçilerin ve devrimci birliklerin, yani kornilovcuları ezme yeteneğinde olduklarını iş başında göstermiş olan birliklerin silahlandırılmasına girişmek gerekir.

3. Sovyetler hükümeti *derhal,* savaşan *tüm* halklara (yani. aynı zamanda onların hükümetlerine ve işçi ve köylü yığınlarına) demokratik koşullarla hemen bir barış ve üç aylık da olsa hemen bir bırakışma yapılması önerisinde bulunmalıdır.

Demokratik bir barışın temel koşulu, ilhaklardan (fetihlerden) vazgeçmektir (ama bütün devletlerin yitirdikleri yerleri yeniden elde etmesini sağlayacak yanlış bir anlamda değil, bir tek istisna olmaksızın *her türlü* ulusal topluluğun, hem Avrupa'da hem sömürgelerde, *ayrı* bir devlet mi kuracağını, yoksa bir başka devlete mi katılacağını kendi başına kararlaştırmak özgürlük ve olanağına sahip olacağı tek doğru anlamda ilhaklardan vazgeçmek).

Ancak sovyetler hükümeti, bu barış koşullarını önerirken, vakit geçirmeden kendisi de icraata ve bunların yerine getirilmesine geçmeli, yani bizi hâlâ bağlayan gizli antlaşmaları, çar tarafından imzalanan ve Rus kapitalistlerine Türkiye, Avusturya, vb. ganimetini vaat eden gizli antlaşmaları yayınlamalı ve bu antlaşmaların geçersizliğini ilan etmelidir. Daha sonra Ukraynalılar'ın ve Finlandiya'nın isteklerini hemen yerine getirmek ve gerek onlara, gerekse Rusya'nın Rus olmayan öteki halklarına, ayrılma hakkı dahil tam bir özgürlük sağlamak, *tüm* Ermenistan karşısında aynı davranışı benimsemek, işgal ettiğimiz Türk topraklarını da boşaltmaya söz vermek, vb. zorundayız.

Bu koşullar, kapitalistler tarafından iyi bir gözle görülmeyecek, ancak tüm halklar arasında öyle bir sevgiyle karşılaşacak, dünyada birdenbire öyle büyük bir hayranlığa ve bir çapul savaşının sürdürülmesine karşı öylesine genel bir hoşnutsuzluğa yol açacaktır ki, hiç kuşkusuz sonunda bir bırakışma yapılması ve barış görüşmelerine başlanılmasının kabul edilmesi ereğine erişeceğiz. Çünkü savaşa karşı işçi devrimi her yerde karşı konulmaz bir biçimde büyüyor ve bu devrimi ileri götürecek olan şey, barış üzerine tumturaklı sözler değil (işçileri ve köylüleri aldatmak için, bizim Kerenski hükümeti dahil *bütün* kapitalist hükümetler barış üzerine tumturaklı sözler ediyor), yalnızca kapitalistlerden kopma ve bir barış önerisidir.

Eğer en küçük olasılık gerçekleşir, yani savaşan devletlerin hiçbiri bir bırakışmayı bile kabul etmezse, o zaman savaş bizim için gerçekten sürdürülmesi zorunlu bir savaş, gerçekten haklı bir savaş, bir savunma savaşı durumuna gelecektir. Proletarya ve köylülüğün yalnızca bu olgunun farkına varması, özellikle halkı soyan kapitalistlerden tam bir kopmadan sonra, Rusya'nın gücünü on kat

artıracak, kaldı ki o zaman bizim açımızdan savaş, sözde değil gerçekte tüm ülkelerin ezilen sınıflarıyla birlikte, tüm dünyanın ezilen halklarıyla birlikte yapılan bir savaş durumuna gelecektir.

Özellikle kapitalistlerin, en korkak öğelerin ve küçükburjuvaların bazen boyun eğdikleri ve İngiliz ve öteki kapitalistlerin, onlarla bugünkü soygunculuk ittifakımıza son verdiğimiz takdirde, Rus devrimine sözde büyük bir zarar vermeye yetenekli oldukları iddiasına karşı, halkı uyarmak gerekir. Bu iddia, baştan başa bir yalan; çünkü "müttefiklerin" bankacıları zenginleştirmekten başka bir şeye yaramayan "mali desteği", Rus işçi ve köylülerini ancak ipin asılan kişiyi "desteklediği" gibi destekliyor. Rusya'nın yeterince buğdayı, kömürü, petrolü ve demiri var; bu ürünlerin haklı bir dağılımını sağlamak için gerekli olan tek şey, kendisini soyan toprak sahipleri ve kapitalistlerden halkı kurtarmaktır. Bugünkü müttefiklerimizin Rus halkına karşı bir savaş tehlikesi olanağına gelince, Fransızların ve İtalyanların kendi birliklerini Almanların birlikleriyle birleştirebilecekleri ve bu birlikleri adil bir barış önerisinde bulunacak bir Rusya'nın üzerine sürebilecekleri tezi, açık bir saçmalıktır. İngiltere, ABD ve Japonya, Rusya'ya savaş ilan etseler bile (kaldı ki böyle bir savaşın yığınlar arasında hiçbir destek bulamayacağı nedeniyle olduğu kadar, Asya'nın paylaşımı ve özellikle Çin'in yağmalanması konusunda bu ülkeler kapitalistleri arasındaki çıkar ayrılıkları nedeniyle de bunu yapmaları çok güçtür), bu ülkelerin Rusya'da yol açabilecekleri zarar ve felaketler, Almanya, Avusturya ve Türkiye ile savaşın yol açtığı zarar ve felaketlerin ancak yüzde-birini bulur.

TOPRAK İŞLEYENİN

4. Sovyetler hükümeti, büyük çiftliklerin özel mülkiyetinin tazminatsız olarak kaldırıldığını hemen ilan etmeli ve Kurucu Meclisin kararına kadar da toprakları köylü komitelerinin yönetimine bırakmalıdır. Aynı zamanda toprak sahiplerinin gereçleri de, en başta ve parasız olarak yoksul köylülerin yararlanabilmesi için, bu köylü komitelerinin yönetimine verilmelidir.

Uzun zamandan beri köylülerin engin çoğunluğu tarafından hem kendi kongre kararlarında, hem de yüzlerce emredici vekalette istenen bu önlemler (özellikle *Köylü Temsilcileri İzvestiyası*'nda[81] yayınlanan 242 emredici vekalette görüldüğü gibi), kesin ve ivedi bir zorunluluk taşıyor. Köylülüğün "koalisyon" hükümeti döneminde o kadar güçlük çektiği bu savsaklamaların hiçbirine, artık hoşgörü gösterilemez.

Bu önlemleri almada gecikecek her hükümet, işçilerin ve köylülerin ayaklanmasıyla devrilip ezilmeye müstahak *halk düşmanı* bir hükümet olarak kabul edilmelidir. Tersine, ancak bu önlemleri gerçekleştiren bir hükümet tüm ulusun hükümeti durumuna gelecektir.

AÇLIĞA VE İKTİSADİ YIKIMA KARŞI SAVAŞIM

5. Sovyetler hükümeti, üretimin ve tüketimin ülke çapında işçiler tarafından denetimini hemen gerçekleştirmelidir. Yoksa, deneyimin 6 Mayıstan beri ortaya koyduğu gibi, bütün verilen sözler, bütün reform girişimleri başarısızlığa uğrar ve görülmemiş bir felaketle birlikte açlık, tüm ülkeyi her hafta daha çok tehdit eder.

Bankaların ve sigorta şirketlerinin hemen ulusallaştırılması aynı şekilde başlıca üretim mallarının (petrol, kömür, metalurji, şeker vb.) hemen ulusallaştırılması zorunludur. Aynı zamanda ticaret sırrının tamamen ortadan kaldırılması ve devlete sattıkları mallar sayesinde zenginleşen ve kârları ve malları üzerindeki her türlü denetim ve her türlü dürüst vergiden kaçan küçücük bir kapitalist azınlığın, işçiler ve köylüler tarafından sürekli denetiminin sağlanması da gerekir.

Ne orta köylülerin, ne Kazakların, ne de küçük zanaatçıların varlığından tek kopek bile almayacak olan bu önlemler, savaş yükümlülüklerinin eşit dağılımı bakımından son derece hakkaniyetli ve açlığa karşı savaşım bakımından hemen alınması gereken önlemlerdir. Ancak kapitalistlerin arakçılığına son verdikten ve üretimi bile bile engellemeleri önlendikten sonradır ki emeğin verimi yükseltilebilecek, herkes için çalışma zorunluluğu ve tahıl ile sanayi ürünleri arasında hakkaniyetli bir değişim gerçekleştirilebilecek, zenginler tarafından saklanan milyonlarca kağıt para devlet hazinesine geri verilebilecektir.

Bu türlü önlemler alınmadıkça, tazminat ödenmeden toprak mülkiyeti bile kaldırılamaz; çünkü toprak sahiplerinin topraklarının çoğu bankalara ipoteklidir ve toprak sahipleriyle kapitalistlerin çıkarları birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Rusya işçi ve asker temsilcileri sovyetleri merkez yürütme komitesi iktisat bölümü tarafından kabul edilen son kararda (bkz: *Raboçaya Gazeta*, no 152), yalnız hükümet tarafından alınan önlemlerin (örneğin, toprak sahipleriyle kulakları zenginleştirmek ereğiyle buğday fiyatının yükseltilmesi) "zararlılığı", yalnız "iktisadi yaşamı düzenlemek için hükümet düzeyinde kurulan merkezî örgütlerin *tam bir etkisizliği*" değil, ayrıca bu hükümet tarafından

"*yasaların çiğnendiği*" de kabul ediliyor. Yönetici partiler olan sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin bu itirafı, burjuvaziyle uzlaşma siyasetinin canice niteliğini bir kez daha ortaya koyuyor.

DEVRİM DÜŞMANI TOPRAK SAHİPLERİ VE KAPİTALİSTLERE KARŞI SAVAŞIM

6. Kornilov ve Kaledin ayaklanması, başlarında kadet parti ("halkın özgürlüğü partisi") olan tüm toprak sahipleri ve kapitalistler sınıfı tarafından desteklendi. Bu durum daha önce *Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası*'nda yayınlanan gerçeklerle tamamen ortaya kondu.

Ancak bu karşı-devrimi tamamen bastırmak ve hatta bu konuda bir soruşturma açmak için ciddi hiçbir şey yapılmadı ve iktidar sovyetlere geçmedikçe de hiçbir şey yapılamaz. Devlet iktidarını elinde tutmayan hiçbir komisyon, ne tam bir soruşturma yürütmek, ne de suçluları tutuklamak, vb. olanaklarına sahiptir. Bu işi ancak sovyetler hükümeti yürütebilir ve yürütmesi de gerekir. Ancak sovyetler hükümeti, "Kornilov" girişimlerinin kesin depreşmelerine karşı Kornilov'un generallerini ve burjuva karşı-devrimin elebaşılarını (Guçkov, Milyukov, Riyabuşinski, Maklakov ve hempaları) tutuklayarak, karşı-devrimci derneklerin (Devlet Duması, subay dernekleri vb.) dağıtıldığını ilan ederek, bu derneklerin üyelerini yerel sovyetlerin gözetimi altına koyarak, karşı-devrimci birlikleri terhis ederek, ancak o koruyabilir.

Kornilov sorunu üzerine olduğu gibi, hatta burjuvazi tarafından soruşturma açılan bütün öteki sorunlar üzerine de tam ve genel bir soruşturma komisyonunu ancak sovyetler hükümeti kurabilir ve bolşevik parti kendi payına, işçileri ancak böyle bir komisyona eksiksiz uymaya ve her türlü yardımda bulunmaya çağırabilir.

Halktan çalınan milyonlar sayesinde kapitalistlerin, en büyük basımevlerine ve gazetelerin çoğuna elkoyması gibi son derece açık bir haksızlığa karşı, ancak sovyetler hükümeti başarılı bir savaşım verebilir. Karşı-devrimci burjuva gazeteleri (*Reç, Ruskoye Slovo*[82] ve ötekiler) yasaklamak, basımevlerine elkoymak, özel ilanlarını devlet tekeli durumuna getirmek, onları sovyetler tarafından yayınlanan ve köylülere doğruyu söyleyen tek bir hükümet gazetesinde toplamak zorunludur. Ceza görmeksizin köylülüğü yanlış yola sürüklemek ve karşı-devrimi hazırlamak için kullandığı güçlü yalan ve kara çalma, halkı aldatma silahı, burjuvazinin elinden ancak bu yolla alınabilir ve alınmalıdır da.

7. Rus demokrasisinin karşısında, sovyetlerin karşısında, sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin karşısında bugün devrimler tarihinde son derece ender olarak, yeni ertelemeler olmadan saptanan bir tarihte Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını güven altına almak olanağı, ülkeyi askerî ve iktisadi bir felakete karşı korumak olanağı, devrimin barışçıl gelişmesini sağlamak olanağı açılıyor.

Eğer sovyetler bugün, yukarda ana çizgileriyle belirtilen programı uygulamak üzere iktidarı tümüyle ve yalnız başlarına ele alırlarsa, yalnız Rusya halkının onda-dokuzunun desteğini, işçi sınıfının ve köylülüğün engin çoğunluğunun desteğini sağlamakla kalmazlar, ayrıca ordunun ve halk çoğunluğunun devrimci coşkunluğunu da sağlarlar ve bu coşkunluk olmaksızın, açlığa ve savaşa karşı zafer kazanmak olanaksızdır.

Eğer sovyetlerin kendi duraksamaları olmasaydı, bugün sovyetlere karşı hiçbir muhalefet sözkonusu edilemezdi. Hiçbir sınıf sovyetlere karşı ayaklanmaya cesaret edemeyecek, Kornilov deneyiminden ders alan toprak sahipleri ve kapitalistler, sovyetlerin ültimatomu karşısında iktidarı zora başvurmadan bırakacaklardır. Sovyetlerin programına karşı kapitalistlerin direnmesini bastırmak için, sömürücülerin işçiler ve köylüler tarafından denetlenmesini sağlamak ve dikkafalıları kısa süreli bir tutuklama ile birlikte bütün mallarına elkonması gibi önlemlerle cezalandırmak yetecektir.

İktidarı ellerine alan sovyetler, devrimin barışçıl gelişmesini, halk temsilcilerinin barışçıl seçimini, sovyetler içinde partilerin barışçıl savaşımını, çeşitli partilerin programının uygulama yoluyla sınamadan geçmesini ve iktidarın bir partiden ötekine barışçıl geçişini şimdi bile sağlayabilirler ve büyük bir olasılıkla da bu, onların son şansıdır.

Eğer bu olanak kaçırılırsa, 20 Nisan hareketinden Kornilov serüvenine kadar devrimin tüm gelişme seyri gösteriyor ki burjuvazi ve proletarya arasında çok sert bir iç savaş kaçınılmaz bir duruma gelir. Önüne geçilmez felaket, bu savaşı yakınlaştıracaktır. İnsan aklına yatkın tüm veri ve düşüncelere göre bir karara varmak gerekirse bu savaş, açıklanan programın gerçekleşmesi için yoksul köylülüğün sağlayacağı destekle, işçi sınıfının tam zaferine yol açacak, ancak şiddetli ve kanlı bir biçime bürünebilecek, on binlerce toprak sahibi, kapitalist ve onların davasını benimseyen subayın yaşamına malolabilecektir. Proletarya, devrimi kurtarmak için hiç-

bir özveri karşısında gerilemeyecektir. Devrimi kurtarmaksa, yukarda açıklanan program dışında olanaksızdır. Ancak sovyetler, devrimin barışçıl gelişmesini sağlamak yolundaki bu son şansı denemeye girişirlerse, proletarya sovyetleri tüm gücüyle destekleyecektir.

Raboçi Put, n° 20 ve 21
26 ve 27 Eylül (9 ve 10 Ekim) 1917.
İmza: *N. K.*

BUNALIM OLGUNLAŞMIŞTIR[83]

I

KUŞKU yok ki Eylül sonu bizi Rus devrim tarihinin ve her türlü görünüşe göre dünya devrim tarihinin en büyük dönüm noktasına getirdi.

Dünya işçi devrimi, başa çıkılmaz bir cesaretle, kokuşmuş resmî "sosyalizm"de ve gerçekte sosyal-şovenizmde namuslu olarak ne kalmışsa onu temsil eden tek tek savaşçıların eylemiyle başladı. Almanya'da Liebknecht, Avusturya'da Adler, İngiltere'de MacLean: Dünya devriminin habercileri olma ağır görevini üzerlerine almış bulunan bu tek tek kahramanlardan en tanınmış adlar, işte bunlardır.

Bu devrimin tarihsel hazırlanışındaki ikinci evreyi yığınların, resmî partiler içinde bölünme, yasadışı gizli yayınlar ve sokak gösterileri biçimini alan geniş kaynaşması oluşturdu. Savaşa karşı protesto hareketi büyüyor ve hükümet zulmüne uğrayan kurbanların sayısı artıyordu. Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere gibi, yasallık ve hatta özgürlük saygıları ile ün yapmış ülkelerin hapishaneleri, onlarca ve yüzlerce enternasyonalist, savaş düşmanı, işçi sınıfı yandaşı ile dolmaya başlıyordu.

Ve işte bugün devrimin önbelirtisi denebilecek olan üçüncü evre. Özgür İtalya'da parti önderlerinin yığınsal tutuklanmaları ve hele Almanya'da *askerî ayaklanmaların* başlaması, büyük bir dönüm noktasının söz götürmez belirtisi ve dünya ölçüsünde bir *devrim arifesi* belirtisidir.

Kuşku yok ki Almanya'da silahlı kuvvetler arasında tek tek ayaklanma örnekleri daha önce de görüldü. Ancak bu örnekler öyle-

sine önemsiz, öylesine dağınık, öylesine güçsüzdü ki kolayca bastırılabiliyor, gürültüsüzce örtbas edilebiliyordu ve bu başkaldırma eylemlerinin *yığınlara* bulaşmasını önlemek bakımından önemli olan da buydu. Ensonu, hareket donanmada öyle bir olgunluk derecesine vardı ki Alman askerî rejiminin eşsiz bir ustalıkla hazırlamış ve inanılmaz bir ustalıkla uygulamış olduğu bütün sertliklere rağmen ne bastırma, ne de gürültüsüz patırtısız örtbas etme *başarısı gösterilebildi.*

Artık kuşkuya yer yok. Dünya proleter devriminin eşiğindeyiz. Ve biz Rus bolşevikleri, biz dünyanın engin bir özgürlükten yararlanan yasal bir partiye, yirmi kadar gazeteye sahip olan tek proleter enternasyonalistleri olduğumuz için, devrimci dönemde her iki başkent işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin ve yığınların *çoğunluğu* bizden yana olduğu için bize şu sözler söylenebilir ve gerçekte söylenmelidir de: "Size çok şey verildi, sizden çok şey istenecek."

II

Rusya'da devrimin büyük dönüm noktasına hiç kuşkusuz varıldı.

Bu köylü ülkede, daha dün küçük-burjuva demokrasi içinde egemen olan sosyalist-devrimci ve menşevik partilerin desteğinden yararlanan devrimci cumhuriyetçi bir hükümet yönetimi altında, bir *köylü ayaklanması* büyüyor.

İnanılmaz bir şey bu, ama bir olgu.

Ve bu olgu bizi, biz bolşevikleri şaşırtmıyor; biz, burjuvazi ile ünlü "koalisyon" hükümetinin, gerçekte demokrasi ve devrime karşı bir *ihanet* hükümeti, *emperyalist* bir kıyım hükümeti, kapitalist ve toprak sahiplerini halka *karşı* koruyan bir hükümet olduğunu her zaman söyledik.

Rusya'da sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin ikiyüzlülüğü sayesinde, cumhuriyet yönetimi altında, devrimci dönemde, sovyetler yanında, bir toprak sahipleri ve kapitalistler hükümeti olduğu gibi kaldı ve gene de sürüp gitmektedir. Acı ve tehlikeli gerçeklik, işte budur. Rusya'da, emperyalist savaşın uzaması ve bunun sonuçları yüzünden halkın katlandığı sayısız felaketler karşısında, köylü ayaklanması eğer başlamış ve yayılıyorsa, bunda şaşacak ne var?

Eğer bolşeviklerin düşmanları olan *resmî* sosyalist-devrimci partinin, "koalisyon"u desteklemekten geri kalmamış olan bu partinin, şu son günlere ya da şu son haftalara kadar halk çoğunluğunu ardından sürüklemiş olan bu partinin, koalisyon siyasetinin

köylülük çıkarlarına ihanet ettiğine inanan "yeni" sosyalist-devrimcileri kınamaya ve onlara eziyet etmeye devam eden bu partinin önderleri, kendi resmî organları *Dyelo Naroda*'nın 29 Eylül günlü başyazısında şöyle yazıyorlarsa, bunda şaşacak ne var?

"... *Kırlarda, Rusya'nın tam da merkezindeki kırlarda hâlâ hüküm süren kölelik rejimine son vermek için, şimdiye kadar hemen hemen hiçbir şey yapılmadı. Tarımsal rejimin düzenlenmesi üzerine, uzun zamandan beri Geçici Hükümete sunulmuş ve hatta Adalet konferansı denilen o araftan bile geçmiş bulunan yasa, kimbilir hangi bürolarda umutsuzcasına saklandı kaldı. Cumhuriyetçi hükümetimizin, çarlık yönetiminin eski alışkanlıklarından kurtulmaktan henüz uzak olduğunu, Stolipin'in yumruğunun, devrimci bakanların davranışlarında kendini henüz adamakıllı gösterdiğini ileri sürmekte haksız mıyız?*"

Resmî sosyalist-devrimciler, düşüncelerini işte böyle açıklıyorlar! Düşünün bir: Koalisyon yandaşları, tarımsal bir ülkede yedi devrim ayından sonra kendilerini, köylülerin toprak sahipleri tarafından baskı altında tutulmalarını ortadan kaldırmak için, köylülerin "köleleştirilmesini ortadan kaldırmak için hemen hemen hiçbir şey yapılmadı"ğını itiraf *zorunda* görüyorlar! Bu sosyalist-devrimciler kendilerini, meslektaşları Kerenski ve onun bütün bakanlar çetesini, Stolipin'in adı ile niteleme *zorunda* görüyorlar!

Düşmanlarımız yönünden, yalnızca koalisyonun başarısızlığa uğradığına değil, yalnızca Kerenski'ye hoşgörü gösteren resmî sosyalist-devrimcilerin, *halk düşmanı, köylü düşmanı, devrim düşmanı* bir parti durumuna gelmiş olduğuna değil, ayrıca tüm Rus devriminin bir dönüm noktasına varmış olduğuna da tanıklık eden daha belagatli bir tanıklık bulunabilir mi?

Tarımsal ülkemizdeki köylü ayaklanması, sosyalist-devrimci Kerenski hükümetine karşı, menşevik Nikitin ve Gvozdev'e karşı, sermayeyi ve toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil eden öbür bakanlara karşı yönelmiş bulunuyor! Cumhuriyetçi hükümet, bu ayaklanmayı *silahla* bastırmak istiyor.

Böyle olaylar karşısında, hem iyi niyetle proletaryadan yana kalınabilir, hem de bunalımın olgunlaştığı, devrimin en büyük dönüm noktasında bulunduğu, hükümetin köylü ayaklanmasına karşı zaferinin şimdi devrimin ölüm çanını çalacağı, Kornilov rejiminin zaferi anlamına geleceği yadsınabilir mi?

III

Hiç kuşku yok ki tarımsal bir ülkede, yedi aylık bir demokratik

cumhuriyetten sonra, eğer işler bir köylü ayaklanmasına değin gidebilmişse, devrimin tüm ülkedeki başarısızlığı, bunalımın görülmemiş bir keskinlik derecesine eriştiği, karşı-devrimci güçlerin *son çabaya* doğru gittiği çürütülmez bir biçimde kanıtlanmış demektir.

Kuşkusuz olan şey de, işte karşımızda. Köylü ayaklanması gibi bir olgu karşısında, öteki bütün siyasal belirtiler, hatta bunalımın tüm ülkedeki olgunluk derecesinin tersini de gösterselerdi, herhangi bir önemden kesinlikle yoksun kalırlardı.

Ama bütün belirtiler de, tersine, genel bunalımın olgunlaştığının ta kendisini gösteriyor.

Tarımsal sorundan sonra, tüm Rus devlet yaşamında, özellikle halkın küçük-burjuva yığınları için olağanüstü bir önem taşıyan şey, ulusal sorundur. Ve bay Çereteli ve hempaları tarafından içine hile karıştırılan "demokratik" konferansta, koalisyona *karşı* verilen oyların oranına göre (55 üzerinden 40), yalnızca sendikaların gerisinde kalan ve işçi ve asker temsilcileri sovyetleri siyasal grubunu *çok arkada* bırakan "ulusal" siyasal grubun köktenciliği bakımından, ikinci sırayı tuttuğunu görüyoruz. Köylü ayaklanmasını bastırma hükümeti olan Kerenski hükümeti, gerici Fin burjuvazisini güçlendirmek için, devrimci birlikleri Finlandiya'dan geri çağırıyor. Ukrayna'da, hükümet ile genel olarak Ukraynalılar'ın ve özel olarak da Ukraynalı birliklerin çatışmaları, gitgide sıklaşıyor.

Daha sonra, savaş zamanında devlet yaşamında olağanüstü önemli olan orduya bakalım. Finlandiya birlikleri ve Baltık donanmasının, hükümetten tamamen *koptuğunu* gördük. Bütün cephe birlikleri adına, bütün bolşeviklerden daha devrimci bir biçimde, askerlerin artık dövüşmeyeceklerini söyleyen, bolşevik olmayan subay Dubasov'un tanıklığını görüyoruz.[84] Askerlerin "sinirli"liğinden söz eden, "düzen" konusunda (yani bu askerlerin köylü ayaklanmasının bastırılmasına katılması konusunda) güvence verilmeyeceğini dile getiren hükümet raporlarını görüyoruz. Ensonu, on yedi bin askerden on dört bininin bolşeviklere oy verdikleri Moskova seçimlerini görüyoruz.

Bu Moskova ilçe Dumaları oylaması, genel olarak, düşünce tarzında gerçekleşen son derece derin bir değişikliğin en göze çarpan belirtilerinden biridir. Moskova'nın, Petrograd'dan daha küçük-burjuva bir kent olduğunu herkes bilir. Moskova proletaryasının kırla son derece daha çok bağı, köylülere karşı daha büyük bir yakınlığı, köylülerinkine daha yakın bir zihniyeti olduğu, birçok kez doğrulanmış ve sözgötürmez bir olgudur.

Ve işte Moskova'da sosyalist-devrimciler ve menşevikler tarafından alınan oylar, Haziran'da %70 iken, şimdi %18'e düşüyor.

Küçük-burjuvazi, koalisyona sırt çevirdi; halk, ondan uzaklaştı, bunda hiç kuşku yok. Kadetler, %17'den %30'a çıktılar, ama bir azınlık olarak, "sağ" sosyalist-devrimciler ve "sağ" menşeviklerin onlarla yapmış bulundukları açık bağlaşmaya rağmen, hiçbir şansı olmayan bir azınlık olarak kalıyorlar. Ve *Ruskiye Viyedemosti*[85] kadetler tarafından alınan oyların *mutlak* sayısının, 67.000'den 62.000'e düşmüş olduğunu bildiriyor. Yalnız bolşeviklerden yana olan oylar 34.000'den 82.000'e çıktı. Bolşevikler, toplam oyların %47'sini kazandı. Şimdi sol sosyalist-devrimcilerle birlikte hem sovyetlerde, hem orduda ve hem de *ülkede,* çoğunluğa sahip olduğumuzdan kuşku yok.

Ve yalnızca bir belirti değeri taşımayan, gerçek bir değer de taşıyan belirtiler arasına, bir de şu belirti ekleniyor: İktisadi, siyasal ve askerî bakımdan çok büyük bir önem taşıyan demiryolcular ve postacılar orduları da, hatta sonuna-değinci menşeviklerin bile "kendi" bakanları Nikitin'den hoşnutsuzluk duyacakları ve resmî sosyalist-devrimcilerin, Kerenski ve hempalarına "Stolipin" gibi davranacakları derecede, hükümetle sert bir çatışma içine girmiş bulunuyor. Menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin hükümete gösterdikleri bu "destek"in, eğer bir değeri olduğunu varsayarsak, ancak olumsuz bir değeri olduğu açık değil mi?

IV

[...]

V

Evet, merkez yürütme komitesi önderleri, burjuvaziyi ve toprak sahiplerini savunma konusunda doğru bir taktik uyguluyorlar. Ve kuşku yok ki bolşevikler, eğer kendilerini anayasal kuruntulara, yani sovyetler kongresine ve Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasına "güven" tuzağına, sovyetler kongresini "bekleme" vb. tuzağına kaptırsaydılar, kuşku yok ki bu bolşevikler proletarya davasının hor görülecek hainleri olurlardı.

Davranışlarıyla donanmada ayaklanmaya başlayan devrimci Alman işçilerine ihanet edecekleri için, proletarya davasının hainleri durumuna gelirlerdi. Bu koşullar içinde sovyetler kongresini "beklemek", vb., *enternasyonalizme ihanet* etmek demektir, uluslararası sosyalist devrim davasına ihanet etmek demektir.

Çünkü enternasyonalizm sözlere, dayanışma bildirilerine değil, *eylemlere* dayanır.

Bolşevikler *köylülüğe* ihanet etmiş olurlardı; çünkü, *Dyelo Naroda*'nın bile Stolipin hükümeti ile karşılaştırdığı bir hükümetin,

köylü ayaklanmasını ezmesini hoşgörü ile karşılamak, tüm devrimi *yitirmek,* onu kesin olarak ve değişmez bir biçimde yitirmek demektir. Anarşiden ve yığınların artan ilgisizliğinden yakınılıyor. Köylülük *ayaklanacak duruma* düşürülmüşken ve sözde "devrimci demokrasi" bu ayaklanmanın silahlarla ezilmesine sabırla katlanırken, yığınlar seçimlere karşı nasıl kayıtsız olmayabilirlerdi!!

Bolşevikler demokrasiye ve özgürlüğe ihanet etmiş olurlardı; çünkü, böyle bir anda köylü ayaklanmasının bastırılmasına katlanmak demek, "Demokratik Konferans" ve "Önparlamento" seçimlerinde daha da kötü ve daha da kaba bir biçimde yapıldığı *gibi,* Kurucu Meclis seçimlerinde hile yapılmasına izin vermek *demektir.*

Bunalım olgunlaşmıştır. İşin içinde tüm Rus devriminin geleceği yatıyor. Bolşevik partinin tüm onurudur sözkonusu olan. İşin içinde sosyalizm için uluslararası işçi devriminin tüm geleceği yatıyor.

Bunalım olgunlaşmıştır...

29 Eylül 1917

Metin buraya kadar yayınlanabilir; gerisi, *merkez komite, Petrograd komitesi, Moskova komitesi ve sovyetler* üyelerine *dağıtılmak* içindir.

VI

Ne yapmalı? *Aussprechen was ist,* "olanı söylemek", gerçeği, yani bizde, parti merkez komitesi ve yönetici çevrelerinde, sovyetler kongresini *beklemeden* yana ve iktidarın hemen alınmasına *karşı,* hemen ayaklanmaya *karşı* bir akım ya da bir görüş olduğunu kabul etmek gerek. Bu akım ya da bu görüşü *yenmek* gerek.[86]

Yoksa, bolşevikler bir daha kazanmamak üzere *onurlarını yitirir* ve parti olarak *sıfıra düşerler.*

Çünkü, şimdiki fırsatı kaçırmak ve sovyetler kongresini "beklemek", *tam bir alıklık* ya da *tam bir ihanet* olurdu.

Alman işçilerine karşı tam bir ihanet. Herhalde onların devriminin başlamasını beklemeyeceğiz!! O zaman, Liber-Danlar[87] bile o devrimi "destekleme"den yana olacaklar. Ama Kerenski, Kişkin ve hempaları iktidarda oldukları sürece, o devrim *başlayamaz.*

Köylülüğe karşı tam ihanet. Her iki *başkent* sovyetleri de elimizde iken, köylü ayaklanmasını ezdirmek, köylülerin tüm güvenini *yitirmek* ve *yitirmeye* müstahak olmak, kendini köylülerin gözünde Liber-Danlar ve öbür itlerle aynı düzeye koymak demektir.

Sovyetler kongresini "beklemek", tam bir alıklıktır; çünkü, *haftaların* akıp gitmesine göz yummak demektir bu; oysa şu anda, *her şeyi* haftalar ve hatta günler kararlaştırıyor. İktidarı almaktan ödlekçe *vazgeçmek* demektir bu; çünkü 1 ve 2 Kasımda iktidarı almak, olanaksız olacaktır (hem siyasal hem de teknik nedenlerden ötürü: Budalaca "saptanan"* ayaklanma günü için Kazakları toplayacaklardır).

Sovyetler kongresini "beklemek", bir alıklıktır; çünkü kongre HİÇBİR ŞEY VERMEYECEKTİR, *hiçbir şey veremez!*

"Manevi" anlam ve önemi? Oh ne âlâ!! Sovyetlerin köylülerden *yana* olduklarını ve köylü ayaklanmasının *ezildiğini* bildiğimiz halde, Liber-Danlar ile alınan kararların ve yapılan konuşmaların "anlam ve önemi"!! Böylelikle *sovyetleri* hor görülecek gevezeler rolüne düşürürdük. Önce Kerenski'yi yenin, sonra kongreyi toplantıya çağırın.

Ayaklanmanın zaferi, bolşevikler için şimdi *güven altındadır*: 1) (Eğer sovyetler kongresini "bekle"mez isek) üç noktadan *ansızın* vurabiliriz:** Petrograd'dan, Moskova'dan ve Baltık donanmasından; 2) Bize yığınların desteğini sağlayan sloganlarımız var: Kahrolsun köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı ayaklanmasını ezen hükümet! 3) Ülkede çoğunluğa sahibiz; 4) Sosyalist-devrimciler ve menşevikler içinde tam bir şaşkınlık var; 5) İktidarı (düşmana beklenmedik bir darbe indirmek için ayaklanmaya daha önce başlayabilecek olan) Moskova'da alma teknik olanağına sahibiz; 6) Petrograd'da, Kışlık Sarayı, Genel Karargahı, telefon santralını ve bütün büyük basımevlerini *bir hamlede* ele geçirebilecek *binlerce* silahlı işçi ve askere sahibiz; bizi oradan atamazlar, — ve *ordu* içinde bu barış, köylülere toprak, vb. hükümetine karşı savaşmayı *olanaksız* duruma getirecek bir kaynaşma olacaktır.

Eğer bir hamlede, ansızın, Petrograd'da, Moskova'da, Baltık donanmasında, üç noktada birden vurursak, 3-5 Temmuz günlerinde uğradığımızdan daha az bir kayıpla yüzde-doksan dokuz kazanma şansımız var; çünkü bir barış hükümetine karşı, *birlikler yürümeyeceklerdir.* Hatta Petrograd'da Kerenski'nin, "kendisine bağlı" bir süvari birliği vb. olsa bile, iki yandan gelen bir saldırı ve ordunun *bizim için* duyduğu yakınlık karşısında Kerenski,

* "İktidarın alınmasını" kararlaştırmak için 20 Ekim günü Sovyetler kongresini "toplanmaya çağırmak", ayaklanma tarihini budalaca "saptama"nın ta kendisi değil midir? İktidar bugün alınabilir, ama 20-29 Ekim arasında size aldırmayacaklardır.

** Birliklerin konaklamalarını vb. incelemek için, parti ne yaptı? Ayaklanmayı bir "sanat" olarak ele almak için? — Merkez yürütme komitesindeki, vb. konuşmalardan başka hiçbir şey!!

teslim olma zorunda kalacaktır. Eğer bugünkü olanaklarımızla iktidarı almazsak, sovyetler iktidarı üzerindeki bütün sözler, *yalan*dan başka bir şey değil demektir.

İktidarı şimdi almamak, merkez yürütme komitesinde gevezelik etmeyi "beklemek", "organ (sovyet) için savaşmak", "kongre için savaşmak" ile yetinmek, *devrimin batmasına neden olmak* demektir.

Merkez komite, Demokratik Konferansın başından beri bu konu üzerinde söylediklerime *yanıt bile* vermediği ve merkez organ, Önparlamentoya katılma onur kırıcı kararı, sovyet prezidyumunda menşeviklere bir koltuk verilmesi, vb., vb. gibi bolşeviklerin apaçık yanlışlıkları üzerine makalelerimde verdiğim bilgileri *çizdiği* için, bunda merkez komitenin konuyu tartışmayı bile kabul etmediğine "ince" bir anıştırma, ağzımı kapamaya ve beni istifaya çağrıya ince bir anıştırma görmek zorundayım.

*Merkez komite*den *istifa isteğimi sunmak* zorundayım, parti *saflarında* ve parti kongresinde propaganda yapma hakkımı saklı tutarak, bu işi de yapıyorum.

Çünkü en derin inancım şu ki, eğer sovyetler kongresini "bekler" ve fırsatı da hemen kaçırırsak, devrimin *batmasına yol açarız.*

29 Eylül *N. Lenin*

P. S. Tüm bir olgular dizisi, Kazak birliklerinin *bile* barış hükümetine karşı yürümeyeceğini ortaya koyuyor! Ama sayıları ne? Neredeler? Ve tüm ordu bizden *yana* birlikler donatmayacak mı?

I-III ve V. bölümler
23 (7) Ekim 1917'de
Raboçi Put gazetesinin
30. sayısında yayınlandı.

ORTADA GÖRÜNMEYEN BİRİNİN ÖĞÜTLERİ

BU SATIRLARI 8 Ekim günü yazıyorum. Ancak, 9 Ekimde Petrogradlı yoldaşlarımın ellerine geçeceği konusunda da büyük bir umudum yok. Belki 10 Ekimde toplanması kararlaştırılan kuzey bölgesi sovyetler kongresi[88] için de yoldaşların eline çok geç ulaşacak. Gene de Petrograd ve bütün "çevre" işçi ve askerlerinin, henüz başlamamış olmakla birlikte yakında başlaması olanaklı eylemini düşünerek, bu "Ortada Görünmeyen Birinin Öğütleri"ni sunmaya çalışacağım.

Tüm iktidarın sovyetlere geçmesi gerektiği açıktır. Proleter devrimci (ya da bolşevik, bugün bu ikisi aynı anlama geliyor) iktidarın, dünya emekçi ve sömürülenlerinin, özellikle savaşan ülkeler emekçi ve sömürülenlerinin ve hele Rus köylülüğünün en büyük sevgi ve kesin desteğine sahip olacağı da, her bolşevik için söz götürmez bir şey olmalıdır. Herkesin çok iyi bildiği ve uzun zamandan beri tanıtlanmış olan bu gerçekler üzerinde durmak, zahmete değmez.

Bütün arkadaşlar için belki iyice açık olmayan bir nokta üzerinde, yani iktidarın sovyetlere geçmesinin bugün gerçekte silahlı ayaklanma anlamına geldiği üzerinde durmak gerekiyor. Sorun, açık gibi görünebilir; ama kimse bu konuyu derinden derine incelemedi ve incelemiyor. Şimdi silahlı ayaklanmadan vazgeçmek, bolşeviklerin temel sloganından (tüm iktidar sovyetlere) ve genel olarak proleter devrimci enternasyonalizmden vazgeçmek anlamına geliyor.

Oysa silahlı ayaklanma, siyasal savaşımın *özel* bir biçimidir; dikkatle incelenmesi gereken özel yasalara bağlıdır. Karl Marx,

"*savaş gibi silahlı ayaklanma da bir sanattır*" diye yazarken, bu gerçeği dikkate değer bir belirginlikle dile getiriyordu.

İşte bu sanatın, Marx'ın sergilemiş olduğu başlıca kuralları:

1) Ayaklanmayla hiçbir zaman oyun *oynamamak,* ancak ona başlanınca da *sonuna değin götürmenin* gerekli olduğu fikrini kafaya iyice koymak.

2) Kararlaştırıcı yerde, kararlaştırıcı anda, ne pahasına olursa olsun *büyük bir güç üstünlüğü* toplamak; yoksa daha iyi bir hazırlık ve daha iyi bir örgütlenmeye sahip olan düşman, ayaklananları ortadan kaldıracaktır.

3) Ayaklanma bir kez başladıktan sonra, en büyük *kararlılık* ile davranmak ve ne pahasına olursa olsun *saldırıya* geçmek gerekir. "Savunma, silahlı ayaklanmanın ölümüdür."

4) Düşmanı beklemediği anda bastırmaya, birliklerinin henüz dağınık bulundukları zamanı yakalamaya çalışmak gerekir.

5) *Her gün* (eğer bir kent sözkonusu ise, her saat denebilir) küçük küçük de olsa başarılar kazanmak ve ne pahasına olursa olsun "*moral üstünlük*"ü korumak gerekir.

Silahlı ayaklanmaya ilişkin olarak Marx, bütün devrim derslerinin bilançosunu, "tarihin en büyük devrimci taktik ustası Danton'un: cesaret, cesaret, gene cesaret"[89] sözleriyle özetliyordu.

Rusya'ya ve 1917 Ekimine uygulanırlarsa, bu ilkeler şu anlama geliyor: Petrograd üzerine elden geldiğince ansızın ve elden geldiğince çabuk ve aynı zamanda hem dışardan, hem içerden, hem işçi mahallelerinden, hem Finlandiya'dan, hem Reval'den, hem de Kronştadt'tan eşzamanlı saldırı, *tüm* donanmanın saldırısı, bizim "burjuva muhafız"ımızın (harbokulu öğrencileri), "*chouan* birlikleri"mizin (Kazak birlikleri), vb. 15-20 bin (belki daha çok) kişisinden *son derece* üstün güçlerin yığılması.

Başlıca *üç* gücümüzü: donanmayı, işçileri ve ordu birliklerini, en başta: a) telefonu, b) telgrafı, c) garları, d) köprüleri, ne pahasına olursa olsun ele geçirmek ve elde tutmak için düzenlemek.

En gözüpek öğeleri (vurucu birliklerimiz ve *işçi gençlik,* ayrıca en iyi denizciler) seçmek ve bütün önemli noktaları ele geçirebilmeleri ve her yerde bütün önemli harekatlara *katılabilmeleri için,* onları küçük müfrezeler biçiminde dağıtmak, örneğin:

Petrograd'ı kuşatıp yalıtmak ve donanmanın, işçilerin ve birliklerin birleşik saldırısıyla ele geçirmek gibi *ustalık ve büyük cesaret* gerektiren bir iş.

Tüfekler ve bombalarla donatılmış en iyi işçilerden, düşman "merkez"lerine (askerî okullar, telgraf, telefon, vb.) saldıracak ve sloganları son *kişiye kadar ölmek, ama düşmanı geçirtmemek* ola-

cak müfrezeler kurmak.

Ayaklanma kararlaştırıldığında yöneticilerin, Danton ve Marx'ın büyük ilkelerini başarı ile uygulayacaklarını umalım.

Rus devriminin ve dünya devriminin başarısı, iki üç günlük savaşıma bağlı.

8 (21) Ekim 1917 günü yazıldı.
İlk kez 7 Kasım 1920'de
Pravda'nın 250. sayısında yayınlandı.
İmza: *Ortada görünmeyen biri*

KUZEY BÖLGE SOVYETLERİ KONGRESİNE KATILAN BOLŞEVİK YOLDAŞLARA MEKTUP

YOLDAŞLAR! Devrimimiz son derece bunalımlı bir dönemden geçiyor. Bu bunalım, dünya sosyalist devriminin büyüme ve tüm dünya emperyalizminin ona karşı yürüttüğü büyük savaşım bunalımıyla örtüşüyor. Partimizin sorumlu yöneticilerine, çok büyük bir görev düşüyor. Eğer bu görevi yerine getiremezlerse, uluslararası proleter hareketi tam bir başarısızlık tehdit ediyor. Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki, oyalanmak demek, mutlak bir ölüme gitmek demektir.

Uluslararası duruma bir göz atın. Dünya devrimi, söz götürmez bir biçimde yükseliyor. Çek işçilerinin ayaklanması, hükümetin paniğe kapıldığını gösteren inanılmaz bir kan dökücülükle bastırıldı. İtalya'da, Torino'da yığınların bir patlamasına değin gidildi.[90] Ama en önemli olgu, Alman donanmasının ayaklanmasıdır. Devrimin, Almanya gibi bir ülkede, hele güncel koşullar içinde karşılaştığı son derece büyük güçlükleri düşünmek gerek. Hiç kuşkusuz, Alman donanmasının ayaklanması, dünya devriminin büyük büyüme bunalımını ortaya koyuyor. Almanya'nın yenilgisini savunan şovenlerimiz, her ne kadar Alman işçilerinden hep birden ayaklanmalarını isterlerse de, biz Rus enternasyonalist devrimcileri, 1905 ve 1917 yıllarının deneyimiyle biz, devrimin büyümesinin askerlerin ayaklanmasından daha açık bir belirtisinin düşünülemeyeceğini biliriz.

Bugün Alman devrimcileri karşısında, nasıl bir durum içinde olduğumuzu düşünün. Onlar bize şöyle diyebilirler: Bizim, açıkça devrime çağıran bir tek Liebknecht'imiz var. Onun da sesi, zindanla boğuldu. Devrimin zorunluluğunu ortaya koyan bir gazetemiz

yok; toplantı özgürlüğümüz yok. Bir tek işçi ve asker temsilcileri sovyetimiz yok. Sesimiz, geniş yığınlara büyük bir güçlükle ulaşıyor. Ve biz, belki de yüzde-birlik bir şansla, bir ayaklanma girişiminde bulunduk. Ve siz, Rus enternasyonalist devrimcileri, altı aydır propaganda özgürlüğünüz var, yirmi kadar gazeteniz var, bir sürü işçi ve asker temsilcileri sovyetiniz var, her iki başkent sovyetinde de üstün durumdasınız, tüm Baltık donanması ve tüm Finlandiya Rus ordusu sizden yana ve ayaklanmanızın başarı şansı yüzde-doksan dokuz olduğu halde, bizim ayaklanma çağrımıza yanıt vermiyor, kendi emperyalist Kerenski'nizi alaşağı etmiyorsunuz.

Evet, eğer böyle bir anda, böylesine elverişli koşullar içinde, Alman devrimcilerinin bu çağrısına *yalnızca*... kararlar alarak yanıt verirsek, gerçekten Enternasyonal hainleri durumuna düşeriz.

Uluslararası emperyalistlerin, Rus devrimine karşı kendi aralarında gitgide daha iyi anlaştıklarını ve ona karşı komplo kurduklarını hepimizin çok iyi bildiğini de ekleyin. Uluslararası emperyalizm gitgide, ne pahasına olursa olsun Rus devrimini bastırmak, onu askerî önlemler ve Rusya zararına yapılan bir barış yoluyla boğmak ereğine yöneliyor. Dünya sosyalist devrim bunalımını özellikle ağırlaştıran şey, ayaklanmanın her ertelenmesini son derece tehlikeli ve bizim bakımımızdan hemen hemen caniyane bir duruma getiren şey, işte bu.

Sonra, Rusya'nın iç durumunu düşünün. Yığınların Kerenski'ye ve genel olarak emperyalistlere karşı körü körüne güvenini dile getiren uzlaşmacı küçük-burjuva partilerin başarısızlığı, tam olgunluğuna vardı. Bu başarısızlık, tamdır. Sovyetler siyasal grubunun, Demokratik Konferansta koalisyona karşı oy vermesi, köylü temsilcileri yerel sovyetleri *çoğunluğunun* (Avksentiyevler'in ve Kerenski'nin öteki dostlarının başında bulundukları kendi merkez sovyetlerine rağmen) koalisyona karşı oy vermesi, işçi nüfusun köylülüğe daha yakın olduğu ve oyların *%49'dan çoğunun* bolşeviklere gittiği (askerler arasında, 17.000 üzerinden 14.000) Moskova'daki seçimler, halk yığınlarının Kerenski ve çıkarlarını Kerenski ve hempaları ile birleştiren kimseler karşısındaki güveninin tam yıkılışını ortaya koymuyor mu? Halk yığınlarının bolşeviklere bu oylamadan daha açık bir biçimde, "bizi yönetin, sizi izleyeceğiz" diyebilmeleri düşünülebilir mi?

Ve halk yığınları içinde böylece çoğunluğu kazanmış olan bizler, her iki başkent sovyetlerini de fethetmiş olan bizler, bekleyecektik. Neyi bekleyecektik? Rus devriminin bastırılması için *hem* Buchanan, *hem* de Wilhelm'le, doğrudan doğruya ya da değil, açık-

ça ya da değil, bir komplo kuran Kerenski ve kornilovcu generallerin, Petrograd'ı Almanlara teslim etmelerini.

Halk, Moskova seçimlerinde ve sovyetlerin yenilenmesinde, bize güvenini ortaya koydu. Ancak, bu kadarı yetmez. Artan bir duygusuzluk ve ilgisizlik belirtileri de var. Bunu anlamak güç değil. Kadetlerin ve pohpohçularının haykırdıkları gibi bu, devrimin bir sona ermesini değil, seçimlerle ve kararlarla beslenen güvenin bir sona ermesini gösteriyor. Devrimde yığınlar, yönetici partilerden söz değil, iş; karşılıklı konuşma değil, savaşımda zafer beklerler. Halkta, bolşeviklerin de ötekilerden daha iyi olmadıkları, çünkü kendilerine gösterilen güvenden sonra, onların da *harekete geçmesini* bilmedikleri kanısının kendisini gösterebileceği an, yakındır...

Tüm ülkede köylü ayaklanması alevleniyor. Kadetler ve uydularının, bu ayaklanmayı her bakımdan küçümsedikleri, "pogrom"lara, "anarşi"ye benzettikleri gün gibi ortada. Bu yalan, ayaklanma merkezlerinde toprağın köylülere verilmeye başlaması olgusuyla çürütüldü. Çünkü "pogrom"lar ve "anarşi", şimdiye kadar böylesine güzel siyasal sonuçlara hiçbir zaman götürmedi!

Köylü ayaklanmasının engin gücünü tanıtlayan şey, uzlaşıcıların ve *Dyelo Naroda* sosyalist-devrimcilerinin, *hatta* Breşko-Breşkovskaya'nın bile, hareketi önlemek için, köylüler büsbütün taşmadan önce, toprağın köylülere verilmesinden sözetmeye başlamış olmalarıdır.

Ve biz de, şu son günlerde sosyalist-devrimcilerin ta kendileri tarafından kornilovcu olarak maskesi düşürülmüş olan kornilovcu Kerenski'nin buyruğundaki Kazak birliklerinin, bu köylü ayaklanmasını *bölüm bölüm* bastırıp bastırmayacaklarını görmeyi bekleyecektik.

Hepimizin benimsediği ve dilinden düşürmediği sloganın bugün kazandığı *özel* anlamı, partimizin birçok yöneticisinin kavrayamadığı açıkça görülüyor. Tüm iktidar sovyetlere sloganından sözediyorum. Bu altı devrim ayı boyunca, bu sloganın ayaklanma anlamına *gelmediği* dönemler, gelmediği anlar oldu. Belki bu dönemler, bu anlar, yoldaşlardan bir bölümünün gözlerini bağladı ve şimdi bizim için bu sloganın, hiç değilse Eylül ortasından beri, *bir ayaklanma çağrısı anlamına geldiğini* onlara unutturdu.

Bu bakımdan en küçük bir kuşkuya yer yok. *Dyelo Naroda*, "Kerenski hiçbir durumda boyun eğmeyecek" dediği zaman, son günlerde bunu "herkesin anlayabileceği" bir dille açıkladı. Eğmeyecek, ben de o kanıdayım!

"Tüm iktidar sovyetlere" sloganı, şimdi bir ayaklanma çağrısın-

dan başka bir şey değildir. Ve eğer aylardan beri yığınları ayaklanmaya, burjuvazi ile uzlaşmamaya çağıran bizler, yığınlar bize olan güvenlerini dile getirmiş oldukları halde, bu yığınları devrimin iflasının eşiğinde ayaklanmaya götürmezsek, kusur hiç itirazsız hepimizin olacaktır.

Kadetler ve uzlaşmacılar, bizi 3-5 Temmuz günleri örneğiyle, Kara Yüzler propagandasının gelişmesiyle, vb. ürkütmeye çalışıyor. Ama eğer biz 3-5 Temmuz günlerinde bir yanlışlık yaptıysak, bu yanlışlık yalnızca iktidarı elimize almamaktı. Bunun o zaman bir kusur olmadığını sanıyorum. Çünkü *henüz* çoğunluğumuz yoktu; ama şimdi bu, ölümcül bir yanlışlık ve bir yanlışlıktan da kötü bir şey olur. Kara Yüzler propagandasının gelişmesi anlaşılır bir şey; proleter ve köylü devrimi karşısında, aşırıların tepkisidir bu. Ama, bunu ayaklanmaya *karşı* kanıt olarak kullanmak, gülünçtür; çünkü kapitalistler tarafından parayla tutulan Kara Yüzler'in güçsüzlüğü, *kara çetenin savaşımındaki güçsüzlüğü,* tanıtlanmaya bile değmez. Savaşımda, yalnızca bir sıfırdır bu çete. Kornilov ve Kerenski, savaşımda yalnızca "vahşi tümen"e ve Kazaklara dayanabilirler. Oysa moral bozukluğu, şimdi Kazakları da sarmış bulunuyor ve üstelik, kendi Kazak bölgelerinde köylüler, onları bir iç savaşla tehdit ediyor.

Ben bu satırları 8 Ekim Pazar günü yazıyorum; siz onları 10 Ekimden önce okuyamayacaksınız. Buradan geçen bir yoldaştan, Varşova hattı yolcularının, "Kerenski Kazakları Petrograd üzerine götürüyor!" dediklerini öğrendim. Bu çok olanaklı; eğer olguyu *bütün yönleri ile* araştırmaz ve eğer *Kornilov'un ikinci dalgayı oluşturan birliklerinin* güç ve düzenini *irdelemezsek,* gerçekten suçlu bir duruma düşeriz.

Kerenski, iktidarın sovyetlere geçmesini engellemek için, bu iktidarın hemen barış önerisinde bulunmasını engellemek için, toprağın köylülere hemen verilmesini engellemek için, Petrograd'ı Almanlara teslim etmek[91] ve kendisi de Moskova'ya doğru kirişi kırmak için, Kornilov birliklerini yeniden Petrograd'a yaklaştırdı! İşte, elden gelen en geniş biçimde yayacağımız ve çok büyük bir başarı kazanacak ayaklanma sloganı.

Merkez yürütme komitesinin, toplantıya çağrılmasını Kasıma kadar geciktirebileceği Rusya sovyetler kongresini beklemek, olanaksızdır; duraksamak ve böylece Kerenski'nin gene Kornilov birlikleri getirmesini sağlamak, olanaksızdır. Sovyetler kongresinde, Kerenski'nin yeniden kumpas kurduğu Kornilov'un generallerine karşı, örneğin Vyborg'da düşmanlarına tüm gücünü göstermiş olan Finlandiya, donanma ve Reval de temsil ediliyor. Bunlar hep bir-

likte Petrograd üzerine, Kornilov'un alaylarına karşı ivedi bir donanma, topçu, makineli tüfekçiler ve iki ya da üç kolordu hareketi gerçekleştirebilirler.

Baltık donanmasının, Petrograd'a gelmekle cepheyi Almanlara açacağı bahanesiyle, ikinci saldırı dalgasını oluşturan Kornilov alaylarını hemen bir yenilgiye uğratmak olanağından vazgeçmek, yanlışlıkların en büyüğü olurdu. Kornilovcu karaçalıcılar, genel olarak her türlü yalanı söyledikleri gibi, cephenin Almanlara açılacağını da söyleyeceklerdir; ancak yalan ve kara çalmalardan yılgınlığa kapılmak, devrimcilere yakışmaz. Aslında Kerenski, Petrograd'ı Almanlara teslim edecek, işte bu şimdi gün gibi ortada. Hiçbir karşı güvence, bizim bu konudaki derin inancımızı sarsmayacaktır; çünkü bu inanç, olayların tüm akışından ve Kerenski'nin tüm siyasetinden kaynaklanıyor.

Kerenski ve kornilovcular, Petrograd'ı Almanlara teslim edecek. Öyleyse Kerenski'yi, Petrograd'ı kurtarmak için devirmek gerekir; *öyleyse her iki başkent sovyetlerin*in iktidarı, Petrograd'ı kurtarmak için almaları gerekir. İktidarı aldıktan sonra bu sovyetler, bütün halklara hemen bir barış önerecek ve Alman devrimcileri karşısındaki görevlerini yerine getireceklerdir; böylece bu sovyetler, Rus devrimine karşı uluslararası emperyalizm tarafından tezgahlanan caniyane komploların ezilmesine doğru kesin bir adım da atmış olacaklardır.

Rus devrimi ve dünya devrimini, ancak Baltık donanmasının, Finlandiya, Reval ve Kronştadt birliklerinin, Petrograd önlerinde bulunan Kornilov birliklerine karşı hemen harekete geçmeleri kurtarabilir. Ve bu hareketin *birkaç gün içinde* Kazak birliklerinin bir bölümünün teslimi, öbür bölümünün tam yenilgisi, Kerenski'nin devrilmesi sonucunu verme şansı yüzde-doksan dokuzdur; çünkü her iki başkent işçi ve askerleri, bu hareketi destekleyeceklerdir.

Uygun zamanı bekleyerek oyalanma, ölüm demektir.

"Tüm iktidar sovyetlere" sloganı, şimdi bir ayaklanma sloganıdır. Bu sloganı, bilincine varmadan, üzerinde düşünmeden kullanan biri, kendinden başka kimseye kızmamalıdır. Ama ayaklanmayı da bir *sanat* olarak ele almak gerekir. Bu konu üzerinde Demokratik Konferansta durdum, bugün de duruyorum; çünkü marksizmin öğrettiği şey, *budur;* Rusya'daki ve bütün dünyadaki güncel durumun öğrettiği şey, budur.

Sözkonusu olan, oylamalar değildir; sözkonusu olan, "sol" sosyalist-devrimcileri çekmek değildir; sözkonusu olan, ne taşra sovyetlerinin yardımı, ne de onların kongreleridir. Sözkonusu olan, Petrograd, Moskova, Helsingfors, Kronştadt, Vyborg ve Reval'in

kararlaştırabilecekleri ve kararlaştırmaları da gereken ayaklanmadır. Ayaklanma, elden gelen en büyük ciddiyet, elden gelen en iyi hazırlık, elden gelen en büyük hızlılık ve enerjiyle, ancak *Petrograd önlerinde* ve Petrograd'da kararlaştırılıp gerçekleştirilebilir ve oralarda kararlaştırılıp gerçekleştirilmelidir.

Donanma, Kronştadt, Vyborg ve Reval, Petrograd üzerine yürüyebilirler ve yürümelidirler; Kornilov alaylarını ezebilirler ve ezmelidirler; her iki başkenti de ayaklandırabilirler ve ayaklandırmalıdırlar; yığınlar arasında toprağı hemen köylülere verecek bir iktidar için propaganda yapabilirler ve yapmalıdırlar; Kerenski hükümetini devirebilirler ve devirmelidirler; bu iktidarı kurabilirler ve kurmalıdırlar.

Uygun zamanı bekleyerek oyalanmak, ölüm demektir.

8 Ekim 1917

İlk kez 7 Kasım 1925'te,
Pravda'nın 255. sayısında yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

RSD(B)İP MERKEZ KOMİTESİNİN 10 (23) EKİM 1917 GÜNLÜ OTURUMU[92]

1
RAPOR
TUTANAK

Lenin yoldaş, Eylül başından başlayarak ayaklanmaya karşı belli bir ilgisizliğin ortaya çıktığını söyledi. Bununla birlikte biz, slogan olarak iktidarın sovyetler tarafından alınmasını eğer ciddi bir biçimde ileri sürüyorsak, bu kabul edilmez bir şeydi. Bundan ötürü, sorunun teknik yönünün uzun zamandan beri düşünülmüş olması gerekirdi. Şimdi, boş yere çok zaman geçirildiği ortaya çıktı.

Bununla birlikte sorun, kesin bir biçimde ortaya çıktı ve karar anı da yakındır.

Uluslararası durum, girişkenliği ele almamızı gerektiriyor.

Cephenin Narva'ya değin geri çekilmesi ve Petrograd'ın teslimi için çevrilen dolap, bizi kesin eylemlere daha da çok zorluyor.

Siyasal durum, bizi aynı yönde sonuç çıkarmaya zorluyor. 3-5 Temmuz günleri, kesin eylemlerimiz başarısızlığa mahkum olabilirlerdi, çünkü bizi destekleyecek çoğunluk yoktu. O günlerden bu yana, yükselmemiz dev adımlarıyla sürdü.

Yığınların uzaklık ve ilgisizliği, onların sözlerden ve kararlardan bıkmış bulunmalarıyla açıklanabilir.

Çoğunluk, bugün bizden yanadır. İktidarın alınması için siyasal durum, tamamen olgunlaşmıştır.

Toprak hareketi de aynı yönde gelişiyor; çünkü bu hareketi gemlemek için, pek etkin çabaların gerekeceği açıktır. Tüm toprağın köylülere verilmesi sloganı, bütün köylülerin sloganı durumuna geldi. Demek ki siyasal koşullar gerçekleşti. Sorunun teknik yönünü incelemek gerekiyor. Tüm sorun burada. Bununla birlikte biz de, sonuna-değinciler gibi, ayaklanmanın yöntemli bir biçimde ha-

zırlanmasını bir çeşit siyasal günah olarak görmeye eğilimliyiz.

Bizden yana olmayacağı açık olan Kurucu Meclise kadar beklemek, düşünülmesi olanaksız bir şeydir; çünkü, güçlüklerimizi daha da ağırlaştırmak anlamına gelir bu.

Bölgesel kongreden ve Minsk önerisinden[93] yararlanarak, kesin eylemlere geçmek gerekir.

2
KARAR

Merkez komite, Rus devriminin uluslararası durumunun (tüm Avrupa'da dünya sosyalist devriminin büyümesinin en açık belirtisi olarak Almanya'da donanmanın ayaklanması ve öte yandan, emperyalist barışın Rusya'daki devrimin büyümesine engel olma tehlikesi) —tıpkı askerî durum gibi (Rus burjuvazisi ile Kerenski ve hempalarının Petrograd'ı Almanlara teslim etme yolundaki kuşku götürmez kararları)—, tıpkı sovyetlerdeki çoğunluğun proleter parti tarafından kazanılması gibi, —köylü ayaklanmasına ve partimize güvenini gösteren halkın (Moskova seçimleri) davranışındaki değişikliğe bağlı bulunan bütün bunların ve en son yeni bir Kornilov serüveninin açıkça hazırlanışının (Petrograd'dan birliklerin çekilmesi, Kazakların Petrograd'a getirilmesi, Minsk'in Kazaklar tarafından kuşatılması, vb.)— bütün bunların silahlı ayaklanmayı gündeme getirdiğini kabul eder.

Buna göre, silahlı ayaklanmanın kaçınılmaz ve tamamen olgunlaşmış olduğunu gözönünde tutan merkez komite, bütün parti örgütlerine tutumlarını bu duruma göre belirlemeyi, bütün pratik sorunları (kuzey bölgesi sovyetleri kongresi, Petrograd'dan birliklerin çekilmesi, Moskova ve Minsk'de gerçekleştirilecek eylemler, vb.) bu açıdan inceleme ve çözmeyi önerir.

İlk kez 1922'de, *Proletarskaya Revolutsiya*, n° 10'da yayınlandı.

RSD(B)İP MERKEZ KOMİTESİNİN 16 (29) EKİM 1917 GÜNLÜ OTURUMU[94]

1
RAPOR
TUTANAK

Lenin yoldaş, merkez komite tarafından bir önceki oturumda kabul edilen kararı okudu ve şöyle dedi: Bu karar, iki oy eksik, oybirliği ile kabul edildi. Eğer itirazda bulunan arkadaşlar düşüncelerini açıklamak isterlerse, tartışmalar yeniden açılabilir. Lenin yoldaş şimdilik, kararın alınmasına yol açan nedenleri hatırlattı.

Menşevik ve sosyalist-devrimci partiler, eğer uyuşma siyasetinden uzaklaşsalardı, onlara bir uzlaşma önerilebilirdi. Bu öneri yapılmıştı, ama gerçek şu ki sözkonusu partiler bu uzlaşmayı kabul etmedi. Öte yandan, yığınların bizden yana oldukları daha o sıralarda açıkça ortaya çıkıyordu. Kornilov serüveninden önceydi bu. Konuşmacı bunun kanıtları olarak, Petrograd ve Moskova seçimleri istatistiklerini verdi. Kornilov serüveni yığınları daha da kararlı bir biçimde bize doğru itti. Durum açıktı: ya Kornilov diktatörlüğü, ya da proletarya ve köylülüğün yoksul katmanlarının diktatörlüğü. Tutumumuzu yığınların ruh haline göre belirlemek olanaksız, çünkü bu ruh hali değişken ve önceden görülmesi olanaksız; biz tutumumuzu, devrimin nesnel çözümlemesi ve devrim üzerine yapılabilecek değerlendirme aracıyla belirlemeliyiz. Yığınlar bolşeviklere duydukları güveni gösterdi ve onlardan söz değil eylem, savaşa karşı savaşımda da gözüpek bir siyaset istiyor. Eğer devrimin siyasal çözümlemesine dayanılırsa, anarşik müdahalelerin bile bugün bütün bunları doğruladıkları açıkça ortaya çıkar.

Konuşmacı daha sonra Avrupa'daki durumu çözümledi ve devrimin orada bizdekinden daha da güç olduğunu ileri sürdü. Almanya gibi bir ülkede, eğer işler bir donanma ayaklanmasına kadar

varmışsa, bu orada da işlerin çok ileri gittiğini ortaya koyar. Uluslararası durum bize, bu sırada harekete geçersek tüm proleter Avrupa'yı kendimize kazanacağımızı ve burjuvazinin Petrograd'ı teslim etmek istediğini gösteren nesnel veriler sağlıyor. Burjuvazinin Petrograd'ı teslim etmesini, ancak kenti kendi elimize alarak engelleyebiliriz. Bütün bunlardan, merkez komite kararında sözkonusu edilen silahlı ayaklanmanın gündemde olduğu açıkça ortaya çıkıyor.

Karardan çıkarılacak pratik sonuçlara gelince, onları merkezlerden gelen delegelerin raporlarını dinledikten sonra dile getirmek daha uygun olacak.

Rusya ve Avrupa'daki sınıflar savaşımının siyasal çözümlemesinden, en kararlı ve en etkin siyaset zorunluluğu sonucu, yani yalnızca silahlı ayaklanma sonucu çıkıyor.

2

KONUŞMALAR

TUTANAK

1

Lenin yoldaş, Milyutin ve Şotman ile bir tartışmaya girişiyor ve silahlı kuvvetlerle, askerle dövüşmenin değil, birliklerin bir bölümü ile öbürü arasındaki bir savaşımın sözkonusu olduğunu ileri sürüyor. Burada söylenen şeyde, bir kötümserlik görmüyor. Burjuvazi güçlerinin, pek büyük olmadıklarını ortaya koyuyor. Olgular, bizim düşmandan üstün olduğumuzu gösteriyor. Neden merkez komite girişkenliği ele alamasın? Bilinen verilerden bu sonuç çıkartılamaz. Merkez komite kararını kabul etmemek için, iktisadi dağınıklığın olmadığını, uluslararası durumun karışıklıklara yol açmadığını tanıtlamak gerekir. Eğer profesyonel devrimciler tüm iktidarı istiyorlarsa, ne istediklerini çok iyi biliyorlar demektir. Nesnel koşullar, köylülüğün yönetilme gereksinmesi duyduğunu gösteriyor; köylülük, proletaryayı izleyecektir.

İktidarı elde tutamayacağımızdan korkuluyor; ama tam da şimdi onu en çok elde tutma olanağına sahip bulunuyoruz.

2

Eğer bütün kararlar böyle engellenseydi, bundan daha iyisi yapılamazdı. Şimdi Zinovyev, "tüm iktidar sovyetlere" sloganından vazgeçmek ve hükümet üzerinde baskıda bulunmak gerekir diyor.

Eğer ayaklanma olgunlaşmıştır deniyorsa, komplodan söz etmemek gerekir. Eğer ayaklanma siyasal bakımdan kaçınılmaz ise, onu bir sanat olarak ele almak gerekir. Oysa, siyasal bakımdan ayaklanma, çoktan olgunlaşmıştır.

Ancak bir günlük ekmek olduğu içindir ki Kurucu Meclisi beklemeyeceğiz. Konuşmacı, kararın oylanmasını, kararlı bir biçimde ayaklanma hazırlıklarına girişilmesini ve hareket anının seçilmesinin merkez komite ve sovyete bırakılmasını öneriyor.

3

Zinovyev'e karşı Lenin yoldaş, bu devrimin Şubat Devrimiyle karşılaştırılmasının olanaksız olduğunu söylüyor. Öz olarak, şu kararı öneriyor:

3
KARAR

Kurul, merkez komite kararını bütünüyle onaylar ve onu tamamen destekler. Bütün örgütleri, bütün işçi ve bütün askerleri, silahlı ayaklanmayı her yönüyle ve en gözüpek bir biçimde hazırlamaya, merkez komite tarafından bu amaçla kurulan merkezi desteklemeye çağırır. Merkez komite ve sovyetin saldırıya geçmek için elverişli zamanı ve yararlı araçları gereken zamanda saptayacaklarına olan sarsılmaz inancını belirtir.

İlk kez 1927'de, *Proletarskaya Revolutsiya*, n° 10'da yayınlandı.

BOLŞEVİK PARTİ ÜYELERİNE MEKTUP[95]

YOLDAŞLAR, 18 Ekim Çarşamba günkü Petrograd gazetelerini elde etme olanağını henüz bulamadım. Kamenev ve Zinovyev'in, partimize yabancı bir gazete olan *Novaya Jizn*'deki makalelerinin tam metnini bana telefonla bildirdikleri zaman, inanmak istemedim. Ancak her türlü kuşku olanaksızdı ve bu fırsattan yararlanarak bu mektubu, Perşembe akşamı ya da Cuma sabahı parti üyelerinin eline geçebilecek bir şekilde göndermek zorunda görüyorum kendimi, çünkü *grev kırıcılarının* bu inanılmaz davranışı karşısında susmak, ağır bir suç olurdu.

Pratik bir sorun ne kadar ciddiyse, grev kırıcısı olarak davranan insanlar ne kadar sorumlu ve "gözde" kişilerse, davranışları o kadar tehlikelidir, bu grev kırıcılarını atmak o kadar gereklidir, grev kırıcılarının geçmiş "saygınlık"larının etkisinde kalmak o kadar bağışlanmaz bir kusur durumuna gelir.

Düşünün bir! Parti içinde, Eylülden beri ayaklanma sorununu tartıştığımız biliniyor. Sözkonusu kişiler tarafından kaleme alınmış bir tek mektup ya da bir tek yapraktan sözedildiğini kimse işitmedi! Ve şimdi sovyetler kongresinin, denilebilir ki öngününde, iki gözde bolşevik *çoğunluğa karşı* ve apaçık bir şey ki *merkez komiteye de karşı,* müdahalede bulunuyor. Bu açıkça söylenmiş değil, ama açıkça söylenmemesi daha da kötü; çünkü, anıştırma yoluyla konuşmak, daha da tehlikeli.

Kamenev ile Zinovyev'in bildiri metninden, açıkça merkez komiteye karşı dikildikleri sonucu çıkıyor, yoksa bildirileri anlamsız olurdu; ama tam tamına merkez komitenin *hangi kararına karşı çıkıyorlar?* Bunu söylemiyorlar.

Neden?

Nedeni açık. Çünkü merkez komite. bu kararı yayınlamadı.

Bundan ne sonuç çıkar?

Son derece önemli, yaşamsal bir sorun üzerinde, bunalımlı 20 Ekim gününün öngününde, iki "gözde bolşevik", partiye *yabancı* basında ve üstüne üstlük, bu konuda *işçi partisine karşı burjuvaziyle el ele yürüyen* bir gazetede, parti merkezinin *yayınlanmamış* bir kararına saldırıyor!

Ancak bu müdahale, 1905-1907'de parti dışı basında yer alan ve partinin öylesine sert bir biçimde kınadığı, Plehanov'unkiler de olsa bütün müdahalelerden bin kez daha aşağılık ve *bir milyon kez daha zararlı* bir saldırı! O zaman yalnızca seçimler sözkonusu idi, oysa bugün iktidarın alınması ereğiyle ayaklanma sözkonusu!

Ve bu sorun üzerinde, merkez tarafından alınan karardan *sonra*, partiye yabancı bir gazetede, Rodzyankolar'ın ve Kerenskiler'in önünde, *yayınlanmamış* bir karara karşı çıkmaktan daha kötü bir grev kırıcıları, daha kötü bir hainler davranışı düşünülebilir mi?

Eğer eski yoldaşlarla geçmiş ilişkilerim nedeniyle, onları kınamakta duraksayacak olsaydım, kendimi lekelenmiş olarak görürdüm. Artık onları yoldaş saymadığımı ve partiden çıkarılmaları için merkez komitede de, kongrede de bütün gücümle savaşım vereceğimi açıkça söylüyorum.

Çünkü, yaşamın ayaklanmayla gitgide daha sık yüz yüze getirdiği bir işçi partisi, merkez tarafından yayınlanmamakla birlikte kendisi tarafından alınan kararlar, eğer partiye yabancı basında suçlanıyor ve savaşçıların safları içine duraksama ve karışıklık sokuluyorsa, bu güç görevi yerine getirebilecek bir durumda değil demektir.

Zinovyev ve Kamenev efendiler, varsınlar bir on kadar yolunu şaşırmış ya da Kurucu Meclis adayı herifle, kendi öz partilerini kursunlar. İşçiler, bu partiye katılmayacaklardır; çünkü bu partinin ilk sloganı, şu olacaktır:

"Merkez komite oturumlarında kesin savaşım sorunu üzerinde yenilgiye uğrayan merkez komite üyeleri, parti dışı basında partinin yayınlanmamış kararlarını eleştirmeye yetkilidirler."

Varsınlar, *bu örneğe uygun* bir parti kursunlar; bizim bolşevik işçi partimizin, bunda kaybedecek hiçbir şeyi yoktur.

Bütün belgeler yayınlandığı zaman, Zinovyev ve Kamenev'in grev kırıcı tutumları daha da açık bir biçimde ortaya çıkacaktır. Bu arada, işçilerin karşısına şu sorun konsun:

"Rusya sendika yönetiminin, bir aylık bir tartışmadan sonra ve %80'den yüksek bir çoğunlukla, bir grev hazırlama gerektiğine, ancak grev tarihini ya da başka herhangi bir şeyi yayınlamanın sırası

olmadığına karar verdiğini kabul edelim. Karardan *sonra* iki üyenin, kendi "kişisel görüş"lerini haksız yere ileri sürerek, bu kararın değişmesi için yalnızca yerel gruplara mektup yazmakla kalmadıklarını, ayrıca mektuplarını parti *dışı* gazetelerde de yayınlattıklarını düşünelim. Ensonu bunların bu gazetelerde, henüz yayınlanmamış da olsa bu karara saldırdıklarını ve kapitalistler önünde grevi gözden düşürmeye koyulduklarını varsayalım.

İşçilerin bu türlü grev kırıcılarını kendi saflarından atmakta duraksayıp duraksamayacaklarını söyleyin."

Ayaklanma sorununa gelince, 20 Ekime o kadar yakın olan bugün, grev kırıcıların partiye yabancı basındaki müdahaleleriyle davanın ne derecede tehlikeye girdiğini uzaktan yargılayamam. Böylece yol açılan zararın, *pratik bakımdan* çok büyük olduğu kuşkusuz; bunu onarmak için, her şeyden önce grev kırıcıların partiden atılmasıyla, bolşevik cephe birliğini yeniden kurmak gerekir.

Ayaklanmaya karşı ileri sürülen ideolojik kanıtların güçsüzlüğü, onları gün ışığına çıkardığımız ölçüde açıklık kazanacaktır. Şu son günlerde, *Raboçi Put*'a bu konuda bir makale gönderdim, yazıkurulu bu makaleyi yayınlamayı olanaksız görüyorsa, parti üyeleri herhalde elyazması olarak okuyabileceklerdir.[96]

Bu "ideolojik" kanıtlar, eğer böyle denebilirse, ikiye indirgenebilir: Önce, Kurucu Meclisi "beklemek". Bekleyelim, belki başarırız; işte tüm kanıt. Açlıkla, dağınıklıkla, sabrı tükenmiş askerlerle, Rodzyanko'nun Petrograd'ı Almanlara teslim etmek için aldığı önlemlerle, lokavtlarla, belki gene de başarırız.

Bakarsın olur, işte kanıtın tüm gücü.

İkinci olarak, göze batan bır kötümserlik. Her şey burjuvazi ve Kerenski için gönüllerince yürüyor; bizde ise, her şey kötü. Kapitalistler hayran olunacak derecede hazır, işçilerde her şey kötü gidiyor. Askerî duruma ilişkin olarak, "kötümser"ler bas bas bağırırken, "iyimser"ler susuyor; çünkü Rodzyanko ve Kerenski karşısında bir şey açıklamaktan hoşlanan, kuşkusuz grev kırıcıları dışında kimse yok.

Hava ağır. Sorun güç. İhanet kaygı verici.

Ama gene de sorun çözülecek, işçiler saflarını sıklaştıracak, köylü ayaklanması ve cephedeki askerlerin aşırı sabırsızlığı etkilerini gösterecek! Safları daha da sıklaştıralım, proletarya yenmelidir!

18 (31) Ekim 1917 günü yazıldı.
İlk kez 1 Kasım 1927'de
Pravda, n° 250'de yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

DEĞERLİ yoldaşlar, kendine saygısı olan bir parti, kendi içinde ne grev kırıcılarına hoşgörü gösterebilir, ne de onların etkinliğine. Bu, açık. Ve Zinovyev ile Kamenev'in parti dışı basındaki müdahaleleri üzerinde ne kadar düşünülürse, davranışlarının, sözün bütün anlamıyla bir grev kırıcıları eylemi olduğu o kadar söz götürmez bir biçimde ortaya çıkar. Kamenev'in, Petrograd sovyetinin oturumundaki kaytarması, iyice aşağılık bir şey; gördüğünüz gibi o, Trotski ile tamamen aynı kanıda. Ama Trotski'nin düşmanlar karşısında söylediğinden çoğunu *söyleyemeyeceğini,* söylenmemesi gerektiğini, buna hakkı olmadığını anlamak güç mü? Şu anda tamamen olgunlaşmış olan silahlı ayaklanmanın zorunluluğu üzerindeki, eksiksiz hazırlık üzerindeki, vb. kararını düşmandan saklayan partinin *görevinin,* açık bildirimlerde bu kararın, yalnız "kusur"u değil, ayrıca girişkenliği de düşman üzerine atmaya *zorladığını* anlamak güç mü? Ancak çocuklar bunu anlamakta güçlük çekerlerdi. Kamenev'in kaytarması, düpedüz bir kalleşlik, Zinovyev'in kaytarması için de aynı şeyi söylemek gerek. Hiç olmazsa onun (anlaşıldığına göre parti merkez organına gönderilmiş olan) "açıklama" mektubu, görmüş olduğum tek şey (çünkü, *burjuva* basının çevresinde bunca gürültü kopardığı kişisel görüşünü, "sözde kişisel görüş"ünü ben, merkez komite üyesi olan ben, *şimdiye değin* görmedim). İşte Zinovyev'in "kanıt"larından biri: Lenin mektuplarını, "herhangi bir karar alınmadan *önce*" çeşitli arkadaşlara gönderdi, ama siz protestoda bulunmadınız. Zinovyev'in yazdığı sözcüğü sözcüğüne bu ve *önce* sözcüğünün altını da dört çizgi ile kendisi çiziyor. Merkez organ grev üzerine bir karar almadan *önce,*

grevden yana ve greve karşı propaganda yapılabileceğini, ama grevden yana karar alındıktan *sonra* (bu kararın düşmandan saklanması ek kararından da *sonra*), greve karşı propaganda yapmanın, grev kırıcısı olarak davranmak demek olduğunu anlamak güç mü? Herhangi bir işçi bunu anlayacaktır. Silahlı ayaklanma, Eylülden beri yönetimde tartışıldı. İşte Zinovyev ve Kamenev'in, kanıtlarını gören *herkesin* dört başı mamur şaşkınlıklarını ölçebilmeleri için, yazılı olarak müdahale edebilecekleri ve müdahale etmelerinin de gerektiği an. Karar alınmadan *önce* tam bir ay partiden kendi görüşünü saklamak ve bu karardan *sonra* kendi kişisel görüşünü göndermek demek, grev kırıcısı olarak davranmak demektir.

Zinovyev bu ayrımı anlamamış gibi, merkezden gelen grev kararından sonra, aşağı merciler karşısında bu karara karşı ancak grev kırıcılarının propaganda yapabileceklerini anlamamış gibi davranıyor. Herhangi bir işçi, bunu anlayacaktır.

Oysa Zinovyev, Kamenev'le birlikte bir tek oy almadığı pazar toplantısında olduğu kadar, güncel mektubunda da propaganda yaptı ve merkezin kararlarını baltaladı. Çünkü Zinovyev, "partiye danışılmadığı"nı ve bu türlü sorunların "on kadar adam tarafından kestirilip atılamayacakları"nı ileri sürmek küstahlığını gösterdi. Düşünün bir. Ondan çok merkez komite üyesinin karar oturumuna katıldığını, *genel oturum çoğunluğunun* bu oturumda bulunduğunu, Kamenev'in kendisinin de bu oturumda: "Bu oturum kararlaştırıcı" dediğini, merkez komitenin oturumda bulunmayan üyelerine gelince, bunların Zinovyev ve Kamenev'le *çoğunlukla uzlaşmazlık içinde* olduklarının açıkça malum olduğunu bütün merkez komite üyeleri biliyor. Ve işte Kamenev'in kendisinin *kararlaştırıcı* olduğunu kabul ettiği bir oturumda alınan merkez komite kararından *sonra,* bir merkez komite üyesi, "partiye danışılmadı" diye yazmak yüzsüzlüğünü gösteriyor. "Bu türlü sorunlar on kadar adam tarafından kestirilip atılamaz", — sözcüğün bütün anlamıyla, bir grev kırıcısı davranışıdır bu. Parti kongresine kadar, kararı merkez komite alır. Kararı merkez komite aldı. Karardan *önce,* hiçbir şey yazmamış olan Kamenev ve Zinovyev, karar alındıktan *sonra* merkez komite kararına *karşı çıkmaya* koyuldu.

Sözcüğün bütün anlamıyla, bir grev kırıcıları davranışıdır bu. Karar bir kez alındıktan sonra, bir grevi hemen ve *gizlice* hazırlamak sözkonusu olur olmaz, hiçbir itiraz *kabul edilemez.* Zinovyev, bugün *bizi* "düşmana haber vermek"le suçlama yüzsüzlüğünde bulunuyor. Peki ama, yüzsüzlük nerede duracak? *Parti dışı* basında yazanlar değilse, gerçekte eylemimize kim zarar verdi, "düşmana haber vererek" grevi kim baltaladı?

Bu belirgin sorun üzerinde, çıkarlarını burjuvazinin çıkarlarıyla birleştiren bir gazetede, partinin "kesin" bir kararına *karşı* yazmak!

Eğer buna da hoşgörü gösterilirse, artık parti yoktur, parti ortadan kaldırılmış demektir.

Bazarov'un öğrendiği ve parti dışı bir gazetede yazdığı şeye "kişisel görüş" adım vermek, parti ile alay etmek demektir.

Kamenev ve Zinovyev'in parti dışı basındaki bildirimi, parti onların *karaçalıcı yalanlarını* açıkça yalanlayamadığı için, büsbütün aşağılıktır. Tarih konusunda alınan kararları bilmiyorum, diye yazıyor ve yayınlıyor Kamenev, hem kendi adına, hem de Zinovyev adına. (Böyle bir bildirimden sonra Zinovyev, Kamenev'in davranış ve müdahalesinden de tamamen sorumludur.)

Merkez komite, bu olumlamayı nasıl yalanlayabilir?

Grevi ve *seçilen zamanı saklamayı kararlaştırmış* olduğumuz gerçeğini, kapitalistlerin karşısında açıklayamayız.

Zinovyev ve Kamenev'in yalanını, karaçalmasını, *kendi davamıza daha çok zarar vermeksizin* yalanlayamayız. İşte bu iki adamın sınırsız alçaklığı, gerçek ihaneti de buna dayanıyor; çünkü grev yandaşlarının planını bu ikisi, kapitalistlere teslim etti, bizim basınımız sustuğuna göre, herkes işlerin *ne* durumda olduğunu kestiriyor.

Kamenev ve Zinovyev, kendi partileri merkez komitesinin silahlı ayaklanma üzerindeki, silahlı ayaklanmanın hazırlanması ve bu ayaklanma için seçilen tarih konusunda düşmandan saklanan sır üzerindeki kararını, Rodzyanko ve Kerenski'ye *teslim etmişlerdir*. Bu bir olgu. Bu olgu, hiçbir kaçamaklı sözle yalanlanamaz. İki merkez komite üyesi bir yalanla, bir karaçalmayla, işçilerin kararını kapitalistlere *teslim* etmişlerdir. Buna ancak bir tek karşılık verilebilir ve merkez komitenin şöyle bir ivedi kararıyla verilmelidir de:

"Zinovyev ve Kamenev'in parti dışı basındaki müdahalesinin, sözcüğün tam anlamıyla bir grev kırıcıları eylemi olduğunu kabul eden merkez komite, her ikisini de partiden çıkarır."

Bir zamanlar yakınım olan eski yoldaşlar üzerine bu sözleri yazmak güç. Ancak ben, bu konudaki duraksamayı ağır bir suç olarak görürdüm; çünkü herkesin tanıdığı grev kırıcılarını cezalandırmayacak bir devrimci parti, *hapı yutardı.*

Silahlı ayaklanma sorunu, hatta davamızı Rodzyanko ve Kerenski'ye satan grev kırıcıları ayaklanma tarihini uzun zaman için geriye atmış olsalar bile, *ortadan kalkmamıştır,* parti tarafından ortadan kaldırılmamıştır. "Herkesin tanıdığı" grev kırıcılarına ara-

mızda *hoşgörü göstererek* silahlı ayaklanmaya nasıl hazırlanılabilir ve silahlı ayaklanma nasıl hazırlanabilir? Onlar ne kadar tanınmış kişilerse, o kadar *tehlikelidirler,* onları "bağışlamak" da o kadar yaraşmaz bir iştir. *On n'est trahi que par les siens** der Fransızlar. Ancak *bizimkilerden biri* bir hain olabilir.

Grev kırıcıları ne kadar "*tanınmış*" kişilerse, onları hemen partiden çıkartarak o kadar çabuk cezalandırmak gerekir.

İşçi partisi, esenliğe ancak böyle kavuşturulabilir, bir düzine alçalmış küçük aydından ancak böyle arındırılabilir, devrimcilerin safları ancak böyle sıklaştırılabilir ve büyük, çok büyük güçlüklere karşı *devrimci işçilerle birlikte,* ancak böyle gidilebilir.

Merkez komitenin kararlaştırıcı toplantısından *sonra,* Zinovyev ve Kamenev'in Pazar toplantısında *karardan* dönülmesini istemek küstahlığını gösterdikleri ve Zinovyev, toplantı tarafından geri çevrilmiş olan: "Sovyetler kongresi için ayın 20'sinde gelecek olan bolşeviklerle konferansa kadar müdahale etmemek" kararını masum bir hava içinde önerirken, Kamenev'in utanmadan: "Merkez komite başarısızlığa uğradı, çünkü hafta içinde hiçbir şey yapılmadı" (ben bunu *yalanlayamazdım,* çünkü *neyin yapılmış olduğunu* söylemek olanaklı değildi) diye haykırdığı gerçeğini yayınlayamayız.

Düşünün bir: Bir taban militanlar topluluğuna, grev sorununu ertelemeyi ve bu sorunu ayın 20'sindeki kongreye, sonradan ertelenen kongreye göndermeyi... (Zinovyevler Liber-Danlar'a güveniyor) yani onu parti tüzüğünün tanımadığı, merkez komite üzerinde yetkisi *olmayan,* Petrograd'ı *bilmeyen* bir toplantı önüne göndermeyi önermek!

Ve Zinovyev, bundan sonra bir de: "Parti birliği böyle pekiştirilemez" diye yazmak küstahlığını gösteriyor.

Bu küstahlık, bir bölünme tehdidinden başka nasıl adlandırılabilir?

Ben bu tehdidi, sonuna değin gideceğim, işçiler karşısında söz özgürlüğümü kullanacağım ve *neye malolursa olsun,* grev kırıcısı Zinovyev'i grev kırıcısı olarak damgalayacağım diye yanıtlıyorum. Bölünme tehdidine, sonuna değin bir savaş ilanıyla, iki grev kırıcısının parti saflarından atılması için savaşımla yanıt veriyorum.

Aylarca tartışmadan sonra, sendika yönetimi grevin kaçınılmaz olduğuna, olgunlaşmış bulunduğuna karar verdi; grev tarihini, patronlardan saklıyor. Bundan sonra, bu karara karşı çıkacak ve onunla savaşacak militanlar bulmak üzere, yönetimden iki üye tabana gidiyor. O zaman bu iki adam, kapitalistlerin gözü önünde basına yöneliyor ve karaçalıcı bir yalanla, yönetimin kararına iha-

* İnsana ancak kendi yandaşlarından biri ihanet edebilir. –ç.

net ediyor, böylece grevi yarı yarıya baltalıyor ya da onu daha elverişsiz bir zamana ve düşmana haber vererek erteliyor.

İşte sözün bütün anlamıyla bir grev kırıcıları eylemi. Olanaklı olduğu zaman (bölünme tehditleri karşısında) *her şeyi* yayınlama hakkımı saklı tutarak, iki grev kırıcısının partiden çıkarılmasını işte bu nedenle istiyorum.

19 Ekim (1 Kasım) 1917'de yazıldı.
İlk kez 1 Kasım 1927'de
Pravda, n° 250'de yayınlandı.

MERKEZ KOMİTE ÜYELERİNE MEKTUP[97]

YOLDAŞLAR, bu satırları 24 Ekim akşamı yazıyorum, durum son derece tehlikeli. Şimdi ayaklanmayı geciktirmenin ölüm demek olduğu gün gibi açık.

Bugün dananın kuyruğunun kopmak üzere olduğuna, gündemde ne konferansların, ne de kongrelerin (hatta bunlar sovyetler kongreleri de olsa) değil, yalnızca halkların, yığının, silahlı yığınlar savaşımının çözebileceği sorunların bulunduğuna, yoldaşları bütün gücümle inandırmak istiyorum.

Burjuva kornilovcuların zorlaması, savunma bakanı Verhovski'nin görevden alınması, beklemenin olanaklı olmadığını gösteriyor. Harp okulu öğrencilerini vb. silahsızlandırdıktan sonra (eğer direnirlerse tepeledikten sonra), bu akşam, bu gece, hükümeti ne pahasına olursa olsun tutuklamak gerek.

Artık beklenemez!! Her şey yitirilebilir!!

İşte iktidarı almanın dolaysız etkisi: Verhovski'yi kovan ve ikinci bir Kornilov komplosu düzenleyen kornilovcular hükümetine karşı *halkın* (kongrenin değil, ordu ve köylüler başta olmak üzere halkın) korunması.

İktidarı kim almalı?

Şu anda bu, o kadar önemli değil: İster askerî devrimci komite[98] alsın iktidarı, ister onu ancak halk çıkarlarının, ordu çıkarlarının (hemen barış önerisi), köylülerin çıkarlarının (toprağı hemen almak, özel mülkiyeti kaldırmak gerekir), açların çıkarlarının gerçek temsilcilerine devredeceğini açıklayacak "bir başka kurum".

Bütün bölgelerin, bütün alayların, bütün güçlerin hemen seferber olmaları ve beklemeksizin askerî devrimci komiteye, bolşevik

merkez komiteye delegasyonlar göndermeleri ve iktidarın hiçbir durumda, hiçbir bahane altında, ayın 25'ine değin Kerenski ve hempalarının elinde bırakılmamasını buyururcasına istemeleri gerekir; bu işi bu akşam ya da bu gece, ne pahasına olursa olsun, bitirmek gerekir.

Tarih, bugün kazanabilecek (ve bugün kesinlikle kazanacak) olan devrimcilerin, işi başka bir güne bırakmasını bağışlamayacaktır; yarın çok şeyi yitirebilirler, yarın her şeyi yitirebilirler.

İktidarı bugün almakla biz, bu işi sovyetlere karşı değil, ama onlar için yapmış oluyoruz.

İktidarın alınması, ayaklanmanın görevidir; siyasal ereği, sonra açıkça ortaya çıkacaktır.

Belirsiz 25 Ekim oylamasını beklemek, sonumuz olurdu, biçimcilik olurdu; halkın bu gibi sorunları oylarla değil, kuvvetle çözmek hakkı ve görevi vardır; devrimin bunalımlı anlarında halkın, kendi temsilcilerini beklemektense, onların hatta en iyilerini bile yönetmek hakkı ve görevi vardır.

Bütün devrimler tarihi işte bunu tanıtlamıştır ve *devrimin kurtuluşunun,* barış önerisinin, Petrograd'ın kurtuluşunun, açlıktan kurtuluşun, toprağın köylülere verilmesinin kendilerine bağlı olduğunu bile bile fırsatı kaçırmak, devrimciler için cinayetlerin en büyüğü olur.

Hükümet, duraksama gösteriyor. Ne pahasına olursa olsun, *işini bitirmek* gerekir.

Harekete geçmek için beklemek, ölüm demektir.

24 Ekim (6 Kasım) 1917'de yazıldı.
İlk kez 1924'te yayınlandı.

RUSYA YURTTAŞLARINA[99]

GEÇİCİ hükümet, görevden alınmıştır. Devlet iktidarı, Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyetinin organı olan ve Petrograd işçileri ve garnizonunun başında bulunan askerî devrimci komitenin eline geçmiştir.

Halkın uğrunda savaştığı dava: Demokratik barışın hemen önerilmesi, toprak sahiplerinin toprakları üzerindeki mülkiyet hakkının kaldırılması, bir sovyetler hükümetinin kurulması davası, kazanılmıştır.

Yaşasın işçilerin, askerlerin ve köylülerin devrimi!

Petrograd İşçi ve Asker
Temsilcileri Sovyetine Bağlı
Askerî Devrimci Komite

25 Ekim 1917, sabah saat 10.00.

Raboçi i Soldat, n° 8,
25 Ekim (7 Kasım) 1917

İKİNCİ BÖLÜM
SOVYET YÖNETİMİNİN ÖRGÜTLENMESİ

DEVLET VE DEVRİM
MARKSİST DEVLET ÖĞRETİSİ VE PROLETARYANIN DEVRİMDEKİ GÖREVLERİ[100]
[PARÇALAR]

BÖLÜM III
DEVLET VE DEVRİM. PARİS KOMÜNÜ DENEYİMİ (1871). MARX'IN ÇÖZÜMLEMESİ

2. *Kırılan Devlet Aygıtının Yerini Neyle Doldurmalı?*

1847'de Marx, *Komünist Manifesto*'da, bu soruya henüz tamamen soyut bir yanıt, ya da daha doğrusu sorunları belirtmekle birlikte, çözüm yollarını göstermeyen bir yanıt veriyordu. *Komünist Manifesto*'nun yanıtı, kurulan devlet aygıtının yerini "proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesi" yoluyla, "demokrasinin fethi" yoluyla doldurmak biçimindeydi.

Proletaryanın bu egemen sınıf olarak örgütlenmesinin hangi somut biçimlere bürünebileceğinin, demokrasinin en tam, en tutarlı "fethi"yle bu örgütlenmenin hangi belirgin biçimde bağdaşabileceğinin yanıtını Marx, ütopya yoluna sapmaksızın, yığın hareketinin *deneyiminden* bekliyordu.

Komün deneyimi ne kadar sınırlı olursa olsun Marx, *Fransa'da İç Savaş* adlı yapıtında bu deneyimi çok dikkatli bir çözümlemeden geçirdi. Bu yapıttan en önemli parçaları aktaralım:

19. yüzyılda ortaçağdan kalan "merkezî devlet iktidarı, sürekli din, polis, bürokrasi, din adamları ve yargıçlar gibi her yerde varolan organlarıyla birlikte" büyük bir gelişme gösterdi. Sermaye ve emek arasındaki sınıfsal uyuşmazlığın gelişmesi nedeniyle "devlet iktidarı, gitgide toplumsal köleleştirme ereğiyle örgütlenen bir kamu gücü, sınıfsal bir egemenlik aygıtı durumuna geliyordu. Sınıflar savaşımında bir ilerleme oluşturan her devrimden sonra, devlet iktidarının salt bastırıcı niteliği gitgide daha açık bir biçimde ortaya çıkıyordu." 1848-1849 devriminden sonra devlet iktidarı, "Sermaye'nin Emek'e karşı ulusal savaş aygıtı" durumuna geldi. İkinci imparatorluk, bu aygıtı daha da sağlamlaştırdı.

"İmparatorluğun dolaysız antitezi, Komün oldu." "Komün ... sı-

nıf egemenliğinin yalnız monarşik biçimini değil, ayrıca sınıf egemenliğinin kendisini de kaldıracak bir cumhuriyetin ... olumlu biçimiydi."

Sosyalist proleter cumhuriyetin bu "olumlu" biçimi tastamam neye dayanıyordu? Kurmaya başladığı devlet nasıl bir devletti?

"... Komünün ilk kararı ... sürekli ordunun kaldırılması ve yerine silahlı halkın geçirilmesiydi..."

Bu istem, şimdi sosyalist olduğunu ileri süren bütün partilerin programında yer alıyor. Ama bu partilerin programlarının kaç para ettiğini en iyi, 27 Şubat Devriminden hemen sonra bu istemi yerine getirmeyi kabul etmeyen sosyalist-devrimcilerimizin ve menşeviklerimizin davranışı ortaya koydu!

"... Komün, kentin çeşitli bölgelerinden kamu oylamasıyla seçilen belediye meclisi üyelerinden bileşiyordu. Bu üyeler sorumlu ve her an görevden alınabilir bir durumdaydılar. Komün üyelerinin çoğu, doğal olarak işçilerden ya da işçi sınıfının tanınmış temsilcilerinden oluşuyordu..."

"... Polisin siyasal ayrıcalıklarına hemen son verilerek, merkezî hükümetin aleti olmaktan çıkarıldı ve Komünün sorumlu ve her an görevden alınabilir bir görevlisi durumuna getirildi. Yönetimin tüm öbür dallarındaki memurlar da aynı duruma getirildi. Komün üyelerinden en alt düzeydeki görevlilere kadar, bütün kamu hizmetleri karşılığında *işçi ücretleri* ödenecekti. Yüksek devlet görevlilerinin geleneksel rüşvetleri ve temsil ödenekleri, bu yüksek görevlilerin kendileriyle birlikte ortadan kalktı. ... Eski hükümetin maddi iktidar aletleri olan sürekli ordu ve polis kaldırıldıktan sonra Komün, manevi baskı aleti olan "rahipler iktidarı"nı da ortadan kaldırmaya girişti. ... Adalet görevlileri... o yapmacık bağımsızlıklarından yoksunlaştırıldı. Öteki kamu görevlileri gibi onlar da göreve seçimle atanacak, sorumlu ve görevden alınabilir bir duruma geleceklerdi..."[101]

Nitekim Komün, sürekli ordunun kaldırılması, istisnasız bütün memurların seçimle gelmesi ve geri alınabilirliği gibi önlemler aracılığıyla, parçalanan devlet aygıtının yerine "yalnızca" daha tam bir demokrasiyi geçirmiş gibi görünüyordu. Oysa, bu "yalnızca" gerçeklikte, kurumların bambaşka kurumlarla değiştirilmesi gibi şaşırtıcı bir eylemi simgeliyordu. Tastamam bir "niceliğin niteliğe dönüşme" durumuydu bu; tasarlanması olanaklı en tam ve en yöntemli biçimde gerçekleşen demokrasi, burjuva demokrasi olmaktan çıkarak proleter demokrasi durumuna geliyor; devletse (= belirli bir sınıfı bastırmaya yönelik özel güç), artık gerçekten devlet olmayan bir devlete dönüşüyordu.

Ancak burjuvaziyi bastırmak ve direnişini kırmak da bir zorunluluktu. Hele Komün için bu zorunluk, özellikle kendini gösteriyordu ve Komünün yenilgi nedenlerinden biri de bu zorunluluğu yeterli bir kararlılıkla yerine getirememesiydi.

Ama bastırma örgütü bu durumda, artık kölelik döneminde olsun, serflik ve ücretli kölelik döneminde olsun, her zaman görüldüğü gibi nüfusun azınlığı değil, çoğunluğuydu. Oysa kendi baskıcılarını halkın *kendisi* bastırdığı zaman da, *artık* özel bir bastırma gücüne *gerek yoktur*! Devlet, işte bu anlamda *silinmeye başlar*. Bu görevleri ayrıcalıklı bir azınlığın (ayrıcalıklı memurlar, sürekli ordunun yüksek rütbeli subayları), özel kurumların yerine, doğrudan doğruya çoğunluğun kendisi yerine getirebilir ve devlet iktidarının görevleri ne ölçüde halkın tümü tarafından yerine getirilirse, bu iktidar o ölçüde zorunlu olmaktan çıkar.

Bu bakımdan, Komünün aldığı ve Marx'ın özellikle ortaya koyduğu önlemlerden biri, yani bütün temsil ödencelerinin, memurlar topluluğuna yönelik bütün parasal ayrıcalıkların kaldırılması ve *bütün* memur aylıklarının "*işçi ücretleri*" düzeyine indirilmesi son derece dikkat çekicidir. Burjuva demokrasiden proleter demokrasiye, baskıcıların demokrasisinden ezilen sınıfların demokrasisine, belirli bir sınıfı bastırmaya yönelik "*özel güç*" olarak devletten halk çoğunluğunun, yani işçilerin ve köylülerin *genel iktidarı* tarafından baskıcılara karşı uygulanan bastırmaya doğru *yöneliş,* en belirgin biçimde işte burada ortaya çıkar. Ve Marx'ın öğrettiklerinin en çok unutulanları da, işte bu devlet sorununa ilişkin, özellikle çarpıcı ve belki de en önemli nokta üzerinde öğrettikleri oldu! Sayısız basitleştirici yorumlarda, bu konudan hiç sözedilmez. Dinleri devlet dini durumuna geldikten sonra, ilkel hıristiyanlığın devrimci demokratik ruhuyla birlikte "saflık"larını da "unutan" hıristiyanlar gibi, günü geçmiş bir "saflık" olarak bu konuyu gizlemek "görenek" durumuna geldi.

Yüksek devlet memurlarının aylığının azaltılması, "yalnızca", naif, ilkel bir demokratizm istemiymiş gibi görünür. Çağdaş oportünizmin "kurucu"larından biri olan sabık sosyal-demokrat Ed. Bernstein, "ilkel" demokratizme karşı yavan burjuva alaylarını yinelemeye kaç kez çalıştı. Bütün oportünistler gibi, günümüzün kautskicileri gibi Bernstein da, birinci olarak "ilkel" demokratizme belli bir "dönüş" olmadıkça kapitalizmden sosyalizme geçişin olanaksız olduğunu (çünkü ensonu, devlet görevlerinin çoğunluk tarafından, halkın tümü tarafından yerine getirilmesi başka nasıl sağlanabilir?), ikinci olarak kapitalizme ve kapitalist kültüre dayanan "ilkel demokratizm"in, eski ya da prekapitalist dönemlerin ilkel de-

mokratizmi olmadığını hiç mi hiç anlamadı. Kapitalist kültür büyük üretime, fabrikalara, demiryollarına, postaya, telefona, vb. yol açtı. Ve bu *temel üzerinde* eski "devlet iktidarı" görevlerinin büyük bir çoğunluğu öylesine basitleşti ve öylesine basit kayıt kuyut ve denetim işlemlerine indirgenebildi ki bir ilkokul eğitimi gören herkesin yapabileceği bir duruma, basit bir "işçi ücreti" karşılığında yapılabilecek bir duruma geldi. Öyleyse bu görevlerin her türlü ayrıcalıklı ve "hiyerarşik" niteliği yok edilebilir (ve edilmelidir de).

İstisnasız bütün memurların her işe seçimle gelip *her an* görevden geri alınabilmeleri, maaşlarının normal bir "işçi ücreti" düzeyine indirilmesi gibi işçilerin ve köylülerin çoğunluğunun çıkarlarını son derece dayanışık bir duruma getiren basit ve "anlaşılması kolay" demokratik önlemler, aynı zamanda kapitalizmden sosyalizme götüren köprü hizmetini de görürler. Devletin yeniden örgütlenmesine, toplumun salt siyasal yeniden örgütlenmesine ilişkin olmakla birlikte bu önlemler, doğal olarak bütün anlam ve bütün değerlerini ancak "mülksüzleştiricilerin mülksüzleştirilmesi"nin gerçekleştirilmesi ya da hazırlanmasına bağlandıkları zaman, yani üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetinin toplumsal mülkiyet durumuna dönüşmesiyle kazanırlar.

"Komün, diye yazıyordu Marx, sürekli ordu, memurculuk gibi iki büyük gider kaynağını ortadan kaldırarak, bütün burjuva devrimlerin o ucuz hükümet sloganını gerçekleştirdi."[102]

Köylülüğün ve öteki küçük-burjuvazi katmanlarının ancak çok küçük bir azınlığı, sözcüğün burjuva anlamıyla "yükselir" ve "başarı kazanır", yani ancak bazı bireyler ya ense kulak yerinde kişiler, burjuvalar ya da güvenceli ve ayrıcalıklı memurlar durumuna gelebilir. Bir köylülüğün olduğu bütün ülkelerdeki köylülerin engin çoğunluğu (ve bu ülkeler çoğunluktadır), hükümet tarafından ezilir ve onu devirmeye can atar; bu köylüler "ucuz" bir hükümet özlemi taşır. Bu görevin üstesinden *yalnız* proletarya gelebilir ve bu işi yaparken, devletin sosyalist yeniden örgütlenmesine doğru da bir adım atmış olur.

3. Parlamentarizmin Ortadan Kaldırılması

"Komün, diye yazıyordu Marx, parlamenter bir örgüt değil, ama hem yürütmeci, hem de yasamacı bir nitelik taşıyan etkin bir örgüt olacaktı."

"... Genel oy hakkı, her üç ya da altı yılda bir halkı parlamentoda yönetici sınıfın hangi üyesinin "temsil edeceği" ve ayaklar altına alacağını (*ver-und zertreten*) kararlaştırmaya yarayacak yerde, tıp-

kı herhangi bir işverenin bireysel seçim hakkından yararlanması gibi, komünler biçiminde örgütlenen halkın kendi işletmeleri için işçiler, denetimciler ve muhasebeciler bulmasına yarayacaktı."[103]

Parlamentarizmin 1871'de yapılan bu dikkat çekici eleştirisi de, sosyal-şovenizm ve oportünizmin egemenliği sonucu, bugün marksizmin "unutulmuş sözleri" arasında yer alıyor. Profesyonel bakan ve parlamenterler, proletarya hainleri ve şimdiki "pratik" sosyalistler, parlamentarizmi eleştirme işini tamamen anarşistlere bıraktı ve bu şaşırtıcı mantık nedeniyle de parlamentarizmin *her türlü* eleştirisini "anarşizm" olarak nitelendirme yolunu tuttu. Scheidemann, David, Legien, Sembat, Renaudel, Henderson, Vandervelde, Stauning, Branting, Bissolati ve hempaları gibi "sosyalistler" karşısında midesi bulanan "ileri" parlamenter ülkeler proletaryasının, oportünizmin ikiz kardeşi olmasına rağmen, anarko-sendikalizme gitgide daha büyük bir yakınlık göstermesinde şaşılacak hiçbir şey yok.

Ancak Marx açısından devrimci diyalektik, hiçbir zaman bu yeni moda lafazanlık, hiçbir zaman Plehanov, Kautsky ve ötekilerin onu dönüştürdüğü bu çocuk oyuncağı durumuna gelmedi. Marx anarşizmle, özellikle açıkça devrimci bir durum olmadığı zaman burjuva parlamentarizm "ahır"ından yararlanmaktaki yetersizliği yüzünden de acımasızca bozuşmasını bildi; ama aynı zamanda, parlamentarizmin gerçekten proleter ve devrimci bir eleştirisini yapmasını da bildi.

Burjuva parlamentarizmin, yalnız parlamenter meşruti monarşilerde değil, ama en demokratik cumhuriyetlerde de gerçek özü, dönem dönem, belli bir sayıdaki yıllar boyunca, parlamentoda halkı yönetici sınıfın hangi üyesinin ayaklar altına alıp ezeceğine karar vermektir.

Ama devlet sorunu, eğer proletaryanın *bu* alandaki görevleri açısından ele alınır, eğer parlamentarizm devlet kurumlarından biri olarak kabul edilirse, o zaman parlamentarizmden kurtulmanın yolu nedir? Ondan nasıl vazgeçilebilir? Marx'ın Komün incelemesine dayanan dersleri öylesine unutulmuştur ki, güncel "sosyal-demokrat"ın (güncel sosyalizm haini okuyunuz), anarşist ya da gerici eleştiriden başka bir parlamentarizm eleştirisi tasarlamakta düpedüz yeteneksiz olduğunu söylemek ve yinelemek zorundayız.

Parlamentarizmden kurtulmanın yolu, elbette temsilî örgütlerin ve seçim ilkesinin ortadan kaldırılmasına değil, ama söz değirmenleri olan bu temsilî örgütlerin "etkin" meclisler durumuna dönüştürülmesine dayanır. "Komün parlamenter bir örgüt değil, ama hem yürütmeci, hem de yasamacı, etkin bir örgüt olacaktı."

"Parlamenter değil, etkin" bir örgüt! İşte tam da çağdaş parlamenterlere ve sosyal-demokrasinin parlamenter "kuçu kuçu"larına yönelik bir söz! Amerika'dan İsviçre'ye, Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e vb. kadar herhangi bir parlamenter ülke düşünün; böyle bir ülkede gerçek "devlet" işleri hep kuliste görülür ve devlet daireleri, bakanlıklar ve kurmay kurulları tarafından yapılır. Parlamentolardaysa, salt "saf halk"ı aldatmak ereğiyle, gevezelikten başka bir şey yapılmaz. Bu öylesine doğrudur ki, burjuva demokratik cumhuriyet niteliği taşıyan Rus Cumhuriyetinde bile, bu cumhuriyet gerçek bir parlamento kurabilecek zamanı da bulmadan önce, parlamentarizmin bütün bu kötü alışkanlıkları hemen ortaya çıktı. Kokuşmuş hamkafalılık kahramanları —Skobelevler ve Çereteliler, Çernovlar ve Avksentiyevler— sovyetleri bile kötürümleştirme başarısını göstererek, bu örgütleri burjuva parlamentarizmin en mide bulandırıcı örneklerine uygun kısır söz değirmenlerine çevirdi. Sovyetlerdeki "sosyalist" bakan beyler, boş ve parlak sözleri ve kararlarıyla, saf mujikleri enayi yerine koyuyor. Hükümet içindeyse, bir yandan "yağ tabağı"nın, yani kazançlı ve saygın arpalıkların çevresine, sırayla ve elden geldiğince çok sosyalist-devrimci ve menşevik oturtmak, öte yandan halkın "dikkatini dağıtmak" için sürekli bir oyun oynanıyor. Bu arada da bakanlıklarda ve kurmay kurullarında, "devlet işi" görülüyor!

Yönetici parti olan "sosyalist-devrimciler" partisinin organı *Dyelo Naroda,* son zamanlarda bir başyazıda, "herkes"in kendini siyasal fuhşa kaptırdığı "kibar çevre" kişilerinin o eşsiz içtenliğiyle, "sosyalistler"e (sözcüğü bağışlayın!) ait bakanlıklarda bile tüm eski bürokratik aygıtın ana çizgileriyle olduğu gibi kaldığını, geçmişte olduğu gibi işlediğini ve devrimci önlemleri tam bir "özgürlük" içinde baltaladığını itiraf ediyordu! Ama bu itiraf olmasaydı bile, sosyalist-devrimcilerle menşeviklerin hükümete katılma öyküsü bunun böyle olduğunu somut olarak göstermez miydi? Bu durumda asıl ilginç olan şey, hükümette kadetlerle birlikte yer alan Çernov, Rusanov, Zenzinov efendiler ve öteki *Dyelo Naroda* yazarlarının "onlarda," onların bakanlıklarında her şeyin geçmişte olduğu gibi işlediğini açıkça ve yüzleri kızarmadan, önemsiz bir şeymiş gibi anlatacak kadar yüzsüzleşmeleridir!! Saf köylüyü aldatmak için devrimci demokratik parlak sözler, kapitalistleri "zevkten dört köşe etmek" için bürokratik ve kırtasiyeci hinoğluhinlikler: İşte "namuslu" koalisyonun *özü.*

Burjuva toplumun iliklerine kadar çürümüş satılık parlamentarizminin yerine Komün, düşünce ve tartışma özgürlüğünün aldatmaca biçiminde yozlaşmadığı örgütler geçirdi. Çünkü parla-

menterler kendileri çalışmak, kendi yaptıkları yasaları kendileri uygulamak, sonuçlarını kendileri denetlemek, seçmenleri karşısında doğrudan doğruya kendileri cevap vermek zorundaydı. Temsilî örgütler olduğu gibi kalmakla birlikte, özel sistem olarak, yasama ve yürütme işbölümü olarak, milletvekilleri yararına ayrıcalıklı durum olarak parlamentarizm *ortadan kalktı.* Temsilî örgütleri olmayan bir demokrasi, hatta proleter bir demokrasi düşünemeyiz; ancak burjuva toplumun eleştirilmesi eğer bizim için boş bir söz değilse, burjuvazinin egemenliğini devirmek isteğimiz eğer menşevikler ve sosyalist-devrimcilerde olduğu gibi, Scheidemannlar'da ve Legienler'de, Sembatlar'da ve Vanderveldeler'de olduğu gibi işçi oylarını avlamaya yönelik "seçimlik" bir palavra değil de ciddi ve içten bir istekse, demokrasiyi parlamentarizm olmadan düşünebiliriz ve düşünmemiz de *gerekir.*

Komün için olduğu gibi proleter demokrasi için de gerekli olan *bu* yönetsel personelin işlevlerinden sözeden Marx'ın, karşılaştırma terimi olarak "herhangi bir işveren"in, yani "işçiler, denetimciler ve muhasebeciler"den oluşan alışılmış bir kapitalist işletmenin personeli terimini kullanması, son derece belirtici bir nitelik taşımaktadır.

Marx'ta ütopyacılığın zerresi yoktur. Kafasından "yeni" bir toplum uydurmaz. Tersine, eski toplumdan *başlayarak* yeni bir toplumun *doğuşunu,* eski toplumdan yeni topluma geçiş biçimlerini bir doğal tarih süreci gibi inceler. Somut proleter yığın hareket deneyimini ele alır ve bu deneyimden pratik dersler çıkarmaya çalışır. Bütün büyük devrimci düşünürlerin, büyük ezilen sınıf hareketleri okulundan ders almakta duraksamadıkları gibi, o da Komün "okulundan ders alır" ve hiçbir büyük düşünür bu tür hareketlere, Plehanov'un "Silaha sarılmamak gerekirdi" ya da Çereteli'nin "Bir sınıf özlemlerini sınırlandırmasını bilmelidir" dediği gibi, bilgiççe bir "ahlak" açısından yanaşmaz.

Memurculuğu bir çırpıda, her yerde ve büsbütün ortadan kaldırmak sözkonusu edilemez. Bir ütopyadır bu. Ancak her türlü memurculuğun aşamalı olarak ortadan kalkmasına yol açan yeni bir yönetim makinesinin kurulmasına hemen başlamak amacıyla, eski yönetim makinesini bir çırpıda *parçalamak* bir ütopya değil, Komün deneyiminin ta kendisi, devrimci proletaryanın ivedi ve dolayımsız görevinin ta kendisidir.

Kapitalizm, yönetsel "devlet" görevlerini basitleştirdi, "buyruk yöntemleri"ni reddetmek ve her şeyi proleterlerin (egemen sınıf) "işçilere, denetimcilere, muhasebecilere" tüm toplum adına iş veren bir örgütüne indirgemek olanağını sağladı.

Biz ütopyacı değiliz. Her türlü yönetimden, her türlü bağımlılıktan *bir çırpıda* vazgeçme "düşleri" kurmuyoruz. Proletarya diktatörlüğüne düşen görevlerin anlaşılmamasına dayanan bu anarşistçe düşler, marksizme köküne kadar yabancıdır ve gerçeklikte sosyalist devrimi insanların değişeceği güne kadar ertelemekten başka da bir şeye yaramaz. Bizse bugünkü insanlarla sosyalist devrim yapmak istiyoruz ve bugünkü insanlar da bağımlılıktan, denetimden, "denetimcilerden ve muhasebecilerden" vazgeçemezler.

Ancak, tüm sömürülenlerin ve tüm emekçilerin silahlı öncüsü olan proletaryaya bağlanmak gerekir. Devlet memurlarına özgü "buyruk yöntemleri" yerine, basit bir "denetim ve muhasebe" uygulamasının geçirilmesine daha şimdiden, bugünden yarına başlanabilir ve başlanmalıdır da; daha bugünden kentlilerden çoğunun tam olarak anlayabileceği bir düzeyde ve "işçi ücretleri" karşılığı tam olarak yapabilecekleri çok basit görevlerdir bunlar.

Kapitalizmin yaratmış olduklarından yola çıkarak, kendi işçi deneyimimize dayanarak, silahlı işçilerin devleti iktidarınca korunan sert bir disiplin, demirden bir disiplin kurarak, büyük üretimi *biz kendimiz,* biz işçiler örgütleyeceğiz. Devlet memurlarını yönergelerimizin basit uygulayıcıları durumuna, sorumlu, geri alınabilir ve gösterişsiz ücretler alan "denetimciler ve muhasebeciler" durumuna (elbette her cins, her tür ve her düzeydeki uzmanları yerli yerinde tutarak) dönüştüreceğiz. Bizim proleterce görevimiz, işte budur; proleter devrimi gerçekleştirirken *başlanabilecek* ve başlanması gereken ilk görev, işte budur. Büyük üretime dayanan bu ileri önlemler, her türlü memurculuğun aşamalı "silinme"sine, gitgide basitleşen denetim ve muhasebe görevlerinin sırayla herkes tarafından yerine getirilerek bir alışkanlık durumuna geleceği ve sonunda özel bir bireyler kategorisinin *özel* görevleri olarak ortadan kalkacağı —tırnak içinde olmayan ve ücretli işçiliğe hiç benzemeyen— bir düzenin aşamalı kurulmasına kendiliğinden yol açar.

70'li yılların nükteci bir Alman sosyal-demokratı, *posta* yönetiminin sosyalist bir işletme örneği olduğunu söylüyordu. Bundan daha doğru bir şey yoktur. Günümüzde posta yönetimi, *kapitalist* devlet tekeli örneğine göre örgütlenen bir işletmedir. Emperyalizm, bütün tröstleri gitgide bu tür örgütler durumuna dönüştürüyor. İşten bunalan ve aç "basit" emekçiler, bu örgütlerde de aynı burjuva bürokrasinin egemenliği altında kalıyor. Ama toplumsal yönetim mekanizması, bu örgütlerde daha şimdiden hazır durumda. Kapitalistler devrildikten, bu sömürücülerin direnişi silahlı işçilerin demirden pençesiyle bastırıldıktan ve güncel bürokratik devlet maki-

nesi kırıldıktan sonra karşımızda, teknik bakımdan hayran olunacak biçimde donatılmış, "asalaklık"tan kurtulmuş ve birleşmiş işçilerin teknisyenlere, denetmenlere ve muhasebecilere iş vererek, *herkesin* emeğiyle birlikte bütün "devlet" memurlarının emeğini de bir işçi ücretiyle ödeyerek, kendi başlarına çok güzel çalıştırabilecekleri bir mekanizma kalacak. Daha önce Komün tarafından, özellikle devletin örgütlenmesi alanında pratik olarak başlatılan deneyim gözönünde bulundurularak, bütün tröstler karşısında hemen gerçekleştirilebilir ve emekçileri sömürüden kurtaracak somut ve pratik görev, işte budur.

Dolayımsız ereğimizi, silahlı proletaryanın denetim ve yönetimi altında, posta yönetimi gibi örgütlenen ve teknisyenler, denetmenler ve muhasebecilerle birlikte *tüm* memurların da "işçi ücretleri"ni aşmayan bir maaş alacakları bir ulusal iktisat oluşturuyor. Bize gereken devlet ve onun iktisadi temeli, işte bu. Parlamentarizmin kaldırılmasını ve temsilî örgütlerin korunmasını sağlayacak olan şey, çalışan sınıfları bu örgütlerin burjuvazi tarafından bozulmasından kurtaracak olan şey, işte bu.

4. Ulusun Birliğinin Örgütlenmesi

"... Komünün geliştirme zamanı bulamadığı kısa bir örgütlenme taslağında, Komünün en küçük kırsal yerleşme merkezlerinin bile siyasal biçimi olması gerektiği... açıkça ortaya kondu." Paris'e gidecek "ulusal delegasyon"u da Komünler seçecekti.

"... Bir merkezî hükümete gene de kalan az sayıda ama önemli görevler, gerçek olmadığı biline biline söylendiği gibi kaldırılmayacak, ancak komünal, yani sıkı sıkıya sorumlu memurlar tarafından yürütüleceklerdi..."

"... Ulusun birliği bozulmayacak, tam tersine, Komün anayasasıyla örgütlenecekti. Bu birlik, ulusun cisimleşmesi olduğunu ileri sürmekle birlikte, gerçekte onun asalak bir uru olmasına rağmen ulustan bağımsız ve onun üzerinde yer almak isteyen devlet iktidarının aradan kaldırılmasıyla bir gerçeklik durumuna gelecekti. Eski hükümet iktidarının salt bastırıcı organlarını kesip atmak önemli olduğu halde, yasal işlevleri topluma karşı bir üstünlük iddiasında bulunan bir otoriteden çekilip alınarak, toplumun sorumlu hizmetkarlarına verilecekti."[104]

Marx'ın bu düşüncelerini çağdaş sosyal-demokrasi oportünistlerinin ne derece anlamadıklarını —anlamak istemediklerini demek belki daha doğru olurdu— en iyi gösteren şey, dönek Bernstein'a Erostratos* biçiminde bir ün kazandıran *Die Voraussetzungen*

des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie [*Sosyalizmin Öncülleri ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri*] [1899] adlı kitaptır. Tam da Marx'ın yukarda aktardığımız parçası konusunda Bernstein, "Siyasal içeriği bakımından bu programın, bütün ana çizgilerinde, Proudhon'un federalizmiyle çarpıcı bir benzerlik gösterdiğini" yazıyor ve şöyle ekliyordu: "Marx ve 'küçük-burjuva' Proudhon (Bernstein gırgır geçmek için 'küçük-burjuva'yı tırnak içinde yazar) arasında varolan bütün öteki farklılıklara rağmen, bu konudaki görüşleri birbirine son derece benzemektedir." Gerçi, diye sürdürüyordu Bernstein, belediyelerin önemi büyüdü, ama "demokrasinin ilk görevinin, Marx ve Proudhon'un tasarladıkları gibi, çağdaş devletlerin ortadan kalkışı (*Auflösung,* harfi harfine: Gerçek ve mecazi anlamda dağılma) ve örgütlenmelerinde tam bir değişiklik (*Umwandlung,* değişim) olduğunu, yani bütün eski ulusal temsil biçimlerinin büsbütün ortadan kalkacağı bir biçimde, komünler delegelerinden oluşacak taşra ve il meclisleri delegelerinden bir ulusal meclisin kuruluşu olduğu bana kuşkulu gibi görünüyor." (Bernstein, *agy.*, s. 134 ve 136, Almanca 1899 baskısı.)

İşte düpedüz şaşılacak bir şey: Marx'ın "asalak devlet iktidarının yıkılması" üzerindeki görüşlerini, Proudhon'un federalizmiyle karıştırmak! Ancak bir rastlantı sonucu değil bu, çünkü Marx'ın burada, merkeziyetçiliğin tersine federalizmi ele almak şöyle dursun, bütün burjuva ülkelerde varolan burjuva devlet makinesinin yıkılmasından sözettiği, oportünistin aklına bile gelmiyor.

Oportünistin aklına, kendi küçük-burjuva hamkafalılık ve "reformist" durgunluk ortamı içinde çevresinde gördüğü şeylerden, yani "belediye"lerden başka bir şey gelmiyor! Proletaryanın devrimine gelince, oportünist onu düşünmeyi bile unutmuştur.

Bu gülünç bir şey. Ama bu konuda Bernstein'la tartışılmamış olması da dikkat çekici. Birçokları, özellikle Rus yazarlar arasında Plehanov ve Batı Avrupalı yazarlar arasında Kautsky, onun yanlışlığını ortaya koydu; bununla birlikte Marx'ın Bernstein tarafından *bu* çarpıtılması konusunda ikisi de *hiçbir şey söylemedi.*

Oportünist, devrimci olarak düşünmeyi ve devrimi düşünmeyi öylesine unutmuş ki, anarşizmin kurucusu Proudhon ile karıştırdığı Marx'ta federalizm görüyor. Ve ortodoks marksistler olduklarını ve devrimci marksizm öğretisini savunmak istediklerini ileri süren Kautsky ve Plehanov, bu konuda susuyorlar. Marksizm ve anarşizm arasındaki ayrım üzerine, kautskicileri olduğu gibi oportünistleri de belirginleştiren ve üzerinde daha da konuşmamız gereken o aşırı gö-

* Ün kazanmak istediği için, İÖ 356'da Efes kentindeki dünyanın 7 harikasından biri olan Diana tapınağını yakan bir Yunanlının adı. *–Ed.*

rüş yoksulluğunun kaynaklarından biri de burada ortaya çıkıyor.

Komün deneyimi üzerine Marx'tan yukarda aktarılan düşüncelerde federalizmden iz bile yoktur. Marx, oportünist Bernstein'ın aslında fark etmediği bir konuda Proudhon'la anlaşır. Bernstein'ın onları anlaşmış olarak gördüğü noktadaysa Marx, Proudhon'la anlaşmazlık içindedir.

Marx, her ikisinin de güncel devlet makinesinin "yıkılması"ndan yana olmaları anlamında Proudhon'la anlaşır. Marksizmin anarşizmle (Proudhon'la olduğu gibi Bakunin'le de) bu benzerliğini ne oportünistler, ne de kautskiciler görmek ister, çünkü onlar bu konuda marksizmden uzaklaşmışlardır.

Proudhon ve Bakunin'le Marx, tam da federalizm konusunda anlaşmazlık içindedir (proletarya diktatörlüğünün dışında). Federalizmin ilkeleri, anarşizmin küçük-burjuva görüşlerinden kaynaklanır. Marx, merkeziyetçidir. Ve ondan aktarılan parçalarda da merkeziyetçiliğe en küçük bir aykırılık yoktur. Burjuva devlet makinesinin ortadan kaldırılmasını, yalnız küçük-burjuva bir devlet "batıl itikadı"yla dolu kimseler merkeziyetçiliğin ortadan kaldırılması olarak anlayabilir!

Ama eğer proletarya ve yoksul köylülük devlet iktidarını ellerine alır, tam bir özgürlükle komünler içinde örgütlenir ve bütün komünlerin etkinliğini *birleştirerek* sermayeyi cezalandırır, kapitalistlerin direnişini kırar, demiryollarının, fabrikaların, toprağın vb. özel mülkiyetini *tüm* ulusa, tüm topluma devrederse, merkeziyetçilik olmayacak mıdır bu? En tutarlı demokratik merkeziyetçilik ve üstelik proleter bir merkeziyetçilik olmayacak mıdır bu?

Bernstein, özgür onaya dayanan bir merkeziyetçilik olanağını, komünlerin ulus olarak özgür bir birleşme olanağını, burjuva egemenliğini ve burjuva devleti ortadan kaldırmak ereğiyle proleter komünlerin gönüllü bir kaynaşma olanağını tasarlamakta düpedüz yetersiz. Her hamkafa gibi Bernstein da merkeziyetçiliği, ancak tepeden ve ancak bürokrasi ve militarizm yoluyla dayatılıp sürdürülebilecek bir şey olarak düşünüyor.

Öğretisinin bir çarpıtılma olanağını Marx, sanki önceden görmüş gibi, Komünü ulusun birliğini yok etmek ve merkezî iktidarı ortadan kaldırmak istemekle suçlamanın, bile bile bir yanlışlık yapmak olduğunu özellikle belirtir. Askerî ve bürokratik burjuva merkeziyetçiliğinin karşısına, demokratik ve bilinçli proleter merkeziyetçiliğini çıkarmak amacıyla, o "ulusun birliğini örgütlemek" deyimini Marx, özellikle kullanır.

Ama ... duymak istemeyenden kötü sağır yoktur. Çağdaş sosyal-demokrasinin oportünistleri de, devlet iktidarının ortadan kal-

dırılmasından, bu asalağın kesilip atılmasından sözedilmesini hiç mi hiç duymak istemiyorlar.

5. Asalak Devletin Ortadan Kaldırılması

Yukarda Marx'ın bu konuyla ilgili parçalarını aktarmıştık, aşağıda onları tamamlayacağız.

"Toplumsal yaşamın daha eski ve hatta sönmüş biçimleriyle belli bir benzerlik gösteren yepyeni tarihsel oluşumların, haksız yere o biçimlerin bir yinelenmesi olarak görülmeleri, genellikle bu yeni oluşumların kurtulamadıkları bir yazgıdır. Nitekim, devlet iktidarını paramparça eden (*bricht*) bu yeni Komünde de ortaçağ komünlerinin bir canlanması ... Montesquieu ve jirondenlerin[105] düşlerine uygun bir küçük devletler federasyonu ... aşırı merkeziyetçiliğe karşı eski savaşımın aşırı bir biçimi görülmek istendi.

"... Komünal kuruluş, o güne kadar toplumun sırtından geçinen ve onun özgür hareketini kötürümleştiren asalak devlet tarafından emilen tüm güçleri toplumsal gövdeye geri verecekti. Yalnızca bu olguyla komünal kuruluş, Fransa'nın canlanmasının hareket noktası olabilirdi..."

"... Komünal kuruluş kırsal üreticileri, illerdeki yönetim merkezlerinin düşünsel yönetimi altına koyacak ve onlara, kent işçilerinin kişiliğinde, çıkarlarının doğal koruyucularını bulmak güvencesini getirecekti. Komünün varoluşu bile, apaçık bir şey olarak, belediye özgürlüğünü içeriyordu. Ancak bundan böyle bu özgürlük, artık kaldırılan devlet iktidarı karşısında bir engel oluşturmaktan çıkmıştı."[106]

"Devlet iktidarının", "bu asalak urun ortadan kaldırılması", bu iktidarın "kesilip atılması", "yıkılması"; "artık ortadan kaldırılan devlet iktidarı" — Komün deneyimini değerlendiren ve çözümleyen Marx, devletten işte bu terimlerle söz eder.

Tüm bunlar elli yıldan az bir süre önce yazıldı ve bugün bozulmamış bir marksizmi yeniden bulmak ve geniş yığınların bilincine sokmak için gerçek kazılara girişmek gerekiyor. Marx'ın yaşadığı son büyük devrim konusundaki gözlemlerinden çıkardığı sonuçlar, tam da proletaryanın yeni bir büyük devrimler çağı başladığı sırada unutuldu.

"... Komünle ilgili yorumların ve Komünden beklenen yararların çokluğu, öteki bütün hükümet biçimlerinin o zamana kadar daha çok bastırmaya önem vermelerine karşın, onun yayılmaya çok elverişli bir siyasal biçim olduğunu gösterir. Komünün gerçek gizemini, onun her şeyden önce bir *işçi sınıfı hükümeti,* üreticiler

sınıfının sahiplenenler sınıfına karşı yürüttüğü savaşımın bir sonucu, ensonu bulunan ve Emek'in iktisadi kurtuluşunun gerçekleşmesi olanağını sağlayan siyasal biçim olması oluşturur..."

"Bu son durum olmasaydı, komünal kuruluş bir olanaksızlık ve bir aldatmaca olurdu..."[107]

Ütopyacılar, toplumun sosyalist yeniden örgütlenmesine yol açacak siyasal biçimleri "bulmak" için çalıştı. Siyasal biçimler sorununu anarşistler, toptan bir yana attı. Çağdaş sosyal-demokrasinin oportünistleriyse, parlamenter demokratik burjuva siyasal biçimlerini aşılamaz bir sınır olarak kabul etti ve bu biçimleri her *parçalama* girişimini anarşizmle suçlayarak bu "model" karşısında secdeye varırcasına el pençe divan durdu.

Tüm sosyalizm ve siyasal savaşım tarihinden Marx, devletin ortadan kalkacağı ve bunun geçiş biçiminin (devletten devlet olmayana geçiş), "egemen sınıf olarak örgütlenen proletarya" olacağı sonucunu çıkardı. Bu geleceğin siyasal *biçimleri* konusuna gelince Marx, onları "bulmak" için kendini hiç yormadı. Fransa tarihini dikkatle incelemek, onu çözümlemek ve 1851 yılının yol açtığı sonucu çıkarmakla yetindi. Buna göre olaylar, burjuva devlet makinesinin *ortadan kalkmasına* doğru yöneliyordu.

Ve proletaryanın devrimci yığın hareketi patlak verince Marx, bu hareketin uğradığı başarısızlığa rağmen, kısa sürmesine ve apaçık güçsüzlüğüne rağmen, *ortaya koyduğu* biçimleri incelemeye girişti.

Buna göre Komün, proleter devrim tarafından "ensonu bulunan" ve Emek'in iktisadi kurtuluşunu gerçekleştirme olanağı sağlayan siyasal biçimdir.

Proleter devrimin burjuva devlet makinesini ilk *kırma* girişimi olan Komün, "ensonu bulunan" ve kırılan burjuva devlet makinesinin yerine geçebilecek (ve geçmesi de gereken) siyasal biçimdir.

1905 ve 1917 Rus devrimlerinin, farklı bir çerçeve ve başka koşullar içinde, Komünün yapıtını sürdürüp Marx'ın dahice tarih incelemesini doğruladıklarını daha ilerde göreceğiz.

BÖLÜM IV
DEVAM. ENGELS'İN TAMAMLAYICI AÇIKLAMALARI

5. Marx'ın İç Savaş *Yapıtına 1891'de Yazılan Önsöz*

... Ama Komünden yirmi yıl sonra Engels'in, Komünün savaşan proletaryaya verdiği dersleri nasıl özetlediğini görelim.

İşte ön plana koydukları:

"... Daha önceki merkezî hükümetin bastırıcı gücüne, yani 1798'de Napoléon'un kurduğu ve ondan sonra her yeni hükümetin yeniden minnetle ele alarak hasımlarına karşı kullandığı ordu, siyasal polis ve bürokrasiye gelince, Paris'te alaşağı edildiği gibi her yerde alaşağı edilmesi gereken şey de işte bu gücün ta kendisiydi.

Komün, iktidara geçen işçi sınıfının, eski devlet makinesiyle yönetmeyi sürdüremeyeceğini hemen kabul etmek zorunda kaldı. Daha yeni kazandığı egemenliği yeniden yitirmemek için işçi sınıfı, bir yandan o zamana kadar kendisine karşı kullanılan eski baskı makinesini ortadan kaldırmak, ancak öte yandan kendi temsilci ve memurlarının her zaman ve istisnasız görevden alınabilir olduklarını ilan ederek, onlara karşı da güvenlik önlemleri almak zorundaydı..."[108]

Engels devletin, yalnız krallık rejiminde değil, *demokratik cumhuriyette de* devlet olarak kaldığını, yani "toplumun hizmetkarları" olan memurları ve organlarını, toplumun *efendileri* durumuna dönüştürmek biçimindeki temel belirtici niteliğini koruduğunu bir kez daha ve her zaman belirtir.

"... Başlangıçta toplumun hizmetkarları olan devlet ve devlet organlarının, toplumun efendileri durumuna ve daha önceki bütün rejimlerde kaçınılmaz olan bu dönüşümünü önlemek için Komün, iki şaşmaz araç kullandı. İlkin bütün yönetim, adalet ve eğitim görevlilerinin ilgililer tarafından kamu oylamasıyla seçilerek, gene aynı ilgililer tarafından her an görevden alınabilmeleri ilkesini kabul etti. İkinci olarak da en küçüğünden en büyüğüne bütün hizmetler için, öteki işçilerin aldığı ücretten başka bir ücret ödemedi. Genel olarak ödediği en yüksek maaş 6.000 franktı.* Böylece mevki ve ikbal avcılığına son veriliyor, üstelik temsilî kurullara seçilen delegeler emredici vekalete** bağlanıyordu..."[109]

Engels burada tutarlı demokrasinin, bir yandan sosyalizme *dönüştüğü,* öte yandan *sosyalizmi* gerektirdiği o ilginç sınıra varıyor. Gerçekten de devleti ortadan kaldırabilmek için, devlet hizmetleri görevlerinin halkın engin çoğunluğu ve ardından tümünün yapabileceği kadar basit denetim ve kayıt işlemlerine dönüşmesi gerekir. Ve ikbal avcılığını tümüyle ortadan kaldırabilmek için de, devlet hizmetinde kazançlı olmamakla birlikte "onursal" bir nitelik taşıyan görevlerin, hatta en özgür kapitalist ülkelerde bile *sık sık* oldu-

* Bu maaş, nominal kur üzerinden yaklaşık 2.400 ruble, güncel kur üzerinden yaklaşık 6.000 ruble tutar. Örneğin belediyelerde, *tüm devlet ölçüsünde* yeterli para olan azami 6.000 ruble yerine 9.000 rublelik maaşlar öneren bolşevikler, bağışlanmaz bir yanlışlık yapıyor.

** *Emredici vekalet,* seçilen kişinin kendisini seçen, dolayısıyla kendisine vekalet veren seçmenlerin talimatı doğrultusunda davranmak ve o doğrultuda oy vermek zorunda olduğu siyasal temsil sistemi. –ç.

ğu gibi, bankalar ve anonim şirketlerdeki yüksek kazançlı görevlere erişmek amacıyla sıçrama tahtası hizmeti *görememeleri* gerekir.

Ancak Engels bazı marksistlerin, örneğin ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı konusunda düştükleri yanılgıya düşmez. Bazı marksistlere göre, kapitalist rejimde gerçekleşmesi olanaksız olan bu hak, sosyalist rejimde gereksiz bir duruma gelir. Zekice görünmekle birlikte gerçekte yanlış olan bu akılyürütme, *her türlü* demokratik kuruma ve memurların gösterişsiz maaşlarına da uygulanabilirdi; çünkü sıkı sıkıya tutarlı bir demokratizm, kapitalist rejimde gerçekleşmesi olanaksız bir şeydir ve sosyalist rejimdeyse her türlü demokrasi sonunda *sönecektir.*

Bu safsata, şu eski şakayı andırıyor: Saçından bir kıl dökülen insan dazlaklaşır mı, dazlaklaşmaz mı?

Demokrasiyi *sonuna değin* geliştirmek, bu gelişmenin *biçimlerini* araştırmak, bu biçimleri *pratiğin* deneyiminden geçirmek vb. — toplumsal devrim savaşımının temel görevlerinden biri de işte budur. Tek başına alınırsa, hangisi olursa olsun, hiçbir demokratizm sosyalizmi vermeyecektir; ancak yaşamda demokratizm, hiçbir zaman "tek başına" değil, "genel olarak" alınacaktır; dönüşmesine yol açacağı iktisat üzerinde de bir etkide bulunacak ve iktisadi gelişmenin etkisi altında kalacaktır, vb.. Yaşayan tarihin diyalektiği budur.

Engels, şöyle sürdürür:

"... Şimdiye kadarki biçimiyle devlet gücünün bu ortadan kaldırılması (*Sprengung*) ve yerine gerçekten demokratik yeni bir iktidarın geçirilmesi, *İç Savaş*'ın üçüncü bölümünde ayrıntılı bir biçimde betimlenmiştir. Ancak bu konunun bazı yönleri üzerinde burada kısaca durmak da zorunluydu; çünkü özellikle Almanya'da devlet batıl itikadı, felsefeden burjuvazinin ve hatta birçok işçinin ortak bilincine geçti. Filozofların kafasında devlet, "İdea"nın gerçekleşmesi ya da Tanrının dünya üzerindeki, felsefe diline çevrilmiş egemenliği, yani hakikat ve sonsuz adaletin gerçekleştiği ya da gerçekleşmesi gereken alandır. Devlete ve devlete ilişkin her şeye karşı duyulan o batıl itikada dayalı ve beşikten beri tüm toplumun bütün işleri ve bütün ortak çıkarlarının şimdiye kadar olduğundan başka, yani devlet ve onun gereğince yerleşmiş yetkilileri tarafından çekilip çevrildiklerinden başka türlü yönetilemeyeceklerini düşünmeye ne kadar alışılırsa o kadar kolay yerleşen saygı da işte buradan kaynaklanır. Ve soydan geçme krallığa karşı duyulan güvenden kurtulup da demokratik cumhuriyete karşı güven beslemeye başlayınca, son derece gözüpek bir adım atıldığı sanılır. Ama gerçeklikte devlet, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından bastırılma-

sına yarayan bir makineden başka bir şey değildir ve bu monarşide olduğu kadar demokratik cumhuriyette de böyledir. Bu konuda söylenebilecek en kısa şey şudur ki devlet, muzaffer proletaryanın sınıf egemenliği savaşımında kalıt olarak aldığı bir kötülüktür ve muzaffer proletarya, tıpkı Komün gibi, bu kötülüğün en zararlı yönlerini hemen budamaya başlayacak ve yeni ve özgün toplumsal koşullar içinde yetişen yeni bir kuşak, bütün bu devlet hurdasından kurtulabilecek bir duruma gelinceye kadar da bu iş sürecektir."[110]

Engels Almanları, krallığın yerine cumhuriyetin geçirilmesi sırasında sosyalizmin, genel olarak devlet sorunundaki ilkelerini unutmamaları için uyardı. Uyarıları bugün, "koalisyon" uygulamalarında devlet batıl itikatlarını ve devlete karşı bu batıl itikada dayanan saygılarını ortaya koyan Çereteli ve Çernov efendilere doğrudan doğruya yönelen bir ders gibi görünüyor.[111]

BÖLÜM VI
MARKSİZMİN OPORTÜNİSTLER TARAFINDAN ALÇALTILMASI

2. Kautsky'nin Oportünistlerle Polemiği

Kautsky sorunu, muzaffer proletarya "demokratik programı gerçekleştirecek" biçiminde ortaya koyar ve program maddelerini açıklamaya geçer. 1871'in getirdiği ve burjuva demokrasinin yerini proleter demokrasinin almasına ilişkin yeni şey konusundaysa, tek söz bile etmez. Şu aşağıdaki gibi "ciddi" görünüşlü beylik sözlere sığınır:

"Hiç kuşku yok ki iktidara bugünkü rejim koşulları içinde gelmeyeceğiz. Devrimin kendisi, güncel, siyasal ve toplumsal yapımızı değiştirme zamanını bulacak uzun soluklu ve büyük bir derinlik taşıyan savaşımları gerektirir."

Bundan elbette ve atların yulaf yemeleriyle, Volga'nın Hazar Denizine dökülmesinin de doğru olduğu gibi "hiç kuşku yok". Yalnız, "büyük bir derinlik taşıyan" savaşım üzerindeki boş ve tumturaklı bir cümle yardımıyla, devrimci proletarya için yaşamsal bir sorunun, proleter olmayan daha önceki devrimlerden farklı olarak, *kendi* proleter devriminin devlet ve demokrasi karşısındaki "derinlik"inin *neye* dayandığı sorununun ustalıkla içinden *sıyrılmak* üzücü bir şey.

Bu sorunun içinden sıyrılmakla Kautsky, *gerçeklikte* bu önemli sorun üzerinde oportünizme bir ödün verir. Oportünizme *lafla* korkunç bir savaş açar, "devrim düşüncesi"nin önemini belirtir (ama

somut devrim derslerini işçiler arasında yaymaktan korkulduğu zaman, bu "düşünce" kaç para eder?), ya "her şeyden önce devrimci idealizm" der, ya da bugün İngiliz işçilerinin "artık küçükburjuvalardan pek de başka bir şey olmadıklarını" açıklar.

Şöyle yazar:

"Sosyalist toplumda bürokratik(??), *trade-union*cu, kooperatif, bireysel ... çok çeşitli işletme biçimleri birlikte var olabilirler. ... Örneğin demiryolları gibi, bürokratik(??) bir örgüt olmadan edemeyecek işletmeler vardır. Bu türlü işletmelerde demokratik örgütlenme, şu biçime bürünebilir: Bu işletmelerde çalışan işçiler, görevi çalışma rejimini düzenlemek ve bürokratik aygıtın işleyişini denetlemek olan bir tür parlamento oluşturacak delegeleri seçebilir. Bazı işletmeler, işçi sendikalarına verilebilir. Başka bazıları kooperasyon ilkesine dayandırılabilir" (*Bernstein ve Sosyal-Demokrat Program* adlı yapıtın 1903'te Cenevre'de yayınlanan Rusça çevirisinin 148. ve 115. sayfaları).

Bu görüş biçimi yanlıştır ve 1870-1880 arasında Marx ve Engels'in, Komün derslerinden esinlenerek yaptıkları açıklamalara göre bir gerileme oluşturur.

Sözde "bürokratik" bir örgütlenme zorunluluğu konusunda demiryolları, genel olarak bütün büyük mekanize sanayi işletmelerinden, herhangi bir fabrikadan, bir büyük mağazadan, bir büyük kapitalist tarım işletmesinden kesinlikle hiçbir bakımdan ayrılmaz. Bütün bu işletmelerde teknik, herkese verilen işin yerine getirilmesinde son derece sıkı bir disiplin, çok büyük bir dakiklik gerektirir; yoksa tüm işletme durur ya da çalışma biçimi ve üretilen ürün bozulur. Bütün bu işletmelerde işçiler, hiç kuşku yok "*bir tür parlamento* oluşturacak delegeleri seçeceklerdir".

Ancak burada asıl önemli olan, bu "bir tür parlamento"nun, burjuva parlamenter kurumlar anlamında bir parlamento *olmayacağıdır.* Burada asıl önemli olan, bu "bir tür parlamento"nun, düşüncesi burjuva parlamentarizmi çerçevesini aşmayan Kautsky'nin tasarladığı gibi "çalışma rejimini düzenlemek ve bürokratik aygıtın işleyişini denetlemek"le *yetinmeyeceğidir.* Gerçi sosyalist toplumda "çalışma rejimini" elbette işçi temsilcilerinden oluşan "bir tür parlamento düzenleyecek" ve "aygıt"ın "işleyişini" elbette işçi temsilcilerinden oluşan "bir tür parlamento denetleyecek", *ama* bu aygıt "bürokratik" bir aygıt *olmayacaktır.* Siyasal iktidarı fethettikten sonra işçiler, eski bürokratik aygıtı kıracak, temellerine kadar yıkacak, bu aygıtta taş üstünde taş bırakmayacak ve onun yerine, bu aynı işçi ve müstahdemlerden oluşan yeni bir aygıt geçireceklerdir. Bu işçi ve müstahdemlerin bürokrat durumuna gelmelerini *engelle-*

mek için, Marx ve Engels tarafından titizlikle incelenen şu önlemler hemen alınacaktır: 1. Her işe seçimle gelme ve her an görevden geri alınabilme; 2. Bir işçinin ücretinden yüksek olmayacak bir ücret; 3. *Herkesin* denetim ve gözetim işlevleri görebilmesi, *herkesin* bir zaman için "bürokrat" durumuna gelmesi ve bunun sonucu *kimsenin* "bürokrat" olamamasına yönelik önlemlerin hemen benimsenmesi.

Kautsky, Marx'ın şu sözlerinin anlamını hiç düşünmedi: "Komün parlamenter bir örgüt değil, ama hem yürütmeci, hem de yasamacı bir nitelik taşıyan etkin bir örgüttü."[112]

Kautsky, *halk için olmayan* demokrasiyl'e *halka karşı olan* bürokrasiyi birleştiren burjuva parlamentarizmi ve bürokratizmin kökünü kazıyan önlemleri hemen alacak ve bu önlemleri sonuna kadar, bürokratizmin bütünüyle ortadan kaldırılmasına kadar, halk için bir demokrasinin bütünüyle kurulmasına kadar uygulayabilecek olan proleter demokratizm arasındaki farkı hiç, ama hiç anlamadı.

Bu konuda başka birçokları gibi Kautsky de, devlete karşı "batıl itikada dayalı bir saygı", bürokratizm karşısında "batıl itikada dayalı bir hayranlık" gösterdi.

Ağustos-Eylül 1917'de yazıldı.
1918'de Petrograd'da
Jizn i Znaniye Yayınevi tarafından
broşür olarak yayınlandı.

DEVRİMİN TEMEL SORUNLARINDAN BİRİ

HER DEVRİMİN en önemli sorunu, kuşkusuz iktidar sorunudur. İktidarı hangi sınıf elde tutuyor? Sorunun özü budur. Ve Rusya'daki en önemli hükümet partisinin organı olan *Dyelo Naroda,* şu son günlerde iktidar üzerindeki tartışmaların Kurucu Meclis[113] ve buğday sorunlarını unutturduğundan yakındığı zaman (147. sayısında), sosyalist-devrimcilerine şu yanıtı vermek gerekirdi: "Bundan ötürü kendinizden başka kimseye kızmayın". Çünkü "hükümet istikrarsızlığı"nın uzamasına ve Kurucu Meclisin çağrılmasının durmadan geriye atılmasına en çok katkıda bulunan ve kapitalistlere buğday tekeli ve ülkeye buğday sağlama konusunda alınan ya da alınması düşünülen önlemleri baltalamak olanağını veren şey, *kendi* partinizin duraksamaları ve kararsızlığıdır.

İktidar sorunu, ne bir yana bırakılabilir, ne de geri plana atılabilir. Çünkü temel sorun, devrimin *tüm* gelişmesini, devrimin iç ve dış siyasetini belirleyen sorun, iktidar sorunudur. İktidarın örgütlenmesi konusundaki duraksamalar yüzünden devrimimizin altı ay "yitirmiş" olması, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin duraksamalı siyasetinin yol açtığı söz götürmez bir olgudur. Ve bu partilerin siyasetini de kısaca söylemek gerekirse, küçük-burjuvazinin toplumsal durumu, onun Sermaye ve Emek arasında varolan savaşımdaki iktisadi kararsızlığı belirledi.

Şimdi tüm sorun, olaylar bakımından böylesine önemli, böylesine zengin olan bu altı ay boyunca, küçük-burjuva demokrasisinin bir şeyler öğrenip öğrenmediği sorunudur. Eğer öğrenmemişse, devrim yitirilmiş demektir ve onu ancak proletaryanın muzaffer bir ayaklanması kurtarabilir. Eğer öğrenmişse, işe hemen kararlı

ve sağlam bir iktidar kurmakla başlamak gerekir. Bir halk devrimi sırasında, yani yığınları harekete getiren, işçilerin ve köylülerin çoğunluğunu yaşama çağıran bir devrim sırasında, ancak açıkça ve kayıtsız şartsız *halk çoğunluğuna* dayanan bir iktidar kararlı olabilir. Şimdiye kadar Rusya'da devlet iktidarı, *gerçeklikte* daha ertesi günü geri almaya başladığı kısmi ödünler vermek, yerine getirme niyetinde olmadığı vaatlerde bulunmak, "dürüst bir koalisyon" görünüşüyle halkı aldatmak için egemenliğini gizlemenin yollarını aramak, vb., vb., zorunda olan *burjuvazinin* elinde kaldı. Sözlere bakılırsa halka dayanan, demokratik ve devrimci bir hükümetimiz var; gerçekteyse halka karşı, anti-demokratik, karşı-devrimci ve burjuva bir hükümet söz konusu. Bugüne kadar süren ve iktidarın kararsızlık ve duraksamalarına, sosyalist-devrimci ve menşevik bayların halk için çok felaketli bir çabayla kendilerini koyuverdikleri o "hükümet istikrarsızlığı"na yol açan temel çelişki de işte budur.

Haziran 1917 başında, Rusya sovyetleri kongresinde,[114] "ya sovyetlerin dağıtılması ve utanılacak bir biçimde ölmeleri, ya da tüm iktidar sovyetlere" demiştim; Temmuz ve Ağustos aylarında olup bitenler, bu sözleri tamamıyla doğruladı. Gerçekte bu iktidarın nüfusun çok küçük bir azınlığına, burjuvaziye, sömürücülere verilmesini iktidar "tabanının genişlemesi" olarak adlandıran Petrosov, Plehanov ve öteki burjuvazi uşaklarının yalanlarına rağmen, ancak sovyetler iktidarı kararlı bir nitelik kazanabilir ve açıkça halkın çoğunluğuna dayanabilir.

Ancak sovyetler iktidarı kararlı olabilirdi; en fırtınalı devrimlerin en çalkantılı zamanlarında bile ancak sovyetler iktidarı ayakta kalabilirdi; devrimin geniş ve sürekli gelişimini, sovyetler içinde partilerin barışçıl savaşımını ancak sovyetler iktidarı sağlayabilirdi. Bu iktidar kurulmadığı sürece kararsızlıktan, istikrarsızlıktan, duraksamalardan, bitmez tükenmez "iktidar bunalımları"ndan, sonuçsuz hükümet istikrarsızlığı komedilerinden, sağda ve solda patlamalardan başka bir şey görülmeyecektir.

Ancak "iktidar sovyetlere" sloganı da, çoğu durumda olmamakla birlikte sık sık, "sovyetlerde çoğunluğu ellerinde tutan partiler tarafından kurulan hükümet" anlamında, tamamıyla yanlış bir biçimde anlaşılmaktadır. İşte bu son derece yanlış görüş üzerinde, daha ayrıntılı bir biçimde durmak istiyoruz.

"Sovyetlerde çoğunluğu ellerinde tutan partiler tarafından kurulan bir hükümet" demek hükümeti oluşturan kişilerin değişmesi ve tepeden tırnağa bürokratik, tepeden tırnağa anti-demokratik bir nitelik taşıyan ve hiçbir ciddi reformu, hatta sosyalist-

devrimcilerin ve menşeviklerin programında yer alan reformları bile gerçekleştiremeyecek tüm eski hükümet aygıtının olduğu gibi kalması demektir.

Oysa "iktidar sovyetlere" sloganı, her türlü demokratik girişkenliği engelleyen bürokratik bir aygıt olan tüm eski hükümet aygıtının kökten bir düzeltilmesi; bu aygıtın ortadan kaldırılması ve yerine yeni, halka dayalı, gerçekten demokratik bir aygıt olan sovyetler aygıtının, yani işçiler, askerler ve köylülerden oluşan örgütlü ve silahlı halk çoğunluğu aygıtının geçirilmesi; halk çoğunluğuna yalnız temsilcilerin seçiminde değil, ayrıca devlet yönetiminde, reformların uygulanması ve toplumsal dönüşümlerde de girişkenlik ve bağımsızlık gösterme yetkisinin verilmesi anlamına gelir.

Bu ayrımı daha açık ve daha belirgin bir duruma getirmek için, bir hükümet partisinin, sosyalist-devrimci partinin organı olan *Dyelo Naroda*'nın şu son günlerdeki değerli itirafını anımsayalım. Kadetlerle ünlü koalisyon sırasında bu gazete, menşevikler ve sosyalist-devrimciler de bakanlıklara getirildiği zaman, sosyalist bakanlara verilen bakanlıklarda *bile,* tüm eski yönetim aygıtının olduğu gibi kaldığını ve her türlü çalışmayı engellediğini yazıyordu.

Ve burda da anlaşılmayacak hiçbir şey yok. Burjuva parlamentarizmiyle yönetilen ülkelerin ve geniş bir ölçüde de anayasal burjuva ülkelerin tüm tarihi, bakan değişikliklerinin çok az bir önem taşıdığını, çünkü tüm gerçek yönetim etkinliğinin engin bir memurlar ordusunun eline verildiğini gösterir. Oysa toprak sahiplerine ve her bakımdan bağımlı olduğu burjuvaziye binlerce ve milyonlarca bağla bağlı olan bu ordu, derinden derine anti-demokratik bir ruhla doludur. Soluduğu tek hava olan bir burjuva ilişkiler havası içinde yaşar. Mumyalaşmış, kabuk bağlamış ve donup kalmıştır; kendini bu havadan çekip çıkarma gücünden yoksundur. Düşünme, duyma ve davranma biçimini değiştiremez. Bir hiyerarşi sistemiyle, "devlet hizmeti"ne bağlı bazı ayrıcalıklarla zincire vurulmuştur. Yüksek kadrolarına gelince, hisse senetleri ve bankalar aracılığıyla bu kadrolar, tamamen mali sermayenin boyunduruğu altına girmiştir; belli bir ölçüde mali sermayenin de görevlileri olan bu yüksek kadrolar, mali sermayenin çıkarlarını savunur ve etkisini yaygınlaştırır.

Büyük toprak mülkiyetinin tazminat ödenmeden kaldırılması ya da tahıl tekeli, vb. gibi reformların *bu* devlet aygıtı aracılığıyla gerçekleştirilmesine girişmek demek, çok büyük bir yanılgıya düşmek, hem kendini hem de halkı aldatmak demektir. Bu aygıt, Fransa'daki III. Cumhuriyet gibi "kralsız bir krallık" olan bir cumhuriyet kurarak, cumhuriyetçi bir burjuvaziye hizmette *bulunabi-*

lir; ancak Sermaye'nin haklarını, "çok kutsal özel mülkiyet"in haklarını kaldıran demiyoruz, ama gerçekten kısan ya da sınırlayan reformları kesinlikle uygulayamaz. Bu durum, "sosyalist"lerin katıldıkları bütün "koalisyon" hükümetlerinde bu "sosyalist"lerin, gerçekte yararsız ya da halk öfkesine karşı burjuva hükümete paravana ve paratoner hizmeti gören bir süsten, hatta aralarında bazıları son derece iyi niyetli olsa bile, bu hükümet yardımıyla yığınları bir aldatma aracından başka bir şey olmadıklarını ortaya koyar. 1848'de Louis Blanc konusunda böyle oldu; İngiltere ve Fransa'da sosyalist katılımlı hükümetler konusunda onlarca kez böyle oldu; 1917'de Çernov ve Çereteli konusunda böyle oldu ve burjuva rejim sürdükçe ve eski bürokratik burjuva devlet aygıtı olduğu gibi kaldıkça da böyle olacaktır.

Oysa işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin büyük yeteneklerinden biri de, son derece yüksek ve son derece daha demokratik yeni *tip* bir devlet aygıtını simgelemeleridir. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler sovyetleri, özellikle Petrograd sovyeti ve Rusya sovyetini, yani merkez yürütme komitesini, "denetim" görünüşü altında, hükümetin gerçekleşmesini çok nazik ve çok sevimli bir gülücükle çıkmaz ayın son çarşambasına ertelediği etkisiz karar ve dilekleri oylamakla uğraşan gerçek söz değirmenleri durumuna dönüştürmek için elden gelen ve gelmeyen her şeyi yaptılar. Ama sovyetteki havanın tüm pis kokularından geçici olarak arınması ve devrimci yığınların girişkenliğinin kendini büyük, güçlü ve yenilmez bir şey olarak göstermeye başlaması için, kornilovculuğun şiddetli bir fırtına vaat eden "serin esinti"si yetti.

Bu tarihsel örnek, bütün inancı kıt kimseler için bir ders olsun. "Kaçınılmaz olarak burjuvaziyi korumaya yönelen eski aygıtın yerini almaya yetenekli aygıtımız yok" diyenler utansın. Çünkü, bu aygıt *var*: sovyetler. Yığınların girişkenlik ve bağımsız etkinliğinden korkmayın, yığınların devrimci örgütlerine güvenin; o zaman işçilerin ve köylülerin, Kornilov darbesine karşı birleşip dikildikleri zaman gösterdikleri sağlamlık, büyüklük ve yenilmezliği, kamu yaşamının *bütün alanlarında* ortaya koyduklarını göreceksiniz.

Sosyalist-devrimci ve menşevik önderlerin büyük suçu, yığınlara güvenmemek, onların girişkenlik ve bağımsız etkinliğinden korkmak, onların devrimci enerjisini tamamen ve kayıtsız şartsız destekleyecek yerde, bu enerji karşısında tir tir titremektir. Kararsızlıklarının, duraksamalarının, eski bürokratik devlet aygıtının eski tulumlarına yeni bir şarap koymak biçimindeki sürüp giden ve her zaman kısır kalan girişimlerinin derin nedenlerinden birini de işte burada aramak gerekir.

1917 Rus Devrimi sırasında ordunun demokratlaştırılması öyküsünü, Çernov'un bakanlık öyküsünü, Palçinski'nin "egemenlik" öyküsünü, Peşehonov'un istifa öyküsünü düşünün, o zaman her adımda yukarda söylenen şeyin parlak bir doğrulanmasını göreceksiniz. Askerler tarafından seçilen örgütlere tam bir güven duyulmadığı için, komutanların askerler tarafından seçilmesi ilkesi tam olarak uygulanamadığı için Kornilovlar, Kaledinler ve karşıdevrimci subaylar, ordunun başına geçti. Bu bir olgu. Gözünü körü körüne yummadıkça, Kornilov ayaklanmasından *sonra* Kerenski hükümetinin *her şeyi olduğu gibi bıraktığını* ve *gerçekte kornilovculuğu yeniden canlandırdığını* görmemek olanaksız. Aleksiyev'in atanması; Klambovskiler, Gagarinler, Bagrationlar ve Kornilov'un öteki suç ortaklarıyla yapılan "barış"; Kornilov ve Kaledin'den bile esirgenmeyen hoşgörürlük, bütün bunlar Kerenski'nin gerçekte kornilovculuğu yeniden canlandırdığını kör kör parmağım gözüne ortaya koyuyor.

Orta yol yoktur. Deneyim bunu açıkça gösterdi. Ya tüm iktidar sovyetlere ve ordunun tam bir demokratlaştırılması, ya da kornilovculuk.

Ya Çernov'un bakanlık öyküsü? Köylülerin gereksinimlerini gerçekten karşılamayı gözeten azıcık ciddi her girişimin, köylülere karşı onların yığın örgütlerine ve etkinliklerine karşı gösterilen her güven belirtisinin, tüm köylülük tarafından son derece büyük bir coşkunlukla karşılandığını ortaya koymadı mı bu öykü? Ancak yaklaşık dört ay boyunca Çernov, kadetler ve yüksek memurlarla durmadan "pazarlık etmek" zorunda kaldı ve kararsızlıkları ve sürekli entrikalarıyla bu adamlar, sonunda onu hiçbir şey yapamadan istifa etmek zorunda bıraktı. Toprak sahipleri ve kapitalistler, bu dört ay boyunca ve bu dört ay için "oyunu kazandı", büyük toprak mülkiyetini kurtardı, Kurucu Meclisin toplanmaya çağrılmasını geciktirdi ve hatta tarım komitelerine karşı bastırma önlemleri almaya bile başladı.

Orta yol yoktur. Deneyim bunu açıkça gösterdi. Ya dipten doruğa tüm iktidar sovyetlere, Kurucu Meclisin kararını beklemeden tüm toprak *hemen* köylülere verilecek, ya da toprak sahipleri ve kapitalistler her şeyi engelleyecek, büyük toprak sahipleri iktidarını yeniden kuracak, köylüleri çileden çıkaracak, öyleki sonunda köylülerin çok kanlı bir ayaklanmasına yol açacaklardır.

Üretimin her türlü ciddi denetiminin, Palçinski'nin yardımıyla kapitalistler tarafından baltalanmasında da, tahıl tekelinin ve Peşehonov tarafından girişilen ekmek ve yiyecek maddelerinin bir düzene bağlanan demokratik bir dağıtım *başlangıcının* tüccarlar

tarafından baltalanmasında da durum tastamam böyle.

Rusya'da şimdi hiç de "yeni reformlar" icat etmek, "genel" dönüşüm "planları" tasarlamak sözkonusu değil. Hayır! Bunu yutturmak isteyen ve böylece bile bile yalan söyleyenler, "sosyalizmin başlatılması"na karşı, "proletarya diktatörlüğü"ne karşı sövüp sayan kapitalistler, Potresovlar ve Plehanovlardır. Gerçeklikte Rusya'daki durum öyledir ki, savaşın olağanüstü yük ve felaketleri, son derece korkunç, eşi görülmemiş bir iktisadi yıkım ve açlık tehlikesi, çıkış yolunu daha şimdiden telkin ediyor, gösteriyor ve yalnızca göstermekle de kalmıyor, tahıl tekeli, üretim ve dağıtımın denetlenmesi, kağıt para emisyonunun sınırlanması, düzenli buğday ve emtia değişimi vb. gibi son derece ivedi reform ve dönüşümleri daha şimdiden gündeme getiriyor.

Bu türlü ve bu doğrultudaki önlemlerin kaçınılmaz önlemler olduğunu herkes kabul ediyor. Birçok yerde ve birçok alanda bu önlemlerin uygulanmasına başlandı. *Bu önlemlerin uygulanmasına daha şimdiden başlandı,* ancak büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin direnmesiyle bu önlemler her yerde engellendi ve engelleniyor ve bu direniş hem (*gerçeklikte* tamamen burjuva bonapartist bir hükümet olan) Kerenski hükümeti aracılığıyla, hem eski devletin bürokratik aygıtı aracılığıyla, hem de Rus ve "müttefik" mali sermayenin doğrudan ve dolaylı baskısıyla ortaya konuyor.

Peşehonov'un istifasından ve fiyat istikrarının bozulmasından, tahıl tekelinin başarısızlığa uğramasından yakınan İ. Prilejayev, bu yakınlarda *Dyelo Naroda*'da (n° 147) şöyle yazıyordu:

"Bileşimleri nasıl olursa olsun, bizim bütün hükümetlerimizde eksik olan şey, cesaret ve kararlılıktır... Devrimci demokrasinin beklememesi, girişkenlik göstermesi ve iktisadi karışıklığa düzenli olarak müdahale etmesi gerekir... Sarsılmaz bir siyaset ve gözüpek bir iktidar zorunluluğu, bugün kendini her zamandan çok duyuruyor."

Doğruya doğru. Güzel söylemek diye işte buna denir. Ancak yazar, sarsılmaz bir siyaset, cesaret ve kararlılığın bir kişi sorunu olmadığını, cesaret ve kararlılığa hangi *sınıfın* yetenekli olduğunu bilmenin gerektiğini unutuyor. Bu sınıf proletarya ve yalnızca proletaryadır. Cesur ve kararlı bir iktidar, sarsılmaz bir siyaset, eğer proletarya ve yoksul köylüler diktatörlüğü değilse nedir? *Bu diktatörlük* ardından iç çeken İ. Prilejayev, bunu aklından bile geçirmiyor.

Peki ne anlama geliyor bu diktatörlük? Yalnızca kornilovcuların direnişinin bastırılması ve ordunun tam demokratlaştırılmasının yeniden başlayıp tamamlanması anlamına geliyor. Ordunun

yüzde-doksan dokuzu bu diktatörlüğü, daha kuruluşunun ertesi günü coşkunlukla bağrına basacaktır. Toprağı köylülere ve tüm iktidarı yerel köylü komitelerine verecek olan bu diktatörlüğün, köylüler tarafından desteklenmemesi olanaklı mıdır? Bundan kuşkulanmak için, aklını kaçırmış olmak gerekir. Peşehonov'un yalnızca *vaat ettiği* şeyi (sovyetler kongresindeki ünlü söylevinde Peşehonov, harfi harfine, "kapitalistlerin direnişi bastırıldı" diyordu) bu diktatörlük gerçekleştirecek, bir gerçeklik durumuna getirecek ve bu arada iaşe, denetim vb. için daha şimdiden kurulmaya başlayan demokratik örgütlere hiç dokunmayacak, tersine bu örgütleri destekleyecek, geliştirecek ve işleyişlerini engelleyen her şeyi ortadan kaldıracaktır.

Kapitalistlerin direnişini bastırmaya, gerçekten büyük bir cesaret ve kararlılıkla iktidar yürütmeye, ordunun ve köylülerin çok büyük bir bölümünün coşkulu, bütünsel ve gerçekten kahramanca desteğini sağlamaya ancak, proleterlerin ve yoksul köylülerin diktatörlüğü yeteneklidir.

İktidar sovyetlere! Olayların aşamalı, barışçıl, dingin ve halk yığınlarının bilinç ve kararlılığındaki ilerlemelerle, onların kendi deneyimlerindeki ilerlemelerle atbaşı giden *bir gelişmesini sağlamanın tek yolu, artık budur.* İktidar sovyetlere demek, ülkenin yönetimini ve iktisadın denetimini, bütünüyle işçilere ve köylülere vermek demektir. *Kimsenin* direnme cüretini gösteremeyeceği işçiler ve köylüler, uygulama ve deneyim yardımıyla toprağı, yiyecek maddelerini ve buğdayı dağıtmasını *hızla öğreneceklerdir.*

Raboçi Put, n° 10,
27 (14) Eylül 1917.
İmza: *N. Lenin*

BOLŞEVİKLER İKTİDARI KORUYABİLECEKLER Mİ?

REÇ'TEN *Novaya Jizn*'e,[115] Kornilov yandaşı kadetlerden yarıbolşeviklere kadar, bolşevikler dışında *bütün* eğilimler neyin üzerinde anlaşmış bulunuyor?

Ya bolşevikler, tek başlarına tüm iktidarı ele almaya hiçbir zaman karar veremeyecekler, ya da eğer buna karar verir ve iktidarı ele geçirirlerse, onu çok kısa bir zaman boyunca bile koruyamayacaklar noktası üzerinde.

Eğer bize tüm iktidarın salt bolşevikler tarafından alınmasının iyice kuruntuya dayanan bir siyasal sorun olduğu, yalnızca bir "bağnaz"ın en kötü kendini beğenmişliğinin bunu haklı olarak görebileceği söylenirse, en sorumlu ve en etkili her "renk"ten partiler ve eğilimlerin açık bildirimlerini anımsatarak bu eleştiriyi çürüteceğiz.

Ama ilkin, yukardaki ilk soru üzerine, yani bolşevikler iktidarı tek başlarına almaya karar verecekler mi? sorusu üzerine iki söz. Ben daha önce, Rusya sovyetleri kongresinde, Çereteli'nin bakanlar kurulu adına yaptığı konuşmalardan biri sırasında, oturduğum yerden atma zorunda kaldığım bir sözle, bu soruya kesin bir olumlamayla yanıt verme fırsatını bulmuştum.[116] Ve ben, bolşevikler yönünden, iktidarı tek başımıza almamamız gerektiğini ileri süren basılı ya da sözlü hiçbir bildirime rastlamadım. Ve ben genel olarak bir siyasal partinin —ve özel olarak da öncü sınıf partisinin— eğer iktidarı alma olanağı olduğu halde bundan vazgeçerse, yaşama hakkına sahip olmayacağını, bir parti olarak kabule değer olmayacağını, sözcüğün bütün anlamlarıyla zavallı bir sıfırdan başka bir şey olmayacağını düşünmekte devam ediyorum.

Şimdi, kadetlerin, sosyalist-devrimcilerin ve yarı-bolşeviklerin (daha çok çeyrek bolşeviklerin demek isterdim) bizi ilgilendiren sorun üzerindeki bildirimlerini aktaralım.

Reç'in 16 Eylül günlü başyazısı:

"... Aleksandra Tiyatrosu salonunda görüş ayrılıkları ve uyuşmazlıklar egemendi; sosyalist basın da aynı durumu yansıtıyor. Yalnız bolşeviklerin görüşü, açıklık ve usa yatkınlığıyla ötekilerden ayrılıyor. Konferansta azınlık görüşü olan bu görüş, sovyetlerde durmadan yandaş kazanıyor. Ancak konuşmalarının bütün ateşliliğine karşın, farfaralıklarına, güven gösterilerine karşın bolşevikler, birkaç bağnaz dışında, ancak sözlerle yiğitlik taslıyorlar. Kendi başlarına "tüm iktidarı" almaya girişmeyeceklerdir. *Par excellence** bozguncular ve yıkıcılar olarak, gerçekte kara cahilliklerini ve güncel başarılarının geçici niteliğini içlerinden çok iyi bilen ödleklerdir bu adamlar. Son zaferlerinin ilk gününün, başdöndürücü düşüşlerinin ilk günü olacağını, hepimiz gibi anlıyorlar. Yaradılışları bakımından sorumsuz, yöntem ve davranışları bakımından anarşist bir nitelik taşıyan bu adamlar, ancak siyasal düşünce eğilimlerinden, ya da daha doğrusu sapmalarından biri olarak kabul edilebilirler. Bolşeviklikten uzun yıllar için kurtulmanın, onu içimizden atmanın en iyi yolu, ülkenin yazgısını bolşevik önderlerin eline vermektir. Ve bu türlü deneylerin umutsuz ve ölümcül olacakları bilinciyle de olsa, başka çare kalmayınca bu denli kahramanca bir çareye başvurulabilirdi. Bereket versin ki günün bu acıklı kahramanları, yineliyoruz, gerçekte tüm iktidarı ele geçirmeye hiç de can atmıyorlar. Koşullar ne olursa olsun, hiçbir yaratıcı çalışma onların harcı değil. Böylece bütün azimleri, bütün usa yatkınlıkları, siyasal kürsüyle, mitinglerin güzel söz söyleme özentisiyle yetiniyor. Pratik olarak tavırları, hiçbir bakımdan hiçbir önem taşımıyor. Öte yandan tavırlarının gene de bir tek bakımdan gerçek bir sonucu var: Bu tavır, "sosyalist düşünce"nin bütün öbür ayırtılarını (nüanslarını) kendine karşı birleştiriyor."

Kadetler böyle düşünüyor. Ve işte Rusya'da "egemen olan ve yöneten" en büyük partinin, "sosyalist-devrimciler" partisinin gene imzasız, yani resmî organları *Dyelo Naroda*'nın yazıkurulundan kaynaklanan, 21 Eylül günlü bir başyazıda dile getirilen görüşü:

"... Eğer burjuvazi demokrasi ile, Konferans tarafından onaylanan platform üzerinde Kurucu Meclise kadar çalışmak istemezse, *Konferansın kendi içinde bir koalisyon kurmak gerekir.* Koalisyon yandaşları bakımından üzücü bir özveri bu, *ama iktidarın 'çizgi arılığı' için çalışanların buraya değin gitmeleri gerekir.* Ancak bu

* En üstün. –ç.

konuda anlaşmaya belki de varılmayacağından korkuyoruz. O zaman bir üçüncü ve son çözüm kalacak. Konferansın, türdeş bir iktidar fikrini *ilke olarak* savunmuş olan yarısı, onu örgütlemekten *sorumludur*.

"Açık konuşalım: *Bolşevikler kabineyi kurmaktan sorumlu olacaklardır*. Çok büyük bir gözüpeklikle bolşevikler, devrimci demokrasiye koalisyon nefretini aşıladılar ve ülkenin acı çektiği bütün kötülüklerin kaynağı olarak gösterdikleri "uzlaşma siyaseti"nin ortadan kaldırılmasından sonra, düşünülebilecek bütün mutlulukları vaat ettiler.

"Eğer kendi öz *ajitasyon*larını kendileri anlamışlarsa, *eğer yığınları aldatmamışlarsa,* sağa sola verdikleri poliçeleri ödemek *zorundadırlar*.

"Sorun açıkça ortaya çıkıyor.

"Ve iktidarı almakta içinde bulundukları olanaksızlık üzerine çabucak kurulmuş teoriler ardına gizlenmek için de gereksiz çabalar göstermesinler.

"Demokrasi, bu teorileri kabul etmeyecek.

"Bununla birlikte, koalisyon yandaşları onlara kayıtsız şartsız bir destek güvencesi vermelidirler. Önümüze açılan üç çözüm, üç yol, işte bunlar, —Başka yol yok!" (İtalikler *Dyelo Naroda*'nın kendinden.)

Sosyalist-devrimciler de böyle düşünüyor. Ensonu, eğer iki iskemle arasında oturmak için girişilen çabaya tavır denebilirse, işte *Novaya Jizn* "çeyrek bolşevikler"inin, 23 Eylül günlü başyazılarında aldıkları "tavır":

"... Eğer Konovalov ve Kişkin ile yeniden bir koalisyon kurulursa, bu durum demokrasinin yeni bir zorunlu özverisinden ve 14 Ağustos platformuna dayanan iktidarın sorumluluğu konusundaki Konferans kararının geçersizleştirilmesinden başka hiçbir anlama gelmeyecektir...

"... Menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin türdeş bir hükümeti, kendi etkinliğinden kendini, koalisyon hükümetindeki sosyalist bakanların hissettiklerinden daha sorumlu hissedemeyecektir... Böyle bir hükümet, yalnızca devrimin "canlı güçler"ini kendi çevresinde toplayamamakla kalmayacak, ayrıca kendi öncüsünün, yani proletaryanın herhangi bir desteğine de güvenemeyecektir.

"Bununla birlikte, bir başka tipte türdeş bir kabinenin, bir 'proletarya ve yoksul köylülük' hükümetinin kurulması daha iyi bir çıkış yolu değil, daha kötü çıkış yolu ve doğrusunu söylemek gerekirse, bir çıkış yolu değil, düpedüz bir başarısızlık olacaktır. Aslında bu 'proletarya ve yoksul köylülük' sloganı da, doğrusunu söylemek

gerekirse, *Raboçi Put*'un sistemli olarak 'sonradan aydınlatılmış' bazı raslansal ve çekingen açıklamalarından başka, kimse tarafından ileri sürülmedi."

(Bu bas bas bağıran gerçeğe aykırılık, *Dyelo Naroda*'nın 21 Eylül günlü başyazısını unutmaya kadar giden sorumlu siyaset yazarları tarafından "korkusuzca" dile getiriliyor...)

"Tüm iktidar sovyetlere sloganı, bugün bolşevikler tarafından açıkça diriltilmiştir. Bu slogan, temmuz günlerinden sonra, merkez yürütme komitesi tarafından temsil edilen sovyetler, kesin olarak etkin bir anti-bolşevik siyaset yoluna girince, kaldırılmıştı. Ancak bugün, yalnız 'sovyet çizgisi'nin doğru yola sokulduğu değil, ayrıca toplanması istenen sovyetler kongresinin bolşevik bir çoğunlukla toplanması için bütün nedenlerin var olduğu da tahmin edilebilir. Bundan dolayı, bolşevikler tarafından diriltilen 'tüm iktidar sovyetlere' sloganı, proletarya ve 'yoksul köylülük' diktatörlüğünün ta kendisini amaçlayan 'taktik çizgi'yi simgeler. Gerçi sovyetler adı altında, köylü temsilcileri sovyetleri de anlaşılıyor ve bunun sonucu bolşevik slogan, tüm Rus demokrasisinin önemli bir bölümüne dayanan bir iktidar anlamına geliyor. Ama bu durumda da, 'tüm iktidar sovyetlere' sloganının artık kendine özgü bir anlamı yoktur, çünkü bu slogan sovyetleri, bileşimleri bakımmdan, Konferans tarafından ortaya konan 'Önparlamento' ile aşağı yukarı eşdeğer bir duruma getiriyor..." (*Novaya Jizn*'in bu olumlaması, demokrasinin bozulma ve çarpıtılması demokrasiye "aşağı yukarı eşdeğer"dir demeye gelen edepsizce bir yalandır: Önparlamento halkın azınlığının, özellikle Kuskova, Berkenheim, Çaykovski ve hempalarının istencini, çoğunluğun istenci olarak gösteren bir *çarpıtmadır.* İşte birinci nokta. İkinci olarak, hatta Avksentiyevler ve Çaykovskiler tarafından bozulan köylü sovyetleri bile, Konferansa öylesine yüksek bir oranda koalisyon düşmanı gönderdiler ki, işçi ve asker temsilcileri sovyetleriyle birleşmeleri, ***kuşkusuz koalisyonun başarısızlığı*** sonucunu verirdi. Üçüncü olarak, "iktidar sovyetlere" sloganı, köylü sovyetlerinin iktidarının her şeyden önce kıra yayılacağı anlamına gelir ve köylerde de *yoksul* köylülerin baskınlığı kesindir)... "Eğer bu böyle ise, bolşevik sloganı gecikmeden gündemden çıkarmak gerekir. Ama eğer 'iktidar sovyetlere' sloganı proletarya diktatörlüğünü maskelemekten başka bir şeye yaramıyorsa, o zaman bu iktidar devrimin başarısızlık ve yıkılışının ta kendisi anlamına gelir.

Yalnızca ülkenin öteki sınıflarından değil, ayrıca demokrasinin gerçek canlı güçlerinden de yalıtılmış bir proletaryanın, ne devlet aygıtının tekniğini kavrayabileceği ve bu aygıtı son derece karma-

şık bir durumda işletebileceğini, ne de düşman güçlerin, yalnız proletarya diktatörlüğünü değil, üstelik tüm devrimi de silip süpürecek tüm tepkisine siyasal bakımdan direnebileceğini ortaya koymak gerekli mi?

Zamanın gereklerine uygun düşen tek iktidar, bugün demokrasi içinde gerçekten dürüst bir koalisyondur."

*

Bu uzun alıntılardan ötürü okurdan özür dileriz, ama bu alıntılar kesin olarak zorunluydu. Bolşeviklere düşman çeşitli partilerin konumunu belirgin bir biçimde sunmak zorunluydu. Tüm iktidarın tek başına bolşevikler tarafından alınmasının yalnızca büsbütün haklı bir sorun değil, ivedi bir güncellik taşıyan bir sorun da olduğunu *bütün* bu partilerin kabul ettikleri yolundaki o son derece önemli durumu belirgin bir biçimde göstermek zorunluydu.

Şimdi de kadetlerden *Novaya Jizn*'e değin "herkes"in, bolşeviklerin iktidarı koruyamayacaklarına inandıkları yolundaki kanıtları incelemeye geçelim.

Ciddi *Reç,* en küçük bir kanıt sürmüyor ortaya. Bolşevikler üzerine seçme ve dokunaklı sövgüler yağdırmakla yetiniyor. Aktarmış olduğumuz parça, başka şeyler arasında, *Reç*'in bolşevikleri iktidarı almaya "özendirmek" istediğini ve bu nedenden ötürü, "sakınımlı olmak gerek yoldaşlar, çünkü düşmanın öğütlediği şey, ancak kötü olabilir!" diye düşünmenin ne derin bir yanlışlık olacağını gösteriyor. Eğer pratik olarak aynı zamanda hem genel, hem de somut nitelikteki nedenleri gözönüne alacak yerde, burjuvazinin bizi iktidarı almaya "özendirdiği"ne "inandırılır" isek, burjuvazi tarafından aldatılmış oluruz; çünkü hiç kuşku yok ki burjuvazi, iktidarın bolşevikler tarafından alınmasını milyonlarca kötülüğün izleyeceği yolunda her zaman kötü yürekle kehanette bulunacak, her zaman kötü yürekle: "Daha sonra tamamen yenmek üzere iktidara geçmelerine göz yumarak, bolşeviklerden bir anda ve 'uzun zaman için' kurtulmamız daha iyi olur" diye haykıracaktır. Bu çığlıklar, eğer isterseniz, "kışkırtma"dırlar da, ama tersine kışkırtmalar. Kadetler ve burjuvalar, bize iktidarı almayı hiç mi hiç "öğüt"lemiyorlar, bize bunu hiçbir zaman "öğüt"lemediler; onlar yalnızca, bize iktidarın sözümona çözülmez sorunlarını göstererek, bizi *yıldırmaya* çalışıyorlar.

Hayır. Ürkmüş burjuvaların çığlıklar atarak bizi yıldırmalarına izin vermemeliyiz. Hiçbir zaman "çözülmez" toplumsal sorunları çözmeye değil, çok güç bir durumdan tek çıkış yolu olan sosyalizme

doğru hemen atılacak adımlara ilişkin *elbette* çözülür, ancak proletarya ve yoksul köylülük diktatörlüğü aracıyla *çözülebilir* sorunların çözümüne niyetlendiğimizi unutmamalıyız. Zafer, sağlam bir zafer, eğer iktidarı alırsa, Rusya'da proletarya için bugün her zamandan daha çok, herhangi bir yerden daha çok sağlama bağlanmış bir durumdadır.

Tek başına alınan şu ya da bu uğrağı elverişsiz bir duruma getiren *somut* koşulları her şeyden önce pratik bir biçimde inceleyelim, ama burjuvazinin vahşi çığlıklarıyla ürkmeyelim ve tüm iktidarın bolşevikler tarafından alınmasının, gerçekte *ivedi bir günlük* sorun durumuna geldiğini de unutmayalım. Bugün partimizi, unuttuğumuz takdirde, iktidarın alınmasını "mevsimsiz" olarak göreceğimizdekinden son derece daha büyük bir tehlike tehdit ediyor. İktidarın alınması konusunda, bugün "mevsimsiz" eylem *olamaz;* bütün olasılıklar, belki milyonda bir ya da iki dışında, hep iktidarın alınması yönünde.

Reç'in kinli sövgüleri konusunda şu dizeler yinelenebilir ve yinelenmelidir:

Onamalar duyuyoruz
övgünün tatlı mırıltısında değil
ama öfkenin vahşi çığlıklarında![117]

Burjuvazinin bize yönelttiği vahşi kin, burjuvazi egemenliğine son vermeyi sağlayacak yol ve çareleri halka *doğru olarak* gösterdiğimiz gerçeğini en somut bir biçimde ortaya koyuyor.

*

Dyelo Naroda bu kez —bir kereyle dinden çıkılmaz— bizi sövgüleriyle onurlandırma tenezzülünde bulunmadı, ancak en küçük bir kanıt da ileri süremedi. Yalnızca dolaylı yoldan, anıştırma amacıyla bizi, şu olasılıkla yıldırmaya çalıştı: "Bolşevikler kabineyi kurmak zorunda kalacak". Sosyalist-devrimcilerin, bizi ürkütmeye çalıştıkları anda gerçek bir ürküntü, öldürücü bir korku, bir hayalet tarafından korkutulan liberalin korkusunu duyduklarını kabul ediyorum. Aynı biçimde, merkez yürütme komitesi türündeki bazı özellikle yüksek ve özellikle kokuşmuş kurumlarda ve merkez yürütme komitesine benzeyen "irtibat" komisyonlarında (yani kadetlerle akraba, ya da daha iyi söylemek gerekirse, kadetlerle düşüp kalkan komisyonlarda), sosyalist-devrimcilerin bazı bolşevikleri yıldırma başarısı göstereceklerini de kabul ediyorum; çünkü ilkin

bütün bu merkez yürütme komitelerinde, "Önparlamento"da, vb., hava büsbütün bozulmuştur, size bulantı verecek derecede küf kokar, onu uzun zaman solumak *kim olursa olsun* herkes için zararlıdır; sonra, içtenlik bulaşıcıdır ve içtenlikle korkan bir hamkafa, bir zaman için bir devrimciyi bile hamkafa durumuna dönüştürmeye yeteneklidir.

Ama, eğer "insani ölçekte" düşünülürse, kadetlerle birlikte hükümete katılma, ya da onlara göre bakanlık yapabilir olma mutsuzluğuna uğrayan bir sosyalist-devrimcide bu içten ürküntü ne kadar anlaşılır bir şey olursa olsun, kendini korkuya kaptırmak, proletaryaya karşı, kolayca ihanet sınırına gidebilecek siyasal bir yanlışlık yapmak demektir. Hani pratik kanıtlarınız, baylar! Sizin ürküntülerinizle yılgınlığa kapılacağımızı ummayın!

*

Pratik kanıtları, bu kez yalnızca *Novaya Jizn*'de buluyoruz. Bu kez kendini burjuvazinin avukatı rolünde, kendisine o iyi hanımefendiyi açıkça "rahatsız eden" bolşeviklerin savunucusu rolünden daha iyi giden bir rolde gösteriyor bu gazete.

Avukat, *altı* kanıt gösteriyor:

1° Proletarya, "ülkenin öteki sınıflarından yalıtılmış"tır;

2° "demokrasinin gerçek canlı güçlerinden yalıtılmış"tır;

3° "devlet aygıtı tekniğini kavrayamayacak"tır;

4° bu aygıtı "işletemeyecek"tir;

5° "durum son derece karmaşık"tır;

6° "düşman güçlerin, yalnızca proletarya diktatörlüğünü değil, üstelik devrimi de silip süpürecek tepkisine direnemeyecek"tir.

Birinci kanıt, *Novaya Jizn* tarafından gülünçlüğe yaklaşan bir beceriksizlikle sergilenmiştir; çünkü kapitalist ya da yarı-kapitalist toplumda, biz yalnızca üç sınıf tanıyoruz: burjuvazi, (özellikle köylülük tarafından temsil edilen) küçük-burjuvazi ve proletarya. Proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımı sözkonusu olunca, proletarya öteki sınıflardan yalıtılmıştır demek neye yarar?

Novaya Jizn herhalde, proletarya köylülükten yalıtılmıştır demek istiyordu; çünkü burada toprak sahipleri, gerçekten sözkonusu edilemezdi. Ama düpedüz, açıkça, şu anda proletarya köylülükten yalıtılmıştır demek, olanaksız bir şeydi, çünkü bu olumlamanın bas bas bağıran yanlışlığı göze batacak bir durumda.

Proletaryanın küçük-burjuvaziden —ve dikkat edin, *burjuvaziye karşı* bir devrimde— bugün Rusya'da olduğu kadar az yalıtıldığı

bir kapitalist ülke tasarlamak güçtür. Nesnel ve söz götürmez veriler arasında, elimizde Çereteli "Buligin Duması"nın, yani ünlü "Demokratik" Konferansın[118] "siyasal grupları" içinde, burjuvazi ile koalisyondan *yana* ya da *karşı* oyların yepyeni rakamları var. Sovyetler siyasal gruplarını alalım. İşte elde ettiğimiz sonuç:

	Koalisyondan	
	yana	*karşı*
İşçi ve asker temsilcileri sovyetleri	83	192
Köylü temsilcileri sovyetleri	102	70
Sovyetler Toplamı	185	262

Buna göre çoğunluk, burjuvaziyle koalisyona *karşı* çıkarak, proleter slogandan yana oy verdi. Ve yukarda kadetlerin bile, bolşeviklerin sovyetlerdeki etkisinin güçlendiğini kabul etmek zorunda kaldıklarını gördük. Oysa burada, sovyetlerdeki *dünün* egemenleri tarafından, yani merkez kurumlarda sağlam bir çoğunlukları olan sosyalist-devrimciler ve menşevikler tarafından toplantıya çağrılan bir Konferans karşısında bulunuyoruz! Bolşeviklerin sovyetlerdeki gerçek *ağırlığının,* burada *küçültülmüş* olduğu açık.

Burjuvaziyle koalisyon sorunu üzerinde olduğu gibi, toprak mülklerinin hemen köylü komitelerine verilmesi sorunu üzerinde de bolşevikler, işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinde daha bugünden *çoğunluğa, halkın çoğunluğuna,* küçük-burjuvazinin çoğunluğuna sahip. 24 Eylül günlü *Raboçi Put* (n° 19), sosyalist-devrimcilerin organı *Znamya Truda*'nın 25. sayısına göre, 18 Eylül'de Petrograd'da toplanan köylü temsilcileri yerel sovyetleri konferansı üzerine bilgi veriyor. Buna göre bu konferansta, dört köylü sovyetinin (Kostroma, Moskova, Samara ve Taurid eyaletleri köylü sovyetlerinin) yürütme komiteleri, kayıtsız şartsız koalisyondan yana çıktı. *Üç* eyalet ve *iki* de ordu yürütme komitesi (Vladimir, Riyazan ve Karadeniz eyaletleri), kadetlersiz koalisyondan yana çıktı. *Yirmiüç* eyalet ve *dört* ordu yürütme komitesi ise koalisyona karşı çıktı.

Demek ki köylülerin çoğunluğu, koalisyona karşı!

İşte "proletaryanın yalıtılmışlığı" dediğiniz şey.

Öte yandan, üç sınır eyaletinin, ücretli bir işgücü kullanan zengin köylülerin, büyük toprak sahiplerinin görece çok olduğu Samara, Taurid ve Karadeniz eyaletleri ile, köylü burjuvazinin Rusya'nın çoğu eyaletlerinden gene daha güçlü olduğu dört de sanayi

eyaletinin (Vladimir, Riyazan, Kostroma ve Moskova) koalisyondan yana çıktıklarına dikkat etmek gerekir. Bu sorun üzerine daha ayrıntılı veriler toplamak ve "*zengin*" köylüler oranının daha yüksek olduğu eyaletlerde, *yoksul* köylüler üzerine bilgilerin de bulunup bulunmadığını incelemek ilginç olurdu.

Ayrıca, "ulusal gruplar"ın koalisyon düşmanlarına çok önemli, yani 15'e karşı 40'lık bir çoğunluk sağladıklarını görmek de ilginç. Bonapartist Kerenski ile dostlarının, Rusya'nın ezilen uluslarına ilişkin ilhakçı, kaba baskıcı siyaseti, meyvelerini verdi. Büyük çoğunluğuyla bu ulusların halkı, yani bu halkın içerdiği küçük-burjuvazi yığını, Rusya proletaryasına burjuvaziden çok güveniyor; çünkü tarih ezilen ulusların, baskıcılarına karşı kurtuluş savaşımlarını gündeme getirdi. Burjuvazi, ezilen ulusların özgürlük davasına alçakça ihanet etti; oysa proletarya, özgürlük davasına bağlı kaldı.

Rusya halkının küçük-burjuva yığınları için temel sorun, şu anda ulusal sorun ve tarım sorunudur. Bu, söz götürmez bir şey. Ve bu iki sorunda da proletarya, "yalıtılmış" olmaktan alabildiğine *uzak*. Halk çoğunluğu ondan yana. Bu iki sorunda, proleter iktidara bir anda yalnızca halk çoğunluğunun desteğini değil, ayrıca yığınlar içinde gerçek bir devrimci coşku patlaması da sağlayacak kararlı ve gerçekten "devrimci demokratik" bir siyaset yürütmeye, *yalnız* proletarya yeteneklidir; çünkü yığınlar hükümetten ilk kez olarak, köylülerin toprak sahipleri tarafından, çarlık döneminde olduğu gibi, Ukraynalıların Büyük-Ruslar tarafından ezilmesini değil, cumhuriyetin ortasında, cafcaflı sözler altında, aynı siyaseti sürdürme girişimini değil, Kerenski'nin köylüleri ve ezilen ulusları ödüllendirdiği hırgür, eziyet, üzüntü, savsaklama, çelme, kaçamaklı sözleri değil, ama davranışlarla gösterilen ateşli bir yakınlığı, toprak sahiplerine karşı ivedi devrimci önlemleri, Finlandiya'ya, Ukrayna'ya, Beyaz Rusya'ya, müslümanlara, vb., hemen *tam* bir özgürlüğün verildiğini göreceklerdir.

Sosyalist-devrimci ve menşevik baylar bunu çok iyi biliyor ve bu nedenle de, yarı-kadet kooperatif yöneticilerini, yığınlara *karşı gerici* demokratik siyasetlerinde, kendilerine yardımcı olmaya razı etmeye çalışıyorlar. Bu nedenle, örneğin toprak sahiplerinin bütün topraklarının köylü komitelerine hemen verilip verilmemesi, Finlandiyalılar'ın ya da Ukraynalılar'ın şu ya da bu isteğine hak verilip verilmemesi, vb. gibi, pratik siyasetin belirli noktaları üzerinde, yığınlara danışmaya, bütün yerel sovyetlerde, bütün yerel örgütlerde bir referandum ya da yalnızca bir oylama yapmaya, hiçbir zaman karar vermeyeceklerdir.

Günün kesin sorununa, barış sorununa geçelim. Proletarya, "öbür sınıflardan yalıtılmış"tır... Gerçeklikte proletarya burada, *tüm* ulusun, *bütün* sınıflar *içinde* canlı ve dürüst olarak ne varsa hepsinin, küçük-burjuvazinin engin çoğunluğunun temsilcisi olarak işe karışıyor; çünkü yalnızca proletarya, bir kez iktidara geçtikten sonra, savaşan bütün halklara *hemen* adil bir barış önerecek, elden geldiğince adil bir barışı en kısa zamanda elde etmek için gerçekten *devrimci* önlemleri (gizli antlaşmaların yayınlanması, vb.) yalnızca proletarya alacaktır.

Hayır. Proletaryanın yalıtılmış olduğunu ileri süren bu *Novaya Jizn* bayları, kendi burjuvazi korkularından başka bir şeyi dile getirmiyorlar. Rusya'daki nesnel durum, hem de kuşku duyulamayacak bir biçimde öyledir ki, küçük-burjuvazi çoğunluğundan proletarya, *tam da bugün* "yalıtılmış" *değildir*. Tam da bugün proletarya, içler acısı "koalisyon" deneyiminden sonra, halk *çoğunluğunun* sevgisine sahiptir. İktidarı korumanın bolşevikler için *bu* zorunlu koşulu, gerçekten *mevcut*.

*

İkinci kanıt, proletaryanın "demokrasinin gerçek canlı güçlerinden yalıtık" bir duruma geleceğini söylemeye dayanıyor. Bunun ne anlama geldiğini anlamak olanaksız. Fransızlar'ın dediği gibi, Yunanca bu.

Novaya Jizn yazarları, bakan olacak adamlar. Hatta kadetlerle birlikte çok iyi bakanlık yaparlardı. Çünkü bu gibi bakanlardan istenen şey, görünüşte doğru, özenle söylenmiş, ancak anlamdan adamakıllı yoksun, her türlü pisliği üretmeye yetenekli ve bu nedenle emperyalistlerin ve sosyal-emperyalistlerin alkışlarını toplayacak sözleri düzenlemektir. Kadetlerin, Breşkovskaya'nın, Plehanov ve hempalarının alkışları *Novaya Jizn*'ciler için torbada keklik; çünkü onlar proletaryanın gerçek demokrasi güçlerinden yalıtılmış olduğunu ileri sürüyorlar, çünkü onlar *örtük* bir biçim altında, —her ne olursa olsun, söyledikleri böyle anlaşılıyor—, kadetler, Breşkovskaya, Plehanov, Kerenski ve hempaları, "demokrasinin canlı güçleri"dir diyorlar.

Yanlış. Ölü güçler bunlar. Koalisyon tarihinin tanıtladığı şey, bu.

Burjuvazi ve burjuva entelektüel çevre tarafından korkutulan *Novaya Jizn*'ciler, sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin, kadetlerden dişe dokunur hiçbir şeyle ayrılmayan ve kendini *Volya Naroda, Edinstvo,*[119] vb. biçimi altında gösteren *sağ* kanadını "canlı"

olarak kabul ediyorlar. Bize gelince biz, kulaklara değil yalnızca yığınlara bağlı olan kimseleri, koalisyon derslerinin koalisyondan kopardığı kimseleri canlı olarak görüyoruz. Küçük-burjuva demokrasisinin "etkin canlı güçleri", sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin sol kanadı tarafından temsil edilmektedirler. Bu sol kanadın güçlenmesi, özellikle Temmuz karşı-devriminden sonra, proletaryanın yalıtılmış *olmadığının* en güvenilir nesnel göstergelerinden biridir.

Merkezci sosyalist-devrimcilerin sola doğru dalgalanmaları, Çernov'un 14 Eylül günü, grubunun Kişkin ve hempalarıyla yeni koalisyonu destekleyemeyeceği biçimindeki açıklamasıyla ortaya konan bu hareket, şu son günlerde bunu daha da somut bir biçimde gösteriyor. Kentte ve özellikle kırda topladığı oyların sayısı bakımından egemen ve yönetici parti olan sosyalist-devrimci parti temsilcilerine şimdiye kadar çok büyük bir çoğunluk kazandıran sosyalist-devrimci merkezin sola doğru bu dalgalanmaları, güncel koşullar içinde demokrasinin salt bolşevik bir hükümete "kayıtsız şartsız bir destek sağlamak" zorunluluğu üzerine *Dyelo Naroda*'nın yukarda aktarılan bildirimlerinin, herhalde boş sözler olmadığını ortaya koyuyor.

Sosyalist-devrimci merkezin Kişkin ile yeni koalisyonu kabul etmemesi gibi, ya da taşra (Kafkasya'da Yordanya, vb.) *sonunadeğinci menşevikleri* arasında koalisyon düşmanlarının *ağır basması* gibi olgular, *yığınların* şimdiye kadar menşevikleri ve sosyalist-devrimcileri izleyen bir bölümünün, salt bolşevik bir hükümeti *destekleyeceğinin* nesnel kanıtıdır.

Rus proletaryası bugün, demokrasinin işte bu *canlı* güçlerinden yalıtılmamıştır.

*

Üçüncü kanıt: Proletarya "devlet aygıtı tekniğini kavrayamayacak". Bu belki en alışılmış, en yaygın kanıt. Bu yüzden en büyük dikkate layık olduğu gibi, proletaryanın karşısına çıkacak en *ciddi*, en *çetin* sorunlardan birini oluşturduğu için de çok büyük bir dikkate layık. Bu sorunların çok çetin sorunlar olduklarından hiç kuşku yok; ama sosyalist olduğumuzu söyleyen bizler, eğer bu güçlüğü yalnızca bu görevlerden *sıvışmak* için belirtseydik, bizi burjuvazi uşaklarından ayıran fark gerçekte sıfıra inerdi. Proleter devrim karşısına çıkan sorunların güçlüğü, proletarya yandaşlarını bu sorunların çözüm yollarını daha dikkatli ve daha somut bir biçimde incelemeye yöneltmeli.

Devlet aygıtından, her şeyden önce sürekli ordu, polis ve me-

murlar kastı anlaşılır. Proletarya bu aygıt tekniğini kavrayamayacak diyen *Novaya Jizn* yazarları, kendi aşırı bilgisizliklerini ve gerçek olguları, bolşeviklerin yazılarında uzun zamandan beri sergilenen düşünceleri hesaba katmada gösterdikleri tiksintiyi ortaya koyuyorlar.

Novaya Jizn yazarlarının hepsi de kendini, marksist olarak değilse bile, en azından marksizmi bilen kültürlü sosyalistler olarak kabul eder. Oysa Marx, Paris Komünü deneyimine dayanarak, proletaryanın ereklerine erişmek için hazır devlet makinesini ele geçirip kullanmakla *yetinemeyeceğini,* bu makineyi *kırması* ve yerine bir yenisini geçirmesi gerektiğini öğretir (bu sorunu, birinci bölümü bitmiş ve yakında *Devlet ve Devrim. Marksist Devlet Öğretisi ve Proletaryanın Devrimdeki Görevleri* başlığı altında yayınlanacak olan bir broşürde daha ayrıntılı bir biçimde ele alıyorum). Bu yeni devlet makinesi, Paris Komünü tarafından yaratıldı ve Rusya'daki işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri de *aynı türden* bir "devlet aygıtı" oluşturuyor. 4 Nisan 1917'den başlayarak bunu birçok kez yineledim ve hem bolşevik konferansların kararlarında, hem de bolşeviklerin yazılarında bu durum dile getirildi. *Novaya Jizn,* bu konuda Marx ve bolşeviklerle tam bir anlaşmazlık içinde olduğunu elbette açıklayabilirdi, ancak bu sorunu tamamen bir yana bırakmak, güç sorunları incelerken gösterdikleri sözümona hafiflik yüzünden bolşeviklere öylesine sık ve öylesine yüksekten ders veren bir gazete bakımından, kendi kendine bir güçsüzlük belgesi vermek anlamına gelir.

Proletarya "devlet aygıtı"nı ele geçirip olduğu gibi "işletmek"le *yetinemez.* Ancak eski devlet aygıtında baskıcı, görenekçi, onarılmaz biçimde burjuva olan ne varsa *kırabilir* ve onun yerine yeni bir aygıtı, *kendi aygıtını* geçirebilir. İşçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri de, işte bu aygıtın ta kendisidir.

Novaya Jizn'in bu "devlet aygıtı"nın varlığını tamamen unutmuş olmasını, tam anlamıyla şaşılacak şey olarak nitelemek zorundayız. Kuramsal akılyürütmelerinde böyle davranan *Novaya Jizn*'ciler, gerçeklikte kadetler siyasal pratikte ne yapıyorlarsa, siyasal kuramda onu yapıyorlar. Çünkü eğer proletaryanın ve devrimci demokrasinin, yeni bir devlet aygıtına gerçekten *hiçbir gereksinmesi yoksa,* o zaman sovyetler kendi varlık nedenlerini ve yaşama haklarını yitirirler; o zaman kornilovcular, sovyetleri tüm ortadan kaldırma çabalarında *haklı* bir duruma gelirler!

Novaya Jizn'in bu korkunç kuramsal yanılgısı ve bu siyasal körlüğü öylesine şaşılacak şeydir ki, hatta *Novaya Jizn*'in son Petrograd belediye Duması seçimlerinde blok kurduğu enternasyona-

list-menşevikler bile, bu nokta üzerinde bolşeviklere belli bir yaklaşma göstermişlerdir. Nitekim yoldaş Martov'un Demokratik Konferansta okuduğu sovyetler çoğunluk bildirgesinde, şu satırları görüyoruz:

"... Devrimin ilk günlerinde gerçekten yaratıcı halk güçlerinin güçlü atılımıyla kurulmuş olan işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri, devrimci devletin yeni dokusunu oluşturdu ve bu yeni doku, eski rejim devletinin yıpranmış dokusunun yerini aldı..."

Biraz çokça güzel bir dille söylenmiş bu; dildeki özen, siyasal düşüncenin açıklık eksikliğini örtüyor. Sovyetler *henüz* eski "doku"nun yerine geçmedi ve bu eski doku eski rejimin devleti *değil,* çarlığın *olduğu kadar* burjuva cumhuriyetin *de* devletidir. Ama ne olursa olsun, Martov burada *Novaya Jizn*'cilerden yüz gömlek daha üstün.

Sovyetler ilkin, işçi ve köylülerin silahlı gücünü, eski sürekli ordu gücü gibi halktan ayrılmamış olan, askerî bakımdan eskisinden son derece daha güçlü, devrimci bakımdan yeri doldurulmaz bir gücü temsil eden yeni bir devlet aygıtını oluşturuyor. İkinci olarak bu aygıt, yığınlar ve halk çoğunluğuyla, eski devlet aygıtında hiçbir benzeri olmayacak kadar sıkı, çözülmez, kolayca denetlenip yenilebilir bir bağ kuruyor. Üçüncü olarak bu aygıt, seçimsel niteliği ve bileşimini halk isteğine göre değiştirme olanağı nedeniyle, daha önceki aygıtlardan çok daha demokratik. Dördüncü olarak bu aygıt, en çeşitli mesleklerle sağlam bir bağ kuruyor ve böylece, bürokrasiye yol açmadan en çeşitli ve en derin reformları kolaylaştırıyor. Beşinci olarak bu aygıt öncünün, yani işçi ve köylü *ezilmiş* sınıfların en bilinçli, en gözüpek, en ileri bölümünün bir örgütlenme biçimini sağlıyor; böylece bu aygıt, ezilen sınıflar öncüsünün, bu sınıfların şimdiye kadar tamamen siyasal yaşamın ve tarihin dışında kalan *tüm koca yığınını* yükseltebileceği, eğitebileceği, yetiştirebileceği ve ardından sürükleyebileceği bir aygıt durumuna geliyor. Altıncı olarak bu aygıt, parlamentarizmin yararları ile dolaysız ve doğrudan demokrasinin yararlarını birleştirme, yani halkın seçilmiş temsilcilerinin kişiliğinde, aynı zamanda hem yasama görevini, *hem de yasaların uygulanmasını* birleştirme olanağını veriyor. Burjuva parlamentarizmine oranla, demokrasinin gelişmesinde ileriye doğru atılmış, evrensel bir anlam ve önem taşıyan bir adımdır bu.

1905'te sovyetlerimiz, birkaç haftadan çok sürmediklerine göre, deyim yerindeyse ancak tohum durumunda bir varlık gösterdi. O zamanki koşullar içinde, uyumlu ve tam bir gelişmenin sözkonusu olamayacağı açık bir şeydi. Ve 1917 Devriminde de, birkaç aylık

bir süre son derece kısa olduğundan ve özellikle sosyalist-devrimci ve menşevik yöneticiler sovyetleri *değerden düşürdükleri,* onları çene çalmak için toplanılan yerler durumuna, yöneticiler arasında bir uzlaşma siyasetinin uzantıları durumuna düşürdükleri için böyle bir gelişme gene sözkonusu olamazdı. Liberler'in, Danlar'ın, Çereteliler'in, Çernovlar'ın yönetimi altında sovyetler, canlı canlı çürüdü ve kokuştu. Sovyetler, ancak *tüm* devlet iktidarını kendi ellerine alırlarsa, gerçekten gelişebilir, görevlerini sonuna değin yerine getirebilir ve tüm olanaklarını ortaya koyabilirler; yoksa *yapacak hiçbir* şeyleri yoktur, yoksa bir tohum (ve uzun zaman bir tohum olarak kalmak olanaksızdır) ya da bir oyuncaktan başka bir şey olamazlar. "İktidar ikiliği", sovyetlerin kötürümleşmesidir.

Eğer devrimci sınıfların yaratıcı dehası sovyetleri kurmasaydı, proleter devrim Rusya'da umutsuz bir duruma düşerdi; çünkü proletarya iktidarı, eski devlet aygıtıyla hiç kuşkusuz koruyamazdı ve yeni bir aygıt da bir çırpıda yaratılamaz. Sovyetlerin Çereteli ve Çernov tarafından değerden düşürülmelerinin acıklı tarihi, yani "koalisyon" tarihi, aynı zamanda sovyetlerin küçük-burjuva kuruntulardan kurtuluş ve *hangisi olursa olsun bütün* burjuva koalisyonların yol açtığı tüm alçaklık ve pislikler üzerine yaptıkları pratik inceleme "araf"ından geçişlerinin de tarihidir.

*

Proleter devrim bakımından başlıca güçlük, üretimin ve ürünlerin dağıtımı üzerindeki en tam ve en titiz döküm ve denetimin, yani *işçi denetiminin* ülke çapında gerçekleştirilmesidir.

Novaya Jizn'ciler bize karşı, bizim "işçi denetimi" sloganını ileri sürerek sendikalizme düştüğümüz itirazını ileri sürüyorlar. Üzerinde iyi düşünülmemiş ve Struve biçimi ezbere *öğrenilmiş* bir "marksizm"in, kitabi ve oldukça saçma bir uygulama örneğidir bu itiraz. Sendikalizm, ya devrimci proletarya diktatörlüğünü yadsır, ya da genellikle siyasal iktidar olarak onu, en son sıraya atar. Biz ona birinci sırayı veriyoruz. *Novaya Jizn*'cilerin kafasına uyarak işçi denetimi *değil, ama* yalnızca devlet denetimi demekle, burjuva-reformist bir lafazanlığa, gerçekte salt kadetler yönünde bir formüle varılır; çünkü kadetler, işçilerin "devlet" denetimine *katılmasına* hiç de karşı değildir. Kornilovcu-kadetler, bu katılmanın burjuvazi için işçileri aldatmanın en iyi yolu olduğunu ve bütün Gvozdevler'i, Nikitinler'i, Prokopoviçler'i, Çereteliler'i ve onların tüm çetesini siyasal olarak *kiralamak* için en iyi araç olduğunu çok iyi biliyorlar.

Biz "işçi denetimi" derken, bu slogan her zaman proletarya diktatörlüğü sloganına *eşlik* ettiğinden, her zaman onu *izlediğinden* böylelikle hangi devletin sözkonusu olduğunu da açıklıyoruz. Devlet, bir *sınıfın* egemenlik organıdır. Hangi sınıfın? Eğer burjuvazinin ise, halkın Rusya'da altı ayı aşkın bir zamandır "kornilovlaştırılmış ve kerenskileştirilmiş" olduğu kadet-Kornilov-"Kerenski" devletidir bu. Eğer proletaryanın egemenliği ise, proleter devlet, *yani* proletarya diktatörlüğü sözkonusudur; işçi denetimi, bu durumda üretimin ve ürünlerin dağıtımının ulusal, genel, en dikkatli ve en titiz bir *sayımı* durumuna gelebilir.

Proleter, yani sosyalist devrimin başlıca güçlüğü, başlıca görevi işte budur. Sovyetler olmadıkça bu görev, hiç değilse Rusya için, içinden çıkılmaz bir duruma gelirdi. Proletaryanın evrensel bir önem taşıyan bu görevi gerçekleştirmesini *sağlayacak* örgüt çalışmasını, sovyetler *gerçekleştiriyor.*

Burada devlet aygıtı sorununun bir başka yönüne geliyoruz. Sürekli ordu, polis ve memurların temsil ettikleri en üstün derecedeki "baskıcı" aygıttan başka, çağdaş devlette bankalara ve kartellere çok sıkı bir biçimde bağlı bir başka aygıt, eğer deyim yerindeyse, geniş bir istatistik ve kayıt çalışması yapan bir başka aygıt daha vardır. Bu aygıt ne kırılabilir, ne de kırılmalıdır. Bu aygıtı kapitalistlere bağımlılığından çekip çıkarmak gerekir; bu aygıtı kapitalistlerden ve onların bütün eylem araçlarından *kesmek, ayırmak, bölmek* gerekir; bu aygıtı proleter sovyetlere *bağımlı kılmak* gerekir; bu aygıtı genişletmek, bütün alanlara, tüm ulusa yaymak gerekir. Ve bu iş, ancak büyük kapitalizm tarafından gerçekleştirilen kazanımlara dayanılırsa *yapılabilir* (çünkü genel olarak proleter devrim, ancak bu kazanımlara dayanarak ereğine erişebilecektir).

Kapitalizm bankalar, karteller, posta hizmeti, tüketim kooperatifleri, müstahdem birlikleri biçimi altında, denetim *aygıtları* yaratmıştır. *Büyük bankalar olmasaydı, sosyalizm, gerçekleşmesi olanaksız bir şey olurdu.*

Büyük bankalar, sosyalizmi gerçekleştirmek için *gereksinme duyduğumuz* ve kapitalizmden *hazırlop aldığımız* "devlet aygıtı"nı *oluşturuyorlar.* Bu durumda tek görevimiz, bu üstün devlet aygıtından, onu *kapitalist bir ucube durumuna getiren* şeyi *çıkarmak,* onu *daha da pekiştirmek,* daha demokratik, daha yaygın bir duruma getirmektir. Nicelik, niteliğe dönüşecektir. Her kantonda, her fabrikanın yanında şubeleri olacak tek, geniş mi geniş bir devlet bankası — işte *sosyalist* aygıtın onda-dokuzu bu. Ulusal ölçekte *muhasebe,* üretimin ve ürünlerin dağıtımının ulusal ölçekte deneti-

mi, sosyalist toplumun *iskeleti* gibi diyebileceğimiz bir şey, işte bu.

Kapitalist rejimde büsbütün bir devlet aygıtı olmayan, ama bizde, sosyalist rejimde, büsbütün bir devlet aygıtı olacak olan bu "devlet aygıtı"nı, bir tek darbe indirerek, bir tek kararname ile "ele geçirebilir" ve "işletebiliriz"; çünkü gerçek muhasebe, denetim, kayıt, istatistik ve hesap çalışmasını, bu durumda çoğu proleter ya da yarı-proleter olan *müstahdemler* yapar.

Bir tek kararnameyle proleter devlet, bu müstahdemleri devlet memuru durumuna dönüştürebilir ve dönüştürmelidir de; tıpkı kapitalizmin bekçi köpeklerinin, Briandlar'ın ve öteki bakanların, grevdeki demiryolu işçilerini bir tek kararnameyle devlet görevlileri durumuna getirdikleri gibi. Bu memurlardan bize pek çok gerekecektir ve biz de onları bol bol *bulabiliriz,* çünkü kapitalizm kayıt ve denetim işlevlerini basitleştirmiş ve onları pek de karmaşık olmayan ve okuma-yazma bilen herkesin yapabileceği *işlemler* durumuna getirmiştir.

Bankalar, karteller, ticaret vb., vb., müstahdemleri yığınının "devletleştirilmesi", eğer *sovyetler* tarafından denetim ve gözetim gerçekleştirilirse, hem teknik bakımdan (kapitalizm ve mali kapitalizm tarafından bizim yararımıza gerçekleştirilmiş olan hazırlık çalışması sayesinde), hem de siyasal bakımdan kolayca gerçekleştirilebilir bir şeydir.

Sayıları çok az olan, ama kapitalizme doğru yönelen yüksek kadrolara gelince, tıpkı kapitalistlere karşı olduğu gibi, onlara karşı da "sertlikle" davranmak gerekecektir. Tıpkı kapitalistler gibi, onlar da *direneceklerdir.* Bu direnişi *kırmak* gerekecektir. Peşehonov, bu her dem taze alık, daha Haziran 1917'de, gerçek bir "siyaset çırağı" olarak; "kapitalistlerin direnci kırılmıştır" diye kem küm ediyordu. İşte, bu çocuksu olumlamayı, bu çocukça övüngenliği, bu çocukça şakayı, *proletarya ciddi olarak gerçekleştirecektir.*

Nüfusun çok küçük bir azınlığının, yani her biri müstahdem birlikleri, sendikalar, tüketim kooperatifleri ve sovyetler tarafından, her bir Tit Titiç'in[120] Sedan'daki Fransızlar gibi *sarılacağı* bir *gözetimin* hedefi olacağı gerçekten bir avuç kişinin direncini kırmak sözkonusu olduğuna göre, bu işi pekala yapabiliriz. Biz bu Tit Titiçler'in adlarını biliyoruz. Bunun için müdürlerin, yönetim kurulu üyelerinin, büyük hissedarların, vb. listelerini almak yeter. Onlar *tüm* Rusya'da birkaç yüz, bilemediniz birkaç bin kişi; onlardan her birinin yanında sovyetler, müstahdem birlikleri, vb. aygıtını elinde tutan proleter devlet, on kadar, yüz kadar denetçi görevlendirebilir; hatta öyle ki, "onların direncini kırmak" zorunda kalınacak yerde, kapitalistler üzerindeki *işçi denetimi* sayesinde, belki

de her türlü direnç *olanaksız* bir duruma getirilebilir.

İşin "düğüm noktası"nı, gerçekte kapitalistlerin mallarının zoralımı değil, işçiler tarafından kapitalistler ve onların olası yandaşları üzerinde uygulanacak ulusal, yaygın denetimin ta kendisi oluşturacaktır. Salt zoralım, hiçbir şeye yaramayacaktır; çünkü o hiçbir örgütlenme öğesi, dağıtımın doğruluğunu denetleyen hiçbir şey içermez. Zoralımın yerine, kolayca *hakkaniyetli* bir vergi alınmasını geçireceğiz ("Şingarev" oranları üzerinden de olsa), ama her türlü denetimden sıvışma, doğruyu saklama, yasanın yönünü değiştirme olanağının dıştalanması koşuluyla. Oysa bu olanağı, *ancak işçi devletinin* uygulayacağı bir işçi denetimi *ortadan kaldırabilir.*

Zorunlu kartelleşme, yani devlet denetimi altına alınmış birlikler içinde zorunlu birleşme — işte kapitalizmin hazırlamış, toprak ağaları devletinin Almanya'da gerçekleştirmiş olduğu şey, işte sovyetlerin ve proletarya diktatörlüğünün Rusya'da pekala gerçekleştirebilecekleri şey, işte bize aynı zamanda hem evrensel, hem tamamen modern ve hem de bürokrasisiz "*bir devlet aygıtı*" *verecek olan* şey.

*

Burjuvazi avukatlarının dördüncü kanıtı: Proletarya, devlet aygıtını "işletemeyecek". Bu kanıtta, bir öncekine oranla yeni hiçbir şey yok. Elbette biz, eski aygıtı ne teknik olarak benimseyebilir, ne de onu işletebilirdik. Yeni aygıt, yani sovyetler, "halk güçlerinin güçlü yaratıcı atılımı"yla *daha şimdiden* harekete geçirildi. Bu aygıtı, sosyalist-devrimci ve menşevik önderler tarafından ona zorla dayatılan *engellerden* kurtarmak yeter. Bu aygıt, *daha şimdiden* işliyor; onu tam hızla ilerlemekten alıkoyan şu kıvır zıvır küçükburjuva yolculuk eşyalarını atmak yeter.

Yukarıda söylediklerimizi tamamlamak için, burada iki durumu, ilkin bizim tarafımızdan *değil,* emperyalist savaş evresindeki kapitalizm tarafından ortaya konmuş olan yeni denetim araçlarını, sonra da proleter tipteki devlet *yönetimine* demokratik ilkelerin girişinin önemini gözönünde bulundurmamız gerekiyor.

Tahıl tekeli, ekmek karnesi bizim tarafımızdan değil, ama savaş içindeki kapitalist devlet tarafından yaratıldı. Bundan böyle kapitalizm çerçevesindeki genel çalışma yükümlülüğüne yol açan da odur, — işçiler için askerî bir zindandır bu yükümlülük. Ama burada da proletarya, tüm tarihsel yapıtında olduğu gibi, silahlarını kendi "yaratmaz", onları "yoktan elde etmez", kapitalizmden

alır.

Tahıl tekeli, ekmek karnesi ve genel çalışma yükümlülüğü, proleter devletin elinde, tüm iktidarı üstlenmiş sovyetlerin elinde, en güçlü muhasebe ve denetim aracını oluşturur ve bu araç kapitalistleri ve genel olarak zenginleri kapsamına alır ve onlara işçiler tarafından uygulanırsa, devlet aygıtı tarihinde bugüne kadar görülmemiş bir güçle "işletilir" ve kapitalistlerin direncini kırmayı ve onları proleter devlete bağımlı kılmayı sağlar. Bu denetim aracı, bu *çalışma yükümlülüğü,* Konvansiyon yasalarından ve onun giyotininden daha da güçlüdür. Giyotin, *etkin* direnci kıran bir korkuluktan *başka bir şey değildir. Bize bu kadarı yetmez.*

Bize bu kadarı yetmez. Biz yalnızca kapitalistleri "korkutmak", yani onlara proleter devletin çok büyük gücünü duyurmak ve ona karşı etkin bir direnç fikrini unutturmakla yetinmemeliyiz. Biz onların, hiç kuşkusuz çok daha tehlikeli ve çok daha zararlı olan *edilgin* dirençlerini de kırmalıyız. Hangisi olursa olsun, yalnızca her türlü direnci kırmakla da yetinmemeliyiz. *İnsanları* yeni devlet örgütü çerçevesinde *çalışmak zorunda* bırakmalıyız. Kapitalistleri "kapı dışarı etmek" yetmez, onları (hiçbir işe yaramaz ve iflah olmaz "dikkafalı"ları kapı dışarı ettikten sonra) *yeni devletin hizmetine* de koşmak gerekir. Kapitalistler için olduğu kadar, burjuva aydın yöneticilerin belli bir katmanı, müstahdemler, vb. için de böyledir bu.

Ve biz bu işi yapma olanaklarına sahibiz. Bunun için gerekli araçları ve silahları bizim elimize, savaş içindeki kapitalist devletin kendisi verdi. Tahıl tekeli, ekmek karnesi ve genel çalışma yükümlülüğüdür bu araçlar. "Çalışmayan yemez" — İktidara geçecekleri zaman, işçi temsilcileri sovyetlerinin uygulayabilecekleri ve uygulayacakları temel kural, ilk ve en önemli kural, işte budur.

Her işçinin bir çalışma karnesi var. Bu belge, *bugün* hiç kuşkusuz, kapitalist ücretli köleliğin kanıtı da olsa, işçinin şu ya da bu asalağın malı olduğunu da gösterse, işçiyi değerden düşürmez.

Çalışma karnesi zorunluluğunu sovyetler, *zenginler* için ve *ardından* gitgide tüm halk için yürürlüğe koyacaktır (tarımsal bir ülkede çalışma karnesinin, köylülerin engin çoğunluğu için uzun bir zaman boyunca zorunlu olmayacağı düşünülebilir.) Çalışma karnesi, "halk tabakası" içinde olunduğunun belirtisi olmaktan, "aşağı" sınıfların özniteliği, ücretli köleliğin kanıtı olmaktan çıkacaktır. Yeni toplumda artık "işçi" kalmadığının, ancak *emekçi* olmayan kimsenin de olmadığının kanıtı durumuna gelecektir.

Zenginler, kendi etkinliklerine en yakın işçi ya da müstahdem sendikasından bir çalışma karnesi alacaklardır; bu sendikadan her

hafta, ya da saptanmış bulunan başka bir zaman boyunca, işlerini dikkat ve özenle yaptıklarını gösteren bir belge alacaklardır; yoksa, ekmek ve genel olarak yiyecek maddesi karnelerini alamayacaklardır. Bizim iyi banka sistemi örgütçülerine, işletmeleri bir araya getirmeye yetenekli kimselere gereksinimimiz olacak (bu alanda kapitalistlerin çok deneyimi var ve deneyim sahibi kimselerle iş daha iyi görülür); proleter devlet, bize geçmişten çok daha büyük sayıda mühendis, tarımbilimci, teknisyen, yetişmiş ve kültürlü her tür uzman gerekiyor diyecek. Bütün bu emekçilere, güçlerine ve alışkanlıklarına uygun bir iş vereceğiz; büyük bir olasılıkla, ücret eşitliğini olanaklı olduğu ölçüde ve yavaş yavaş uygulayacağız. Elbette uzmanlara geçiş dönemi boyunca daha yüksek bir ücret verecek, ancak onları da işçilerin bütünsel denetimi altında tutacak ve "çalışmayan yemez" kuralının eksiksiz ve kayıtsız şartsız uygulanmasını sağlayacağız. Gerçekte biz, bir emek örgütleme biçimi icat etmiyor, onu kapitalizmden hazırlop alıyoruz (bankalar, karteller, örnek fabrikalar, deney istasyonları, akademiler, vb.); ileri ülkelerin deneyiminden, en iyi örgütlenme tiplerini almak bize yetecektir.

Ve eğer biz, bütün kapitalist sınıf amansız bir direniş gösterecek, ama tüm halkın sovyetler içinde örgütlenmesi bu direnişi kıracak ve özellikle dikkafalı ve inatçı kapitalistleri, bütün mallarına elkoymak ve hapis yoluyla cezalandırmak gerekecek diyorsak, bunun anlamı ütopyaya hiç kapılmayacak, en sağduyulu ve en pratik hesap alanını hiç bırakmayacağız demektir; ama buna karşılık proletaryanın zaferi de, bugün *İzvestiya*'da şu okuduğuma benzer örneklerin sayısını *artıracaktır*:

"26 Eylül günü, iki mühendis fabrika komiteleri merkez konseyine başvurdu ve bir grup mühendisin bir sosyalist mühendisler birliği kurmayı kararlaştırdığını bildirdi. Yaşadığımız günlerin gerçekte toplumsal devrimin başlangıcı olduğunu gözönünde tutan birlik, işçi yığınlarının emrine giriyor ve işçilerin çıkarlarını desteklemek istediğinden, işçi örgütleri ile tam bir birlik içinde hareket etmek istiyor. Fabrika komiteleri merkez konsey temsilcileri, I. fabrika komiteleri konferansının, üretimde işçi denetimine ilişkin temel tezlerini kendi programına sokacak bir mühendisler seksiyonunu, konseyin kendi içinde seve seve kuracağı yanıtını vermişlerdir. Pek yakında, fabrika komiteleri merkez konsey delegeleri ile sosyalist mühendisler girişim grubunun ortak bir toplantısı yapılacaktır." (*Merkez Yürütme Komitesi Haberleri* [*İzvestiya*], 27 Eylül 1917).

*

Proletarya devlet aygıtını işletemeyecek, deniyor bize.

1905 Devriminden başlayarak Rusya, 150 milyon insana karşı durmadan zor kullanan ve onlara sınırsız eziyetlerde bulunan 130.000 toprak sahibi tarafından yönetildi; kürek mahkumları gibi çalışma zorunda olan bu insanların çok büyük bir çoğunluğu, açlık içinde yaşadı.

Ve bolşevik partinin 240.000 üyesi Rusya'yı yönetemeyecek, onu yoksullar yararına ve zenginlere karşı yönetemeyecek diyorlar. Bu 240.000 insan, daha şimdiden en az bir milyon yetişkinin oylarına dayanan bir desteğe sahip; çünkü Avrupa'nın deneyimine ve örneğin, Petrograd Duması Ağustos seçimlerinde de olsa, Rusya'nın deneyimine göre, bir parti üyelerinin sayısı ve o partinin topladığı oylar arasındaki sayısal ilişki, bunu gerektiriyor. Demek ki daha şimdiden, sosyalist devlete ayın yirmisinde dünyanın parasını almak için değil, ama inançla bağlı *bir milyon insandan* oluşan bir "devlet aygıtı"mız var.

Üstelik devlet aygıtımızı hemen, bir anda *on kat artırmak* için, hiçbir kapitalist devletin hiçbir zaman sahip olmadığı ve sahip olamayacağı "harika bir araç"ımız da var. Bu harika araç emekçilerin, yoksul sınıfların günlük devlet yönetimi işine katılmasıdır.

Bu harika aracı uygulamanın ne kadar kolay ve etkisinin ne kadar şaşmaz olduğunu göstermek için, en basit ve en somut örneği alalım.

Devlet herhangi bir aileyi bir eve yerleştirmek için, bir başkasını zorla oradan atmak zorundadır. Kapitalist devletin sık sık yaptığı bu işi, bizim sosyalist devletimiz de yapacaktır.

Kapitalist devlet, aile başkanını yitiren ve kirasını ödeyemeyen bir işçi ailesini atar. Bunun için bir polis komiseri ve bir polis memurları mangasıyla birlikte, bir mübaşir gelir. Bir işçi mahallesinde bu işe girişmek için, bir Kazak müfrezesi gerekir. Neden? Çünkü mübaşir ve "komiser", çok güçlü bir silahlı koruma olmaksızın oraya gitmeyi göze alamazlar. Evden atma gösterisinin bütün komşu halk arasında çok büyük bir öfke uyandıracağını, hemen hemen umutsuzluk içine düşen binlerce ve binlerce insan arasında kapitalistlere ve kapitalist devlete karşı çok büyük bir düşmanlığa yol açacağını ve bu durumun hem kendilerini, hem de yanlarındaki görevlileri her an kalabalık tarafından parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya getireceğini bilirler. Bunun için büyük askerî güçler gerekir; askerlerin kentin yoksul sınıflarının yaşamına yabancı olmaları ve sosyalizm "salgın"ına yakalanmamaları için, büyük bir kente kesin olarak uzak bir bölgeden toplanmış birçok alayın getirilmesi

gerekir.

Proleter devlet, son derece yoksul bir aileyi bir zenginin evine zorla yerleştirmek durumundadır. İşçi milis müfrezemiz, örneğin 15 kişiden bileşiyor: İki denizci, iki asker, iki bilinçli işçi (ikisinden yalnız birinin partimiz üyesi ya da sempatizanı olduğunu varsayalım), sonra bir aydın ve yoksul emekçiler kategorisinden 8 kişi (bu 8 kişinin en az 5'i kadın, örneğin hizmetçilik ya da niteliksiz işçilik vb. yapan kadınlar). Müfrezemiz zenginin evine gidiyor, oturduğu yeri inceliyor ve orada iki kadın ve iki de erkeğin beş odada oturduğunu görüyor. "Bu kış için, yurttaşlar, iki odaya sıkışacak ve bodrum katlarında oturan iki ailenin yerleşmesi için, iki odayı boşaltacaksınız. Mühendislerin yardımıyla (galiba siz mühendissiniz?) herkes için elverişli konutlar yapılıncaya kadar, kesin olarak biraz sıkışmanız gerekecek. Telefonunuzu on hane halkı kullanacak. 100 iş saati, dükkanlarda koşuşturma, vb. tasarrufu sağlayacak bu. Ayrıca ailenizde, aşağı yukarı hiçbir şey yapmayan, ama kolay bir iş yapmaya yetenekli 55 yaşında bir bayan yurttaş ve 14 yaşında bir bay yurttaş, iki kişi daha var. Onlar da yiyecek ürünlerinin 10 aile arasında adil dağıtımına göz kulak olmak ve gerekli yazıları yazmak için, günde 3 saat hizmette bulunacak. Müfrezemizde bulunan öğrenci yurttaş, bu hükümet buyruğu metninin iki nüshasını size kopya edecek ve siz de bize bu buyruğu zamanında yerine getireceğinizi bildirdiğiniz bir alındı verme lütfunda bulunacaksınız."

Eski devlet aygıtı ve eski burjuva devlet ile yeni devlet aygıtı ve yeni sosyalist devlet arasındaki farklar, kanımca bu somut örnekler aracılığıyla gösterildiği gibi olurdu.

Bizler ütopyacı değiliz. Herhangi bir düz işçi ya da herhangi bir aşçı kadının hemen devlet yönetimine katılmaya yetenekli olmadıklarını biliyoruz. Bu noktada kadetlerle de, Breşkovskaya'yla da, Çereteli'yle de aynı kanıdayız. Ama bizi bu yurttaşlardan ayırt eden şey şudur ki biz yalnızca zengin ya da zengin ailelerden gelen memurların devleti yönetecek, alışılmış günlük yönetim işini yerine getirecek durumda oldukları yolundaki önyargıdan hemen kurtulunmasını istiyoruz. Biz bilinçli işçiler ve askerler tarafından devlet yönetimi konusunda *çıraklık* yapılmasını ve geç kalmadan buna başlanmasını, yani bütün emekçileri, bütün yoksul yurttaşları bu çıraklığa katmaya geç kalmadan *başlanmasını* istiyoruz.

Kadetlerin de halka demokrasi ilkelerini öğretme düşüncesinde olduklarını biliyoruz. Kadet partili hanımefendiler, kadının hukuksal eşitliği üzerine, hizmetçilerine en iyi İngiliz ve Fransız kaynaklarına göre konferanslar verme düşüncesindeler. Gelecek konser-

mitingde, binlerce insan karşısında sahne üzerinde bir de genel kucaklaşma örgütlenecek; kadet-partili konferansçı hanım Breşkovskaya'yı kucaklayacak, Breşkovskaya eski bakan Çereteli'yi kucaklayacak ve minnettar halk da cumhuriyetçi eşitlik, özgürlük ve kardeşliğin ne olduğunu, böylece somut bir biçimde öğrenecek...

Evet, kabul ediyoruz, kadetler de, Breşkovskaya da, Çereteli de, kendilerine göre demokrasiye candan yürekten bağlılar ve demokrasi ilkelerini halk arasında yayıyorlar. Ancak eğer bizim biraz farklı bir demokrasi fikrimiz varsa, ne yapmalı?

Kanımızca, savaşın inanılmaz yüklerini ve yol açtığı yıkımları hafifletmek ve halkta açtığı korkunç yaraları iyileştirmek için *devrimci* bir demokrasi gerek, konutların yoksullar yararına dağıtılması konusunda betimlediğim önlemler gibi, *devrimci* önlemler gerek. Kırda da, kentte de yiyecek maddeleri, giysiler, kunduralar, vb. için, kırda toprak, vb. için, *işte tastamam böyle* davranmak gerek. Devleti *bu* anlayış içinde yönetmek için bir on, hatta bir yirmi milyon insanlık bir *devlet* aygıtını, hiçbir kapitalist devlette örneği görülmemiş bir devlet aygıtını, *bir hamlede toplayabiliriz* biz. Bu aygıtı ancak biz yaratabiliriz, çünkü halkın engin çoğunluğunun en tam ve en candan yürekten sevgisi bizden yana. Bu aygıtı ancak biz yaratabiliriz, çünkü bizim uzun bir kapitalist "çıraklık" sayesinde bilinç ve disiplin kazanmış (kapitalizm okuluna boş yere gitmedik), bir işçi milisi kuracak, bu milisi *kerteli bir biçimde* (ama gecikmeden) geliştirecek, onu *ulusal* bir milis durumuna getirebilecek yetenekte işçilerimiz var. Bilinçli işçilerin yönetimi üstlerine almaları gerekir, geniş işçiler ve ezilmişler yığınlarını devlet yönetimine ancak onlar getirebilir.

Bu yeni aygıt ilk adımlarını atacağı zaman, elbette bazı yanlışlıklar yapılacaktır. Ama köylüler, toprak köleliğinden özgürlüğe geçtikleri ve kendi işlerini kendi başlarına yönetmeye başladıkları zaman, birçok yanlışlık yapmadı mı? Halka kendi kendini yönetmeyi öğretmek, onu yanlışlıklardan kurtarmak için, uygulama yolundan başka, halkın kendi tarafından gerçek yönetimini hemen uygulamaktan başka bir yol olabilir mi? Bugün asıl önemli olan burjuva aydınların, devleti ancak uzman memurların, tüm toplumsal konumları bakımından tamamen sermayeye bağlı uzman memurların yönetebilecekleri yolundaki önyargısından kurtulmaktır. Asıl önemli olan burjuvaların, memurların, "sosyalist" bakanların, devleti eskisi gibi yönetmeye çalıştıkları ama yönetemedikleri ve yedi ay sonra, tarımsal bir ülkede bir köylü ayaklanmasına yol açtıkları bir duruma son vermektir!! Asıl önemli olan, ezilenlere ve emekçilere kendi öz güçlerine güven esinlemek, ekmeğin, bütün yi-

yecek maddelerinin, sütün, giysilerin, konutların, vb., *yoksul sınıflar yararına,* sıkı sıkıya düzenli, örgütlü, *hakkaniyetli* dağıtımına kendi başına girişebileceklerini ve girişmeleri gerektiğini, onlara pratik aracıyla göstermektir. Bu olmadıkça Rusya, *ne* baskıdan *ne de* yıkımdan kurtulacaktır. Oysa, eğer her yerde yönetim özene bezene, çekinmeden proleterlerin ve yarı-proleterlerin eline verilirse, bu durum yığınlar arasında tarihte örneği olmayan büyüklükte bir devrimci coşku yaratacak ve felaketlere karşı savaşımda halkın güçlerini öyle büyük ölçülerde artıracaktır ki sınırlı, eskimiş, bürokratik güçlerimize olanaksız gibi görünen çok şey, kapitalist için değil, haramzade için değil, memur için değil, sopa altında değil, ama *kendisi için çalışmaya koyulacak* birçok milyonluk bir yığının güçleri için gerçekleşebilir bir duruma gelecektir.

*

Devlet aygıtı sorununa, yoldaş Bazarov'un 27 Eylül günlü *Novaya Jizn*'in 138. sayısındaki "Bolşevikler ve İktidar Sorunu" başlıklı makalesinde büyük bir cesaret ve büyük bir başarısızlıkla ele aldığı merkeziyetçilik sorunu da ekleniyor.

Yoldaş Bazarov'un akılyürütmesi şöyle: "Sovyetler, devlet yaşamının bütün alanlarına uygun bir aygıt oluşturmuyor", çünkü yedi aylık bir deneyim diyor Bazarov; "Petrograd yürütme komitesi iktisat bölümünde bulunan onlarca ve yüzlerce belge", birçok yerde "tüm iktidar"ı pratik olarak elinde tutan sovyetlerin, "dağınıklığa karşı savaşım alanında az da olsa doyurucu sonuçlar elde edemediklerini" gösteriyor. "Üretim kollarına ayrılmış, bu kollar içinde sıkı sıkıya merkezileştirilmiş ve tek bir ulusal merkeze bağlanmış" bir aygıt gerekiyor. Öyleyse, "bolşeviklerin bir plan öneren kimselere yönelttikleri alaylar ne olursa olsun ... eski hükümet aygıtını değiştirmek değil, reformdan geçirmek gerekiyor..."

Bazarov yoldaşın bütün bu akılyürütmeleri şaşkınlık verici bir güçsüzlükte. Bütün bu akılyürütmeler burjuvazinin, burjuva sınıf görüş açısını yansıtan akılyürütmelerinden kopya edilmiş.

Gerçekte sovyetlerin, nerede ve ne zaman olursa olsun Rusya'da "tüm iktidara" sahip olduklarını ileri sürmek, sınıfsal yalanları, kapitalistlerin çıkarcı yalanlarını yinelemek istemedikçe, düpedüz gülünçtür. Tüm iktidara sahip olmak, tüm toprak üzerinde, tüm bankalar üzerinde, tüm fabrikalar üzerinde iktidara sahip olmayı gerektirir. Siyaset ve iktisat arasındaki ilişki konusundaki tarihsel deneyim ve bilim verilerinden az buçuk haberli olan birinin, bu "küçük" ayrıntıyı "unutmaması" gerekirdi.

Burjuvazinin ikiyüzlülüğü, bir yandan dağınıklığın sorumluluğunu sovyetlerin üzerine yıkarken, öte yandan iktidarı sovyetlere *vermemeye,* sovyetlerin aldıkları ciddi önlemleri *baltalamaya,* hükümeti kendi elinde tutmaya, toprak, bankalar, vb. üzerindeki elkoymasını sürdürmeye dayanıyor!! Koalisyonun tüm acıklı deneyimi, henüz bu.

Sovyetler, tüm iktidara hiçbir zaman sahip olamadı ve aldıkları önlemler de ancak geçici önlemler, karışıklığı daha da artırmaktan başka bir işe yaramayan önlemler olarak kaldı.

İnanç bakımından, programları bakımından, tüm parti taktiği bakımından merkeziyetçi olan bolşeviklere merkeziyetçilik zorunluluğunu tanıtlamak istemek, gerçekten de açık bir kapıyı zorlamak demektir. Eğer *Novaya Jizn*'ciler bu ipsiz sapsız şeylerle uğraşıyorlarsa, bu yalnızca kendi "ulusal" görüşleri üzerindeki alaylarımızın anlam ve önemini hiç mi hiç anlamamış olmalarındandır. Ve *Novaya Jizn*'ciler bunu, sınıflar savaşımı öğretisini kafalarıyla değil *dudaklarının ucuyla* kabul ettikleri için anlamamışlardır. Sınıflar savaşımı konusunda belledikleri sözleri yineleyerek, kendilerini "sınıfların üzerine" çıkaran ve burjuvazi karşısındaki bağımlılıklarına da "ulusal çıkar" adını verdiren o kuramsal bakımdan gülünç, uygulama bakımından gerici "görüşleri" yüzünden her adımda yollarını şaşırıyorlar.

Devlet, sınıfsal bir kavramdır kuzucuklarım. Devlet, bir sınıfın bir başka sınıf tarafından bastırılmasına yarayan bir alet ya da makinedir. Devlet, burjuvazinin proletaryayı bastırmasına yarayan bir makine olduğu sürece proletaryanın sloganı, bu devletin *ortadan kaldırılmasından* başka bir şey olamaz. Ve devlet proleter bir devlet olduğu zaman, burjuvazinin proletarya tarafından bastırılmasına yarayan bir alet durumuna geldiği zaman, biz de güçlü bir devlet ve merkeziyetçilik yandaşları durumuna geleceğiz.

Daha açık terimlerle söylemek gerekirse biz, "plan"lara değil, ama Bazarov ve hempalarının, "işçi denetimi"ni yadsıyarak, "proletarya diktatörlüğü"nü yadsıyarak, burjuvazi diktatörlüğünü *desteklediklerini* anlamaktaki yeteneksizliklerine gülüyoruz. Orta yol yoktur; orta yol, küçük-burjuva demokratın boş bir düşünden başka bir şey değildir.

Hiçbir parti örgütü, hiçbir bolşevik, sovyetlerin "*merkezileşme*"sine hiçbir zaman karşı çıkmamıştır. Aramızdan hiç kimse, üretim kolları bakımından fabrika komitelerine ve bunların merkezileşmesine karşı itirazda bulunmaz. Bazarov'un attığı taşlar, dediği kuşu *vurmuyor.*

Biz "merkeziyetçilik"le değil, "plan"larla değil, *reformizm*le alay

ediyoruz, alay ettik ve alay edeceğiz. Çünkü sizin reformculuğunuz, koalisyon deneyiminden sonra iki kez gülünç. "Aygıtı değiştirmemek, ama reformdan geçirmek"ten söz etmek, reformist olmak, devrimci demokrat değil, reformist demokrat olmak demektir. Reformizm, yönetici sınıfı *devirmeksizin* ondan ödünler koparmaya, yönetici sınıfın *kendi iktidarını* korumasını sağlayan ödünler koparmaya dayanır.

Altı koalisyon ayı boyunca denenmiş bulunan siyasetin ta kendisidir bu.

İşte alay ettiğimiz şey de bu. Sınıf savaşımı öğretisini düşünmeyen Bazarov, "işte bakın, biz bir reforma karşı değiliz, biz işçilerin devlet denetimine katılmasından yanayız, tamamen aynı düşüncedeyiz" diye koro halinde şakıyan burjuvazi tarafından tuzağa düşürülüyor ve o yiğit Bazarov, *nesnel olarak* kapitalistlerin emir kulu rolünü oynuyor.

Keskin bir sınıf savaşımı döneminde, kendini bir "doğru orta"da tutmaya çalışan kimseler her zaman böyle olmuştur, her zaman da böyle olacaktır. Ve *Novaya Jizn*'ciler de sınıflar savaşımını anlamakta yeteneksiz kimseler oldukları içindir ki siyasetleri, burjuvazi ile proletarya arasında sonu gelmez ve gülünç bir salınımdan başka bir şey gösterememektedir.

Öyleyse, "plan"lar yapmaya koyulun, sevgili yurttaşlar; ne siyasettir, ne de sınıf savaşımı bu; burada, halka yararlı olabilirsiniz. Gazetenizde bir dolu iktisatçınız var. Üretimin düzenleme ve dağıtım sorunlarını incelemeye hazır olan mühendisler, vb. ile birleşin, Rusya'da ürünlerin üretimi ve dağıtımı üzerine, bankalar ve karteller, vb., vb. üzerine kesin verilerin incelenmesine, büyük "makine"nizin (gazeteniz) ek bir sayfasını ayırın. Siz halka işte böyle yararlı olursunuz, işte iki iskemle arasındaki konumunuzun çok zararlı olamayacağı yer, işte "plan" konusunda işçilerin alaylarına değil, iyilik bilmelerine yol açacak çalışma.

İşte muzaffer proletaryanın nasıl davranacağı: Muzaffer proletarya iktisatçıları, mühendisleri, tarım bilimcileri, vb., bir "plan" hazırlamak, onu denetlemek, merkeziyetçilik araçlarıyla emek tasarrufu yollarını araştırmak, en basit, en ucuz, en pratik ve en genel denetleme araçlarını bulmak ereğiyle, işçi örgütlerinin denetimi altına koyacaktır. İktisatçılara, istatistikçilere, teknisyenlere, bu iş için iyi ücretler vereceğiz, ama ... eğer bu işi özene bezene ve tamamen *emekçiler yararına* yapmazlarsa, onlara yiyecek hiçbir şey vermeyeceğiz.

Biz merkeziyetçilik ve "plan", ama *proleter* devlet merkeziyetçiliği ve planı, üretimin proleter düzenlenmesi ve sömürücülere *kar-*

şı, yoksullar, emekçiler, sömürülenler yararına dağıtılması yandaşlarıyız. "Devlet" sözcüğüyle, yalnızca kapitalistlerin direnmesini kıran şeyi, tüm iktidarı halk çoğunluğuna, yani proleter ve yarıproleterlere, işçilere ve yoksul köylülere veren şeyi anlamak için aynı düşüncedeyiz.

*

Beşinci kanıt, bolşevikler iktidarı koruyamayacaklar, çünkü "durum son derece karmaşık..." demeye dayanıyor.

Hey gidi bilgeler! Belki devrimle bile barışmaya hazırlar, yeter ki "son derece karmaşık durum" olmasın.

Bu türlü devrim yoktur ve böyle bir devrimi özleyen kimselerin iç çekmelerinde de, burjuva aydınların gerici ağlayıp sızlamalarından başka bir şey yoktur. Hatta bir devrim görünüşte pek karışık olmayan koşullar içinde başlasa bile, gelişmesi içinde *her zaman* ortaya *son derece* karmaşık koşullar çıkarır. Çünkü Marx'ın deyimine göre gerçekten derin bir "halk" devrimi, inanılmaz derecede karmaşık ve acılı bir süreçtir; eski bir toplumsal rejimin can çekişmesi ve yeni bir toplumsal rejimin doğuşudur bu süreç, on milyonlarca insan yeni bir yaşama başlar. Devrim demek, en sert, en zorlu, en umutsuz sınıf savaşımı, iç savaş demektir. Tarihte iç savaşsız yapılabilmiş bir büyük devrim yoktur. Ve iç savaşın "son derece karmaşık bir durum" dışında tasarlanabileceğini de, o yalnızca kendi kabukları içinde yaşayan insanlar düşünebilir.

Son derece karmaşık bir durum olmaksızın, devrim olmaz. Kurttan korkan, ormana hiç gitmesin.

Ne iktisadi, ne siyasal, ne de başka hiçbir türlü herhangi bir fikir içermediğine göre, bu beşinci kanıtta incelenecek hiçbir şey yok. Devrimin içini kararttığı ve korku saldığı insanların ağlayıp sızlamalarından başka bir şey yok bu kanıtta. Bu ağlayıp sızlamaların özelliğini belirtmek için, iki küçük kişisel anıdan söz edeceğim.

Temmuz günlerinden az önce, zengin bir mühendisle bir konuşma. Bu mühendis bir zamanlar bir devrimciydi; sosyal-demokrat parti ve hatta bolşevik parti üyesiydi. Bugünse, kudurgan ve baskıya gelmez işçilere karşı şiddet ve düşmanlıktan başka bir şey değil. Bari, diyor (yurtdışında bulunmuş, kültürlü bir adam olan bu mühendis), Alman işçilerinin oldukları gibi olsalardı bunlar; anlıyorum, gerçi genel olarak toplumsal devrim kaçınılmaz bir şeydir; ama bizde, işçilerin düzeyinde savaşın yol açtığı alçalmayla ... devrim değil, bir uçurum bu.

Toplumsal devrime tarih, gara giren bir Alman ekspresi kadar dinginlik, telaşsızlık ve şaşmazlıkla götürseydi, bu adam toplumsal devrimi kabul etmeye hazırdı. Son derece ağırbaşlı kondüktör, vagon kapılarını açıyor ve haber veriyor: "Son durak: Toplumsal devrim. *Alle aussteigen* (herkes insin)!" O zaman Tit Titiçler'in egemenliği altındaki mühendislik durumundan, işçi örgütlerinin egemenliği altındaki mühendislik durumuna neden geçmesin?

Bu adam, grevleri gördü. Hatta en dingin dönemlerde, grevlerin en bayağısında bile, her zaman nasıl bir heyecan fırtınasının estiğini biliyor. Sınıf savaşımı engin bir ülkenin *bütün* emekçilerini ayağa kaldırdığı zaman, savaş ve sömürü, mülk sahiplerinin yüz yıllardan beri acı çektirdikleri, kapitalistler ve çar memurlarının onlarca yıldan beri soyup soğana çevirdikleri milyonlarca insanı umutsuzluğun kıyısına getirdiği zaman, bu fırtınanın kaç milyon kez daha güçlü olması gerektiğini, elbette anlıyor. "Düşünce planında" tüm bunları anlıyor, *istemeye istemeye de olsa* tüm bunları kabul ediyor, ancak "son derece karmaşık durum" yüzünden içine büyük bir korku girmiş.

Temmuz günlerinden sonra, Kerenski hükümetinin beni onurlandırdığı son derece dikkatli özen sayesinde, yasadışı gizliliğe geçmek zorunda kaldım. Bizi saklayanlar, elbette işçilerdi. Petrograd'ın uzak bir işçi varoşunda, küçük bir işçi konutunda, sofra kuruldu. Evin kadını, ekmek getirdi. Evin erkeği şöyle dedi: "Bak biraz, ne güzel ekmek. 'Onlar' şimdi bize kötü ekmek vermeyi elbette göze alamıyor. Artık Petrograd'da iyi ekmek verilebileceğini düşünmüyorduk."

Temmuz günleri üzerindeki bu sınıfsal değerlendirme karşısında şaşakaldım. Benim düşüncem o günlerin siyasal anlam ve önemi çevresinde dolanıyor, olayların genel gidişi içindeki rollerini tartıyor, tarihin bu zikzakının hangi durumdan çıktığını, nasıl bir durum yaratacağını, partiyi yeni duruma uyarlamak için sloganlarımızı ve parti aygıtımızı ne yönde değiştirmemiz gerektiğini aydınlatmaya çalışıyordu. Yoksulluk çekmemiş olan ben, ekmeği düşünmüyordum. Ekmek, benim için çok doğal bir şey, siyaset yazarının bir tür yardımcı çalışma ürünüydü. Düşünce, her şeyin temeli olan ekmek için sınıf savaşımına, ancak siyasal çözümleme aracıyla, son derece güç ve karışık bir yoldan varıyor.

Ama ezilen sınıfın temsilcisi, iyi ücret alan ve kültürlü işçilerden de olsa, bizim, biz aydınların, göğün yıldızlarından olduğu kadar uzak bulunduğumuz o şaşırtıcı basitlik, o şaşırtıcı açık yüreklilik, o sarsılmaz kararlılık, o inanılmaz görüş açıklığıyla, boğayı hemen boynuzlarından yakalıyor. Bütün dünya iki kampa ayrılıyor:

"biz", emekçiler ve "onlar", sömürücüler. Olup bitenler üzerinde en küçük bir şaşkınlık belirtisi yok: emek ve sermaye arasındaki uzun savaşımın bir kavgasından başka birşey değil bu. Yumurtaları kırmadan omlet yapılmaz.

"Devrimin bu 'son derece karmaşık durumu' ne kadar da üzücü" —burjuva aydının düşünce ve duygusu budur—.

"Biz 'onları' yakından izliyoruz, 'onlar' artık geçmişteki gibi çalım satmayı göze alamayacaklar. Küçük bir çaba daha gösterirsek, sırtlarını yere getirebiliriz" —işçinin düşünme ve duyma biçimi de bu—.

*

Altıncı ve son kanıt: Proletarya "düşman güçlerin, yalnızca proletarya diktatörlüğünü değil, üstelik devrimi de silip süpürecek tepkisine direnemeyecektir."

Bizi korkutmaya çalışmayın beyler. Bizi korkutamazsınız. Kerenski rejiminin hiçbir bakımdan ayrılmadığı Kornilov serüveni sırasında biz, o düşman güçleri ve tepkilerini gördük. Proletarya ve yoksul köylülerin, Kornilov ve kornilovcuları silip süpürdüklerini gördük; burjuvazi yanlılarının ve özellikle zengin ve devrime özellikle "düşman" küçük mülk sahiplerinin bazı yerel temsilcilerinin, ne acınası duruma, nasıl bir güçsüzlük içine düşmüş olduklarını gördük; biz tüm bunları gördük, halk tüm bunları anımsıyor. İşçileri Kerenski rejimine (yani Kornilov rejimine) ve Buligin Dumasının taklidi olan Çereteli Dumasına, köylü ayaklanmasına karşı alınmış "askerî önlemler"in koruması altında toplantıya çağrılan Kurucu Meclise kadar sızlanmadan katlanma gereğine inandırmaya çalışan *Dyelo Naroda,* 30 Eylül günlü sayısında, *Novaya Jizn*'in altıncı kanıtının ta kendisini yineleyecek kadar coşuyor ve sesi kısılırcasına haykırıyor: "Kerenski hükümeti hiçbir durumda (sovyetler iktidarına) boyun eğmeyecek" (*Dyelo Naroda*'nın, pogrom körükleyicilerinden, yahudi düşmanlarından, kralcılardan ve kadetlerden geri kalmamak için, "Trotski ve Lenin"in iktidarı adını verdiği sovyetler iktidarına, işçiler ve köylüler iktidarına: İşte sosyalist-devrimcilerin vardıkları yer!!).

Ama ne *Novaya Jizn,* ne de *Dyelo Naroda* bilinçli işçileri korkutabilecek. "Kerenski hükümeti, hiçbir durumda boyun eğmeyecek", bir başka deyişle, daha basitçe, daha açık yürekle, daha açıkça söylemek gerekirse, Kornilov deneyimini yineleyecek diyorsunuz. Ve bu *Dyelo Naroda* bayları, bunun bir "iç savaş" olacağını, bunun "korkunç bir perspektif" olduğunu söylemeye cüret ediyorlar!

Hayır baylar, işçileri aldatamayacaksınız. Bu bir iç savaş değil, bir avuç kornilovcunun umutsuz bir başkaldırması olacak. Belki de halka "boyun eğmemek" ve onu ne pahasına olursa olsun kornilovcular karşısında Viborg'da olanı büyük bir ölçek üzerinde yinelemeye kışkırtmak istiyorlar. *Eğer* sosyalist-devrimciler böyle bir *istek* besliyorlarsa, eğer sosyalist-devrimci parti üyesi Kerenski böyle bir istek besliyorsa, halkı çileden çıkartabilirler. İşçilere ve askerlere gelince baylar, onları böyle korkutamazsınız.

Ne küstahlık! Yeni bir Buligin Duması türettiler; hile yoluyla gerici kooperatifçileri, kulakları yardımlarına çağırdılar, seçme ve seçilme hakkını kazanmak için vergi veren öğeler olarak adlandırılan kapitalistleri ve toprak sahiplerini onlara kattılar ve bu kornilovcular çetesiyle, işçilerin ve köylülerin iradesini, *halkın iradesini başarısızlığa uğratmak* istiyorlar.

Bu tarımsal ülkede o kadar çok şey yaptılar ki köylü ayaklanması, geniş bir ırmak gibi, her yerde yayılıyor! Düşünün bir: %80'i köylü olan demokratik bir cumhuriyette, bir köylü ayaklanmasına kadar gidiliyor... Ve 30 Eylül günü, işçilere ve köylülere "sabretme"yi öğütleme cüretinde bulunan Çernov'un gazetesi, "sosyalist-devrimciler" partisinin organı bu aynı *Dyelo Naroda,* kendini 29 Eylül günlü başyazıda şöyle itiraf etme zorunda görüyor:

"Özellikle merkez Rusya'da, kırlarda hâlâ *hüküm süren kölelik* rejimine son vermek için şimdiye kadar *hemen hiçbir şey* yapılmadı."

Bu aynı *Dyelo Naroda,* 29 Eylül günlü bu aynı başyazıda, "devrimci bakanlar"ın davranışlarında "Stolipin'in yumruğunun kendini hâlâ iyice duyurduğu"nu açıklıyor ve aynı şeyi daha açık ve daha basit bir biçimde dile getiren başka bir deyişle, Kerenski, Nikitin, Kişkin ve hempalarını, *stolipinciler* olarak niteliyor.

"Stolipinci" Kerenski ve hempaları, köylülerin ayaklanmasına yol açtılar, şimdi köylülere karşı "askerî önlemler" alıyor, halkı bir Kurucu Meclis sözüyle yatıştırmaya çalışıyorlar (her ne kadar Kerenski ve Çereteli, 8 Temmuz günü Kurucu Meclisin saptanmış bulunan tarihte, yani 17 Eylül günü toplantıya çağrılacağını resmen açıklayarak ve sonra *sözlerini tutmayarak* ve Kurucu Meclisi *menşevik Dan*'ın öğütlerini önemsemeksizin, o zamanki menşevik merkez yürütme komitesinin istediği gibi ekim sonuna değil, ama kasım sonuna erteleyerek, daha önce halkı bir kez *aldatmış* bulunuyorlar ise de). Sanki halk benzer koşullar içinde kendisine yalan söylemiş olan kimselere inanabilirmiş gibi, sanki halk Kurucu Meclisin, en uzak kırlarda *askerî önlemler* alan, bilinçli köylülerin gelişigüzel tutuklanmalarını ve seçimlerde yapılan *hileyi* açıkça

gizleyen hükümet tarafından *düzenli* bir biçimde toplantıya çağrılacağına inanabilirmiş gibi, "stolipinci" Kerenski ve hempaları, Kurucu Meclisin yakında toplantıya çağrılacağından söz ederek halkı yatıştırmaya çalışıyorlar.

Köylülerin ayaklanmasına yol açmak ve onlara, "sabırla katlanmak gerek, beklemek gerek, ayaklanan köylüleri 'askerî önlemler'le yatıştıran hükümete güvenmek gerek" deme cüretinde bulunmak!

19 Haziranı izleyen saldırı sırasında yüz binlerce Rus askerini ölüme göndermeye, savaşın uzamasına, komutanlarını denize atan Alman gemicilerinin ayaklanmasına kadar gitmek; savaşan *bütün* ülkelere hakkaniyetli bir barış *önermeksizin* barış üzerinde durmadan çene çalmak, işçilere ve köylülere, ölen askerlere, "sabırla beklemek gerek", "stolipinci" Kerenski hükümetine güvenin, Kornilov'un generallerine bir ay daha güvenin, belki o ay içinde birkaç onbin askeri daha mezbahaya gönderirler... "Sabırla beklemek gerek", deme cüretinde bulunmak.

Yüzsüzlüğün son perdesi değil mi bu??

Hayır, sosyalist-devrimci baylar, Kerenski'nin siyasal meslektaşları, askerleri aldatamayacaksınız!

İşçiler ve askerler Kerenski hükümetine, *fazladan* bir gün, bir saat katlanmayacaklardır; çünkü *sovyetler* hükümetinin, bütün savaşan ülkelere *hemen* hakkaniyetli bir barış önereceğini biliyorlar; bu öneri, *büyük bir olasılıkla,* ivedi bir bırakışma ve hızlı bir barışa yol açacaktır.

Bizim köylü ordumuzun askerleri, köylü ayaklanmasını *askerî önlemler* yoluyla yatıştıran Kerenski hükümetinin, sovyetlerin iradesine karşı iktidarda kalmasına, *fazladan* bir gün, bir saat katlanmayacaklardır.

Hayır sosyalist-devrimci baylar, Kerenski'nin siyasal meslektaşları, artık işçileri ve köylüleri kandıramayacaksınız.

*

Ödü patlayan *Novaya Jizn*'in güvence verdiği gibi, proletarya diktatörlüğünü silip süpürecek olan düşman güçlerin tepkisi konusunda, ancak kendini yitirecek derecede korkuya kapılan kimselerin göremedikleri korkunç bir mantıksal ve siyasal yanlışlık da var.

"Düşman güçlerin tepkisi proletarya diktatörlüğünü silip süpürecek", diyorsunuz. Pek güzel. Ama canım, siz hepiniz iktisatçı ve bilgili insanlarsınız, sevgili yurttaşlar. Hepiniz, demokrasiyi burju-

vazinin karşısına koymanın bir saçmalık, bir bilgisizlik olduğunu, okkalarla arşınların karşılaştırılması anlamına geldiğini bilirsiniz. Çünkü demokratik bir burjuvazi ve küçük-burjuvazinin, demokratik olmayan (bir Vendée'ye yetenekli) katmanları da vardır.

"Düşman güçler" sözü yalnızca bir formül. Sınıf açısından, toprak sahiplerinin de destekledikleri *burjuvazi* var.

Burjuvazi ve toprak sahipleri, proletarya, küçük-burjuvazi ve küçük mülk sahipleri, özellikle köylülük — işte *her* kapitalist ülke gibi, Rusya'nın da bölündüğü üç temel "güç". İşte varlığı, bütün kapitalist ülkelerde (Rusya dahil) yalnızca bilimsel iktisat çözümlemesiyle değil, ayrıca *bütün* ülkeler modern tarihinin *siyasal deneyimiyle* de, Avrupa'da 18. yüzyıldan başlayarak *bütün* devrimler deneyimiyle de, 1905 ve 1917'deki her *iki* Rus devrimi deneyimiyle de ortaya konan üç temel "güç".

Yani siz proleterleri, burjuvazinin tepkisinin iktidarlarını silip süpüreceğini bildirerek mi korkutuyorsunuz? Sizin korkutmanız bu anlama ve yalnızca bu anlama geliyor; başka hiçbir şey içermiyor.

Çok güzel. Örneğin burjuvazi, işçilerin ve yoksul köylülerin iktidarını silip süpürebiliyorsa "koalisyon"dan, yani küçük-burjuvaların burjuvaziyle bağlaşma ya da uyuşmasından başka çıkar yol da kalmıyor. Başka bir şey tasarlanması olanaksız!!

Oysa, altı aydan beri denenen koalisyon battı ve siz bile, düşünmeyi bilmeyen çok sevgili *Novaya Jizn*'ci yurttaşlar, siz bile koalisyondan v a z g e ç t i n i z.

Peki, öyleyse nereye geldik?

Öyle bir güçlük içindesiniz *Novaya Jizn*'ci yurttaşlar, kendinizi öyle bir korkuya kaptırmışsınız ki, en basit akılyürütmelerde, *hatta beşe kadar değil, yalnızca üçe kadar sayma sözkonusu olduğu* zaman bile, işlemin sonuna varamıyorsunuz.

Ya tüm iktidar burjuvaziye — ama siz uzun zamandır artık bunu desteklemiyorsunuz; daha 20-21 Nisan günlerinde, halkın bir tek omuz darbesinin bu iktidarı devirdiğini[121] ve şimdi çok daha yatışmaz bir kararla yeniden devireceğini bilen burjuvazi bile bu konuda tek söz söylemeye cüret edemiyor. Ya iktidar küçük-burjuvaziye, yani küçük-burjuvazinin burjuvaziyle koalisyonuna (bağlaşma, uyuşma), çünkü bütün devrimler deneyiminin ortaya koyduğu ve kapitalist bir ülkede sermayeden yana olunabileceğini, emekten yana olunabileceğini, ama ikisi arasında kalınamayacağını açıklayan iktisat biliminin de tanıtladığı gibi küçük-burjuvazi, iktidarı kimseye danışmadan, kendi başına almak istemez ve *alamaz.* Bu koalisyon, altı aydan beri Rusya'da her yola başvurdu ve

bir başarısızlığa uğradı.

Ya da iktidar, ensonu burjuvaziye karşı, onun direnişini kırmak için, proleterlere ve yoksul köylülere. Henüz denenmemiş olan ve sizin, *Novaya Jizn*'ci baylar, burjuvaziden kendi duyduğunuz korkuyu halka bulaştırmaya çalışarak ona *vazgeçmeyi öğütlediğiniz* şey de, işte budur.

Dördüncü bir yol tasarlanamaz.

Öyleyse, eğer *Novaya Jizn* proletarya diktatörlüğünden korkuyor ve burjuvazinin proleter iktidarı uğratacağı sözde olanaklı bir yenilgi korkusuyla bundan vazgeçiyorsa, bunun anlamı kapitalistlerle *uzlaşmaya üstü örtülü bir dönüş* demektir!! Kapitalistlerin direnmesinden korkan, bu direnmenin kırılmasının olanaklı olduğuna inanmayan ve halka, "Kapitalistlerin direnmesinden korkun, onun hakkından gelemezsiniz", diye ders veren bir kimsenin, *gerçekte* kapitalistlerle yeniden uzlaşmaya çağırdığı gün gibi açıktır.

Bugün koalisyonun iflasını gören, onu açıkça savunmaya cesaret edemeyen ve aynı zamanda burjuvazi tarafından desteklenerek, proleter ve yoksul köylüler egemenliğinden korkan bütün küçük-burjuva demokratların güçlük içinde çırpınmaları gibi, *Novaya Jizn* de güçlük, güçsüzlük ve içler acısı bir durum içinde çırpınmaktadır.

*

Kapitalistlerin direnmesinden korkmak, sonra da devrimci olduğunu söylemek, sosyalistler arasında sayılmak istemek, ne utanılacak şey! Böyle seslerin kendini *duyurabilmesi* için, oportünizm tarafından bozulan dünya sosyalizminin ne büyük bir ideolojik düşüş göstermesi gerekti!

Kapitalistlerin direnme gücünü biz gördük, bütün halk gördü; çünkü kapitalistler öteki sınıflardan daha bilinçliydiler ve sovyetlerin önemini hemen anladılar; *sovyetleri havaya uçurmak için,* onları yerle bir etmek için, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin yardımıyla onları değerden düşürmek için, onları çene çalma yerlerine dönüştürmek için, devrim oyunu oynayarak aylar ve aylar boyu boş sözlerle köylüleri ve işçileri bezdirmek için, hemen *bütün güçlerini* seferber ettiler, bütün bataryalarını ateşlediler ve yalan, kara çalma, askerî komplo gibi görülmemiş yöntemlere başvurdular.

Ama proleterlerin ve yoksul köylülerin direnme gücünü *henüz görmedik;* çünkü bu güç kendini tüm genişliğiyle, ancak iktidar proletaryanın eline geçeceği, ancak sefalet ve kapitalist köleliğin

ezdiği on milyonlarca insan, devlet-iktidarının ezilen sınıflar tarafından kullanıldığını, iktidarın toprak sahiplerine ve kapitalistlere karşı savaşım için yoksul sınıfa yardım ettiğini, onların direncini *kırdığını* deneyerek göreceği ve *duyacağı* zaman gösterecektir. Halkta kapitalistlere karşı daha el değmemiş ne çok direnme gücünün uyuduğunu, *ancak* o zaman görebileceğiz; Engels'in "gizli sosyalizm" dediği şey, kendini *ancak* o zaman gösterecek; işçi sınıfı iktidarına karşı eylemleri ya da edilgin direnişleriyle ortaya çıkan her *on bin* açık ya da gizli düşman karşısına, o zamana kadar siyasal bir uyku içinde yaşayan, sefalet ve umutsuzluk acıları içinde sürünen, ancak artık kendilerinin de insan olduklarına, kendilerinin de yaşama hakları olduğuna, çağdaş bir merkezî devletin tüm gücünün kendilerinin de hizmetinde olabileceğine, proleter milis müfrezelerinin, kayıtsız şartsız bir güvenle, *kendilerini* de devlet yönetiminde doğrudan, dolaysız ve günlük bir pay almaya çağırdıklarına inanmaya başlayan *milyonla* yeni savaşçı, ancak o zaman dikilecektir.

Toprak sahiplerinin yardımı ve Plehanovlar'ın, Breşkovskayalar'ın, Çereteliler'in, Çernovlar'ın ve hempalarının iyi dilekli katılımı sayesinde kapitalistler, demokratik cumhuriyeti *kirletmek* için, onu zenginlik karşısındaki köle ruhluluklarıyla kirletmek için, her şeyi yaptı; öyle ki halk, duygusuzluk ve kayıtsızlık tehlikesiyle karşı karşıya kaldı, *her şey onun için* önemsiz bir duruma geldi; çünkü açlık çeken bir adam, cumhuriyeti krallıktan ayırt edemez; başkasının çıkarları için ölen, soğuk iliklerine işlemiş, yalınayak, bitkin bir asker, cumhuriyeti sevemez.

Ancak en sonuncu düz işçi, herhangi bir işsiz, her aşçı kadın, her yıkıma uğramış köylü, proleter iktidarın zenginlik karşısında kavuk sallamadığını, yoksula yardım ettiğini, bu iktidarın devrimci önlemler karşısında gerilemediğini, asalakların fazla yiyeceklerini alarak açlara verdiğini, evsiz barksızları zenginlerin apartmanlarına zorla yerleştirdiğini, zenginleri süt masrafı ödemeye zorladığını, ama *bütün* yoksul ailelerin çocukları yeter miktarda süt almadıkça onlara bir damla süt vermediğini —gazetelerde değil, kendi gözleriyle— göreceği zaman, toprağın onu işleyenlere verildiğini, fabrikaların ve bankaların işçilerin denetimi altına konduğunu, zenginliklerini saklayan milyonerleri hemen ve sert bir cezanın beklediğini gördüğü zaman, yoksul bütün bunları gördüğü ve duyduğu zaman, işte o zaman kapitalistlerin ve kulakların tüm gücü, yüz milyarlarla oynayan dünya mali sermayesinin tüm gücü, halk devrimini yenemeyecek, tersine, bütün dünyayı *o* yenecektir; çünkü sosyalist devrim, bütün ülkelerde olgunlaşmaktadır.

Bizim devrimimiz, eğer kendi kendinden korkmaz, eğer tüm iktidarı proletaryaya verirse, yenilmez; çünkü arkamızda dünya proletaryasının, bir zaman için savaş tarafından bastırılan son derece daha büyük, daha gelişmiş, daha örgütlü güçleri var; ancak savaş bu güçleri ortadan kaldıramamış, tersine, çoğaltmıştır.

*

Bolşeviklerin iktidarının, yani yoksul köylülerin kayıtsız şartsız desteğine dayanan proletarya iktidarının, kapitalist baylar tarafından "silinip süpürüleceği"ne inanmak! Ne körlük, ne yüz kızartıcı halk korkusu, ne ikiyüzlülük! Bu korkuyu gösteren insanlar, "adalet" sözcüğünü kendisi de inanmadan, alışkanlıkla, hiçbir anlam taşımayan bir formül gibi söyleyen o "yüksek sosyete"nin kapitalist değerlendirmeye göre *yüksek,* ama gerçeklikte ***kokuşmuş*** "sosyete"nin insanları.

İşte bir örnek:

Bay Peşehonov, ünlü bir yarı-kadet. Bu Breşkovskayalar ve Plehanovlar yandaşından daha ılımlı bir emekçi (*trudovik*), bulunamaz. Burjuva karşısında ondan daha nazik bir bakan, hiç görülmemiştir. Dünyada kapitalistlerle bir "koalisyon" kurmanın, bir uzlaşmaya varmanın ondan daha ateşli bir yandaşı, görülmemiştir.

Ve sonuna-değincilerin organına, *İzvestiya*'ya göre, işte bu bayın "Demokratik" Konferanstaki (Buligin konferansı okuyun) konuşmasında yapmak *zorunda* kaldığı itiraflar:

"İki program var. Biri, grupların isteklerini, sınıfların ve milliyetlerin isteklerini dile getiren program. Bu programı en açık bir biçimde savunanlar, bolşeviklerdir. Ama demokrasinin öteki fraksiyonları için de bu programdan vazgeçmek hiç kolay değil. Çünkü emekçi yığınların, sömürülen ve ezilen milliyetlerin istekleri bunlar. Ve bu nedenle de bolşeviklerle bozuşmak, her şeyden önce bu istekler özünde haklı istekler oldukları için, bu sınıf isteklerinden vazgeçmek, demokrasi için pek o kadar kolay değil. Ama devrime kadar uğrunda savaştığımız, uğruna devrim yaptığımız ve başka koşullar içinde hep birlikte destekleyeceğimiz bu program, güncel durum çerçevesinde büyük bir tehlike oluşturuyor. Bugün bu isteklerin, devletin onları karşılama olanaksızlığı içinde bulunduğu bir sırada ileri sürülmesi gerektiği için, bu tehlike daha da büyük. İlkin bütünü, yani devleti korumak, onu yıkımdan kurtarmak gerek ve bunun için de ancak bir tek yol var: Ne kadar haklı, ne kadar güçlü olursa olsun, bu istekleri yerine getirmemek, hatta tersine

onları sınırlandırmak, her yandan gösterilmesi zorunlu olan fedakarlıkları kabul etmek." (*Merkez Yürütme Komitesi Haberleri* [*İzvestiya*], 17 Eylül.)

Bay Peşehonov, kapitalistler iktidarda olduğu sürece, savunduğu şeyin genel çıkar *değil,* Rusya ve "bağlaşıklar" emperyalist sermayesinin bencil çıkarları olduğunu anlamıyor. Bay Peşehonov, savaşın emperyalist bir fetih ve soygun savaşı olmaktan, ancak kapitalistlerden, *onların* gizli antlaşmalarından, *onların* ilhaklarından (yabancı toprak fetihleri), *onların* maliye ve banka dolandırıcılıklarından koptuktan sonra çıkacağını anlamıyor. Bay Peşehonov, savaşın ancak bundan *sonra,* düşmanın kendisine kesin olarak önerilecek hakkaniyetli bir barışı kabul etmemesi durumunda, savunucu bir savaş, haklı bir savaş durumuna gelebileceğini anlamıyor. Bay Peşehonov, sermaye boyunduruğunu kırıp atmış, toprağı köylülere vermiş, bankaları ve fabrikaları işçilerin denetimi altına sokmuş bir ülkenin savunma yeteneğinin, kapitalist bir ülkenin savunma yeteneğinden *son derece* daha büyük olacağını anlamıyor.

Ve özellikle bay Peşehonov, bolşevizmin doğruluğunu kabul etmek zorunda kaldıktan, bolşevizmin isteklerinin, "*emekçi yığınların*", yani halk çoğunluğunun istekleri olduklarını kabul etmek zorunda kaldıktan sonra, bütün kendi kişisel düşüncelerinden, bütün küçük-burjuva demokrasi düşüncelerinden *vazgeçtiğini* anlamıyor.

İşte bizim gücümüzü oluşturan şey de bu. Bizim hükümetimiz işte bu yüzden yenilmez olacak. Bolşeviklerin programının, "emekçi yığınlar"ın ve "ezilen milliyetler"in programı olduğunu, düşmanlarımız bile kabul etmek zorunda kalıyor.

Ancak bay Peşehonov kadetlerin, *Edinstvo* ve *Dyelo Naroda*'cıların, Breşkovskayalar'ın ve Plehanovlar'ın siyasal dostudur; kulakların ve karıları ile kızkardeşleri, bolşevikler kazara Kornilov ya da (bu da tastamam aynı anlama gelir) Kerenski birlikleri tarafından yenilecek olurlarsa, yarın işlerini bitirmek için şemsiyeleri ile onların gözlerini oymaya gelecek olan bayların temsilcisidir.

Ve bu bay, bolşeviklerin isteklerinin "haklı" olduğunu kabul etmek *zorunda.*

Ona göre "adalet," bir sözden başka bir şey değil. Ama savaş yüzünden yıkılmış, bitmiş, tükenmiş yarı-proleterler yığını için, kentlerin ve kırların küçük-burjuvazi çoğunluğu için, bir söz değil bu; en dokunaklı, en canlı, en önemli sorun, açlıktan ölmek sorunu, bir lokma ekmek sorunu. "Koalisyon" üzerine, aç ve yıkıma uğramış insanların çıkarlarıyla sömürücülerin çıkarları arasında bir "uzlaşma" üzerine *herhangi bir* siyaset kurmak, işte bu yüzden *olanaksız.* Bu yığınların, ezici bir çoğunlukla bolşevik hükümeti des-

teklemesi, işte bu yüzden *kesin*.

Marksist olduklarını açıklamaya hevesli aydınlar ve anasının ipini satmış kopuklar, iktisadi materyalizmin "küçük yönlerini görmüş" oldukları soylu bahanesiyle, adaletin boş bir söz olduğunu ileri sürerler.

Fikirler, yığınlar üzerinde egemen oldukları zaman, bir güç durumuna gelirler. Ve bolşevikler, yani proleter devrimci enternasyonalizm temsilcileri, siyasetleriyle işte tam da şimdi bütün dünyada sayısız emekçi yığınları harekete getiren bir fikri ete kemiğe büründürüyor.

Tek başına adalet, tek başına sömürüye başkaldıran yığınların duygusu, bu yığınlara sosyalizmin güvenli yolu üzerinde kılavuzluk edemezdi. Ancak kapitalizm sayesinde büyük bankalar, karteller, demiryolları vb. maddi aygıtı büyüdüğü zaman; ileri ülkelerin zengin deneyimi, uygulanması kapitalizm tarafından *engellenen* teknik harikalar biriktirdiği zaman; bilinçli işçiler, bütün emekçilerin ve bütün sömürülenlerin desteğiyle, bu aygıtı yöntemli olarak ele almak ve işletmek için bir çeyrek milyonluk bir parti kurdukları zaman, bütün bu koşullar *gerçekleştiği* zaman, *eğer kendilerini yılgınlığa kaptırmazlarsa,* eğer iktidarı ele geçirmeyi ve dünya sosyalist devriminin zaferine kadar korumayı bilirlerse, o zaman dünyada bolşevikleri engelleyebilecek bir güç kalmayacaktır.

Eylül 1917 sonunda yazıldı.
Ekim 1917'de *Prosveşçeniye,*
n° 1-2'de yayınlandı.

SOVYETLER İKTİDARINA DÜŞEN GÖREVLER ÜZERİNE 25 EKİM (7 KASIM) 1917'DE PETROGRAD İŞÇİ VE ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETİNE SUNULAN RAPOR

BASIN ÖZETİ

YOLDAŞLAR, bolşeviklerin zorunluluğunu sürekli olarak ortaya koyduğu işçilerin ve köylülerin devrimi gerçekleşti.

Bu işçi ve köylü devrimi ne anlama geliyor? Her şeyden önce bu devrim, burjuvazinin en küçük bir katılımı olmaksızın, kendi öz iktidarımız olan bir sovyetler hükümetinin kurulacağı anlamına geliyor. İktidarı, ezilen yığınların kendileri kuracak. Eski devlet aygıtı kökünden yıkılacak ve sovyetler örgütlerinin kişiliğinde yeni bir yönetim aygıtı kurulacak.

Rusya'nın tarihinde yeni bir evre başlıyor ve bu üçüncü Rus devriminin, sonunda sosyalizmin zaferine yol açması gerekiyor.

Gündemimizdeki görevlerden biri de, savaşa hemen bir son verme zorunluluğudur. Ancak mevcut kapitalist rejime sıkı sıkıya bağlı olan bir savaşa son verebilmek için, sermayenin kendisini yenmek gerektiği de son derece açıktır.

İtalya, İngiltere ve Almanya'da daha şimdiden gelişmeye başlayan dünya işçi hareketi, bu savaşımda bize yardım edecektir.

Uluslararası demokrasiye önereceğimiz adil ve hemen yapılacak bir barış, dünyanın proleter yığınları içinde her yerde derin bir yankı uyandıracaktır. Proletaryaya duyulan bu güveni pekiştirmek için, tüm gizli antlaşmaları[122] hemen yayınlamak zorunludur.

Rusya'nın içinde, köylülüğün çok büyük bir bölümü, "kapitalistlerle oyalanmak yeter, artık işçilerle birlikte hareket edeceğiz" dedi. Köylülerin güvenini, ancak toprak sahiplerinin mülkiyetine son verecek kararnameyle kazanacağız. Köylüler anlayacak ki, köylülerin kurtuluşu ancak işçilerle ittifak kurmaktadır. Üretim üzerinde gerçek bir işçi denetimi kuracağız.

Tam bir elbirliğiyle çalışmasını öğrendik. Yapmış olduğumuz devrim, bunu ortaya koyuyor. Her şeyin üstesinden gelecek ve proletaryayı bir dünya devrimine götürecek bir yığın örgütümüz var.

Bugün kendimizi Rusya'da sosyalist bir proleter devletin kurulmasına vermek zorundayız.

Yaşasın dünya devrimi! (*Kuvvetli alkışlar.*)

Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası,
n° 207, 26 Ekim 1917

İŞÇİ DENETİMİ ÜZERİNE YÖNETMELİK TASARISI

1. En az (toplam) 5 işçi ve müstahdem çalıştıran ve iş hacmi yılda en az 10.000 ruble olan sınai, ticari, banker, tarımsal ve bütün öteki işletmelerde, bütün ürün ve bütün hammaddelerin üretim, koruma, alım ve satımı üzerinde *işçi denetimi* kurulmuştur.

2. İşçi denetimi, eğer işletme bunun olanaklı olabileceği kadar küçükse, ya doğrudan doğruya ya da, seçimlerin bir tutanağı ve seçilenlerin adının hükümete ve işçi, asker ve köylü temsilcileri yerel sovyetlerine bildirilmesiyle, genel toplantılarda hemen seçilecek seçilmiş temsilciler aracılığıyla, bütün işçiler ve bütün müstahdemler tarafından uygulanır.

3. İşçiler ve müstahdemler tarafından seçilmiş temsilcilerin izni olmadıkça, bir işletme ya da ulusal önemde bir üretimin (bkz: paragraf 7) durdurulması ve işleyişindeki her değişiklik, kesin olarak yasaktır.

4. İstisnasız *bütün* defterler ve belgeler ve hiçbir istisna tanımaksızın bütün gereç, avadanlık ve ürün depo ve yedeklikleri, bu seçilmiş temsilcilere açık olacaktır.

5. İşçi ve müstahdemlerin seçilmiş temsilcileri tarafından alınan kararlar, işletme sahipleri için uyulması zorunlu kararlardır ve yalnızca sendikalar ve kongreler tarafından kaldırılabilir.

6. Ulusal önem taşıyan bütün işletmelerde, *bütün* işletme sahipleri ve işçilerin ve müstahdemlerin işçi denetimi uygulamak için atanmış bulunan bütün seçilmiş temsilcileri, en sıkı bir düzen, disiplin ve malların korunmasından devlete karşı sorumlu tutulmuşlardır. Savsamadan ve yedekliklerin, hesapların vb. gizlenmesinden suçlu oldukları anlaşılan kimseler, bütün mallarının zoralı-

mı ve 5 yıla değin giden bir hapis cezasıyla cezalandırılacaklardır.

7. Savunma için çalışan ve halkın yaşamı için zorunlu yiyecek maddeleri üretimiyle şu ya da bu biçimde ilgili bütün işletmeler, ulusal önem taşıyan işletmeler olarak kabul edilmişlerdir.

8. İşçi denetimi üzerindeki daha ayrıntılı kurallar, işçi temsilcileri yerel sovyetleri tarafından ve işyeri ve fabrika komiteleri ve müstahdem komiteleri tarafından, temsilcilerinin genel toplantılarında saptanacaktır.

26-27 Ekim (8-9 Kasım) 1917 arasında yazıldı.
İlk kez 1929'da, Lenin, *Tüm Yapıtlar*,
c. XXII'nin 2. ve 3. baskılarında yayınlandı.

HALKA ÇAĞRI

İŞÇİ, asker, köylü yoldaşlara, bütün emekçilere!

İşçi ve köylü devrimi, Kerenski tarafından aldatılmış olan az sayıdaki Kazakların son kalıntılarını da dağıtıp tutukladıktan sonra, Petrograd'da kesin olarak zafer kazandı. Devrim, Moskova'da da zafer kazandı. Petrograd'dan gelen bazı birliklerin Moskova'ya varmasından önce harbokulu öğrencileri ve öbür kornilovcular, barış koşullarını, silahsızlanma ve kamu kurtuluş komitesinin[123] dağılması koşullarını imzalamış bulunuyordu.

Cepheden ve kırlardan her gün, her an, siperdeki askerler ve bucaklardaki köylüler engin çoğunluğunun yeni hükümete, onun barış önerisi ve toprağın köylülere hemen verilmesine ilişkin kararnamelerine sağladığı destek üzerine haberler geliyor. İşçi ve köylü devriminin zaferi kesindir; çünkü halk çoğunluğu, daha şimdiden bu devrimi destekliyor.

Anlamak kolaydır ki toprak sahipleri ve kapitalistler, burjuvaziye sıkı sıkıya bağlı *yüksek* memur ve müstahdemler, kısacası, bütün zenginler ve onların yanında yer alan herkes, yeni devrimi düşmanca karşılıyor, zaferine karşı çıkıyor, bankaların etkinliğine son vermekle tehdit ediyor, çeşitli kuruluşların işleyişini baltalıyor ya da kötürümleştiriyor, devrimi elden gelen her biçimde engelliyor, onu açıkça ya da üstü örtülü bir biçimde frenliyorlar. Her bilinçli işçi, bu türlü bir direnişle kaçınılmaz olarak karşılaşacağımızı çok iyi anlıyordu; tüm bolşevik basın, bunu birçok kez belirtmişti. Emekçi sınıflar bu direniş yüzünden bir an bile yılgınlığa kapılmayacak, burjuvazi yandaşlarının tehdit ve grevleri karşısında hiç mi hiç korkmayacaklardır.

Halkın çoğunluğu, bizden yana. Tüm dünya emekçiler ve ezi-

lenler çoğunluğu, bizden yana. Adalet davası, bizden yana. Zaferimizi hiçbir şey önleyemez.

Kapitalistlerin ve yüksek memur ve müstahdemlerin direnişi kırılacak. Bankaların ve kartellerin ulusallaştırılması üzerine özel bir devlet yasası çıkarılmaksızın, kimse bizim tarafımızdan mallarından yoksun bırakılmayacak. Bu yasa hazırlanmaktadır. En titiz sayım ve denetim bir yana, ödenmesi gereken vergilerin gizlenmeksizin alınması bir yana, hükümet başka hiçbir önlem almak istemiyor. Halkın engin çoğunluğu, geçici işçi ve köylü hükümetini bu haklı istekler adına benimsedi.

Emekçi yoldaşlar! Devleti şimdi kendinizin yönettiğini unutmayın. Eğer siz kendi aranızda birleşmez ve *tüm devlet işlerini kendi* ellerinize almazsanız, kimse size yardım edemez. *Sizin* sovyetleriniz, bundan böyle her türlü yetki ile donatılmış devlet iktidar organları, karar yetkisine sahip organlar durumuna geldi.

Sovyetleriniz yöresinde toplanın. Onları pekiştirin. Kimseyi beklemeksizin, tabanda kendiliğinizden işe koyulun. En katı devrimci düzeni kurun, sarhoşlardan, ayaktakımından, karşı-devrimci harbokulu öğrencilerinden, kornilovcular ve başkalarından gelen anarşi girişimlerini acımadan ezin.

Üretim üzerinde en sert denetimi kurun ve yiyecek maddelerinin dökümünü tutun. İster üretimin baltalanması (yıpratma, yavaşlatma, yıkımcılık), buğday ve yiyecek maddeleri stoklarının gizlenmesi, demiryolları, posta, telgraf, telefon işlerinin bozulması, isterse büyük barış davasına, toprağın köylülere verilmesine, üretim ve dağıtım üzerinde işçi denetiminin gerçekleşmesine herhangi bir direniş sözkonusu olsun, halkın davasına zarar verme cüretinde bulunacak herkesi tutuklayın ve devrimci halk mahkemesine verin.

İşçi, asker, köylü yoldaşlar, emekçi yoldaşlar! *Bütün* iktidarı alın ve *kendi* sovyetlerinize verin. Toprağı, buğdayı, fabrikaları, avadanlığı, yiyecek maddelerini, ulaştırma araçlarını gözbebekleriniz gibi koruyun — bütün bunlar bundan böyle *tamamen* sizin malınız, tüm halkın malı olacaktır. Köylülerin çoğunluğuyla uzlaşarak ve onaylarını alarak, köylülerin ve işçilerin *pratik* deneyimiyle belirlenen yolları izleyerek, en uygar ülkelerin öncü işçilerinin pekiştirecekleri sosyalizmin, halklara sürekli bir barış sağlayacak ve onları her türlü baskı ve her türlü sömürüden kurtaracak olan sosyalizmin zaferine doğru, kademe kademe ama kararlı bir biçimde yürüyeceğiz.

Petrograd, 5 Kasım 1917

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı
V. Ulyanov (Lenin)

Pravda, n° 4 (akşam baskısı), 19 (6) Kasım 1917

KÖYLÜLERİN SORULARINA YANIT

KÖYLÜLERİN birçok sorusuna yanıt olarak, devlet içindeki iktidarın bundan böyle tamamen işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine geçmiş olduğunu açıklıyoruz. İşçi devrimi Petrograd ve Moskova'da zafer kazandı, Rusya'nın tüm geri kalan bölümünde de zafer kazanıyor. İşçi ve köylü hükümeti, toprak sahiplerine karşı, kapitalistlere karşı, köylüler yığınının, yoksul köylülerin, köylüler çoğunluğunun işçilerle bağlaşmasını sağlıyor.

Bu nedenle köylü temsilcileri sovyetleri, en başta ilçe sovyetleri ve ardından il sovyetleri, Kurucu Meclis bu konuda bir karar alıncaya kadar, bundan böyle devletin yerel temsilcileri durumuna geldi. Toprak mülkiyeti, Rusya sovyetleri II. kongresi[124] tarafından *kaldırıldı*. Toprak üzerindeki kararname, güncel Geçici Hükümet olan işçi ve köylü hükümeti tarafından resmen yayınlandı. Bu kararname gereğince, toprak sahiplerinin istisnasız bütün toprakları köylü temsilcileri sovyetlerinin ellerine geçti.

Bölge tarım komiteleri toprak sahiplerinin bütün topraklarına hemen el koyarak, bu toprakları çok sıkı bir denetim altına almak, eksiksiz bir düzene uymak, artık ulusal mülk durumuna gelen ve bu nedenle halkın kendisinin koruması gereken eski toprak mülklerini sıkı sıkıya muhafaza etmek zorundadır.

Bölge tarım komitelerinin, köylü temsilcileri ilçe sovyetleri onayıyla kabul edilen bütün önlemleri, yasa gücüne sahiptir ve hemen ve kesin olarak uygulanmaları gerekir.

Rusya sovyetleri II. kongresi tarafından seçilen işçi ve köylü hükümeti, halk komiserleri konseyi adını almıştır.

Halk komiserleri konseyi, köylüleri, yaşadıkları yerlerdeki tüm

iktidarı kendi ellerine almaya çağırır. Köylüleri tamamen, kayıtsız şartsız ve bütün olanaklarıyla destekleyecek ve makine ve avadanlık üretimini yoluna koyacak olan işçiler, köylülerden kendilerine yardımcı olarak buğday gelişlerini güvence altına almalarını istemektedir.

Petrograd, 5 Kasım 1917
Halk Komiserleri Konseyi Başkanı
V. Ulyanov (Lenin)

İzvestiya, n° 219,
8 Kasım 1917.

YÜKSEK MEMURLARIN AYLIKLARI KONUSUNDA[125]

HALK KOMİSERLERİ KONSEYİ KARAR TASARISI

BÜTÜN devlet ve özel sektör yönetim ve işletmelerinde, yüksek memurlara ödenen aylıkları azaltmak için çok etkili önlemler almak gerektiğini gözönünde bulunduran halk komiserleri konseyi:

1) Çocuksuz halk komiserlerinin aylığını 500 rubleyle sınırlandırmaya ve çocuk başına 100 rublelik bir ek ödenmesine; konutlarda aile üyesi başına birden çok oda düşmemesine; 2) bütün işçi, asker ve köylü sovyetlerinden, yüksek memurların özel vergilendirilmesine yönelik devrimci önlemler alınıp uygulanmasını istemeye; 3) bunun yol açacağı maaş kesintileriyle ilgili bir yasa tasarısının hazırlanmasını maliye bakanlığına bırakmaya; 4) çok yüksek maaş ve ödeneklerin azaltılması ereğiyle bakanlıkların durumunun en kısa bir süre içinde incelenmesinin maliye bakanlığına bırakılmasına karar vermiştir.

18 Kasım (1 Aralık) 1917'de yazıldı.
İlk kez 1933'te *Lenin Derlemesi* XXI'de yayınlandı.

SEÇİLENLERİ GÖREVDEN GERİ ALMA HAKKI ÜZERİNE KARARNAME TASARISI[126]

HER türlü seçimsel kurum ya da temsilciler meclisi, ancak seçilenlerin seçmenleri tarafından görevden geri alınma hakkı kabul edildiği ve uygulandığı takdirde gerçekten demokratik ve halkın iradesini gerçekten temsil eden bir kurum ya da meclis olarak kabul edilebilir. Gerçek demokrasinin istisnasız bütün temsilî meclislere özgü bu temel ilkesi, Kurucu Meclis için de geçerlidir.

Çoğunlukçu sistemden daha demokratik bir nitelik taşıyan nisbi temsil, görevden geri alma hakkını, yani seçilenlerin halka gerçek bağlılığını gerçekleştirmek için daha karmaşık önlemler alınmasını gerektirir. Ancak bu nedenle görevden geri alma hakkının kullanılmasını kabul etmemek, uygulanmasını geciktirmek ve bu hakkı sınırlandırmak demek, demokrasiye ihanet etmek ve Rusya'da başlayan sosyalist devrimin temel ilke ve görevlerinden tamamen vazgeçmek demektir. Nisbi temsil hiçbir zaman görevden geri alma hakkının sınırlandırılmasını değil, ancak bir biçim değişikliğini gerektirir.

Nisbi temsil, partilerin işlevinin kabul edilmesine ve örgütlü partiler tarafından yapılan seçimlere dayandığı için, sınıfsal güçler ilişkisindeki ve sınıfların partilere karşı davranışındaki her türlü değişiklik, özellikle büyük partiler içindeki bölünmeler, bir yanda çeşitli sınıfların istek ve güçleri ve öte yanda seçilenlerin çeşitli partilere üyeliği arasındaki uygunsuzluğun açık ve kesin bir duruma geldiği bir seçim bölgesinde kaçınılmaz olarak yeni seçimlerin yapılmasına yol açar. Bu durumda gerçek demokrasi, yeni seçimlerin yapılmasının kesin olarak yalnızca bir daha seçilebilir kuruma bağlı olmamasını, yani vekilliklerini korumak isteyen seçilmişlerin

çıkarlarının, halkın temsilcilerini görevden geri alma isteğinin gerçekleşmesini engelleyememesini gerektirir.

Rusya işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri merkez yürütme komitesi, bu nedenlerle şu kararı almıştır:

Her seçim bölgesindeki işçi ve asker temsilcileri sovyetleri ve köylü temsilcileri sovyetleri, Kurucu Meclis dahil, bütün temsilî kurumlarda yeni seçimlerin yapılmasını kararlaştırmak hakkına sahiptir. Sovyetler, yeni seçimlerin tarihini saptamak hakkına da sahiptir. Yeni seçimler, alışılmış biçimlere göre ve sıkı sıkıya nisbi temsil temelinde yapılır.

19 Kasım (2 Aralık) 1917'de yazıldı.
1918'de Merkez Yürütme Komitesi tarafından hazırlanan *İşçi, Asker, Köylü ve Kazak Temsilcileri Sovyetleri Merkez Yürütme Komitesi Oturumlarının Tutanakları* (2. *Yasama Dönemi*) başlıklı derlemede yayınlandı.

PETROGRAD İŞÇİ VE ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETİ İŞÇİ KESİMİNİN 4 (17) ARALIK 1917 OTURUMUNDA PETROGRAD İŞÇİLERİNİN İKTİSADİ DURUMU VE İŞÇİ SINIFININ GÖREVLERİ ÜZERİNE SUNULAN RAPOR

BASIN ÖZETİ

25 EKİM Devrimi, burjuvaziye kesin olarak karşı çıkmaya yetenekli olduğunu gösteren proletaryanın büyük siyasal olgunluğunu ortaya koydu. Ancak sosyalizmin tam zaferi, proletaryanın egemen sınıf durumuna gelmeye aday olduğu bilinci iliklerine işlemiş, olağanüstü bir örgüt gerektirir.

Proletarya, siyasal rejimin sosyalist dönüşümünün dayattığı görevler karşısında; çünkü bütün yarım önlemler, gerekliliklerini kanıtlamak ne kadar kolay olursa olsun, ülkenin iktisadi durumu bu önlemlerin kabul edilemeyeceği bir noktaya gelmiş olduğu için, anlamını yitirdi. Emperyalizm ve kapitalizme karşı büyük savaşımımızda, yarım önlemlere yer kalmadı.

Sorun, yenmek ya da yenilmek sorunudur.

İşçilerin bunu anlamaları gerekiyor ve anlıyorlar da; uzlaşmaları kabul etmemeleri, bunu açıkça ortaya koyuyor. Devrim ne kadar derinleşiyorsa, kapitalizmin yerine sosyalizm aygıtını geçirmek için o kadar çok etkin militan gerekiyor. Her türlü baltalamanın yokluğunda bile, küçük-burjuvazi bunu başaramaz. Bu görev ancak halk yığınlarının girişkenliğiyle gerçekleştirilebilir. Bu nedenle bugün, hele şu anda, kendi öz durumunu düzeltmek değil, egemen sınıf durumuna gelmek düşünülmeli. Kırlar proletaryasının, kendi çıkarlarının açık ve sağlam bir bilincine sahip olduğunu sanmayalım. Yalnız işçi sınıfı bu bilince sahip olabilir ve büyük perspektifin bilincinde olan her proleter, kendini bir önder gibi görmek ve yığınları ardından sürüklemek zorundadır.

Siyasal bakımdan egemen sınıf olan ve bütün emekçileri yönetmesi gereken proletarya, egemen sınıf durumuna gelmek zorundadır.

Devleti yönetmeye yalnızca burjuvazinin yetenekli olduğu yolundaki önyargıya karşı, savaşmak gerekiyor.

Kapitalistler, işçi sınıfının görevlerini yerine getirmesini engellemek için ellerinden gelen her şeyi yapıyor. Bütün işçi örgütleri — sendikalar, fabrika komiteleri, vb.—, iktisadi planda kesin bir savaşıma girişmek zorunda. Burjuvazi, işçi devrimini yıkmaya çalışarak her şeyi ziyan ediyor, her şeyi baltalıyor. Üretimin örgütlenmesi, tamamen işçi sınıfına düşüyor. Devlet işlerinin, bankaların, fabrikaların yönetiminin, işçiler için erişilmez bir görev olduğu yolundaki önyargıdan kendimizi kesinlikle kurtaralım. Ama bütün bunlar, ancak sürüp giden engin bir örgütleme çalışmasıyla gerçekleştirilebilir.

Ürünlerin değişimini, muhasebeyi, sistemli denetimi örgütlemek zorunludur — işçi sınıfının görevidir bu ve işyerleri ve fabrikalar yaşamı, bu görevi yerine getirmek için zorunlu bilgileri onlara vermiştir.

Her fabrika komitesi, kendini yalnız kendi işletmesinin işlerini yürütecek bir örgütlenme hücresi olarak değil, ayrıca tüm devlet yaşamını bir kurala bağlayacak bir örgütleme hücresi olarak da görmelidir.

Özel mülkiyetin kaldırılması üzerine bir kararname çıkarmak kolaydır, ancak bu kararnameyi yalnızca işçilerin kendileri uygulamalıdır ve yalnızca kendileri uygulayabilirler. Yanlışlıklar olurmuş, olsun! Yeni bir yaşam yaratan yeni bir sınıfın yanlışlıklarıdır bunlar!

İktisadi yaşamın örgütlenmesi için somut bir plan yoktur, olamaz.

Böyle bir planı kimse yapamaz. Yalnızca yığın, kendi deneyimine dayanarak, böyle bir planı aşağıdan yapabilir. Elbette göstergeler sağlanacak, yollar çizilecektir; ama aynı zamanda hem yukardan hem de aşağıdan başlamak gerekiyor.

Sovyetler, Rusya'nın tüm üretimini düzenleyen örgütler durumuna dönüşmelidirler; ancak askersiz kurmaylar durumuna da düşmemeleri için, tabanda savaşmak zorunludur..."*

İşçi sınıfının denetim ve üretimi, geniş bir ulusal ölçeğe göre örgütlemesi gerekiyor. Başarının güvencesi, bazı bireylerin değil, emekçi yığının örgütlenmesinde yatar ve eğer biz bu ereğe erişir, eğer iktisadi yaşamı yoluna koyarsak, karşımıza çıkan bütün güçler kendiliklerinden silinip gidecektir.

Pravda, n° 208, 20 (7) Aralık 1917 ve
Soldatskaya Pravda, n° 104,
14 Aralık 1917.

* Notlardaki açıklık eksikliği yüzünden birkaç sözcük atlandı. –*Ed.*

OLUMLU YARIŞMAYI NASIL ÖRGÜTLEMELİ?

BURJUVA yazarlar rekabeti, özel girişimi ve kapitalistlerin ve rejimlerinin öteki göz kamaştırıcı marifet ve çekiciliklerini göklere çıkarmak için bir sürü kağıt karalamış ve karalamaktadırlar. Sosyalistler bu erdemlerin değerini bilmemek ve "insan doğası"nı hesaba katmak istememekle eleştirilmişlerdir. Oysa, gerçekte kapitalizm, rekabetin girişim ruhunu, enerjiyi, gözüpek girişimleri, az çok *geniş* ölçülerde geliştirebildiği bağımsız küçük ticari üretim yerine, uzun zamandan beri büyük ve çok büyük sınai üretimi, hisse senetli şirketleri, kartelleri ve öteki tekelleri geçirdi. Böyle bir kapitalizm çerçevesinde rekabet, halk *yığınının*, onun engin çoğunluğunun, emekçilerin yüzde-doksan dokuzunun girişim ruhunun, enerjisinin, gözüpek girişimlerinin, son derece kıyıcı bir ezilmesi anlamına gelir; ayrıca olumlu yarışma yerine mali dolandırıcılığın, akraba kayırıcılığının, rejimin efendileri karşısında kölece boyun eğmenin geçmesi anlamına da gelir bu.

Sosyalizmse, olumlu yarışmanın kökünü kazımak şöyle dursun, tersine, olumlu yarışmayı geniş bir ölçek üzerinde, gerçekten *yığınsal* bir biçimde uyarma olanağını, emekçiler çoğunluğuna yararlılıklarını ortaya koyabilecekleri, yetilerini gösterebilecekleri, halkta bitmez tükenmez ve el değmemiş bir kaynak olan ve kapitalizmin binlerle ve milyonlarla ezdiği, boğduğu, öğüttüğü yeteneklerini açığa vuracakları bir eylem alanı açma olanağını ilk kez olarak yaratıyor.

Sosyalist bir hükümetin iktidarda olduğu şu anda, olumlu yarışmayı örgütlemek görevimizdir.

Burjuvazinin küçük memur ve asalakları, sosyalizmi kül rengi,

tekbiçimli, çileci ve tekdüze bir kışla gibi betimlemişlerdir. Para kesesi uşakları, sömürücülerin dalkavukları —burjuva aydını baylar— sosyalizmi, kapitalist rejimde bir zindan ve kışla yaşamına, ezici ve alıklaştırıcı bir çalışmaya, yetersiz beslenmeye, kapkara bir sefalete mahkum edilen halk için bir "korkuluk" durumuna getirmişlerdir. Emekçileri bu zindandan kurtarmak için, her şeyden önce büyük toprak sahiplerinin topraklarını ellerinden almak, işçi denetimini kurmak, bankaları ulusallaştırmak gerekir. Ardından fabrikalar ve işyerleri ulusallaştırılacak, tüm halk ürünlerin sürüm ve tüketimini sağlayan topluluklar içinde zorunlu olarak örgütlenecek, buğday ve öteki zorunlu maddeler ticareti üzerinde devlet tekeli kurulacaktır.

Gerçekten yığınsal bir ölçek üzerinde girişim ruhunu göstermek, olumlu yarışmayı geliştirmek, gözüpek girişimlere alan açmak, ancak bugün olanaklı bir duruma geliyor. Kapitalisti kovulan ya da hiç olmazsa gerçek bir işçi denetimiyle gem altına alınan her fabrika, topraklarına el konan sömürücü büyük toprak sahibinin kovulduğu her köy, bugün ve yalnızca bugün, emekçinin yararlılığını gösterebildiği, kuyruğu biraz dikebildiği, dik durabildiği, kendini bir insan olarak gördüğü bir eylem alanıdır. Yüzyıllar boyunca başkasının yararına, sömürücüler yararına zoraki çalışmadan sonra, ayrıca modern teknik ve kültürün kazanımlarından da yararlanma koşuluyla, ilk kez olarak *kendi için çalışma* olanağı ortaya çıkıyor.

Kuşkusuz, zoraki çalışma yerine kendi için çalışmanın bu geçişi —insanlık tarihinde son derece önemli bir olay— çarpışmasız, güçlüksüz, çatışmasız, kaşarlanmış asalaklara ve uşaklarına karşı zor kullanmadan gerçekleşemez. Bu konuda hiçbir işçi hayale kapılmaz; sömürücüler yararına uzun, çok uzun zoraki çalışma yılları ve sömürücülerin sayısız eziyet ve angaryalarıyla çelikleşmiş, katı bir sefaletle pişmiş olan işçiler ve yoksul köylüler, sömürücülerin direnişini kırmak için zaman gerektiğini bilirler. "Gürleyerek" ve "elini kolunu sallayarak", kapitalistlere karşı sesi kısılırcasına "bağırıp çağıran", sonra da *eyleme* geçmek, tehditleri uygulamaya koymak, kapitalistlerin *devrilmesine* somut olarak girişmek söz konusu olduğu gün, iki gözü iki çeşme ağlayan ve sopa yemiş köpek yavrusuna dönen aydın milletinin, bütün o *Novaya Jizn* ve başka yerdeki ayaktakımının duygusal kuruntuları, işçilere ve köylülere hiç mi hiç bulaşmamıştır.

Zoraki çalışmanın yerine kendisi için çalışmanın, devlet ölçüsünde (ve belli bir ölçüde de uluslararası ölçekte, dünya ölçüsünde) geniş ve yöntemli çalışmanın bu görkemli geçişi, ayrıca —

sömürücülerin direnişini kırmak için "*askerî*" önlemlerden başka— proletarya ve köylülük tarafından engin *örgütlenme* çabaları da ister. Bu görev, dünün kölecileri (kapitalistler) ve uşakları sürüsünün, o burjuva aydını bayların askerî ezilmesinden ayrılması olanaksız bir görevdir. Biz her zaman örgütleyici ve önder olduk, buyruk veren bizdik. Dünün kölecileri ve onların aydın yamakları, işte böyle diyor ve böyle düşünüyorlar. Ne idiysek o kalmak istiyoruz; "halk tabakası"nın, işçilerin ve köylülerin sözünü dinlemeyeceğiz, onlara boyun eğmeyeceğiz; bilgimizden yararlanarak, para kesesinin ayrıcalıklarını ve sermaye tarafından halk üzerinde uygulanan egemenliği savunacağız.

Burjuvalar ve burjuva aydınlar böyle konuşuyor, böyle düşünüyor ve böyle davranıyorlar. *Bencil çıkar* bakımından, tutumları elbette anlaşılır bir şey. Gogol tarafından betimlenen feodal beylerin çanak yalayıcıları, papazlar, noter katipleri, memurlar, Belinski'den nefret eden "aydınlar" da toprak köleliğinden vazgeçmekten "üzüntü" duyuyorlardı. Ama sömürücülerin ve onların aydın uşak takımının davası, umutsuz bir davadır. İşçiler ve köylüler, onların direnişini henüz ne yazık ki çok az bir sertlik, çok az bir amansızlıkla kırmaktadırlar *ve sonunda bu direnişi tamamen kıracaklardır*.

"Onlar" "halk tabakası"nın, "basit" işçi ve yoksul köylülerin, sosyalist devrimin örgütlenme konusunda emekçilere verdiği ve sözcüğün tarihsel anlamında gerçekten kahramanca bir nitelik taşıyan büyük görevin üstesinden gelemeyeceklerini düşünüyorlar. Kapitalistlere ve kapitalist devlete hizmet etmeye alışmış bulunan aydınlar, kendilerini "Bizden vazgeçemezler" diye avunduruyor. Köpeksi hesapları başarısızlığa mahkum; daha şimdiden bilgili kişiler, onlardan ayrılıyor, halkın saflarına, sermaye uşaklarının direnişini kırmalarına yardımcı oldukları emekçilerin saflarına geçiyor. Yetenekli örgütçülere gelince, köylülük ve işçi sınıfı içinde böyleleri çok; onlar kendi bilinçlerine varmaya, uyanmaya, canlı ve yaratıcı büyük bir çalışmaya doğru yönelmeye, sosyalist toplumun kuruluşuna kendi öz çabalarıyla girişmeye yeni yeni başlıyorlar.

Zamanımızın, eğer en önemli görevi değilse, en önemli görevlerinden biri de, verimli *örgütlenme* işlerinde işçilerin, genel olarak bütün emekçi ve sömürülenlerin bu kendiliğinden girişimini, elden geldiğince geniş bir biçimde desteklemektir. Devleti yalnızca sözümona "yüksek sınıflar"ın, yalnızca zenginlerin ya da zengin sınıflar okulundan geçmiş olan kişilerin yönetebilecekleri, sosyalist toplumun kuruluşunu yalnızca onların örgütleyebilecekleri yolundaki o eski *saçma*, barbar, utanç verici, tiksinç önyargıyı ne pahasına olursa olsun yıkmak gerekir.

Bu bir önyargıdır. Kokuşmuş bir görenek, kafaların örümcekleşmesi, köle alışkanlığı ve daha da çok soyarak yönetmek ve yöneterek soymakta çıkarları olan kapitalistlerin iğrenç açgözlülükleri beslemiştir bu önyargıyı. Hayır, işçiler bilgi gücüne gereksinimleri olduğunu bir an bile unutmayacaklardır. Özellikle bugün, öğrenmekte gösterdikleri olağanüstü çaba, bu bakımdan proletarya içinde yanlışlık olmadığını, olamayacağını gösteriyor. Ama *örgütlenme* çalışmasına gelince, bu çalışma işçi ve köylülerden *çoğunun* yapabileceği bir iştir, yeter ki okuyup yazmayı bilsinler, insanları tanısınlar ve pratik bir deneyimle donatılsınlar. Burjuva aydınların, kendini beğenmişlik ve küçümsemeyle sözettikleri "halk tabakası" arasında, bu insanlar *tümenledir*. İşçi sınıfı ve köylülük içinde, bu yetenekler tükenmez ve el değmemiş bir kaynak oluşturur.

İşçiler ve köylüler, henüz "utangaç"tırlar. *Egemen* sınıfın bugün *kendileri oldukları* fikrine, henüz alışmamışlardır; henüz yeterince gözüpek değildirler. Devrim, açlık ve sefaletin yaşamları boyunca sopa altında çalışma zorunda bıraktığı milyonlarca ve milyonlarca insanda, bu nitelikleri *bir anda* ortaya çıkaramazdı. Ama 1917 Ekim Devriminin gücü, canlılığı, yenilmezliği de, bu nitelikleri *uyandırmasına*, bütün eski engelleri yıkmasına, modası geçmiş bağları koparmasına ve emekçileri, yeni yaşamı *kendi başlarına* yarattıkları bir yola sokmasına dayanıyor.

Sayım ve denetim. Bütün işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin, her türlü tüketim topluluğunun, her türlü iaşe dernek ya da komitesinin, her türlü fabrika komitesi ya da genel olarak her türlü işçi denetimi organının temel iktisadi görevi, sayım ve denetimdir.

Çalışma temposu ve üretim araçlarını, kendi kendine onu ezen yükten nasıl kurtulacağını, *burjuvaziden* bir lokma da olsa nasıl koparacağını soran boyunduruk altındaki insan açısından düşünme eski alışkanlığına karşı savaşmak, zorunludur. İleri, bilinçli işçiler, sayıları özellikle savaştan beri artan ve yalnızca "daha büyük bir lokma söküp almayı ve kirişi kırmayı" düşünerek, bugün *halkın malı olan*, halkın mülkü durumuna gelen fabrikalara karşı eskisi gibi davranmak isteyen yeni fabrika işçilerine korkusuzca karşı koyarak, bu savaşımı çoktan başlattı. Köylülük ve emekçi yığınlar içindeki bilinçli, dürüst, düşünebilen herkes, bu savaşımda ileri işçiler saflarında yer alacaktır.

Sayım ve denetim. En yüksek devlet iktidarı niteliğiyle işçi, asker ve köylü temsilcileri tarafından ya da *bu* iktidar adına ve onun yönergelerine göre yapılması *koşuluyla* emeğin niceliğinin ve ürünlerin dağılımının temel, evrensel, mutlak sayım ve denetimi, proletaryanın siyasal egemenliği kazanılıp sağlama bağlandıktan sonra,

sosyalist dönüşümün *özünün ta kendisini* oluşturur.

Sosyalizme geçmek için zorunlu bir nitelik taşıyan sayım ve denetim, ancak yığınların işi olabilir. *Zenginleri, dolandırıcıları, asalakları ve serserileri*, kahrolası kapitalist toplumun bu kalıntılarını, bu insanlık artıklarını, iflah olmaz bir biçimde çürüyen ve kokuşan bu döküntüleri, bu bulaşıcı hastalığı, bu vebayı, kapitalizmden sosyalizme miras kalan bu yarayı, ancak işçiler ve köylüler yığınının bunlar üzerindeki denetime, devrimci bir coşkunluk içindeki gönüllü ve özenli bir katılımı yenebilir.

İşçiler ve köylüler, emekçiler ve sömürülenler! Toprak, bankalar, fabrikalar ve işyerleri tüm halkın mülkü durumuna gelmiştir! Ürünlerin üretim ve dağılımının sayım ve denetimine *kendiniz* girişin! Sosyalizmin zaferine götüren yol, sosyalizmin zaferinin güvencesi, her türlü sömürü üzerindeki her türlü yoksulluk ve sefalet üzerindeki zaferin güvencesi bunda ve yalnızca *bundadır*! Çünkü Rusya'da herkes için yeterince buğday, demir, odun, yün, pamuk ve keten var, yeter ki emek ve ürünler doğru dürüst dağıtılsın, yeter ki bu dağıtımın *etkili, pratik* bir denetimi kurulsun ve tüm halk tarafından uygulansın; yeter ki halk düşmanları, yani zenginler ve onların otlakçıları, ardından dolandırıcılar, boş gezenin boş kalfaları ve serseriler, *yalnızca* siyasal yaşamda *değil, günlük iktisadi* yaşamda da yenilsin.

Bu halk düşmanları, bu sosyalizm düşmanları, bu emekçi düşmanları için can bağışlama yok. Zenginlere ve onların çanak yalayıcılarına, burjuva aydınlara karşı ölesiye savaş, dolandırıcılara, boş gezenin boş kalfalarına ve serserilere karşı ölesiye savaş. Bunların hepsi de ikiz kardeşler, kapitalizmin yavruları, bir avuç bireyin halkı soyduğu ve maskaraya çevirdiği beyler ve burjuvalar toplumunun; yoksulluk ve sefaletin binlerce ve binlerce insanı alçaklık, satılmışlık, dolandırıcılık, insanlık onurunu unutma yoluna soktuğu toplumun; emekçilere zorunlu olarak, kaçamak yoluyla da olsa, sömürüden kaçma, işin içinden sıyrılma, bir dakika için de olsa, usanç verici bir işten kurtulma, açlıktan kıvranmamak için, kendini ve çoluk çocuğunu aç görmemek için, ne yoldan olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, bir lokma ekmek koparma isteği aşılayan toplumun dölleridir.

Zenginler ve dolandırıcılar, aynı madalyonun iki yüzüdür; kapitalizmin beslediği belli başlı iki *asalaklar* kategorisi ve sosyalizmin tüm belli başlı düşmanlarıdır bunlar; tüm halkın özel gözetimi altına konmaları ve sosyalist toplumun kural ve yasalarına en küçük bir karşı gelişlerinde çok sert davranılmaları gerekir. Bu bakımdan her türlü güçsüzlük, her türlü duraksama, her türlü duygusal-

lık, sosyalizme karşı en büyük suç olacaktır.

Toplumu bu asalaklardan korumak için, tüm halkın devrimci coşkunluğu tarafından, milyonlarca işçi ve köylü tarafından desteklenen ve emeğin niceliğine, üretim ve bölüşüme yönelen gönüllü, enerjik bir sayım ve denetimi örgütlemek gerekir. Her dürüst, sağduyulu, derli toplu işçi ve köylünün pekala uygulayabileceği, *tamamen uygulanabilir* bir nitelik taşıyan bu sayım ve denetimi örgütlemek için, onların kendi içlerinden çıkan kendi öz örgütçü yeteneklerine başvurmak gerekir; önemli olan bu konuda onlar arasında *olumlu bir yarışma* yaratmak ve bu yarışmayı devlet ölçüsünde örgütlemektir; işçilerin ve köylülerin, okumuş insanın gerekli öğüdü ve "okumuş" kişiler arasında öylesine sık görülen *savsama* üzerinde "basit" işçi ve "basit" köylü tarafından uygulanan gerekli denetim arasındaki ayrımı açıkça anlamaları gerekir.

Bu savsama, bu ihmal, bu salıverme, bu özensizlik, bu sinirlilik, bu eylem yerine tartışmayı, iş yerine gevezeliği geçirme eğilimi, hiçbir şeyi sonuna vardırmadan bu her şeye girişme eğilimi, "okumuş kişi"lere özgü ve hiç de kötü bir yaradılıştan, hele kötü niyetten değil, ama tüm yaşam alışkanlıklarından, çalışma koşullarından, aşırı çalışma bitkinliğinden, kafa ve kol emeği arasındaki anormal ayrılıktan ve bu gibi nedenlerden doğan özelliklerden biridir.

Devrimimizin yanlışlıkları, yetersizlikleri, düşüncesizlikleri arasında, aydınlarımıza özgü bu can sıkıcı —ama şu anda kaçınılmaz— özellikler ve aydınların *örgütleme* etkinliği üzerinde *işçiler* tarafından uygulanan yeterli bir denetim *yokluğu* tarafından yol açılan yanlışlıkların vb., hatırı sayılır bir yeri vardır.

İşçiler ve köylüler, henüz "utangaç"tırlar; bu utangaçlıktan kurtulmaları gerekir ve *hiç kuşkusuz* kurtulacaklardır da. Okumuş insanların, aydınların, uzmanların öğütlerinden vazgeçilemez. Az buçuk sağduyu sahibi her işçi, her köylü, bunu çok iyi anlar ve aydınlarımız, işçi ve köylülerin içten bir ilgi ve saygı eksikliğinden yakınamazlar. Ama öğütler ve yönergeler bir şeydir, sayım ve denetimin *pratik* örgütlenmesi bir başka şey. Aydınlar, hayran olunacak bir yığın öğüt ve yönerge verirlerse de, bu öğüt ve yönergeleri *uygulamakta*, sözlerin eylem durumuna dönüşümünü *pratik olarak denetlemekte* gülünç bir biçimde, *saçma bir biçimde*, utanç verici bir biçimde "beceriksiz" ve yeteneksiz oldukları görülür.

"Halk"tan gelen, işçilerden ve emekçi köylülerden gelen pratik örgütçülerin yardım ve *yönetici rolünden*, işte bu konuda vazgeçilemez. "Çömleği tanrılar pişirmez" — işçilerin ve köylülerin kafalarına her şeyden önce sokmaları gereken doğru, işte budur. Onlar bugün, her şeyin pratiğe bağlı olduğunu; teorinin pratiğe dönüştüğü,

pratik ile canlandığı, pratik ile düzeldiği, pratik ile doğrulandığı ve Marx'ın, "ileriye doğru atılmış her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha önemlidir"[127] sözlerinin özellikle doğru olduğu tarihsel zamanın ta kendisinde yaşadığımızı anlamalıdırlar. Zenginleri ve dolandırıcıları gerçekten yenmek, gerçekten ortadan kaldırmak için, eksiksiz bir sayım ve denetime bağlamak için alınan her pratik önlem, sosyalizm üzerine bir düzine bilimsel incelemeden daha önemlidir. Çünkü, "teori gridir dostum, ama yaşam ağacı her zaman yeşil".[128]

İşçi ve köylülerden gelen pratik örgütçülerin olumlu yarışmasını başlatmak gerekir. Her türlü basmakalıp işe, aydınların çok yatkın oldukları her türlü yukardan biçimlendirme girişimine karşı, savaşmak gerekir. Demokratik ve sosyalist merkeziyetçiliğin, ne basmakalıpçılıkla, ne de yukardan biçimlendirmeyle hiçbir ilgisi yoktur. Temel, önemli, özsel noktalar üzerindeki birlik, tersine ayrıntılardaki, yerel özelliklerdeki, eyleme *yanaşma* biçimi, denetim uygulama *yöntemleri*, asalakları (zenginler ve dolandırıcılar, yeteneksizler ve aydın takımının isterik dedikoducuları, vb.) uzaklaştırmak ve zararsız duruma getirmek için kullanılan *araçlardaki çeşitlilik* yoluyla sağlanır.

Paris Komünü, hepsi de göreneğe yabancı, özgür olarak kabul edilen bir merkeziyetçiliğe bağlı büyük bir girişkenlik, bağımsızlık, hareket özgürlüğü ve aşağıdan gelen güçlü bir atılım örneği vermiştir. Bizim sovyetlerimiz de aynı yolu izliyor. Ama henüz "utangaç"tırlar, henüz bütün hızlarını almadılar, sosyalist bir rejimi kurma yolundaki yeni, büyük, verimli işlerine henüz tamamıyla girişmediler. Sovyetlerin, işe daha büyük bir gözüpeklik ve girişkenlikle girişmeleri gerek. Bütün "komün"lerin —fabrikalar, köyler, tüketim kooperatifleri, iaşe komiteleri—, emeğin ve ürünlerin dağıtımının sayım ve denetiminin pratik örgütlenmesinde *olumlu bir yarışmaya* girmeleri gerekiyor. Bu sayım ve bu denetimin programı basit, açık, herkesin anlayabileceği bir programdır: Herkesin ekmeği olsun, herkes sağlam kunduralar ve temiz pak giysiler giysin, herkesin sıcak bir yuvası olsun ve özenle çalışsın; bir tek dolandırıcı (ve bir tek boş gezenin boş kalfası) elini kolunu sallaya sallaya dolaşmasın, ya hapiste olsun ya da çok sert bir kürek cezasını çeksin; sosyalizmin kural ve yararlarını çiğneyen bir tek zengin bile dolandırıcının yazgısından kurtulamasın, bu yazgı tam bir adaletle onun yazgısı olsun. "Çalışmayan yemez", sosyalizmin *pratik* buyruğu, işte budur. İşte *pratik* olarak gerçekleşmesi gereken şey, budur. İşte bizim "komün"lerimizin ve işçi ve köylü örgütçülerimizin, hele hele aydın örgütçülerimizin övünmeleri gereken *pra-*

tik başarılar, bunlardır (*hele hele* diyorum, çünkü aydın örgütçülerimizin kendi genel yönerge ve kararlarından gurur duyma alışkanlıkları *çok*, *ama çok* büyük).

Zenginlere, dolandırıcılara ve asalaklara yönelik binlerce pratik sayım ve denetim biçim ve yöntemi, komünlerin kendileri tarafından, kırda ve kentteki küçük hücreler tarafından pratik olarak hazırlanmalı ve sınanmalıdır. Çeşitlilik, burada bir canlılık güvencesi, bir tek ereğin, yani Rus toprağını bütün zararlı böceklerden, pirelerden (dolandırıcılar), tahtakurularından (zenginler) ve benzerlerinden *kurtarma* ereğinin izlenmesinde bir başarı umududur. Burada on kadar zengin, bir düzine kadar dolandırıcı, yarım düzine kadar (Petrograd'da, özellikle siyasi partilerin basımevlerinde bir çok dizgicinin yaptığı gibi, serserice) kaytaran işçi hapse atılacak. Orada, bunlar kenefleri temizlemeye gönderilecek. Başka yerde, bu *zararlı* kişiler kendilerini düzeltinceye kadar tüm halkın onları denetleyebilmesi için, kodesten çıkarlarken bunlara bir sarı kart verilecek. Ya da on asalaklık suçlusundan biri, hemen kurşuna dizilecek. Ensonu, çeşitli yolların bağdaşımları düşünülecek ve örneğin, koşullu salıverme yardımıyla zenginler, burjuva aydınlar, dolandırıcı ve serseriler arasında yola gelmeye yetenekli kimselerin çabucak düzelmesi sağlanacak. Genel deneyim ne kadar çeşitli olursa, o kadar iyi ve zengin olacak, sosyalizmin sağladığı gelişmeler ne kadar güvenli ve hızlı olursa, en iyi savaşım yöntem ve araçlarını pratik —çünkü bu işi ancak o yapabilir— o kadar kolay hazırlayacaktır.

Hangi komünde, büyük kentin hangi mahallesinde, hangi fabrikada, hangi köyde *artık* aç, *artık* işsiz, *artık* asalak zengin, *artık* kendilerine aydın diyen burjuvazinin sefil uşakları, baltalayıcılar *yok*? Emek üretkenliğini artırmak için, yoksullara ayrılmış rahat konutlar yapmak için, yoksulları zenginlerin evlerinde oturtmak için, yoksul ailelerin her çocuğuna bir şişe süt sağlamak için, en çok nerede çalışılmış? Komünlerin, birliklerin, tüketim ve üretim yardımlaşma topluluklarının, işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin, *olumlu bir yarışmaya* girişmeleri gereken sorunlar, bunlardır. Devlet yönetiminde yüksek görevlere geçmek için, *yetenekli örgütçülerin* kendilerini *pratik olarak* göstermeleri gereken alan, budur. Bu örgütçüler, halk içinde çoktur. Rusya'yı ve sosyalizm davasını, yığınların desteğiyle onlar *ve yalnızca onlar* kurtarabileceklerdir.

24-27 Aralık 1917'de
(6-9 Ocak 1918) yazıldı.
İlk kez 20 Ocak 1929'da
Pravda, n° 17'de yayınlandı.
İmza: *V. Lenin*

EMEKÇİ VE SÖMÜRÜLEN HALKIN HAKLARI BİLDİRİSİ[129]

KURUCU Meclis kararlaştırır ki:

I. 1. Rusya'nın bir işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri cumhuriyeti durumuna geldiği ilan edilir. Merkezde ve eyaletlerde tüm iktidar, bu sovyetlere aittir.

2. Rusya Sovyet Cumhuriyeti, ulusal sovyet cumhuriyetleri federasyonu olarak, özgür ulusların özgür birliği üzerine kurulmuştur.

II. İnsanın insan tarafından her türlü sömürüsünün kaldırılmasını, toplumun sınıflar biçiminde bölünüşüne tamamen son verilmesini, sömürücülerin direnişinin acımasızca bastırılmasını, toplumun sosyalist örgütlenmesini ve sosyalizmin bütün ülkelerdeki zaferini kendisine temel görev bilen Kurucu Meclis ayrıca kararlaştırır ki:

1. Toprağın özel mülkiyeti kaldırılmıştır. Tüm yapılar, demirbaş ve hayvan varlığı ve tarımsal üretime yarayan öteki gereçle birlikte bütün toprak, tüm emekçi halkın mülkü ilan edilmiştir.

2. Emekçi halkın sömürücüler üzerindeki iktidarını sağlama ereğiyle ve fabrikaların, işyerlerinin, madenlerin, demiryollarının ve öteki üretim ve ulaştırma araçlarının tamamen işçi ve köylü devletinin mülkiyetine verilmesini hazırlayan ilk önlem olarak, işçi denetimi ve yüksek ulusal iktisat konseyi yasası onaylanmıştır.

3. Bütün bankaların işçi ve köylü devletinin mülkiyetine verilmesi, emekçi yığınların sermaye boyunduruğundan kurtulma koşullarından biri olarak onaylanmıştır.

4. Toplumun asalak katmanlarını ortadan kaldırmak ereğiyle, herkes için zorunlu çalışma hizmeti konmuştur.

5. Emekçi yığınların iktidarını sağlamak ve sömürücüler iktidarının her türlü yeniden kurulma olanağını ortadan kaldırmak için, emekçilerin silahlandırılması, işçi ve köylülerin sosyalist bir Kızılordusunun kurulması ve varlıklı sınıfların tam bir silahsızlandırılması kararlaştırılmıştır.

III. 1. Bugüne kadar görülen en caniyane savaş olan güncel savaşta yeryüzünü kana boğmuş olan mali sermaye ve emperyalizmin pençelerinden insanlığı kurtarma sarsılmaz iradesini dile getiren Kurucu Meclis, sovyetler iktidarı tarafından uygulanan siyasete, yani gizli antlaşmaların geçersizliğini ilan etmek, bugün savaş içinde bulunan orduların işçileri ve köylüleriyle en geniş kardeşleşmeyi örgütlemek ve devrimci önlemlerle, neye mal olursa olsun, halklar arasında ulusların kendi kaderlerini özgürce belirleme hakkına dayanan ilhaksız ve tazminatsız, demokratik bir barışın yapılmasını sağlamak siyasetine kayıtsız şartsız katılır.

2. Öte yandan Kurucu Meclis, küçük bir sayıdaki büyük uluslar sömürücülerinin refahını Asya'daki, sömürgelerdeki ve genel olarak küçük ülkelerdeki yüz milyonlarca emekçinin köleleştirilmesine dayandıran burjuva uygarlığın barbar siyasetinden tam bir kopma üzerinde ısrar eder.

Kurucu Meclis, Finlandiya'nın tam bağımsızlığını ilan eder, İran'dan birlikleri geri çekmeye başlayan ve Ermenistan için kendi kaderini belirleme özgürlüğü ilan eden halk komiserleri konseyinin siyasetini selamlar.[130]

3. Kurucu Meclis çarın, büyük toprak sahiplerinin ve burjuvazinin hükümetleri tarafından alınmış olan borçların geçersiz kılınması üzerindeki Sovyet yasasını, uluslararası banka ve maliye sermayesine indirilmiş bir ilk darbe olarak görür; sovyetler iktidarının, sermaye boyunduruğuna karşı uluslararası işçi ayaklanmasının tam zaferine kadar, bu yolda kararlı bir adımla yürüyeceği inancını dile getirir.

Ekim Devriminden önce, halk henüz sömürücülere karşı tümüyle karşı koyamayacağı bir sırada, sömürücülerin kendi sınıf ayrıcalıklarını korumak için gösterecekleri direnişin tüm gücünü bilmediği bir sırada, sosyalist toplumun kuruluşuna pratik olarak henüz girişmemiş olduğu bir sırada düzenlenen parti listelerine göre seçilen Kurucu Meclis, sovyetler iktidarına karşı çıkmayı, hatta biçimsel bakımdan bile, mutlak olarak yanlış sayar.

Aslına gelince Kurucu Meclis, halkın sömürücülerine karşı yüce savaşımı sırasında, bugün bu sömürücülerin iktidar organlarından hiçbirinde yer bulamayacağı kanısındadır. İktidar tamamen ve yalnızca emekçi yığınlara ve onların tam yetkili temsilcile-

rine, yani işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine ait olmalıdır.

Sovyetleri ve halk komiserleri konseyinin kararnamelerini destekleyen Kurucu Meclis, görevinin toplumun sosyalist dönüşümünün ana temellerini atmakla sınırlandığını düşünür.

Aynı zamanda, Rusya'nın bütün uluslarının emekçi sınıfları arasında gerçekten özgür ve gönüllü, dolayısıyla gerçekten sıkı ve sağlam bir birlik kurmak isteyen Kurucu Meclis, görevini bir Rusya Sovyet Cumhuriyetleri federasyonunun temel ilkelerini ortaya koymakla sınırlandırarak, federal hükümete ve öteki federal sovyet kurumlarına katılmak isteyip istemediklerini ve bu isteklerinin koşullarını, kendi tam yetkili sovyetler kongrelerinde ve tam bir bağımsızlık içinde kararlaştırma özgürlüğünü, her ulusun işçi ve köylülerine bırakır.

En geç 3 (16) Ocak 1918'de yazıldı.
4 (17) Ocak 1918'de *Pravda*,
n° 2'de yayınlandı.

HALK KOMİSERLERİ KONSEYİNİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE 11 (24) OCAK 1918'DE RUSYA İŞÇİ, ASKER VE KÖYLÜ TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİ ÜÇÜNCÜ KONGRESİNDE SUNULAN RAPOR

[PARÇA]

... Ve bu eski burjuva dünya karşısında, daha şimdiden yeni bir devlet, eski burjuva engelleri kırmaya başlayan emekçi ve sömürülen sınıfların devleti olan Sovyetler Cumhuriyeti dikildi. Sömürücülerin bastırılmasını, gücünü para kesesinden ve dünkü bilgilerinden alan bu bir avuç insanın bastırılmasını olanaklı kılan yeni devlet biçimleri yaratıldı. Bu profesörlerin, bu öğretmenlerin, bu mühendislerin bilgileri, onları emekçilerin bir sömürü aleti durumuna dönüştürüyor. Onlar, bilgilerim burjuvaziye hizmet etsin, yoksa çalışmayacağım, diyorlar. Ama iktidarları işçi ve köylü devriminin saldırısına uğradı ve yığınların temsilcilerini özgürce seçtikleri bir devlet, onların karşısına dikildi.

Şimdi, evet, her türlü iktidarın, her türlü devletin kaldırılmasına geçişin açık belirtisi olan bir iktidar örgütümüz olduğunu söyleyebiliriz. Her türlü iktidar, her türlü devlet, artık hiçbir sömürü izi kalmayacağı zaman, yani sosyalist bir toplumda ortadan kalkacaktır.

Şimdi de Rusya Sovyet Sosyalist hükümetinin uygulamaya başladığı önlemler üzerine birkaç söz. Bankaların ulusallaştırılması, yalnızca büyük toprak sahiplerini Rus toprağından silmeyi değil, ayrıca burjuvazi egemenliğini ve sermayenin milyonlarca ve on milyonlarca emekçiyi sömürme olanağını temellerinden yıkmayı da amaçlayan ilk önlemlerden biriydi. Bankalar, modern kapitalist iktisadın önemli merkezleridir. Büyük zenginlikler bu merkezlerde toplanır, bu zenginlikler tüm ülkeye bu merkezlerden dağılır, tüm kapitalist yaşamın beynini bu merkezler oluşturur. Yüz yıllar boyunca gelişmiş bulunan ince ve karmaşık örgütlerdir bu merkezler ve Devlet bankası içinde ilkin çok sert bir direnişle karşılaşan sov-

yetler iktidarının ilk darbeleri de bu merkezlere karşı yöneldi. Ancak bu direniş, sovyetler iktidarını durdurmadı. Devlet bankasının örgütlenmesinde asıl önemli olanı gerçekleştirmeyi başardık; bu önemli nesne, işçilerin ve köylülerin eline geçti ve daha uzun süre geliştirilmesi gerekecek bu zorunlu önlemlerden yola çıkarak, özel bankalara da el koymaya başladık.

Biz uzlaşmacıların tavsiye edecekleri gibi davranmadık. Büyük bir olasılıkla onlar, ilkin Kurucu Meclisi beklemek, ardından belki bir yasa tasarısı hazırlamak, bu tasarıyı meclise sunmak ve bu tatsız şeyden bir kurtuluş yolu, bir kaçınma çaresi bulabilmeleri için, burjuva bayları niyetimizden haberdar etmek tavsiyesinde bulunurlardı. Yasa adına yaraşır yasalar çıkarabilmek amacıyla, "devlet adamı olarak davranmak" için, belki onları bizimle birlikte çalışmaya davet etmek de gerekirdi?

Sosyalizmi yadsımak olurdu bu. Biz çok yalın bir biçimde davrandık. "Bilgili" kişilerin ya da daha doğrusu burjuvazinin son bilgi kalıntılarını kötüye kullanan bilgisiz yandaşlarının eleştirilerinden korkmaksızın, şöyle dedik: Silahlı işçilerimiz ve silahlı köylülerimiz var. Bunlar bu sabah bütün özel bankaları işgal edecekler. (*Alkışlar.*) Ve alınacak önlemleri, ancak onlar bu işi yaptıktan sonra, ancak iktidar bizim elimize geçtikten sonra bildireceğiz. Sabah bankalar işgal edildi ve akşam, merkez yürütme komitesi şu kararı verdi: "Bankalar ulusal mülk olarak ilan edilmiştir". Bankaların devletleştirilmesi, toplumsallaştırılmasıydı bu, sovyetler iktidarının eline geçişleriydi.

Yüzyıllar boyunca kapitalist iktisat sistemi üzerinde gelişen ustalıklı ve karışık bankalar aygıtının, birkaç gün içinde paramparça edilmesi ya da dönüştürülmesinin olanaklı olduğuna aramızdan kimse inanmıyordu. Bunu hiçbir zaman ileri sürmedik. Ve bilginler ya da sözde bilginler kafa salladıkları ve yalvaç rolü oynadıkları zaman, onlara şu yanıtı veriyorduk: Canınızın istediği her şeyi bize önceden bildirebilirsiniz. Biz proleter devrimin yalnızca bir tek yolunu biliyoruz: düşman mevzilerini ele geçirmek, yapılan yanlışlıklar deneyiminden yararlanarak, pratik bir biçimde iktidar çıraklığı yapmak. Yolumuz üzerine çıkan güçlükleri hiç de küçümsemiyoruz; ama asıl önemli olan daha şimdiden yapıldı. Dağılımları konusunda, kapitalist zenginliklerin kaynağı kurutuldu. Bundan sonra, devlet borçlarının yürürlükten kaldırılmasına, mali boyunduruğun alaşağı edilmesine girişmek, son derece kolaylaştı. Bunun gibi, işçi denetiminin örgütlenmesinden sonra, işyerlerinin zoralımına geçmek bizim için son derece kolaylaştı. Bizi, işçi denetimini kabul ederek, üretimi atelyeler bakımından bölmekle eleştirdikleri zaman, bu bu-

dalaca sözlere kulak asmıyorduk. İşçi denetimini kabul ederken, biz onun tüm Rusya'ya hemen yayılamayacağını biliyorduk; ama yalnızca bir tek yolu, yeni iktisat sistemi ilkelerini işçilerin tabanda hazırladıkları ve aşağıdan gelen dönüşümler yolunu kabul ettiğimizi göstermek istiyorduk. Bu iş, çok zaman gerektirecek.

İşçi denetiminden yola çıkarak, yüksek ulusal iktisat konseyinin kurulmasına doğru gidiyorduk. Yeni sosyalist iktisadın kurulmasına hevesle girişmemizi, ancak bankaların ve demiryollarının ulusallaştırılmasına bağlı ve şu önümüzdeki günlerde gerçekleştirilecek böyle bir önlem sağlayacaktır. İşimizin güç olduğunu çok iyi biliyor, ancak pratikte de, yalnızca deneyime ve emekçi yığınların içgüdüsüne güvenerek bu işe girişen kimsenin sosyalist olduğunu ileri sürüyoruz. Yığınlar birçok yanlışlıklar yapacaklardır; ama asıl önemli olan, çoktan yapıldı. Yığınlar sovyetler iktidarına başvururken, sömürücülere karşı destekten başka bir şeyle karşılaşmayacaklarını biliyorlar. Onların işlerini kolaylaştırmaya yönelik bir tek önlem yoktur ki sovyetler iktidarı tarafından tamamen ve kayıtsız şartsız desteklenmiş olmasın. Sovyetler iktidarı her şeyi bilmez ve her yere zamanında yetişemez, ancak hep güç işlerle karşılaşmak zorundadır. Çoğu kez işçi ve köylü delegasyonları hükümete, örneğin şu ya da bu toprağa nasıl sahip olunabileceğini sormak için gelirler. Ve kendilerinin pek kararlı olmadıklarını görünce, kendimi sıkıntılı bir durum içinde bulduğum çok olmuştur. O zaman onlara şöyle diyordum: İktidar sizsiniz, ne istiyorsanız yapın, neye gereksinmeniz varsa alın, biz sizi destekleyeceğiz; ancak üretime de göz kulak olun, onun yararlı olmasına göz kulak olun. Yararlı işlere geçin; yanlışlıklar yapacak, ama sonunda öğreneceksiniz. Ve işçiler öğrenmeye çoktan başladı, baltalayıcılara karşı savaşmaya çoktan başladı. İnsanlar eğitimi, emekçilerin ileriye doğru gidişini engelleyen bir engel durumuna getirmişler; bu engel yıkılacaktır.

Hiç kuşku yok ki savaş, cephe gerisinde olsun, cephede olsun, savaş uğruna çalışan kimseleri her türlü ölçünün ötesinde ödüllendirerek, savaşta kendine tehlikesiz bir hizmet sağlayabilen herkesi, yani "silip süpürmek" ve çekip gitmekten başka bir isteği olmayan düşkün ve yarı düşkün kimseleri bu işe çekerek, insanları bozuyor. Ancak eski kapitalist rejimin en kötü kalıntıları olan bu öğeler, bütün kötülüklerini de yayıyor. En iyi proleter öğeleri fabrika ve işyerlerine çekerek ve gelecekteki sosyalist Rusya'nın hücrelerini onlarla kurarak, bu kötü öğeleri püskürtüp uzaklaştırmak zorundayız. Hiç de kolay bir iş değil bu; birçok sataşma, anlaşmazlık ve sürtüşme yaratıcı bir iş. Ve biz, halk komiserleri konseyi ve kişi-

sel olarak ben, onların sızlanma ve tehditlerini korkusuzca karşılamak zorunda kaldık, ancak şimdi kendisine başvuracak bir yargıcımız olduğunu bildiğimiz için de, onları sükunetle dinliyorduk. İşçi ve asker temsilcileri sovyetleridir bu yargıcı. (*Alkışlar.*) Yargıları kesindir ve biz her zaman ona güveniyoruz.

Kapitalizm, işçi sınıfının geniş üst katmanlarını burjuvaziye çekmek için, işçiler arasında bile bile kategoriler yaratır. Bu üst katmanlarla çatışma, kaçınılmaz bir duruma gelecektir. Sosyalizme savaşımsız varamayız. Ama biz savaşıma hazırız; onu başlattık ve sovyetler adını taşıyan aygıtın yardımıyla, sonuna vardıracağız. Eğer ortaya çıkacak anlaşmazlıkları işçi ve asker temsilcileri sovyetlerinin yargıcılığına götürürsek, hangisi olursa olsun, sorunları çözmek bizim için kolaylaşacaktır. Çünkü, ayrıcalıklı işçiler grubu ne kadar güçlü olursa olsun, bütün işçileri temsil eden bir organın yargısı, yineliyorum, onlar için kesin bir yargı durumuna gelecektir. Bu düzenleme, daha yeni başlıyor. İşçiler ve köylüler kendi öz güçlerine henüz yeterince güven duymuyor; yüzyıllardan beri sürüp gelen bir gelenek, onları yukardan buyruk beklemeye çok alıştırmış. Proletaryanın egemen sınıf olduğu fikrine henüz büsbütün alışmamışlar; aralarında henüz burjuvazinin iğrenç okulundan geçmeleri gerektiğini düşünen yılgın, içe kapanık öğeler var. Bütün burjuva önyargılarının en iğrenci olan bu önyargı, kendini ötekilerden daha uzun zaman sürdürdüyse de, varlığını yitirmektedir, yitirecektir. Sovyetler iktidarının ileriye doğru attığı her adımda, basit bir işçi ya da basit bir köylünün devleti yönetemeyeceği yolundaki eski burjuva önyargıdan gitgide daha çok insanın kesin olarak kurtulacağına inanıyoruz. Basit işçi ya da basit köylü, devleti yönetebilir ve eğer öğrenmeye koyulursa, bu işi öğrenecektir! (*Alkışlar*).

Örgütlenme görevimiz, halk yığınları arasında yönetici ve örgütçü bulmaya dayanacaktır. Bu büyük, çok büyük iş, şimdi gündemdedir. Eğer insanları ilerletmeye yetenekli seçme aygıtı, yani sovyetler iktidarı olmasaydı, bu işin gerçekleşmesi düşünülemezdi bile.

Bizim yalnız bir denetim yasamız yok, ayrıca proletarya tarafından patron sendikalarına yönelik ve tüm sanayi kollarının yönetimini işçilere vermek ereği güden görüşme girişimleri gibi, belki daha da değerli bir başka şeyimiz daha var. Bu türlü bir sözleşme hazırlanma yolunda, kösele ve deri işçileri ile Rusya sepici ve göncü sanayicileri derneği arasında daha şimdiden hemen hemen imzalanmış bir durumda. Bu sözleşmelere çok büyük bir önem veriyorum,[131] çünkü işçilerin kendi güçlerinin bilincine varmaya başladıklarını ortaya koyuyor.

12 ve 13 Ocak 1918'de *İzvestiya*, n° 8 ve 9'da yayınlandı.

PROGRAMIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ VE PARTİ ADININ DEĞİŞTİRİLMESİ ÜZERİNE 8 MART 1918'DE RK(B)P VII. KONGRESİNDE SUNULAN RAPOR

[PARÇA]

... Sovyetler iktidarımız yeni bir devlet tipini simgeliyor. Bu yeni devlet tipinin görevlerini ve yapısını açıklamaya çalışalım; birçok karışık ve dağınık öğe içeren bu demokrasi tipindeki yeniliğin ne olduğunu ortaya koymaya, onun yaşayan ruhunu oluşturan şeyi, yani iktidarın emekçilerin eline geçişini, sömürünün ve zorlama aygıtının ortadan kaldırılışını açıklamaya çalışalım. Devlet, bir zorlama aygıtıdır. Zorlamayı, sömürücülere karşı uygulamak gerekir; ancak bu iş polis yardımıyla yapılamaz, yığınların kendilerinin harekete geçmeleri, aygıtın yığınlara bağlı olması, sovyetlerin yaptığı gibi onları temsil etmesi gerekir. Sovyetler, yığınlara çok daha yakındır; onlara daha yakın olmanın yollarını, onları eğitmenin daha büyük olanaklarını sağlarlar. Rus köylüsünün öğrenmeye can attığını iyi biliyoruz, ama onun kitaplardan değil, kendi öz deneyiminden öğrenmesini istiyoruz. Sovyetler iktidarı, yığınların bu iktidar sayesinde devleti yönetmeyi ve üretimi ülke çapında örgütlemeyi öğrenmeye hemen başlayabilecekleri bir aygıttır. Son derece güç iş. Ama tarihsel bakımdan önemli olan, bu işi gerçekleştirmeye girişmemiz ve yalnızca salt kendi ülkemiz bakımından değil, Avrupa işçilerini de yardımımıza çağırarak girişmemizdir. Programımızı işte bu genel görüşten yola çıkarak, somut bir biçimde açıklamalıyız. Bu nedenle biz bu işin, Paris Komünü tarafından izlenen yolun daha da ileriye götürülmesi olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle biz, bir kez bu yola girdikten sonra, Avrupa işçilerinin bize yardım etmesini bileceklerine inanıyoruz. Bizim ağırlık merkezini biçimsel görüşten somut koşullara aktararak yaptığımız şeyi, onlar daha iyi yapabileceklerdir. Toplanma özgürlüğünün güvence altına

alınması gibi bir isteğin eskiden son derece önemli olmasına rağmen, bugün toplantıları kimsenin engelleyemeyeceğini ve sovyetler iktidarının yalnızca bu amaçla toplantı yerleri sağlaması gerektiğini düşünüyoruz. Burjuvazi için önemli olan, sözde kalan görkemli ilkelerin genel bir düzeyde ilanıdır: "Bütün yurttaşlar toplanma özgürlüğüne sahiptir; ama açık havada toplansınlar, biz onlara toplanacak yer vermeyeceğiz." Bizse şöyle diyoruz: "Az söz, çok iş." Saraylara ve yalnızca Tauride sarayına değil, başka birçok saraya da el koymak gerekiyor; toplanma özgürlüğüne gelince, biz bu konuda hiçbir şey söylemiyoruz. Ve bu davranışı, demokratik programın bütün öteki noktalarına da yaymak gerek. Adaleti de kendimiz uygulamalıyız. Adalet uygulamasına ve ülke yönetimine, istisnasız bütün yurttaşlar katılmalıdır. Ve bizim için, istisnasız bütün işçilerin devlet yönetimine katılması önemlidir. Son derece güç bir iş bu. Ama sosyalizm, bir azınlık tarafından, bir parti tarafından kurulamaz. Sosyalizm ancak on milyonlarca insan tarafından ve onlar bu işi kendi başlarına yapmasını öğrenecekleri zaman kurulabilir. Bizim kendi gözümüzdeki yeteneğimiz, yığınların bu işleri kitaplardan ve konferanslardan öğrenecek yerde, hemen işe koyulmasına yardımcı olmaya çalışmamızdır. Bu nedenle, bu işleri açık ve somut bir biçimde sergileyerek, bütün Avrupalı yığınların bu sorunu tartışmasına yol açacağız. Yapılması gerekeni, belki kötü yapıyoruz; ama yığınları yapmaları gereken şeyi gerçekleştirmeye özendiriyoruz. Devrimimizin vardığı sonuç, eğer beklenmedik bir şey — öyle olmadığına derinden derine inanıyoruz— ya da partimizin kararlarının bir meyvesi değil de, Marx'ın deyimiyle her halk devriminin, yani halk yığınlarının kendileri tarafından ve eski burjuva cumhuriyet programına yeniden sarılarak değil de kendi sloganları ve kendi özlemleriyle yapılan her devrimin kaçınılmaz bir ürünüyse, eğer sorunu bu açıdan koyarsak, asıl önemli olanı gerçekleştirebiliriz. Ve biz burada azami ve asgari programlar arasındaki ayrımın kaldırılmasının gerekli olup olmadığı sorununa değiniyoruz. Evet ve hayır. Ben bu ayrımın kaldırılmasından korkmuyorum, çünkü daha geçen yaz doğru olan görüş, bugün artık varlık nedenini yitirdi. Ben o zaman "çok erken" olduğunu söylüyordum, çünkü daha iktidarı almamıştık; iktidarı aldığımız ve kullandığımız şu anda, artık çok erken değil. Biz şimdi eski program yerine, burjuva parlamentarizminden yararlanmaktan hiç mi hiç vazgeçmeksizin, yeni bir sovyetler iktidarı programı hazırlamalıyız. Bizi geriye doğru itmeyeceklerini düşünmek, hayale kapılmak demektir.

Tarih açısından Rusya'nın, Sovyetler Cumhuriyetini kurduğu yadsınamaz. Biz diyoruz ki, eğer ne biçimde olursa olsun geriye

doğru itilirsek, sınıf düşmanı güçler bizi o eski konuma püskürttükleri takdirde burjuva parlamentarizminden yararlanmaktan vazgeçmeksizin, deneyimle kazanılan şeye doğru, sovyetler iktidarına doğru, sovyet tipi devlete doğru, Paris Komünü tipi devlete doğru yürümeyi sürdüreceğiz. Programımızda bunu söylemek gerek. Asgari program yerine, sovyetler iktidarı programını kabul ediyoruz. Yeni tipte devlet tanımı, programımızda önemli bir yer tutmalıdır.

20 (7) Mart 1918'de *Raboçe-Krestiyanski Nijegorodski Listok* gazetesinin 55. sayısında yayınlanan özet.
Tam olarak ilk kez 1923'te *Rusya Komünist Partisinin VIII. Kongresi* adlı kitapta yayınlandı.
Stenografik tutanak 6-8 Mart 1918.

PROGRAM TASARISI TASLAĞI
[PARÇA]

SOVYETLER İKTİDARI ÜZERİNE ON TEZ

Sovyetler İktidarının Sağlamlaştırma ve Yayılması

Daha önce deneyimi yapılan ve hem yığınların hareketi, hem de proletarya ve yoksul köylüler (yarı-proleterler) diktatörlüğünün devrimci savaşımı tarafından ortaya konan biçim olarak sovyetler iktidarını sağlamlaştırmak ve yaymak gerekir.

Bu sağlamlaştırma ve bu yayma, tarihin bu iktidar tipine, bu yeni devlet tipine yüklediği görevlerin en geniş, en genel ve en sistemli gerçekleştirilmesine yönelmelidir. Bu görevler şunlardır:

(1) Kapitalizm tarafından ezilen emekçi ve sömürülen yığınların ve yalnızca onların birlik ve örgütlenmesi, yani sömürücü sınıflar ve küçük-burjuvazinin zengin temsilcileri kendiliğinden dışlandıklarına göre, yalnızca işçilerin ve yoksul köylülerin, yarı-proleterlerin birlik ve örgütlenmesi;

(2) Ezilen sınıfların en etkili, en etkin ve en bilinçli kesiminin, tüm emekçi halka devlet yönetimine teorik bir biçimde değil, pratik bir biçimde katılmayı öğretecek öncü kesiminin birliği;

(4) (3) Yasama ve yürütme etkinlikleri arasındaki ayrım olarak parlamentarizmin kaldırılması ve bu etkinliklerin birleştirilmesi. Yönetme ve yasama arasında kaynaşma.

(3) (4) Yığınlar ve tüm devlet iktidar aygıtı ve devlet yönetimi arasında, önceki demokrasi biçimlerinde olduğundan daha sıkı bir ilişki.

(5) İşçi ve köylülerin, halktan elden geldiğince az ayrılan bir silahlı kuvvetinin kurulması (sovyetler = silahlı işçi ve köylüler). Tüm halkın silahlandırılmasının bütünüyle gerçekleştirilmesine doğru atılan ilk adımlardan biri olarak örgütlü genel silahlanma.

(6) Daha eksiksiz bir demokrasi; çünkü bu demokrasi, daha az

biçimci olacak ve görevlilerin seçim ve görevden geri alınmasını daha kolay bir duruma getirecektir.

(7) Meslekler ve iktisadi üretim birimleriyle sıkı (ve dolaysız) bir ilişki (işyerlerine ve yerel köylü ya da zanaatçı yönetim birimlerine göre seçimler). Bu sıkı ilişki, derin sosyalist dönüşümler yapılması olanağını sağlar.

(8) (Tamamen değilse de kısmen bir öncekine dahil) bürokrasiyi ortadan kaldırmak ve ondan vazgeçmek olanağı; bu olanağın gerçekleşme başlangıcı.

(9) Demokrasiye ilişkin sorunlarda asıl önemli olanın, burjuvazi ve proletarya arasında, yoksullar ve zenginler arasında biçimsel bir eşitliğin biçimsel tanınmasından çok, emekçi ve sömürülen yığınlara, sunulan pratik özgürlükten (demokrasiden) yararlanma olanağı olmasını sağlamak.

(10) Sovyet devlet örgütlenmesinin gelecekteki gelişimi, her sovyet üyesinin, sovyet oturumlarına katılmasından başka, devlet yönetiminde zorunlu olarak sürekli bir görev almasına ve tüm halkın yavaş yavaş sovyet örgütlenmesine (emekçi örgütlerine bağlanmak koşuluyla) ve idari devlet görevlerine katılmasını sağlamaya da yol açmalıdır.

Bu Görevlerin Yerine Getirilmesi, Şunları Gerektirir:

a) Siyasal alanda:

Sovyetler Cumhuriyetinin gelişmesi;

Sovyet anayasasının, sömürücülerin direnişi bastırıldığı *ölçüde*, halkın *tümünü* kapsamına alması;

Ulusal anlaşmazlıkların üzerine *kendi istekleriyle* çıkmasını öğrenecek olan emekçilerin *bilinçli* ve daha sıkı bir birliğine doğru geçiş aşaması olarak bir milliyetler federasyonu;

Sömürücülerin direnişinin zorunlu ve acımasız bastırılması; "genel" (*yani* burjuva) demokrasi kuralları bu ereğe bağlanır ve bu erek karşısında gölgede kalır;

Herkes için *değil*, emekçi ve sömürülen yığınlar *için* ve sömürü boyunduruğundan kurtulmaları yararına "özgürlükler" ve demokrasi; *sömürücülere karşı acımasız bastırma*;

Ağırlık merkezi, özgürlüklerin biçimsel kabulünden (burjuva parlamentarizmi dönemindeki gibi), sömürücülerin boyunduruğundan kurtulan emekçiler için özgürlüklerden yararlanmanın somut güvencesine, örneğin toplantı özgürlüğünün *kabulünden* en iyi tüm yer ve toplantı salonlarının işçilere *verilmesine*, düşünce özgürlüğünün kabulünden en iyi tüm basımevlerinin işçilere veril-

mesine, vb. doğru kaydı.

Eski asgari programa göre bu "özgürlükler"in kısa sayımı.

[[İşçilerin silahlandırılması ve burjuvaların silahsızlandırılması.]]

Sovyetler devleti aracılığıyla, durmadan artan bir sayıdaki yurttaşın ve ardından *istisnasız tüm* yurttaşların devlet yönetimi görevlerine doğrudan ve *günlük* katılımına sistemli bir biçimde yol açılarak, devletin derece derece ortadan kalkması.

En geç 8 Mart 1918'de yazıldı.
9 Mart 1918'de *Kommunist*,
n° 5'te yayınlandı.

"SOVYETLER İKTİDARININ İVEDİ GÖREVLERİ" MAKALESİNİN İLK TASLAĞI

[PARÇA]

BÖLÜM IX

Sovyetler olağanüstü kongresinin başlarken sözünü ettiğim kararında, özellikle sağlam ve uyumlu bir biçimde düzenlenen bir örgüt kurmak zorunluluğu belirtildi.[132] Rusya toprakları üzerindeki sovyet kurumları ve iktisadi birimlerin örgütlenme derecesi, şu anda son derece düşüktür. Rusya topraklarında engin bir dağınıklığın egemen olduğu söylenebilir.

Ancak bu işte bir parçalanma, iflas ve batma durumu görmek de yanlış olur. Burjuva basındaki değerlendirmenin bu yolda olması, kapitalist sınıf çıkarlarının bu adamları böyle düşünmek ya da daha doğrusu böyle düşünüyormuş gibi görünmek zorunda bırakması sonucudur. Gerçeklikte olaylara tarihsel bir açıdan bakmaya yetenekli herkes, güncel dağınıklığın bir geçiş durumu, eskiden yeniye bir geçiş durumu ve yeninin bir büyüme uğrağı olduğundan bir an bile kuşkuya düşmez. Eskiden yeniye geçiş, eğer Şubat 1917'den başlayarak Rusya'da olduğu kadar sert bir biçimde gerçekleşirse, elbette toplumsal yaşamdaki her türlü eski ve ölmüş şeyin büyük bir yıkılışına yol açar. Ve yeniye yönelik araştırmaların, eskiden oluşumları yüzyıllar gerektiren ve yüzyıllar boyunca da ayakta kalan belirli, kesin, hemen hemen donmuş ve taşlaşmış biçimleri bir çırpıda ortaya koyamamaları da kolay anlaşılır. Şimdiki sovyet kurumları ve sanayide işçi denetimi kavramıyla belirginleşen örgütler, henüz tam bir mayalanma, tam bir kararsızlık içindedir. Deyim yerindeyse tartışma ve miting görünümü, buralardaki pratik görünüm üzerinde ister istemez ağır basıyor. Başka türlü de olamaz bu; çünkü toplumun kurulmasına yeni halk katmanlarının katılımını sağlamadan, bugüne kadar uyuklayan geniş yığınların

etkinliğini uyandırmadan, hiçbir devrimci dönüşüm sözkonusu edilemez. Burjuva basının durmadan ve büyük bir hırçınlıkla sözettiği bitmez tükenmez tartışmalar ve ardı arkası kesilmez mitingler, toplumsal kuruluş etkinliğine henüz hazır olmayan yığınların tarihsel uyuşukluktan yeni bir yaratıcı tarihsel etkinliğe geçmesine yol açan kaçınılmaz geçişin belirtisi. Bu geçişin yer yer uzamasında ve yığınların bu yeni etkinliği öğrenme döneminin, bireysel çabaya alışık ve yüzlerce, binlerce ve milyonlarca insanı kendilerine özgü bir siyasal yaşama çağırmanın ne olduğunu bilmeyen birinin düşleyebileceği bir çabuklukla gerçekleşmemesinde, gerçekten şaşılacak hiçbir şey yok. Ancak bizim, bu durumu anlamakla birlikte, bu bakımdan ortaya çıkan dönüm noktasını da anlamamız gerekiyor. Sovyet kurumları henüz tüm Rusya'ya yayılmadıkları sürece, toprağın toplumsallaştırılması ve fabrikaların ulusallaştırılması genel kuralın istisnaları olarak kaldığı sürece, iktisadın toplumsal yönetimi (eğer sorunlar tüm ülke ölçüsünde ele alınırsa) çekişmeler, tartışmalar ve söylentilerle dolu hazırlık evresinden elbette kurtulamaz. Dönüm noktası uğrağına, tam da şimdi ulaşmak üzereyiz; sovyet kurumları, tüm Rusya'ya yayılmaya başladı. Büyük Rusya'dan yayılmaya başlayan sovyet kurumları, ülkedeki öteki milliyetlerin büyük bir çoğunluğuna yayıldı. Kırlarda toprağın toplumsallaştırılması, kentlerde işçi denetimi, istisna olmaktan çıkarak genel kural durumuna geldi.

Öte yandan, halkın büyük bir bölümünün düpedüz yaşamasını sağlamak konusunda, halkı açlığa karşı korumak konusunda ülkenin son derece tehlikeli ve hatta umutsuz durumu ve bu duruma yol açan iktisadi koşullar, zorunlu olarak pratik sonuçlar sağlanmasını gerektiriyor. Kırlar kendi buğdayıyla beslenebilir, bunda kimsenin kuşkusu yok; ancak var olan tüm buğdayın dökümü gerçekten tam bir kesinlikle yapılır ve tüm buğdayı bütün halk arasında en sıkı düzenleme ve en büyük özenle dağıtmak başarısı gösterilirse beslenebilir. Ama iyi bir dağıtım da taşımacılığın iyi bir örgütlenmesini gerektirir. Oysa, savaştan en büyük zararı gören kesim, taşımacılıktır. Buna göre, uzaklıkların Rusya'daki kadar büyük olduğu bir ülkede taşımacılığı yeniden düzeltmek için, her şeyin üstünde sıkı ve uyumlu bir biçimde tasarlanmış bir örgüt ve gerçekte belki de bir saat titizliğiyle çalışan milyonlarca insanın etkinliği gerekir. Şimdi öyle bir dönüm noktasına geldik ki, yığınları toplumun bütün işlerinin siyasal ve iktisadi yönetimine katılmaya hazırlama çabalarımıza en küçük bir ara vermeksizin, yeni görevleri konusunda ayrıntılı bir biçimde tartışmalarına en küçük bir engel çıkarmaksızın (ve tersine, doğru çözümlere kendi başlarına

varabilmeleri için bu tartışmaları sürdürmelerine bütün olanaklarımızla yardımcı olarak), bir yandan tartışmalar ve mitingler, öte yandan uygulama görevlerine ve iktisadi mekanizmayı bir saat dakikliğiyle işletebilmek için gerekli buyruk ve yönergelerin disiplinli ve gönüllü bir biçimde uygulanmasına yönelik en sıkı sorumluluğun gösterilmesi gibi iki demokratik işlev kategorisi arasında kesin bir ayrım yapmaya başlamamız gerekiyor. Bu ayrım hemen yapılamazdı, birkaç ay önce böyle bir ayrımın yapılmasını istemek ukalalık ve hatta sinsice bir kışkırtı olurdu. Genel olarak bu dönüşüm, hiçbir karar ve hiçbir buyrukla gerçekleştirilemez. Ancak gerçekleştirilmesinin, tüm dönüştürücü devrimci etkinliğimizin eksenini oluşturduğu zaman da geldi. Bu dönüşüm, şimdi gerçekleşmeye hazır; koşulları olgunlaştı, artık ertelenmesine ve zamana bırakılmasına göz yumulamaz. Taşımacılığın örgütlenmesi ve düzeltilmesi konusunda son günlerde yapılan tartışma sırasında, ortaya bireysel yönetim gücünün (diktatörce olarak da nitelenebilecek güç) genel olarak demokratik örgütlerde, özel olarak ortaklaşa yönetim ilkesiyle ve özellikle de sovyet sosyalist örgütlenme ilkesiyle ne ölçüde bağdaşabileceği sorunu çıktı. Tartışma götürmez bir şekilde çok yaygın olan bir görüşe göre, bu tür bir bağdaşma sözkonusu edilemez; bireysel diktatörlük gücü, demokrasiyle olduğu gibi sovyet devlet tipiyle de, ortaklaşa yönetimle de bağdaşmaz. Son derece yanlış bir görüştür bu.

Demokratik örgütlenme ilkesi, yığınların yalnızca genel kuralların, kararların ve yasaların tartışılmasına, yalnızca bunların uygulanmasının denetimine değil, ayrıca bu uygulamaya da doğrudan doğruya etkin katılımına ilişkin telkin ve isteklerin sovyetler tarafından uygulanmasıyla büründüğü üstün biçimiyle, her yığın temsilcisinin, her yurttaşın, devlet yasalarının tartışılmasına, kendi temsilcilerinin seçilmesine ve devlet yasalarının uygulanmasına katılabileceği koşullara kavuşturulması gerektiği anlamına gelir. Ancak bundan hiçbir zaman, belirli yürütme görevlerinin yerine getirilmesi, kararlarm uygulanması, belli bir zaman süresi içindeki ortak çalışmanın filanca belirli sürecinin yönetimi bakımından, her tikel durumda, kişisel sorumluluklar bakımından en küçük bir anarşi ve düzensizlik belirtisinin kabul edilebileceği sonucu da çıkmaz. Yığının, kendi sorumlu yöneticilerini seçmek hakkı olmalıdır. Yığının, sorumlu yöneticileri değiştirmek, onların etkinliğinin en önemsiz öğelerini bilmek ve denetlemek hakkı olmalıdır. Yığının, kendi içinden seçtiği herhangi bir işçiyi yönetim görevleriyle yetkilendirmek hakkı olmalıdır. Ancak bu hiçbir zaman, ortak çalışmanın yöneticisiz, belli bir sorumluluk taşıyan bir önderden yoksun,

yöneticinin kendi tek iradesiyle ortaya konan sıkı bir düzen olmaksızın yürütülebileceği anlamına gelmez. Tüm emekçileri birleştirerek, bir saat düzgünlüğüyle işleyen tek bir iktisadi mekanizma oluşturan tek bir irade olmaksızın ne demiryolları, ne taşımacılık, ne büyük makineler, ne de genel olarak işletmeler iyi çalışabilir. Sosyalizme büyük makineli sanayi yol açtı. Ve sosyalizmi korumaya girişen emekçi yığınlar, eğer kendi kurumlarını büyük makineli sanayinin çalışma biçimine uyduramazlarsa, sosyalizmi kurmak bir hayal durumuna gelir. Bu nedenle şu anda, sovyetler iktidarı ve proletarya diktatörlüğü yeterince sağlamlaştığı, düşmanın, yani sömürücülerin belli başlı direniş hatları yeterince dağıtıldığı ve etkisizleştirildiği, sovyet kurumlarmın işleyişiyle yığınlar toplumsal yaşama özerk bir biçimde katılmaya daha şimdiden yeterince hazır duruma geldiği şu sırada gündemdeki görev, bir yanda tartışma ve mitingler, öte yanda yöneticinin tüm buyruklarının kayıtsız şartsız yerine getirilmesi arasında kesin bir ayrım yapmaktır. Bir başka deyişle, yığınların belli bir önlemin uygulanmasına ve yerine getirilmesinin denetimine hazırlanması (zorunlu, yararlı ve her sovyet tarafından tamamen kabul edilen hazırlanma) ve uygulamanın kendisi arasında bir ayrım yapmak. Yığınlar şimdi tüm iktidarı ellerine alabilir ve onu sağlamlaştırabilirler; sovyetler onlara bunun güvencesini veriyor. Ancak iktidarların çoğalmasını ve şu anda çok acı çektiğimiz sorumsuzluğu önlemek için, her uygulama görevi konusunda, yönetici mevkilere kimlerin seçildiğini ve genel olarak iktisadi organizmanın işleyişinden kimlerin sorumlu olduğunu açıklıkla bilmemiz gerekiyor. Bunun için de genel olarak iktisadi organizmayı kişisel olarak yönetecek sorumluları, olabildiğince sık sık, en küçük bir olanak kendini gösterir göstermez belirtmek gerekiyor. Bu bireysel yöneticinin buyruklarının, tam bir istekle yerine getirilmesi gerekiyor. Tartışmaları, mitingleri ve uygulamayı, aynı zamanda eleştiri, denetleme ve düzeltmeyi birbirine karıştıran biçimden, makineleşmiş bir işletmenin sıkı sıkıya düzenlenmiş işleyişine geçmek gerekiyor. İşçiler ve köylü yığınlar, Rusya'daki çalışma komünlerinin büyük bir çoğunluğunda, bu göreve daha şimdiden girişti ve girişiyor. Sovyetler iktidarının ereği, bugün ortaya çıkan dönüm noktasının sözcülüğünü ve bu dönüm noktasının zorunluluğunun yasamacılığını yapmaktır.

23-28 Mart 1918 arasında yazdırıldı.
İlk kez 14 Nisan 1929'da
Pravda, n° 86'da yayınlandı.

SOVYETLER İKTİDARININ İVEDİ GÖREVLERİ
[PARÇALAR]

RUSYA SOVYETLER CUMHURİYETİNİN ULUSLARARASI DURUMU VE SOSYALİST DEVRİMİN TEMEL GÖREVLERİ

Her gelecek partisinin ilk görevi, halk çoğunluğunu programının ve taktiğinin doğruluğuna inandırmaktır. Bu görev, çarlık döneminde olduğu kadar Kerenskiler ve Kişkinler karşısında Çernovlar ve Çereteliler tarafından izlenen uzlaşma siyaseti döneminde[133] de birinci planda yer alıyordu. Bugün tamamlanmış olmaktan henüz elbette uzak olan (ve hiçbir zaman da sonuna kadar tamamlanamayacak olan) bu görev, özü bakımından yerine getirildi, çünkü Rusya işçi ve köylülerinin çoğu, Moskova'daki son sovyetler kongresinin söz götürmez bir biçimde gösterdiği gibi, açıkça bolşeviklerin yanında yer aldı.

Partimizin ikinci görevi, siyasal iktidarı ele geçirmek ve sömürücülerin direnişini bastırmaktı. Bu görev de tamamlanmış olmaktan uzak ve bunu bilmezden gelmek de olanaksız; çünkü bir yandan monarşistler ve kadetler, öte yandan onların emir kulları ve kuyrukları olan menşevikler ile sağ sosyalist-devrimciler, sovyetler iktidarını devirmek için birleşme çabalarını sürdürüyorlar. Ancak sömürücülerin direnişini bastırma görevi, özü bakımından daha 25 Ekim 1917-Şubat 1918 (yaklaşık olarak) ya da Bogayevski'nin teslimi arasındaki dönemde yerine getirildi.

Üçüncü bir görev, Rusya'nın *yönetimini* örgütleme görevi, güncel uğrağın özelliğini belirten geciktirilmez ve ivedi bir görev olarak şimdi gündeme giriyor. Hiç kuşku yok ki bu görevi daha 25 Ekim 1917'nin ertesi gününden başlayarak önümüze koyduk ve çözmeye çalıştık. Ancak bugüne değin, sömürücülerin direnişi henüz bir iç savaş biçimine büründüğü sürece, yönetim görevi *baş* görev, *temel* görev durumuna *gelemezdi.*

Bugün, baş görevdir bu. Biz, bolşevik parti, biz Rusya'yı *inandırdık.* Rusya'yı yoksullar yararına zenginlerden, emekçiler yararına sömürücülerden *fethettik* biz. Şimdi onu *yönetmek* söz konusu. Ve güncel uğrağın özelliğini belirten büyük güçlüğü de, başlıca görevimizin halkı inandırmak ve sömürücüleri askerî bakımdan ezmek olduğu bir dönemden, başlıca görevimizin *yönetim* görevi olduğu yeni döneme *geçişin özelliklerini* iyi kavramak oluşturuyor.

Dünya tarihinde ilk kez olarak, sosyalist bir parti iktidarın fethini ve sömürücülerin bastırılmasını ana hatlarıyla tamamlayabildi ve *yönetim* görevine *kadar gidebildi.* Sosyalist devrimin bu çok çetin (ve çok verimli) görevinin, bu göreve yaraşır gerçekleştiricileri olduğumuzu göstermeliyiz. *Şu fikri kafamıza sokmalıyız* ki iyi yönetmek için inandırmasını bilmek yetmez, iç savaşta yenmesini bilmek yetmez; *pratik olarak örgütlenmeyi* de bilmek gerekir. En güç görevdir bu, çünkü onlarca ve onlarca milyon insan yaşamının en derin temellerinin, iktisadi temellerinin yeni bir biçimde örgütlenmesi söz konusudur. Ve en verimli görevdir de, çünkü Rusya'nın yalnız sovyetsel değil ama sosyalist bir cumhuriyet durumuna da *geldiği,* ancak bu görev (özsel anahatları içinde) gerçekleştirildikten *sonra* söylenebilecektir.

HALK SAYIM VE DENETİMİ İÇİN SAVAŞIMIN ÖNEMİ

Yüzyıllar boyunca halkı bir ezme ve soyma aleti olarak işlev gören devlet, bize yığınların devlet işlerine ilişkin her şeye karşı sert bir nefret ve güvensizliğini miras bıraktı. Bu anlayışı aşmak, yalnız sovyetler iktidarının üstesinden gelebileceği, ancak onun bile sürekli bir çaba ve büyük bir direngenlik göstermesini gerektiren çok güç bir iştir. Burjuvazinin alaşağı edilmesinin ertesinde sosyalist devrim bakımından temel sorun durumuna gelen sayım ve denetim alanında bu "miras", kendini özel bir yoğunlukla duyuruyor. Büyük toprak sahipleri ile burjuvazinin alaşağı edilmesinden beri kendilerini ilk kez olarak özgür duyumsayan yığınların, ürünlerin üretim ve bölüşümü üzerinde devletçe uygulanan geniş bir sayım ve denetim olmadıkça emekçiler iktidarının, emekçilerin özgürlüğünün ayakta *kalamayacağını* ve kapitalizmin boyunduruğu altına dönüşün *kaçınılmaz* olacağını kitaplar aracıyla değil ama kendi öz deneyimleri, kendi *sovyet* deneyimleri aracıyla anlamalarından ve *iyice duyumsamalarından* önce, ister istemez belli bir zaman geçecektir.

Genel olarak burjuvazinin, özel olarak küçük-burjuvazinin bütün alışkanlık ve gelenekleri de *devlet* denetimini ayrıca engelliyor ve "pek saygıdeğer özel mülkiyet"in, "pek saygıdeğer" özel girişi-

min dokunulmazlığından yana çıkıyorlar. Anarşizm ve anarko-sendikalizmin *burjuva* eğilimler oldukları yolundaki marksist tezin ne kadar doğru olduğunu; bu eğilimlerin sosyalizm, proletarya diktatörlüğü ve komünizm ile ne denli kesin bir uyuşmazlık içinde olduklarını açıkça görüyoruz. *Sovyet* devletinin kayıt ve denetim fikrini yığınlara aşılamak için giriştiği savaşım, bu fikrin uygulanması için yürütülen savaşım, ekmek ve giysi sağlama çabasını "özel" bir iş olarak, alım ve satımı "yalnızca beni ilgilendiren" bir işlem olarak görmeye alıştıran kahrolası geçmişten kopmak için yürütülen savaşım, sosyalist bilincin burjuva ve anarşik kendiliğindenciliğe karşı giriştiği engin çapta ve evrensel nitelikte tarihsel önem taşıyan bir savaşımdır.

İşçi denetimi ülkemizde bir yasa olarak kabul edildiyse de yaşama, hatta proletaryanın büyük bir bölümünün bilincine girmeye daha yeni yeni başlıyor. Ürünlerin üretim ve bölüşümündeki kayıt ve denetim yokluğunun sosyalizm tohumlarını çürüttüğünü, bunun devlet hazinesini har vurup harman savurmak anlamına geldiğini (çünkü bütün mallar, sovyetler iktidarının ta kendisinden, emekçiler çoğunluğu iktidarının ta kendisinden başka bir şey olmayan devlet hazinesinin malıdır) ve kayıt ve denetimdeki savsamanın, emekçiler iktidarını *ancak* kayıt ve denetim sorununu çözme başarısını gösteremezsek yıkabilecek olan ve tüm köylü burjuvazi tarafından, kadetler, menşevikler ve sosyalist-devrimciler tarafından desteklenerek ve elverişli zamanı bekleyerek bizi "kollayan" Alman ve Rus Kornilovlar'ına doğrudan doğruya yapılmış bir yardım olduğunu propagandamızda yeterince belirtmiyoruz, işçiler ve öncü köylüler, bu gerçeği yeterince düşünüp, yeterince üzerinde durmuyor. Oysa, işçi denetimi gerçekleşmiş bir olgu durumuna gelmediği sürece, öncü işçiler örgütlenmedikleri ve denetimden kaçan ya da bu konuda savsayıcı görünen herkese karşı muzaffer ve amansız bir savaşım yürütmediği sürece, birinci adımdan sonra (işçi denetiminden sonra) sosyalizm yolunda ikinci adımı atmak, yani üretimin işçiler tarafından düzenlenmesine geçmek, olanaklı olmayacaktır.

Sosyalist devlet, ancak ve ancak, üretim ve tüketimlerini sıkı sıkıya sayıp döken, emeği saçıp savurmayan, emek üretkenliğini durmadan artıran ve böylece işgününü yedi saate, altı saate ve daha da aza indirme başarısını gösteren bir üretim ve tüketim komünleri şebekesi biçiminde gerçekleşebilir. *Buğday ve buğday üretimi* üzerindeki (ve sonra bütün öteki zorunlu maddeler üzerindeki) çok sıkı ve çok geniş halk sayım ve denetiminden bu alanda vazgeçilemez. Kapitalizm bize miras olarak, ürünlerin bölüşümü-

nün yığınsal sayım ve denetimine geçmeyi kolaylaştırabilecek yığın örgütlerini, yani tüketim kooperatiflerini bıraktı. Bu kooperatifler Rusya'da, ileri ülkelerde olduğundan daha az gelişmiş olmakla birlikte, gene de on milyondan çok üyeye sahiptir. Şu günlerde yayınlanan tüketim kooperatifleri kararnamesi son derece anlamlı bir nitelik taşımakta ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin durum ve görevlerinde şu an neyin özel bir önem taşıdığını açıklıkla ortaya koymaktadır.

Bu kararname, burjuva kooperatifler ve hâlâ burjuva görüşe bağlı kalan işçi kooperatifleri ile bir anlaşma belirtisidir. Anlaşma ya da uzlaşma, ilkin sözü geçen kurumlar temsilcilerinin yalnızca kararname tasarısının tartışılmasına katılmış olmalarına değil, ayrıca bu kurumların kesin olarak karşı çıktıkları parçalar kabul edilmediklerine göre, gerçekte bir karar hakkını kullanmış olmalarına da dayanıyor. Daha sonra bu uzlaşma, gerçekte sovyet iktidarının, kooperatiflere karşılıksız (bedava) katılma (sonuna değin proleter tek ilke) ve belli bir yerin tüm nüfusunun *tek bir* kooperatif içinde toplanma ilkesinden vazgeçmiş olmasına dayanıyor. Bu durum karşısında, ancak burjuvazinin sınıf çıkarlarına boyun eğdikleri için kendilerini "sınıfsal" olarak adlandıran "işçi sınıfı kooperatifleri", sosyalist ve sınıfların ortadan kaldırılması görevine uygun tek ilke olan bu ilkeye aykırı olarak varlıklarını sürdürme hakkını kazanıyor. Ensonu sovyetler iktidarının, burjuvaziyi yönetim kurullarından tamamen dışlamaya yönelen önerisi de çok hafifletildi ve yönetim kurullarına katılma yasağının kapsamına, yalnızca özel kapitalist bir nitelik taşıyan ticaret ve sanayi işletmelerinin sahipleri alındı.

Sovyetler iktidarı aracılığıyla etkinlik gösteren proletarya, eğer sayım ve denetimi devlet çapında örgütlemek ya da hiç olmazsa bu denetimin temellerini atmak başarısını göstermiş olsaydı, bu türlü uzlaşmalar zorunlu olmazdı. Burjuva kooperatiflerin katkısı olmaksızın, işçi kooperatifin burjuva kooperatif *yanında* varlığını işçi kooperatif olarak sürdürmesi gerektiği yolundaki o katıksız burjuva ilkeye ödün vermeksizin, her iki örgütü de birleştirerek, *tüm* yönetimi *elimize* alarak ve zenginlerin tüketiminin denetlenmesini de üstlenerek, tamamen burjuva kooperatife bağımlı duruma gelecek *yerde*, sovyetlerin yiyecek servisleri ve sovyetlere bağlı iaşe örgütleri aracılığıyla, nüfusu proletarya tarafından yönetilen tek bir kooperatif içinde toplardık.

Sovyetler iktidarı, burjuva kooperatiflerle bu anlaşmayı imzalayarak, güncel gelişme aşamasındaki taktik amaçlarını ve özel etkinlik yöntemlerini somut bir biçimde saptadı. Buna göre, burjuva

öğeleri yöneterek, burjuva öğelerden yararlanarak, onlara bazı kısmi ödünler vererek, ilerlemeci bir hareketin koşullarını oluşturacağız. Bu hareket bizim başlangıçta öngördüğümüzden daha yavaş, ancak aynı zamanda daha sağlam bir biçimde güvence altına alınmış bir temel ve iletişim yolları, daha pekiştirilmiş kazanılmış konumlar sayesinde daha sürekli bir hareket olacak. Sosyalist kuruluştaki başarılarını sovyetler, şimdi son derece açık, basit ve pratik bir ölçü birimi kullanarak, yani kooperatiflerin gelişmesinin halkın tümünü kapsamaya yöneldiği toplulukların (komün ya da köy, mahalle vb.) gerçek sayısını ve hangi oranlarda kapsadığını gözönünde bulundurarak ölçebilirler ve özellikle de öyle *ölçmeleri gerekir*.

SOVYET ÖRGÜTLENMESİNİN GELİŞMESİ

Sovyetsel, yani *proleter* demokrasinin sosyalist niteliği, somut ve belirli uygulamasına göre, şu özellikleri taşıyor: Birincisi, seçmenler emekçi ve sömürülen yığınlardan oluşuyor, burjuvazi bunların dışında tutuluyor; ikincisi, seçimler konusundaki bütün bürokratik formalite ve kısıtlamalar kaldırılmış bulunuyor, seçimlerin biçim ve tarihini yığınların kendileri saptıyor ve seçtiklerini geri almak yolunda bu yığınlar her türlü haktan yararlanıyor; üçüncüsü, emekçilerin öncüsünün, yani büyük sanayi proletaryasının en iyi yığın örgütünün, ona sömürülenlerin en büyük yığınını yönetmek, onları siyasal yaşama etkin olarak sokmak, kendi öz deneyimleri yoluyla onları siyaset bakımından eğitmek ve böylece gerçekten *tüm* nüfusun yönetmeyi öğreneceği ve yönetmeye başlayacağı bir biçimde etkinlik gösterme görevine ilk kez olarak girişmek olanağını veren en iyi yığın örgütünün oluştuğu görülüyor.

Rusya'da uygulanan demokrasinin, burjuva demokrasiden kopan ve sosyalist demokrasiye ve devletin sönmeye başlayabileceği koşullara geçişin belirtisi olan yüksek *tipte* demokrasinin başlıca ayırt edici özellikleri işte bunlardır.

Her proleter devrimde az ya da çok *kaçınılmaz biçimde* ortaya çıkacak olan ve bizim devrimimizdeyse ülkenin küçük-burjuva niteliği, geri durumu ve gerici savaşın sonuçları nedeniyle aşırı bir keskinlikle gösteren küçük-burjuva başıbozukluk öğesi, ister istemez sovyetlere de kendi damgasını vuracaktır.

Sovyetlerin ve sovyetler iktidarının örgütlenmesini geliştirmeye ara vermeden çalışmamız gerekiyor. Sovyetlerin üyelerini "parlamenterler" durumuna ya da öte yandan bürokratlar durumuna dönüştürmeyi amaçlayan küçük-burjuva bir eğilim var. Sovyetlerin *bütün* üyelerinin işlerin yönetimine pratik bir biçimde katılmaları-

nı sağlayarak bu eğilimle savaşmak gerekiyor. Sovyetlerin şubeleri birçok yerde komiserliklerle birleşen örgütler durumuna dönüşüyorlar. Ereğimiz *ayrım gözetmeden* bütün yoksulları ülke yönetimine katmaktır ve bu yönde alınan bütün önlemlerin —bu önlemler ne kadar çeşitli olursa o kadar iyi olacaktır— özene bezene kaydedilmeleri, irdelenmeleri, sistemleştirilmeleri, daha geniş bir deneyim sınamasından geçirilmeleri ve yasa gücü kazanmaları gerekiyor. Ereğimiz devlet görevlerinin, üretimdeki sekiz saatlik "görev"lerini bitirdikten sonra, *bütün* emekçiler tarafından *parasız olarak* yerine getirilmesini sağlamaktır: bu ereğe ulaşmak son derece güçtür, ama sosyalizmin kesin sağlamlaşmasının güvencesi de yalnızca buradadır. Bu değişikliğin yenilik ve güçlüğünün, her hızlı gelişmede görülecek birçok yordamlama, yanlışlık ve duraksamaya yol açması çok doğaldır. Sosyalist geçinmek isteyen birçok kimse bakımından güncel durumun özgünlüğünü, bunların kapitalizm ile sosyalizm arasına ciddi bir havayla "sıçrama" sözcüğünü yerleştirerek, kapitalizm ile sosyalizmi soyut planda karşı karşıya getirmek alışkanlığını kazanmaları oluşturuyor (Engels'in yapıtlarında okudukları metin kırıntılarını anımsayan bazılarıysa, daha da ciddi bir havayla, "Zorunluluk dünyasından özgürlük dünyasına sıçrama"[134] diye ekliyorlar). Sosyalizm konusunda "kitaplar okumuş" olmakla birlikte sorunu hiçbir zaman derinliğine incelemeyen bu sözde-sosyalistlerin çoğu, sosyalizm ustalarının "sıçrama"dan dünya tarihi açısından bir dönüm noktasını anladıklarını ve bu türlü sıçramaların on yıllık ve bazen daha da uzun dönemlere yayıldıklarını düşünmek yeteneğinden yoksundur. Benzer uğraklarda ünlü "entelijansiya"dan birçok sulugöz çıkması çok doğaldır: biri Kurucu Meclis[135] için ağlar, öteki burjuva disiplin için, üçüncüsü kapitalist yönetim için, dördüncüsü kültürlü toprak beyi için, beşincisi emperyalist büyük güç politikası için ve bu böyle sürüp gider.

Bir büyük sıçramalar döneminde gerçekten ilginç olan şeyi, geçmişin döküntülerinin bolluğu oluşturuyor. Bazen yeni düzenin, başlangıçta her zaman gözle görülür bir nitelik taşımayan tohumlarından çok daha hızlı biriken bu döküntüler, gelişme çizgi ya da zincirinde asıl önemli olanın ayırt edilebilmesini gerektiriyor. Devrimin başarısı bakımından önemli olanın, olabildiğince çok döküntü biriktirmek, yani olabildiğince çok eski kurumu havaya uçurmak olduğu tarihsel uğraklar vardır; bu kurumların yeterince havaya uçurulduğu ve gündemde olanı bunların döküntülerinden temizleme "basit" (küçük-burjuva devrimci için "tatsız tuzsuz") görevinin oluşturduğu uğraklar vardır; en önemli olan şeyin, henüz taş yığınından iyi temizlenmemiş toprağı kaplayan döküntülerin

altından fışkıran yeni dünya filizlerini özenle yetiştirmek olduğu başka uğraklar vardır.

Bir devrimci ve bir sosyalizm yandaşı ya da genel olarak bir komünist olmak yetmez. Her belirli uğrakta, bütün zinciri tutmak ve sonraki halkaya geçişi sağlamca hazırlamak için kavranması gereken belirli halkayı bulmasını bilmek gerekiyor; bir tarihsel olaylar zincirindeki halkaların ardışıklık düzeni, biçimleri, bir araya gelmeleri ve onları birbirinden ayıran şeyler, bir demircinin elinden çıkan zincirdeki kadar basit ve ilkel değildir.

Sovyetsel örgütlenmenin bürokratik yozlaşmasına karşı savaşım, sovyetleri "halk" ile, yani emekçiler ve sömürülenler ile birleştiren bağların sağlamlığı ile, bu bağların bükülgenlik ve esnekliği ile güvence altına alınıyor. Burjuva parlamentolar, hatta demokratik bakımdan dünyanın en iyi kapitalist cumhuriyetinin parlamentosu bile yoksullar tarafından hiçbir zaman "kendi" kurumları olarak görülmüyor. Oysa işçiler ve köylüler yığını için sovyetler "kendi"lerinin ve yalnızca kendilerinin kurumlarını oluşturuyor. Bugün Scheidemann cinsinden ya da aynı kapıya çıkmak üzere Martov cinsinden "sosyal-demokrat"lar sovyetlerden tiksinti duyuyor ve kendilerini saygıdeğer burjuva parlamentonun çekimine kaptırıyorlar, tıpkı bundan altmış yıl önce Turgenyev'in kendini meşruti anayasanın çekimine kaptırdığı ve Dobrolyubov ile Çernişevski'nin savundukları mujik demokratizmden tiksinti duyduğu gibi.

Aşağıdan denetimin, örneğin temsilcilerin görevlerinden geri alınmaları gibi şimdi özel bir çabayla geliştirilmesi gereken özel biçimlerini yaratan şey, sovyetlerin "halk" ile ilişkisinin ta kendisidir. Böylece, sovyet seçmenleri ile onların delegelerinin sovyet yetkililerin halk eğitimi alanındaki etkinliklerini tartışıp denetleyen dönemsel konferansları olarak halk eğitimi sovyetleri, tüm sevgi ve tüm desteğimizi hak ediyor. Sovyetleri donmuş bir şey durumuna dönüştürmekten, onları kendinde bir erek durumuna getirmekten daha alıkça bir şey olamazdı. Bugün ne kadar kesin bir biçimde güçlü ve amansız bir iktidardan yana olmamız, *filanca iş kollarında*, filanca *salt uygulama* görevlerinin yerine getirilmesinde ne kadar kesin bir biçimde bireysel diktatörlükten yana çıkmamız gerekiyorsa, sovyetler iktidarının en küçük bir olası yozlaşmasını önlemek için, bürokratizmin yol açtığı kötülüklerin kökünü şimdi ve her zaman kazımak için, aşağıdan denetim biçim ve araçlarının da o kadar çeşitli olması gerekiyor.

13-26 Nisan 1918 arasında yazıldı.
28 Nisan 1918'de *Pravda*, n° 83'te
ve *İzvestiya*, n° 88 "Ek"te yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

SOVYETLER İKTİDARININ İVEDİ GÖREVLERİ ÜZERİNE ALTI TEZ[136]

1. Sovyetler cumhuriyetinin uluslararası durumu, son derece güç ve tehlikeli bir nitelik taşıyor; çünkü uluslararası sermayenin ve emperyalizmin en derin ve yaşamsal çıkarları emperyalizmi yalnızca Rusya'ya karşı bir saldırıya girişmek istemeye değil, ayrıca Rusya'nın paylaşımı ve sovyet iktidarının boğulması için bir uzlaşmaya da yöneltiyor.

Bu ihtirasları yalnız, kısmen de olsa ve kuşkusuz kısa bir süre için, Batı Avrupa'da halklar arasındaki emperyalist insan kırımının yoğunlaşması ve Uzak Doğu'da Japonya ile ABD arasındaki emperyalist rekabet dindirip yatıştırıyor.

Bu nedenle Sovyetler Cumhuriyeti'nin taktiği zorunlu olarak, bir yandan ülkenin iktisadi gelişmesini, savunma yeteneğinin güçlendirilmesini ve güçlü bir sosyalist ordunun kurulmasını en kısa sürede sağlamak amacıyla bütün güçlerini seferber etmek; öte yandan uluslararası siyaset alanında, bir dizi ileri ülkede eskisinden daha hızlı bir şekilde olgunlaşmakta olan dünya proleter devrimi kesin olarak olgunlaşıncaya kadar, bir oyalama, gerileme ve bekleme taktiği olmalıdır.

2. İç siyaset alanında bugün için gündemde, 15 Mart 1918'de Rusya sovyetleri kongresinde kabul edilen karar uyarınca, ürünlerin üretim ve dağılımını makineleştirilmiş ve toplumsallaştırılmış büyük üretim temelinde yeni ve üstün bir biçimde örgütlemek görevi yer alıyor. 25 Ekim 1917'de Rusya'da başlayan sosyalist devrimin özsel içeriğini (ve tam zaferin temel koşulunu) bu görev oluşturuyor.

3. Salt siyasal bakımdan şu anda en önemli olan şey, Rusya

emekçilerinin sosyalist devrim programının doğruluğuna inandırılma ve Rusya'yı emekçiler yararına sömürücülerin elinden alma görevinin özsel olarak tamamlanması ve Rusya'yı yönetme görevinin şimdi en önemli görev durumuna gelmesidir. Sovyetlerin ivedi görevi ve sovyet tipi devletin tam bir zafer kazanma koşulu, iyi düzenlenmiş bir yönetim aygıtı kurmak ve sovyet iktidarının kararlarını eksiksiz bir biçimde uygulamaktır.

4. Sosyalizmin iktisadi kuruluş alanında şimdi önemli olan şey, tüm ürünlerin üretim ve dağıtımının tüm halk tarafından sayım ve denetimini örgütleme ve üretimin proleter düzenlemesini uygulama çalışmamızın, büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerden oluşan sömürücülerin doğrudan mülksüzleştirilmesine yönelik çalışmamıza göre büyük bir gecikme göstermesidir. Görevlerimizi belirleyen temel olgu, işte budur.

Bu olgudan, bir yandan burjuvaziye karşı savaşımın yeni bir evreye girdiği ve ağırlık merkezinin, sayım ve denetiminin örgütlenmesi durumuna geldiği sonucu çıkar. Ekimden başlayarak sermayeye karşı kazanılan bütün iktisadi zaferler ve ulusal ekonominin bazı kollarını ulusallaştırmak için bu tarihten başlayarak alınan bütün önlemler, ancak bu örgütlenmeyle sağlamlaştırılabilir; burjuvaziye karşı savaşımın son başarısı, yani sosyalizmin kesin sağlamlaştırılması, ancak bu örgütlenmeyle hazırlanabilir.

Yukarıda belirtilen temel olgu, öte yandan, sovyetler iktidarının bazı durumlarda neden bir adım geri atmak ya da burjuva eğilimlerle bir uzlaşmaya varmak zorunda kaldığını da açıklar. Örneğin bazı burjuva uzmanlara yüksek ücretler ödenmesi, bu geriye doğru adımların, bu Paris Komünü ilkelerine aykırılıkların biriydi. Ve tüm halkın yavaş yavaş kooperatiflere katılmasını sağlamak için gerçekleştirilecek yöntemler ve önlemler konusunda burjuva kooperatiflerle varılan anlaşma, bu uzlaşmaların biriydi. Proleter iktidar halk sayım ve denetimini tamamen işler bir duruma getirmediği sürece bu tür uzlaşmalar zorunludur ve bizim görevimiz, bu tür uzlaşmaların olumsuz yanlarını halktan hiçbir zaman saklamaksızın, onların tamamen ortadan kaldırılmasını sağlayan tek araç ve tek yol olarak, sayım ve denetimi yetkinleştirmek için elimizden gelen her şeyi yapmaktır. Şu anda bu tür uzlaşmalar, kaçınılmaz uzlaşmalardır; çünkü, döküm ve denetim konusundaki gecikmemiz yüzünden bu uzlaşmalar, gerçi daha yavaş ama daha güvenli bir ilerlemenin tek güvencesidir. Ürünlerin üretim ve dağıtımının sayım ve denetiminin eksiksiz gerçekleştirilmesiyle birlikte, bu uzlaşmaların zorunluluğu kendiliğinden ortadan kalkacaktır.

5. Gündemde özellikle disiplini pekiştirmek ve emek üretkenli-

ğini artırmak için başvurulacak önlemler yer alıyor. Daha önce bu yönde, özellikle sendikalar tarafından atılan adımların yılmadan desteklenmesi, sağlamlaştırılması ve pekiştirilmesi gerekiyor. Örneğin, parça başına ücreti kabul etmek, Taylor sisteminin içerdiği birçok bilimsel ve ilerlemeci öğeyi uygulamak, ücretlerle filanca fabrikanın genel iş bilançosu ya da demiryolları, su taşımacılığı, vb. işletme sonuçları arasında bir orantı kurmak gerekiyor. Ayrıca çeşitli üretim ve tüketim komünleri arasında olumlu bir yarışma örgütlemek, örgütçüleri iyi seçmek, vb. de gerekiyor.

6. Proletarya diktatörlüğü, kapitalizmden sosyalizme geçiş sırasında kesinlikle zorunludur ve bu gerçek, devrimimiz boyunca pratik tarafından tamamen doğrulanmıştır. Ancak diktatörlük, sömürücülere ve düzensizlik kışkırtıcılarına karşı girişilen bastırmada gerçekten sert ve acımasız bir iktidar gerektirir. Oysa bizim iktidarımız, çok yumuşak. Sovyet kurumları tarafından seçilen ya da atanan ve örneğin demiryolları üzerindeki kararnamenin özellikle belirttiği gibi tam diktatörlük yetkileriyle donatılan diktatörler olan Sovyet yöneticilerinin buyruklarına iş sırasında boyun eğme ve mutlak bir boyun eğme henüz yetersiz, çok yetersiz bir biçimde sağlanıyor. Küçük-burjuva öğenin, proleter disiplin ve sosyalizmle açıkça çelişen küçük mülk sahibi alışkanlık, özlem ve zihniyetinin etkisi, kendini burada gösteriyor. Proletaryanın bütün bilinçli öğeleri, bu küçük-burjuva öğeye karşı savaşıma karşı girişmelidir. Bu küçük-burjuva öğe doğrudan doğruya ortaya çıktığı gibi (burjuvazi ve kötülük ortakları olan menşevikler, sağ sosyalist-devrimciler, vb. tarafından proleter iktidara karşı her türlü direnişe sağlanan destekte), dolaylı olarak da çıkabilir (küçük-burjuva sol sosyalist-devrimciler[137] partisinin ve bizim partimizdeki küçük-burjuva devrimci yöntemlere kadar düşen ve sol sosyalist-devrimcilere öykünen "sol komünist"[138] akımın temel siyasal sorunlarda gösterdikleri o tarihsel kararsızlıkta).

Yaşadığımız dönemin genel sloganı, demirden bir disiplin ve küçük-burjuva duraksamalara karşı sonuna değin uygulanan proletarya diktatörlüğüdür.

29 Nisan-3 Mayıs 1918 arasında yazıldı.
9 Mayıs 1918'de *Biednota*,
n° 33'te yayınlandı.

26 MAYIS 1918'DE RUSYA ULUSAL İKTİSAT KONSEYLERİ I. KONGRESİNDE YAPILAN KONUŞMA

Yoldaşlar,

Her şeyden önce ulusal iktisat konseyleri kongresini halk komiserleri konseyi adına selamlamama izin verin. (*Alkışlar.*)

Yoldaşlar, yüksek ulusal iktisat konseyi bugün için çok güç, ama aynı zamanda çok da soylu bir görevden sorumludur. Ekim Devriminin kazanımları ne kadar yayılır, başlatılmış olduğu dönüşüm ne kadar derinleşir, sosyalist devrim ve sosyalist rejimin kazanımlar temeli ne kadar sağlamlaşırsa, ulusal iktisat konseylerinin rolünün de o kadar büyüyüp, o kadar artacağından hiç kuşku yok. Bütün devlet kurumları içinde, yerlerini koruyacak tek kurumlar olacaktır bu konseyler. Sosyalist rejimin kurulmasına ne kadar yaklaşırsak ve salt yönetsel bir aygıta, daha doğrusu yönetimden başka bir şeyle uğraşmayan bir aygıta ne kadar az gereksinmemiz kalırsa, bu konseylerin rolü de o kadar önem kazanacaktır. Sömürücülerin direnci kesin olarak kırılacağı zaman, emekçiler sosyalist üretimi örgütlemeyi öğrenecekleri zaman, sözcüğün dar, sınırlı, gerçek anlamındaki bu yönetim aygıtı, bu eski devlet aygıtı ortadan kalkacaktır. Oysa yüksek ulusal iktisat konseyi tipindeki aygıt, örgütlenmiş bir toplumun temel etkinliğinin eksikliğini gidererek büyümeye, gelişmeye ve güçlenmeye adaydır.

Bu yüzden yoldaşlar, yüksek ulusal iktisat konseyimizin ve onun etkinliklerine sıkı sıkıya ve çözülmez bir biçimde bağlı olduğu yerel konseylerimizin deneyimlerine bakarken, eksik, tamamlanmamış, örgütlenmemiş çok şeye rağmen, kötümser sonuçlara varmak için en küçük bir nedenimizin olmadığını düşünüyorum. Çünkü yüksek ulusal iktisat konseyi ile bölgesel ve yerel konseyle-

rin üzerlerine aldıkları görev öylesine büyük, öylesine evrenseldir ki gördüklerimiz içinde hiçbir şey korku uyandırmıyor. "Kumaşı kesmeden önce iyi düşünmek gerekir" biçimindeki Rus atasözüne, çoğu kez —kuşkusuz bizim bakımımızdan, belki de hemen hiç demek gerekirdi— uyulmadı. Ne yazık ki iktisadı sosyalist ilkelere göre örgütlemek sözkonusu olunca, işler bu atasözündeki kadar basit değil.

Tüm iktidar —bu kez yalnız siyasal iktidar değil, hatta daha çok iktisadi iktidar, yani insanların günlük yaşamının en derin temelleriyle ilgili iktidar— yeni bir sınıfa ve üstelik insanlık tarihinde ilk kez olarak halkın engin çoğunluğunu, emekçiler ve sömürülenler yığınını kendi arkasından sürükleyen bir sınıfa geçince, görevlerimiz karmaşıklaşıyor. Bu durumda kuşkusuz, örgütlenme görevlerinin temel önemi ve büyük güçlüğü dolayısıyla, yüz milyonlarca insanın en derin insani yaşam temellerini yepyeni bir biçimde örgütlememiz gerektiğinde işleri, "Kumaşı kesmeden önce iyi düşünmek gerek" atasözünün istediği kadar basit bir biçimde düzenlemenin olanaksızlığı çok iyi anlaşılır. Gerçekten çok sayıda deneme lüksüne katlanamayız. Bizim, şu ya da bu kuruluşu sınayarak, pratik işleyişini gözlemleyerek, bu kuruluşları emekçilerin kolektif deneyimiyle, özellikle çalışma sonuçları deneyimiyle denetleyerek, iktisadımızın yapısını olduğu yerde, çalışmanın ta içinde kurmamız, hem de kapitalist sömürünün son köklerini kesin olarak sökmeye ne kadar yaklaşırsak o kadar azgın bir duruma gelen sömürücülerin umutsuz savaşımı ve zorlu direnişine rağmen kurmamız gerekiyor. Burjuvazinin ve en iyi duyguları yaralanan sömürücü bayların, ulusal iktisadın çeşitli kollarının yönetim tip, tüzük ve organlarını, bazen hatta çok kısa aralıklarla değiştirmek zorunda kaldığımız her zaman, kin dolu çıkışlarına elbette çok iyi bahaneler bulmalarına rağmen, bu koşullar içinde en küçük bir kötümserlik nedeni olmadığı kolay anlaşılır. Gerçi bu çalışmaya, örneğin nehir taşımacılığı yönetiminde olduğu gibi, bazen yönetim tüzük, ölçü ve kurallarının üçlü bir değişikliğine çok yakından ve çok dolaysız katılan biri, hiç de hoş olmayan anlar yaşar ve bu çalışma türü pek de büyük hoşnutluklar sağlayamaz. Ancak, doğrudan doğruya kararnamelerin sık sık değiştirilmesinden kaynaklanan üzüntüler bir yana bırakılır ve Rus proletaryasının şimdilik salt kendi çok yetersiz güçlerinden başka hiçbir güce sahip olmadan yerine getireceği evrensel önemdeki devsel yapıtı gözönünde bulundurarak azıcık daha derin ve daha ileri bakılırsa, çeşitli yönetim sistemlerinin, disiplin kurmayı amaçlayan çeşitli ölçülerin deneyim yoluyla doğrulanması gibi, hatta çok sık değişikliklerin

bile ne kadar kaçınılmaz oldukları hemen anlaşılacaktır. Böylesine büyük bir işte, yeni toplumun örgütlenme biçimlerini önceden saptanmış bilmem hangi plana göre bir anda tasarlayabileceğimizi ve bir değnek vuruşuyla yerleştirebileceğimizi, biz hiçbir zaman ileri sürmedik ve geleceğin olasılıklarını inceleyen hiçbir aklı başında sosyalist de bunu hiçbir zaman düşünmemiştir.

Bildiğimiz, kapitalist toplumu en iyi inceleyenlerin, onun gelişmesini önceden düşünen en güçlü kafaların bize göstermiş olduğu tek şey, bu yeniden kurmanın, tarih yasalarına göre, kaçınılmaz olarak belli bir temel plan çerçevesinde yer alacağı, üretim araçları özel mülkiyetinin tarih tarafından mahkum edildiği, ortadan kalkacağı, mülksüzleştiricilerin kaçınılmaz olarak mülksüzleştirileceklerididir. Bilimsel bir doğrulukla saptanmıştır bu. Ve sosyalizm bayrağını ele aldığımız zaman, sosyalist partiler kurduğumuz zaman, toplumu yeniden kurmaya giriştiğimiz zaman, biz bunu biliyorduk; ancak ne bu yeniden kuruluşun biçimlerini bilebilirdik, ne de somut yeniden örgütlenmenin gelişme hızını. Bizim davamız için, sosyalizmin kuruluşu davası için, büyük toprak sahipleri toplumunda olduğu kadar kapitalist toplumda da, şimdiye kadar tarihi 'yapmış olan o yüksek katmanların yüzlerce hatta yüzbinlerce temsilcisinin deneyimi yetmediği içindir ki bu bakımdan ancak kolektif deneyim, ancak milyonlarca insanın deneyimi kesin göstergeler sağlayabilir. Ortak deneyime, milyonlarca emekçinin deneyimine bel bağladığımız içindir ki, biz ancak bu biçimde davranabiliriz.

Bu nedenle, sovyetlerin temel ve özsel görevini oluşturan örgütlenmenin, özellikle her insanı kendi yerine yerleştirme tarzı konusunda (çünkü bu bakımdan hiçbir deneyimimiz yok), kaçınılmaz olarak birçok deneyim, deneme ve araştırma gerektirdiğini, birçok güçlük çıkardığını biliyoruz. Bu konudaki önlemlerden her birini kendi başına hazırlamak gerekiyor ve bu yolda yaptığımız yanlışlıklar ne kadar ağırsa, sendikalar sayısındaki her yeni artışla birlikte emekçiler, sömürülenler ve şimdiye değin gelenek ve alışkıya göre yaşayanlar kampından sovyet örgütlerinin kurucuları kampına geçen her yeni binlerce, her yeni yüzbinlerce kişiyle birlikte, işe yarayacak ve işleri doğru yola koyacak kimselerin arttığı olgusuna duyduğumuz güven de o kadar büyüyor.

Ulusal iktisat konseyinin —yüksek konsey— çok sık karşılaştığı ikincil bir görevi, burjuva uzmanlardan yararlanma görevini alın. Bizim görevimizin, ancak uluslararası kapitalizmin büyük bir ölçek üzerinde gerçekleşen ve bilimin verilerine, dolayısıyla bilimsel bir formasyona sahip çok sayıda uzmanın yetişmesine dayanan bir çalışmanın, maddi ve teknik öncüllerini geliştirdiği bir çağda ve

ancak o ölçüde yerine getirilebileceğini hepimiz biliyoruz, hiç değilse bilim ve sosyalizm alanında yer alanlarımız biliyor. Bu olmadıkça, sosyalizmin olanaksız olduğunu biliyoruz. Eğer son yarım yüzyıl içinde kapitalizmin gelişmesini gözlemlemiş ve sosyalizmin kaçınılmaz olduğu sonucuna bir kez daha varmış olan sosyalistlerin yapıtlarını yeniden okursak, istisnasız hepsinin, bilimi kendi burjuva zincirlerinden, sermayeye bağımlılığından, iğrenç kapitalist açgözlülük çıkarları karşısındaki köleliğinden, ancak sosyalizmin kurtaracağını belirtmiş olduğunu görürüz. Toplumsal üretimi ve ürünlerin dağıtımını geniş ölçüde geliştirmeyi ve onları tüm emekçilere her türlü refah olanağı kazandırarak daha rahat bir yaşam sağlamak amacını güden bilimsel düşüncelere bağlamayı, ancak sosyalizm olanaklı bir duruma getirecektir. Bunu ancak sosyalizm gerçekleştirebilir. Sosyalizmin bunu yapması gerektiğini biliyoruz ve marksizmin güçlüğü de gücü de, bu gerçeğin kavranmasında yatıyor.

Sosyalizmi, ona düşman olan öğelere dayanarak gerçekleştireceğiz; çünkü sermaye önem bakımından ne kadar artarsa, burjuvazinin boyunduruğunu ve işçilerin ezilmesini de o kadar artırır. İktidar, bugün olduğu gibi proletarya ve yoksul köylülüğün elinde olduğu ve önüne bu yığınların desteklediği görevleri koyduğu zaman, bu sosyalist reformları burjuva uzmanların, o burjuva toplum içinde eğitilen, başka çevre görmeyen, başka bir toplumsal çerçeve düşünemeyen uzmanların yardımıyla gerçekleştirmek bizim için zorunludur; bundan ötürü bu insanlar, son derece içten ve görevlerine bağlı oldukları zaman bile, hatta bu durumda bile, binlerce burjuva önyargıyla dolu, can çekişen, dağılan ve bu nedenle de zorlu bir direniş gösteren burjuva topluma, kendilerinin bile göremedikleri binlerce iple bağlıdırlar.

Görevimizin gerçekleşmesini engelleyen bu güçlükleri kendimizden gizlememeliyiz. Bu konuda yazan sosyalistleri düşündüğüm zaman, iktidarı eline geçiren işçi sınıfının, kapitalizm tarafından biriktirilen ve tarihsel bakımdan kapitalizmin aleti olmaktan çıkarıp sosyalizmin aleti durumuna dönüştürmemiz gereken engin kültür, bilgi ve teknik toplamını dönüştürmek istediğinde, karşılaşacağı somut pratik güçlükten sözeden hiçbir seçkin yapıt ya da hiçbir seçkin sosyalist görüş anımsamıyorum. Genel bir formül ve soyut bir karşıtlıkla yetinildiği zaman kolaydır bu; ama bir vuruşta ölmeyen ve ölüme ne kadar yakınsa o kadar çok direnç gösteren kapitalizme karşı savaşımda, aşırı derecede güç bir görevdir. Eğer bu alanda deneylere girişiyor, eğer kısmi yanılgıları birçok kez düzeltiyorsak, ulusal iktisadın şu ya da bu alanında, kapitalizmin

eski hizmetkarları olan uzmanları, emekçi yığınların hizmetkarları durumuna, danışmanları durumuna dönüştürme başarısına bir anda ulaşılamadığı zaman, kaçınılmaz bir şeydir bu. Eğer biz bu başarıya bir anda ulaşamıyorsak, bu durum bizde en küçük bir kötümserlik uyandırmamalıdır; çünkü önümüze koyduğumuz görev, dünya çapında bir güçlük ve dünya çapında bir önem taşımaktadır. Sosyalist devrimi baştan sona kendi özgüçleriyle sonuna erdirmenin, hatta o ülke eğer Rusya'dan çok daha az geri olsaydı bile, hatta biz eğer dört yıllık eşi görülmemiş, acılı, güç ve yıkıcı bir savaştan sonra daha kolay koşullar içinde yaşasaydık bile, yalnızca bizim için olanaksız olduğu, tek bir ülke için olanaksız olduğu olgusuna gözlerimizi yummuyoruz. Güçlerin apaçık orantısızlığını ileri sürerek Rusya'da gelişen devrimden sapan biri, bir mumyaya, burnunun ucundan ötesini görmeyen ve önemli bir tarihsel dönemecin, güçler dengesinde inip çıkmalar olmaksızın dönülemeyeceğini unutan köhnemiş bir adama benzer. Devrim geliştikçe güçler, savaşım içinde büyür. Bir ülke büyük dönüşümler yoluna girdiği zaman, bu ülkenin ve bu ülkede zafer kazanan işçi sınıfı partisinin övüncü, o zamana kadar soyut ve teorik bir biçimde ortaya konan görevlere pratik olarak yanaşmamızdır. Bu deneyim unutulmayacaktır. Şu anda sendikalar ve yerel örgütler içinde toplanan ve tüm üretimi ulusal ölçekte pratik olarak örgütlemeye girişen işçilerin bu deneyimi, Rus devriminin ve uluslararası sosyalist devrimin beklenmedik olayları ne kadar üzücü olursa olsun, bu deneyim gölgede kalamazdı. Tarihe sosyalizmin bir kazanımı olarak girmiştir bu deneyim ve gelecekteki uluslararası devrim, kendi sosyalist yapısını bu deneyim üzerine kuracaktır.

Pratik olarak çözülmesi yüksek ulusal iktisat konseyinin işi olan ve belki de en güç bir göreve daha işaret etmekte sakınca görmüyorum. İş disiplini görevidir bu görev. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu görevden sözettiğimiz zaman, evrensel bir anlam ve önem taşıyan bu göreve ilk olarak canla başla girişenlerin, maden işçileri sendikası merkez komitesi ve Rusya sendikalar konseyi gibi en önemli örgütleriyle birlikte sendikaların ta kendileri olduğunu, milyonlarca emekçiyi biraraya getiren en büyük sendikaların ta kendileri olduklarını hoşnutlukla kabul etmek ve belirtmek zorundayız. Bunu anlamak için küçük kısmi başarısızlıkları, eğer her biri ayrı ayrı düşünülürse, üstesinden gelinmez gibi görünen şaşırtıcı güçlükleri bir yana bırakmak gerekir. Olup bitenleri yukardan görmek ve toplumsal kuruluşların tarihsel ardışıklığını düşünmek gerekir. Bu bakış açısı, giriştiğimiz görevin olağanüstü genişliğini, o zamana kadar 1861[139] öncesi serflik Rusyası'ndaki bir avuç bü-

yük toprak sahibinin, tüm ülke ölçüsündeki ilişki ve disiplini sağlamaya dikkat ederek, tek başına çözdüğü ve kendi ayrıcalığı olarak düşündüğü bir görevi, bu kez emekçi ve sömürülen yığınların kişiliğinde, toplumun en ileri temsilcisinin kendi öz girişimiyle kendi üzerine alması olgusunun engin anlam ve önemini açıkça ortaya koyar.

Feodal büyük toprak sahiplerinin bu disiplini, zulüm yoluyla, angaryalar yoluyla ve halk çoğunluğuna görülmemiş acılar çektiren bir zindan rejimiyle nasıl kurduğunu biliyoruz. Serflikten burjuva iktisadına bu geçişi anımsayın. Aranızdan çoğunuzun buna olanak bulamamasına rağmen gözlemlediğiniz ve daha eski kuşaklardan öğrendiğiniz gibi, 1861'den sonra yeni burjuva iktisadına bu geçiş, eski feodal sopa disiplininden, yani en saçma, en utanmaz ve en kaba baskı ve zorlamalarla dayatılan disiplinden burjuva disiplinine, açlık disiplinine, gerçekte kapitalist kölelik disiplini olan ve özgür işverme disiplini denilen disipline bu geçiş, tarihsel olarak kolay gibi göründü. İnsanlık bir sömürücüden bir başka sömürücüye geçtiği için, halk emeğinin bir açgözlüler ve sömürücüler azınlığı, yerini halk emeğinin bir başka açgözlüler ve bir başka sömürücüler azınlığına bıraktığı için, büyük toprak sahipleri yerlerini kapitalistlere bıraktıkları için, bir azınlığın yerine bir başka azınlığın geçmesi nedeniyle emekçi ve sömürülen geniş yığınlar ezilmiş olarak kaldıkları için, bu böyle göründü. Ve hatta bu bir sömürücüler disiplini yerine bir başka sömürücüler disiplininin geçmesi bile yıllarca, hatta on yıllarca süren çabalara maloldu ve yıllarca, hatta on yıllarca süren bir geçiş dönemi gerektirdi. Bu dönem boyunca eski feodal toprak sahipleri, çok büyük bir içtenlikle her şeyin kötüye gittiğini, serflik olmaksızın bir iktisadi yürütmenin olanaksız olduğunu düşünüyor, yeni kapitalist patron, her adımda güçlüklerle karşılaşıyor ve işletmesinden soğuyordu; bu geçişin güçlüklerinin maddi belirtisini, somut kanıtlarından birini de, Rusya'nın o zaman makineleri, en iyi makineleri yabancı ülkelerden alması ve bu makineleri kullanmasını bilen hiçbir işçi ve hiçbir yöneticinin bulunmaması oluşturuyordu. Ve Rusya'nın her yanında, en iyi makinelerin kullanılmadan kaldığı görülebiliyordu; eski serflik disiplininden yeni burjuva kapitalist disipline geçmek, o denli güçtü.

Ve eğer siz olup bitenleri böyle görürseniz yoldaşlar, görevleri ürkü yaratmak, şaşkınlık uyandırmak, emekçilerin cesaretini tamamen kırmak ve ortaklaşa yapıtlarını umutsuz olarak göstermek olan bu adamlar, bu sınıflar, bu burjuvazi, bu burjuvazi yardakçıları tarafından; her özel disiplinsizlik ve soysuzlaşma durumunu değerlendiren ve dağınıklık olmaksızın, disipline aykırı davran-

maksızın, yığın yeni bir disiplin hazırlarken geçilmesi gereken üzücü deneyimlerden geçmeksizin sanki dünyada, sanki tarihte gerçekten büyük bir tek devrim olmuş gibi, devrimi toprağa gömmek için bunları bahane olarak alan bu adamlar tarafından şaşırtılmanıza olanak vermezsiniz. Yeni bir disiplinin, bir iş disiplininin, bir yardımlaşma ve yoldaşlık disiplininin, bir sovyet disiplininin gerçekte milyonlarca emekçi ve sömürülen insan tarafından hazırlandığı bu tarihsel evreye ilk kez erişildiğini unutmamalıyız. Bu alanda hızlı başarılar kazanacağımızı ileri sürmüyor, buna bel bağlamıyoruz. Bu girişimin tüm bir tarihsel dönem gerektireceğini biliyoruz. Başlatmış bulunduğumuz tarihsel dönem, henüz burjuva bir ülkede kapitalist toplum disiplinine son verdiğimiz, onu ortadan kaldırdığımız ve istisnasız bütün bilinçli işçiler ve bütün emekçi köylülerin tüm olanaklarıyla bu ortadan kaldırmaya katkıda bulunduklarını görmekten gurur duyduğumuz ve yığınların, emekçilerin sömürücü ve köleliği üzerine kurulu bu disiplin yerine, yukardan gelen bir buyruk uyarınca değil, kendi öz deneyimlerine bağlı olarak, yeni ortaklaşa çalışma disiplinini, tüm Rusya'nın, onlarca ve yüzlerce milyon nüfusu olan bir ülkenin örgütlü ve birleşmiş işçi ve emekçi köylülerinin disiplinini geçirmeleri gerektiği olgusunun bilincine, kendi öz girişimleriyle ve özgürce vardıklarının görüldüğü dönemdir. Çok güç bir görevdir bu, ama verimli bir görevdir de, çünkü gömeceğimiz kapitalist toplumun tabutuna son çiviyi, ancak bu görevi pratik olarak yerine getirdiğimizde çakacağız. (*Alkışlar.*)

27 Mayıs 1918'de *Petrogradskaya Pravda*, n° 108'de (akşam baskısı), 28 Mayıs 1918'de *Pravda*, n° 104 ve *İzvestiya*, n° 106'da, *Rusya Ulusal İktisat Konseyleri I. Kongresi Çalışmaları. Stenografik Özet* (Moskova) adlı kitapta yayınlanan basın özetleri.

"ULUSALLAŞTIRILAN İŞLETMELERİN YÖNETİM YÖNETMELİĞİ" TASARISINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Komünizm, tüm ülkedeki büyük üretimin azami merkezileştirilmesini gerektirir ve içerir. Bu nedenle merkezî yönetimin belli bir sektördeki bütün işletmeleri doğrudan doğruya kendine bağlamak hakkını mutlaka sağlaması gerekir. Bölgesel merkezler kendi yetkilerini, üretimin tümüyle ilgili talimatlar ve merkezin kararları uyarınca, somut yerel koşullara, vb. göre saptarlar.

Merkezî yönetimi, tüm ülke çapında belli bir sektördeki bütün işletmeleri doğrudan doğruya kendine bağlamak hakkından yoksun bırakmak demek, komisyon tasarısından da anlaşılabileceği gibi, hiçbir zaman komünizm anlamına değil, ancak bölgesel anarko-sendikalizm anlamına gelirdi.

Elyazmasının tıpkısıdır.
2 Haziran 1918'de yazıldı.
İlk kez 1959'da *Lenin Derlemesi*
c. XXXVI içinde yayınlandı.

AMERİKAN İŞÇİLERİNE MEKTUP[140]

[PARÇA]

Satılık burjuva basın, devrimimiz tarafından işlenen her yanlışı davul zurna çalarak ilan edebilir. Yanlışlarımız bizi korkutmuyor. Devrim başladı diye, insanlar yanılmaz kutsal kişiler durumuna gelmedi. Yüzyıllar boyunca ezilen, alıklaştırılan, zorla sefalet, cehalet, barbarlık kıskacı içinde tutulan emekçi sınıflar, yanlışlıklar yapmadan devrim yapamazlar. Ve daha önce de söyleme olanağını bulduğum gibi, burjuva toplumun cesedi bir tabut içine konulup gömülemez. Devrilen kapitalizm, havaya mikroplarını bulaştırarak, yaşamımızı zehirleyerek, aramızda çürür, dağılır; eskimiş, çürümüş, ölmüş olan şey, yeni, taze, genç, canlı olan her şeye binlerce bağla tebelleş olur.

Bizim tarafımızdan yapılan ve burjuvazi ile uşaklarının (menşeviklerimiz ve sağ sosyalist-devrimcilerimiz dahil) her yerde davul zurna çalarak ilan edecekleri her yüz yanlışlık başına on bin küçük ve kahramanca iş; basit, gölgede kalmış, bir işçi mahallesi ya da uzak bir köyün günlük yaşamına karışmış ve başarılarının her birini davul zurna çalarak ilan etme alışkanlığı (ve olanağı) olmayan insanlar tarafından yapılmış oldukları için büyük ve kahramanca iş düşer.

Ama —böyle bir varsayımın yanlış olacağını bilmeme karşın— eğer bunun tersi olsaydı, eğer yüz doğru iş başına on bin yanlışlık düşseydi bile, devrimimiz gene de büyük ve yenilmez olurdu —*ve Tarih karşısında öyle olacaktır*—, çünkü *ilk kez olarak* bir azınlık değil, yalnızca zenginler, yalnızca eğitim görmüş katmanlar değil, ama gerçek yığın, engin emekçiler çoğunluğu *kendi başına* yeni bir yaşam kurmakta, *kendi öz deneyimine dayanarak*, son derece çetin

sosyalist örgütlenme sorunlarını çözmektedir.

Bu çalışmadaki, yani on milyonlarca basit işçi ve köylünün, tüm yaşamlarını değiştirmek amacıyla en özenli ve en içten bir biçimde yerine getirdikleri bu çalışmadaki her yanlışlık, bu yanlışlıkların her biri, sömürücü azınlığın emekçileri aldatma ve sömürme sanatıyla sağlanan binlerce ve milyonlarca "yanılgıya düşmez" başarısına değer. Çünkü işçiler ve köylüler, yeni bir yaşam kurmayı, kapitalistlerden *vazgeçmeyi*, ancak bu yanlışlar *pahasına öğrenecekler*, sosyalizmin zaferine giden yolu, binlerce engel arasından, ancak böyle açacaklardır.

25-26 Ekim (eski takvim) 1917 gecesinde, toprağın tüm özel mülkiyetini bir anda kaldıran ve şimdi bir aydan öbürüne çok büyük güçlüklere rağmen ve kendi yanlışlarını kendileri düzelterek, iktisadi yaşamın yeni koşullarını örgütleme, kulaklara karşı savaşma, toprağı (para babalarına değil) *emekçilere* verme, büyük *komünist* tarıma geçme yolundaki o son derece çetin görevi pratik olarak başarıyla yürüten köylülerimiz, devrimci çalışmalarında yanlışlıklar yapıyorlar.

Birkaç aylık bir süre içinde, hemen her önemli fabrika ve işyerini ulusallaştıran ve her gün çetin bir çabayla, koca koca sanayilerin kendileri için yeni bir şey olan yönetimini öğrenen, görenek, küçük-burjuva zihniyet ve bencilliğin korkunç direncinin üstesinden gelerek, ulusallaştırılmış işletmeleri çalıştıran, *yeni* toplumsal ilişkilerin, *yeni* bir iş disiplininin, işçi sendikalarının kendi üyeleri üzerinde *yeni* bir yetkesinin temelini taş taş atan işçilerimiz, devrimci çalışmalarını yerine getirirken yanlışlıklar yapıyorlar.

Yığınların güçlü atılımıyla, daha 1905'te kurulan sovyetlerimiz, devrimci çalışmalarını yerine getirirken yanlışlıklar yapıyorlar. İşçi ve köylü sovyetleri, yeni *tip* bir devlet, yeni ve üstün *tipte* bir demokrasi oluşturuyorlar; proletarya diktatörlüğünün büründüğü bir biçim, devleti burjuvazi *olmaksızın* ve burjuvaziye *karşı* yönetmenin bir aracıdır bu sovyetler. İlk kez olarak bu sovyetlerde, yığınların hizmetine, emekçilerin hizmetine giren demokrasi, bütün burjuva cumhuriyetlerde, hatta en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile olduğu gibi, zenginler için bir demokrasi olmaktan çıkmıştır. İlk kez olarak halk yığınları, yüz milyonluk bir insan çerçevesinde yerine getirilmedikçe sosyalizmin sözkonusu *edilemeyeceği* bir göreve, proleterler ve yarı-proleterler diktatörlüğünün kurulmasına girişiyor.

Bilgiçler ya da burjuva demokratik veya parlamenter önyargılarla tıka basa ve iflah olmaz bir biçimde dolu olan herkes, sovyetlerimiz karşısında şaşkın, örneğin tek dereceli seçimlerin yokluğu-

na itiraz ederek kafalarını sallıyorlarsa, ne önemi var? 1914-1918'in büyük sarsıntıları boyunca ne herhangi bir şey öğrendi, ne de herhangi bir şey unuttu bu adamlar. Emekçiler bakımından proletarya diktatörlüğü ve yeni bir demokrasinin —iç savaş ve yığınların siyasete en geniş katılımının— birliği, böyle bir birlik bir çırpıda gerçekleşmez ve görenekçi bir parlamenter demokratizmin cılkı çıkmış biçimleriyle bağdaşmaz. Sovyetler cumhuriyeti bizim karşımıza yeni bir dünya, sosyalizm dünyası olarak çıkıyor. Bundan ötürü bu dünya, eğer hiç de Jüpiter'in başından çıkan Minerva gibi bir anda, dört başı mamur bir biçimde doğmuyorsa, bunda şaşacak hiçbir şey yok.

Eski burjuva demokratik anayasaların, örneğin biçimsel eşitlik ve toplanma hakkını kapsamalarına karşın, bizim proleter ve köylü sovyet anayasamız, salt biçimsel bir eşitlik ikiyüzlülüğünü kabul etmiyor. Burjuva cumhuriyetçiler tahtları devirirlerken, krallar ile cumhuriyetçilerin biçimsel eşitliğini kendilerine hiç de tasa etmiyorlardı. Burjuvaziyi devirmek sözkonusu olduğu zaman, burjuvazi için biçimsel eşitliği yalnızca hainler ya da alıklar isteyebilir.

En iyi binaların hepsi burjuvazinin tekelinde olduğu zaman, "toplanma özgürlüğü" işçiler ve köylüler için bir bakır mangır bile etmez. Bizim sovyetlerimiz, kentte ve kırda, bütün güzel binaları zenginlerin *elinden aldı* ve *hepsini* işçilere ve köylülere *vererek*, *kendi* birliklerinin merkezi durumuna getirmelerini ve toplantılarını oralarda düzenlemelerini sağladı. *Bizim* toplantı özgürlüğümüz işte bu — ama emekçiler için! Bizim Sovyet anayasamızın, bizim sosyalist anayasamızın varlık nedeni ve özü, işte bu!

Bu nedenle biz, Sovyetler Cumhuriyetimizin üzerine hâlâ çöken felaketler ne kadar büyük olursa olsun, *onun yenilmez olduğuna* hepimiz inanıyoruz.

20 Ağustos 1918
N. Lenin

Pravda, n° 178, 22 Ağustos 1918

6 KASIM 1918'DE İŞÇİ, KÖYLÜ, KAZAK VE KIZILORDU ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİ RUSYA IV. OLAĞANÜSTÜ KONGRESİNDE DEVRİMİN YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE YAPILAN KONUŞMA

[PARÇA]

... Öte yandan, sovyetler örgütlenmesinin ilk adımlarından sonra, Sverdlov yoldaşın kongreyi açarken haklı olarak belirttiği gibi, Rusya'da sovyetler örgütlenmesinin sağlam olarak yerleşmediği ve tüm emekçilerle tüm ezilenlerin uzun savaşım deneyimi üzerinde hazırlanan sovyet anayasasının tamamlayıcı bir parçası durumuna gelmediği en uzak bir köşe bile kalmadı.

Ezilen yığınlarda yalnız tiksinti değil, bıkkınlık, korkunç bir bezginlik, bir bitkinlik de bırakan ve böylece devrimin en güç, en zahmetli dönemine yol açan o dört savaş yılından sonra, kendimizi savunacak hiçbir gücümüz yokken, Alman ve Avusturya emperyalizminin darbelerine karşı savunmasız bir durumdayken, kendimizi savunamazken, bugün güçlü bir kızılordumuz var. Son olarak ve en önemlisi de, Ekimde ve bu yılın başında çok acısını çektiğimiz uluslararası yalnızlıktan kurtulduk. Bizim tek, ama sağlam müttefikimiz, yani tüm ülkelerin emekçi ve ezilenleri, sonunda ayaklandı. Batı Avrupa proletaryasının, emperyalist savaşa karşı seslerini cesurca, kahramanca yükseltme girişimlerinin cezasını uzun zindan aylarıyla ödeyen önderlerinin özgürlüklerine kavuştuklarını görüyoruz. Çünkü Berlin'de ve Viyana'da, günden güne değil, saatten saate büyüyen işçi devrimi, onları zorla serbest bıraktırdı.[141] Tek başımıza kalacak yerde, uluslararası müttefiklerimizle el ele, omuz omuzayız. Bu yol üzerinde kısa bir mola vermekte, bu geçiş dönemi üzerinde bir süre durmakta sakınca görmüyorum.

Yoldaşlar, başlangıçtaki sloganımız işçi denetimiydi. Kerenski hükümetinin bütün vaatlerine rağmen sermayenin, ülke üretimini baltalamayı sürdürerek, ülkeyi gitgide daha çok yıkıma uğrattığını

söylüyorduk. Bugün görüyoruz ki felakete doğru gidiliyordu ve her sosyalist işçi hükümeti için zorunlu ilk önlemin de işçi denetimi olması gerekir. Kararname çıkararak bütün sanayimizde hemen sosyalizmi ilan etmedik, çünkü sosyalizm, ancak işçi sınıfı yönetmesini öğrendiği ve işçi yığınları otoritelerini güçlendirdikleri gün kurulup sağlamlaşabilir. Bunlar olmadıkça sosyalizm, sofuca bir dilekten ibaret kalır. Bu nedenle biz, işçi yönetiminin çelişik, yetkinlikten uzak bir önlem olmakla birlikte, işçilerin sömürücülere karşı, sömürücülerden arındırılmış engin bir ülkedeki görkemli sınai kuruluş görevine kendi başlarına girişmelerinin zorunlu olduğunu bildiğimiz için, işçi yönetimini kurduk ve yoldaşlar, bu işte doğrudan doğruya ve hatta dolaylı olarak yer alan herkes, eski kapitalist rejimin tüm baskı ve tüm kan dökücülüğünü bilen herkes, çok şey öğrendi. Az şey elde ettiğimizi biliyoruz. İşçi sınıfının karşısına sayısız güçlük ve engelin dikildiği en geri ve çok çekmiş ülkelerden birindeki işçi sınıfının, sanayiyi yönetmesini öğrenebilmek için uzun bir zamana gereksinimi olduğunu biliyoruz. Bizce en önemli ve en değerli olan şey, işçilerin bu yönetimi kendi ellerine alması ve en önemli sanayi kollarında dağınık, bölük pörçük, zanaatsal ve eksik kalacak işçi denetiminin tüm ülke çapında yerini sanayideki işçi yönetimine bırakmasıdır.

Sendikaların durumu değişti. Sendikaların büyük görevi şimdi, tüm yönetim komitelerine, tüm merkez organlarına ve tüm yeni örgütlere kendi temsilcilerini sokmaktır. Bu komitelere, bu organlara ve bu örgütlere kapitalizmden yıkıma uğramış, bilinçli olarak baltalanmış ve daha baştan beri insanlık tarafından biriktirilen bilim hazinelerinin ürünü olan bilgilerinden, yığınların sömürücülerden arındırılmış, toplumsal ve ulusal bir iktisat kurmalarına yardımcı olmak için değil, sosyalizm davasını baltalamak için yararlanmak isteyen aydınların yardımına başvurulmadan etkinliğe geçirilen bir sanayi miras kalmıştır. Bu türlü aydınlar bilgiyi, olmayacak engeller çıkarmak, hiç de hazır olmamakla birlikte bu yönetim işine canla başla girişen işçilerin işini güçleştirmek için kullanmak istiyorlardı. Ancak, en önemli engelin aşıldığını söyleyebiliriz. Olağanüstü bir güçlükle aşıldı bu engel. Burjuvazinin çevresinde dönen öğelerin giriştiği baltalama bastırıldı. Çok büyük engellere rağmen işçiler, sosyalizmin temellerini atan bu kesin adımı atmak başarısını gösterdi. Hiçbir abartmada bulunmuyor ve doğruyu söylemekten çekinmiyoruz. Evet, eğer erişilecek erek göz önünde tutulursa, yaptıklarımız azdır, ama temellerinin sağlamlaşması açısından bakılırsa, çok şey yaptığımız görülür. Sosyalizmden ve geniş yığınlar içinde sosyalizmin temellerinin bilinçli olarak kurulduğundan sözedildiği

zaman, bu sözden yığınların broşürler alıp okuduklarını anlamamak gerekir; hayır, bu konudaki bilinç, yığınların olağanüstü güçlükteki bir işe özel bir cesaretle, kendi elleriyle, binlerce yanılgıya düşerek girişmeleri ve bugün çalışır duruma getirilen ve sağlam temellere dayanan sanayinin yönetiminin örgütlenmesinde onları pişiren ve yetiştiren bu yanılgıların her birinin acısını çekmeleri anlamına gelir. Yığınların çalışması başarıyla sonuçlandı. Bundan sonra bu iş, aynı biçimde yürütülmeyecek. Şimdi sosyalizmi kendi elleriyle kurduklarını, sosyalizmin temellerini kendi elleriyle attıklarını ve ülke içinde hiçbir gücün bu işi sonuna kadar götürmelerini engellemeyeceğini yalnız önderler ve öncü işçiler değil, tüm işçi yığını, gerçekten en geniş katmanlar biliyor.

Sanayide her ne kadar çok büyük güçlüklerle karşılaştık, her ne kadar işçi denetiminden işçi yönetimine geçen ve gerçeklikte kısa olmakla birlikte, çok kimseye uzun gibi görünen bir yolu aşmak zorunda kaldıksa da, daha geri bir durumda olan kırda yerine getirmemiz gereken hazırlık çalışması çok daha güçtü. Kırdaki yaşamı bilen, köylü yığınlarla ilişkisi olan herkes, kentlerdeki Ekim Devriminin kırlar bakımından ancak 1918 yaz ve sonbaharında gerçek bir Ekim Devrimi durumuna geldiğini söyleyecektir. Ve bu konuda yoldaşlar, Petrograd proletaryası ve Petrograd garnizonu askerleri iktidara el koyarken, kırda sosyalizmi kurmak için büyük güçlüklerle karşılaşılacağını, daha yavaş davranmak gerektiğini, toprağın kolektif işlenmesini kararnameler, yasalar yardımıyla gerçekleştirmeye girişmenin çok büyük bir alıklık anlamına geleceğini, toprağın kolektif işlenmesine ancak çok küçük bir sayıdaki bilinçli köylünün razı olacağını, ama büyük çoğunluğun buna hazır olmadığını çok iyi biliyorlardı. Ve bu nedenle biz, devrimin gelişme çıkarları bakımından kesinlikle zorunlu olanı yapmakla, yani yığınların gelişiminden önce davranmamak ve onların kendi deneyimlerinden, kendi savaşımlarından, ileriye doğru bir hareketin doğmasını beklemekle yetindik. Ekimde köylülerin, yüzlerce yıllık düşmanı olan feodal toprak sahibini, toprak senyörünü ortadan kaldırmakla yetindik. Köylülerin genel savaşımıydı bu. Köylülük içinde o zaman proletarya, köylülüğün en yoksul bölümü olan yarıproletarya ve burjuvazi arasında ayrım yoktu. Biz sosyalistler biliyoruz ki bu savaşım olmadıkça sosyalizm de olmaz; ancak bizim bunu bilmemizin yeterli olmadığını, bu bilginin propaganda yoluyla değil, ama milyonlarca insanın kendi kişisel deneyimiyle bu milyonlarca insan arasında yayılmasının zorunlu olduğunu da biliyoruz. Ve bu nedenle biz, devrimi tüm köylülüğün ancak topraktan eşitçi yararlanma ilkelerine dayanan bir devrim olarak tasarladığı

bir sırada, 26 Ekim 1917 kararnamemizle, toprak üzerindeki köylü kararnamesini[142] temel olarak aldığımızı açıkça ilan ettik.

Biz bu vekalet belgesinin kendi görüşlerimize uymadığını, komünizmden uzak olduğunu açıkça söyledik,. ancak yalnız kendi programımıza uygun düşen şeyi, köylülerin görüşlerine uygun düşmeyen şeyi de köylülüğe zorla kabul ettirmedik. Devrimin gelişmesinin köylüleri de bizim konularımıza yönelteceğine inanarak, onlarla birlikte yürüyeceğimizi açıkladık ve bu durum, bugün gördüğümüz köylü hareketine yol açtı. Toprak reformu, toprağın bu toplumsallaştırılmasıyla başladı. Bu toplumsallaştırmanın bizim görüşlerimize uymadığını açıkça söylemekle birlikte, büyük bir çoğunluğun topraktan eşitlikçi yararlanma düşüncesini bildiğimiz ve bu çoğunluğa hiçbir şeyi zorla kabul ettirmek istemediğimiz için, köylülüğün bu aşamayı kendiliğinden aşmasını ve daha ileriye gitmesini bekleyerek, topraktan eşitlikçi yararlanma yönünde oy verdik. Beklentimiz başarıyla sonuçlandı ve güçlerimizi hazırlamasını başardık.

O sırada kabul ettiğimiz yasa, genel demokratik ilkelere, kulakla, yani zengin köylüyle yoksul köylüyü birleştiren toprak sahibi düşmanlığına, hiç kuşku yok ki eski krallık yönetimine karşı çıkan devrimci bir düşünce olan genel eşitlik düşüncesine dayanıyor. Bu yasadan sonra biz, köylülük içinde bir farklılaşmadan geçmek zorundaydık. Toprağın toplumsallaştırılması yasasını, ortak bir anlaşmayla yayınladık. Bu yasa, hem bizim tarafımızdan, hem de bolşeviklerin görüşlerini paylaşmayan kimseler tarafından oybirliğiyle benimsendi. Toprağa kimin sahip olması gerektiği sorununun çözümü konusu ortaya çıkınca biz, başta gelen yeri tarım komünlerine verdik. Böylece tarımın sosyalist ilkelere göre gelişmesinin yollarını açarken, Ekim 1917'de tarımın bu yola girebilecek bir durumda olmadığını çok iyi biliyorduk. Hazırlık çalışmamız sayesinde, henüz en demokratik cumhuriyetçi devletlerin hiçbirinin atamadığı kadar büyük bir tarihsel önem taşıyan bir dev adımı attık. Bu yaz boyunca bu adım, hatta en uzak Rus köylerinde bile, tüm köylülük yığını tarafından atıldı. İaşe durumu bozulup aç kalınacak bir durumla karşılaşınca; geçmişin mirası ve dört yıllık kahrolası savaş nedeniyle, buğday bakımından en zengin bölge karşıdevrim ve iç savaş tarafından elimizden alınınca, bu durum doruk noktasına varıp da açlık kentleri tehdit etmeye başlayınca, işte o zaman iktidarımızın tek, en sadık ve en sağlam siperi olan kentlerin ve sanayi merkezlerinin işçi öncüsü, saflarını daha da sıkılaştırarak kırlara gitti. İşçilerin kırlara, işçileri ve köylüleri silahlı bir savaşımda karşı karşıya getirmek için gittiklerini söyleyen kimseler, karaçalıcı kimselerdir. Bu kara çalma, olaylar tarafından ya-

lanlandı. İşçiler kırın sömürücü öğelerine, halk açlıktan ölürken buğday karaborsası yaparak inanılmaz servetler toplayan kulaklara karşılık vermek için yürüyüşe geçti. Kırlardaki nüfusun çoğunluğunu oluşturan yoksul emekçilere yardım etmeye gitti. Ve Temmuz bunalımı, kulak ayaklanmaları dalgası tüm Rusya'ya sel gibi yayıldığı zaman, işçilerin boş yere müdahalede bulunmadığını, kardeşçe bir el uzattığını, bu hazırlık çalışmasının yığının kazanılmasına yol açtığını açıkça ortaya koydu. Temmuz bunalımı, kırlardaki sömürülen emekçi öğelerin, kentler proletaryasıyla yan yana, genel bir ayaklanmasıyla sonuçlandı. Bugün Zinovyev yoldaş bana telefon ederek, Petrograd'daki yoksul köylü komiteleri bölge kongresinde 18.000 delegenin bir araya geldiğini ve kongrede olağanüstü bir coşkunluk ve etkinliğin hüküm sürdüğünü bildirdi.[143]

Rusya'da gelişen olaylar daha somut bir biçime büründüğü ölçüde, yoksul köylüler bir kez ayaklandıktan sonra, kulaklara karşı kendi savaşım deneyimlerini yaptılar ve kentlerin iaşesini sağlamak, kırın yaşamını sürdürebilmesi bakımından zorunlu olan meta mübadelesini yeniden canlandırmak için kırsal burjuvaziyle, kulaklarla birlikte hareket edilmemesi gerektiğini gördüler. Ayrı ayrı örgütlenmek gerekiyordu. Ve böylece kırdaki sosyalist devrimin ilk evresini, temel bir evreyi aştık. Ekimde bunu yapamazdık. Yığınlara hangi uğrakta gidebileceğimizi kavradık ve şu anda sağladığımız sonuç da şu: Kırda sosyalist devrim başladı ve parababalarıyla kulakların, ancak olayların gidişini kavrayamadıkları yerlerde buğday karaborsası yapmaya kalkıştıklarının bilinmediği bir tek uzak köşe kalmadı. Ve işte kırsal işletme ve yoksul köylüler, önderleri olan kent işçileri çevresindeki saflarını sıklaştırarak, gerçekten sosyalist bir kuruluşa ancak bugün sağlam ve kesin bir temel sağlıyor. Köylerdeki sosyalist kuruluş, ancak bugün başlayacak. Toprağın kolektif işlenmesini geniş ölçüde ve yöntemli olarak örgütlemeye, gerici ve bilgisiz bir nitelik taşıyan eski yönetim çerçevesinde, basit ve kolay anlaşılır insan kültürünün bile olanaksız olduğunu çok iyi bildiği için bilgiden, bilim ve teknikten yararlanmaya çalışan sovyetler ve işletmeler ancak bugün kuruluyor. Bu alandaki çalışma, sanayideki çalışmadan daha güç. Yerel komite ve sovyetlerimiz birçok yanlışlık yapıyor. Ama bu yanlışlıkları da bir ders oluşturuyor. Kuruluş çalışması karşısında bilinçli bir tavır takınan yığınların yaptığı yanlışlıklardan korkmuyoruz; çünkü kişisel deneyim ve kişisel etkinlikten başka hiçbir şeye bel bağlamıyoruz.

9 Kasım 1918'de *Pravda*, n° 242'de ve
İzvestiya, n° 244'te yayınlanan basın özeti.
Tam olarak ilk kez 1919'da *Rusya Sovyetleri Altıncı Olağanüstü Kongresi. Stenografik Tutanak* başlıklı kitapta yayınlandı.

PROLETARYA DEVRİMİ VE DÖNEK KAUTSKY[144]
[PARÇA]

BURJUVA DEMOKRASİ VE PROLETER DEMOKRASİ

... Devlet örgütünü alın. Kautsky bu konuda, "ayrıntılar"la ilgileniyor, Sovyet anayasasında seçimlerin "dolaylı" olduklarını, tek dereceli olmadıklarını saptamaya değin gidiyorsa da, sorunun özünü göremiyor. Devlet aygıtının, devlet makinesinin *sınıfsal* özelliğini dikkate almıyor. Burjuva demokraside kapitalistler, "saf" demokrasi ne kadar gelişmişse o kadar ustalıklı ve etkili binbir kurnazlıkla, halk yığınlarını ülke yönetimine katılmaktan; toplantı ve basın özgürlüğünden, vb. *uzaklaştırırlar*. Sovyetler iktidarı yığınları, özellikle sömürülen yığınları, dünyada *ilk olarak* (tam tamına söylemek gerekirse ikinci olarak, çünkü aynı şeye Paris Komünü başlamıştı) yönetime *çağırdı*. Binlerce engel, emekçi yığınların burjuva parlamentoya katılmasını engeller (ve burjuva bir demokraside büyük sorunlar, *hiçbir zaman* burjuva parlamentoda çözülmez, borsa tarafından, bankalar tarafından bir çözüme bağlanırlar). Ve işçiler burjuva parlamentonun, kendileri için *yabancı* bir örgüt, burjuvazinin proleterleri bir *bastırma aracı*, düşman bir sınıfın, sömürücü bir azınlığın organı olduğunu çok güzel bilir ve sezer, görür ve kavrarlar.

Emekçi ve sömürülen yığınların kendi örgütleri olan sovyetler, onların devleti kendi başlarına örgütleme ve yönetme olanağını *sağladı*. Ancak emekçi ve sömürülenlerin öncülüğünü yapan kentler proletaryası, bu durumda büyük işletmeler içinde daha iyi birleşmiş olmak üstünlüğünden yararlandı; seçmek ve seçilenleri denetlemek bakımından, en çok onun olanağı vardı. Sovyet örgütlenmesi, tüm emekçi ve sömürülenlerin, kendi öncüleri olan proletar-

yanın çevresinde birleşmesini kendiliğinden *kolaylaştırdı*. Eski burjuva aygıt, —bürokrasi, servet, burjuva eğitim, etkili ilişkiler, vb. ayrıcalıkları (burjuva demokrasi ne kadar gelişirse, bu gerçek ayrıcalıklar o kadar çeşitlilik kazanır)—, bütün bunlar sovyetler yönetiminde ortadan kalktı. Basımevleri ve kağıt burjuvazinin elinden alındığı için, basın özgürlüğü bir ikiyüzlülük olmaktan çıktı. En iyi binalar, saraylar, konaklar, senyörlük köşkleri de eski sahiplerinin ellerinden alındı. Sovyet iktidarı bu binaların en iyi binlercesini bir anda sömürücülerin elinden aldı ve böylece yığınlar için toplanma hakkını *bir milyon kez* daha "demokratik" bir duruma getirdi. Bu hak olmadıkça, demokrasi bir aldatmaca olmaktan öteye gidemez. Yerel olmayan sovyetlere tek dereceli olmayan seçimler, yerel temsilcisini en kısa sürede geri almak ya da sovyetler genel kongresine en kısa sürede göndermek olanağına sahip olmanın büyük bir önem taşıdığı yoğun bir yaşantı döneminde, *tüm* aygıtı daha az masraflı, daha hareketli, işçiler ve köylüler için daha kolay erişilebilir bir duruma getirdi.

Proleter demokrasi, herhangi bir burjuva demokrasiden *bir milyon kez* daha demokratiktir; sovyetler iktidarı, burjuva cumhuriyetlerin en demokratiğinden bir milyon kez daha demokratiktir.

Bunları dikkate almamak için, bilinçli bir burjuva uşağı ya da tozlu burjuva kitapları ardında, yaşayan gerçekliği görmekte yeteneksiz, burjuva demokratik önyargılar iliklerine işlemiş ve bundan dolayı nesnel olarak bir burjuvazi uşağı durumuna gelmiş, siyasal bakımdan ölmüş bir adam olmak gerekirdi.

Bunları dikkate almamak için, sorunu *ezilen* sınıflar açısından *koymakta* yeteneksiz olmak gerekirdi.

En demokratik burjuva ülkeler arasında, dünyada *basit* işçinin, *sıradan* işçinin, sıradan *tarım ücretlisinin* ya da genel olarak kırsal yarı-proleterin (yani ezilen yığının, engin halk çoğunluğunun temsilcisinin), en iyi yerlerde toplantılar düzenlemek bakımından, düşüncelerini dile getirmek ve çıkarlarını savunmak amacıyla en büyük basımevlerine ve en iyi kağıt stoklarına sahip olmak bakımından, kendi sınıfından kimseleri devlet yönetimine getirmek bakımından, yaklaşık bir biçimde de olsa, Sovyet Rusya'daki kadar büyük bir *özgürlükten* yararlanabildiği bir tek ülke var mıdır?

Bay Kautsky'nin herhangi bir ülkedeki bin işçi ya da tarım ücretlisi arasında, kendisine gerekli bilgiler verildikten sonra, bu soruya verilecek yanıt konusunda duraksama gösterecek bir tek işçi ya da tarım ücretlisi bile bulabileceğine inanmak gülünç olurdu. Tüm dünya işçileri, burjuva gazetelerin dile getirmek zorunda kaldıkları hakikat kırıntılarını öğrenerek, Sovyetler Cumhuriyetine

karşı içgüdüsel bir yakınlık duyuyor. Çünkü tüm dünya işçileri onda, *proleter* demokrasiyi, zenginler için değil, *yoksullar için demokrasiyi* görüyor. Gerçekte her türlü burjuva demokrasi, hatta en iyisi bile, zenginler için bir demokrasidir.

Biz (ve devletimiz), burjuva memurlar, burjuva parlamenterler ve burjuva yargıçlar tarafından yönetiliyoruz. En demokratik olanları dahil, tüm burjuva ülkelerdeki ezilen sınıflardan onlarca ve yüzlerce milyon insanın yaşam deneyimiyle öğrendiği, her gün sezip algıladığı basit, açık ve söz götürmez hakikat, işte bu.

Oysa Rusya'da, bürokratik aygıt tamamen yıkıldı, ondan taş üstünde taş bırakılmadı, bütün eski yüksek görevliler kovuldu, burjuva parlamento dağıtıldı ve işçilerle köylülere *çok daha açık* bir temsil sağlandı; *onların* sovyetleri, memurların yerini aldı, ya da *onların* sovyetleri, memurların üstünde yer aldı; yargıçları, *onların* sovyetleri seçiyor. Sovyetler iktidarının, yani proletarya diktatörlüğünün bu biçiminin, en demokratik burjuva cumhuriyetten bir milyon kez daha demokratik olduğunun bütün ezilen sınıflar tarafından kabul edilmesi için, tek başına bu olgu yeter.

Her işçi için anlaşılabilir ve açık olan bu hakikati, Kautsky anlamıyor. Çünkü şu soruyu sormayı unutuyor: *Hangi sınıf için* demokrasi? "Saf" (yani sınıfsız ya da sınıflar-dışı mı?) demokrasi açısından akılyürütüyor. Bir Shylock gibi, ya "yarım kilo et", ya da hiçbir şey, diye tartışıyor. Tüm yurttaşların eşitliği yoksa, demokrasi de yok, diyor.

Çok bilen Kautsky'ye, "marksist" ve "sosyalist" Kautsky'ye, şu soruyu sormak zorundayız:

Sömüren ve sömürülen arasında eşitlik olabilir mi?

II. Enternasyonalin ideolojik önderinin bir kitabı konusunda böyle bir soru sormak zorunda kalınması, şaşılacak ve inanılmaz bir şeydir. Ama, mademki "başladık, artık vazgeçmek olmaz". Mademki Kautsky üzerine yazmaya giriştik, sömüren ve sömürülen arasında neden eşitlik olamayacağını bu çok bilen adama açıklamaya çalışalım.

Ekim 1918'de en geç 10 Kasım 1918'de yazıldı.
1918'de Moskova'da Kommunist Yayınları arasında
broşür biçiminde yayınlandı.

SOVYET KURUMLARININ YÖNETİMİ ÜZERİNE YÖNETMELİK TASARISI

1

Sovyet kurumlarındaki tüm yönetim sorunlarının tartışılması ve ortaklaşa çözümüyle birlikte, açık seçik ve anlaşılacak biçimde saptanan *belirli* görevlerin ve *pratik* işlerin *yerine getirilmesi* için herhangi bir sovyet görevinde çalışan kişilerin her birinin sorumluluğunun en açık tanımı da tartışılmalı ve ortak bir çözüme bağlanmalıdır.

Bu kuralın uygulanması, *kesin olarak zorunlu* bir duruma getirilmelidir; çünkü böyle bir kural uygulanmadıkça, gerçek bir denetim uygulamak ve her görev ve her iş için en uygun kişileri seçmek olanaksızdır.

Bu nedenle, istisnasız her sovyet kurul ve kurumu, vakit geçirmeden:

1. görev ve sorumlulukların bütün kurul üyeleri ve görevli kişiler arasındaki açık ve seçik dağılımı üzerinde bir karar almak ve
2. hangi nitelikte olursa olsun ve özellikle gereç ve ürünlerin çabuk ve uygun bir biçimde toplanma ve dağıtımıyla ilgili özel görevlerde çalışan kişilerin sorumluluğunu en tam bir açıklıkla belirlemekle sorumludur.

Bütün sovyet kurumları için zorunlu olan bu yönetmeliğin uygulanması, özellikle ulusal iktisat konseyleri ve yerel bucak ve kent yürütme komitelerinin iktisat bölümleri için zorunludur. Bu ulusal iktisat bölüm ve konseyleri, halkın gereksinim duyduğu *her* tür ürün ve *her* tür hammaddenin hızlı ve uygun bir biçimde toplanma görevini hemen belirli kişilere vermekle sorumludur.

Yürütme komiteleri, eyalet ve kent temsilcileri sovyetleri, vb. gibi bütün yönetici sovyet kurumları, merkezî iktidar ve yerel örgütler tarafından alınan kararların gerçek uygulanmasının etkili bir biçimde denetlenmesine daha da çok önem vermek için ve başka bir nitelik taşıyan çalışmanın elden geldiğince belli bir kurumun küçük bir sayıdaki üyesinden oluşan yardımcı komisyonlara havale edilebileceği bir biçimde, çalışmalarını hemen yeniden örgütlemekle sorumludur.

2

Bürokratik aksaklıklara karşı savaşım vermek ve suiistimalleri en çabuk bir biçimde ortaya çıkarmak ve sovyet kurumlarına sızabilecek namussuz memurları saptamak ve görevden uzaklaştırmak için aşağıdaki kurallar konmuştur:

Sovyet kurumlarının, hiçbir yazılı geçiş iznine gerek olmaksızın herkese açık olabilmesi için, halka açılış gün ve saatleriyle ilgili yönetmeliğin yalnız kuruluşun içinde değil, dışında da duvara asılıp ilan edilmesi gerekir. Ziyaretçileri karşılamanın zorunlu olarak, kuruluşa girişin hiçbir yazılı geçiş izni olmaksızın ve serbest olacak bir biçimde örgütlenmesi gerekir.

Her sovyet kurumunda, ziyaretçinin adının, isteğinin ne olduğunun ve gönderildiği hizmet bölümünün en kısa bir biçimde yazıldığı bir kayıt defteri açılacaktır.

Pazar ve tatil günleri için ziyaret saatleri saptanacaktır.

Devlet denetim memurlarının, halkın kabulü sırasında her yerde hazır bulunmak hakları vardır; bu memurların görevi, zaman zaman kayıt defterini denetlemek, denetimleri, kayıt defterinin ve ziyaretçiler tarafından doldurulan soru kağıtlarının incelenmesi üzerine bir tutanak düzenlemektir.

Çalışma, devlet denetim ve adalet komiserlikleri her yerde, tatil günlerinde bile açık kalacak ve halka hiçbir yazılı geçiş izni olmadan, parasız ve serbestçe kabul edileceği gün ve saatleri bildirecek danışma büroları açmakla yükümlüdür. Bu danışma büroları, yalnız sözlü ve yazılı olarak istenen bütün bilgileri vermekle değil, ayrıca okur yazar olmayan ve dileklerini açıkça yazamayan kimselerin dilekçelerini yazmakla da görevlidir. Hükümete katılmayan partiler dahil, sovyetlere kabul edilen *bütün* partilerin temsilcileriyle partisiz sendikalar ve partisiz aydın dernekleri delegelerinin bu danışma bürolarına kesin olarak katkıda bulunmalarını sağlamak gerekir.

Sovyetler cumhuriyetinin savunması, kaynaklarda en büyük tutumluluğun sağlanmasını ve halk emeğinin en üretken bir biçimde kullanılmasını gerektirir.

Bunun için, ilkin tüm sovyet kurumlarına ve daha sonraki bir genişleme bakımından istisnasız bütün işletme ve kurullara yönelik olarak, şu hususlar kararlaştırılmıştır.

1. Sovyet kurumlarının herhangi bir özerkliğe sahip olan her kesimi, 3 günlük bir süre içinde yerel yürütme komitesine (ve Moskova'da, ayrıca adalet halk komiserliğine) şu konularda kısa bilgiler vermek zorundadır: a) hizmet bölümü; b) kesimin adı; c) çalışmasının kısaca betimlenen niteliği; d) alt kesimlerin, uygulama servislerinin ve öteki alt bölümlerin sayısı ve dökümü; e) erkek ve kadın müstahdemlerin sayısı; f) yapılan işlerin hacmi (örneğin sayıları, yazışmanın önemi ve aynı nitelikteki öteki göstergelerle ortaya konabildiği ölçüde).

Yerel yürütme komitelerinin (ve Moskova'da adalet halk komiserliği ve merkez yürütme komitesi başkanlık divanıyla uyum içinde etkinlik gösteren temsilciler sovyeti yürütme komitesinin) şu sorumlulukları vardır: 1) Yukardaki kurala harfi harfine ve gereken zamanda uyulduğunu denetlemek için hemen önlemler almak; 2) Belirtilen bilgilerin verileceği günden başlayarak bir haftalık bir süre içinde, aynı ya da benzer bir işle uğraşan kesimlerin bir eşgüdüm, birleşme ve *kaynaşma* planını hazırlamak için hemen önlemler almak.

Yukarıda adı geçen kurumların bu görevin yerine getirilmesiyle görevlendirecekleri komisyonların, gerektiğinde öteki bölümlerin de katılmasıyla birlikte, içişleri, adalet, devlet denetimi ve çalışma bölümlerinin delegelerinden oluşmaları gerekir; bu komisyonlar *her hafta*, halk komiserleri konseyine ve merkez yürütme komitesi başkanlık divanına, aynı nitelikteki kesimlerin birleşmesi ve emek tasarrufu bakımından nelerin yapıldığı konusunda kısa raporlar sunmakla yükümlüdür.

2. Aynı türden merkezî, bölgesel, kent, eyalet ve ilçe hizmet kesim ya da bölümlerinin olduğu her kentte, bütün bu kurumlar arasında bir eşgüdüm kurmak ve kadroları azami derecede azaltmak için birleşmelerini sağlamak amacıyla, hemen yüksek kurumlara bağlı komisyonlar oluşturmak gerekir; bu durumda bu komisyonlar, açıklanan kurallara göre ve 1. maddede saptanan sürelere uyarak çalışır.

3. Bu aynı komisyonlar (madde 1 ve 2), aynı ilkeler üzerinde,

erkek emeği yerine azami derecede kadın emeği geçirmek ve orduya ya da orduya bağlı işlere veya bir büro çalışması değil, pratik nitelikte bir uygulama çalışması olan herhangi bir işe gönderilebilecek erkeklerin bir listesini düzenlemek için hızlı önlemler almakla yükümlüdür.

4. Bu aynı komisyonlar (madde 1 ve 2), Rusya Komünist Partisinin yerel örgütleriyle anlaştıktan sonra, en az iki yıldan beri partiye bağlı olan RKP üyelerinin yalnız yönetici ve sorumlu görevlerde çalışmasına ve elden geldiğince çok RKP üyesini başka işler için serbest bırakmak amacıyla öteki görevlerin partisiz kimselere ya da öteki parti üyelerine verilmesine yol açacak değişikliklere girişmekle de görevlidir.

12 Aralık 1918'de yazıldı.
İlk kez 1928'de *Lenin Derlemesi*'nin
VIII. cildinde yayınlandı.

BÜYÜK SORUNLARI AÇIKLAMAYA YARAYAN KÜÇÜK TABLO[145]

BİYEDNOTA[146] redaktörü Sosnovski yoldaş, bana dikkate değer bir kitap gönderdi. Olabildiğince çok işçi ve köylünün bu kitabı okuması gerek. Bu kitaptan sosyalist kuruluşun, canlı örnekler yardımıyla eşsiz bir biçimde açıklanan büyük sorunları üzerine çok ciddi derslerin çıkarılması gerek. Bu kitap yoldaş Aleksandr Todorski'nin, Ekim Devriminin yıldönümü dolayısıyla küçük Vesiyegonsk kentinde, bu ilçenin merkez yürütme komitesi tarafından yayınlanan *Tüfek ve Sabanla Bir Yıl* adlı kitabı.

Yazar, Vesiyegonsk ilçesindeki sovyetler iktidarının kuruluş çalışması yöneticilerinin bir yıllık etkinlik deneyimini, ilkin iç savaşı, yerel kulakların ayaklanmasını ve bu ayaklanmanın bastırılmasını, ardından "yaşamın gürültü patırtıdan uzak kuruluşu"nu betimliyor. Devrimin bu uzak ilçedeki gelişmesinin betimlenmesi, bu yazarın yapıtında öylesine yalın ve aynı zamanda öylesine canlı bir biçimde betimleniyor ki anlatmaya kalkmak onu güçsüzleştirmekten başka bir sonuç veremez. Bu kitabı en geniş ölçüde yaymak ve gerçek yaşamın ortasında, yığın içinde ve yığınla birlikte çalışan en büyük sayıdaki militanın kendi deneyimini betimlemeye başlamasını dilemek gerekiyor. Somut içerikleri bakımından en iyi, en doğru, en yalın, en zengin yüzlerce ya da hiç olmazsa onlarca betimlemenin yayınlanması, sosyalizm davasına tanınmış edebiyatçıların gazetelerde, dergilerde ve kitaplarında yayınlanan ve genellikle kağıtları arkasında kalarak yaşamı göremedikleri birçok yapıtından çok daha yararlı olurdu.

Yoldaş A. Todorski'nin bu anlatısından küçük bir örnek alacağım. Bu örnekte, "tecimsel işgücü"nün "işsiz" bırakılmaması ve "ça-

lışmaya başlatılması" sözkonusu edilmektedir.

... "Bunun için E. Efremov, A. Loginov ve N. Koglov adlı enerjik ve son derece yetenekli üç genç sanayici yürütme komitesine çağrıldı ve özgürlükten yoksunluk ve tüm mallarının zoralımı tehdidiyle onlara bir bıçkı fabrikası ve bir tabakhane (*box-calf*) kurdurularak, hemen bu işyerlerinin donatımına girişildi.

"Sovyetler iktidarı, sorumluların seçiminde yanılmamıştı ve sanayiciler, karşılarında "iki haftalığına geçici konuklar" değil, iktidarı sıkı sıkıya ellerine alan gerçek yöneticiler olduğunu hemen herkesten önce anladı.

"Bu durumu tamamen doğru bir biçimde anladıktan sonra sanayiciler, yürütme komitesinin talimatını var güçleriyle yerine getirmeye koyuldu ve bugün Vesiyegonsk'ta çoktan beri tam verimle çalışan, yerel nüfusun tüm gereksinimini karşılayan ve yapılmakta olan demiryolu için aldığı siparişleri yerine getiren bir bıçkı fabrikası var.

"Tabakhaneye gelince, yer şu anda düzenlendi ve bir motor, silindirler ve Moskova'dan gelen öteki makinelerin yerleştirilmesine başlandı ve en geç bir-buçuk iki ay içinde, Vesiyegonsk kendi *box-calf* fabrikasına sahip olacak.

"İki sovyet fabrikasının "sovyet olmayan" ellerle donatılması, bize düşman olan sınıfa karşı nasıl savaşılması gerektiğinin iyi bir örneğidir.

"Sömürücüleri cezalandırmamız, zarar veremez bir duruma getirmemiz ya da "acınacak duruma düşürmemiz", işin ancak yarısı. Görevimiz ancak, onları çalışma zorunda bıraktığımız ve onların eliyle yapılan işler aracılığıyla yeni yaşamı düzeltmeye ve sovyetler iktidarını güçlendirmeye yardımcı olduğumuz zaman başarıyla tamamlanacak."

Bu eşsiz ve son derece doğru akılyürütmeyi maden levhalara kazımak ve bütün ulusal iktisat konseylerinde, bütün iaşe örgütlerinde, bütün fabrikalarda, tarım kesimlerinde, vb. görünür bir yere çakmak gerekirdi. Çünkü Vesiyegonsk gibi gözden uzak bir yerdeki yoldaşların kavradığı şeyi, başkentler sovyetlerindeki militanlar genellikle anlamamakta inat ediyor. Kooperatiflerden sözedildiği zaman küçümsemeyle burun kıvıran ve görkemli ama alıkça bir biçimde, kooperatiflerde sovyet elleri olmadığını, burjuvaların, dükkancıların, menşeviklerin olduğunu, filanca yer ve falanca zamanda kooperatifçilerin, fonlarını beyaz muhafızlara yardım etmek için kullandığını, iaşe ve dağıtım aygıtının bizim sosyalist cumhuriyetimizde kendi ellerimizle, sovyet elleriyle kurulması gerektiğini ileri süren sovyetler yandaşı bir aydın ya da bir işçiyle, bir komünistle

karşılaşmak, ender bir olay değildir.

Böyle bir akılyürütme, doğruyla yalanın birbirine adamakıllı karışması ve komünizmin görevlerinin çok tehlikeli bir çarpıtılmasına yol açması anlamında, tipik bir akılyürütmedir. Komünizmin görevlerinin çarpıtılması, davamıza büyük bir zarar verir.

Evet, kooperatifler bir burjuva toplum aygıtıdır, bir "merkantilizm" ortamında doğan bu aygıt, yöneticileri burjuva siyaset ve burjuva dünya görüşü anlayışı içinde yetiştirmiş, bu nedenle de yüksek bir beyaz muhafızlar ya da beyaz muhafızların suç ortakları yüzdesi göstermiştir. Bu durum tartışma götürmez. Ancak kötü olan, tartışma götürmez bir doğrudan, basitleştirmeler ve üstünkörü bir uygulama yoluyla, alıkça sonuçlar çıkarmaktadır. Biz komünizmi, kapitalizm tarafından ortaya konan gereçlerden başka gereçlerle, burjuva bir çevrede gelişen ve bundan dolayı, —insan gerecinden bu kültürlü aygıtın bir parçası olarak sözedilebildiğine göre—, burjuva anlayıştan zorunlu olarak etkilenen bu kültürlü aygıttan başka bir şeyle kuramayız. Komünist toplumun kurulması bakımından bir güçlük oluşturmakla birlikte, kurulmasının olanaklı olmasını ve başarı kazanabilmesini de güvence altına alır bu durum. Marksizmi eski ütopik sosyalizmden ayıran şey, ütopik sosyalizmin yeni toplumu merkantil, soyguncu, iğrenç kapitalizmin doğurduğu insan gereciyle değil de, camlı tavan altında ya da özel seralarda yetiştirilen son derece erdemli insanlarla kurmak istemesiydi. Bu gülünç düşünce, bugün herkesin gözünde gülünç bir düşünce durumuna geldi ve herkes tarafından bırakıldı, ancak herkes bu düşünceye karşı çıkan marksist öğreti üzerinde düşünmek istemiyor ya da düşünmesini bilmiyor, yani komünizmin yüzlerce ve binlerce kölelik, serflik, kapitalizm ve bölünmüş küçük işletme yılıyla, piyasada güzel bir yercik kapmak, ürünlerine ya da emeğine en yüksek fiyatları koparmak için herkesin herkesle savaşıyla bozulmuş bir insan gereciyle nasıl kurulabileceğini (ve nasıl kurulması gerektiğini) düşünmek istemiyor ya da düşünmesini bilmiyor.

Kooperatifler gerçi burjuva bir aygıttır. Ama bundan *siyasal* güvene layık olmadıkları sonucu çıkarsa da, yönetme ve kurma ereğiyle kooperatiflerden yararlanmaktan vazgeçmek gerektiği sonucu kesinlikle çıkmaz. Siyasal güvensizliğin sonucu, *siyasal bakımdan* sorumlu görevleri sovyetlerin düşmanlarına verme olanaksızlığıdır. Bu güvensizlik, beyaz muhafızların etrafında dört dönen sınıf, katman ya da grup temsilcilerini, olağanüstü komisyonlar üyelerinin dikkatle denetlemesine yol açar. (Parantez içinde şunu da belirteyim ki bu konuda, deneyimli bir komünist ve en iyi komünistlerden biri olan Latsis yoldaşın, Kazan'da yayınladığı *Kızıl Te-*

rör adlı dergisinde yazdığı saçmalıklar gibi saçmalıklar savurmaya kadar gitmek hiç de zorunlu değil. Kızıl terörün, egemenliklerini yeni baştan kurmaya kalkışan sömürücülerin zorla bastırılması anlamına geldiğini söylemek isteyen Latsis yoldaş, bunun yerine, dergisinin 1. sayısının 2. sayfasında şöyle yazıyor: "Sovyete karşı silaha sarılarak mı, yoksa sözle mi isyan edildiği konusunda suçlama kanıtı aramayın (!!?) davada.")

Burjuva aygıt temsilcilerine karşı siyasal güvensizlik, haklı ve gereklidir. Yönetme ve kurma amacıyla burjuva aygıttan yararlanmayı kabul etmemek, komünizme en büyük zarar veren en büyük alıklıktır. Bir menşeviği siyasal yönetici ya da hatta siyasal danışman olarak tavsiye etmek isteyen biri, çok büyük bir hata işlemiş olur. Çünkü Rusya'daki devrimin tarihi, menşeviklerin (ve sosyalist-devrimcilerin) sosyalist değil, proletarya ve burjuvazi arasındaki sınıf savaşımının her tehlikeli şiddetlenmesinde *burjuvaziden* yana geçmeye yetenekli küçük-burjuva demokratlar olduğunu kesinlikle ortaya koydu. Ancak küçük-burjuva demokrasi, beklenmedik bir siyasal oluşum ya da herhangi bir istisna değil, kapitalizmin *kaçınılmaz* bir ürünüdür ve iktisadi bakımdan gerici bir nitelik taşıyan eski pre-kapitalist orta köylülük şimdi bu demokrasinin tek "müteahhidi" değildir. Büyük kapitalizm alanında gelişen kapitalist kültür kurumları olan kooperatifler bakımından da, aydınlar, vb. bakımından da durum aynıdır. Daha önce geri Rusya'da, Kolupaiyevler ve Razuvaiyeler[147] yanında, kültürlü menşevik, sosyalist-devrimci ve partisiz aydınları kendi hizmetlerinde kullanmasını bilen kapitalistler de ortaya çıkmıştı. Biz bu kapitalistlerden daha mı kafasız çıkacağız? Komünist Rusya'yı kurmak için biz bu "inşaat malzemesi"nden yararlanamayacak mıyız?

1918 sonunda ya da 1919 başında yazıldı.
İlk kez 7 Kasım 1926'da, *Pravda*, n° 258'de
yayınlandı.

BURJUVA DEMOKRASİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ ÜZERİNE 4 MART 1919'DA KOMÜNİST ENTERNASYONAL I. KONGRESİNDE SUNULAN TEZLER

[PARÇA]

14. PROLETARYA diktatörlüğü ile öteki sınıfların diktatörlüğü arasındaki ortak özellik, her diktatörlük gibi proletarya diktatörlüğünün de, siyasal egemenliğini yitiren sınıfın direnişini zorla bastırmak zorunluluğundan kaynaklanmasıdır. Proletarya diktatörlüğünü öteki sınıfların diktatörlüğünden, yani ortaçağdaki toprak sahipleri ve uygar kapitalist ülkelerdeki burjuvazi diktatörlüğünden ayıran temel özellik, toprak sahipleri ve burjuvazi diktatörlüğünün engin halk çoğunluğunun, yani emekçilerin direnişinin zorla bastırılması anlamına gelmesiydi. Oysa proletarya diktatörlüğü tersine, sömürücülerin, yani nüfusun çok küçük bir azınlığını oluşturan toprak sahipleri ve kapitalistlerin direnişinin zorla bastırılmasıdır.

Buna göre proletarya diktatörlüğünün mutlaka kapitalizm tarafından ezilen emekçi yığınlar yararına, yalnız genel olarak demokratik biçim ve kurumların değişmesine değil, ayrıca gerçek demokrasinin daha önce görülmemiş bir genişlemesine de yol açması gerekir.

Gerçekten de uygulamada daha şimdiden ortaya konan proletarya diktatörlüğü biçimi, yani Rusya'daki sovyetler iktidarı, Almanya'daki *Räte-System*,* öteki ülkelerdeki *Shop Stewards Committees*[148] ve benzeri kurumlar, hepsi de emekçi sınıflar, yani engin halk çoğunluğu yararına, en iyi ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile hiçbir zaman eşi görülmeyen demokratik hak ve özgürlüklerden gerçek yararlanma olanağı anlamına gelmekte ve bu olanağı gerçekleştirmektedir.

Sovyetler iktidarının özelliğini belirleyen şey, tüm devlet ikti-

* Sovyetler sistemi. –ç.

darının, tüm devlet aygıtının tek ve sürekli temelini, daha önce kapitalizm tarafından ezilen sınıfların, yani işçilerin ve yarıproleterlerin (başkasının emeğini sömürmeyen ve kendi işgüçlerini kısmen de olsa sürekli olarak satan köylüler) yığınsal örgütlenmesini oluşturmasıdır. En demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile, yasa karşısında eşit haklara sahip olmakla birlikte, binlerce yöntem ve kurnazlıkla siyasal yaşama katılmak ve demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanmaktan uzaklaştırılan yığınlar, şimdi sürekli olarak ve mutlaka, üstelik kesin bir biçimde, demokratik devlet yönetimine ortak ediliyor.

15. Yurttaşların cinsiyet, din, ırk ve milliyet ayrımına bakılmaksızın eşitliğini, burjuva demokrasinin her yerde ve her zaman vaat ettiği, ama hiçbir yerde gerçekleştirmediği ve kapitalizmin egemenliği yüzünden gerçekleştiremeyeceği bu eşitliği, sovyetler iktidarı ya da proletarya diktatörlüğü tamamen ve hemen uyguluyor; çünkü yalnız işçilerin, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin sürdürülmesi ve bu araçların paylaşım ya da yeniden paylaşımı için savaşım amacını gütmeyen iktidarı, bunu yapabilecek bir durumdadır.

16. Eski demokrasi, yani burjuva demokrasi ve parlamentarizm, her şeyden önce emekçi yığınları yönetim aygıtından uzaklaştıracak bir biçimde örgütlenmişti. Oysa sovyetler iktidarı, yani proletarya diktatörlüğü tersine, emekçi yığınları yönetim aygıtına yaklaştıracak bir biçimde örgütlendi. Sovyet devlet örgütünde yürütme ve yasamanın birleştirilmesinin de, mülki seçim bölgelerinin yerine işyeri ve fabrika gibi işletme temeline dayanan seçim birimlerinin geçirilmesinin de ereği, işte budur.

17. Ordu yalnız krallık döneminde bir bastırma aygıtı değildi. Bütün burjuva cumhuriyetlerde, hatta en demokratik olanlarında da, bir bastırma aygıtı olarak kaldı. Ordunun burjuva buyruğuna bağlılığını, kapitalizm tarafından ezilen sınıfların sürekli devlet örgütü olarak, yalnız sovyetler iktidarı ortadan kaldırabilir ve proletarya ile orduyu gerçekten, yalnız sovyetler iktidarı kaynaştırabilir, proletaryanın silahlandırılmasını ve burjuvazinin silahsızlandırılmasını gerçekten, yalnız sovyetler iktidarı sağlayabilir ve bu sağlanmadıkça da, sosyalizmin zafer kazanması olanaksızdır.

18. Sovyet devlet örgütü, kapitalizm tarafından en çok yoğunlaştırılan ve en çok eğitilen sınıf olarak, proletaryanın yönetici işlevine uyarlandı. Tüm devrimler ve tüm ezilen sınıf hareketleri deneyimi, dünya sosyalist hareketinin deneyimi, bize emekçi ve ezilen halkın geri ve dağınık katmanlarını yalnız proletaryanın bir araya getirebilecek ve ardından sürükleyebilecek bir durumda ol-

duğunu öğretti.

19. Kapitalizmin egemenliğinde, en demokratik cumhuriyetlerde bile varlığını sürdüren ve zorunlu olarak sürdürecek olan ve gerçekte işçiler ve emekçilerden yana bir demokrasinin kurulması karşısında en büyük engeli oluşturan eski aygıtı, yani bürokratik ve adli burjuva aygıtı bir anda yok edip kesin olarak ortadan kaldırmaya, yalnız sovyet devlet örgütlenmesi gerçekten yeteneklidir. Bu yolda ilk adımı, tarihsel ve evrensel bir değer taşıyan ilk adımı Paris Komünü attı, sovyetler iktidarı da ikincisini atıyor.

20. Devlet iktidarının ortadan kaldırılması, Marx başta olmak üzere tüm sosyalistlerin yöneldiği bir amaçtır. Bu amaca erişilmediği sürece gerçek demokrasinin, yani özgürlük ve eşitliğin gerçekleştirilmesi olanaksızdır. Oysa uygulamada bu amaca, yalnız sovyet ya da proleter demokrasi götürebilir. Çünkü emekçi yığınların örgütlerinin devlet yönetimine sürekli ve zorunlu bir biçimde katılmasını sağlayarak, her türlü devletin tamamen ortadan kaldırılmasını hazırlamaya, vakit geçirmeden ancak sovyet ya da proleter demokrasi başlayabilir.

6 Mart 1919'da *Pravda*, n° 5'te ve
İzvestiya, n° 51'de,
1 Mayıs 1919'da *Komünist Enternasyonal*,
n° 1'de yayınlandı.

RKP PROGRAM TASARISININ TASLAĞI[149]

[PARÇA]

RUSYA'DA PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN TEMEL GÖREVLERİ

... Sovyet iktidarının genel görevlerini daha somut bir biçimde açıklarken RKP, güncel dönem bakımından bu görevleri aşağıdaki biçimde saptar:

Siyasal Alanda

Siyasal iktidarın proletarya tarafından fethinden önce, burjuva demokrasiden ve özellikle parlamentarizmden yararlanmanın, işçi yığınlarını siyasal bakımdan eğitmek ve örgütlemek bakımından kesinlikle zorunlu olmasına rağmen bugün, proletaryanın iktidarı elinde tuttuğu ve sovyetler cumhuriyetinin üstün bir demokrasi tipi gerçekleştirdiği bir sırada, burjuva parlamentarizme ve burjuva demokrasiye doğru atılan her geri adım, hiç kuşkusuz sömürücülerin, yani toprak sahipleri ve kapitalistlerin çıkarlarının gerici bir savunması anlamına gelir. Sözde genel bir demokrasiyi, herkes için, sınıfların dışında tüm ulus için bir demokrasiyi, ama gerçekte burjuva bir demokrasiyi göklere çıkaran sloganlar, ancak sömürücülerin çıkarlarına hizmet edebilir. Toprağın ve öteki üretim araçlarının özel mülkiyeti sürdükçe, en demokratik cumhuriyet kaçınılmaz biçimde bir burjuva diktatörlüğü, bir avuç kapitalistin engin emekçiler çoğunluğunu bir bastırma makinesi olarak kalacaktır.

Devletin tamamen ortadan kaldırılmasına doğru yeni bir geçiş devleti tipi olan sovyet cumhuriyetine düşen tarihsel görev:

1) Kapitalizm tarafından ezilen sınıfların, yani proletarya ve yarı-proletaryanın, bütün alanlarda bir yığın örgütünü kurmak ve

geliştirmekten ibarettir. En iyi durumda burjuva demokratik cumhuriyet, sömürülen yığınların örgütlenmesini kabul ediyor ve bu örgütlenmenin serbest olduğunu ilan ediyordu. Ancak gerçekte, bu örgütlenmenin karşısına durmadan sayısız engeller çıkarıyordu ve bu engeller de, kaçınılmaz olarak üretim araçlarının özel mülkiyetine bağlıydı. Tarihte ilk kez sovyet iktidarı, kapitalizm tarafından ezilen yığınların her türlü örgütlenmesini yalnız kolaylaştırmakla kalmadı, ayrıca bu örgütlenmeyi tepeden tırnağa tüm devlet aygıtının, yerel düzeyde olduğu kadar merkezî düzeyde de sürekli temeli durumuna getirdi. Halk çoğunluğu için demokrasiyi gerçekten gerçekleştirmenin, yani devlet yönetiminin en demokratik burjuva cumhuriyetlerde de olduğu gibi özellikle burjuva sınıflar tarafından sağlanması yerine, engin halk çoğunluğunu oluşturan emekçilerin devlet yönetimine gerçek katılımını gerçekleştirmenin tek yoludur bu.

2) Sovyet devlet örgütlenmesi, sosyalizmden önce gelen kapitalizmin tüm gelişmesiyle emekçi yığınların en yoğun, en birleşik, en bilgili ve en savaşkan bölümü durumuna gelen kentsel sanayi proletaryasına belli bir öncelik kazandırır. Bu önceliğin kesin ve sürekli olarak, kapitalizmin emekçi yığınları rakip gruplar halinde bölmek amacıyla onlar arasında geliştirdiği sıkı sıkıya korporatif ve sıkı sıkıya mesleki çıkarları dengelemek, proleter ve yarıproleter köylülerin en geri ve en dağınık yığınlarını öncü işçilerle daha yakından birleştirmek, onları kulakların ve kırsal burjuvazinin etkisinden kurtarmak ve komünizmin kuruluşu yönünde örgütleyip eğitmek için kullanılması gerekir.

3) Burjuva demokrasi, tüm yurttaşların eşitliğini tumturaklı bir biçimde ilan etmekle birlikte, sömürücü kapitalistlerin egemenliğini ikiyüzlülükle maskeliyor ve yığınları sömürenlerle sömürülenler arasında gerçek bir eşitliğin olabileceğine inandırarak, onları aldatıyordu. Sovyet devlet örgütlenmesi gerçek bir demokrasi, yani sömürücüler toplum dışına atıldıktan sonra, bütün emekçiler arasında gerçek bir eşitlik kurarak, bu yalan ve bu ikiyüzlülüğü kökünden kazıdı. Dünya tarihinin ve ezilen sınıfların kendilerini ezenlere karşı giriştikleri tüm ayaklanmaların deneyimi, sömürücülerin ayrıcalıklarını korumak için giriştikleri savaşta uzun ve zorlu bir direniş göstermelerinden kaçınmanın olanaksız olduğunu gösterir. Sovyet devlet örgütü, bu direnişi bastırmak için donatıldı. Bu direniş bastırılmadıkça, muzaffer komünist devrimden sözedilemez.

4) Sovyet devlet örgütü emekçi yığınların, devletin kuruluş ve örgütlenmesinde daha dolaysız bir etkinlik göstermesine yol açar;

yani ilkin seçimlerin örgütlenmesi ve sık sık seçimlere gidilebilme olanağı, ayrıca örgütlerin yenilenme ve temsilcilerin görevden geri alınma koşullarının, kent ve kır emekçileri bakımından en iyi burjuva demokrasi biçiminde olduğundan daha uygun ve daha elverişli olması dolayısıyla;

5) ikinci olarak sovyet iktidarında, temel seçim bölgesinin, temel devlet hücresinin mülki nitelikte değil iktisadi nitelikte, sınai nitelikte (işyeri, fabrika) olması dolayısıyla, daha yüksek bir demokrasi biçimi sağlanır. Devlet aygıtı ile ileri proleterlerin kapitalizm tarafından benzeştirilen yığınları arasındaki bu daha sıkı ilişki, yüksek bir demokrasiden başka, derin toplumsal dönüşümler yapmak olanağını da kazandırır.

6) Sovyet örgütlenmesi, emekçi ve sömürülen yığınlara eskisinden çok daha bağlı bir işçi ve köylü silahlı kuvveti kurulmasına yol açtı. Bu olmadıkça, sosyalizmin zaferinin temel koşullarından birini, yani işçilerin silahlandırılması ve burjuvazinin silahsızlandırılmasını gerçekleştirmek olanaksız olurdu.

7) Sovyet örgütlenmesi burjuva demokrasinin, bu demokrasiyi ortaçağa göre çok büyük bir tarihsel ilerleme durumuna getiren yönüne, yani halkın memurların seçimine katılmasına son derece daha geniş bir gelişme kazandırdı. En demokratik burjuva devletlerin hiçbirinde emekçi yığınlar, burjuvazinin kendilerine biçimsel olarak vermekle birlikte gerçekte sınırlandırdığı oy hakkından, aslında hiçbir zaman yaklaşık bir biçimde de olsa sovyet iktidarındaki kadar geniş, sovyet iktidarındaki kadar sık, o kadar genel, o kadar basit ve o kadar kolay bir derecede yararlanmadı. Ama sovyet iktidarı aynı zamanda, Paris Komününün daha önce yıkmaya başladığı ve marksizmin uzun zamandan beri darlık ve sınırlılığını ortaya koyduğu burjuva demokrasinin olumsuz yönlerini, özellikle yasama ve yürütme güçlerinin ayrılığı olarak parlamentarizmi de ortadan kaldırdı. Bu güçleri birleştiren sovyetler, devlet aygıtını emekçi yığınlara yaklaştırdı ve ikiyüzlü törensel davranışlarıyla yığınları aldatan, parlamenter çıkarcıları maliye ve borsa oyunlarıyla örtüleyen ve burjuva devlet yönetim aygıtının dokunulmazlığını sağlayan burjuva parlamento tarafından oluşturulan engeli ortadan kaldırdı.

8) Proletarya devrimi eski burjuva devlet aygıtını ancak sovyet devlet örgütlenmesi yardımıyla bir vuruşta yıkabildi ve dipten doruğa ortadan kaldırabildi; yoksa, sosyalizmin kuruluşuna girişilemezdi. Şu anda Rusya'da, devlet aygıtını monarşide olduğu kadar burjuva cumhuriyette de toprak sahipleri ve kapitalistlerin çıkarlarına bağımlı duruma getiren bürokrasi kaleleri tamamen yıkıldı.

Bununla birlikte, bürokrasiye karşı savaşımımız henüz bitmiş olmaktan uzaktır. Bürokrasi bir yandan halkın düşük kültür düzeyine, öte yandan kentler işçilerinin en ileri bölümünün hemen tüm güçlerinin askerî çalışmaya yönelmesine bel bağlayarak, yitirdiği mevzilerin bir kısmını yeniden kazanmaya çalışıyor. Bu yüzden, eğer sosyalizmi kurmaya devam etmek isteniyorsa, bürokrasiye karşı savaşımı sürdürmek zorunlu ve geciktirilmez bir nitelik taşımaktadır.

9) Sovyet iktidarının temel tarihsel görevinin gerçekleşmesine, yani devletin tamamen ortadan kalkmasına sıkı sıkıya bağlı olan bu yöndeki çalışmanın, ilk olarak bir sovyetin her üyesinin devlet yönetiminde mutlaka yerine getirilecek belirli bir görevi olmasına, ikinci olarak bu görevlerin, sırayla ve devlet yönetimiyle ilgili tüm işler çevrimini kapsayacak biçimde değişmesine ve üçüncü olarak da yavaş yavaş ve seçe seçe, ama sürekli bir biçimde alınan önlemlerin yanı sıra, tüm emekçi halkın devlet yönetimine kişisel bir katkıda bulunmaya çağrılmasına dayanması gerekir.

10) Parlamenter burjuva demokrasi ve sovyet ya da proleter demokrasi arasındaki ayrım, gerçekte burjuva demokrasinin bir yandan her türlü hak ve özgürlüğü gösterişli ve görkemli bir biçimde ilan ederken, öte yandan halk çoğunluğunun, yani işçilerin ve köylülerin bu hak ve özgürlüklerden az buçuk yeterli bir biçimde yararlanmasının engellenmesine dayanır. Buna karşılık proleter ya da sovyet demokrasi, tüm halk için hak ve özgürlüklerin ilanına değil, sermaye tarafından ezilen ve sömürülen emekçi yığınların devlet yönetimine gerçekten katılabilmelerinin, toplantıları ve kongreleri için en iyi bina ve en iyi yerlerden gerçekten yararlanabilmelerinin, sermayenin alıklaştırdığı kimselerin eğitimi için en iyi basımevleri ve en büyük kağıt stoklarını gerçekten kullanabilmelerinin güvence altına alınmasına, bu yığınların kendilerini dinsel önyargıların, vb., vb. ağırlığından yavaş yavaş kurtarmak olanağını gerçekten (uygulamada) bulabilmelerinin güvence altına alınmasına önem verir. Buna göre sovyet iktidarının ara vermeden sürdürmesi gereken görevlerinden biri de, emekçilere ve sömürülenlere kültürün, uygarlığın ve demokrasinin bütün iyiliklerinden gerçekten yararlanabilme olanağını kazandırmaktır.

23 Şubat 1919'da *Petrogradskaya Pravda*,
n° 43'te yayınlandı.

19 MART 1919'DA RK(B)P VIII. KONGRESİNDE PARTİ PROGRAMI ÜZERİNE SUNULAN RAPOR

[PARÇA]

KONULARIN dağılımına göre bana düşen öteki sorun, *bürokratizm ve geniş yığınların kamusal yönetimlerin etkinliğine katılımı* sorunudur. Uzun zamandır bürokrasiye karşı şikayetler ileri sürülüyor. Bu şikayetler, elbette haklı. Bürokrasiye karşı savaşımda, şimdiye kadar hiçbir devletin yapmadığı şeyleri yaptık. En özgür burjuva cumhuriyetlerde olduğu gibi kalan eski bürokratik burjuva baskı aygıtını dipten doruğa yıktık. Örneğin mahkemeleri alalım. Gerçi bu konuda görev çok kolaydı, yeni bir aygıt kurmak zorunda değildik, çünkü kim olursa olsun emekçi yığınların devrimci hukuk duygusuna göre yargılamaya yeteneklidir. Gene de çok yanıldık. Bununla birlikte birçok bölgede, mahkemeyi ne olması gerekiyorsa o duruma getirdik. Yalnız erkeklerin değil, kadınların da, yani en geri ve en durgun öğenin de katılabilecekleri adalet organları kurduk.

Öteki yönetim kollarının memurları, kaşarlanmış bürokratlardır. Bu kollardaki görev, o kadar kolay değildir. Çünkü bu aygıttan vazgeçemeyiz. Tüm yönetim kolları, bu aygıtı zorunlu bir duruma getiriyor. Kapitalizmin Rusya'da yeterince gelişmiş olmamasının acısını çekiyoruz. Görünüşe göre Almanya bu evreyi daha kolay geçiyor, çünkü bürokratik aygıtı haşin ellerdeydi, kan-ter içinde bırakıldı, ama bizim yönetimlerimizde olduğu gibi halkın efendisi olarak kullanılacak yerde, ciddi bir çalışma yaptırıldı. Biz eski bürokratik öğeleri kovduk, karman çorman ettik ve ardından onlara yeni yeni görevler vermeye başladık. Çarcı bürokratlar yavaş yavaş sovyet kurumlarına sızdı ve buralara bürokratizmi soktu, kendilerini komünist olarak peçeledi ve mesleklerini güvence altına almak

için, bir RKP kartı edindi. Kapıdan kovulan bu öğeler, böylece pencereden girdi. Burada, özellikle kültürlü güçlerin eksikliği kendini duyuruyor. Gerektiğinde bu bürokratların işine son verilebilirdi, ama bir çırpıda bu bürokratlar yeniden eğitilemezdi. Örgütlenme, kültür ve eğitim görevleri, bizden her şeyden önce beklenen görevlerdir.

Bürokratizmle sonuna kadar, tam zafere kadar savaşmak, ancak tüm halk ülke yönetimine katılırsa olanaklıdır. Burjuva cumhuriyetlerde bu iş, yalnız olanaksız olmakla kalmıyor, ayrıca *yasalar da bunu engelliyordu*. Ne kadar demokratik olursa olsun en iyi burjuva cumhuriyetler bile, emekçilerin devlet yönetimine katılmasına karşı binlerce yasal engel çıkarıyor. Biz ülkemizde bu engelleri kaldırmaya çalıştık; ancak emekçi yığınların ülke yönetimine katılabilmelerini henüz sağlayamadık. Yasalar dışında, hiçbir yasaya bağlanamayacak bir kültür düzeyi sorunu var. Düşük kültür düzeyi, programlarına göre *emekçiler tarafından* yönetim organları olan sovyetlerin, gerçeklikte *emekçiler adına* ve emekçi yığınlar tarafından değil, proletaryanın ileri katmanı tarafından uygulanan yönetim organları durumuna dönüşmesine yol açıyor.

Karşımıza ancak uzun bir eğitim çalışmasıyla yerine getirilebilecek bir görev çıkıyor. Bugün bu görev bizim için son derece güç; çünkü yönetimdeki işçi katmanı, birçok kez belirtme olanağını bulduğum gibi son derece, ama son derece *meşgul*. Takviye almak zorundayız. Her şey, ülke içinde bu yedekliğin büyüdüğünü gösteriyor. Dayanılmaz öğrenme susuzluğu ve genellikle okuldışı yollar aracılığıyla sağlanan olağanüstü eğitim başarısı ve emekçi yığınları olağanüstü eğitme başarısından kimse kuşku duyamaz. Bu başarı hiçbir okul çerçevesine girmemekle birlikte, son derece büyüktür. Her şey, ince proleter katmanın aşırı yorgun öğelerinin yerini, çok yakın bir gelecekte kalabalık bir yedekliğin gelip alacağını gösteriyor. Ancak bu bakımdan güncel durumumuz, son derece güç bir nitelik taşıyor. Bürokrasi yenildi. Sömürücüler ortadan kaldırıldı. Ama kültür düzeyi henüz yüksek değil ve bu nedenle bürokratlar, eski görevlerinde çalışmayı sürdürüyor. Onlar bu görevlerden ancak, proletarya ve köylülük bugüne kadar olduğundan çok daha geniş bir ölçekte örgütlendirilerek, işçilerin ülke yönetimine katılması için etkin önlemler alınarak uzaklaştırılabileceklerdir. Her halk komiserliğinin etkinliğinde neler olduğunu gördüğümüz bu önlemler üzerinde durmayacağım.

Üzerinde duracağım son konu, *proletaryanın yönetici rolü ve oy hakkından yoksunluk* sorunu. Anayasamız proletaryanın köylülükten üstün olduğunu kabul ediyor ve sömürücülerin oy hakkını elle-

rinden alıyor. Batı Avrupa'nın katıksız demokratları, saldırılarını özellikle bu karara karşı yöneltiyor. Biz onlara marksizmin temel ilkelerini unuttukları yanıtını, onlarda burjuva demokrasinin sözkonusu olduğu, oysa bizim *proleter* demokrasiye geçtiğimiz yanıtını verdik ve veriyoruz. Dünyada Sovyetler Cumhuriyeti'nin, işçilerin ve köylülerin devlet yönetimine katılmasını sağlamak için son aylarda yaptığının onda-birini bile yapan hiçbir ülke yok. Yüzde-yüz bir gerçek bu. Uyduruk olmayan ve gerçek bir demokrasi için, işçileri ve köylüleri devlet yaşamına katılmaya yöneltmek için, en iyi demokratik cumhuriyetlerin yüzyıllar boyunca yaptığı ve yapabileceğinden daha çoğunu yaptığımıza kimse karşı çıkamaz. Sovyetlerin önemini gösteren şey de işte bu; sovyetler işte bu sayede tüm ülkeler proletaryasının sloganı durumuna geldi.

Bununla birlikte, yığınların kültür eksikliği engeliyle de sık sık karşılaşıyoruz. Burjuvazinin oy hakkından yoksun bırakılmasını, hiçbir zaman kesin bir zorunluluk olarak düşünmedik. Çünkü kuramsal olarak, proletarya diktatörlüğünün burjuvaziyi her adımda bastırması pekâla kabul edilebilirse de, bu işi onu seçim haklarından yoksun bırakmadan yapması gerekir. Düşünce planında bu, elbette anlaşılır; nitekim biz de, kendi anayasamızı öteki ülkeler için bir model durumuna getirmeyi kesin olarak istemiyoruz. Biz yalnız, sosyalizme burjuvaziyi çiğnemeden geçilebileceğini sanan birinin sosyalist olmadığını söylüyoruz. Ama sınıf olarak burjuvaziyi ezmek her ne kadar zorunlu ise de, onu oy hakkından ve eşitlikten yoksun bırakmak zorunlu değildir. Biz burjuvazi için özgürlük istemiyoruz, biz sömürenler ve sömürülenler arasında eşitlik kabul etmiyoruz, ancak programımızda biz bu sorunu, işçilerin köylülerle eşitsizliği gibi önlemlerin, hiçbir zaman anayasayla kabul edilen önlemler olmadıkları açısından gözönünde bulunduruyoruz. Bu önlemlere anayasada, onlar uygulandıktan *sonra* yer verildi. Ve hatta Sovyetler anayasasını hazırlayanlar bolşevikler de değildir; bolşevik devrimden önce bu anayasayı, kendi kendilerine karşı, menşevikler ve sosyalist-devrimciler ortaya koydu. Yaşamın düzenlediği gibi, onu onlar hazırladı. Proletaryanın örgütlenmesi, köylülüğün örgütlenmesinden çok daha hızlı gelişiyordu ve bu durum işçileri devrimin dayanağı durumuna getiriyor, onlara gerçek bir üstünlük sağlıyordu. Onları yavaş yavaş eşitleştirmeye geçme görevi, daha sonra ortaya çıktı. Ekim Devriminden ne önce, ne de sonra, burjuvaziyi sovyetlerden kimse kovmadı. Sovyetlerden *burjuvazi kendi çekildi.*

Burjuvazinin oy hakkı sorununun iç yüzü işte budur. Onu bütün açıklığıyla ortaya koymak, bize düşüyor. Davranışımıza en kü-

çük bir özür aramıyor, ancak gerçekleri ve yalnızca gerçekleri aktarıyoruz. Anayasamızda bu eşitsizlik, belirtmiş olduğumuz gibi, kültür düzeyi düşük olduğu için, örgütlenme derecemiz güçsüz olduğu için yer aldı. Ama biz bu eşitsizliği, bir ülkü durumuna getirmiyoruz. Tam tersine, programa göre parti, daha örgütlü olan proletarya ve köylülük arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak için düzenli olarak çalışmaya söz veriyor. Kültür düzeyimi yükseltir yükseltmez, bu eşitsizliği ortadan kaldıracağız. İşte o zaman bu kısıtlamalardan kurtulacağız. Daha şimdiden bu kısıtlamalar, devrimden 17 ay kadar sonra, uygulamada ancak çok küçük bir önem taşıyor.

21 Mart 1919'da *Izvestiya*, n° 61'de
ve 22 Mart'ta *Pravda*, n° 62'de
yayınlandı.

SOVYETLER İKTİDARI NEDİR?
PLAĞA ALINAN KONUŞMA

SOVYETLER iktidarı nedir? Ülkelerin çoğunda henüz anlaşılmak istenmeyen ya da anlaşılamayan bu yeni iktidar nasıl bir özellik taşımaktadır? Bütün ülkelerin işçilerini gitgide kendine çeken şey, eskiden şu ya da bu biçimde zenginler ya da kapitalistler tarafından yönetilen devletin, bugün ilk kez olarak ve geniş ölçüde, kapitalizmin baskı altında tuttuğu sınıflar tarafından yönetilmesidir. Hatta en demokratik, hatta en özgür cumhuriyetlerde bile devlet, sermaye egemenliği sürdükçe, toprak özel mülk olarak kaldıkça, her zaman onda-dokuzu kapitalistlerden ya da zenginlerden oluşan küçük bir azınlık tarafından yönetilir.

Dünyada ilk kez olarak devlet iktidarı bizde, Rusya'da, yığın örgütleri olan sovyetleri, sömürücüler dışarda bırakılarak, yalnızca işçilerin, yalnızca emekçi köylülerin oluşturacakları biçimde kuruldu ve tüm devlet iktidarı, işte bu sovyetlere devredildi. Bu nedenle "sovyet" sözcüğü, bütün ülkeler burjuvazisi temsilcilerinin Rusya'ya karşı yönelttiği kara çalmalara rağmen, tüm dünyada yalnız anlaşılabilir bir sözcük durumuna değil, ayrıca işçiler ve tüm emekçiler tarafından tutulan ve sevilen bir sözcük durumuna da geldi. Ve bu yüzden sovyetler iktidarı, çeşitli ülkelerdeki komünizm yandaşlarının uğradıkları bütün zulümlere rağmen, kuşkusuz tüm dünyada, kaçınılmaz olarak ve yakın bir gelecekte zafer kazanacaktır.

Sovyet iktidarının örgütlenmesinde, henüz birçok kusur olduğunu çok iyi biliyoruz. Sovyetler iktidarı, sihirli bir değnek değildir. Geçmişin okumaz yazmazlık, kültürsüzlük, barbar bir savaşın mirası, soyguncu bir kapitalizmin mirası gibi kusurlarını bir doku-

nuşta düzeltemez. Ama buna karşılık, sosyalizme geçişe yol açar. Ezilen insanların ayağa kalkmasına ve tüm devlet yönetimini, iktisadın tüm yönetimini, üretimin tüm yönetimini yavaş yavaş kendi ellerine almasına yol açar.

Sovyetler iktidarı sosyalizmin, emekçi yığınlar tarafından bulunan yoludur; öyleyse güvenli bir yol, öyleyse yenilmez bir yoldur.

Mart 1919 sonunda yapılan konuşma.
21 Ocak 1928'de *Pravda*,
n° 18'de yayınlandı.

MACAR İŞÇİLERİNE SELAM[150]

YOLDAŞLAR, Macar sovyetleri yöneticilerinden aldığımız haberler, bizi coşkunluk ve sevinçle dolduruyor. Macaristan'da sovyet iktidarı kurulalı, henüz ancak iki ayı biraz aştı; bununla birlikte Macar proletaryası, örgütlenme konusunda bizi çoktan geride bırakmış gibi görünüyor. Macaristan'da halkın genel kültür düzeyi daha yüksek olduğu için, bunda şaşılacak bir şey yok. Ayrıca sanayi işçilerinin oranı Macaristan'da son derece daha yüksek (tüm Macaristan'daki 8 milyon nüfusun üç milyonu Budapeşte'de yaşıyor). Son olarak sovyet yönetimine, yani proletarya diktatörlüğüne geçiş, Macaristan'da son derece daha kolay ve daha barışçıl bir yol izledi.

Bu son durum, özellikle önemli. Sosyal-şoven ya da kautskici bir eğilim taşıyan Avrupalı sosyalist önderlerin çoğu, on yıllar boyunca bir dereceye kadar "barışçıl" bir kapitalizm ve burjuva parlamentarizmiyle geliştirilen köküne kadar küçük-burjuva önyargılara öylesine bulanmıştır ki, sovyetler iktidarının, proletarya diktatörlüğünün ne olduğunu anlayamaz. Proletarya bu önderleri yolundan uzaklaştırmadıkça, onları başından atmadıkça, tarihsel ve evrensel nitelikteki kurtarıcı görevini yerine getiremez. Rusya'daki sovyet iktidarı konusundaki burjuva yalanlara az ya da çok inanan bu önderler, yeni proleter demokrasi, emekçiler için demokrasi, sovyetler iktidarının simgelediği sosyalist demokrasi ve karşısında yerlere kapandıkları, "katıksız demokrasi" ya da genel olarak "demokrasi", diye adlandırdıkları burjuva demokrasi arasında bir ayrım yapamadı.

Burjuva önyargılarla dolu bu körler, burjuva demokrasiden proletarya diktatörlüğüne geçişle ortaya çıkan tarihsel dönemeci

göremedi. Rus sovyet iktidarının, Rus tarihinin, bu tarihin gelişmesinin bazı özelliklerini, uluslararası anlamdaki sovyetler iktidarıyla karıştırdı.

Macar proletarya devrimi, körlerin bile gözünü açtı. Macaristan'da proletarya diktatörlüğüne geçiş, burjuva hükümetin kendi isteğiyle istifa etmesi, işçi sınıfının birliğinin, sosyalizmin birliğinin *komünist program üzerinde* birdenbire yeniden kurulması gibi, Rusya'dakinden bambaşka bir biçimde gerçekleşti. Sovyet iktidarının özü de bugün o kadar açık bir biçimde ortaya çıktı. Artık dünyada sovyetler iktidarından, proletarya diktatörlüğünden başka, başta proletarya olmak üzere emekçiler tarafından desteklenen herhangi bir iktidar olanaksız.

Bu iktidar sömürücülerin, yani kapitalistler, büyük toprak sahipleri ve kötülük ortaklarının direnişini bastırmak için, tez ve kararlı, amansız bir şiddet uygulamasını gerektirir. Bunu anlamayan biri, devrimci biri değildir; böyle birini proletaryanın önderi ya da danışmanı görevinde tutmamak gerekir.

Ama proletarya diktatörlüğünün özünü oluşturan şey de ne yalnızca, ne de her şeyden önce şiddettir. Proletarya diktatörlüğünün temel niteliğini, emekçilerin öncü birliği ve tek yöneticisi olan proletaryanın örgütlenme ve disiplin ruhu oluşturur. Proletarya diktatörlüğünün ereği sosyalizmi kurmak, toplumun sınıflara bölünmesine son vermek, tüm toplum üyelerini emekçi duruma getirmek ve insanın insan tarafından her türlü sömürülme olanağını ortadan kaldırmaktır. Bu ereğe bir çırpıda erişilemez; bunun için, kapitalizmden sosyalizme oldukça uzun bir geçiş evresi gerekir; çünkü üretimin yeniden örgütlenmesi güç bir iştir, çünkü yaşamın bütün alanlarında köklü değişikliklere yol açmak için zaman gerekir ve çünkü engin küçük-burjuva ve burjuva yönetim alışkanlığı gücü, ancak sert ve uzun soluklu bir savaşımla yenilebilir. Bu yüzden Marx, kapitalizmden sosyalizme geçişi sağlayan tam bir proletarya diktatörlüğü döneminden sözeder.[151]

Bu geçiş dönemi boyunca devrim, kapitalistlerin ve devrime bilinçli olarak karşı çıkan burjuva aydınlar arasındaki birçok yardakçılarının direnişiyle olduğu kadar, engin bir emekçiler yığınının, özellikle küçük-burjuva adet ve gelenekler altında son derece ezilen ve genellikle devrime bilinçsiz olarak karşı çıkan köylülerin direnişiyle de karşılaşır. Bu katmanlar arasındaki duraksamalar, kaçınılmaz bir nitelik taşır. Emekçi olarak köylü, sosyalizme doğru yönelir; işçilerin diktatörlüğünü, burjuvazinin diktatörlüğüne yeğ tutar. Buğday satıcısı olarak köylü, burjuvaziye doğru, serbest ticarete doğru, yani eski "göreneksel", "geleneksel" kapitalizme doğru

yönelir.

Proletaryanın köylülüğü ve genel olarak tüm küçük-burjuva katmanları *ardından sürükleyebilmesi* için proletarya diktatörlüğü, yani örgütlenme ve disiplin gücü, merkezileştirilmiş egemenliği, kapitalizmin bütün kültür, bilim ve teknik başarılarına, her türlü emekçi zihniyetle proleter ilişkilerine, dağınık, daha az gelişmiş, siyasal bakımdan o kadar kararlı olmayan kır ya da küçük üretim emekçilerinin gözündeki saygınlığına dayanan tek bir sınıfın iktidarı gerekir. Genel olarak "demokrasi" üzerine, "birlik" ya da "emek demokrasisinin birliği" üzerine, bütün "emek insanları"nın "eşitliği" vb., vb. üzerine, sosyal-şovenlerin ve burjuvalaşmış kautskicilerin ağızlarından düşürmedikleri tumturaklı sözler, bu konuda hiçbir işe yaramaz. Düşünceyi bulandırmaktan, bilinci körletmekten, kapitalizmin, parlamentarizmin ve burjuva demokrasinin eski alıklık, kokuşmuşluk ve görenekçiliğini sürdürmekten başka hiçbir işe yaramaz.

Sınıfların ortadan kaldırılması uzun, güç ve sürekli bir *sınıf savaşımının* sonucudur. Bu sınıf savaşımı, sermaye iktidarının devrilmesinden *sonra*, burjuva devletin yıkılmasından *sonra*, proletarya diktatörlüğünün kurulmasından *sonra*, eski sosyalizm ve eski sosyal-demokrasinin sıradan temsilcilerinin sandıkları gibi ortadan kalkmaz, ancak biçim değiştirerek birçok bakımdan daha zorlu bir nitelik kazanır.

Proletaryanın kendi iktidarını, burjuvazinin direnişine karşı, küçük-burjuvazinin kokuşmuşluk, görenekçilik, kararsızlık ve duraksamalarına karşı sınıf savaşımıyla savunması, örgütleyici etkisini bu sınıf savaşımıyla güçlendirmesi, burjuvaziden ayrılmaktan korktuğu için kendisini çok güvensiz adımlarla izleyen katmanların "tarafsızlık"ını bu sınıf savaşımıyla sağlaması gerekir; emekçilerin yeni ve kardeşçe disiplinini, proletaryayla sağlam bir bağ kurmalarını, onun çevresinde toplanmalarını güçlendirmesi, feodal disiplin yerine, açlık disiplini, yani kapitalist rejimin "özgür" ücretli köleliği yerine, toplumsal ilişkilerin yeni temelini oluşturan bu yeni disiplini pekiştirmesi gerekir.

Sınıfları ortadan kaldırmak için, tek bir sınıf tarafından uygulanan bir diktatörlük evresi, daha açık bir deyişle ezilen sınıfların, yalnız sömürücüleri devirmeye, direnişlerini amansızca bastırmaya değil, ayrıca burjuva demokratik ideolojiden, genel olarak özgürlük ve eşitlik üzerindeki küçük-burjuva lafazanlığından da tamamen vazgeçmeye yetenekli bir diktatörlük evresi zorunludur (gerçekte bu küçük-burjuva lafazanlık, Marx'ın çok zaman önce ortaya koyduğu gibi, *emtia zilyetlerinin* "özgürlük ve eşitliği", ***kapita-***

listin ve işçinin "özgürlük ve eşitliği" anlamına gelir).

Dahası var. Kendi diktatörlüğünü uygularken sınıfları ortadan kaldırmaya, ezilen sınıflar arasında yalnız sermayeye karşı onlarca yıllık grevci hareket ve siyasal savaşım içinde bilgilenen, birleşen, yetişen ve çelikleşen sınıf yeteneklidir; yalnız gelişmiş kapitalizmin tüm kent ve sanayi uygarlığını kendine maleden, bu uygarlığı savunmak, onun tüm kazanımlarını korumak ve geliştirmek, bu kazanımları halkın, yani tüm emekçilerin yararlanabileceği bir duruma getirmek istek ve yeteneğine sahip olan sınıf yeteneklidir; yalnız geçmişten kopan ve yeni bir geleceğe doğru kendine korkmadan yol açan herhangi bir sınıfa tarihin yükleyeceği her türlü yük, felaket, acı ve büyük özveriyi yüklenebilecek sınıf yeteneklidir; yalnız en iyi militanları küçük-burjuva ve hamkafa bir nitelik taşıyan her şeye karşı, küçük-burjuvazi, küçük memurlar ve "aydınlar" arasında büyük bir gelişme gösteren bütün özelliklere karşı düşmanlık ve küçümseme duyan sınıf yeteneklidir; yalnız "emek okulunda pişen" ve çalışmasıyla bütün emekçilerde, bütün dürüst insanlarda saygı uyandıran sınıf yeteneklidir.

Macar işçi yoldaşlar, siz dünyaya Sovyet Rusya'nın verdiği örnekten daha iyi bir örnek verdiniz, çünkü bütün sosyalistleri hemen gerçek bir proletarya diktatörlüğü programı üzerinde yeniden bir araya getirebildiniz. Şimdi sizi bekleyen çok güç, ama çok verimli görev, itilaf devletleri karşısındaki acımasız savaşta dayanmaktır. Metin olun. Dün sizlere, yani proletarya diktatörlüğüne katılan sosyalistler arasında ya da küçük-burjuvazi arasında kararsızlıklar baş gösterirse, bu kararsızlıkları acımasızca bastırın. Savaşta bir korkağın kurşuna dizilmesi, yalnızca dürüstlük demektir.

Yoksul, haklı, gerçekten devrimci bir nitelik taşıyan tek savaşı, ezenlere karşı ezilenlerin savaşını, sömürücülere karşı emekçilerin savaşını, sosyalizmin zaferi için savaşı sürdürüyorsunuz. Tüm dünya işçi sınıfının bütün dürüst öğeleri sizden yana. Her ay, proleter dünya devrimini biraz daha yaklaştırıyor.

Metin olun! Zafer sizindir!

27 Mayıs 1919

Lenin

Pravda, n° 115,
29 Mayıs 1919.

SOVYETLER İKTİDARININ İKİ YILI

EKİM DEVRİMİNİN İKİNCİ YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA 7 KASIM 1919'DA RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ, MOSKOVA İŞÇİ VE KIZILORDU TEMSİLCİLERİ SOVYETİ, RUSYA SENDİKALAR MERKEZ KONSEYİ VE FABRİKA KOMİTELERİ ORTAK TOPLANTISINDA YAPILAN KONUŞMA

[PARÇA]

... ANCAK en büyük çabayı, eski devlet aygıtını baştan başa elden geçirmekte gösterdik. Görevin güçlüğüne rağmen, iki yıldan beri işçi sınıfının çalışma sonuçlarını görüyoruz ve bu alanda, savaşım ateşi içinde burjuva iktidarının temsilcilerini adım adım iş başından uzaklaştırabilen binlerce işçi temsilcimiz olduğunu söyleyebiliriz. İşçileri yalnız devlet aygıtında görmekle kalmıyor, daha dün yalnız eski burjuva hükümet temsilcilerinin, eski burjuva devlet temsilcilerinin olduğu iaşe hizmetlerinde de görüyoruz. İaşe hizmetlerini, işçiler düzenledi. Bir yıl önce, iaşe hizmetlerinin işleyişini henüz bütünüyle sağlayamıyorduk. Bir yıl önce, iaşe hizmetlerinde işçiler ancak %30 oranında yer alıyorlardı. Oysa bugün, iaşe hizmetlerinde çalışan işçilerin oranı %80'i buluyor. Bu yalın ve çok açık rakamlar, ülkenin başardığı gelişmeyi dile getirebilmemizi sağlıyor. Bizim için önemli olan, siyasal devrimden sonra, proleter iktidarın örgütlenmesinde de büyük başarılar elde etmiş olmaktır.

Ayrıca işçiler, proleter önderlerin yetiştirilmesi gibi önemli bir görevi de yerine getirdi ve getirmeyi de sürdürüyor. Aramızdan çıkan on binlerce ve yüz binlerce cesur işçi, beyaz generallere karşı yürüdü. Adım adım, iktidarı düşmanın elinden alıyoruz. İşçilerin daha önce bu sanatı pek iyi bilmemelerine rağmen, şimdi bir alandan sonra ötekini yavaş yavaş düşmanın elinden alıyoruz. Proletarya, hiçbir güçlük karşısında gerilemeyecek. Bütün güçlüklere rağmen proletarya, birbiri ardından her alanı yavaş yavaş kendi egemenliği altına alıyor ve proleter yığınlar temsilcilerini kendine çekerek, onlara bütün dallarda, dipten doruğa bütün hücrelerde,

sovyet kuruluş okulundan ders almak, bütün kamu hizmetlerini, her türlü devlet kuruluşunu bilinçli olarak yönetebilecek yetenekte on binlerce ve yüz binlerce adam yetiştirmek olanağını sağlıyor.

Yoldaşlar, şu son günlerde çalışmamızda sağlanan başarıların parlak bir örneği ortaya çıktı. Komünist cumartesilerin bilinçli işçiler arasında nasıl bir yaygınlık kazandığını biliyoruz. Açlıktan ve soğuktan herkesten çok acı çeken ve cephe gerisinde, cephedeki Kızılordudan daha az yararlı olmayan komünist militanlar tanıyoruz. Düşmanın Petrograd üzerine yürüdüğü, Denikin'in Orel'i eline geçirdiği ve gözü dönen burjuvazinin son gözde silahına, yani panik yaratmaya başvurduğu son derece tehlikeli bir anda, parti haftasını[152] başlattığımızı biliyoruz. Böyle bir anda komünist işçiler, işçilere ve emekçilere, emperyalist savaşın yüklerinden, açlık ve soğuktan en çok acı çeken kimselere, burjuva panik yaratıcıların en çok bel bağladığı kimselere, en ağır felaketleri yaşayan kimselere gidiyor ve parti haftası boyunca biz onlara şöyle diyorduk: "İşçi iktidarının yüklediği yükümlülüklerden, emperyalistlerin ve kapitalistlerin tehditlerinden korkuyorsunuz; çalışmamızı ve güçlüklerimizi görüyorsunuz; biz sizleri çağırıyor ve partimizin kapılarını, yalnız emekçilerin temsilcisi olan sizlere ardına kadar açıyoruz. Bu güç dönemde biz, sizlere bel bağlıyor ve sizleri saflarımıza katılarak, devletin tüm kuruluş görevlerini üstlenmeye çağırıyoruz." Bu dönemin maddi bakımdan olduğu kadar, dış siyaset ve düşmanın askerî zaferleri bakımından da son derece güç bir dönem olduğunu biliyorsunuz. Ve bu parti haftasının, yalnızca 14.000'i aşkın üye kaydettiğimiz Moskova kentinde nasıl görülmemiş, beklenmedik, inanılmaz bir başarıyla tamamlandığını da biliyorsunuz. İşçi sınıfını tamamen değiştirip dönüştüren bu parti haftasının bilançosu, işte böyle özetlenebilir. Burjuva iktidarın, sömürücüler ve burjuva devlet iktidarının etkisiz ve uyuşuk bir aleti olmaktan çıkardığı emekçileri parti haftası, çalışma deneyimi sayesinde, gelecekteki komünist toplumun gerçek yaratıcıları durumuna getirdi. İşçi ve köylü gençlik içinde yedeklikler olduğunu, toprak sahipleri ve burjuvazi tarafından yönetilen toplumdaki baskının nasıl bir baskı olduğunu gören ve bilen, kuruluş çalışmamızın olağanüstü güçlüklerini gören, 1917 ve 1918'deki ilk işçi kuşakların kahramanlığına tanık olan ve karşımıza çıkan güçlükler ne kadar büyürse, o kadar kalabalık, o kadar özverili bir biçimde bize gelen on binlerce ve yüz binlerce genç olduğunu biliyoruz. Bu yedeklikler bize, iki yılda sağlam ve derin bir biçimde kök salma başarısını gösterdiğimizin ve emekçilerin temsilcilerinin devletin kuruluşuna canla başla girişebilmeleri için daha uzun zaman en geniş ölçülerde başvurabileceği-

miz temel bir kaynağa sahip olduğumuzun tam güvencesini sağlıyor. Bu bakımdan bu iki yıl içinde tüm alanlardaki işçi yönetimi konusunda öyle bir deneyim kazandık ki şimdi korkmadan ve en küçük bir abartmaya kapılmadan, artık girişilen işi sürdürmekten başka bir şey kalmadığını ve davamızın, bu iki yıl içinde olduğu gibi, gitgide daha hızlı bir tempoyla gelişeceğini söyleyebiliriz.

9 Kasım 1919'da *İzvestiya*,
n° 251'de yayınlanan özet.
9 Kasım 1919'da *Pravda*,
n° 251'de tam olarak yayınlandı.

KURUCU MECLİS SEÇİMLERİ VE PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ

[PARÇA]

IV

[PARÇA]

... Oportünist baylar ve bu arada kautskiciler, Marx'ın öğretisini hiçe sayarak halka, proletaryanın ilkin kamu oylaması yoluyla çoğunluğu kazanması, ardından bu çoğunluğun oyu sayesinde devlet iktidarım alması ve ancak bundan sonra, bu "tutarlı" (bazıları "katıksız" diyor) demokrasi temelinde, sosyalizmi kurmaya başlaması gerektiğini "tedris" ediyor.

Ama biz, Marx'ın öğretisine ve Rus devrim deneyimine dayanarak, şöyle diyoruz:

Proletaryanın ilkin burjuvaziyi devirmesi ve devlet iktidarım *kendisi için* fethetmesi, daha sonra bu devlet iktidarından, yani proletarya diktatörlüğünden yararlanarak, emekçiler çoğunluğunun sevgi ve yakınlığını kazanması gerekir.

*

Proletaryanın elindeki devlet iktidarı, proletaryanın bir sınıf savaşımı aracı durumuna nasıl getirilebilir ve proleter olmayan yığınları proletaryanın yanına çekmek, onları proletaryaya bağlamak ve burjuvazinin elinden kurtarmak olanağını nasıl sağlayabilir?

Birinci olarak proletarya, bu amaca şu biçimde erişir: Eski devlet iktidarı aygıtından yararlanmak *şöyle dursun*, proletarya *bu aygıtı parça parça eder*, onu dipten doruğa yıkar (ödlek hamkafaların bağırıp çağırmalarına ve sabotajcıların tehditlerine rağmen) ve *yeni* bir devlet aygıtı kurar. Bu yeni devlet aygıtı, proletarya diktatörlüğüne ve proletaryanın burjuvaziye karşı, proleter olmayan emekçi yığınları kendine bağlamaya *yönelik* savaşımına uyarlanır. Bu yeni aygıt, herhangi biri tarafından icat edilmez; proletaryanın genişliğine ve derinliğine yoğunlaşan sınıf savaşımından *doğar*. *Sovyet ikti-*

darı, bu yeni devlet iktidarını, bu yeni iktidar *tipini* oluşturuyor.

Devlet iktidarının fethinden sonra Rusya proletaryası, hemen birkaç saat içinde, eski devlet aygıtının (Marx'ın ortaya koyduğu gibi bu aygıt, yüzyıllardan beri, hatta en demokratik cumhuriyetlerde bile burjuvazinin sınıf çıkarlarına uyarlanmıştır)[153] dağıtıldığını ilan etti ve *tüm iktidarı sovyetlere* devretti. Oysa sovyetlere, her türden sömürücüler dışında, yalnız emekçiler ve sömürülenler kabul ediliyordu.

Böylece proletarya, devlet iktidarını fethettikten hemen sonra, burjuvazinin küçük-burjuva ve "sosyalist" partiler içindeki büyük bir yandaş *yığınını* bir çırpıda *kendine bağladı*; çünkü bu yığın, burjuvazinin (ve Çernov, Kautsky, Martov ve hempaları gibi burjuvazi pohpohçularının) aldattığı ve *sovyetler iktidarını kabul etmekle*, burjuvaziye karşı kendi öz çıkarları için *ilk kez olarak* yığınsal bir savaşım aracı sağlayan emekçi ve sömürülenlerden oluşuyordu.

İkinci olarak proletarya, burjuvazinin ve küçük-burjuva demokrasinin "*kendi*" *yığınlarını*, yani onları izleyen yığınları, *toprak sahipleri ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesi karşılığında, bu yığınların en ivedi iktisadi gereksinimlerinin devrimci bir biçimde sağlanması yoluyla*, hemen ya da en azından çok kısa bir süre içinde *kendine bağlayabilir* ve bağlaması da gerekir.

Burjuvazi, elinde en "güçlü" devlet iktidarı da olsa, bu yolu *izleyemez*.

Proletarya, daha devlet iktidarını fethettiğinin ertesi günü bile bu yolu *izleyebilir*, çünkü bunun için gerekli aygıta (sovyetler) ve iktisadi olanaklara (toprak sahipleri ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesi) sahiptir.

Rusya proletaryası *köylülüğü*, hem de iktidarın alınmasından gerçekten *birkaç saat sonra*, sosyalist-devrimcilerden kopararak kendine işte böyle *bağladı*. Çünkü muzaffer proletarya, Petrograd'da burjuvaziyi yendikten birkaç saat sonra "toprak kararnamesi"ni resmen ilan etti ve bu kararnameyle, köylüler *çoğunluğunun* en ivedi tüm iktisadi gereksinimlerini devrimci bir çabukluk, devrimci bir enerji ve devrimci bir özveriyle, bir çırpıda ve tamamen *karşıladı*; büyük toprak sahiplerini, tamamen ve hiçbir tazminat ödemeden mülksüzleştirdi.

Köylülere proleterlerin onları aşağılamak ya da buyrukları altına almak değil, yardım etmek ve dostları olmak istediklerini göstermek için muzaffer bolşevikler, "toprak kararnamesi"ne *kendilerinden bir tek sözcük* koymadı; bu kararnameyi sözcüğü sözcüğüne, *sosyalist-devrimciler* tarafından *sosyalist-devrimci* bir gazetede yayınlanan köylü vekaletlerinden (kuşkusuz en devrimcilerinden)

kopya etti.

Sosyalist-devrimciler, "bolşevikler programlarını çaldı" diye kızdı, öfkelendi, çileden çıktı, bağırıp çağırdı. Ama herkesi güldürmekle kaldı. Gerçekten de, programının içerdiği devrimci ve emekçilere yarar sağlayacak şeyleri uygulayabilmek için yenilmesi ve hükümetten kovulması gereken parti, gülünecek bir partiydi!

II. Enternasyonal hainleri, kalın kafalıları ve bilgiç taslaklarının hiçbir zaman anlayamadığı şey, şu diyalektiktir: Proletarya, halkın çoğunluğunu kendine kazanmadıkça zafer kazanamaz. Ancak bu kazanmayı, *burjuvazinin egemenliği* altında yapılan seçimlerde oyların çoğunluğunu sağlamakla sınırlandırmak ya da buna bağlanmak demek, iflah olmaz bir zeka yoksunluğu göstermek, ya da düpedüz işçileri aldatmak demektir. Halkın çoğunluğunu kendine kazanabilmek için proletaryanın, ilkin burjuvaziyi devirmesi ve devlet iktidarını kendi eline geçirmesi, ikinci olarak eski devlet aygıtını tamamen yıktıktan sonra, burjuvazinin ve küçük-burjuva uzlaştırıcıların proleter olmayan emekçi yığınlar üzerindeki egemenlik, saygınlık ve etkisini böylece bir darbede sarsarak, sovyetler iktidarını kurması gerekir. Üçüncü olarak proletaryanın, proleter olmayan emekçi yığınlar *çoğunluğunun* iktisadi gereksinimlerini *sömürücüler zararına* ve *devrimci* yollardan karşılayarak, burjuvazi ve küçük-burjuva uzlaştırıcıların bu çoğunluk üzerindeki etkisini *tamamen ortadan kaldırması* gerekir.

Bu olanağı kuşkusuz, yüksek bir kapitalist gelişme düzeyi sağlayabilir. Bu temel koşul olmadıkça proletarya, ne ayrı bir sınıf olarak örgütlenebilir, ne de grev ve gösterilerle, oportünistlerin teşhir ve uzaklaştırılmasıyla dolu uzun yıllar boyunca gösterdiği sürekli hazırlık, eğitim, öğrenme ve deneyim çabalarını başarıyla sonuçlandırabilir. Bu temel koşul olmadıkça merkezler, yani fetihleri proletaryanın tüm devlet iktidarını, ya da daha doğrusu bu iktidarın yaşam gücünü, özünü, kalbini ele geçirmesini sağlayan merkezler, siyasal ve iktisadi işlevlerini üstlenemezler. Bu temel koşul olmadıkça, proletaryanın durumuyla proleter olmayan emekçi yığınların durumu arasındaki bu benzerlik, bu yakınlık ve bu ilişki de kendini gösteremez; oysa bu yığınlar üzerinde etkisini göstermek, bu yığınları başarılı bir biçimde etkileyebilmek için bu benzerlik, bu yakınlık ve bu ilişkinin kendini göstermesi, proletarya bakımından zorunludur.

16 Aralık 1919

Aralık 1919'da,
Komünist Enternasyonal, n° 7-8'de yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

SOL KOMÜNİZM – BİR ÇOCUKLUK HASTALIĞI[154]

[PARÇA]

... ÖNDERLER, parti, sınıf, yığınlar arasındaki ilişki ve öte yandan proletarya diktatörlüğü ve proletarya partisinin sendikalar karşısındaki tutumu, bugün bizde somut olarak şöyle görünüyor. Diktatörlüğü, sovyetler içinde örgütlenen ve bolşevik komünist parti tarafından yönetilen proletarya uyguluyor. Bolşevik komünist partinin üye sayısı, son kongresinin (Nisan 1920) verilerine göre, 611.000'dir. Partinin üye sayısı, Ekim Devriminden önce ve sonra gözle görülür değişikliklere uğradı. Vaktiyle bu sayı, hatta 1918 ve 1919'da bile çok daha düşüktü.[155] Partinin ölçüsüz bir genişlemesinden korkuyoruz; çünkü ancak darağacına layık olan ikbal avcıları ve kopuklar, ister istemez hükümet partisi saflarına sızmaya çalışır. Partinin kapılarının ardına kadar son kez —yalnızca işçilere ve köylülere—, Yudeniç'in Petrograd'dan birkaç verst uzaklıkta ve Denikin'in Orel'de (Moskova'dan yaklaşık 350 km uzaklıkta) olduğu günlerde (1919 kışı) açtık; yani Sovyetler Cumhuriyeti'ni korkunç bir tehlikenin, bir ölüm tehlikesinin tehdit ettiği ve serüvencilerin, ikbal avcılarının, kopukların ve genel olarak kararsız öğelerin komünistlere katılmaktan hiçbir yarar beklemeyecekleri (ama daha çok darağacı ve işkence bekleyebilecekleri) bir sırada.[156] Her yıl kongre yapan partiyi, kongrede seçilen ve 19 üyeden oluşan bir merkez komite yönetir (son kongrede her 1000 üyeyi 1 delege temsil ediyordu). Moskova'da günlük işler, "Orgbüro" (örgütlenme bürosu) ve "Politbüro" (siyasal büro) adı verilen daha da dar sayılı kurullara bırakılır. Merkez komite genel kurulunda seçilen bu büroların her biri, 5 merkez komite üyesinden oluşur. Bu durum, en gerçeğinden bir "oligarşi"ye yol açar. Ve bizim

cumhuriyetimizde, herhangi bir önem taşıyan ve parti merkez komitesi talimatını vermeden herhangi bir devlet kurumu tarafından çözülen hiçbir siyasal sorun ya da hiçbir örgütlenme sorunu yoktur.

Çalışmalarında parti, doğrudan doğruya *sendikalara* dayanır. Son kongre (Nisan 1920) verilerine göre, bugün dört milyonu aşkın üyesi olan sendikalar, biçimsel olarak *partisiz* örgütlerdir. Gerçekte, sendikaların büyük çoğunluğunun tüm yönetici kurumları ve doğal olarak en başta da Rusya sendikalar merkezi ya da bürosu (Rusya sendikalar merkez konseyi), komünistlerden oluşur ve partinin tüm talimatlarını uygular. Sonunda, biçimsel olarak komünist olmayan, esnek ve bir dereceye kadar geniş bir aygıt, partinin *sınıfa* ve *yığına* sıkı sıkıya bağlanmasını ve *sınıfın diktatörlüğünün* parti yönetimi altında gerçekleşmesini sağlayan çok güçlü bir proleter aygıt elde edilir. Sendikalarla en sıkı bağ kurulmasaydı, sendikaların güçlü desteğinden yoksun kalsaydık, yalnız iktisadi kuruluşta değil, *ayrıca askerî* örgütlenme *alanında da* sendikaların özverili çalışması olmasaydı, açıktır ki, iki-buçuk yıl boyunca demiyorum, ama iki-buçuk ay boyunca bile ülkeyi yönetemez ve diktatörlüğü gerçekleştiremezdik. Aslında bu çok sıkı bağın, çok karmaşık ve çok çeşitli bir propaganda ve ajitasyon çalışması anlamına, yalnız yöneticilerle değil, genellikle sendikaların etkili militanlarıyla da yerli yerinde ve sık sık düzenlenen konferanslar anlamına geldiği; bugüne kadar belli bir sayıda —gerçi çok küçük— ve ideolojik demokrasi (burjuva) savunmasından, sendikaların "bağımsızlığı" (proleter devlet iktidarı karşısında bağımsızlık!) vaazından, proleter disiplinin baltalanmasına vb., vb. değin karşı-devrimin bütün üçkağıtçılıkçılarını öğrenen yandaşları olan menşeviklere karşı korkusuz bir savaşım anlamına geldiği açıktır.

Sendikalar aracılığıyla "yığınlar"la bağ kurmanın yetersiz olduğunu kabul ediyoruz. Devrim sırasındaki deneyim, ülkemizde tüm olanaklarımızla korumaya, geliştirmeye ve genişletmeye çalıştığımız bir kuruma, *partisiz işçi ve köylü konferansları* kurumuna yol açtı. Bu konferanslar bize, yığınların zihniyetini saptamak, yığınlara yakınlaşmak, gereksinimlerini karşılamak, en iyi öğelerini devlet görevlerine getirmek, vb. olanaklarını sağlıyor. Devlet denetimi halk komiserliğinin "işçi ve köylü denetimi" olarak yeniden örgütlenmesi konusunda çıkarılan yeni bir kararnameyle, bu partisizler konferanslarına devlet denetimi servislerinin üyelerini seçme hakkı verildi. Bu üyeler, çeşitli düzeltmelere vb. girişeceklerdir.

Sonra, hiç kuşku yok ki tüm parti çalışması, emekçi yığınları meslek ayrımı yapmadan bir araya getiren sovyetler aracılığıyla

yapılıyor. İlçe sovyetleri kongreleri, burjuva dünyanın en iyi demokratik cumhuriyetlerinde bile şimdiye kadar hiç görülmeyen *demokratik* bir kurum oluşturuyor. Köylülük karşısındaki yönetici işlevini proletarya, işte bu kongreler aracılığıyla (parti bu kongrelerin çalışmalarını sürekli bir dikkatle izlemeye çalışıyor) ve kırlardaki çeşitli görevlere durmadan bilinçli işçiler göndererek yerine getiriyor, kentler proletaryasının diktatörlüğü ve zengin köylülere, burjuvalara, sömürücülere, karaborsacılara, vb. karşı sistemli savaşım, işte böyle gerçekleşiyor.

"Yukardan", pratik diktatörlük uygulaması bakımından incelenen proleter devlet iktidarının genel işleyişi, işte böyledir.

Nisan-Mayıs 1920'de yazıldı.
Haziran 1920'de broşür olarak yayınlandı.

KOMÜNİST ENTERNASYONAL II. KONGRESİNİN TEMEL GÖREVLERİ ÜZERİNE TEZLER

[PARÇA]

4. KAPİTALİZME karşı zafer kazanmak için, yönetici komünist parti, devrimci sınıf, yani proletarya ve yığın, yani tüm emekçi ve sömürülenler arasında doğru ilişkiler kurmak gerekir. Yalnız komünist parti, eğer devrimci sınıfın gerçekten öncüsüyse, eğer bu sınıfın en iyi temsilcilerini saflarında barındırıyorsa, eğer bütünüyle bilinçli ve özverili, direngen bir devrimci savaşım deneyimiyle yetişmiş ve çelikleşmiş komünistlerden oluşuyorsa, eğer bu parti kendini sınıfının tüm yaşamına ve dolayısıyla tüm sömürülen yığına sıkı sıkıya bağlamasını ve bu sınıfla bu yığına tam bir güven esinlemesini biliyorsa, —kapitalizmin tüm güçlerine karşı en kesin ve en amansız son savaşımda proletaryayı yönetmeye, ancak böyle bir parti yeteneklidir. Ve ancak böyle bir partinin yönetimi altındadır ki proletarya, kapitalizm tarafından yoldan çıkarılan küçük bir işçi aristokrasisi azınlığının, yani eski *trade-union*lar, kooperatifler, vb. önderlerinin kaçınılmaz gevşeklik ve bazen de direnişini ortadan kaldırarak, kendi devrimci atılımının tüm etkisini, kapitalist toplumun kendi iktisadi yapısından dolayı toplam nüfusa oranla simgelediği paydan son derece daha büyük olan kendi tüm gücünü ortaya koyabilecek bir duruma gelebilir. Son olarak yığın, yani tüm emekçiler ve tüm ezilenler, kapitalizm tarafından ezilen on milyonlarca insanın tüm girişkenlik ve tüm cesaretini tarihte ilk kez olarak, ancak burjuvazinin ve burjuva devlet aygıtının boyunduruğundan gerçekten kurtulduktan ve ancak kendi sovyetlerinde sömürücülerden tam bir bağımsızlık içinde gerçekten örgütlenebilmek olanağını elde ettikten sonra gösterebilir. En bilgili ve en özgür burjuva demokrasisinde bile devlet yönetiminden %99 dışla-

nan tüm sömürülenler yığınının bu yönetime gerçek katılımı, ancak sovyetler tek devlet aygıtı durumuna geldikten sonra güvence altına alınabilir. Yeni bir toplumsal disiplinin, özgür emekçilerin özgür bir birliğinin kurulmasını öğrenmeye sömürülenler yığını, yalnız kitaplardan değil, ayrıca kendi öz pratik deneyimine de dayanarak, ancak sovyetler içinde başlayabilir.

Haziran-Temmuz 1920'de yazıldı.
20 Temmuz 1920'de *Komünist Enternasyonal*,
n° 12'de yayınlandı.

ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGELER SORUNU KOMİSYONUNUN 26 TEMMUZ 1920'DE KOMÜNİST ENTERNASYONAL II. KONGRESİNE SUNULAN RAPORU

[PARÇA]

DAHA sonra, köylü sovyetleri konusunda bir uyarıda daha bulunmak istiyorum. Rus komünistlerinin vaktiyle Çarlık Rusya'sına ait olan sömürgelerdeki, Türkistan ve öteki ülkeler gibi geri ülkelerdeki pratik çalışmaları, prekapitalist koşullarda komünist taktik ve komünist siyasetin nasıl uygulanabileceği gibi bir soruna yol açtı. Çünkü bu ülkelerin temel özelliğini, prekapitalist ilişkilerin bu ülkelerde hala egemen olması ve bu yüzden bu ülkelerde katıksız bir proleter hareketin sözkonusu edilememesi oluşturuyordu. Bu ülkelerde sanayi proletaryası, neredeyse yoktu. Buna rağmen biz, bu ülkelerde de yönetici rolünü üstlendik ve üstlenmemiz de gerekiyor. Çalışmalarımız bize, bu ülkelerde çok büyük güçlükleri yenmek gerektiğini gösterdi; ancak bu güçlüklere rağmen pratik sonuçlar, proletaryanın hemen hemen olmadığı yerlerde bile, yığınlarda bağımsız bir siyasal düşünce ve bağımsız bir siyasal etkinlik özlemi uyandırmanın olanaklı olduğunu da ortaya koydu. Rusya proletaryası devlete ilişkin görevlerle aşırı yüklü olduğu için bu çalışmalar, bizim için Batı Avrupa ülkelerindeki yoldaşlara göre çok daha güçtü. Yarı feodal bir bağımlılık içinde yaşayan köylülerin, sovyet örgütlenme düşüncesini tam olarak sindirebilecekleri ve yaşama geçirebilecekleri kolay anlaşılır. Ayrıca, yalnız ticari kapitalizm tarafından değil, ama feodaller ve feodal temellere dayanan devlet tarafından da ezilen ve sömürülen yığınların bu silahı, yani bu örgütlenme biçimini, içinde yaşadıkları durumda bile kullanabilecekleri ortadadır. Sovyet örgütlenme düşüncesi basittir; yalnız proleter ilişkiler çerçevesinde değil, aynı zamanda feodal ya da yarı feodal nitelikteki köylü ilişkileri çerçevesinde de uygulanabilir. Bu

alandaki deneyimimiz henüz pek o kadar büyük değil; ancak birçok sömürge ülke temsilcisinin katıldığı komisyon tartışmaları, Komünist Enternasyonal tezlerinde, köylü sovyetlerinin, sömürülen yığınlar sovyetlerinin yalnız kapitalist ülkeler için değil, aynı zamanda prekapitalist ilişkilerin egemen olduğu ülkeler için de geçerli bir araç olduğunu; komünist partilerin ve komünist partiler kurmaya hazırlanan öğelerin kesin görevinin, her zaman ve her yerde, geri ve sömürge ülkelerde de köylü sovyetleri, emekçi sovyetleri yararına propaganda yapmak olduğunu; koşulların uygun olduğu her yerde bu parti ve bu öğelerin, hemen emekçi halkın sovyetlerini kurmaya girişmelerinin gerektiğini salık vermenin zorunlu olduğunu söz götürmez bir biçimde ortaya koydu.

Burada bizim için çok ilginç ve çok önemli bir pratik çalışma alanının açıldığını görüyoruz. Bu bakımdan şimdiye kadarki ortak deneyimimiz pek o kadar büyük değilse de yavaş yavaş, gitgide zenginleşen bir belge yığınını bir araya getiriyoruz. İleri ülkeler proletaryasının, geri kalmış emekçi yığınlara yardım edebileceği ve yardım etmek zorunda olduğu; geri ülkelerin bugünkü durumlarından, ancak sovyet cumhuriyetlerinin muzaffer proletaryası bu yığınlara el uzatacağı ve onları destekleyecek bir duruma geleceği zaman kurtulabilecekleri tamamen tartışma dışıdır.

Benim tarafımdan imzalanan tezlerimiz, ama daha da çok Roy yoldaşın tezleri, bu sorun üzerine komisyonda oldukça sert tartışmalara yol açtı. Roy yoldaşın burada savunacağı tezleri, komisyonda oybirliğiyle bazı değişikliklere uğratıldı.

Sorulan soru şuydu: Kapitalist gelişme aşamasının, bugün kurtuluş yolunda olan ve savaştan beri aralarında bir ilerleme hareketi saptanan geri halklar için kaçınılmaz olduğu olumlamasını doğru bir olumlama olarak kabul edebilir miyiz? Biz bu soruya olumsuz yanıt verdik. Eğer muzaffer devrimci proletarya bu halklar arasında sistemli bir propaganda yürütür, eğer sovyet hükümetleri ellerindeki bütün olanaklarla bu halklara yardım ederse, kapitalist gelişme aşamasının geri halklar için kaçınılmaz olduğunu düşünmek yanlış olur. Bütün sömürgelerde ve bütün geri ülkelerde, yalnız bağımsız militan kadrolar ve parti örgütleri kurmamız ve kendimizi köylü sovyetleri örgütlenmesini bu sömürge ve geri ülkelerin prekapitalist koşullarına uyarlamaya vererek, yalnız bu örgütlenmeden yana propagandaya girişmemiz yetmez; Komünist Enternasyonalin ayrıca, ileri ülkeler proletaryasının yardımıyla geri ülkelerin sovyet yönetimine ve bazı gelişme aşamalarından geçerek, kapitalist aşamadan geçmeden komünizme erişebilecekleri ilkesini kuramsal düzeyde ortaya koyup doğruluğunu tanıtlaması

da gerekir.

Bu amaçla gerekli olan araçları önceden belirtmek olanaklı değildir. Onları bize deneyim gösterecek. Ama sovyetler kavramının en uzak halkların tüm emekçi yığınlarının bile anlayabileceği bir kavram olduğu, sovyetlerin prekapitalist toplumsal rejim koşullarına uyarlanması ve tüm dünyada hemen bu yönde komünist parti çalışmasına girişilmesi gerektiği de kesinlikle görüldü.

Komünist Enternasyonal II. Kongre Habercisi,
n° 6, 7 Ağustos 1920.

TEK İKTİSADİ PLAN

BU KONU üzerindeki makale ve konuşmalar can sıkıcı bir izlenim uyandırıyor. L. Kritzman'ın *Ekonomiçeskaya Jizn*'de[157] yayınlanan makalelerine bakın (I, 14 Aralık 1920; II, 23 Aralık; III, 9 Şubat; IV, 16 Şubat; V, 20 Şubat), anlamsız bir gevezelikten başka bir şey yok. Bol bol boş söz var. Bu alanda sağlanan başarıları hesaba katmaktan ve onları irdelemekten bir kaçış var. Olguların ve verilerin bir irdelenmesi yerine, bunların nasıl irdelenmesi gerektiği üzerine, beş uzun makalede, ipsiz sapsız akılyürütmelerden başka bir şey yok.

Milyutin'in tezlerini (19 Şubat tarihli *Ekonomiçeskaya Jizn*), Lenin'in tezlerini (20 Şubat tarihli *Ekonomiçeskaya Jizn*) inceleyin, "sorumlu" yoldaşların konuşmaları üzerinde düşünün. Hepsinde Kritzman'ın makalelerindeki aynı temel kusurlarla karşılaşacaksınız. Bağlantı yasaları vb. üzerine dedikodulara kadar giden en bıktırıcısından bir skolastikten, bazen bir kalem efendisi, bazen bir bürokrat skolastiğinden başka ve yaşayan hiçbir şey yok.

Dahası var. Yapılmış olan ve sürdürülmesi gereken verimli iş karşısında kendini beğenmiş bürokratik bir küçümseme var. Kendi öz pratik deneyimimizin dikkatli ve titiz bir incelenmesi yerine, durmadan o son derece kısır "tezler" ya da kafadan uydurulmuş o belgiler ve o tasarılar "üretimi" var.

Tek iktisadi plan sorunu üzerine yapılan tek ciddi çalışmayı, Goelro'nun (Rusya'nın elektrikleştirilmesiyle görevli devlet komisyonunun) VIII. sovyetler kongresine sunduğu, Aralık 1920'de yayınlanan ve VIII. kongre delegelerine dağıtılan rapor olan "RSFSC'nin elektrikleştirilme planı" oluşturuyor. Bu yapıt, yüksek

organların vekaleti üzerine, Cumhuriyetimizin en iyi bilginlerinin kuşkusuz çok yaklaşık bir biçimde kaleme aldıkları tek bir iktisadi plan içeriyor. Yüksek sovyet erkanının cehalet dolu kendini beğenmişliği ile, komünist kalem efendilerinin entelektüel kasıntısı ile savaşmak için en basit şeyden, bu yapıtın alçakgönüllü tarihçesi, içeriği ve değerinden başlayacağım.

2-7 Şubat 1920'de, yani bir yılı aşkın bir zaman önce, Rusya sovyetleri merkez yürütme komitesi, oturumlarından biri sırasında, elektrikleştirme üzerine bir kararı kabul etti. Bu kararda şöyle deniyordu:

"... Taşımacılığı örgütlemeyi, yakıt ve iaşe bunalımının üstesinden gelmeyi, salgın hastalıklara karşı savaşmayı, disiplinli emek orduları oluşturmayı amaçlayan en dolaysız, en özsel, en geciktirilmez, en öncelikli görevler yanında sovyetsel Rusya, daha sistemli bir iktisadi kuruluşa girişme, ulusal ekonomi için devlet planını bilimsel bir biçimde hazırlama ve bu planı aşama aşama gerçekleştirme olanağını ilk kez olarak buluyor. Elektrikleştirmenin öncelikli değerinden ötürü ... onun sanayi, tarım, taşımacılık... vb., vb. bakımından taşıdığı değeri göz önünde bulundurarak ..., Rusya sovyetler merkez yürütme komitesi, yüksek ulusal iktisat konseyini, tarım halk komiserliği ile birlikte, bir elektrik santralları yapım projesi hazırlamakla görevlendirmeyi kararlaştırır..."

Açık değil mi? "Ulusal ekonomi için devlet planını bilimsel bir biçimde hazırlamak"; bu sözcükleri, yüksek iktidarımızın bu kararını anlamamak olanaklı mı? Eğer "uzmanlar" karşısında kendi komünizmleri ile böbürlenen kalem efendileri ve yüksek erkan bu kararı bilmiyorlarsa, onlara kendi öz yasalarımızı bilmemenin bir kanıt olmadığını anımsatmaktan başka bir şey kalmıyor.

Rusya sovyetleri merkez yürütme komitesinin kararı uyarınca, yüksek ulusal iktisat konseyi başkanlığı, 20 Şubat 1920'de, elektrik şubesine bağlı olarak kurulan elektrikleştirme komisyonunu onayladı. Ardından, savunma konseyi "Goelro"nun tüzüğünü kabul etti; yüksek ulusal iktisat konseyi, tarım halk komiserliği ile anlaşarak üyelerini seçmek ve geçerli duruma getirmekle görevlendirildi. 24 Nisan 1920'den başlayarak "Goelro", programım ayrıntılı bir biçimde açıkladığı, ülkenin çeşitli bölgelerindeki çalışmanın yönetimini sağlayan ve iyice tanımlanmış görevlerle görevli çeşitli altkomisyonların üyelerini oluşturan bilim insanları, mühendisler, tarımbilimciler, istatistikçiler gibi sorumluların listesini verdiği kendi *Bülten* n° 1'ini yayınladı. Yalnız bu işlerin ve bu işlerin sorumluluğunu üstlenen kişilerin listesi bu sayının on sayfasını dolduruyor. Yüksek ulusal iktisat konseyinin, tarım halk komiserliğinin ve

ulaştırma komiserliğinin en iyi ve en ünlü öğeleri "Goelro" ile işbirliğinde bulunmaya çağrıldı.

"Goelro"nun çalışmalarının meyvesini de yukarda sözü edilen geniş ve kusursuz bilimsel yapıt oluşturdu. Bu yapıtın kaleme alınmasına 180'i aşkın uzman katıldı. Önerilen işler listesi 200'ü aşkın maddeyi kapsıyor. İlkin bu işlerin özetini görüyoruz (kitabın birinci bölümü, yani 200 sayfadan çok): a) elektrikleştirme ve devletin ekonomi planı; ardından b) yakıt tedariki (bu bölüm RSFSC'nin *önümüzdeki on yıl için* düzenlenen bir "yakıt bütçesi" ile gerekli işçi sayısının hesaplanmasını kapsıyor); c) hidrolik enerji; d) tarım; e) taşımacılık ve f) sanayi bölümleri geliyor.

Plan yaklaşık on yıllık bir dönem için öngörülmüş bulunuyor; işçi sayısını ve üretimin büyüklüğünü saptıyor. Gerçi bu, bazı kusurlar taşıyan, yaklaşık, hazırlık niteliğinde, taslak halinde bir plan, "işbaşında" bir plan, ama gene de gerçekten bilimsel bir plan oluşturuyor. Bütün temel sorunlar için uzmanların açık ve seçik tahminlerini görüyoruz. Uzmanların bütün sanayi kollarına ilişkin hesaplarını görüyoruz. Şu küçük örneği vereyim, kişi başına iki çift kundura karşılığında (300 milyon çift) kundura yapımı için gerekli deri üretiminin tahminini vb. görüyoruz. Böylece elektrikleştirmenin, altın-ruble olarak hesaplanmış maddi ve mali bir bilançosunu görüyoruz (yaklaşık 370 milyon işgünü, şu kadar ton çimento, şu kadar tuğla, şu kadar pud demir, bakır, vb., şu güçte turbojeneratör, vb.). Bilançoda imalat sanayisi düzeyinin 10 yılda %80 ve istihraç sanayisi düzeyinin de %80-100 arasında yükseleceği tasarlanıyor ("son derece basit bir hesaplamaya göre"). Bilançonun altın-ruble olarak açığının (+ 11 milyar - 17 milyar = yaklaşık 6 milyar) "imtiyazlar ve kredi işlemleri yoluyla kapatılabilir" olduğu belirtiliyor.

Planda ilk dilimde 20 termik ve 10 hidrolik santralın yeri belirtiliyor ve bunlardan her birinin iktisadi önemi ayrıntılı olarak betimleniyor.

Genel kapsamlı bölümlerden sonra kitap, bölgelerimizin ayrı ayrı incelenmesine ayrılmış, her biri ayrı ayrı numaralanmış özel bölümler içeriyor: Kuzey, sınai Merkez (bu iki bölge, zengin bir bilimsel belgeleme temelinde, özellikle iyi, belirgin ve ayrıntılı bir biçimde irdelenmiş bulunuyor), Güney, Volga, Ural, Kafkasya (Kafkasya, çeşitli cumhuriyetleri arasında iktisadi bir uzlaşma olduğu varsayılarak bir bütün halinde incelenmiş bulunuyor), batı Sibirya ve Türkistan. Bölgelerin her biri için hesaplar, yalnızca birinci santrallar dilimi bakımından yapılmıyor; ardından "Goelro'nun *A* planı" denilen şey, yani *mevcut* santrallardan en ussal ve en ekono-

mik yararlanma planı geliyor. İşte bir başka küçük örnek: Kuzey bölgesi (Petrograd bölgesi) için, Petrograd santrallarım birleştirerek gerçekleştirilebilecek ekonomi şöyle hesaplanıyor: Murmansk'taki, Arkangelsk'teki vb., Kuzey'in su üzerine kereste taşıma merkezlerine, elektrik enerjisinin yarısı sağlanabiliyor (Kuzey bölgesi için özetin 69. sayfasına bakınız). Kereste istifleme ve dışsatımındaki artış, bu koşullarda "*çok yakında yılda yaklaşık bir yarım milyar altın ruble*" getirebiliyor.

Eğer, kuşkusuz, plan üzerindeki gevezeliklerden, bilim insanlarının gerçekten kaleme aldıkları planın incelenme ve *uygulanmasına* geçmesini bilirsek, "Kuzeyin kerestesi sayesinde gerçekleşen yıllık gelir, hemen önümüzdeki yıllarda, altın rezervimizin tutarına erişebilir" (İbid., s. 70).

Birçok konu (ama kuşkusuz hepsi değil, tam tersine), birçok konu üzerinde çalışmaların, yani genel bir planm değil ama 1921'den 1930'a kadar her yıl için, her yıl çalışmaya geçebilecek santralların sayısını, mevcut santralların ne ölçüde büyütülebileceğini (bir kez daha, yukarda sözü edilen ve aydın kalem efendilerimiz ve bürokrasi erkanımızın gelenekleri ile gerçekleştirilmesi pek kolay olmayan koşulla) gösteren hesapların bir program başlangıcına sahip bulunuyoruz.

"Goelro" ile gerçekleştirilen işin çok büyük kapsam ve değerini anlamak için Almanya'ya bir göz atalım. Bilgin Ballod orada benzer bir çalışmaya girişti. Tüm Alman ulusal ekonomisinin sosyalist yeniden örgütlenmesi üzerine bilimsel bir plan hazırladı.[158] Kapitalist Almanya'da bu plan kağıt üzerinde ölü bir belge olarak, bir bireyin "marifeti" olarak kaldı. Bizse, biz devlet adına bir görev verdik, yüzlerce uzmanı harekete geçirdik ve on ay içinde (kuşkusuz, başlangıçta öngörülen iki ay yerine on ay içinde) bilimsel temellere dayanan bir "tek iktisadi plan" elde ettik. Biz bu çalışmadan haklı olarak gurur duyabiliriz; şimdi bize bu plandan *nasıl yararlanılacağını* anlamak kalıyor ve bugün işte bu anlayışsızlığa karşı savaşım vermemiz gerekiyor.

VIII. sovyetler kongresi kararında şöyle deniyor:

... "Kongre ... *yüksek ulusal iktisat konseyinin* vb., özellikle *Rusya'nın elektrikleştirilmesi planını düzenleyen* "Goelro"nun çalışmasını onar ... bu planı *büyük ekonomik girişimin ilk adımı olarak* değerlendirir, Rusya merkez yürütme komitesini bu planın *açıklığa kavuşturulmasını ve onaylanmasını tamamlamak* ve bu işi zorunlu olarak en kısa süreler içinde yapmakla görevlendirir. ... Bu plan yararına *en geniş propagandayı* yapmak için bütün önlemlerin alınmasını talep eder. ... *Cumhuriyetin istisnasız bütün öğrenim*

kurumlarında bu planın irdelenmesinin zorunlu duruma gelmesi gerekir", vb.

Aygıtımızın bürokratik düzeyde olduğu kadar entelektüel düzeyde de ve özellikle tepede katlandığı sıkıntıyı, hiçbir şey Moskova'da bu karara karşı takınılan tavırdan ve bazen onu reddetmeye kadar giden yerli yersiz "yorumlama" girişimlerinden daha derin bir biçimde belirginleştiremez. Hazırlanan plandan yana propaganda yapacak yerde kalem efendileri, planın açıklanması konusunda anlamdan yoksun tezler ve akılyürütmeler yazmakla vakit geçiriyorlar! Yüksek görevli erkansa, planı "onaylamak" zorunluluğu üzerinde, bu zorunluluktan da somut görevlerin (falanca işletmeyi filanca tarihte kurmak, yurtdışından bilmem hangi gereci satın almak vb. gibi somut görevlerin) ortaya konmasını değil, ama *yeni* bir plan türünde son derece belirsiz bir şeyi anlayarak, tamamen bürokratik bir biçimde duruyor! Korkunç bir anlayışsızlık gösteriliyor; yeniyi yapmadan önce mevcut olanı hiç değilse kısmen onarmakla başlayalım dendiği duyuluyor; elektrikleştirme elektrolaştırmaya çok benziyor; peki neden gazlaştırma yapılmıyor? "Goelro"da çok burjuva uzman ve az komünist çalıştırılıyor; bu kuruluşun bir genel planlar komisyonu değil ama bilirkişiler yetiştirmesi gerekiyor, vb.

İşte tehlikeli olan da bu karmakarışıklık; çünkü çalışmanın bilinmediğini, entelektüel ve bürokratik kendini beğenmişliğin ciddi çalışmayı bastırdığını gösteriyor. Planın düşlemsel olduğunu ileri süren kimselerin kötücül alayları, gazlaştırma konusundaki sorular gibi, kasıntılı bir bilisizliğin belirtisini oluşturuyor. En yetkili yüzlerce uzmanın çalışmasını gelişigüzel düzelttiğini ileri sürmek, işin içinden tatsız tuzsuz alaylarla sıyrılmak, "onaylamama" hakkı ile böbürlenmek ayıp olmuyor mu?

Oysa bilimi değerlendirmeyi, özengenlerin ve bürokratların "komünist" kasılmalarından vazgeçmeyi öğrenmemiz gerekiyor, oysa deneyimimizden, uygulamamızdan yararlanarak, yoluyla yordamıyla çalışmayı öğrenmemiz gerekiyor!

Gerçi "plan"lar, doğaları gereği, sürekli tartışmalara yol açıyor. Ama bilimsel bir nitelik taşıyan bu planı irdelemeye, *pratik* deneyimden ve daha derinleştirilmiş bir incelemeden başlayarak onu düzeltmeye koyulmamız gerekirken, "ilkeler" (bir planın yapılmasındaki ilkeler) üzerindeki bir söz ebeliği ve genel tartışmalar da hoşgörü ile karşılanamıyor. Gerçi yüksek görevli kişi ve erkanın "onaylamak" ya da "onaylamamak" hakkı her zaman olacaktır. Eğer bu hak usa uygun bir biçimde kavranır ve VIII. Kongrenin kabul ettiği ve en geniş propaganda için önerdiği planın onaylan-

masına ilişkin kararları usa uygun bir biçimde yorumlanırsa, onaylamadan şunu filan anda ve falan yerde satın almak; şunu kurmaya başlamak; filanca gereçleri toplamak ve göndermek vb. gibi bir siparişler ve buyruklar dizisini anlamak gerekiyor. Ama bürokratik yorumda "onaylamak", yüksek görevli erkanın ağa keyfi, yazı çizi, denetim komisyonlarına oyun, kısacası, canlı bir işi salt bürokratik bir biçimde öldürmek anlamına geliyor.

Sorunu bir başka bakımdan inceleyelim. Bilimsel elektrikleştirme planını özellikle de yürürlükteki pratik planlar ve onların gerçek sonuçları ile birleştirmek zorunlu. Kuşkusuz, kesinlikle söz götürmez bir şeydir bu. Ama, nasıl birleştirmek? Bunu bilmek için iktisatçılarımızın, yazarlarımızın ve istatistikçilerimizin, genel olarak plan üzerinde gevezelik edecek yerde, planlarımızın gerçekleşmesini, bu pratik çalışmadaki yanılgılarımızı, onları düzeltme yollarını, inceden inceye irdelemeye girişmeleri gerekiyor. Bu irdeleme olmadıkça, gerçeği göremeyiz. Bu irdeleme ile birlikte, ona koşut olarak, eğer pratik deneyimimizi de incelersek, küçücük bir yönetsel teknik sorunu çözmekten başka bir şey kalmayacaktır. Planlama komisyonlarından bol bir şeyimiz yok. Bu komisyonları birleştirmek için Ahmet'e bırakılan yönetim örgütünden iki memuru, Mehmet'e bırakılan yönetim örgütünden de bir memuru almak ve onları planlar genel komisyonunun alt-komisyonuna vermek yetecektir. Açıktır ki bu sorun yönetsel teknik bir sorundan başka bir şey oluşturmuyor. Şu ya da bu şekli denemek ve en iyisini seçmek gerekiyor; bu konu üzerinde uzun boylu durmak gülünç olacak.

Önemli olan şu ki sorunun koyulması bilinmiyor ve yaşayan işin yeri gerçekliği olmayan bürokratik projelerle dolduruluyor. İaşe ve yakıt tedarik planları yaptık ve yapıyoruz. Bu her iki planlar dizisinde de besbelli yanlışlık yaptık. Tersini kimse söyleyemez. Ciddi bir iktisatçı, metelik etmez tezler üretecek yerde olguları, rakamları, verileri incelemeye, kendi öz pratik deneyimimizi çözümlemeye girişecek ve: "işte bir yanlışlık, işte onu böyle düzeltmek gerekiyor" diyecektir. Bu incelemeden sonra ciddi bir yönetici de personel nakilleri, muhasebe değişiklikleri, bir aygıt reformu vb. önerecek ya da yapacaktır. Ama ülkemizde tek iktisadi planı şu ya da bu biçimde gereği gibi düşünen kimse görünmüyor.

Felaket komünist ile uzman arasındaki, yönetici ile bilim insanları ya da yazarlar arasındaki ilişkiler sorununun kötü koyulmasından ileri geliyor. Tek iktisadi plan sorunu, tıpkı başka her sorun gibi, ya ancak komünistler ya da ancak yönetim tarafından çözülebilecek yönler içeriyor ve bu yeni yönler de her an ortaya çıkabiliyor. Yadsınamaz bir şey bu. Ama katıksız da bir soyutlama

oluşturuyor. Oysa şu anda komünist yazar ve yöneticilerin ta kendileridir ki sorunu yanlış bir biçimde düşünüyor, bu konuda burjuva uzman ve bilim insanlarından daha çok öğrenmek ve daha az yönetici rolü oynamak gerektiğini anlamakta başarı gösteremiyor. "Goelro"nun hazırladığı tek iktisadi plandan başka tek iktisadi plan yoktur ve olamaz da. Dikkatle irdelenen pratik deneyim temelinde onu tamamlamak, geliştirmek, düzeltmek ve uygulamak gerekiyor. Tersine düşünce, programımızın terimleriyle söylemek gerekirse, "sözde radikal, ama gerçeklikte cehaletle dolu kendini beğenmişlik"ten başka bir şey oluşturmuyor. RSFSC'de "Goelro" dışında bir başka genel planlar komisyonu olabileceğine inanmak da kendini beğenmiş bir cehalet oluşturuyor, ama bu durum söz konusu komisyonun kuruluşundaki olası kısmi ve elverişli değişikliklerin yararını dıştalamıyor. Genel ulusal ekonomi planımızın iyileştirilmesi yönünde ciddi bir şey, başlanmış olan şeyi sürdürerek, ancak bu temel üzerinde yapılabilir; yoksa bu, yöneticilik oynamak ya da canının istediği gibi davranmak anlamına gelecektir. "Goelro"daki komünistlerin görevini, elden geldiğince az yönetmek, daha doğrusu hiç yönetmemek ama, RKP programının terimlerine göre, "çoğu zaman kaçınılmaz olarak burjuva görüş ve alışkanlıklarla dolu olan" bilimsel ve teknik uzmanlara karşı sonsuz bir sakınım ve sonsuz bir beceriklilik göstermek, bu uzmanları ilgilendiren bilimin kazanım ve verilerinden başlayarak, onlardan öğrenmek ve onların ufuklarını genişletmeye yardımcı olmak oluşturuyor; bu komünistlerin, bir mühendisin komünizme gizli bir militan ya da bir yazardan *başka türlü, kendi biliminin verileri aracılığıyla* geleceğini, bir tarımbilimcinin, bir ormancının vb. komünizme *kendi özel yollarından* geleceklerini unutmamaları gerekiyor. Uzmanların çalışmasını, sorunu derinleştirerek ve ayrıntılı bir biçimde irdeleyerek eşgüdümleme, gösterişe kaçmadan yönetme yeteneğini göstermeyen bir komünist, genellikle zararlı oluyor. Bizde böyle sürüyle komünist var ve ben, görevini ciddiyetle inceleyen bir tek yetkili burjuva uzmana karşı, bunlardan düzinelercesini veririm.

"Goelro"ya katılmayan komünistler, tek iktisadi planın hazırlanma ve gerçekleştirilmesine iki biçimde yardımcı olabilirler. Eğer iktisatçı, istatistikçi, yazar gibi kimselerseler, ilkin bizim öz pratik deneyimimizi ve yalnızca olguların ayrıntılı irdelenmesi temelinde incelemeleri gerekiyor, işte o zaman yanlışlıkları düzeltmek ve çalışmayı iyileştirmek amacını güden önerilerde bulunabileceklerdir. İnceleme bilim insanlarının işidir ve şimdi hayli uzun bir zamandan beri artık genel ilkeler değil ama pratik deneyim önemli olduğuna göre, burjuva da olsa, ama kendi işini bilen bir

"bilimsel ve teknik uzman", günün ve gecenin hangi saatinde olursa olsun "tezler" yazmaya, "belgi"ler atmaya ve katıksız soyutlamalar sunmaya hazır, kasıntılı bir komünistten bizim için on kez daha büyük bir değer taşıyor. Daha çok olguların bilgisi, daha az komünist ilkelerden esinlendiğini ileri süren yuvarlak laf.

Öte yandan, eğer komünist yönetsel bir görevde bulunuyorsa, her şeyden önce kendi kendini buyurma eğiliminden koruması gerekiyor, ilkin bilimin elde ettiği sonuçları göz önünde bulundurmayı bilmesi, ilkin olguların doğrulanıp doğrulanmadıklarını sorması, ilkin yanlışımızın ne olduğunun incelenmesini istemesi (raporlar, basın, toplantılar vb.) gerekiyor. Daha az Tit Titiçvari davranışlar ("onaylayabilirim, onaylamayabilirim"), daha çok pratik yanlışlıklarımızın incelenmesi.

İnsanların kusurlarının büyük ölçüde niteliklerine bağlı olduğu uzun zamandan beri saptanmış bulunuyor. Birçok komünist yöneticilerin kusurları da işte böyle bir nitelik taşıyor. Onlarca yıl boyunca biz, büyük bir iş yaptık, burjuvazinin devrilmesini öğütledik, burjuva uzmanlara karşı güvensizlik dersi verdik, onları kötülüyorduk, iktidarı onlardan aldık, direnişlerini bastırdık. Evrensel çapta tarihsel bir işti bu. Ama hafif bir abartma yetiyor ve yücelik ile gülünçlük arasında yalnızca bir adım olduğu yolundaki o gerçeğin doğrulandığı görülüyor. Rusya'yı inandırdık biz, Rusya'yı emekçilere vermek üzere sömürücülerin elinden çekip aldık, sömürücüleri bastırdık, Rusya'yı yönetmeyi öğrenmemiz gerekiyor. Bunun için ölçülü olmayı, "bilimsel ve teknik uzmanlar"ın ciddi çalışmasına saygı göstermeyi öğrenmek gerekiyor, bunun için birçok *pratik* yanılgımızı gerçekten ve dikkatli bir biçimde incelemeyi ve onları yavaş yavaş, ama kesin olarak düzeltmeyi öğrenmek gerekiyor. Daha az entelektüel ve bürokratik kendini beğenmişlik, pratik deneyimimizin merkezî ve yerel düzeyde bize sunduğu şeyleri ve bilimin bize daha önce sunmuş bulunduğu şeyleri daha çok inceleyelim.

21 Şubat 1921

Pravda, n° 39, 22 Şubat 1921
İmza: *N. Lenin*

AYNİ VERGİ
(YENİ SİYASETİN KAPSAMI VE KOŞULLARI)
[PARÇA]

... BÜROKRASİ sorununu alın ve bu sorunu iktisadi bakımdan inceleyin. 5 Mayıs 1918'de bürokrasi, belirgin değildi. Ekim Devriminden altı ay sonra, eski bürokratik aygıtı dipten doruğa yıktıktan sonra, artık bu kötülüğün etkisini duymuyorduk.

Bir başka yıl geçti. 18-23 Mart 1919 arasında toplanan Rusya Komünist Partisi VIII. kongresinde yeni parti programı kabul edildi. Bu kongrede biz, kötülüğü kabul etmekten çekinmeksizin, onu ortaya koymak, herkese göstermek, aleme karşı rezil etmek, bu kötülüğe karşı savaşmak amacıyla düşünce ve istek yaratmak, güç ve etkinlikleri harekete getirmek isteğiyle tam bir içtenlikle konuştuk. Bu kongrede biz, "*sovyet yönetimi içinde bürokrasinin kısmi bir yeniden doğuşu*"ndan sözettik.

İki başka yıl geçti. 1921 ilkbaharında, bürokrasi üzerinde tartışan sovyetler VIII. kongresinden (Aralık 1920) sonra, bürokrasinin incelenmesine sıkı sıkıya bağlı tartışmaların bir bilançosunu çıkaran Rusya Komünist Partisi X. kongresinden (Mart 1921) sonra, *bu* kötülüğün karşımızda daha da açık, daha da tehlikeli bir biçimde dikildiğini görüyoruz. Nedir iktisadi kaynakları bu kötülüğün? Bu kaynaklar başlıca iki türlüdür. Bir yandan gelişmiş burjuvazinin, işçilerin (ve kısmen de köylülerin) devrimci hareketine karşı koymak için, ilkin askerî, ardından adli vb. bürokratik bir aygıta gereksinimi vardır. Ülkemizde böyle bir aygıt yok. Mahkemelerimiz, burjuvaziye karşı yönelik sınıf mahkemeleri. Ordumuz, burjuvaziye karşı yönelik bir sınıf ordusu. Bürokrasi orduda değil, ordu hizmet bölümlerinde var. Bürokrasinin bizde bir başka iktisadi kaynağı var. Küçük üreticilerin insanlardan uzaklığı, dağınıklığı, yok-

sulluk ve kültürsüzlüğü, yolların eksikliği, okumaz-yazmazlık, tarım ve sanayi arasındaki *mübadelelerin* eksikliği, aralarındaki bağ ve etkileşimin yokluğu. Bütün bunlar, geniş bir ölçüde iç savaşın sonucu. Abluka altında olduğumuz, dört bir yandan kuşatıldığımız, tüm dünyadan ve ardından Güneydeki, Sibirya'daki buğday alanlarımızdan, kömür havzalarımızdan koparıldığımız bir sırada, sanayiyi kalkındıramazdık. "Savaş komünizmi" karşısında gerileyemez, en sert ve en umutsuz önlemlerden çekinemezdik. Yarı aç yarı tok ve hatta yarı aç yarı toktan da kötü yaşayacak, ama bir eşi daha görülmemiş yıkıma ve mübadelelerin durmasına rağmen, ne pahasına olursa olsun, işçilerin ve köylülerin iktisadını savunacaktık. Ve sosyalist-devrimcilerle menşevikler gibi kendimizi yılgınlığa kaptırmadık. (Gerçeklikte sosyalist-devrimciler ve menşevikler, özellikle korktukları, kendilerini yılgınlığa kaptırdıkları içindir ki burjuvazinin ardına takıldılar). Ancak, abluka altındaki bir ülkede, kuşatılmış bir kalede zaferin koşulunu oluşturan şey, tam da 1921 ilkbaharında, son beyaz birlikler de RSFSC toprağından kesin olarak kovulduğu zaman, olumsuz yönünü göstermeye başladı. Kuşatılmış bir kalede, bütün mübadeleleri "durdurmak" olanaklı ve gereklidir. Yığınların olağanüstü kahramanlığı sayesinde üç yıl dayanabildik. Bu üç yıldan sonra, küçük üreticinin yıkımı daha da vahimleşti, büyük sanayinin kalkınması daha da ertelenip geciktirildi. "Sıkıyönetim"in mirası ve küçük üreticinin dağınıklık ve göz yılgınlığına dayanan üstyapı olarak bürokrasi, kendini bütünüyle gösterdi.

Kötülüğe karşı daha büyük bir sarsılmazlıkla savaşmak, yeniden ve tekrar tekrar başlangıçtan başlayabilmek için, kötülüğü hiç korkmadan kabul etmesini bilmek gerekir. Kuruluşun bütün alanlarında, iyi yapılmayan şeyleri düzelterek, görevi çeşitli yollardan ele almaya çalışarak, daha birçok kez yeniden başlangıçtan başlamak zorundayız. Büyük sanayinin kalkınmasının ertelendiği, sanayi ve tarım arasındaki değişimleri "durdurma"nın artık olanaklı olmadığı ortaya çıktı; öyleyse canla başla, küçük sanayiyi eski durumuna getirmek gibi daha gerçekleştirilebilir bir işe girişmemiz gerekiyordu. Bu yönden yardım etmek, savaş ve ablukanın yarı yarıya yıktığı binanın bu kanadını payandalamak gerekiyordu. Mübadeleleri bütün olanaklarla ne pahasına olursa olsun geliştirmek ve kapitalizmden korkmadan geliştirmek gerekiyordu. Çünkü ülkemizde kapitalizme ayrılan çerçeve (iktisadi alanda büyük toprak sahipleri ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesi, siyasal alanda işçi ve köylü iktidarı) çok dar ve çok "ölçülü"ydü. Ayni verginin dayandığı temel düşünce de, bu verginin iktisadi kapsamı da işte böyle özetle-

nebilir.

Bütün parti militanları ve bütün sovyet yönetim emekçileri, köylü iktisadını "küçük" olanaklarla ve yetersiz ölçülerde de olsa hemen kalkındırmak, küçük yerel sanayiyi geliştirerek ona yardımcı olmak ereğiyle, iktisadi kuruluş çalışması için temelde, yani eyaletlerde, dahası bucaklarda, dahası kantonlarda ve köylerde, büyük bir girişim yaratmak, büyük bir girişime yol açmak bakımından bütün çabalarını, bütün ilgilerini göstermek zorundadır. Devletin tek iktisadi planı, bu görevin ilgi ve dikkatimizin merkezine, "ivedi" çalışmalarımızın merkezine konmasını gerektiriyor. Burada, yani en geniş ve en derin "taban"ın hemen yakınında sağlanan bir düzelme, bize en kısa sürede büyük sanayinin kalkınmasına daha büyük bir güç ve başarıyla girişmek olanağını verecektir.

Şimdiye kadar iaşe görevlisi, %100'e elkoymadan başka bir temel talimat bilmiyordu. Bugünse talimat, en kısa süreler içinde %100 ayni, sonra da %100 büyük ve *küçük* sanayi ürünleri karşılığında vergi toplamak biçiminde değişti. Ancak %75 ayni ve %75 (ikinci yüzlükten) büyük ve küçük sanayi ürünleriyle mübadele aracılığıyla vergi toplayan bir görevli, devlet bakımından %100 ayni ve %55 (ikinci yüzlükten) mübadele aracılığıyla vergi toplayan bir görevliden daha yararlı bir iş yapmış olacak. İaşe görevlisinin işi, karmaşıklaştı. Bir yandan, mali bir görev sözkonusu. Elden geldiğince hızlı, elden geldiğince ussal bir biçimde vergi toplamak. Öte yandan, genel bir iktisadi görev var. Tarım ve sanayi arasındaki mübadeleyi artıracak ve destekleyecek bir biçimde, kooperatifleri yönlendirmeye, küçük sanayiyi korumaya, tabandaki girişkenlik ve güçleri geliştirmeye çalışmak. Henüz bu işi kötü, çok kötü bir biçimde yapıyoruz; kanıtı da bürokrasi. Bu konuda *kapitalistlerden daha çok şey öğrenebileceğimizi ve öğrenmemiz de gerektiğini* itiraf etmekten çekinmemeliyiz. Eyaletlerde, bucaklarda, kantonlarda ve köylerde elde edilen pratik sonuçları karşılaştıralım. Filanca yerde, kapitalist ve küçük kapitalist kişiler, filanca sonuca ulaştı. Yaklaşık olarak şu kadar kâr sağladı. Bu kâr, "ders"in ücreti, bedeli. Eğer ders yararlıysa, masrafa bakmamak gerekir. Komşu yerde kooperatifler, filanca sonuca ulaştı ve bu kadar kâr sağladı. Ve başka yerde, salt devlet olanaklarıyla, salt komünist olanaklarla, filanca sonuç sağlandı (şu anda bir üçüncü durum, çok istisnai bir örnek oluşturacak).

Her bölge iktisat merkezinin, yürütme komitesinin koruyuculuğu altındaki her eyalet iktisat konferansımn, ayni verginin ödenmesinden sonra kalan artıklarla her türlü "mübadele" deneyim ya da sisteminin örgütlenmesini, hemen öncelikli bir görev olarak göz

önünde bulundurması gerekir. Birkaç ay sonra, karşılaştırılıp incelenebilecek pratik sonuçlara erişebileceğiz. Yerel olarak üretilen ya da ithal edilen tuz; merkezdeki petrol; zanaatsal odun sanayisi; yerel hammaddeleri kullanan ve zorunlu bir nitelik taşımamakla birlikte, köylüler için gerekli ve yararlı olan bazı ürünler sağlayan esnaf; "yeşil kömür" (elektrikleştirme bakımından yerel bir önem taşıyan akarsulardan yararlanma), vb., vb., sanayi ve tarım arasındaki mübadeleleri ne pahasına olursa olsun canlandırmak için, bunların hepsini seferber etmek gerekir. Bu alanda, özel kapitalist iktisat yolundan, hatta kooperatiflerden bile yararlanmadan, hatta bu kapitalizmi devlet kapitalizmi biçimine dönüştürmeye bile girişmeden de olsa, en yüksek sonuçları elde edecek biri, Rusya'da sosyalizmin kurulması çalışmasına, komünizmin saflığını "hiç unutmayan", devlet kapitalizmi ve kooperatifler için tüzükler, yönetmelikler ve talimatnameler yazan, ancak mübadeleleri somut bir biçimde geliştiremeyen birinden daha yararlı bir duruma gelecektir.

Akla aykırı görünebilir bu; özel kapitalist iktisat, sosyalizmin yardımcısı işlevini mi görecek?

Bununla birlikte, burda akla aykırı hiçbir şey yok, kesin olarak, söz götürmez bir iktisadi olgudur bu. Taşımacılığı karmakarışık bir duruma gelmiş; savaştan ve ablukadan daha yeni kurtulan, ulaştırma araçlarını ve büyük sanayiyi elinde tutan proletaryanın siyasal yönetimi altındaki bir küçük köylüler ülkesinde yaşadığımıza göre, ilkin, şu anda yerel mübadelelerin çok büyük bir önem taşıdığı ve ikinci olarak, sosyalizmin gelişini kolaylaştırmak için özel kapitalizmden (ve daha da çok devlet kapitalizminden) yararlanılabileceği kaçınılmaz bir sonuçtur.

Sözcükler üzerinde biraz daha az tartışalım. Şimdiye kadar bu yönde gereğinden çok yanılgıya düştük. Daha çok yaşantıyı değiştirelim, daha çok onu inceleyelim. Yerel çalışmanın, hatta çok küçük bir ölçekte bile olsa örnek bir örgütlenmesinin, devlet bakımından birçok merkezî örgütün şu ya da bu alandaki etkinliğinden daha büyük bir önem kazandığı koşullar vardır. Şu anda ülkemiz, genel olarak köylü iktisadı, özel olarak da sanayi ürünleriyle tarımsal artıkların mübadelesi konusunda işte bu koşullar içinde bulunuyor. Bu bakımdan bu çalışmanın, hatta bir tek kantondaki örnek örgütlenmesi bile, devlet açısından şu ya da bu halk komiserliği merkez örgütünün "örnek" bir iyileştirilmesinden daha üstün bir değer kazanıyor. Üç-buçuk yıl içinde merkez aygıtımız, belli bir zararlı alışkanlık kazanacak bir duruma geldi; bu alışkanlığı, bu göreneği, gözle görülür ve hızlı bir biçimde düzeltemiyor, nasıl hareket edeceğimizi bilemiyoruz. Onu daha köklü bir biçimde düzeltmek,

bir zinde güçler akımına yol açmak, bürokrasiye karşı başarıyla savaşmak, bu zararlı alışkanlığın üstesinden gelebilmek için, yardımın yerel örgütlerden, tabandan, gerçi küçük bir "topluluk"un, ama bir "topluluk"un örnek örgütlenmesinden, yani bir tek işletmenin, iktisadın bir tek dalının, bir tek girişimin değil, ama küçücük bir yerde de olsa, *tüm* iktisadi ilişkiler *toplamının*, *tüm* mübadeleler *toplamının* örnek bir örgütlenmesinden gelmesi gerekir.

Aramızdaki merkez örgütlerde çalışmak zorunda kalan kimseler, alçakgönüllü (ama hemen gerçekleştirilebilir) ölçüler içinde de olsa, aygıtı düzeltmek ve aygıttan bürokrasiyi uzaklaştırmak çalışmalarını sürdüreceklerdir. Bu durum karşısında başlıca yardım, tabandan geliyor ve tabandan gelecektir. Genel olarak durum, benim değerlendirebildiğim kadarıyla, taşrada merkezdekinden daha iyidir. Bunu anlamakta da bir güçlük yok, çünkü bürokrasi afeti doğal olarak, özellikle merkezde ortalığı kaşıp kavuruyor. Bu bakımdan Moskova, kentlerin en kötüsü ve genel olarak Cumhuriyetin en kötü "yeri" olmayı kimseye bırakmıyor. Ortalamaya göre sapmalar yerel kademede, her iki yönde de olmakla birlikte, kötü yönde olmaktan çok daha fazla iyi yönde saptanıyor. Kötü yöndeki sapmalar, eski memurların, büyük toprak sahiplerinin, burjuvaların ve komünistler arasına sokularak, köylülere karşı bazen iğrenç ve utanç verici davranışlara, en kötü angaryalara girişen öteki rezillerin yolsuzluklarından oluşuyor. Burada gereken şey, hemen muhakeme etmek ve kestirmece infaz gibi terör yöntemleriyle ayıklamadır. Bırakalım Martovlar, Çernovlar ve aynı nitelikteki partisiz küçük-burjuvalar, "Tanrıya şükür, ben 'onlara' benzemiyorum, terörü hiçbir zaman kabul etmedim ve kabul etmiyorum." diye haykırarak göğüslerini dövsün. Bu koca bebekler, "terörü kabul etmiyor"; çünkü işçileri ve köylüleri aldatmak için, beyaz muhafızların uşakları ve yardakçıları rolünü seçmişler. Sosyalist-devrimciler ve menşevikler "terörü kabul etmiyor"; çünkü rolleri, "sosyalizm" bayrağı altında, yığınları *beyaz muhafızların terörüne teslim etmekten* ibaret. Kerenski ve Kornilov Rusya'da, Kolçak Sibirya'da, menşevizm Gürcistan'da bunun böyle olduğunu gösterdi; II. Enternasyonal ve "İki-buçuk"uncu Enternasyonal[159] çavuşları Finlandiya'da, Macaristan'da, Avusturya'da, Almanya'da, İtalya'da, İngiltere'de vb., bunun böyle olduğunu ortaya koydu. Bırakalım beyaz terörün uşak ve yardakçıları, her türlü terörü yadsımakla övünsün. Biz şu katı, ama kesin gerçeği söyleyeceğiz: 1914-1918 emperyalist savaşından sonra, eski ilişkilerin dağıldığı, sınıflar savaşımının şiddetlendiği ve görülmemiş bir bunalım içinden geçen ülkelerde (dünyanın bütün ülkelerindeki durum da budur), ikiyüzlüler ve parlak söz

meraklıları ne derse desin, terörden vazgeçilemez. Ya beyaz terör, yani ya Amerikan, İngiliz (İrlanda), İtalyan (faşist), Alman, Macar, vb. türü burjuva terör, ya da kızıl, proleter terör. İkisinin arası yoktur; "üçüncü" çözüm yoktur ve olamaz da. İyi yöndeki sapmalarsa, şunlar: bürokrasiye karşı başarıyla savaşmak; en çok işçilerin ve köylülerin gereksinimleriyle uğraşmak; iktisadı sonsuz bir ilgiyle kalkındırmak, emek üretkenliğini artırmak, tarım ve sanayi arasındaki yerel mübadeleleri geliştirmek. En iyi yöndeki bu sapmalar, daha sık görülmelerine karşın, gene de enderdir. Ama, ender de olsa, vardır. Her tarafta yer yer genç, güçlülük dolu, iç savaşın ve yoksunlukların güçlükleri içinde pişmiş, yeni komünist kadroların oluştuğu görülüyor. Bu genç güçleri, dipten doruğa, yöntemli ve yorulmak bilmez bir biçimde, başka görevlere vermek için gereken her şeyi yapmaktan henüz çok uzaktayız. Oysa bunu daha geniş ve daha direşken bir biçimde yapmak olanaklı ve zorunludur. Bazı sorumlular, merkezdeki işlerinden alınıp taşraya, bucak ve *kantonlardaki* yöneticilik görevlerine gönderilebilir ve gönderilmeleri de gerekir. Yeni görevlerinde *genel olarak* iktisadi çalışmaları *örnek* bir biçimde örgütleyecek olan bu sorumlular, son derece daha yararlı bir duruma gelecek ve *devlet için* bir başka merkezî işlev görmekten çok daha önemli bir çalışma yapacaklardır. Çünkü örnek bir çalışma örgütü, bir militan yetiştirme ocağı, benzerini yapmanın nisbeten kolay olduğu bir örnektir; biz de merkezde, bu örneğin "taklidi"nin geniş ölçüde yayılması ve bağlayıcı bir duruma gelmesini sağlamaya çalışabiliriz.

Tarım ve sanayi arasında, ayni verginin ödenmesinden sonra elde kalan tarımsal artıklar ve özellikle zanaatsal bir nitelik taşıyan küçük sanayi ürünlerine ilişkin "mübadeleler"in gelişmesi, doğası gereği, yetkili ve akıllı bir nitelik taşıyan kişisel *önlemleri yerel* örgütlerin almasını gerektirir. Bu yüzden bucaklar ve kantonlardaki örnek çalışma örgütleri, şu anda tüm devlet bakımından olağanüstü bir önem kazanıyor. Örneğin askerî alanda biz son Polonya savaşı sırasında, bürokratik hiyerarşiye aykırı davranmaktan çekinmedik; "rütbe indirmeyle cezalandırmak"tan, Cumhuriyetin devrimci askerî komite üyelerini, yüksek merkezî görevlerini korumakla birlikte, daha aşağı işlerde görevlendirmekten çekinmedik. Bugün bazı Rusya merkez yürütme komitesi üyelerini, bazı kurullar üyelerini ya da öteki yüksek görevli yoldaşları, hatta bir bucakta, hatta bir kantonda neden görevlendirmeyelim? Herhalde bundan "heyecan duyacak" derecede "bürokrasiye boğulmadık". Ve herhalde bu görevleri seve seve kabul edecek onlarca merkezî örgüt sorumlumuz çıkacak. Tüm Cumhuriyetin iktisadi kuruluşu

bundan çok şey kazanacak ve örnek bir kanton ya da bucaklar yalnızca büyük değil, ayrıca tartışma ve kuşku götürmez bir biçimde kesin ve tarihsel bir rol de oynayacak.

Mayıs 1921'de Moskova'da Devlet Yayınları
arasında broşür olarak yayınlandı.

YENİ İKTİSAT SİYASETİ KOŞULLARINDA SENDİKALARIN İŞLEV VE GÖREVLERİ ÜZERİNE TEZLER TASLAĞI

[PARÇA]

6. SENDİKALAR VE İŞLETMELERİN YÖNETİMİ

Devlet iktidarını ele geçiren proletaryanın en önemli ve en temel görevi, ürünlerin miktarını artırmak, toplumun üretken güçlerini olağanüstü ölçüde yükseltmektir. RKP programında açıkça ortaya konan bu görev bugün, savaştan kaynaklanan yıkım, açlık ve çöküntüden dolayı özellikle acil bir görev durumuna geldi. Bu nedenle, büyük sanayinin kalkındırılması alanında olanaklı olan en hızlı ve en sağlam başarılar, emeğin kapitalist boyunduruktan tüm kurtulma çalışmasının ve sosyalizmin zafer kazanmasının olmazsa olmaz koşuludur. Oysa böyle bir başarı da, Rusya'nın bugünkü durumunda, tüm yetkinin zorunlu olarak fabrika yönetimlerinin ellerinde toplanmasını gerektiriyor. Genel kural uyarınca tek yönetim ilkelerine göre oluşturulan fabrika yönetimlerininse, en yüksek bir işletme özgürlüğünden de yararlanarak, üretimin ve verimliliğin yükselmesi ve kârların artması alanında elde edilen gerçek başarıları sıkı sıkıya denetleyerek, en yetkili ve en uzman yöneticileri titizlikle seçerek, ücret tutarlarının saptanmasının olduğu kadar, kağıt paranın, yiyecek tayınlarının, iş giysilerinin ve tüm öteki gereç biçimlerinin dağıtımını da özerk bir biçimde yönetmeleri gerekir.

Bu koşullar içinde sendikaların, işletmelerin yönetimine her türlü doğrudan müdahalesini tamamıyla zararlı ve benimsenmesi olanaksız bir şey olarak kabul etmek gerekir.

Ancak bu söz götürmez gerçeği sendikaların, sanayinin sosyalist örgütlenmesine ve devlet sanayisinin yönetimine katılımının bir yadsınması olarak kabul etmek de son derece yanlış olur. Aşağıda gereği gibi belirlenen biçimleriyle bu katılım, zorunludur.

7. PROLETER DEVLETİN İKTİSAT VE DEVLET ORGANLARINDA SENDİKALARIN İŞLEV VE KATILIMI

Proletarya, kapitalizmden sosyalizme geçişi gerçekleştiren devletin sınıfsal temelini oluşturur. Küçük köylülüğün açıkça ağır bastığı bir ülkede proletarya, bu görevi ancak köylülüğün ezici çoğunluğuyla ittifakını acele etmeden, çok büyük bir ustalık ve çok büyük bir ihtiyatla gerçekleştirmek koşuluyla başarılı bir biçimde yerine getirebilir. Sendikaların zorunlu olarak, tüm siyasal ve iktisadi etkinliğini işçi sınıfının bilinçli öncüsü olan komünist parti yönetiminde gerçekleştiren devlet iktidarının en yakın çalışma arkadaşı olmaları gerekir. Genel olarak komünizmin okulu olan sendikaların, özel olarak tüm işçiler yığını ve zamanla tüm emekçiler için sosyalist sanayinin (ardından yavaş yavaş tarımın) bir yönetim okulu durumuna gelmeleri gerekir.

Bu temel düşünceden hareketle, proleter devletin iktisat ve devlet organlarına sendikaların başlıca katılım biçimlerini aşağıdaki gibi belirlemek gerekir:

(1) Tüm iktisat ve iktisada bağlı devlet organlarının kurulmasına sendikalar, kendi adaylarını önererek ve kendi istişari oylarını kullanarak katılırlar; aynı zamanda bu organların çalışmalarına da sendikalar, dolaysız biçimde değil, ama bu görevler için önerdikleri ve komünist parti ve sovyetler iktidarı tarafından memuriyetleri onaylanan yüksek devlet kurumları üyeleri, iktisat kurulları ve ortaklaşa yönetim ilkesinin yürürlükte olduğu fabrikalardaki yönetim kurulları üyeleri, idareciler, idareci yardımcıları, vb. aracılığıyla katılırlar.

(2) Sendikaların en önemli görevlerinden biri de, emekçi yığınlar arasından yönetici çıkarmak ve yetiştirmektir. Eğer şu anda sanayide, bu türlü yöneticilerin tamamen doyurucu bir nitelik taşıyan onlarcasına ve az ya da çok doyurucu bir nitelik taşıyan yüzlercesine sahipsek, yakın bir gelecekte bunların birinci türden yüzlercesine, ikinci türden binlercesine gereksinim duyacağız. Bu işi yerine getirmeye yetenekli tüm işçi ve köylülerin düzenli sayımı, yönetim yöntemlerini kavramada gösterdikleri gelişmenin ayrıntılı, dikkatli ve somut denetimi, sendikalar tarafından, bugünkünden çok daha büyük bir özen ve çok daha büyük bir sebatla gerçekleştirilmelidir.

(3) Sendikaların tüm proleter devlet planlama organlarına katılımı da daha az olmayan bir önem taşımaktadır. Üretimdeki yetiştirme, eğitim ve propaganda etkinliğinin bütün yönlerine katılımları yanında sendikaların, devlet iktisadının kuruluşuna işçi sı-

nıfını ve emekçi yığınları artan bir genişlik ve artan bir derinlikle yöneltmeleri, onları iktisadi yaşamın, hammaddelerin depolanmasından mamul maddelerin satılmasına kadar sınai çalışmanın bütün yönlerine alıştırmaları, onlara sosyalist iktisadın tek devlet planı konusunda olduğu kadar, bu planı gerçekleştirmekteki pratik çıkarları konusunda da gitgide daha somut bir bilgi vermeleri gerekir.

(4) İaşe kural ve ölçülerinin vb. geliştirilmesi, sendikaların sosyalizmin kuruluş çalışmasındaki etkinlik ve sanayinin yönetimine katılımlarının zorunlu bileşenlerinden birini oluşturur. Özellikle disiplin mahkemelerinin, genel olarak halk mahkemelerinin ve yönetimin işlevlerine tecavüz etmeksizin, iş disiplinini ve bu disiplini yerleştirmeyi amaçlayan eğitim yöntemlerini iyileştirmek ve üretkenliği artırmak için kararlı bir biçimde çalışmaları gerekir.

Sosyalist iktisadın kuruluş çalışmalarında sendikaların en önemli işlevlerinin bu dökümünün, sendikaların ve sovyetler iktidarının ilgili organları tarafından elbette bütün ayrıntılarıyla açıklığa kavuşturulması gerekir. Ancak bütün bunlarda asıl önemli olan şey, sendikaların yönetime, deneyimin gösterdiği gibi son derece zararlı olan doğrudan, kendiliğinden, yetkisiz ve sorumsuz müdahale yöntemlerinden isteyerek ve kesin olarak kurtulması ve işçilerle tüm emekçileri ulusal ülke iktisadının *yönetim* yöntemlerine *pratik olarak alıştırmak* için sürekli, etkili ve uzun soluklu bir çalışmaya girişmesidir.

8. HER TÜRLÜ SENDİKAL ÇALIŞMANIN TEMEL KOŞULU OLARAK YIĞINLARLA İLİŞKİ

Yığınlarla, yani işçilerin (ve ardından tüm emekçilerin) son derece büyük bir çoğunluğuyla ilişki, sendikaların bütün alanlarındaki etkinliğin başta gelen, olmazsa olmaz başarı koşuludur. Sendikaların ve sendikal aygıtın bütün örgüt kademelerinde, uzun deneyim yıllarına dayanan tüm bir sorumlu yoldaşlar sistemini kurmak ve iş başında denetlemek gerekir. Bu sorumlu yoldaşlar arasında, komünist olmamakla birlikte işçilerin yaşamını paylaşan, bu yaşamı derinliğine tanıyan, hangi sorun üzerinde ve hangi anda olursa olsun, yığınların ruh halini, gereksinimlerini, gerçek özlem ve düşüncelerini yorulmadan değerlendirmesini bilen, onların bilinç derecesini ve geçmişin şu ya da bu önyargı ya da kalıntılarının etki gücünü gerçek dışına düşmeden saptamaya yetenekli, içten bir arkadaşlık ve onların gereksinimlerini karşılamak kaygısıyla bu yığınların mutlak güvenini kazanacak durumdaki arkadaşlar da zo-

runlu olarak yer alacaklardır. Üye sayısı çok yüksek olmayan ve işçi sınıfının öncüsü olarak, henüz daha ileri ülkelerin dolaysız desteğinden yararlanmaksızın, sosyalizme geçişi gerçekleştiren çok büyük bir ülkenin başına geçen bir komünist partinin yolunu gözleyen en ciddi tehlikelerden biri de, yığınlardan kopmaktır. Öyle ki öncü, "cephe hattını düzeltmek" zamanını bulamadan, tüm emek ordusuyla, yani işçi ve köylü yığınının engin çoğunluğuyla arasındaki sağlam bağı koruyamadan, çok hızlı ilerler. Tıpkı eşsiz bir motor ve üstün makinelerle donatılan en iyi fabrikanın, motoru makinelere bağlayan aktarma kayışı bozulduğu zaman durmak zorunda kalması gibi, komünist partiyi yığınlara bağlayan aktarma kayışı, yani sendikalar yetersiz olduğu ya da kötü çalıştığı zaman, sosyalist kuruluşumuz da kaçınılmaz bir başarısızlığa uğrar. Bu gerçeğin açıklanması, hatırlatılması, doğru olduğunun ortaya konması yetmez; sendikaların ve günlük sendikal çalışmanın tüm yapısının ayrılmaz bir öğesi durumuna gelmesi de gerekir.

30 Aralık 1921 ve 4 Ocak 1922 arasında yazıldı.
17 Ocak 1922'de *Pravda*'nın 12. sayısında bazı
değişikliklerle yayınlandı.

AZ OLSUN, ÖZ OLSUN

DEVLET aygıtımızın yetkinleştirilmesi ile ilgili olarak, işçi ve köylü denetim kurulunun, bana kalırsa ne acele etmesi, ne de nicelik ardında koşması gerekiyor. Bugüne kadar devlet aygıtımızın niteliği üzerinde düşünmek ve niteliği ile uğraşmak için o kadar az zamanımız oldu ki, onu son derece özel bir dikkatle geliştirmek, işçi ve köylü Denetim kurulunda yüksek nitelikte, yani en iyi batılı modellerden hiçbir bakımdan aşağı kalmayan bir insan gereci toplamak kaygısı haklı bir kaygı oluşturuyor. Gerçi sosyalist bir cumhuriyet için çok önemsiz bir kaygı bu. Ama ilk beş yıl kafamızı güvensizlik ve kuşkuculukla tıka basa doldurmuş bulunuyor. Biz, örneğin "proleter" kültür konusunu çok fazla ve çok rahat işleyen kimselerin karşısında, kendimize rağmen, şu düşünceye inanmak eğilimi gösteriyoruz: başlamak için gerçek bir burjuva kültüre sahip olmak bize yeterdi; başlamak için önburjuva, yani bürokratik ya da feodal vb. kültürlerin özellikle yerleşmiş tiplerini bırakmak bize yeterdi. Bu konuda ivecenlik ve vaatler yarışması, en zararlı şeyi oluşturuyor. Genç ve komünist yazıncılarımızdan çoğunun bunu kafalarına iyice yerleştirmeleri gerekiyor.

Şimdi de geçmiş deneyimden, devlet aygıtıyla ilgili olarak, yavaş yavaş hareket etmenin daha iyi olduğu sonucunu çıkarmamız gerekiyor.

İşler bizim devlet aygıtımızla, hadi çok kötü olduklarını söylemeyelim, o kadar kötü gidiyor ki, ilkin bizim bu aygıtın kusurları ile savaşma biçimini ciddiyetle düşünmemiz gerekiyor; bu kusurlar, unutmayalım, gerçi allak bulak edilmiş, ama henüz ortadan kaldırılmamış olan geçmişe uzanıyor; uzun zamandan beri miadını

doldurmuş bir kültür aşaması söz konusu edilmiyor. Burada kültür sorununun ta kendisini ortaya koyuyorum, çünkü bu durumda, ancak kültürel yaşama, törelere, geleneklere girmiş olan şeyin gerçekleşmiş olarak kabul edilmesi gerekiyor. Oysa ülkemizde, bizim toplumsal örgütlenmemizde iyi olarak ne varsa çabucak ele geçirilmiş, üzerinde pek düşünülmemiş, anlaşılmamış, bilincine varılmamış, denetlenmemiş, sınamadan geçirilmemiş, deneyimle doğrulanmamış, sağlamlaştırılmamış, vb. bir nitelik taşıyor. Devrimci bir dönemde ve bizi beş yıl içinde çarlıktan sovyetler rejimine götürecek kadar baş döndürücü bir gelişme ile de kuşkusuz başka türlü olamazdı.

Aklı başında olmanın zamanıdır. Düşüncesizce bir atılıma karşı, her tür övüngenliğe karşı, yararlı bir güvensizlikle dolmak gerekiyor. Her saat ilan ettiğimiz, her dakika aldığımız ve ardından her saniye yetersizliğini, tutarsız ve anlaşılmaz niteliğini ortaya koyduğumuz önlemleri denetlemeyi düşünmek gerekiyor. Bu konuda ivecenlik, en zararlı şeyi oluşturuyor. Bildiğimiz azıcık şeyin yettiğine ya da gerçekten yeni ve sosyalist aygıt, sovyetsel aygıt vb. adına gerçekten layık bir aygıt kurmak için az çok önemli bir miktarda öğeye sahip olduğumuza inanmak da en tehlikeli şeyi oluşturuyor.

Hayır, bizim hiç de böyle bir aygıtımız yok ve onu kurmak olanağını veren gülünç derecede az öğeye sahip bulunuyoruz. Ve o aygıtı ortaya koymak için zamanını iyi değerlendirmek gerektiğini ve bunun çok, çok, çok yıllar alacağını da unutmamamız gerekiyor.

Bu aygıtı kurmak için hangi öğelere sahip bulunuyoruz? Yalnızca iki öğeye. İlk olarak, sosyalizm için savaşımın kendinden geçirdiği işçilere sahip bulunuyoruz. İşçiler yeterince bilgili değil. Onlar bize daha iyi bir aygıt vermeyi çok isterlerdi. Ama nasıl davranmaları gerektiğini bilmiyorlar. Bu işi yapamıyorlar. Yeterince gelişmiş değiller, gerekli kültür düzeyinden yoksun bulunuyorlar. Oysa, bu işi yapmak için kültür sahibi olmak gerekiyor. Bu konuda işin içinden, yüreklilik göstererek ya da bir baskın vererek, yılmazlık ya da gözüpeklikle, ya da genel olarak hangisi olursa olsun, en iyi insanal niteliklerin biriyle çıkılamıyor. İkinci olarak da bilgi, eğitim ve öğretim öğelerine, ama bütün öteki ülkelere göre gülünç derecede az sahip bulunuyoruz.

Ve bu bilginin eksikliğini gayretkeşlik, ivecenlik vb. ile gidermek istemeye (ya da giderilebileceğini düşünmeye) henüz çok hevesli olduğumuzu da unutmamak gerekiyor.

Devlet aygıtımızı yenileştirmek için, kendimize ne pahasına olursa olsun şu görevi vermemiz gerekiyor: birinci olarak öğren-

mek; ikinci olarak, gene öğrenmek; üçüncü olarak, her zaman öğrenmek. Daha sonra, bilginin üzerimizde boş ya da çok tutulan bir söz olarak kalmamasına (bunun başımıza sık sık geldiğini itiraf edelim); gerçekten kafaya girmesine, yaşamımızın bütünüyle ve gerçekten tamamlayıcı parçası durumuna gelmesine özen göstermek. Kısacası, burjuva batı Avrupa'nın istediği şeyden başka bir şeyi, sosyalist bir ülke olmak isteyen bir ülke için istenmesi yerinde ve uygun olan bir şeyi istememiz gerekiyor.

Sonuç: İşçi ve köylü denetim kurulunu, devlet aygıtımızı düzeltme aleti durumuna, gerçekten örnek bir kurum durumuna getirmemiz gerekiyor.

İşçi ve köylü denetim kurulunun istenen düzeye erişebilmesi için, "*İşinizi yirmi kez tezgah üzerine koyun*" kuralına bağlı kalmak gerekiyor.

Bunun için, bu yeni halk komiserliğini kurmak ereğiyle, toplumsal rejimimizde gerçekten iyi olarak ne varsa, en yüksek sakınım, düşünme ve yetki ile seferber edilmesi gerekiyor.

Bunun için, toplumsal rejimimizin en iyi öğelerinin, yani ilkin ileri işçilerin ve ikinci olarak da verilen söz üzerine hiçbir şeye inanmayacaklarına ve vicdanlarına ters düşen tek bir söz bile söylemeyeceklerine kefil olunabilen gerçekten bilgili öğelerin, hiçbir güçlüğün farkına varmaktan çekinmemeleri ve kendileri için gerçekten saptayacakları ereğe erişmek için hiçbir savaşım karşısında gerilememeleri gerekiyor.

İşte beş yıldır devlet aygıtımızı yetkinleştirmek için boşuna çabalayıp duruyoruz. Ama bütün yaptıklarımız, bu beş yıl içinde bize sadece etkisiz, ya da belki yararsız, hatta zararlı olduğunu gösteren boş bir ajitasyondan başka bir şey oluşturmadı. Bu boş ajitasyon, bize bir çalışma görünüşü sağlıyordu, gerçeklikte, kurumlarımızı ve beyinlerimizi kirletiyordu.

En sonunda bunun değişmesi gerekiyor.

"Az olsun, öz olsun" kuralını benimsemek gerekiyor. "İki yılda, hatta üç yılda iyi bir insan gereci yetiştirmek, bunun için hiçbir umut olmaksızın işleri hızlandırmaktan iyidir" kuralını benimsemek gerekiyor.

Bu kurala uymanın ve onu bizim durumumuza uygulamanın güç olacağını biliyorum. Karşıt kuralın, binlerce dolap ve dolambaçla kendine bir yol açacağını biliyorum. Çok büyük bir direniş göstermenin gerekeceğini, olağanüstü bir direşme göstermenin söz konusu olacağını, hiç değilse ilk yıllarda bu çalışmanın son derece verimsiz olacağını da biliyorum. Ama gene de ereğimize ancak böyle erişeceğimizi ve ancak bu ereğe eriştikten sonradır ki sosyalist,

sovyetsel vb., vb., vb. Cumhuriyet adına gerçekten layık bir cumhuriyet kurabileceğimize inanıyorum.

Birçok okurun ilk makalemde örnek olarak aktardığım rakamları çok yetersiz bulması olasıdır. Bu rakamların yetersizliğini göstermek için birçok hesabın yapılabileceğinden emin bulunuyorum. Ama ben bir şeyi: gerçekten örnek bir niteliği, bütün olanaklı ve düşünülebilen hesapların üzerine koymak gerektiğini düşünüyorum.

Devlet aygıtımızla gerektiği gibi, gereken tüm ciddiyetle uğraşmamız gereken ve ivecenliğin belki de en büyük zarara yol açan şey olacağı zamanın işte şimdi geldiğini sanıyorum. Bu yüzden bu rakamların bir artmasına karşı uyarıda bulunmak istiyorum. Tam tersine, bu konuda özellikle rakamları boşuna harcamayan biri olduğunu göstermek gerektiğini düşünüyorum. Açık konuşalım. İşçi ve köylü denetimi halk komiserliği şu anda en küçük bir saygınlığa sahip bulunmuyor. Herkes biliyor ki işçi ve köylü denetimimize bağlı kurumlardan daha kötü örgütlenmiş hiçbir kurumumuz yok ve bugünkü koşullar içinde bu komiserlikten hiçbir şey istenmiyor. Eğer birkaç yıl içinde biz, birincisi örnek olacak, ikincisi herkese tam bir güven esinleyecek ve üçüncü olarak da merkez denetim komisyonunu oluşturan bu yüksek kurumun etkinliklerini gerçekten doğruladığımızı herkese ve herkese gösterecek bir kurumu kurmak başarısma gerçekten erişmek istiyorsak, bunu hiç unutmamamız gerekiyor. Bu kurumdaki yönetim örgütlerinin bütün genel personel kurallarımn, bana kalırsa bir çırpıda ve kesinlikle ortadan kaldırılmaları gerekiyor. İşçi ve köylü denetiminin kadrolarını, en sıkı bir sınavdan geçirerek, özel bir dikkatle seçmemiz gerekiyor. Gerçekten de, çalışmanın kör topal yürütüldüğü, bir kez daha, en küçük bir güven esinlemeyecek ve düşüncesi pek küçük bir etki taşıyacak bir halk komiserliği kurmak neye yarayacak? Bugün için kafamızdan geçirdiğimiz yeniden örgütlenme sırasındaki en önemli görevimizin bundan kaçınmak olduğunu sanıyorum.

Merkez denetim komisyonu üyeleri olarak seçtiğimiz işçilerin kusursuz komünistler olmaları gerekiyor ve çalışmalarının yöntem ve amaçlarını öğretmek için onlara uzun bir zaman ayırmak gerekeceğini sanıyorum. Ardından, yardımcı olarak belli bir sayıda sekreter gerekecek ve bu sekreterlerin kabul edilmelerinden önce üçlü bir denetimden geçirilmelerine özen gösterilecek. Ensonu, işçi ve köylü denetleme kuruluna ayrıklama olarak hemen sokmayı kararlaştıracağımız kimselerin de aşağıdaki koşullara uymaları gerekecek:

birincisi, bunları birçok komünist tavsiye edecek;

ikincisi, bunlar devlet aygıtımızı tanıdıklarını doğrulayan bir sınavdan geçirilecek;

üçüncüsü, bunlar bizim devlet aygıtımızla ilgili teorinin öğelerini, yönetim biliminin ilkelerini, hesap işlerini vb. bildiklerini doğrulayan bir sınavdan geçecekler;

dördüncüsü, bunların merkez denetim komisyonu üyeleri ve kendi öz sekretaryaları ile, tüm aygıtın iyi işlemesinin sorumluluğunu yüklenebileceğimiz biçimde, uyumlu çalışmaları gerekecek.

Bu koşulların benzeri bulunmayan koşullar olduğunu biliyor ve işçi ve köylü denetleme kurulu "pratisyen"lerinden çoğunun bunların gerçekleşmesi olanaksız ilan etmelerinden ya da küçümseyici bir gülümseme ile karşılayacaklarından çok korkuyorum. Ama işçi ve köylü denetleme kurulunun güncel yöneticilerinden ya da bu komiserliğe bağlı kişilerden herhangi birine soruyorum: İşçi ve köylü denetleme kurulunun oluşturduğu bu halk komiserliğinin pratik yararının ne olduğunu bana açık yürekle söyleyebilir mi? Bu sorunun ona ölçü duyusunu bulmak olanağını sağlayacağını sanıyorum. Ya işçi ve köylü denetleme kurulunun oluşturduğu bu umutsuz girişimin yeniden örgütlenmesine girişmek —böyle girişimleri çok gördük— zahmete değmiyor; ya da ağır, güç, alışılmamış birçok incelemeye de başvurulmaksızın yürütülmesi olanaksız bir çaba ile, yalnız ünvanlar ve rütbeler zorladığı için değil, herkese ve herkese saygı esinlemeye yetenekli, gerçekten örnek bir şey kurmayı kendine gerçekten görev bilmek gerekiyor.

Eğer sabırla silahlanılmıyor, eğer bu işe uzun yıllar verilmiyorsa, ona hiç girişmemek daha iyi oluyor.

Yüksek emek enstitüleri vb. konusunda, daha önce oluşturmuş bulunduğumuz kurumlar arasından bir asgari seçmek, gerekli tüm ciddiyetle örgütlenmiş olup olmadıklarını denetlemek, çalışmaya devam etmek, ama ancak gerçekten çağdaş bilimin düzeyinde olacak, çağdaş bilimin bütün kazanımlarından bizi yararlandıracak biçimde devam etmek gerektiğini düşünüyorum. Bundan dolayı, birkaç yıl içinde, görevini yerine getirecek, yani işçi sınıfının, Rusya Komünist Partisinin ve Cumhuriyetimizin tüm nüfusunun güveninden yararlanarak, devlet aygıtımızı yolu yordamıyla, kusursuz bir biçimde yetkinleştirecek güçte bir kuruma sahip olmayı beklemek bir ütopya olmayacak.

Hazırlık çalışması daha şimdiden başlayabilirdi. Eğer işçi ve köylü denetleme komiserliği bu reform planını kabul etseydi, hazırlığa hemen başlayabilir ve acele etmeksizin ve bir kez yapılmış olacak şeyi yeniden yapmayı reddetmeksizin, hazırlık çalışmasını sonuçlandırmak için sistemli bir biçimde çalışmayı sürdürebilirdi.

Yarı-önlemler, bu konuda son derece zararlı olurdu. İşçi ve köylü denetleme kurulunda çalışan görevliler konusunda söylenebilecek olandan bir başka özellik üzerindeki her türlü düşünce, gerçeklikte eski bürokratik ilkelere, eski önyargılara, daha önce kınanan ve halkın topluca basılan kahkahasına yol açan şeylere vb. dayanırdı.

Kısacası, sorun karşımıza şöyle çıkıyor: Ya devletin kurulması konusunda ciddi bilgiler edindiğimizi şu andan başlayarak ortaya koymak gerekiyor (beş yılda bir şeyler öğrenmek yasak değil); ya da bunun için henüz olgunlaşmış değiliz ve öyleyse bu işle uğraşmak zahmete değmiyor.

Elimizdeki insan gereciyle hiç değilse bir tek halk komiserliğini yolu yordamıyla, yeniymiş gibi yeniden kurabilmek için daha şimdiden bu işi yeterince bildiğimizi düşünmenin alçakgönüllülükten uzak olmayacağını sanıyorum. En azından bir tek halk komiserliğini diyorum, çünkü bu tek komiserliğin bizim tüm devlet aygıtımızın ne olduğunu göstermesi gerekiyor.

Genel olarak emeğin, özel olarak da yönetimin örgütlenmesi konusunu işleyen iki ya da daha çok el kitabının yazılması için hemen bir yarışma açmak gerekiyor. Yermanski, ayraç içinde söyleyelim, açıkça menşevizmi tutmasına ve sovyetler iktidarına yaraşan bir el kitabını yazabilecek yetenekte olmamasına rağmen, bu yazarın kitabı temel olarak alınabilirdi. Ardından, Kerjentsev'in daha yeni yayınlanan yapıtı[160] temel olarak alınabilirdi; ensonu, sorunun çeşitli yönlerini ele alan başka birkaç kitabından da yararlanılabilirdi.

Gerekli belgeleri toplamak ve sorunu irdelemek için birkaç bilgili ve dikkatli kişiyi Almanya'ya ya da İngiltere'ye göndermek gerekiyor. Amerika'ya ya da Kanada'ya yolculuğun olanaksız bir nitelik taşıması olasılığına karşı İngiltere dedim.

İşçi ve köylü denetleme kurulunda bir görev isteyen kimselerin geçirileceği sınavların hazırlık programını hazırlamakla görevli bir komisyon atamak gerekiyor; merkez denetim komisyonu üyelik görevlerine girmek isteyenler için de aynı şeyi yapmak gerekiyor.

Bu etkinlikler ve öteki benzerleri, kuşkusuz ne halk komiserini, ne işçi ve köylü denetleme kurulu üyelerini, ne de merkez denetim komisyonu başkanlığını tedirgin edecek bir nitelik taşıyor.

Koşut olarak, merkez denetim komisyonu üyelik görevlerine adaylar bulmakla görevli bir hazırlık komisyonunu da görevlendirmek gerekecek. Bu görevler için, yönetim organlarının deneyimli çalışma arkadaşları arasından olduğu kadar, sovyetsel okullarımızın öğrencileri arasından da bugün yeterli olandan da çok bir sayıda aday bulacağımızı sanıyorum. Şu ya da bu kategoriyi önceden

dıştalamak pek de usa yatkın olmazdı. Birçok niteliğin, çeşitli yeteneklerin bir bireşimini arayacağımız bu kurum için, büyük bir olasılıkla çeşit bakımından zengin bir personeli yeğlememiz gerekecek. Öyle ki adaylar listesini düzenlemek için büyük bir çaba göstermek zorunda kalınacak. Bu yeni komiserliğin tek bir standarta göre, ekleyelim, memur tipine göre, ya da ajitatör tipini, ya da belirtici özelliği toplumculluk ya da bu türlü iş arkadaşlarına pek de alışık olmayan çevrelerin içine girmek olan insanları bu komiserliğin dışında bırakarak kurulması son derece istenmez bir şey olurdu.

*

Planımı akademik nitelikteki kurumlarla karşılaştırarak, düşüncemi daha iyi dile getireceğim gibime geliyor. Merkez denetim komisyonu üyeleri, kendi başkanlıklarının yönetiminde, siyasal büronun bütün dosya ve belgelerini düzenli olarak incelemekten sorumlu tutulacaklar. Öte yandan bu üyelerin, devlet yönetim organlarının en küçük ve en az önem taşıyanlarından büyüklerine kadar, zamanlarını kurumlarımızdaki yazışmaların çeşitli denetleme çalışmaları arasında usa yatkın bir biçimde dağıtmaları gerekecek. Ensonu, bu üyelerin teoriyi de yani kendilerini adamayı düşündükleri emeğin örgütlenmesi teorisini de irdelemeleri gerekecek; aynı şekilde bu üyelerin, ya deneyimli yoldaşların, ya da yüksek emek örgütlenmesi enstitüleri profesörlerinin yönetimi altında pratik uygulamalar yapmaları da gerekecek.

Ama ben bu üyelerin bu salt akademik etkinlikle yetinmekte haklı olacaklarını sanmıyorum. Ayrıca bu üyelerin, yankesicilerin demeyeceğim, ama bu türden bir şeylerin avına hazırlanma adını vermekten çekinmeyeceğim görevlere ve bu yaratıkların savaşımlarını, gidişlerini ve gelişlerini gizlemeye yönelik hilelerini bulmaya hazırlanmaları da gerekecek.

Batı Avrupa kurumlarında bu türlü öneriler olağanüstü bir öfkeye, ahlaksal bir isyan duygusuna vb. yol açardı; ama henüz bu derecede bürokratlaşmış olmadığımızı sanıyorum. NEP ülkemizde henüz birini enseleme düşüncesinden kimsenin alınabileceği kadar ün kazanmadı. Bizim Sovyetler Cumhuriyetimiz o kadar az bir zamandan beri kuruldu ve orada öylesine bir elden düşme eşya pazarı var ki, bu abur cubur yığını içinde kimse, bazen oldukça uzak kaynakları ilgilendiren ya da oldukça dolambaçlı yollardan gerçekleştirilen bazı oyunlar ve yoklamalar yardımıyla aramalar yapılabilmesi fikrinden rahatsız olmayı düşünmeyecek. Ve eğer biri bunu

düşünseydi bile, emin olunabilir ki hepimiz ona candan yürekten gülerdik.

Bizim yeni işçi ve köylü denetim kurulumuzun, Fransızların *pruderie** dedikleri ve bizim kurum satmak ya da çalım satmak adını verebileceğimiz ve tüm bürokrasimizin, sovyetsel kurumlarımızın olduğu kadar Parti örgütlerimizin de ekmeğine bol bol yağ süren (çünkü, ayraç içinde söyleyelim ki ülkemizde sovyetsel kurumlarımızda olduğu gibi parti örgütlerimizde de bürokrasi var) o özelliği ardında ve çok uzakta bırakacağını umuyoruz.

Eğer yukarda bizim yüksek emek örgütlenmesi okullarında vb. öğrenmemiz ve gene öğrenmemiz gerektiğini yazdımsa bu, benim bu "öğrenimi" hiç mi hiç okulsal biçimde düşündüğüm ya da okulsal bir öğrenim fikriyle yetindiğim anlamına gelmiyor. Gerçek bir devrimcinin benim "öğrenim" derken burada yarı-eğlenceli bir kaba güldürüyü, bir oyunu, bir dolabı ya da bu türden bir şeyi kastetmekten vazgeçmiş olduğumu aklından bile geçirmeyeceğini sanıyorum. Batı Avrupa'nın ciddi ve düzenli bir devletinde, bu düşüncenin gerçekten tiksinti uyandıracağını; kendine saygı duyan hiçbir memurun bunu tartışmaya bile razı olmayacağını biliyorum. Ama henüz bu derecede bürokratlaşmış olmadığımızı ve bu düşüncenin tartışılmasının bizde neşeden başka bir şey uyandırmayacağını da biliyorum.

Gerçekten, hoş ile yararlı neden birleştirilmesin? Gülünç bir şeyi, zararlı bir şeyi, ya da yarı-gülünç yarı-zararlı bir şeyi vb. suçüstü yakalamak için eğlenceli ya da yarı-eğlenceli bir kaba güldürüden neden yararlanılmasın?

İşçi ve köylü denetleme kurulumuzun bu düşünceleri göz önünde bulundurmakta çok yararı olacak ve merkez denetim komisyonumuzun ya da onun işçi ve köylü denetleme kurulundaki görevdaşlarının en parlak zaferlerinden birkaçını kazandıkları durumların listesi, ağırbaşlı ve ciddi el kitaplarında söz edilmesi pek de uygun olmayan yerlerde, gelecekteki denetmen ve denetçilerimizin birçok başarısı ile zenginleşecek gibime geliyor.

*

Bir parti kurumu ile sovyetsel bir yönetim organı nasıl birleştirilebilir? Bunda kabul edilmez bir şey yok mu?

Ben bu soruyu kendi adıma değil ama, yalnız sovyetsel yönetim organlarımızda değil, parti örgütlerimizde de bürokratlarımızın olduğunu söylerken, yukarda anıştırmada bulunduğum kimseler adı-

* Namusluluk taslamak. –ç.

na soruyorum.

Gerçekten de, işin yararı gerektirdiği zaman, bir parti kurumu ile sovyetsel bir yönetim organı neden birleştirilmesin? Örneğin, dışişleri halk komiserliği gibi bir halk komiserliğinde, böyle bir birleşmenin son derece yararlı olduğuna ve kuruluşundan beri de uygulandığına kimse dikkat etmedi mi? Siyasal büro yabancı devletlerin, nazik olmak için diyelim ki bazı kurnazlıklarını önlemek ereğiyle, onların "manevra"larına karşılık olarak bizim "karşımanevra"larımızla ilgili büyük ve küçük birçok sorunu parti açısından tartışmıyor mu? Yönetsel öğe ile parti öğesinin esnek birleşmesi, siyasetimizde engin bir güç kaynağı oluşturmuyor mu? Değerini göstermiş, dış siyasetimizde başarıyla uygulanmış ve yararı konusunda hiçbir kuşkuya yol açmayacak derecede törelere girmiş olan bir şeyin devlet aygıtımızın bütünlüğü içinde daha az elverişli olmayacağını (ve hatta bana göre çok daha elverişli olacağını) sanıyorum. Oysa, işçi ve köylü denetleme kurulunun devlet aygıtımızı hiç de bütünüyle göz önünde bulundurmaması ve etkinliğinin hiçbir yerel, merkezî, tecimsel, salt yönetsel, okulsal, tiyatrosal, belgeliksel vb. ayrıklama gibi bir durum olmaksızın, kısacası hiçbir ayrıklama olmaksızın, tüm, ama tüm devlet kurumlarını konu alması gerekiyor.

Peki neden bu büyüklükte ve ayrıca etkinliğinin biçimleri olağanüstü bir esneklik gerektiren bir kurum için, — peki neden parti denetim organının devlet denetim organı ile özel bir birleşmesi kabul edilmesin?

Bana göre, ben bunda hiçbir sakınca görmezdim. Dahası: ben bu birleşmenin verimli bir etkinliğin tek güvencesi olduğuna inanıyorum. Ben bu bakımdan bütün kuşkuların, devlet aygıtımızın en küflenmiş köşe bucaklarından kaynaklandıklarını ve yalnızca bir şeye, tefe konmaya müstahak olduklarını düşünüyorum.

*

Öteki kuşku: öğrenimi bir görevin uygulanması ile birleştirmek uygun mudur? Bu bana yalnız uygun gibi değil, ama zorunlu gibi de görünüyor. Genel olarak, Batılı devletleri yöneten ilkeler karşısındaki bütün devrimci davranışımıza rağmen, bu devletler bize en zararlı ve en gülüncünden bir sürü önyargı bulaştırmayı başarmış bulunuyor. Bu salgın bize belli bir ölçüde, çok kez bu önyargıların bulanık suyunda balık avlayabilmek umuduyla, onu bize bile isteye bulaştıran sevimli bürokratlarımızdan da geliyor. Ve onlar bu bulanık suda, yalnız aramızdaki iflah olmaz körlerin bu balık avı-

nın ne kadar geniş olarak uygulandığını dikkate almayacakları ölçüde balık avlamış bulunuyor.

Bütün toplumsal, iktisadi ve siyasal ilişkiler alanında biz, "korkunç derecede" devrimciyiz. Ama iş hiyerarşiye, yönetsel yöntemin biçim ve teamüllerine saygıya gelince, bizim "devrimcilik düşkünlüğü"müz yerini sürekli olarak en küflenmiş görenek anlayışına bırakıyor. Burada son derece önemli bir olay saptanabiliyor: şöyle ki toplumsal yaşamda ileriye doğru en olağanüstü sıçrama, en küçük değişiklikler karşısında sık sık şaşılacak bir kararsızlıkla bağdaşıyor.

Bunda da anlaşılmayacak bir şey yok, çünkü en gözüpek ileri adımlar, çok uzun bir zamandan beri teori alanının içinde, teorik düzeyde her şeyden önce, hatta hemen yalnızca kültürlü bir alanın içinde atılıyordu. Tiksinç bürokratik gerçeklikten gına getiren Rus, yüreğinin acısını yüksek düzeyde gözüpek sistemler tasarlayarak dindiriyor ve bu yüzden de bu yüksek düzeyde gözüpek sistemler, ülkemizde olağanüstü dar bir nitelik kazanıyordu. Genel nitelikteki kurgulardaki gözüpeklik ile yönetsel reformların en önemsizi karşısındaki şaşırtıcı bir pısırıklığın ülkemizde birarada yaşadıkları görülüyordu. Olağanüstü bir genel tarım devrimi düşüncesi öteki ülkelerde bilinmeyen bir gözüpeklikle hazırlanıyor ve bunun yanında onuncu dereceden bir yönetsel reform yapmak için gerekli imgeleme yetisinden yoksun bulunuluyordu; genel nitelikteki sorunlara ilişkin oldukları için o kadar "parlak" sonuçlar veren genel ilkeleri bu reforma uygulamak için gerekli imgeleme yetisi ya da sabırdan yoksun bulunuluyordu.

Bugünkü yaşamımız, şaşırtıcı bir gözüpeklik belirtileri ile en önemsiz değişiklikler karşısındaki bir zihin kararsızlığını işte bu yüzden kendinde birleştiriyor.

Gerçekten büyük bütün devrimlerde bunun hiçbir zaman başka türlü olduğunu da sanmıyorum, çünkü gerçekten büyük bütün devrimler eski ile, eskiyi değiştirme eğilimi ile yeni olan, içinde artık geçmişin tek bir tohumu olmayacak derecede yeni olana yönelik en soyut eğilim arasındaki çelişmelerden doğuyor.

Ve bu devrim ne kadar köktenci olursa, bu çelişkiler de varlıklarını o kadar uzun zaman sürdürecek.

*

Bugünkü yaşamımızı belirginleştiren genel özelliği şu oluşturuyor: kapitalist sanayiyi ortadan kaldırdık, ortaçağ kurumlarını, feodal mülkiyeti bütünüyle yıkmaya çalıştık ve bu temel üzerinde de

proletaryayı izleyen, proletaryanın devrimci etkinliğinin sonuçlarına güvenen küçük ve çok küçük köylülüğü yarattık. Bununla birlikte, yalnız bu güvenle, sosyalist devrimin daha ileri ülkelerdeki zaferine kadar yanımızda tutmamız kolay değil; çünkü küçük ve çok küçük köylülük, özellikle NEP döneminde, iktisadi zorunluluk yüzünden, son derece düşük bir emek üretkenliği düzeyinde kalıyor. Hem sonra, uluslararası durum Rusya'nın bugün geriye atılmasına, genel olarak ulusal emek üretkenliğinin şimdi ülkemizde savaş öncesindekinden çok daha düşük olmasına yol açıyor. Batı Avrupa'nın kapitalist devletleri, bizi geriye atmak, ülkemizi elden geldiğince yıkıntı durumuna getirme ereğiyle Rusya'daki iç savaştan yararlanmak için, kısmen bile isteye, kısmen de kendiliğinden, ellerinden gelen her şeyi yapmış bulunuyor. Emperyalist savaştan böylesine bir çıkış, kuşkusuz onlara önemli yararlar sağlayan çıkışın ta kendisi olarak görünüyordu; Rusya'daki devrimci rejimi yıkamasak bile, hiç değilse sosyalizme doğru gelişmesini engelleyeceğiz: bu devletler işte aşağı yukarı böyle düşünüyorlardı ve kendi açılarından başka türlü de düşünemezlerdi. Sonunda görevlerini yarı yarıya yerine getirdiler. Devrimle kurulan yeni rejimi deviremediler, ama onun ileriye doğru hemen bir adım atmasına da izin vermediler. Oysa bu adım sosyalistlerin öngörümlerini doğrulayacak, onlara üretici güçleri son derece hızlı bir tempoyla geliştirme, bütünü sosyalizmi oluşturacak bütün olanakları geliştirme, sosyalizmin çok büyük güçler içerdiğini ve insanlığın şimdi çok parlak görünümler kapsayan yeni bir gelişme aşamasına geçtiğini herkese ama herkese açıkça, kuşku götürmez bir biçimde gösterme olanağını verecekti.

Uluslararası ilişkiler sistemi şu anda öyle bir nitelik taşıyor ki Avrupa'da bir devlet, Almanya, kazanan devletler tarafından köle gibi kullanılıyor. Sonra, Batının en eskileri arasındaki birçok devlet, zaferin ardından, kendi ezilen sınıflarına bazı ödünler vermek için, bundan yararlanmalarını sağlayan koşullar içinde bulunuyor. Pek parlak olmamalarına rağmen bu ödünler, bu ülkelerdeki devrimci hareketi erteliyor ve "toplumsal barış"a benzer bir durum yaratıyor.

Öte yandan birçok Doğu ülkesi, Hindistan, Çin vb., son emperyalist savaşın ta kendisi yüzünden, kesinlikle eski yollarının dışına sürüklenmiş bulunuyor. Gelişmeleri kesinlikle Avrupa kapitalizminin yolunda yönlendiriliyor. Tüm Avrupa'yı mayalandıran mayalanma, orada da başlıyor. Bu ülkelerin dünya kapitalizminin bütününü kaçınılmaz bir bunalıma götürecek bir yola girmiş oldukları, şimdi tüm dünya için apaçık bir nitelik taşıyor.

Öyleyse şu anda şöyle bir soru karşısında bulunuyoruz: küçük ve çok küçük köylü üretimimizle, ülkemizin yıkık dökük durumuyla, kapitalist Batı Avrupa ülkeleri sosyalizme doğru gelişmelerini tamamlayacak oldukları güne kadar ayakta kalabilecek miyiz? Ama onlar bu gelişmeyi eskiden düşündüğümüz gibi tamamlamıyor. Onlar bu gelişmeyi sosyalizmin ülkelerinde düzenli bir "olgunlaşma"sı ile değil, ama bazı devletlerin başka bazı devletler tarafından sömürüsü pahasına, emperyalist savaşta yenilen ilk devletin, tüm Doğunun sömürülmesine eklenmiş sömürülmesi pahasına tamamlıyor. Öte yandan, bu ilk emperyalist savaşın ta kendisi yüzünden Doğu, devrimci hareketin içine kesin olarak girmiş ve dünya devrimci hareketinin burgacına kesin olarak sürüklenmiş bulunuyor.

Bu durum ülkemize hangi taktiği dayatıyor? Elbette şu taktiği: kendi işçi iktidarımızı korumak, küçük ve çok küçük köylülüğümüzü bu iktidarın yetkesi ve yönetimi altında tutmak için çok büyük bir sakınım göstermemiz gerekiyor. Bizim şu üstünlüğümüz var ki tüm dünya, daha şimdiden evrensel sosyalist devrimi doğuracak bir hareketin içine sürüklenmiş bulunuyor. Ama şu elverişsizliğimiz de var ki emperyalistler, dünyayı iki kampa bölmeyi başarmış durumda ve kapitalizmin gerçekten gelişmiş bulunduğu Almanya'nın, bugün belini ancak çok güç doğrultabilecek olması da bu bölünmeyi içinden çıkılmaz bir duruma getiriyor. Batı dünyası denilen bütün kapitalist devletler Almanya'yı parça parça ediyor ve belini doğrultmasını engelliyor. Öte yandan sömürülmüş, son derece güç bir duruma düşürülmüş yüzlerce milyon emekçisi ile tüm Doğu dünyası, fiziksel ve maddi güçleri Batı Avrupa'nın küçük mü küçük de olsa herhangi bir devletinin fiziksel, maddi ve askerî güçlerine hiç mi hiç denk olamayacak koşullar içinde bulunuyor.

Bu emperyalist ülkeler ile gelecekteki çarpışmayı önleyebilir miyiz? Batı'nın gönençli emperyalist ülkeleri ile Doğunun gönençli emperyalist ülkeleri arasındaki iç karşıtlık ve iç anlaşmazlıkların, Rus karşı-devriminin yardımına koşmak için batılı karşı-devrim tarafından girişilen haçlı seferi, Batının ve Doğunun karşı-devrimciler kampında, Doğulu sömürücülerin ve Batılı sömürücülerin kampında, Japonya'nın ve Amerika'nın kampında var olan çelişmeler sonucu başarısızlığa uğradığı zaman ilk kez yapmış oldukları gibi, bize ikinci kez olarak bir ateşkes zamanı bırakacaklarını umut edebilir miyiz?

Bu soruya, bana öyle geliyor ki sorunun burada çok büyük bir sayıdaki etkene bağlı olduğu yanıtını vermek gerekiyor; sonuç olarak savaşımın sonunu öngörme olanağını sağlayan şeyi, sonunda

dünya nüfusunun engin çoğunluğunu kapitalizmin kendisinin savaşım için yetiştirip eğittiği gerçeği oluşturuyor.

Savaşımın sonu en sonunda Rusya'nın, Hindistan'ın, Çin'in vb., dünya nüfusunun engin çoğunluğunu oluşturdukları gerçeğine bağlanıyor. Ve işte bu nüfus çoğunluğunun ta kendisidir ki, birkaç yıldan beri, inanılmaz bir hızla kendi kurtuluşu için savaşıma sürüklenmiş bulunuyor; bu bakımdan, dünya çapındaki savaşımın sonal sonucu konusunda en küçük bir kuşkuya kapılmamak gerekiyor. Bu anlamda, sosyalizmin kesin zaferi kesinlikle ve tamamen güvenceye bağlanmış bulunuyor.

Ama bizi ilgilendiren şeyi, hiç de sosyalizmin bu kaçınılmaz sonal zaferi oluşturmuyor. Bizi ilgilendiren şeyi, bizim, Rusya komünist partisinin, bizim, Rusya sovyetler iktidarının, Batı Avrupa karşı-devrimci devletlerinin bizi ezmelerini önlemek için izlememiz gereken taktik oluşturuyor. Karşı-devrimci emperyalist Batı ile devrimci ve milliyetçi Doğu arasında, dünyanın en uygar ülkeleri ile Doğu ülkeleri gibi geri ve bununla birlikte çoğunluğu oluşturan ülkeleri arasında gelecekteki askerî çatışmaya kadar varlığımızı sürdürebilmemiz için, bu çoğunluğun uygarlaşacak zamanı bulması gerekiyor. Sosyalizme doğrudan doğruya geçebilmek için, sosyalizmin siyasal öncüllerine sahip olmakla birlikte, biz de yeterince uygarlaşmış değiliz. Bizim bu taktiği izlememiz ya da kurtuluşumuz için aşağıdaki siyaseti benimsememiz gerekiyor.

Bizim işçilerin köylüler üzerindeki yönetimi uygulamayı sürdürecekleri, onların güvenini koruyacakları ve sıkı bir tutumluluk ile toplumsal yaşamın bütün alanlarından en küçük ölçüsüzlükleri bile kovacakları bir devlet kurmaya çalışmamız gerekiyor.

Devlet aygıtımızda en yüksek tutumluluğu gerçekleştirmemiz gerekiyor. Çarlık Rusyası'nın, onun kapitalist ve bürokratik aygıtının o denli büyük sayıda bıraktığı bütün ölçüsüzlük kalıntılarını devlet aygıtımızdan çıkarıp atmamız gerekiyor.

Peki köylü niteliksizliğinin egemenliği olmayacak mı bu?

Olmayacak. Eğer işçi sınıfının köylülük üzerindeki yönetimini elden kaçırmazsak, devletimizin çekilip çevrilmesinde en sıkı bir tutumluluk karşılığında, artırılan en küçük bir para miktarını bile büyük makine sanayimizi, ülkenin elektrikleştirilmesini, hidrolik bataklık kömürü çıkarımını geliştirmek. Volhov[161] hidroelektrik santral yapımını tamamlamak vb. için kullanabiliriz.

Umudumuz bunda ve yalnızca bundadır. İşte biz ancak o zaman, bir eğretileme yapmak gerekirse, atı değiştirebilecek, köylünün, mujikin külüstür beygirini bırakabilecek, yakılıp yıkılmış bir tarım ülkesindeki zorunlu tasarruflardan vazgeçebilecek ve prole-

taryanın aradığı ve aramadan da edemeyeceği ata, yani büyük makine sanayisine, ülkenin elektrikleştirilmesine, Volhov hidroelektrik santralına vb. ancak o zaman binebileceğiz.

Genel çalışma, siyaset, taktik ve strateji planımızı yeniden örgütlenen işçi ve köylü denetleme kurulunun görevlerine, ben kafamda işte böyle bağlıyorum.

İşçi ve köylü denetleme kurulunu olağanüstü bir düzeye yükselterek, bu kurulun yöneticilerine merkez komitenin haklarını tanıyarak, onun için duymamız gereken olağanüstü kaygıyı, ona karşı göstermemiz gereken sürekli ilgiyi de benim gözümde işte bu doğruluyor.

Açıklaması da işte şu: ancak aygıtımızı en yüksek derecede yetkinleştirerek, ancak ille de gerekli olmayan her şeyi en yüksek derecede azaltaraktır ki kesinlikle ayakta kalabiliriz. Ve ancak bir küçük köylü tarım ülkesi düzeyinde değil, bu genelleştirilmiş darlık düzeyinde değil, ama gitgide büyük makineli sanayiye doğru yükselen bir düzeyde kesinlikle ayakta kalabiliriz.

İşçi ve köylü denetleme kurulu için düşünü kurduğum büyük görevleri, işte bunlar oluşturuyor. Bu kurul için parti yüksek organının "basit" bir halk komiserliği ile birleşmesini kafamdan, işte bu yüzden geçiriyorum.

2 Mart 1923

İmza: *N. Lenin*

Pravda, n° 49,
4 Mart 1923.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOVYET EKONOMİSİNİN ÖRGÜTLENME SORUNLARI

AÇLIK YAKLAŞIYOR

Rusya kaçınılmaz bir felaketle karşı karşıya. Demiryolu taşımacılığı son derece bozuldu ve bu durum daha da kötüleşiyor. Demiryolları yakında işlemez olacak. Fabrikalara hammadde ve kömür gelişleri duracak. Tahıl gelişleri de duracak. Kapitalistler, bu görülmemiş yıkımın cumhuriyetin ve demokrasinin, sovyetlerin ve genel olarak proleter ve köylü birliklerinin başarısızlığına yol açarak monarşiye dönüşü ve burjuvazi ile büyük toprak sahiplerinin mutlak kudretinin yeniden kurulmasını kolaylaştıracağı umudu içinde üretimi bile isteye, ara vermeden baltalıyor (heder ediyor, durduruyor, engelliyor, yavaşlatıyorlar).

Olağanüstü büyüklükteki bir yıkım ve açlık bizi kaçınılmaz bir biçimde tehdit ediyor. Bütün gazeteler bunu yazdı ve bin kez de yineledi. Çeşitli partiler ve işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri sayısız kararlar aldı; bütün bu kararlar yıkımın kaçınılmaz ve yakın olduğunu, onunla yılmadan savaşmak gerektiğini, felaketi önlemek için halkın "kahramanca çabalar" göstermesi gerektiğini vb. kabul ediyor.

Herkes bunu söylüyor. Herkes bunu kabul ediyor. Herkes bunu doğruluyor.

Ve hiçbir şey yapılmıyor.

Altı devrim ayı geçti. Yıkım daha da yaklaştı. Yoğun bir işsizlik altında kıvranıyoruz. Düşünün biraz: yeterli miktarda buğday ve hammadde olmasına rağmen ülke bir mal kıtlığından acı çekiyor, yiyecek maddeleri yokluğundan, işgücü eksikliğinden can çekişiyor

ve böyle bir ülkede, bu kadar tehlikeli bir anda işsizlik yoğun bir duruma geliyor! Demokratik cumhuriyette yaşamamıza rağmen, kendisine kurumla "devrimci demokratik" ünvanını veren birlik, örgüt ve kurumların bolluğuna rağmen, altı devrim ayında (bazılarının büyük adını verdikleri, ama şimdilik kokuşmuş bir devrim olarak adlandırmanın belki daha doğru olacağı bir devrimin altı ayında) yıkıma karşı, açlığa karşı gerçekte ciddi hiçbir şeyin *yapılmadığını* göstermek için daha hangi kanıt gerekiyor? Batkıya doğru gitgide daha hızlı bir biçimde koşuyoruz, çünkü savaş beklemiyor ve ulusal yaşamın bütün kollarında savaşın yol açtığı dağınıklık durmadan ağırlaşıyor.

Oysa yıkım ve açlıkla savaşma çarelerinin var olduğunu, alınacak önlemlerin son derece açık, basit, kusursuz olarak gerçekleştirilebilir, tamamen halkın güçleri ölçüsünde olduklarını ve eğer bu önlemler *alınmıyorsa, yalnızca ve yalnızca* bu önlemlerin uygulanmasının bir avuç büyük toprak sahibi ile kapitalistin aşırı kârlarına zarar vereceği için alınmadığını görmek için biraz dikkat ve düşünce yeter.

Bu bir gerçek. Yıkım ve açlığı önlemeye özgü temel, özsel bir savaşım önlemi zorunluluğunu çok açık ve seçik terimlerle kabul etmeyen bir tek söylev, hangi eğilimde olursa olsun bir tek gazete makalesi, herhangi bir meclis ya da kuruluşun bir tek kararı bulamayacağınız kesin olarak söylenebilir. Bu önlemi devlet eliyle denetim, gözetim, sayım, düzenleme, ürünlerin üretim ve dağıtımında işgücünün rasyonel bölüşümü, halk güçlerinin tutumlu bir biçimde kullanılması ve iyi kullanılması gereken bu güçlerin her türlü savurganlığına son verilmesi oluşturuyor. Denetim, gözetim ve sayım; yıkım ve açlığa karşı savaşımın ilk sözü işte bu. Kimse buna karşı çıkmıyor, herkes bunu kabul ediyor. Ama, büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin mutlak kudretine ve hemen hepsi bugün doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak savaş için "çalışan!" bu adamların pahalı yaşam ve savaş gereçleri üzerinden sağladıkları ölçüsüz, duyulmamış, utanç verici kârlara —herkesin bildiği, herkesin saptayabileceği ve haklarında herkesin "oh!"lar ve "ah!"lar yükselttiği kârlar!— zarar verme korkusuyla *yapılmayan da işte bu*!

Ve devlet az buçuk ciddi bir denetim, bir gözetim ve bir sayım uygulamak için kesinlikle hiçbir şey yapmıyor.

Bütün denetim, bütün gözetim ve bütün sayım etkinliklerine karşı, bu işi örgütlemek için devletin bütün girişimlerine karşı her yerde sistemli, sürekli bir baltalama var. Bu baltalamanın nereden geldiğini, hangi araçlarla hazırlandığını anlamamak için son derece safyürek —ya da anlamazlıktan gelmek için son derece ikiyüzlü— olmak gerekiyor. Çünkü bankacılar ve kapitalistlerce uygulanan bu baltalama, her türlü denetim, her türlü gözetim ve her türlü sayım etkinliklerine karşı gene onlarca uygulanan bu *kundaklama*, demokratik cumhuriyetin devlet biçimlerine, "devrimci demokratik" kurumların varoluşuna uyarlanıyor! Bütün bilimsel sosyalizm yandaşlarının sözde kabul ettiği, ama dostları bakanlık, müsteşarlık vb. arpalıklarını ele geçirir geçirmez menşeviklerle sosyalist-devrimcilerin unutmaya çalıştıkları bir gerçeği kapitalist baylar şaşılacak derecede sindirmiş bulunuyor. Monarşist hükümet biçimlerinin yerine cumhuriyetçi demokratik hükümet biçimlerinin geçmesiyle kapitalist sömürünün ekonomik niteliğinin hiçbir değişikliğe uğramadığı, öyleyse ve tersine, pek saygıdeğer kapitalist kârı otokratik monarşide olduğu gibi demokratik cumhuriyette de aynı başarıyla sürdürmek için, onun dokunulmazlığından yana savaşımın *biçimini* değiştirmenin yeterli olduğu biliniyor.

Çağdaş, en yeni biçimindeki baltalama, her türlü denetimin, her türlü sayımın, her türlü gözetimin cumhuriyetçi demokratik baltalanması, şuna dayanıyor: kapitalistler (tabii bütün menşevikler ve sosyalist-devrimciler gibi) denetim "ilke"sini ve zorunluluğunu, sözde "büyük bir istekle" kabul ediyor, ama onun "aşamalı", yöntemli, "devletçe düzenlenmiş" uygulaması üzerinde ısrar ediyorlar. Oysa gerçekte bu güzel sözler hiçliğe, bir yapıntıya, bir komedyaya indirgenen denetimin *kundaklanmasını* maskeliyor; bütün ciddi ve uygulamalı önlemler durmadan erteleniyor; tamamen kapitalistlere bağlı, kesin olarak hiçbir şey yapmayan ve kesin olarak hiçbir şey yapamayan son derece karmaşık, ağır, bürokratik ve donup kalmış denetim aygıtları yaratılıyor.

Temelsiz iddialar ileri sürmüş olmamak için menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin, yani devrimin ilk altı ayı boyunca sovyetlerde çoğunlukta olan, "koalisyon hükümeti"ne[162] katılan ve dolayısıyla Rus işçi ve köylüleri karşısında kapitalistlere yaltaklanmadan ve onların her türlü denetimi kundaklamasından siyasal olarak sorumlu bulunan kişilerin tanıklığına başvuracağız.

"Devrimci" demokrasinin "yetkili" denilen (gülmeyiniz!) bütün organlarının en tepesinde yer alan resmî organı —*MYK* (yani Rus-

ya işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri kongresinin merkez yürütme komitesi) *İzvestiya*'sı— 7 Eylül 1917 tarihli 164'üncü sayısında, bu aynı menşevik ve sosyalist-devrimciler tarafından denetim amacıyla kurulan ve tamamen onların elinde bulunan özel bir kuruluştan kaynaklanan bir *karar* yayınladı. Bu özel kuruluş, merkez yürütme komitesinin "Ekonomi şubesi" idi. Kararda "*hükümete bağlı olarak kurulan ve iktisadi yaşamı düzenlemekle görevli merkezî örgütlerin tam etkisizliği*", kesin gerçek olarak, resmen kabul ediliyordu.

Gerçekte menşevikler ile sosyalist-devrimcilerin eliyle imzalanmış ve onların siyasetinin batkısını kanıtlayan daha anlamlı bir tanıklık düşünülebilir mi?

Çarlık döneminde bile iktisadi yaşamı düzenleme zorunluluğu kabul edilmiş ve bu amaçla birçok kurum oluşturulmuştu. Ama çarlık döneminde düzensizlik de durmadan artmış, inanılmaz boyutlara ulaşmıştı. İktisadi durgunluğu sona erdirmek için cumhuriyetçi, devrimci hükümetin görevinin ciddi, gözüpek önlemler almak olduğu hemen kabul edildi. Menşeviklerle sosyalist-devrimcilerin de katıldıkları "koalisyon" hükümeti kurulduğu zaman, 6 Mayıs tarihinde halka yönelttiği gösterişli bildirgede hükümet, iktisadi yaşamın devlet eliyle denetim ve düzenlenmesini oluşturacağı sözünü verdi. Çereteli ve Çernovlar, tıpkı bütün öteki menşevik ve sosyalist-devrimci yöneticiler gibi, yalnız hükümet konusunda güvence vermekle kalmıyor, ama "devrimci demokrasi"nin ellerinde bulunan "yetkili örgütler"inin hükümet etkinliklerini gerçekten gözetip denetlediklerini de yemin billah ilan ediyorlardı.

6 Mayıstan beri dört ay geçti; bu dört uzun ay boyunca Rusya, yüz binlerce askerini saçma bir emperyalist "saldırı"da[163] kurban etti; bu dört uzun ay boyunca, yaz mevsiminin su taşımacılığından, tarımdan, maden araştırmalarından vb., vb. geniş ölçüde yararlanma olanağını vermesine rağmen, iktisadi yıkım ve felaket dev adımlarıyla yaklaştı — ve bu dört ayın sonunda menşevikler ve sosyalist–devrimciler, hükümete bağlı olarak kurulan denetim örgütlerinin "tam etkisizliği"ni resmen kabul etmek zorunda kalıyorlar!!

Ve bu menşeviklerle sosyalist-devrimciler şimdi de, ciddi devlet adamları havasıyla (biz bu satırları tam da 12 Eylül Demokratik Konferansının[118] öngününde yazıyoruz), kadetlerle[15] koalisyonun yerine sanayi ve ticaret kodamanları ile, Kit Kityiçler[164], Riyabuşinskiler, Bublikovlar, Tereşçenkolar ve hempaları ile koalisyonu geçirerek durumu düzeltmenin olanaklı olduğunu ileri sürüyorlar!

İnsan soruyor: menşeviklerle sosyalist-devrimcilerin bu şaşırtıcı körlüğünü nasıl açıklamalı? Onları aşırı saflık ve akılsızlık yüzünden, ne yaptıklarını bilmeyen ve iyi niyetle yanılan siyaset kuzuları olarak mı görmek gerekiyor? Yoksa bakanlık arpalıkları, müsteşarlıklar, genel valilikler, komiserler bolluğu, özel nitelikte, "siyasal" bir körlüğe yol açma özelliğine mi sahip bulunuyor?

DENETİM ÖNLEMLERİ HERKESİN BİLDİĞİ VE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ KOLAY OLAN ÖNLEMLERDİR

Ama denetim araç ve önlemleri son derece karmaşık, güç, henüz denenmemiş, hatta bilinmeyen bir şey değil midirler? diye sorulabilir. Ertelemeler, kadet partiden, sanayi ve ticaret sınıfından, sosyalist-devrimci ve menşevik partilerden devlet adamlarının altı aydan beri alınlarının teriyle denetim önlem ve araçlarının araştırılması, irdelenmesi ve bulunması üzerinde boşuna yorulmaları, sorunun son derece güç ve gene de çözülmemiş olmasının ortaya çıkmasıyla açıklanmıyor mu?

Heyhat! Olup bitenler yontulmamış, cahil ve alıklaştırılmış mujik ile her şeye inanan ve hiçbir şeyi derinliğine incelemeyen hamkafaya işte bu yönüyle gösterilmeye çalışılıyor. Ama gerçeklikte hatta çarlık, hatta "eski rejim" bile, savaş sanayileri komiteleri kurduğu zaman, denetimi uygulamanın halkı meslekler, çalışma amaçları, etkinlik kolları vb. bakımından bir araya getirmeye dayanan başlıca önlemini, en önemli yöntem ve aracını *biliyordu*. Ama çarlık halkın bir araya gelmesinden *korkuyordu*; bu nedenle de herkesin bildiği, son derece kolay ve tam olarak uygulanabilir bu denetim yöntem ve aracının kullanılmasını her yola başvurarak sınırlıyor ve yapay olarak engelliyordu.

Savaşın aşırı yükleri ve felaketleri altında ezilen, ekonomik durgunluk ve açlıktan büyük ya da küçük bir ölçüde acı çeken bütün savaşan devletler, hemen her zaman halkı bir araya getirmeye, devletin gözetim altında tuttuğu ve devlet temsilcilerinin katıldıkları her türlü birlikler kurmaya ya da özendirmeye vb. dayanan *tüm bir dizi* denetim önlemini uzun zamandan beri düzenliyor, tanımlıyor, uyguluyor ve deniyorlardı. Bütün bu denetim önlemleri herkesçe biliniyor, bu önlemlerden çok söz edildi ve haklarında çok şey yazıldı; denetim üzerine ileri savaşçı devletler tarafından yayınlanan yasalar ya Rusçaya çevrildi, ya da Rus basınında ayrıntılı bir biçimde açıklandı.

Eğer hükümetimiz denetimi ciddi ve pratik bir biçimde gerçekten uygulamak isteseydi, eğer hükümet kurumları kapitalistler

karşısındaki uşaklıkları ile kendilerini "tam bir etkisizliğe" mahkum etmeselerdi, devletin çoktan bilinen, çoktan uygulanan zengin denetim önlemleri yedekliğinden iki eliyle almaktan başka bir şey yapması gerekmezdi. Bunun tek engeli, kadetlerin, sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin halkın gözünden sakladıkları tek engel, denetimin kapitalistlerin şaşkınlık verici kârlarını gözler önüne sermesi ve onlara zarar vermesiydi ve öyle de kalıyor.

Sonunda Rusya'yı savaş ve açlıktan kurtarmak isteyen gerçekten devrimci *her* hükümetin program sorunu olan bu temel sorunu daha iyi anlatabilmek için bu temel denetim önlemlerini sıra ile sayacak ve birbiri ardına inceleyeceğiz.

Alay için değil gerçekten devrimci demokratik olarak adlandırılan bir hükümete, varlığının ilk haftasından başlayarak, temel denetim önlemlerinin uygulanmasını ilan etmenin (düzenlemenin, buyurmanın), bu denetimden hile ile kurtulmaya çalışan kapitalistlere karşı ciddi yaptırımlar, büyük yaptırımlar saptamanın ve halkı kapitalistleri bizzat denetlemeye, denetimin Rusya'da uzun zamandan beri uygulanması için, kapitalistlerin denetim üzerindeki kararlara kılı kırk yararcasına uymalarına gözkulak olmaya çağırmanın yetecek olduğunu göreceğiz.

Bu temel önlemler şunlardır:

1. Bütün bankaların, işlemleri devletçe denetlenecek tek bir banka halinde birleştirilmesi ya da bankaların ulusallaştırılması.

2. Kapitalist sendikaların, yani en önemli tekelci kapitalist grupların (şeker, petrol, kömür, demir-çelik sanayisi vb. sendikalarının) ulusallaştırılması.

3. Ticari gizliliğin kaldırılması.

4. Zorunlu kartelleşme, yani bütün sanayici, tüccar ve genel olarak patronların karteller ya da sendikalar halinde bir araya gelme zorunluluğu.

5. Halkın tüketici topluluklar halinde zorunlu kümelenmesi ya da kümelenmeye özendirilmesi ve bu kümelenme üzerinde uygulanan bir denetim.

Şimdi de bu önlemlerden her birinin, demokratik ve devrimci bir anlayışla uygulanması koşuluyla, kazanacağı önemi görelim.

BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI

Bilindiği gibi bankalar çağdaş ekonomik yaşamın odaklarını, tüm kapitalist sistemin başlıca sinir merkezlerini oluşturuyor. "Ekonomik yaşamın düzenlenmesi"nden söz etmek ve bankaların ulusallaştırılmasını susuşla geçiştirmek, ya en kötü cahillik örneği

vermek ya da tumturaklı sözler ve tutulmayacağı önceden kararlaştırılan cafcaflı vaatlerle "saf halkı" aldatmak demektir.

Banka işlemlerini denetleyip düzenlemeden buğday teslimatını ya da genel olarak üretimi ve ürünlerin dağılımını denetleyip düzenlemek, bir anlamsızlık oluşturur. Kuşkulu "kopek"lerin ardından koşarken milyonlarca rubleye gözlerini yummak demektir bu. Çağdaş bankalar ticaret (buğday ve tüm öteki ürünler ticareti) ve sanayi ile öylesine sıkı sıkıya, öylesine çözülmezcesine kaynaşmışlardır ki, bankalara "el koymak"sızın gerçekten "demokratik ve devrimci" olan ciddi herhangi bir şey yapmak kesinlikle olanaksızdır.

Ama devletin bankalara bu "el koyma"sı çok güç ve çok karmaşık bir işlem olmasın sakın? Hamkafalar genellikle işte bu türlü kanıtlarla korkutulmaya çalışılıyor. Bu tür kanıtları kullananlar da elbette kapitalistler ve onların savunucularıdır, çünkü çıkarlarını bunda görüyorlar.

Gerçeklikte bankaların hiçbir "para sahibi"nin elinden bir tek kopek alınmasını gerektirmeyen ulusallaştırılması, teknik ya da kültür bakımından kesinlikle hiçbir güçlük göstermiyor; *yalnızca* bir avuççuk parababasının tiksindirici doymak bilmezliği ile engelleniyor. Bankaların ulusallaştırılması eğer özel mülklerin zoralımı ile bu kadar sık karıştırılıyorsa, bunun kusuru çıkarı halkı aldatmakta olduğu için bu karışıklığı yayan burjuva basındadır.

Bankalarda toplanan ve bankaların etkinlik göstermesine yarayan sermayelerin mülkiyeti, hisse senedi, borç senedi, poliçe, makbuz adı verilen basılı ya da yazılı belgelerle doğrulanmıştır. Bankaların ulusallaştırılması ile, yani bir tek devlet bankası halinde birleşmeleri ile bu belgelerin hiçbiri ne geçersiz kılınır, ne de değişikliğe uğrar. Tasarruf sandığı cüzdanında 15 rublesi olan birey, bankaların ulusallaştırılmasmdan sonra bu 15 rublenin sahibi kalır ve 15 milyon sahibi olan birey de, bankaların ulusallaştırılmasından sonra, hisse senedi, borç senedi, poliçe, emanet makbuzu vb. biçimi altında gene bu 15 milyonu korur.

Peki nedir bankaların ulusallaştırılmasının önemi?

Şudur ki çeşitli bankaların ve onların işlemlerinin hiçbir gerçek denetimi, hatta ticari gizlilik ortadan kaldırılsa bile, olanaklı değildir; çünkü bilanço yapmak, hayali işletmeler ve şubeler kurmak, kiralık kişiler kullanmak vb., vb. için kullanılan son derece karmaşık, anlaşılmaz ve ince yöntemler izlenemez. Ancak bütün bankaların tek bir banka halinde birleşmesi, kendi başına mülkiyet ilişkilerinde en küçük bir değişiklik anlamına gelmeden, hiçbir para sahibinin tek bir kopekini —yineleyelim— elinden almadan,

kuşkusuz yukarda belirtilen bütün öteki önlemlerin de uygulanması koşuluyla, gerçek denetimi *olanaklı* duruma getirir. Milyonların ve milyarların nerede ve nasıl, hangi taraftan ve hangi anda geçtiğini devletin bilme *olanağını*, ancak bankaların ulusallaştırılması sağlar. Tüm ekonomik yaşamın, başlıca ürünlerin üretim ve bölüşümünün sözde kalmayan, gerçek bir denetimini örgütleme olanağını, ancak kapitalist trafiğin merkezi, ana ekseni ve temel düzeneği olan bankalar üzerinde uygulanan denetim sağlayabilir; bu denetim olmadıkça, saf halkı aldatmaya yönelik bir hükümet palavrasından başka bir şey olmamaya mahkum olan "iktisadi yaşamın düzenlenmesi"ni örgütleme olanağını ancak söz konusu denetim sağlayabilir. Ancak banka işlemlerinin denetimidir ki, bu işlemlerin bir tek devlet bankasında yapılmış olmaları koşuluyla ve kolayca uygulanabilir öteki önlemler sayesinde, malları ve gelirleri saklamak olanaklı olmaksızın, gelir üzerinden gerçek bir vergi alınmasını örgütleme olanağını sağlar; çünkü bugün bu vergi, çoğu zaman bir varsayımdan başka bir şey oluşturmuyor.

Yalnızca ve yalnızca bankaları ulusallaştıran bir kararname çıkarmak yetecektir; müdürler ve memurlar ulusallaştırmayı kendi başlarına gerçekleştireceklerdir. Bu önlem yalnızca bir tek kararname ile ve "birdenbire" gerçekleştirilebileceği için devletin hiçbir özel aygıt, hiçbir özel hazırlık gereksinimi yoktur. Çünkü böyle bir önlemin iktisadi olanağını, gelişmesi içinde poliçe, hisse senedi, borç senedi vb. aşamasına varan kapitalizmin kendisi yaratmıştır. Bu konuda *muhasebeyi birleştirmek*ten başka yapacak bir şey *kalmamıştır*; eğer devrimci demokratik devlet bütün bankaların bir tek devlet bankası halinde hemen birleşmesi için her kentteki müdür ve memurların kurullarını ve her bölge ve tüm ülkedeki kongrelerini —telgrafla— hemen toplanmaya çağırmayı kararlaştırsaydı, bu reform birkaç hafta içinde tamamlanmış olurdu. Direnecek, devleti aldatmaya çalışacak, işleri sürüncemede bırakmaya çalışacak olanların müdürler ve yüksek memurların ta kendilerinin olacakları açıktır. Çünkü bu efendiler öylesine para getiren arpalıklarını, son derece elverişli namussuzca işlere girişmek olanağını yitireceklerdir. *Zurnanın zırt dediği yer işte burasıdır*. Ama bankaların birleşmesi en küçük bir teknik güçlük göstermiyor ve eğer devlet iktidarı sadece sözde devrimci olmasaydı (yani etkisizlik ve görenekten vazgeçmekten korkmasaydı), eğer devlet iktidarı sadece sözde demokratik olmasaydı (yani bir avuç para babasının değil, halk çoğunluğunun yararına davransaydı), en küçük savsaklayıcı dalavereden ve belge ve hesap çizelgelerini gizleme girişiminden sorumlu duruma düşecek müdürler, yöneticiler ve büyük hissedar-

lar için ceza olarak mallarının zoralımı ve hapse atılmayı kararlaştırmak yeterdi; örneğin yoksul memurları *ayrı olarak* gruplandırmak ve aralarından zengin memurların hile ve savsaklayıcı dalaverelerini ortaya çıkaranlara primler vermek yeterdi ve bankaların ulusallaştırılması kaşla göz arasında, hiçbir çatışma ve sarsıntı olmadan gerçekleşirdi.

Bankaların ulusallaştırılmasının yararları tüm halk için, bankalara ender olarak işi düşen işçilerden *çok* köylüler ve küçük sanayiciler yığını için çok büyük olacaktır. Bundan çok büyük bir emek tasarrufu sağlanacak ve, devletin eski banka memurları sayısını olduğu gibi koruduğu varsayılırsa, bu durum bankaların kullanımının yaygınlaştırılmasına (genelleştirilmesine) doğru, banka şubelerinin çoğalmasına doğru çok büyük bir adım oluşturacak; halk bankaların hizmetlerinden daha çok yararlanabilecektir vb., vb. Kredi almak, *küçük* patronlar için, köylüler için çok daha kolay bir duruma gelecektir. Devlete gelince devlet, ilk kez olarak, ilkin başlıca bütün mali işlemleri hiçbir gizleme olanağı olmaksızın *bilmek*, sonra iktisadi yaşamı *denetlemek*, ardından *düzenlemek*, son olarak da "yapılan hizmet için" kapitalist efendilere ölçüsüz "komisyonlar" ödemeksizin, büyük devlet işleri için milyonlar ve milyarlar *sağlamak* olanağına sahip olacaktır. Bütün kapitalistler, bütün burjuva profesörler, bütün burjuvazi ve onların uşakları kesilen bütün Plehanovlar, Potresovlar ve hempaları, işte bu nedenle ve sadece bu nedenle, ağızları köpük köpük, bankaların ulusallaştırılmasına karşı savaşa başlamaya, hatta ulusal "savunma" bakımından, yani askerî bakımdan *bile*, bu ulusallaştırmanın çok büyük yararlar taşımasına ve ülkenin "askerî gücü"nü büyük ölçüde artıracak nitelikte olmasına rağmen, bu son derece kolay ve ivedi önleme karşı binlerce bahane icadına hazır bulunuyorlar.

Ama burada belki bize şu itirazda bulunulacaktır: Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri kadar ileri devletler, nasıl oluyor da bankaları ulusallaştırmayı akıllarından bile geçirmeksizin, "iktisadi yaşamın" hayran olunacak bir "düzenlemesini" gerçekleştiriyorlar?

Çünkü, diyeceğiz, biri bir monarşi öteki de bir cumhuriyet olan bu devletlerin her *ikisi de* yalnız kapitalist değil aynı zamanda emperyalist bir devlettir. Emperyalist devletler olarak bu devletler, kendilerine gerekli olan reformları gerici bürokratik yoldan gerçekleştiriyorlar. Oysa biz burada devrimci demokratik yoldan söz ediyoruz.

Bu "küçük fark"ın çok büyük bir önemi var. Genellikle bu farkı düşünme "alışkanlığı yoktur" bizde. "Devrimci demokrasi" sözcük-

leri bizde (özellikle sosyalist-devrimciler ile menşevikler arasında), Tanrıya inanacak ölçüde cahil olmayan kişilerce kullanılan "Allaha şükür" deyimi gibi, ya da hemen herkesin *Dien* ve *Edinstvo* gazetelerinin kapitalistler yararına ve kapitalistlerce kurulup beslendiğini ve dolayısıyla sözde-sosyalistlerin bu organlarla işbirliğinin hiç de "saygıdeğer" olmadığını düşünmesine rağmen, bu gazete yazarlarından söz ederken bile bazen kullanılan "saygıdeğer yurttaş" deyimi gibi saymaca bir söz durumuna gelmiş bulunuyor.

Eğer "devrimci demokrasi" terimi tumturaklı bir beylik söz ya da saymaca bir adlandırma gibi değil ama anlamı *düşünülerek* kullanılırsa, demokrat olmanın azınlığın değil halk çoğunluğunun çıkarlarını gözönünde bulundurmak; devrimci olmanın da zararlı ve zamanı geçmiş her şeyi en kararlı, en acımasız bir biçimde paramparça etmek anlamına geldiği görülecektir.

Almanya'da olduğu gibi Amerika'da da ne hükümetlerin, ne de yönetici sınıfların, bilindiği gibi, "devrimci demokrasi" ünvanında gözleri vardır; oysa bizim sosyalist-devrimcilerimiz ile menşeviklerimiz bu ünvana göz dikiyor ve onu değerden düşürüyorlar.

Almanya'da ulusal bir önem taşıyan topu topu *dört* büyük özel banka var; Birleşik Devletler *iki* büyük özel bankaya sahip. Bu bankaların başında bulunan finans kralları bakımından işlemlerin gizliliğini korumak için, devletten milyonlarca ve milyonlarca "aşırı kâr" elde etmek için, hileli mali yolların başarısını sağlamak için devlet memurlarını satın alarak (Birleşik Devletler *ve Almanya'da* genel kuraldır bu), bankaların özel niteliğini sürdürerek, gürültüsüz patırtısız, gizlice, devrimci değil gerici, demokratik olarak değil bürokratik olarak birlikte iş çevirmek daha rahat, daha uygun ve daha kârlı bir nitelik taşıyor.

Almanya gibi Amerika da "iktisadi yaşamı", işçiler için (ve kısmen de köylüler için) *askerî bir zindan* ve bankacılarla kapitalistler için de bir *cennet* yaratacak biçimde düzenliyor. Onların düzenlemeleri, işçiler için açlığa kadar "kemerleri sıkma"ya, kapitalistler için gizlice, gerici bürokratik bir biçimde, savaş öncesinden *daha yüksek* kârlar sağlamaya dayanıyor.

Bu yol cumhuriyetçi emperyalist Rusya için de pekala olanaklıdır. Zaten yalnız Milyukov ve Şingarevlerin değil, ama gerici bürokratik yöntemlerle bankaların "dokunulmazlığı"nı ve kutsal aşırı kâr haklarını *güvence* altına alan Tereşçenko, Nekrasov, Bernatski, Prokopoviç ve hempaları ile birlikte yürüyen Kerenski'nin de yaptığı budur. Öyleyse *gerçeği* söyleme cesaretini gösterelim: cumhuriyetçi Rusya'da iktisadi yaşam gerici bürokratik yöntemlerle düzenlenmek isteniyor, ama bir numaralı Kornilov'un[165] dağıtmayı

başaramadığı, iki numaralı bir Kornilov'un dağıtmaya çalışacağı "sovyetler"in varlığı yüzünden bu işi yapmakta "çoğu kez" güçlük çekiliyor.

İşte gerçek. Ve acı olmakla birlikte bu basit gerçek, halkı aydınlatmak için "bizim" "büyük" "devrimci" demokrasimiz üzerindeki bal gibi yalanlardan daha yararlı.

*

Bankaların ulusallaştırılması, sigortaların da eşzamanlı ulusallaştırılmasını, yani bütün sigorta şirketlerinin bir tek sigorta şirketi halinde birleştirilmesini, etkinliklerinin merkezileştirilmesini ve bu şirketlerin devletçe denetlenmesini son derece daha kolay bir duruma getirecektir. Eğer devrimci demokratik devlet bunun için bir kararname çıkarsa ve müdürler ile büyük hisse sahiplerinden kendi kişisel sorumlulukları altında en küçük bir gecikme olmaksızın bu işe girişmelerini isteseydi, sigorta şirketleri memurlarının kongreleri bu kez de birleşmeyi geciktirmeksizin ve hiçbir güçlük olmaksızın gerçekleştirebilirlerdi. Kapitalistler sigortalara yüzlerce milyon yatırmışlardır; bu şirketlerdeki tüm çalışma memurlarca yapılır. Birleşme, sigorta primlerini düşürmek, birleşmenin aynı güç ve kaynak harcaması ile sayılarını artırma olanağı verdiği tüm sigortalılara birçok yarar ve kolaylık sağlamak sonucunu verecektir. Ülkenin "savunma yeteneği"ni de artıracak, halkın emeğinden tasarruf edilmesini de sağlayacak ve "iktisadi yaşamın düzenlenmesi"nde sözde kalmayan ciddi olanaklar da yaratacak olan bu reforma, bir avuç bol kazançlı arpalık sahiplerinin donup kalmışlık, görenek ve gözü doymazlığından başka hiç, ama hiçbir başka neden karşı çıkmayacaktır.

PATRON SENDİKALARININ ULUSALLAŞTIRILMASI

Kapitalizmi eski, kapitalizm öncesi iktisadi sistemlerden ayıran şey, ekonominin çeşitli kolları arasında bir bağlantı, çok sıkı bir karşılıklı bağımlılık kurmuş olmasıdır. Bu bağlantı ve karşılıklı bağımlılık olmasaydı, söz arasında söyleyelim ki sosyalizm doğrultusunda hiçbir önlem teknik bakımdan gerçekleşebilir olmazdı. Oysa, bankaların üretim üzerindeki egemenliği sayesinde çağdaş kapitalizm, ulusal ekonominin çeşitli kollarının bu karşılıklı bağımlılığını en yüksek noktaya çıkardı. Bankalar ile sanayi ve ticaretin başlıca kolları sıkı sıkıya kaynaştı. Bu bir yandan, ticaret ve sanayi sendikaları (şeker, kömür, demir, petrol vb. sendikaları)

üzerinde devlet tekeli kurmayı amaçlayan önlemler alınmaksızın, söz konusu sendikaları devletleştirmeksizin, yalnızca bankaları ulusallaştırmakla yetinilemeyeceği anlamına geliyor. Öte yandan bu, iktisadi yaşamın düzenlenmesinin, bunun gerçekten istendiğini varsayarsak, bankaların ve patron sendikalarının eşzamanlı ulusallaştırılmasını içeriyor.

Örnek olarak şeker sendikasını alalım. Çarlık döneminde kurulan bu sendika, daha o sırada, çok iyi donanmış fabrika ve işletmelerden oluşan geniş bir kapitalist topluluk durumuna gelmişti. Elbette derin bir gerici ve bürokratik anlayış, bu topluluğun iliklerine işlemişti; kapitalistler utanç verici kârlar sağlıyor, memur ve işçilerini her türlü haktan yoksun, alçaltılmış, alıklaştırılmış gerçek köleler durumuna düşürüyordu. Daha o sırada devlet, üretimi — para babaları, zenginler yararına— denetleyip düzenliyordu.

Burada yapılacak şey *yalnızca*, bir memurlar, mühendisler, müdürler, hissedarlar kongresini toplanmaya çağıran, tek düzenli bir muhasebe, işçi sendikalarınca denetim vb. kuran basit kararnameler aracıyla gerici bürokratik düzenlemeyi devrimci demokratik düzenleme durumuna dönüştürmektir. İşlerin en basitidir bu ve gene de henüz gerçekleştirilmemiştir! Demokratik cumhuriyet rejimi döneminde de şeker sanayisi *gerçekte* gerici demokratik bir düzenlemeye bağlı kalıyor; her şey geçmişte olduğu gibi kalıyor: halkın emeğinin boş yere harcanması, görenek ve durgunluk, Bobrinskilerin ve Tereşçenkoların zenginleşmesi. Bürokrasinin değil demokrasinin, "şeker kralları"nın değil işçilerin ve memurların girişkenliğine çağrıda bulunmak: eğer sosyalist-devrimcilerle menşevikler bu aynı şeker krallarının ta kendileriyle "koalisyon" planları ile, — iktisadi yaşamın düzenlenmesinde hükümetin "tam etkisizliği"ni kaçınılmaz duruma getiren zenginlerle o koalisyonun planları ile halkın bilincini karartmasalardı, birkaç gün içinde, bir çırpıda yapılabilecek ve yapılması da gereken şey işte buydu.*

Petrol sanayisini alalım. Bu sanayi kapitalizmin daha önceki gelişmesiyle çok geniş bir ölçüde "toplumsallaştırılmış" bulunuyordu. Bir çift petrol kralı, *daha önce* teknik ve toplumsal bakımdan ulusal ölçüde örgütlenmiş, *daha önce* yüzlerce ve binlerce memur, mühendis, vb. tarafından yönetilen bir "iş"ten inanılmayacak kârlar sağlayarak, kupon keserek, tek başlarına milyonları ve yüzlerce milyonları ellerinde topluyor. Petrol sanayisinin ulusallaştırılması *hemen* olanaklı ve devrimci demokratik bir devlet için, özel-

*Kerenski hükümetinin şeker tekeli kurduğunu ve doğal olarak memur ve işçi kongreleri olmaksızın, gürültüsüz patırtısız, kapitalistleri yola getirmeksizin kurduğunu gazetelerden öğrendiğim zaman bu satırlar yazılmış bulunuyordu.

likle bu devlet çok ağır bir bunalımdan geçtiği ve ne pahasına olursa olsun halkın emeğini tasarruf etmek ve yakıt üretimini artırmak önem taşıdığı zaman, zorunludur. Burada bürokratik denetimin hiçbir şey vermeyeceği, hiçbir şeyi değiştirmeyeceği açıktır, çünkü "petrol kralları" oyalamaları, özel bahaneleri, vaatleri ve ayrıca burjuva basının doğrudan ve dolayh rüşvetleriyle (buna "kamuoyu" deniyor ve Kerenskiler ile Avksentiyevler de bu kamuoyunu "gözönünde bulunduruyorlar"), memurların satın alınmasıyla (Kerenskiler ve Avksentiyevler bu memurları dokunulmadan kalan eski devlet aygıtındaki yerlerinde tutuyorlar), Tereşçenkolar'ın, Kerenskiler'in, Avksentiyevler'in ve Skobelevler'in hakkından, çarın bakanlarının hakkından geldikleri kadar kolay bir biçimde geleceklerdir.

Ciddi bir şey yapmak için bürokrasiden demokrasiye ve gerçekten devrimci bir biçimde geçmek, yani petrol kral ve hissedarlarına savaş ilan etmek, petrol sanayisinin ulusallaştırılmasına engel olmaya karşı, gelirlerin ve hesapların gizlenmesine karşı, üretimin baltalanmasına karşı, üretimi artırmayı amaçlayan önlemler alınmasının kabul edilmemesine karşı mallarının zoralımını ve hapis cezalarını kararlaştırmak gerekiyor. İşçilerin ve memurların girişkenliğine çağrıda bulunmak, *onları* hemen konferans ya da kongrelere çağırmak, geniş bir denetim örgütlemek ve üretimi artırmak koşuluyla *onlara* kârdan belli bir pay vermek gerekiyor. Eğer bu tür devrimci demokratik önlemler Nisan 1917'den başlayarak hemen alınsaydı, sıvı yakıt yedeklikleri bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Rusya, yaz boyunca su taşımacılığından yararlanarak halka gerekli miktarlarda yakıt vermek için çok şeyler yapabilirdi.

Ne burjuva hükümet, ne de sosyalist-devrimciler, menşevikler ve kadetler koalisyon hükümeti herhangi bir şey yaptı; küçük bürokratik reformlar oyunu ile yetindiler. Bir tek demokratik ve devrimci önlem alma cesaretini gösteremediler. Aynı petrol kralları, aynı durgunluk, işçilerin ve memurların sömürücülerine karşı besledikleri aynı nefret ve bundan dolayı aynı düzensizlik, halkın emeğinin aynı savurganlığı, her şey tıpkı çarlık dönemindeki gibi. "Cumhuriyetçi" bakanlıklardaki gelen ve giden kağıtların *başlık*larından başka hiçbir şey değişmedi.

Teknik ve kültür bakımından ulusallaştırılmaya daha az "hazır" olmayan halkın soyguncuları kömür krallarınca daha az olmayan bir utanmazlıkla yönetilen taşkömürü sanayisinde, sanayicilerce bir dizi kesin baltalama, aşikar *yıpratma* ve üretimi durdurma açık *olgu*larıyla karşı karşıya bulunuyoruz. Menşevik hükümet

organı *Raboçaya Gazeta* bile bu olguları kabul etti. Peki ne oldu? İşçilerle taşkömür sendikası dalaverecilerinin eşit sayıda temsil edildikleri "pariter" denilen eski gerici bürokratik konferanslardan başka hiçbir şey yapılmadı!! Hiçbir devrimci demokratik önlem alınmadı, *aşağıdan* memur sendikalarınca, işçilerce, ülkeyi yıkıma götüren ve üretimi durduran taşkömür sanayicilerine karşı terör uygulanarak, tek gerçek denetimi kurmak için bir girişimin gölgesi bile yok! Elbette yok! Biz "hepimiz", kadetlerle değilse bile en azından sanayi ve ticaret çevreleriyle "koalisyon"dan yana değil miyiz? Oysa, koalisyondan yana olmak demek, iktidarı kapitalistlerin ta kendilerine bırakmak, onları cezasız bırakmak, tekere çomak sokmalarına göz yummak, her şeyi işçilerin üstüne atmak, ekonomik yıkımı yoğunlaştırmak, ve *böylece* yeni bir Kornilov darbesi hazırlamak demektir!

TİCARİ GİZLİLİĞİN KALDIRILMASI

Ticari gizliliği ortadan kaldırmadan üretim ve bölüşümün denetlenmesi, ya yalnızca kadetlerin sosyalist-devrimcilerle menşevikleri ve sosyalist-devrimcilerle menşeviklerin de emekçi sınıfları aldatmalarına yarayan boş bir vaat olarak kalır ya da ancak gerici bürokratik yöntem ve önlemler aracıyla gerçekleştirilebilir. Bu gerçek önyargılı olmayan herkes için ne kadar açık olursa olsun, *Pravda* ticari gizliliğin kaldırılmasını ne kadar ısrarla istemiş olursa olsun (*Pravda*'nın sermaye uşağı Kerenski hükümetince yasaklanmasının başlıca nedenlerinden biri de buydu), gerçek bir denetimin bu *ilk koşulu*nu ne bizim cumhuriyetçi hükümetimiz aklından geçirdi, ne de "devrimci demokrasinin yetkili organları".

Her türlü denetimin anahtarı işte buradadır. Halkı soyan ve üretimi baltalayan sermayenin en duyarlı noktası işte buradadır. Ve sosyalist-devrimcilerle menşevikler de bu sorunu ortaya atmaktan işte bunun için korkuyorlar.

Kapitalistlerin, küçük-burjuvazi tarafından da düşüncesizce yinelenen alışılmış kanıtı şudur ki, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve çeşitli işletmelerin piyasa karşısındaki bağımlılığı ticaret defterlerinin ve doğal olarak banka işlemleri de dahil ticari işlemlerin "pek saygıdeğer dokunulmazlığı"nı zorunlu duruma getirdiği için genel olarak kapitalist ekonomi ticari gizliliğin kaldırılmasını kesinlikle kabul etmez.

Bu kanıtı ya da öteki benzerlerini şu ya da bu biçimde yineleyen kimseler, güncel iktisadi yaşamın iki temel, özsel ve herkesin bildiği olgusuna gözlerini yumarak hem kendilerini hem de halkı

kandırıyorlar. Birinci olgu: büyük kapitalizm, yani bankaların, kapitalist sendikaların, büyük fabrikaların vb. özel yönetim biçimi. İkinci olgu: Savaş.

Bugünkü büyük kapitalizmin ta kendisidir ki, her yerde tekelci kapitalizm durumuna dönüşerek, ticari gizliliğin her türlü varlık nedenini ortadan kaldırıyor; büyük kapitalizm bu gizliliği bir ikiyüzlülük ve büyük sermayenin mali dolandırıcılıkları ile görülmemiş kârlarını bir gizleme aracı durumuna getiriyor. Büyük kapitalist işletme, teknik niteliği gereği toplumsallaştırılmış bir işletme oluşturuyor, yani milyonlarca insan için çalışıyor ve işlemlerinde, doğrudan ya da dolaylı olarak, yüzlerce, binlerce ve on binlerce aileyi bir araya getiriyor. Genellikle hiçbir ticaret defteri tutmayan ve dolayısıyla ticari gizliliğin kaldırılması kendisini hiç ilgilendirmeyen küçük zanaatçı ya da orta köylü işletmesinden bambaşka bir şeydir büyük kapitalist işletme.

Bununla birlikte büyük bir işletmedeki işlemler yüzlerce ve daha da çok kişi tarafından biliniyor. Ticari gizliliği koruyan yasa burada üretim ya da değişim gereksinmelerine değil ama en kaba biçimiyle spekülasyon ve kazanca, bilindiği gibi anonim şirketlerde özellikle yaygın olan nitelikli ve herkesi aldatacak biçimde hazırlanan özetler ve bilançolar tarafından özel bir ustalıkla gizlenen dolandırıcılığa yararlı oluyor.

Ticari gizlilik küçük ticari üretimde, yani üretimin toplumsallaşmadığı ama dağınık, parçalanmış bulunduğu küçük köylüler ve zanaatçılar arasında her ne kadar kaçınılmaz bir şeyse de, buna karşılık büyük kapitalist işletmede bu gizliliği korumak demek, bir avuç, evet bir avuç insanın ayrıcalık ve kârlarını tüm halkın *zararına* korumak demektir. Anonim şirketlerin bilançolarının yayınlanmasını zorunlu kıldığı kadarıyla yasa tarafından da kabul edilmişti bu: ama bütün ileri ülkelerde olduğu gibi Rusya'da da gerçekleştirilen *bu* denetim, gerici bürokratik bir denetimin ta kendisidir; *halkın* gözlerini açmıyor ve anonim şirketlerin işlemleri konusundaki *tüm gerçeği* öğrenmek *olanağını sağlamıyor*.

Devrimci demokratlar olarak davranmak için hemen ticari gizliliği kaldıracak, büyük şirketlerden ve zenginlerden en tam hesap özetleri isteyecek, demokratik olarak geçerli bir görüş bildirebilmek için oldukça önemli bir sayıya ulaşan her yurttaş topluluğuna (örneğin 1.000 ya da 10.000 seçmene) herhangi bir büyük işletmenin *bütün* belgelerini inceleyip gerçekliğini saptama hakkı verecek yeni bir yasa çıkarmak gerekiyordu. Bu önlem, bir kararname ile tamamen ve kolaylıkla gerçekleştirilebilir bir önlem; *halk* girişkenliğine, memur ve işçi birliklerince, bütün siyasal partilerce deneti-

me *yalnız* bu önlem gerçeklik kazandıracak, bu denetimi etkili ve demokratik bir duruma yalnız bu önlem getirebilecektir.

Buna savaşı ekleyin. Sanayi ve ticaret işletmelerinin engin çoğunluğu artık "serbest piyasa" için değil ama *devlet için*, savaş için çalışıyor. Bu nedenle daha önce *Pravda*'da bize sosyalizmi kurmanın olanaksızlığı ile karşı çıkan kimselerin yalan söylediklerini ve üç kez yalan söylediklerini yazdım, çünkü amaç sosyalizmi şimdi, hemen, bugünden yarına kurmak değil, ama *kamu hazinesinin savurganlığını ortaya çıkarmak*tır.

"Savaş için" (yani doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak savaş gereçlerine bağlı olarak) çalışan kapitalist işletme, kamu hazinesini sistemli ve belirgin bir biçimde soyuyor ve menşevikler ve sosyalist-devrimcilerle birlikte ticari sırrın kaldırılmasına karşı çıkan kadet efendiler de *devlet gelirlerinin har vurulup harman savrulmasını kolaylaştırmak ve kanatları altına almak*tan başka bir şey yapmıyor.

Şimdiki halde savaş, Rusya'ya *günde* 50 milyon rubleye maloluyor. Bu 50 milyonun büyük bölümü ordunun gereç üstencilerine gidiyor. Bu 50 milyon üzerinden *günde* en az 5 milyonu ve büyük bir olasılıkla 10 milyon ve daha çoğu, kapitalistlerin ve şu ya da bu biçimde onlarla işbirliği yapan memurların "meşru kârlar"ını oluşturuyor. En büyük firmalar ve fonlarını savaş gereçleri üzerindeki işlemlere yönelten bankalar çok büyük kârlar vuruyorlar ve bunu aslında devlet gelirlerinin saçılıp savrulması yoluyla yapıyorlar, çünkü savaşın afetleri "sayesinde", yüz binlerce ve milyonlarca insanın ölümü "sayesinde" halkı aldatmaya ve derisini yüzmeye yönelik bu dalavereler başka türlü nitelenemez.

Gereçler üzerinden sağlanan bu utanç verici kârları, bankalarca gizlenen bu "garanti mektupları"nı, yaşamın pahalılaşmasından yararlananların adlarını "herkes" biliyor; "sosyete"de bunlardan alaylı bir gülümsemeyle söz ediliyor; "hoş olmayan" olayları açığa vurmamak ve "nazik" sorunların içinden ustalıkla sıyrılmak kuralını izleyen burjuva basın *bile*, bu konuda şu ya da bu özel konuyla ilgili birçok bilgi veriyor. Herkes bunu biliyor ve herkes susuyor, kesin tavrını takınıyor, en sonunda belagatle "denetim" ve "düzenleme"den söz eden bir hükümete razı oluyor!!

Devrimci demokratlar, eğer gerçekten devrimci ve demokrat olsalardı, hemen ticari gizliliği kaldıran bir yasa yayınlar, üstenci ve tüccarları hesaplarını açıklamaya zorlar, kamu yetkililerinin izni olmadıkça bu kimselerin etkinlik türlerini bırakmalarını yasaklar, kârların gizlenmesi ve halkın aldatılmasına karşı malların zoralımı ve ölüm cezasına* çarptırır, halkın kendisi tarafından, memur,

işçi, tüketici vb. birlikleri tarafından, demokratik olarak, *aşağıdan* doğrulama ve denetimi örgütlerlerdi.

Bizim sosyalist-devrimcilerimiz ve menşeviklerimiz korkmuş demokratlar adına hakkıyla yaraşıyorlar, çünkü bu durum karşısında, bütün korkmuş küçük-burjuvaların: eğer "çok sert" önlemler alınırsa kapitalistler "tüyecek", kapitalistler olmadıkça işin içinden çıkamayacağız, bizi "destekleyen" İngiliz-Fransız milyonerleri de belki "gücenecek" vb. gibi bütün söylediklerini yineliyorlar. Sanki bolşevikler insanlık tarihinde hiç görülmemiş, hiç denenmemiş, "ütopik" bir şey öneriyorlar; oysa gerçeklikte, bundan 125 yıl önce Fransa'da, yaptıkları savaşın haklı ve savunmacı niteliğine gerçekten inanan, gerçek "devrimci demokrat" olan insanlar, içtenlikle inanan halk yığınlarına gerçekten dayanan insanlar da, *zenginler* üzerinde *devrimci* bir denetim uygulamasını ve tüm dünyanın hayranlığını uyandıran sonuçlar almasını bilmişlerdi. Ve o zamandan beri geçen beş çeyrek yüzyıl boyunca kapitalizmin gelişmesi, sömürücüler, büyük toprak sahipleri ile kapitalistler üzerinde işçiler ve köylülerce uygulanan gerçekten demokratik bir denetime ilişkin önlemleri yüz kez daha kolay bir duruma getirdi.

Gerçekte tüm denetim sorunu kimin denetleyen kimin denetlenen olduğunu, yani denetimi hangi sınıfın yaptığını ve hangi sınıfın denetimden geçtiğini bilmeye dayanıyor. Bizde, cumhuriyetçi Rusya'da denetçiler rolü, şimdiye kadar büyük toprak sahipleri ile kapitalistlere bırakıldı ve onlar da bu denetimi sözde devrimci bir demokrasinin "yetkili organları"nın katılımıyla uyguluyorlar. Bu durum, kaçınılmaz olarak tüm halkın öfkesini uyandıran dizginsiz bir kapitalist spekülasyona ve kapitalistlerce yapay olarak sürdürülen iktisadi bir düzensizliğe yol açıyor. Geriye dönmeyi düşünmeden, eskiyeni bırakmaktan korkmadan, yeniyi yüreklilikle kurmaktan korkmadan, büyük toprak sahipleri ile kapitalistler *üzerinde* işçiler ve köylüler *tarafından* uygulanan denetime kesin olarak geçmek gerekiyor. Oysa, sosyalist-devrimcilerimiz ile menşeviklerimizin ateşten korkar gibi korktukları şey de işte bu.

KARTELLER HALİNDE ZORUNLU KÜMELENDİRME

Zorunlu kartelleştirme, sanayicilerin örneğin karteller halinde zorunlu kümelendirilmesi Almanya tarafından gerçekte uygulan-

*Ölüm cezasına karşı tek doğru kanıtın, sömürüyü sürdürmek amacıyla emekçi *yığınlara* sömürücüler tarafından ölüm cezası uygulanması olduğunu daha önce bolşevik basında belirtme fırsatını bulmuştum. Herhangi bir devrimci hükümetin *sömürücülere* karşı (yani büyük toprak sahipleri ile kapitalistlere karşı) ölüm cezasından vazgeçebilmesi pek öyle olası değildir.

mış bulunuyor. Bu konuda da yeni hiçbir şey yok. Bu konuda da sosyalist-devrimciler ile menşevikler yüzünden, bu az sayın partilerin ya kadetlerle, ya Bublikovlarla, ya da Tereşçenko ve Kerenski ile kadril oynayarak "eğlendirdikleri" cumhuriyetçi Rusya'da tam bir durgunluk görüyoruz.

Bir yandan zorunlu kartelleştirme, devlet için her zaman ve her yerde sınıflar savaşımının örgütlenmesine, kartellerin sayı, çeşitlilik ve öneminin artmasına yol açan kapitalizmin gelişmesini teşvik eden bir tür araç oluşturuyor. Öte yandan bu zorunlu kartelleştirme, az buçuk ciddi her türlü denetim ve halkın emeğini tasarrufa yönelik her türlü politikanın ilk ve zorunlu koşulunu oluşturuyor.

Alman yasası, örneğin belli bir yerin ya da tüm ülkenin sepici patronlarını kartel halinde kümelenmek zorunda bırakıyor; devletin bir temsilcisi de denetim ereğiyle bu kartelin yönetimine katılıyor. Bu yasa mülkiyet ilişkilerini hiçbir şekilde etkilemiyor; hiçbir işletme sahibinin elinden tek kopekini bile almıyor ve denetimin bürokratik ve gerici bir biçimde mi yoksa demokratik ve devrimci bir biçimde mi uygulanacağı konusunda hiçbir önyargıya yer vermiyor.

Ülkemizde de değerli bir zamanın bir tek haftasını yitirmeden hemen benzer yasalar çıkarmak ve yasanın uygulanmasının somut biçimlerini, bu uygulamanın hızını, uygulamayı gözetim altında tutma araçlarını vb. belirleme işini *toplumsal yaşamın ta kendisine* bırakmak olanaklı ve zorunludur. Böyle bir yasayı yayınlamak için devletin ne özel bir aygıta gereksinimi vardır, ne özel araştırmalara, ne de herhangi türde ön irdelemelere; onun yalnızca işlerine böyle bir müdahaleye "alışık olmayan", her türlü denetim yokluğundan başka, eski usul yönetimin kendilerine sağladığı aşırı kârları yitirmek istemeyen kapitalistlerin bazı özel çıkarlarından vazgeçmekte kararlı olması gerekiyor.

Böyle bir yasayı resmen ilan etmek *için* hiçbir yönetsel aygıta, Çernov'un köylülüğün devrimci girişkenliği yerine geçirmek istediği hiçbir "istatistik"e gerek yoktur, çünkü bu yasanın uygulanması, varolan toplumsal (yani hükümetsel olmayan, bürokratik olmayan) ama zorunlu olarak aşağı denilen katmanların, yani kahramanlık, özveri, kardeşçe bir disiplin yetenekleri ile sömürücülerden her zaman son derece *üstün* olan —Tarih buna tanıklık ediyor— ezilen, sömürülen sınıfların güçleri olması gereken güçlerin denetimi altında, fabrikacıların ya da sanayicilerin kendilerine, *varolan* toplumsal güçlere düşecektir.

Gerçekten devrimci demokrat bir hükümetimizin olduğunu ve

bu hükümetin en az diyelim iki işçi çalıştıran bütün fabrikacı ve sanayicilerin, üretim kollarına göre, hemen ilçe ve il birlikleri halinde kümelenmek zorunda oldukları yolunda bir kararname çıkardığını varsayalım. Bu yasanın titiz uygulama sorumluluğu en başta fabrikacılara, müdürlere, yönetim kurulları üyelerine, büyük hissedarlara düşer (çünkü çağdaş sanayinin gerçek önderleri, gerçek yöneticileri onlardır). Yasanın hemen uygulanmasına katılmayı kabul etmedikleri takdirde, bu adamlar kaçak sayılacak ve kaçak olarak cezalandırılacaklardır. Sorumlulukları zincirleme sorumluluktur ve bütün varlıklarını bağlar; hepsi biri için ve biri hepsi için kefildir. Sorumluluk daha sonra kendileri de *tek* bir sendika kurmak zorunda olan bütün memurlara ve kendi sendikalarında kümelenen bütün işçilere düşer. Kartelleştirmenin ereği elden geldiğinde tam, kesin ve ayrıntılı bir muhasebe kurmak ve özellikle de hammadde alımı, mamul ürünler satımı ve halkın kaynak ve güçlerinin *tasarrufu* ile ilgili *işlemleri eşgüdümlemek*tir. Dağınık işletmelerin tek bir patron sendikası halinde kümelenmesiyle, iktisat biliminin bize öğrettiği ve bütün sendikalar, karteller ve tröstler örneğinin bize gösterdiği gibi, bu tasarruf çok büyük boyutlara ulaşacaktır. Bir kez daha yineleyelim ki kendi başına bu kartelleştirme üretim ilişkilerinde hiçbir şeyi değiştirmeyecek, para sahiplerinin elinden bir kopek bile almayacaktır. Özellikle belirtilmesi gereken bir gerçektir bu, çünkü burjuva basın küçük ve orta patronlara genel olarak sosyalistlerin ve özel olarak da bolşeviklerin onları "mülksüzleştirmek" istediklerini söyleyerek bu patronları durmadan "korkutuyor". Bu sav apaçık bir yalan oluşturuyor, çünkü sosyalistler *tamamen sosyalist bir devrimde bile* küçük çiftçileri ne mülksüzleştirmek ister ne de mülksüzleştirebilirler ve bunu hiçbir zaman da yapmayacaklardır. Oysa biz burada *yalnızca* batı Avrupa'da uygulanmış bulunan en gerekli ve en ivedi ve az buçuk tutarlı bir demokrasinin bizi tehdit eden kesin felaketi önlemek için ülkemizde hemen uygulaması gereken önlemlerden söz ediyoruz.

Küçük ve çok küçük patronların birlikler halinde kümelenmesi, işletmelerinin aşırı bölünmesi, ilkel teknikleri ve işletme sahiplerinin bilisizlik ya da bilgi eksikliği nedeniyle, teknik ve kültür bakımından ciddi güçlüklerle karşılaşabilir. Ama bu işletmeler zorunlu kartelleştirme üzerindeki yasanın uygulanmasından bağışık tutulabilirler (bir önceki varsayımda belirtmiş bulunduğumuz gibi); bu işletmelerin bir araya gelmemeleri ve hele hele birleşmelerindeki her türlü gecikme ciddi bir engel oluşturmayacaktır, çünkü küçük işletmeler, son derece çok sayıda olmalarına rağmen, üretimin bü-

tünlüğü içinde, genel olarak ulusal ekonomi içinde, ancak *pek küçük* bir rol oynuyorlar; zaten bu işletmeler genellikle, şu ya da bu biçimde, büyük işletmelere bağlı bulunuyorlar.

Yalnız büyük işletmeler kararlaştırıcı bir önem taşıyor; "kartelleştirme"nin teknik ve kültürel nitelikteki güç ve araçları yalnız onlarda *var*; yalnızca bu güç ve araçların harekete getirilmesi için *devrimci* iktidarın girişkenliği, sarsılmaz, kararlı, sömürücülere karşı acımasız sertlikte bir girişkenlik eksik.

Ülke teknik yönden eğitilmiş güçler bakımından ve genel olarak entelektüel güçler bakımından ne kadar yoksulsa, zorunlu kümeleştirmeyi elden geldiğince hızlı ve elden geldiğince kararlı bir biçimde kararlaştırmak ve büyük ve çok büyük işletmelerden başlayarak onu gerçekleştirmek zorunluluğu kendini o kadar çok *dayatıyor*; çünkü entelektüel güçleri *tasarruf edecek* ve onlardan *bütünüyle* yararlanma ve onları daha ussal bir biçimde dağıtma olanağını sağlayacak olan şey bu kümeleştirmenin ta kendisidir. Eğer Rus köylüleri, kendi ücra köylerinde, çarlık hükümeti döneminde ve bu hükümetin karşılarına çıkardığı binlerce engele rağmen, her türlü birlik kurma konusunda 1905'ten sonra ileriye doğru çok büyük bir adım atmasını bilmişlerse, büyük ve orta sanayi ve ticaret işletmelerinin kümeleştirilmesinin, gerçekten demokratik ve devrimci bir hükümetin denetimini uygulamaya çağıracağı demokrasinin o "aşağı katmanları"nın, yani memurların ve işçilerin sevgisine, katılımına, çıkar ve yararlarına dayanan bu hükümet tarafından buna zorlanmaları koşuluyla, en çok birkaç ay içinde gerçekleştirilebileceği hiç su götürmez.

TÜKETİMİN DÜZENLENMESİ

Savaş bütün savaşan devletleri ve birçok yansız devleti tüketimi düzenlemek zorunda bıraktı. Bu devletlerde ekmek karnesi ortaya çıktı, alışılmış bir şey durumuna geldi ve öteki karnelere de yol açtı. Rusya bu gelişmenin dışında kalmadı, ekmek karnesini o da kabul etti.

Ama felakete karşı ve reformları asgariye indirme amacını güden gerici bürokratik yöntemlerle, adlarına layık olmak için açıkça süresi dolmuş köhne düşünceleri zorla bir yana bırakmayı ve ileriye doğru gidişi hızlandırmayı amaçlaması gereken devrimci demokratik yöntemleri belki en iyi karşılaştırma olanağını veren örnek de işte budur.

Ekmek karnesi, bugünkü kapitalist devletlerde tüketimi düzenlemenin bu klasik örneği, en iyi durumda bir tek görevi, elde

bulunan ekmek miktarını herkese ekmek düşecek bir biçimde paylaştırmak görevini benimseyip gerçekleştiriyor. Azami tüketim bütün ürünler için değil, ama yalnız başlıca "günlük kullanım" ürünleri için saptanıyor. Hepsi o kadar. Başka bir şeyle ilgilenilmiyor. Bürokratik olarak elde bulunan ekmek hesaplanıyor, elde edilen toplam nüfus sayısına bölünüyor, bir tüketim ölçüsü saptanıyor, bu ölçüyü herkes için zorunlu duruma getiren bir kararname çıkarılıyor ve orada kalınıyor. Lüks nesnelere dokunulmuyor, çünkü "her hal ve kârda" lüks nesnelerin miktarı az ve "halk"ın elini yakacak bir fiyatla satılıyor. Bu nedenle, istisnasız *bütün* savaşan ülkelerde, *hatta* tüketimin en dakik, en titiz ve en sıkı düzenlenme örneği olarak sanırım itiraz korkusu olmaksızın kabul edilebilecek bir ülke olan Almanya'da *bile* zenginlerin her türlü tüketim "ölçü"lerine sürekli olarak *aykırı davrandıkları* görülüyor. Bunu da "herkes" biliyor, alaycı bir gülümsemeyle "herkes" bundan söz ediyor; kışla anlayışının egemen olduğu bir sansürün sertliklerine rağmen, Alman sosyalist basınında ve bazen burjuva basında bile zenginlerin yemek listesi üzerine sık sık fıkralar ve haberlerle karşılaşılıyor. Zenginler, hastalık bahanesiyle, çok parası olan ... herkes tarafından sık sık ziyaret edilen şu ya da bu kaplıca kentinde istediği kadar beyaz ekmek buluyor, günlük kullanım ürünleri yerine az bulunur ve herkesçe aranan seçme besin maddeleri tüketiyor.

Kapitalizmin temellerini, ücretli köleliğin temellerini, zenginlerin iktisadi egemenliğinin temellerini sarsmaktan *korkan* gerici kapitalist devlet, işçilerin ve genel olarak emekçilerin girişkenliğini geliştirmekten *korkuyor*; onların isteklerini "körüklemek"ten *korkuyor*. Böyle bir devlet ekmek karnesinden başka hiçbir şeye gereksinim duymuyor. Böyle bir devlet, ne yaparsa yapsın, kendi *gerici* amacını, yani kapitalizmi pekiştirmek, sarsılmasına izin vermemek, genel olarak "ekonomik yaşamın", özel olarak tüketimin düzenlenmesini, *zenginler üzerinde*, barış zamanında en iyi yerlere yerleşmiş, ayrıcalıklı, karnı tok sırtı pek zenginlere savaş zamanında *daha büyük* yükümlülükler yükleyecek *bir denetimle*, tüketimi gerçekten düzenlemekten *sakınarak*, halkın geçimini sağlamak için kesinlikle zorunlu önlemlerle sınırlamak olan kendi gerici amacını bir tek an bile gözden yitirmiyor.

Savaşın halkların karşısına çıkardığı sorunun gerici bürokratik çözümü, ekmek karnesiyle, beslenme için kesinlikle zorunlu "günlük kullanım" ürünlerinin eşit bölüşümüyle, ama bürokratik ve gerici yönelimden hiçbir bakımdan sapmaksızın sınırlanıyor ve bu bürokratik ve gerici yönelim de yoksulların, proletaryanın, halk yı-

ğınının ("demos"un) girişkenliğini *uyandırmamak*; bu *yığının* zenginler üzerindeki denetimini *kabul etmemek*, kendilerine lüks nesneler sağlama olanağı veren *bütün* çareleri zenginlere bırakmak ereğini taşıyor, ve *bütün* ülkelerde, yineliyoruz, Almanya'da bile — hele Rusya'da haydi haydi— bir yığın çare var: "ayak takımı" açlıktan kıvranıyor, oysa zenginler kaplıca kentlerine giderek düşük resmî yiyecek içecek payını her türlü "ekler"le tamamlıyor ve denetlenmeye *izin vermiyor*.

Özgürlük ve eşitlik adına çarlığa karşı daha yeni devrim yapan Rusya'da, gerçek siyasal kurumları bakımından bir çırpıda demokratik bir cumhuriyet durumuna dönüşen Rusya'da halkı özellikle şaşırtan, yığınların hoşnutsuzluğuna, öfkesine, kızgınlık ve tiksintisine özellikle yol açan şey, zenginlerin "ekmek karnesi" ile kabul edilen düzenlemeden yakalarını, *herkesin* gördüğü gibi nasıl kolaylıkla sıyırdıklarıdır. Bu kolaylık aşırı bir nitelik taşıyor. "El altından" ve çok yüksek fiyatlarla, hele "*ilişkiler*"de olduğu zaman (ve yalnız zenginlerin ilişkileri vardır), her şey ve bol bol bulunuyor. Açlığı çeken halktır. Tüketimin düzenlenmesi en dar, en gerici ve en bürokratik bir çerçeve dışına çıkmıyor. Hükümet bu düzenlemeyi gerçekten demokratik ve devrimci temellere oturtmak için en küçük bir niyet, en küçük bir kaygı göstermiyor.

Bekleme kuyruklarından "herkes" tiksiniyor, ama ... ama zenginler kuyruk yapmaya hizmetçilerini gönderiyor; hatta bu amaçla özel bir hizmetçilik bile besleniyor! Ne güzel "demokratlık"!

Ülkeye göz açtırmayan görülmemiş felaketler karşısında devrimci demokratik bir siyaset, yaklaşan felaketle savaşmak için ekmek karnesi çıkarmakla yetinemezdi. Devrimci demokratik bir siyaset buna, birinci olarak tüm nüfusun tüketim dernekleri halinde zorunlu kümelendirilmesini (çünkü tüketimin denetlenmesini tam olarak gerçekleştirmenin tek yolu budur); ikinci olarak bu tüketim derneklerinde sekreterlik görevlerini ya da benzeri bir başka görevi parasız olarak yerine getirmekle yükümlü tutulacak zenginler için çalışma hizmetini; üçüncü olarak savaş yüklerinin gerçekten eşit bir biçimde dağıtılması için tüketim ürünleri gerçek toplamının halk arasında eşit dağıtımını; dördüncü olarak da nüfusun yoksul sınıflarının zenginlerin tüketimini denetleyecekleri biçimde denetimin örgütlenmesini eklerdi.

Bu alanda gerçek bir demokratlığın uygulanması ve denetimin halkın en yoksul sınıflarının ta kendileri tarafından örgütlenmesinde gerçek bir devrimci anlayışın gösterilmesi, varolan tüm entelektüel güçlerin yönelimini, tüm halkın gerçekten devrimci gözüpekliğini büyük ölçüde yüreklendirirdi. Çünkü bugün cumhuriyet-

çi, demokratik ve devrimci Rusya'nın bakanları, tıpkı tüm öteki emperyalist ülkelerdeki meslektaşları gibi, "halk yararına ortaklaşa çalışma" üzerine, "bütün güçlerin yönelimi" üzerine tumturaklı sözleri saçıp savuruyorlar, ama halk bu sözlerin ikiyüzlülüğünü herkesten iyi görüyor, duyumsuyor ve anlıyor.

Bundan da bir olduğu yerde sayma ve örgütlenme bozukluğunda dayanılmaz bir artış sonucu çıkıyor. Ve felaket pek yakın bir duruma geliyor, çünkü hükümetimiz bir yandan işçiler için genel olarak emperyalist model üzerinden Kornilov tarzında, Hindenburg tarzında askerî bir zindan kuramıyor (*devrim*in gelenekleri, anıları, kalıntıları, alışkanlıkları ve kurumları halk içinde henüz çok canlı); öte yandan devrimci demokratik yola da ciddi olarak girmek istemiyor (burjuvaziye karşı bağımlılık ilişkileri, onunla yaptığı "koalisyon", burjuvazinin edimsel ayrıcalıklarına dokunma korkusu hükümetimizin iliklerine işlemiş ve onu kıskıvrak bağlamış bulunuyor).

DEMOKRATİK ÖRGÜTLERİN ETKİNLİĞİNİN HÜKÜMETÇE BALTALANMASI

Felaketi ve açlığı önlemenin çeşitli yol ve yöntemlerini inceledik. Her yerde bir yandan demokrasi ile öte yandan hükümet ve sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin hükümeti destekleyen bloku arasındaki ortadan kaldırılamaz çelişkiyi gördük. Bu çelişkilerin yalnız bizim açıklamamızda değil ama gerçeklikte var olduklarını ve ortadan kaldırılamaz niteliklerinin ulusal bir önem taşıyan çatışmalar aracıyla *pratik olarak* ortaya konduğunu tanıtlamak için son derece özgün iki "bilanço"yu, devrimimizin bu altı ayından çıkan iki dersi anımsatmak yeter.

Palçinski'nin "egemenlik" öyküsü bu derslerden birini oluşturuyor. Ötekini de Peşehonov'un "egemenlik" ve düşüşünün öyküsü.

Özetle, felaket ve açlığa karşı yukarda betimlenen savaşım önlemleri nüfusun ve en başta da demokrasinin, yani nüfusun çoğunluğunun, öyleyse her şeyden önce ezilen sınıfların, işçiler ve köylülerin, özellikle yoksul köylülerin birlikler halinde kümelendirilmesini her biçimde (zorlama dahil) özendirmeye dayanıyor. Ve savaşın güçlüklerine, yüklerine ve görülmemiş felaketlerine karşı savaşmak için halk, kendiliğinden bu yola girmiş bulunuyor.

Çarlık halkın özgür ve özerkli dernekleşmesini her şeye başvurarak engelliyordu. Ama çarcı monarşinin yıkılmasından sonra demokratik örgütler ortaya çıkıverdi ve tüm Rusya'da hızla gelişti. Yıkıma karşı kendiliğinden doğan demokratik örgütler, her tür yi-

yecek, yakıt, vb., vb. sağlama komiteleri savaşmaya başladı.

İmdi, devrimimizin altı ayı boyunca bu sorun üzerinde en dikkat çekici şey, cumhuriyetçi ve devrimci olduğunu söyleyen bir *hükümet*in, menşeviklerle sosyalist-devrimciler tarafından "devrimci demokrasinin yetkili organları" adına *desteklenen* bir hükümetin, demokratik örgütlerle *savaşması* ve *onları yenmiş olmasıdır*!!

Palçinski tüm Rusya çapında bu en hazin ve en ünlü savaşımda kazanıldı. Halk karşısında kendini açıkça göstermeden, hükümetin arkasına saklanarak çalıştı (tıpkı "halk için" Çereteli'yi ileri süren ama bütün önemli işleri el altından kendileri sonuçlandıran kadetlerin yaptıkları gibi). Palçinski halk tarafından kendiliğinden kurulan demokratik örgütlerin bütün ciddi önlemlerini engelledi ve baltaladı, çünkü hiçbir ciddi önlem sanayi ve ticaret kodamanlarının ölçüsüz kârlarına ve keyfe bağlı yönetimlerine "zarar vermek"sizin alınamıyordu. Oysa Palçinski onların savunucusu ve sadık hizmetkarıydı. Bu demokratik örgütlerin bazı düzenlemelerini düpedüz *yürürlükten kaldıracak kadar* ileri gitti (bu olay gazetelerde yayınlandı)!!

Palçinski'nin "egemen"liğinin tüm öyküsü —Palçinski uzun aylar boyunca, tam da Çereteli, Skobelov ve Çernov'un "bakan" oldukları dönemde "hüküm sürdü"—, kapitalistlere *yaranmak* ve onların iğrenç açgözlülüklerini doyurmak için, ardı arkası kesilmeyen, tiksinç bir kepazelikten, halkın istencinin, demokrasinin kararlarının baltalanmasından başka bir şey değil. Gazeteler Palçinski'nin "marifet"lerinin, umulabileceği gibi, ancak çok küçük bir bölümünü yayınlayabildi. Onun açlığa karşı savaşımı *engellemek* için kullandığı araçlar üzerine titiz bir soruşturmaya, iktidarı fethedeceği ve Palçinski ile benzerlerinin görevini, hiçbir şey gizlemeksizin, halk mahkemesinde *yargılatacağı* zaman, ancak gerçekten demokratik proleter bir hükümet girişebilecektir.

Bize karşı belki Palçinski'nin gene de bir istisna olduğu ve zaten bir kenara atıldığı itirazı ileri sürülecek... Oysa gerçek şu ki Palçinski, bir istisna değil ama *kural*ın ta kendisi; Palçinski bir kenara atıldığı için durum hiç mi hiç düzelmedi; başka adlar taşıyan başka Palçinskiler onun yerini aldı; kapitalistlerin tüm "*etki*"si, *onlara hoş görünmek için uygulanan* tüm *açlığa karşı savaşımın baltalanması* siyaseti olduğu gibi kaldı. Çünkü Kerenski ile hempaları, kapitalistlerin çıkarlarının korunmasını gizleyen bir paravanadan başka bir şey değiller.

İaşe bakanı Peşehonov'un istifası, bunun en açık kanıtıdır. Peşehonov'un en ılımlısından bir halkçı olduğu biliniyor. Ama o iaşeyi

ciddi bir biçimde, demokratik örgütlerle ilişki kurarak ve onlara dayanarak örgütlemek istiyordu. Peşehonov'un etkinlik *deneyimi* ve *istifası* o denli ilginçtir ki burjuvazi ile her türlü uzlaşmaya hazır, "sosyalist-halk" partisi üyesi ve ılımlı mı ılımlı bu halkçı, kendini gene de istifa etmek zorunda görmüştü! Çünkü Kerenski hükümeti kapitalistlerin, büyük toprak sahiplerinin ve kulakların hoşuna gitmek için buğdayın narhlı fiyatını *yükseltmişti*!

Svobodnaya Jizn gazetesinin 2 Eylül günlü birinci sayısında M. Smith, alınan "önlem"i ve önemini şöyle değerlendiriyor:

"Hükümetin narhlı fiyatın artışını kararlaştırmasından birkaç gün önce, ulusal iaşe komitesinde şu tartışma yapıldı: Sağın temsilcisi, özel ticaret çıkarlarının direngen savunucusu ve buğday tekeli ile devletin ekonomik yaşama karışmasının amansız düşmanı olan Roloviç, hoşnut bir gülümsemeyle, duyumlarına göre buğdayın narhlı fiyatının yakında yükseltileceğini bildirdi.

"Yanıt olarak, işçi ve asker milletvekilleri sovyetinin temsilcisi bu konuda hiçbir şey bilmediğini, Rusya'da devrim sürdüğü sürece böyle bir şeyin olamayacağını ve hükümetin herhalde demokrasinin yetkili organlarının, yani iktisat konseyi ile ulusal iaşe komitesinin görüşünü almadan bunu yapamayacağını söyledi. Köylü milletvekilleri sovyetinin temsilcisi de bu açıklamaya katıldı.

"Ama heyhat! Olaylar bu tartışmaya çok sert bir açıklık getirecekti: demokrasinin temsilcileri değil, ama varlıklı çevrelerin temsilcisi haklı çıktı. Demokrasi temsilcilerinin böyle bir suikast düşüncesini bile öfkeyle reddetmelerine karşın Roloviç demokrasinin haklarına karşı hazırlanan suikasttan tam bir bilgi sahibi olduğunu ortaya koydu."

Böylece, işçilerin temsilcisi gibi köylülüğün temsilcisi de halkın engin çoğunluğu adına görüşlerini açıkça bildirdiler ama Kerenski hükümeti, kapitalistlere hizmet etmek için tam tersini yaptı!

Kapitalistlerin temsilcisi Roloviç, demokrasinin haberi olmadan, tam bir bilgi sahibiydi; tıpkı burjuva gazeteler *Reç* ve *Birjovko*'nun Kerenski hükümetinin içinde olup bitenlerden herkesten çok bilgi sahibi olduklarını her zaman görmüş olduğumuz ve gene de gördüğümüz gibi.

Bu dikkate değer bilgi sahibi olma yeteneği neyi kanıtlıyor? Hiç kuşku yok ki kapitalistlerin istedikleri yere kendi "kabul edilme" olanakları olduğunu ve iktidarı *gerçekte* ellerinde tuttuklarını kanıtlıyor. Kerenski onların istedikleri zaman ve istedikleri gibi hareket ettirdikleri kuklalarıdır. On milyonlarca işçi ve köylünün çıkarları yalnızca bir avuç zenginin kârlarını güvence altına almak ereğine feda ediliyor.

Halkın bu çileden çıkaran aldatılması karşısında sosyalist-devrimcilerimiz ve menşeviklerimiz nasıl bir davranış gösteriyor? Sakın işçilere ve köylülere, bundan sonra Kerenski ve meslektaşlarının yerinin başka bir yerde değil de hapishanede olduğunu söylemek için bir çağrıda bulunmasınlar?

Aman Allah göstermesin! Kendi "ekonomik seksiyon"ları ile temsil edilen sosyalist-devrimciler ve menşevikler, daha önce sözünü ettiğimiz gözdağı verici kararı kabul etmekle yetindiler! Bu kararda buğday fiyatının Kerenski hükümetince kararlaştırılan yükselmesinin "İaşe işine olduğu kadar ülkenin ekonomik yaşamının tümüne de *sert bir darbe* indiren *öldürücü* bir önlem" olduğunu ve bu öldürücü önlemlerin de yasanın açıkça "*çiğnenmesi*" ile uygulandıklarını açıkladılar!!

Kerenski'ye karşı izlenen uzlaşma siyasetinin, flört ve "ölçülülük" siyasetinin sonuçları işte bunlar.

Hükümet zenginlere, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere yaranmak için tüm denetim, iaşe ve maliyenin istikrara kavuşturulma çalışmasını *batıran* bir önlemi kabul ederek yasayı çiğniyor ve sosyalist-devrimciler ile menşevikler de sanayi ve ticaret çevreleriyle uyum öğütlemeye, Tereşçenko ile görüşmeye, Kerenski'yi kollamaya devam ediyorlar. Ve protestolarını hükümetin hiçbir kaygı duymadan rafa kaldırdığı kağıttan bir karar içinde belirtmekle yetiniyorlar!!

Sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin halka ve devrime ihanet ettikleri ve bolşeviklerin yığınların, *hatta* sosyalist-devrimciler ile menşevikleri izleyen yığınların bile gerçek önderleri durumuna geldikleri gerçeği bütün açıklığı ile işte burada ortaya çıkıyor.

Çünkü Kerenski ve hempalarınca yapılan alçaklıklara ancak iktidarın, başında bolşevik parti bulunan proletarya tarafından fethi bir son verebilir ve Kerenski ile hükümetinin işleyişini *baltaladıkları* iaşe ve ikmal komiteleri gibi demokratik örgütleri *işler duruma getirebilir*.

Sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin, gerçek bir ihanet oluşturan ve uygulanması ülkeyi buğday fiyatının yükselmesi gibi bir yüzkarasına götüren ikircimli ve kararsız siyasetlerine karşı koyarak, iaşe ve ikmali güvence altına almak için, işçilerin ve *köylülerin* en ivedi gereksinimlerini karşılamak için savaşım veren bolşevikler, —sözü edilen örneğin de tam bir açıklıkla gösterdiği gibi,— *tüm* halk çıkarlarının temsilcileri olarak ortaya çıkıyorlar!

Buğdayın narhlı fiyatının yükselmesinin bir başka yönü daha var. Bu artış kağıt para emisyonunda karmakarışık yeni bir artışa, yaşam pahalılığında yeni bir patlamaya, para işlerindeki dağınıklığın artmasına yol açacak, mali batkıyı yaklaştıracaktır. Kağıt para emisyonunun en kötü zorunlu istikraz biçimi olduğunu, özellikle işçilerin, nüfusun en yoksul bölümünün durumunu kötüleştirdiğini, mali dağınıklığın en kötü yönünü oluşturduğunu herkes biliyor.

Sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin destekledikleri Kerenski hükümeti de işte bu önlemin ta kendisine başvuruyor!

Para işlerindeki düzensizlik ve kaçınılmaz mali çöküş ile gereği gibi savaşmak için, sermayenin çıkarlarından devrimci bir biçimde vazgeçmek ve gerçekten demokratik, yani "aşağıdan" bir denetim, işçilerin ve yoksul köylülerin kapitalistler *üzerindeki* bir denetimini örgütlemekten başka bir yol yoktur. Açıklamamız boyunca biz işte bu yoldan söz ettik.

Kağıt paranın sınırsız miktarda emisyonu spekülasyonu özendiriyor, kapitalistlere milyonlar kazanma olanağını sağlıyor ve üretimin aslında çok gerekli olan genişlemesini büyük ölçüde engelliyor, çünkü gereçlerin, makinelerin vb. pahalılığı sıçramalarla artıyor. Zenginlerin spekülasyon yoluyla kazandıkları zenginlikler gizli kalırken bu duruma nasıl bir çare bulunabilir?

Büyük ve çok büyük gelirler üzerine çok yüksek vergiler içeren müterakki bir gelir vergisi hazırlanabilir. Bu vergiyi öteki emperyalist hükümetlerin ardından bizim hükümet de getirdi. Ama bu vergi büyük bir ölçüde salt bir varsayım oluşturuyor ve etkisiz kalıyor; çünkü birinci olarak paranın değeri gitgide daha hızlı düşüyor ve ikinci olarak da gelirlerin kaynağı daha çok spekülasyonda olduğu ve ticari gizlilik daha da iyi korunduğu ölçüde, gelirlerin gizlenmesi büyüyor.

Vergiyi uyduruk değil ama gerçek bir duruma getirmek için, yalnızca kağıt üzerinde kalmayan gerçek bir denetim gerekiyor. Oysa kapitalistler üzerindeki denetim, eğer bürokratik bir denetim olarak kalırsa, olanaksız bir duruma gelir, çünkü bürokrasinin kendisi binlerce bağla burjuvaziye bağlıdır. Bu nedenle, Batı Avrupa'nın emperyalist devletlerinde —monarşi ya da cumhuriyetçi olmaları o kadar önemli değil— mali durumun istikrara kavuşturulması, ancak işçiler için bir *askerî zindan* ya da bir *askerî kölelik* anlamına gelen bir "zorunlu çalışma hizmeti"nin kabul edilmesi pahasına sağlandı.

Gerici bürokratik denetim: Savaşın yüklerini proletarya ile emekçi yığınlara yüklemek için, demokratik cumhuriyetleri, Fran-

sa ve ABD'yi ayrık tutmaksızın, emperyalist devletlerin bildikleri tek yol işte böyle bir denetimdir.

Hükümetimizin uyguladığı siyasetin temel çelişkisi, halkı sürekli olarak aldatarak, çarlığı daha yeni yıkmış bulunan yığınları öfkelendirip çileden çıkararak, burjuvazi ile bozuşmamak için, burjuvazi ile "koalisyon"dan vazgeçmemek için, kendisinin "devrimci demokratik" olarak adlandırdığı gerici bürokratik bir denetim uygulamak zorunda kalmasıdır.

Oysa *zenginler üzerinde* en etkili denetimi kurmak ve gelirlerin gizlenmesine karşı en başarılı biçimde savaşmak olanağını, ezilen sınıfları, işçileri ve köylüleri, yani yığınları birlikler içinde kümelendirerek, ancak devrimci demokratik önlemler sağlayabilirdi.

Enflasyona karşı savaşmak için çek kullanımını özendirmeye çalışıyorlar. Bu önlem yoksullar için hiçbir önem taşımıyor, çünkü her hal ve kârda onlar günü gününe yaşıyor ve kazanma başarısını gösterdikleri üç-beş kuruşu kapitalistlere geri vererek, kendi "ekonomik çevrim"lerini hafta boyunca tamamlıyorlar. Zenginlere gelince, çek kullanımı büyük bir önem taşıyabilirdi: özellikle bankaların ulusallaştırılması ve ticari gizliliğin kaldırılması gibi önlemlerle birleştirilseydi, çek kullanımı devlete zenginlerin gelirlerini *gerçekten denetlemek*, onları gerçekten vergilendirmek, mali sistemi gerçekten "demokratlaştırmak" (ve aynı zamanda düzeltmek) olanağını sağlayabilirdi.

Ama buradaki engeli de burjuvazinin ayrıcalıklarına zarar vermek, onunla "koalisyon"dan vazgeçmek korkusu oluşturuyor. Çünkü gerçekten devrimci önlemler olmadıkça, son derece ciddi bir zorlama olmadıkça, kapitalistler hiçbir denetime boyun eğmeyecek, kendi bütçelerini açıklamayacak, kendi kağıt para yedekliklerini demokratik devletin "boyunduruğu altına" koymayacaklardır.

Birlikler halinde kümelenen işçiler ve köylüler, bankaları ulusallaştırarak, çek kullanımını bütün zenginler için zorunlu duruma getirecek bir yasa yayınlayarak, ticari gizliliği ortadan kaldırarak, gelirlerin gizlenmesini malların zoralımıyla cezalandırarak vb., zenginler üzerindeki denetimi çok büyük bir kolaylıkla somut ve hepsini kapsayan bir duruma getirebilirler ve bu denetim Hazine tarafından piyasaya sürülen kağıt parayı onu ellerinde *tutanların*, onu *gizleyenlerin* ellerinden alarak *Hazineye geri verdirirdi*.

Bunun için devrimci proletarya tarafından yönetilen demokrasinin devrimci bir diktatörlüğü gerekiyor; bir başka deyişle demokrasinin *gerçekten* devrimci duruma gelmesi gerekiyor. Bütün iş burada. Ama halkı aldatmak için "devrimci demokrasi" *bayrağına* sığınan ve belgisi her zamanki gibi "*Après nous, le déluge*"* olan bur-

juvazinin gerici bürokratik siyasetini desteklemekten başka bir şey yapmayan bizim sosyalist-devrimcilerimizle menşeviklerimizin istemediği şeyin ta kendisi de işte bu.

Genellikle o "pek saygıdeğer" burjuva mülkiyet konusundaki antidemokratik alışkanlık ve önyargıların bizde ne kadar derin bir biçimde yerleşmiş olduklarının farkına bile varmıyoruz. Bir mühendis ya da bir bankacı, işçinin gelir ve harcamaları üzerindeki, ücreti ve emek üretkenliği üzerindeki verileri yayınladığı zaman bu iş son derece haklı ve doğru olarak görülüyor. Kimse bu işte işçinin "özel yaşam"ına bir dokunurluk, mühendis tarafından "bir hafiyelik ve bir jurnalcilik eylemi" görmeyi düşünmüyor. Burjuva toplum, ücretli işçilerin emek ve kazancını, her burjuvanın işçilerin "lüks"ünü, onların sözümona "tembellik"lerini vb. göstermek için her zaman incelemek hakkına sahip bulunduğu *kendine ait* bir açık kitap gibi görüyor.

Ya tersine denetim? Ya müstahdem, küçük memur ve *hizmetçi* sendikaları *demokratik* devlet tarafından kapitalistlerin gelir ve harcamalarını denetlemeye, bunların rakamlarını yayınlamaya, hükümetin gelirlerin gizlenmesiyle savaşmasına yardım etmeye çağrılsalardı ne olurdu?

"Hafiyeliğe" karşı, "jurnalciliğe" karşı burjuvazi hangi yabanıl bağırtıları koparmazdı? "Efendiler" kendi hizmetkarlarını denetledikleri zaman, kapitalistler işçileri denetledikleri zaman, bunda şaşılacak bir şey yoktur. Emekçinin ve sömürülenin özel yaşamı dokunulmaz olarak görülmüyor, burjuvazi her "ücretli köle"ye hesap sormak hakkına sahip, onun gelir ve harcamalarını her an kamuya açıklayabiliyor. Ama ezilenler ezeni denetlemeye, *onun* gelir ve *onun* giderlerini gün ışığına çıkarmaya, savaş zamanında da olsa *onun* lüksünü, bu lüks cephedeki orduların dolaysız açlık ve ölüm nedeni olduğu zaman açıklamaya çalışmayagörsünler, yok hayır! Burjuvazi ne "hafiyeliğe" katlanacaktır, ne de "jurnalciliğe"!

Sorun her zaman şuna indirgeniyor: Burjuvazinin egemenliği gerçekten devrimci gerçek demokrasi ile *bağdaşmıyor.* 20. yüzyılda, kapitalist bir ülkede, sosyalizme gitmekten *eğer korkuluyorsa* devrimci demokrat olunamıyor.

SOSYALİZME GİTMEKTEN KORKULURSA ÖNCÜLÜK EDİLEBİLİR Mİ?

Sosyalist-devrimciler ve menşevikler arasında yürürlükte olan oportünist fikirlerle beslenen okurda, bu söylenenler rahatça şu iti-

*Bizden sonra tufan!

raza yol açabilir: Aslında burada betimlenen önlemlerin çoğu demokratik önlemler değil, *daha şimdiden* sosyalist önlemler!

Burjuva, sosyalist-devrimci ve menşevik basındaki bu her zamanki, şu ya da bu biçim altında alışılmış itiraz, geri kalmış bir kapitalizmi savunmaya yönelik gerici bir kanıt, Struve'nin uşak elbisesini taşıyan bir kanıt oluşturuyor. Sosyalizm için henüz olgun olmadığımız söyleniyor; sosyalizmi "kurmak" için çok erkendir; devrimimiz burjuva bir devrimdir; bu nedenle burjuvazinin uşakları olmak gerekiyor (oysa Fransa'nın büyük burjuva devrimcileri, bundan 125 yıl önce, devrimlerinin büyüklüğünü zorbalara, toprak sahiplerine karşı olduğu gibi kapitalistlere karşı da *terör* uygulayarak güvence altına almışlardı!).

Burjuvazinin uşakları kesilen ve böyle düşünen, ve sosyalist-devrimcilerin de kendilerine katıldıkları sözde-marksistler, (eğer düşüncelerinin teorik temelleri incelenirse) emperyalizmin ne olduğunu, kapitalist tekellerin ne olduğunu, devletin ne olduğunu, devrimci demokrasinin ne olduğunu anlamıyorlar. Çünkü, eğer bunu anlasalardı, sosyalizme gitmeden öncülük edilemeyeceğini kabul etmek zorunda kalırlardı.

Herkes emperyalizmden söz ediyor. Ama emperyalizm tekelci kapitalizmden başka bir şey değil.

"Produgal", "Prodamet", şeker sendikası vb., kapitalizmin Rusya'da da tekelci kapitalizm durumuna geldiğini yeterince gösteriyorlar. Bu aynı şeker sendikası, bize tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmi durumuna dönüşmesinin çarpıcı bir örneğini veriyor.

İmdi, nedir devlet? Egemen sınıfın örgütü; örneğin Almanya'da, toprak ağaları ile kapitalistlerin örgütü. Bundan ötürü Alman Plehanovların (Scheidemann, Lensch ve ötekiler) "savaş sosyalizmi" olarak adlandırdıkları şey, gerçeklikte savaş zamanı tekelci devlet kapitalizminden ya da, daha açık ve daha basit olmak gerekirse, kapitalist kârların askerî korunması ile birlikte işçiler için askerî bir zindandan başka bir şey değildir.

Pekala, kapitalistler ile toprak ağalarının devleti yerine, kapitalistler ile büyük toprak sahiplerinin devleti yerine *devrimci demokratik* devleti, yani ne olursa olsun *bütün* ayrıcalıkları devrimci bir biçimde yıkan, en tam demokratlığı devrimci bir biçimde uygulamaktan korkmayan bir devleti *koymaya* çalışın biraz. O zaman gerçekten demokratik ve devrimci bir devlette, tekelci devlet kapitalizminin kaçınılmaz olarak, kesin olarak sosyalizme doğru bir ya da birkaç adımı atılması anlamına geldiğini göreceksiniz!

Çünkü büyük bir kapitalist işletme eğer tekelleşirse, tüm halka zarar verdiği için tekelleşir. Eğer devlet tekeli durumuna gelir-

se, tüm işletmeyi devlet (yani eğer *devrimci* demokratik bir rejimde yaşanıyorsa, halkın ve başta da işçilerle köylülerin silahlı örgütü) yönettiği için devlet tekeli durumuna gelir. Kimin yararına devlet tekeli?

Ya büyük toprak sahipleri ile kapitalistler yararına — ve o zaman devrimci demokratik değil ama gerici bürokratik bir devlet karşısında, emperyalist bir cumhuriyet karşısında bulunuyoruz demektir.

Ya da devrimci demokrasi yararına — ve o zaman da *bu tam anlamıyla sosyalizme doğru bir adım demektir*.

Çünkü sosyalizm, doğrudan doğruya kapitalist devlet tekelinden doğan bir aşamadan başka bir şey değildir. Ya da sosyalizm, *tüm halkın hizmetine konmuş* ve bununla birlikte kapitalist bir tekel olmaktan *çıkmış* kapitalist devlet tekelinden başka bir şey değildir.

Burada ikisinin arası yoktur. Gelişmenin nesnel gidişi öyledir ki savaşın sayı, işlev ve önemlerini on kat artırdığı *tekellerden* başlayarak, sosyalizme gidilmeden ilerlemek *olanaksızdır*.

İnsan ya gerçekten devrimci demokrattır ve o zaman da sosyalizme doğru gitmekten korkulmaz. Ya da sosyalizme doğru gitmekten korkulur ve bu yönde atılan bütün adımlar Plehanovlar'ın, Danlar'ın ve Çernovlar'ın dedikleri gibi, devrimimizin burjuva devrim olduğu, sosyalizmin "benimsetilemeyeceği" gibi bahanelerle kınanır. Bu durumda da ister istemez Kerenski, Milyukov ve Kornilov siyasetine, yani işçi ve köylü yığınların "devrimci demokrat" özlemlerinin *gerici bürokratik* bastırılmasına varılır.

İkisinin arası yoktur.

Ve devrimimizin temel çelişkisi de işte budur.

Genel olarak tarihte ve özellikle de savaş döneminde olduğu yerde saymak olanaksızdır. Ya ilerlemek ya da gerilemek gerekir. Cumhuriyeti ve demokrasiyi devrimci yoldan fethetmiş bulunan 20. yüzyıl Rusya'sında, sosyalizme *gitmeden*, sosyalizme doğru *gelişme göstermeden* (teknik ve kültür düzeyiyle koşullanan ve belirlenen bir gelişme; makineli üretimi şeker üretiminde ortadan kaldırmak nasıl olanaksızsa, köylü işletmelerinde geniş çapta "benimsetmek" de o kadar olanaksızdır) ilerlemek *olanaksızdır*.

Ve ilerlemekten korkmak da gerilemek *anlamına gelir*. Milyukovlar ve Plehanovlar'ın kendinden geçmiş alkışları karşısında, Çereteliler ve Çernovlar'ın budalaca suç ortaklığı ile, Kerenski efendilerin yaptıkları da işte budur.

Tarihin diyalektiği tam tamına öyledir ki tekelci kapitalizmin tekelci devlet kapitalizmine dönüşmesini olağanüstü bir biçimde hızlandıran savaş, *böylece* insanlığı sosyalizme büyük ölçüde yak-

laştırmıştır.

Emperyalist savaş, sosyalist devrimin öngününü oluşturuyor. Yalmzca savaşın kötülükleri proleter ayaklanmaya yol açtığı için değil —eğer ekonomik bakımdan olgunlaşmış değilse hiçbir ayaklanma sosyalizme yol açamaz— ama ayrıca tekelci devlet kapitalizmi sosyalizmin en eksiksiz *maddi* hazırlanmasını, sosyalizmin *bekleme odasını*, başka *hiçbir aracı aşamanın sosyalizmden ayırmadığı* Tarih aşamasını oluşturduğu için de emperyalist savaş, sosyalist devrimin öngününü oluşturuyor.

Sosyalist-devrimcilerimiz ile menşeviklerimiz sosyalizm sorununu doktrinerler olarak, ezbere öğrendikleri ve iyi anlayamadıkları bir doktrin açısından düşünüyorlar. Sosyalizmi uzak, bilinmeyen, anlaşılması güç bir gelecek olarak gösteriyorlar.

Oysa bugün sosyalizm, çağdaş kapitalizmin bütün yollarının sonunda bulunuyor; bu çağdaş kapitalizm temeli üzerinde ileriye doğru bir adım oluşturan her önemli önlemde sosyalizm, doğrudan doğruya ve *pratik olarak* ortaya çıkıyor.

Nedir zorunlu çalışma hizmeti?

Çağdaş tekelci kapitalizm temeli üzerinde ileriye doğru bir adımdır, tüm iktisadi yaşamın belli bir genel plana göre düzenlenmesine doğru bir adımdır, kapitalizmin ulusal emeği çılgınca saçıp savurmasını önlemek için ulusal emek ekonomisine doğru bir adımdır zorunlu çalışma hizmeti.

Yunkerler (büyük toprak sahipleri) ve kapitalistler Almanya'da, işçiler için ister istemez askerî bir zindan durumuna gelen zorunlu çalışma hizmeti kuruyorlar.

Ama aynı hizmeti gözönünde bulundurunuz ve bu hizmetin devrimci demokratik bir devlette nasıl bir değer taşıyacağını düşününüz. İşçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri tarafından kurulan, düzenlenen, yönetilen zorunlu çalışma hizmeti *henüz* sosyalizm *değildir*, ama *artık* kapitalizm de *değildir*. Sosyalizme *doğru* çok büyük bir *adımdır* bu; atıldıktan sonra, ama hep tam demokraside, yığınlara karşı en kötü zorlamalar kullanılmadıkça, geriye dönüşün, kapitalizme dönüşün olanaksız olduğu bir adım.

SAVAŞ VE İKTİSADİ YIKIMA KARŞI SAVAŞIM

Yaklaşan felaketi önlemek için alınacak önlemler sorunu, son derece önemli bir başka sorunu, iç siyasetin dış siyaset ile bağlantı-

sı ya da emperyalist fetih savaşı ile proleter devrimci savaş arasındaki, kıyacıl çapul savaşı ile demokratik haklı savaş arasındaki ilişki sorununu aydınlığa kavuşturmamıza yol açıyor.

Bir yandan, betimlediğimiz ve felaketi önlemeye yönelik bütün önlemler, daha önce de belirttiğimiz gibi, ülkenin savunma yeteneğini, bir başka deyişle askerî gücünü büyük ölçüde artıracaktır. Öte yandan, fetih savaşını haklı bir savaş durumuna dönüştürmeden, kapitalistler tarafından kapitalistler yararına yönetilen savaşı proletarya tarafından bütün emekçiler ve bütün sömürülenler yararına yönetilen bir savaş durumuna dönüştürmeden bu önlemleri uygulamak olanaksızdır.

Gerçekten, bankaların ve patron sendikalarının ulusallaştırılması ile birlikte ticari gizliliğin kaldırılması ve kapitalistler üzerinde işçi denetiminin kurulması, yalnızca ulusal emeğin çok büyük bir tasarrufu ve güç ve kaynakları tasarruf etme olanağı anlamına gelmeyecek, ayrıca çalışan *yığınların*, yani nüfusun çoğunluğunun durumunda bir düzelme anlamına da gelecektir. İktisadi örgütlenmenin çağdaş savaşta kesin bir önem taşıdığını herkes biliyor. Rusya'nın yeterince buğdayı, maden kömürü, petrolü ve demiri var; bu bakımdan durumumuz Avrupa'nın bütün öteki savaşan ülkelerinin durumundan çok daha iyi. Ve eğer Rusya iktisadi yıkıma karşı, yığınların girişkenliğine dayanarak, onların durumunu düzelterek, bankaları ve patron sendikalarını ulusallaştırarak, yukarıda belirtilen olanaklarla savaşsaydı, tüm ülkeyi son derece daha yüksek bir iktisadi örgütlenme düzeyine getirmek için devriminden ve demokratizminden yararlanabilirdi.

Eğer burjuvazi ile her denetim önlemini engelleyen ve üretimi baltalayan "koalisyon" yerine, sosyalist-devrimciler ile menşevikler Nisanda iktidarı sovyetlere geçirseler ve "bakanlık dansları" oynamaya ve kadetlerin yanında bakanların, müsteşarların vb. koltuklarının kadifelerini bürokratik bir biçimde yıpratmaya değil ama kapitalistler *üzerindeki denetimlerinin* uygulanmasında, kapitalistlere *karşı savaşlarında* işçileri ve köylüleri yönetmeye çalışsalardı, Rusya şimdi köylülerin toprak sahibi oldukları ve bankaların ulusallaştırıldıkları tam bir iktisadi dönüşüm içindeki bir ülke durumuna gelir, yani bütün öteki kapitalist ülkeleri *aşmış* olurdu.

Bankaların ulusallaştırıldığı bir ülkenin savunma yeteneği, askerî gücü, bankaların özel kişilerin ellerinde kaldığı bir ülkenin savunma yeteneği ve askerî gücünden *üstündür*. Toprağın köylü komitelerinin ellerinde olduğu bir köylü ülkenin askerî gücü, bir büyük toprak sahipleri ülkesinin askerî gücünden *üstündür*.

Fransızların 1792-1793'teki kahramanca yurtseverlik ve askerî

değer mucizelerinden sık sık söz ediliyor. Ama bu mucizeleri olanaklı duruma getiren maddi, iktisadi ve tarihsel koşullar unutuluyor. Zamanını dolduran feodalitenin gerçekten devrimci yıkılışı, üstün bir üretim biçiminin tüm ülkede gerçekten demokratik ve devrimci bir çabukluk, bir kararlılık, bir gözüpeklik ve bir özveriyle kabul edilmesi, toprağın köylülerce bağımsız elmenliği: "şaşılacak" bir çabuklukla, iktisadi temelini *canlandırarak, yenileştirerek,* Fransa'yı kurtaran maddi, iktisadi koşullar işte bunlardır.

Fransa örneği bir şeyi ve tek bir şeyi kanıtlıyor: Rusya'yı kendini savunmaya yetenekli bir duruma getirmek için, bu ülkede de yığınsal kahramanlık "mucize"leri yaratmak için, eskimiş olan her şeyin "jakoben" bir amansızlıkla kökünü kazımak ve ülkeyi *iktisadi bakımdan* yenileştirmek, canlandırmak gerekiyor. Ama bu iş 20. yüzyılda yalnızca çarlığı ortadan kaldırmakla yapılamazdı (125 yıl önceki Fransa da bununla yetinmedi). Bu iş yalnızca büyük toprak mülkiyetinin devrimci kaldırılmasıyla (sosyalist-devrimcilerle menşevikler köylülüğe ihanet ettikleri için biz bunu bile yapmadık!), yalnızca toprağın köylülere verilmesiyle de yapılamazdı. Çünkü biz 20. yüzyılda yaşıyoruz; *bankaları egemenliği altına almaksızın* toprağı egemenliği altına almak, halkın yaşamının canlandırma ve yenileştirmesini güvence altına almaya yetmiyor.

18. yüzyıl sonunda Fransa'nın maddi ve iktisadi yenileşmesi, siyasal ve tinsel bir yenileşmeye, devrimci demokrasinin ve devrimci proletaryanın (henüz demokrasiye çok benzeyen ve nerdeyse ondan ayırt edilemeyen) diktatörlüğüne, gericiliğin bütün biçimlerine karşı açılan amansız savaşa bağlıydı. Tüm halk —ve özellikle yığınlar, yani *ezilen* sınıflar— sınır tanımaz bir devrimci coşkuyla ayaklanmıştı: *herkes* savaşı haklı, savunma için yapılan bir savaş olarak görüyordu ve savaş *gerçekten de haklı bir savunma savaşıydı.* Devrimci Fransa kendini gerici kralcı Avrupa'ya karşı savunuyordu. Fransa'nın savaşlarına savunma savaşları niteliklerini, 1792-1793'te değil ama yıllarca daha sonra, ülke içinde gericiliğin zafer kazanmasından *sonra* Napoléon'un karşı-devrimci diktatörlüğü yitirtti ve onları fetih savaşları durumuna dönüştürdü.

Ya Rusya'da ne oluyor? Bizse kapitalistler yararına, emperyalistlerle bağlaşma içinde, *çar* tarafından İngiltere'nin kapitalistleri ve öteki kapitalistler ile imzalanan ve Rus kapitalistlere de İstanbul, Lvov, Ermenistan vb. yabancı ülkelerin yağmalanmasını vaat eden gizli antlaşmaların uygulaması biçiminde, emperyalist savaşı sürdürüyoruz.

Rusya adil bir barış önermediği ve emperyalizmden vazgeçmediği sürece savaş, Rusya tarafından haksız, gerici bir savaş, bir fe-

tih savaşı olarak kalacaktır. Savaşın toplumsal niteliğini, gerçek anlamını, kültürsüz bir mujikin bayağı görüşlerine kapılan sosyalist-devrimcilerle menşeviklerin sandıkları gibi düşman birliklerinin tuttuğu konumlar belirlemiyor. Savaşın niteliğini şu iki soruya verilen yanıt belirliyor: Savaşın sürdürdüğü siyaset *hangi siyasettir* ("savaş siyasetin uzantısıdır")? Savaşı hazırlayan sınıf *hangi sınıftır* ve hangi ereklerle hazırlamaktadır?

Yığınlar gizli antlaşmalar gereğince bir çapul savaşına götürülemez ve onların taşkınlığına güvenilemez. Devrimci Rusya'nın öncü sınıfı, proletarya, bu savaşın kıyacıl niteliğini gitgide daha iyi anlıyor ve burjuvazi yığınların bu kanısını değiştirebilmek şöyle dursun, tam tersine bu kanı gitgide büyüyor. *Her iki başkent* proletaryası da, Rusya'da kesinlikle enternasyonalist bir nitelik kazanıyor.

Buradan yığınların savaş için taşkınlığının ne olabileceğini görüyorsunuz!

Biri ötekine, iç siyaset dış siyasete çözülmezcesine bağlıdır. Büyük iktisadi reformları atılganlık ve kararlılıkla gerçekleştiren halkın soylu bir kahramanlığı olmadıkça ülkeyi kendini savunmaya yetenekli bir duruma getirmek olanaksızdır. Ve emperyalizmden vazgeçmeden, bütün halklara demokratik bir barış önermeden, böylece kıyacıl fetih ve yağma savaşını haklı, savunmacı ve devrimci savaş durumuna dönüştürmeden de yığınlarda kahramanlığa yol açmak da olanaksızdır.

Devrimimizi ve emperyalizmin demirden kıskacına yakalanmış ülkemizi, iç siyasette olduğu gibi dış siyasette de ancak kapitalistlerden tutarlı ve eksiksiz bir kopma kurtarabilir.

DEVRİMCİ DEMOKRASİ VE DEVRİMCİ PROLETARYA

Güncel Rusya'da demokrasinin, gerçekten devrimci olmak için, proletarya ile sıkı sıkıya birleşmesi, proletaryanın sonuna kadar devrimci tek sınıf olarak sürdürdüğü savaşımda onu desteklemesi gerekiyor.

Yaklaşan ve görülmemiş bir yoğunluk taşıyan bir felaketi önleme yollarını incelemenin yol açtığı sonuç işte budur.

Savaş öylesine yaygın bir bunalım yarattı, halkın maddi ve tinsel güçlerini o derecede gerdi, tüm güncel toplumsal örgütlenmeye öyle sert darbeler indirdi ki, insanlık şu seçenekle karşı karşıya kalmış bulunuyor: ya ölüp gitmek, ya da daha üstün bir üretim biçimine elden geldiğince hızlı ve köklü bir biçimde geçmek için yazgısını en devrimci sınıfa emanet etmek.

Birçok tarihsel neden —Rusya'nın çok büyük geri kalmışlığı, savaştan doğan özel güçlükler, çarlığın aşırı kokuşması, 1905 geleneklerinin olağanüstü canlılığı— dolayısıyla Rusya'daki devrim, öteki ülkelerdeki devrimden önce geldi. Devrim Rusya'nın, *siyasal* rejimi konusunda, birkaç ay içinde ileri ülkelere yetişmesine yol açtı.

Ama bu yetmiyor. Savaş acımasızdır. O sorunu amansız bir sertlikle koyuyor: ya ölüp gitmek ya da ileri ülkelere yetişmek ve onları *iktisadi bakımdan da* geride bırakmak.

Olanaklıdır bu, çünkü büyük bir sayıda ileri ülkenin tamamlanmış deneyimi, teknik ve kültürlerinin elde ettiği sonuçlar gözlerimizin önünde. Avrupa'da savaşa karşı büyüyen protesto hareketinde, bütün ülkelerde yükselen işçi devrimi ortamında moral bir destek buluyoruz. Bizi yüreklendiren şey, bizi yönlendiren şey, emperyalist savaş zamanındaki olağanüstü bir devrimci demokratik özgürlüktür.

Ya yok olup gitmek, ya da son hızla ileri atılmak. Tarih sorunu işte böyle koyuyor.

Ve proletaryanın köylülük karşısındaki tutumu, böyle bir uğrakta, eski bolşevik ilkeyi durumun gerektirdiği gibi değiştirerek doğruluyor: köylülüğü burjuvazinin etkisinden kurtarmak. Devrimin kurtuluş güvencesi yalnız ve yalnız bu noktadadır.

Köylülük küçük-burjuva yığının en kalabalık öğesini oluşturuyor.

Sosyalist-devrimcilerimiz ile menşeviklerimiz gerici bir işlev üstlendiler: köylülüğü burjuvazinin etkisi altında tutmak, onu proletarya ile değil ama burjuvazi ile bir koalisyona götürmek.

Devrim deneyimi yığınları çabuk bilgilendiriyor. Ve sosyalist-devrimciler ile menşeviklerin gerici siyasetleri iflas ediyor: her iki başkentin sovyetlerinde bunlar, yenilgiye uğramış bulunuyor.[166] Her iki demokratik küçük-burjuva partide de "sol" muhalefet büyüyor. Petrograd sosyalist-devrimcilerinin konferansında, 10 Eylül 1917 günü, proletarya ile bağlaşmaya yönelen ve burjuvazi ile bağlaşmayı (koalisyonu) reddeden *sol* sosyalist-devrimciler, üçte-ikilik bir çoğunluk kazanmış bulunuyor.

Sosyalist-devrimciler ile menşevikler, burjuvazi ve demokrasi kavramlarının, burjuvazi tarafından o denli sevilen karşılıklılığını kendi çıkarlarına yineliyorlar. Ama aslında bu karşılıklılık, metreler ile kilogramlar arasındaki karşılaştırma ne kadar anlamsızsa o kadar anlamsızdır.

Demokratik bir burjuvazi olabilir, burjuva bir demokrasi de olabilir: bunu yadsımak için, tarihte olduğu kadar ekonomi politik-

te de echeli cühela olmak gerekir.

Sosyalist-devrimciler ile menşevikler, kuşku götürmez bir gerçeği, yani burjuvazi ile proletarya arasında *küçük-burjuvazi*nin yer aldığı gerçeğini gizlemek için bu yapay karşılıklılığa gereksinim duyuyorlardı. Küçük-burjuvazi, toplumsal ve iktisadi durumu yüzünden, burjuvazi ile proletarya arasında kaçınılmaz olarak kararsız kalıyor.

Sosyalist-devrimciler ile menşevikler küçük-burjuvaziyi, burjuvazi ile bağlaşmaya özendiriyorlar. Onların tüm "koalisyon"larının, tüm koalisyon hükümetinin, şu tipik yarı-kadet Kerenski'nin tüm siyasetinin özü işte budur. Altı devrim ayı içinde, bu siyaset tamamen şapa oturdu.

Kadetlerin etekleri zil çalıyor: İşte görüyorsunuz, diyorlar, devrim şapa oturdu, devrim ne savaşın, ne de iktisadi durgunluğun üstesinden *gelebildi*.

Yalandır bu. Şapa oturanlar *kadetler* ve *menşevikler ile birlikte sosyalist-devrimcilerdir*; çünkü altı ay boyunca Rusya'yı işte bu blok (bu bağlaşma) yönetmiştir: bu altı ay boyunca iktisadi durgunluğu bu blok ağırlaştırıp karmaşıklaştırmış ve askerî durumu bu blok daha da güçleştirmiştir.

Burjuvazinin *sosyalist-devrimciler* ve *menşevikler* ile *bağlaşmasının* iflası ne kadar tam olursa, halk da o kadar çabuk *öğrenecektir*. *Doğru* çözümü, yoksul köylülüğün, yani köylülerin çoğunluğunun proletarya ile bağlaşmasını halk, o kadar kolaylıkla bulacaktır.

10-14 Eylül 1917.
Ekim 1917 sonunda
Priboy Yayınlarında
broşür olarak yayınlandı.

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 25, s. 351-397.

DEVLET VE DEVRİM
MARKSİST DEVLET ÖĞRETİSİ VE PROLETARYANIN DEVRİMDEKİ GÖREVLERİ
[PARÇA]

BÖLÜM V
DEVLETİN SÖNMESİNİN EKONOMİK TEMELLERİ

2. Kapitalizmden Komünizme Geçiş

"... Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, diye sürdürür Marx, kapitalist toplumdan komünist topluma devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Bu devrimci dönüşüm dönemine de devletin *proletaryanın devrimci diktatörlüğü*nden başka bir şey olamayacağı bir siyasal geçiş dönemi karşılık düşer ..."[167]

Bu sonuç Marx'ta, proletaryanın güncel kapitalist toplumda gördüğü rolün incelenmesine, bu toplumun gelişmesine ilişkin verilere ve proletarya ile burjuvazinin karşıt çıkarlarının uzlaşmazlığına dayanıyor.

Eskiden sorun, şöyle koyuluyordu: kurtuluşunu sağlamak için proletaryanın burjuvaziyi devirmesi, siyasal iktidarı fethetmesi ve devrimci diktatörlüğünü kurması gerekiyor.

Şimdi sorun biraz başka türlü koyuluyor: komünizme doğru evrilen kapitalist toplumdan komünist topluma geçiş, bir "siyasal geçiş dönemi" olmaksızın olanaksızdır ve bu dönemin devleti de proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamaz.

Peki bu diktatörlük ile demokrasi arasındaki ilişkiler nelerdir?

Komünist Manifesto'nun "proletaryanın egemen sınıf durumuna dönüşmesi" ve "demokrasinin fethi" kavramlarını yalnızca birbirlerine yaklaştırdığını gördük. Az önce söylenenler, demokrasinin kapitalizmden komünizme geçiş sırasında uğradığı değişiklik-

lerin daha doğru olarak ortaya konmasını sağlıyor.

En elverişli gelişme koşulları içinde göz önünde bulundurulan kapitalist toplum, demokratik cumhuriyette bize az çok eksiksiz bir demokrasi sunuyor. Ama bu demokrasi her zaman kapitalist sömürünün dar çerçevesi içinde sıkışıp kalıyor ve bu yüzden de gerçekte her zaman azınlık için, yalnızca mülk sahibi sınıflar için, yalnızca zenginler için bir demokrasi olarak kalıyor. Kapitalist toplumda özgürlük, eski Yunan devletlerinde ne idiyse aşağı yukarı her zaman o olarak kalıyor: köle sahipleri için bir özgürlük. Kapitalist sömürü sonucu bugünün ücretli köleleri yoksulluk ve sefalet yüzünden öylesine bunalmış, öylesine bitkin ve gözünü açamaz bir durumda bulunuyorlar ki "demokrasi ile hiç ilgilenmiyor", "siyaset ile hiç ilgilenmiyorlar" ve olayların olağan, dingin akışı içinde nüfusun büyük çoğunluğu siyasal ve toplumsal yaşamın dışına atılmış bulunuyor.

Bu olumlamanın doğruluğu belki en iyi Almanya tarafından gösteriliyor, çünkü anayasal yasallık yaklaşık bir yarım yüzyıl boyunca (1871-1914) şaşırtıcı bir süreklilik ve şaşırtıcı bir süre ile işte bu ülkede korunmuş ve çünkü bu dönem boyunca sosyal-demokrasi "yasallıktan yararlanmak" ve işçileri dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir oranda bir siyasal parti halinde örgütlemek için öteki ülkelerde yapılanlardan çok daha fazlasını yapabilmiş bulunuyor.

Peki, siyasal bakımdan bilinçli ve etkin ücretli kölelerin — kapitalist toplumda gözlemlenen bu en yüksek— oranı nedir? 15 milyon ücretli işçiden bir milyonu sosyal-demokrat parti üyesi! 15 milyondan üç milyonu sendikalı!

Çok küçük bir azınlık için demokrasi, zenginler için demokrasi, — işte budur kapitalist toplumun demokratlığı. Kapitalist demokratlığın işleyişi eğer daha yakından incelenirse, her yerde, seçim yasasının "küçük" (sözde küçük) ayrıntılarmda (sürekli oturma koşulları, kadınlara oy hakkı tanınmaması, vb.), temsilî kurumların işleyişinde, toplanma hakkına karşı somut engellerde (kamu yapıları "sefiller"in toplantı yeri değildir!), günlük basının salt kapitalist örgütlenmesinde vb., vb. her yerde demokratlığa kısıtlama üzerine kısıtlama konduğu görülecektir. Yoksullar için bu kısıtlamalar, elemeler, dıştalamalar, engeller, özellikle ne kendileri yoksulluk çekmiş, ne de ezilen sınıflar yığınlarının yaşamını yakından tanımış kimselerin gözüne küçük görünürler (ve burjuva gazete yazarları ile burjuva politikacıların onda-dokuzunun, hatta yüzdedoksan dokuzunun durumu da işte budur), ama hepsi bir araya gelince bu kısıtlamalar, yoksulları siyasetten, demokrasiye etkin ka-

tılımdan uzaklaştırıyorlar.

Komün deneyimi üzerine yaptığı çözümlemede Marx: ezilenlere dönem dönem, ezenler sınıfının temsilcileri arasından, birkaç yıl için parlamentoda kendilerini kimin temsil edeceğini ve ayaklar altına alacağını kararlaştırma izni verilir! dediği zaman, kapitalist demokrasinin bu *özsel özelliğini* yetkin bir biçimde kavrıyordu.

Ama bu —kaçınılmaz biçimde dar, yoksulları sinsice ezen ve dolayısıyla ikiyüzlü ve yalancı—kapitalist demokrasiden başlayarak ilerlemek, burjuva profesörler ile küçük-burjuva oportünistlerin ileri sürdükleri gibi dolambaçsız, dosdoğru ve çatışmalar olmaksızın "gitgide daha yetkin bir demokrasiye" götürmez. Hayır, ileriye yani komünizme doğru yürümek, proletarya diktatörlüğünden geçerek gerçekleşir ve başka türlü de olmaz, çünkü sömürücü kapitalistlerin *direncini kırabilecek* başka hiçbir sınıf ve başka hiçbir araç yoktur.

Oysa proletarya diktatörlüğü, yani ezilenlerin öncüsünün ezenleri bastırmak için egemen sınıf olarak örgütlenmesi, demokrasinin basit bir genişlemesiyle yetinemez. *İlk kez olarak* zenginler için değil ama yoksullar için, halk için demokrasi durumuna gelen proletarya diktatörlüğü, demokrasideki önemli bir genişleme *ile birlikte*, ezenler, sömürenler, kapitalistler için özgürlüğe bir dizi kısıtlamalar da getirir. İnsanlığı ücretli kölelikten kurtarmak için bunları bastırmak zorundayız; bunların direncini zor yoluyla kırmak gerekiyor ve bastırmanın olduğu, zor kullanmanın olduğu yerde özgürlüğün olmadığı, demokrasinin olmadığı da apaçık bir şeydir.

Engels, okurun anımsayacağı gibi Bebel'e: "... proletarya devlete hala gereksinim duyduğu sürece, bunu hiç de özgürlük için değil ama düşmanlarına karşı bastırmayı örgütlemek için duyar. Ve özgürlükten söz etmenin olanaklı duruma geldiği gün, devlet devlet olarak varolmayı bırakır." dediği mektubunda[168], bunu hayranlığa değer bir biçimde dile getiriyordu.

Halkın engin çoğunluğu için demokrasi ve halkın sömürücüleri, baskıcıları için zorla bastırma, yani demokrasiden dıştalama; kapitalizmden komünizme *geçiş* sırasında demokrasinin uğradığı değişiklik işte budur.

Ancak komünist toplumda, kapitalistlerin direnci kesin olarak kırıldığı, kapitalistler ortadan kalktığı ve artık sınıflar kalmadığı (yani toplumsal üretim araçları ile ilişkileri bakımından toplumun üyeleri arasında artık ayrım kalmadığı) zaman, işte *ancak* o zamandır ki "devlet varolmayı bırakır ve *özgürlükten sözetmek olanaklı duruma gelir*". Gerçekten tam, gerçekten hiçbir ayrıklamasız

bir demokrasi ancak o zaman olanaklı duruma gelecek ve uygulanacaktır. Demokrasi ancak o zaman *sönme*ye başlayacaktır, şu basit nedenle ki, kapitalist kölelikten, kapitalist sömürünün sayısız iğrençlik, yabanıllık, usdışılık ve alçaklıklarından kurtulduktan sonra insanlar, toplum biçiminde yaşamanın yüzyıllardan beri bilinen, binyıllar boyunca bütün ahlak buyruklarında durmadan yinelenen basit kurallarına uymaya, hem de zor olmaksızın, zorlama olmaksızın, boyuneğme olmaksızın, devlet adını taşıyan *o özel bastırma aygıtı olmaksızın* uymaya yavaş yavaş *alışacaklardır*.

"Devlet *söner*" deyimi çok yerinde bir deyim, çünkü sürecin hem derece derece ilerlemesini, hem de kendiliğindenliğini dile getiriyor. Böyle bir sonuca ancak alışkanlık yol açabilir ve kuşkusuz alışkanlık yol açacaktır, çünkü sömürü olmadığı zaman, öfke uyandıran, hoşnutsuzluk ve başkaldırıya yol açan, *bastırma* gerektiren hiçbir şey olmadığı zaman, toplum biçiminde yaşamanın zorunlu kurallarına uymaya insanların ne kadar kolaylıkla alıştıklarını çevremizde binlerce ve binlerce kez görüyoruz.

Demek ki kapitalist toplumda kolu kanadı kırılmış, sefil, bozulmuş bir demokrasiden, yalnızca zenginler için, azınlık için bir demokrasiden başka bir şey göremiyoruz. Komünizme geçiş dönemini oluşturan proletarya diktatörlüğü, sömürücü bir azınlığın zorunlu bastırılmasına koşut olarak, halk için, çoğunluk için bir demokrasiyi ilk kez ortaya koyacaktır. Gerçekten tam bir demokrasiyi gerçekleştirmeye yalnız komünizm yeteneklidir ve demokrasi de ne kadar eksiksiz olursa, o kadar çabuk gereksiz bir duruma gelecek ve kendiliğinden sönecektir.

Bir başka deyişle: sözcüğün gerçek anlamında devleti, bir sınıfın bir başka sınıfı, azınlığın çoğunluğu özel bir ezme makinesini kapitalist rejimde görüyoruz. Sömürülen bir çoğunluğa karşı sömürücü bir azınlığın uyguladığı sistemli bastırmanın, başarıya ulaşmak için bastırmada bir yırtıcılık, aşırı bir kan dökücülük, insanlığın kölelik, serflik ve ücretlilik dönemlerinde aralarından geçtiği kan deryaları gerektirdiği de kolay anlaşılacaktır.

Daha sonra, kapitalizmden komünizme *geçiş* döneminde, bastırma *gene* zorunludur, ama bu bastırma şimdi sömürülen bir çoğunluk tarafından sömürücü bir azınlığa karşı uygulanır. Özel aygıt, özel bastırma makinesi, "devlet", *gene* zorunludur, ama bu şimdi geçici bir devlettir, artık gerçek anlamda devlet değildir, çünkü *dünün* ücretli köleler çoğunluğu tarafından sömürücü bir azınlığa karşı uygulanacak bastırma görece öyle kolay, öyle basit ve öyle doğal bir şeydir ki köleler, serfler ve ücretli işçiler ayaklanmalarının bastırılmasından çok daha az kana mal olacak, insanlığa çok daha

ucuza mal olacaktır. Bu bastırma demokrasinin o kadar büyük bir nüfus çoğunluğuna yayılmasıyla bağdaşan bir şeydir ki *özel bir bastırma makinesi*nin zorunluluğu ortadan kalkmaya başlayacaktır. Sömürücüler halkı bastırmaya yönelik çok karmaşık bir makine olmadıkça elbette halkı bastıracak güçte değildirler; oysaki *halk* çok basit bir "makine" ile, hatta hemen hemen "makine"siz, özel aygıtsız, yalnızca *silahlanmış yığınların örgütlenmesi* ile (bir önceleme yaparak, işçi ve asker temsilcileri sovyetleri gibi diyelim) sömürücüleri bastırabilir.

Son olarak, devleti ancak komünizm büsbütün gereksiz bir duruma getirir, çünkü o zaman bastırılacak *hiç kimse*, hiçbir *sınıf* anlamında "hiç kimse" yoktur; nüfusun belli bir bölümüne karşı artık sistemli savaşım yoktur. Biz ütopyacı değiliz ve *bireysel* aşırılıkların olanaklı ve kaçınılmaz şeyler olduklarını hiç de yadsımıyoruz; ayrıca *bu* aşırılıkları bastırmanın zorunlu olduğunu da yadsımıyoruz. Ama, ilkin bunun için özel bir makine, özel bir bastırma aygıtı hiç mi hiç gerekli değil; silahlı halk bu görevi, herhangi bir uygar insan topluluğunun, hatta güncel toplumda bile, birbiriyle dövüşen insanları ayırması ya da bir kadına kötü davranılmasına izin vermemesi kadar basit ve kolay biçimde kendisi üstlenecektir. Sonra, toplum biçiminde yaşama kurallarına bir saldırı oluşturan aşırılıkların derin toplumsal nedeninin, yoksulluğa, sefalete adanmış yığınların sömürülmesi olduğunu da biliyoruz. Bu temel neden bir kez ortadan kaldırıldıktan sonra, aşırılıklar hiç kuşkusuz "sönme"ye başlayacaklardır. *Hangi* çabukluk ve hangi derecelenme ile, bilmiyoruz; ama söneceklerini biliyoruz. Ve bu aşırılıklarla birlikte devlet de *sönecektir*.

Bu gelecek üzerine Marx, ütopyaya düşmeksizin, *şimdiden* tanımlanabilecek şeyi, yani komünist toplumun alt ve üst evresi (derecesi, aşaması) arasındaki ayrımı daha ayrıntılı bir biçimde tanımlamış bulunuyor.

3. Komünist Toplumun Birinci Evresi

Gotha Programının Eleştirisi'nde Marx, Lassalle'ın sosyalist rejimde işçinin "emeğinin budanmamış" ya da "tam ürününü" alacağı yolundaki düşüncesini büyük bir dikkatle çürütür. Toplumsal ürünün tümünden, bir yedeklik fonunun, üretimi artırmaya yönelik bir fonun, "yıpranmış" makinelerin değiştirilmesine yönelik bir fonun vb. çıkarılması gerektiğini gösterir. Sonra, tüketim nesnelerinden de, yönetim giderleri, okullar, hastaneler, yaşlı ve düşkünler yurtları vb. için bir fonun çıkarılması gerekir.

Lassalle'ın belirsiz, anlaşılması güç ve genel formülü ("emeğinin tam ürünü işçiye") yerine Marx, sosyalist toplumun işleri nasıl yönetmesi gerektiğini açıklıkla ortaya koyar. Marx kapitalizmin var olmayacağı bir toplumdaki yaşama koşullarının *somut* çözümlemesine girişir ve düşüncesini şöyle açıklar:

"Burada (işçi partisi programının incelenmesinde) uğraştığımız şey, kendine özgü temeller üzerinde *gelişmiş* olduğu biçimiyle değil ama tersine, kapitalist toplumdan *çıkmış* olduğu biçimiyle komünist bir toplumdur; öyleyse iktisadi, moral, entelektüel bütün bakımlardan henüz bağrından çıktığı eski toplumun izlerini taşıyan bir toplum."

İşte kapitalizmin bağrından henüz çıkmış bulunan ve bütün alanlarda eski toplumun izlerini taşıyan bu komünist toplumu Marx, komünist toplumun "birinci" evresi ya da alt evresi olarak adlandırıyor.

Üretim araçları daha şimdiden bireylerin özel mülkü değildir. Tüm toplumun malıdır. Toplumsal bakımdan gerekli çalışmanın belli bir bölümünü gerçekleştiren her toplum üyesi toplumdan, sağladığı emeğin miktarını gösteren bir belge alır. Bu belge ile kamusal tüketim nesneleri mağazalarından, emeğine karşılık düşen bir miktarda ürün alır. Öyleyse her işçi, toplumsal fona ödenen emek miktarı çıkarıldıktan sonra, toplumdan ona vermiş olduğu kadarını alır.

"Eşitlik"in egemenliği denebilir buna.

Ama genellikle sosyalizm denilen ve Marx'ın komünizmin birinci evresi olarak adlandırdığı bu toplumsal düzenden sözeden Lassalle, bu düzende "hakkaniyetli bölüşüm", "eşit emek ürünü üzerinde herkesin eşit hakkı" olduğunu söylerken yanılır ve Marx neden yanıldığını açıklar.

"Eşit hak", der Marx, gerçekten burada eşit hakla (hukukla) karşılaşıyoruz, ama bu hukuk *henüz* her hukuk gibi *eşitsizliği öngerektiren* "burjuva hukuk"un ta kendisidir. Her hukuk *farklı* insanlara, gerçekte ne özdeş ne de eşit olan insanlara *tek* bir kuralın uygulanmasına dayanır. Bundan ötürü "yasal hak", eşitliğe bir saldırı, bir haksızlık anlamına gelir. Gerçekten de herkes, kendisince sağlanan toplumsal emeğin eşit bir parçasına karşılık, toplumsal ürünün eşit bir parçasını alır (yukarda belirtilen çıkarmalarla).

Oysa bireyler eşit değildir: biri daha güçlü, öteki daha güçsüzdür; biri evli, öteki bekardır; birinin çocuğu çok, ötekinin azdır vb..

"... Emek eşitliğinde, diye bağlar Marx, ve öyleyse toplumsal tüketim fonlarına katılma eşitliğinde, demek ki biri ötekinden ger-

çekten daha çok alır, biri ötekinden daha zengindir vb. Bütün bu sakıncalardan kaçınmak için, hakkın eşit değil ama eşitsiz olması gerekirdi..."

Komünizmin ilk evresi, öyleyse adalet ve eşitliği gerçekleştiremez: zenginlik bakımından farklılıklar, hem de haksız farklılıklar varlıklarını sürdüreceklerdir; ama insanın insan tarafından *sömürülmesi* de olanaksız olacaktır, çünkü *üretim araçları*, fabrikalar, makineler, toprak vb., özel mülkiyet olarak egemenlik altına alınamayacaktır. Lassalle'ın *genel olarak* "eşitlik" ve "adalet" üzerindeki bulanık ve küçük-burjuva formülünü çürütürken Marx, yalnızca üretim araçlarının bireyler tarafından sahiplenilmesi olan o "haksızlık"ın ortadan kaldırılmasıyla başlamak *zorunda olan*, ama öteki haksızlığı, yani tüketim nesnelerinin "emeğe göre" (gereksinimlere göre değil) bölüşülmesini hemen ortadan kaldıracak durumda olmayan komünist toplumun *gelişme* hareketini ortaya koyar.

Sıradan iktisatçılar ve onlar arasında bizim Tugan [Baranovski -ç.] dahil burjuva profesörler sosyalistleri sürekli olarak insanların eşitsizliğini unutmak ve bu eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını "düşlemek"le kınarlar. Bu kınama, görüldüğü gibi yalnızca burjuva ideolog bayların aşırı bilgisizliğini ortaya koyuyor.

Marx yalnızca insanların kendi aralarındaki kaçınılmaz eşitsizliği değil ama üretim araçlarının tüm toplumun ortak mülkiyeti durumuna dönüşümünün (sözcüğün alışılmış anlamındaki "sosyalizmin"), bölüşümdeki kusurları ve ürünler "emeğe göre" bölüşüldüğüne göre *egemenliğini sürdüren* "burjuva hukuk"un eşitsizliğini tek başına *ortadan kaldıramayacağı* gerçeğini de sıkı sıkıya hesaba katar.

"... Ama, diye sürdürür Marx, uzun ve sancılı bir doğum döneminden sonra, kapitalist toplumdan daha yeni çıkmış bulunduğu biçimiyle komünist toplumun birinci evresinde bu kusurlar kaçınılmaz şeylerdir. Hukuk hiçbir zaman iktisadi durumdan ve bu duruma karşılık düşen uygarlık düzeyinden daha yüksek olamaz..."

Böylece komünist toplumun —genellikle sosyalizm adı verilen— birinci evresinde "burjuva hukuk" bütünüyle değil ama ancak kısmen, ancak iktisadi devrimin yapılmış bulunduğu ölçüde, yani ancak üretim araçları konusunda ortadan kaldırılır. "Burjuva hukuk" bireylere üretim araçlarının özel mülkiyetini tanıyordu. Sosyalizm üretim araçlarını *ortak* bir mülk durumuna getirir. "Burjuva hukuk" işte *bu ölçüde*, ama yalnızca bu ölçüde ortadan kaldırılmış bulunur.

Bununla birlikte öteki kısmında "burjuva hukuk", toplum üyeleri arasında ürünlerin ve emeğin bölüşümünün düzenleyicisi ola-

rak varlığını sürdürür. "Çalışmayan yemez": bu sosyalist ilke *daha şimdiden* gerçekleşmiştir; "eşit miktarda emeğe eşit miktarda ürün": bu öteki sosyalist ilke de daha şimdiden gerçekleşmiştir. Bununla birlikte henüz komünizm değildir bu ve eşit olmayan insanlara ve eşit olmayan (gerçekte eşit olmayan) bir emek miktarı için eşit bir miktarda ürün veren "burjuva hukuk" bu evrede ortadan kalkmaz.

İşte bu bir "terslik"tir, der Marx; ama komünizmin ilk evresinde bu terslik kaçınılmaz bir şeydir, çünkü kapitalizmi yıktıktan sonra insanların, *hiçbir hukuk kuralı olmaksızın* toplum için çalışmayı hemen öğrenecekleri, ütopyaya düşmeden düşünülemez; hem zaten kapitalizmin ortadan kaldırılması da böyle bir değişimin iktisadi öncüllerini *hemencecik sağlamaz*.

Oysa "burjuva hukuk" kurallarından başka kurallar da yoktur. Bir yandan üretim araçlarının ortak mülkiyetini korurken, öte yandan emek eşitliğini ve ürünlerin bölüşümündeki eşitliği korumakla görevli bir devletin zorunluluğu işte bu nedenle sürüp gider.

Artık kapitalistler olmadığı, sınıflar olmadığı ve dolayısıyla *bastırılacak sınıf* olmadığı kadarıyla devlet söner.

Ama edimsel eşitsizliği onaylayan "burjuva hukuk" korunmaya devam edildiğine göre de devlet henüz tamamen ortadan kaybolmamıştır. Devletin tamamen sönüp gitmesi için tam komünizmin gerçekleşmesi gerekir.

4. Komünist Toplumun Üst Evresi

Marx şöyle sürdürür:

"... Komünist toplumun üst bir evresinde, bireylerin işbölümüne soluk aldırmayan bağımlılığı ve onunla birlikte kafa emeği ile kol emeği arasındaki karşıtlık yitip gideceği zaman; emek yalnız bir yaşama aracı olarak kalmayacağı ama ilk yaşamsal gereksinimin ta kendisi durumuna geleceği zaman; bireylerin değişik gelişmesi ile üretim güçlerinin de artacakları ve bütün kolektif zenginlik kaynaklarının bollukla fışkıracakları zaman, ancak o zaman burjuva hukukun sınırlı çevreni kesin olarak aşılabilecek ve toplum bayrakları üzerine: 'Herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre' diye yazabilecektir".

"Özgürlük" ve "devlet" sözcüklerinin o saçma birleşmesini acı alayları altında ezen Engels'in eleştirilerinin tüm doğruluğunu ancak şimdi değerlendirebiliriz. Devlet var oldukça özgürlük yoktur. Özgürlük olacağı zaman da devlet artık olmayacaktır.

Devletin bütünsel sönüp gitmesinin iktisadi temelini, kafa eme-

ği ile kol emeği arasındaki tüm karşıtlığın yitip gideceği ve öyleyse çağdaş *toplumsal* eşitsizliğin, yalnızca üretim araçlarının toplumsallaştırılmasının, yalnızca kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinin hiçbir biçimde kökünü hemen kurutamayacağı başlıca kaynaklarından birinin yitip gideceği kadar yüksek bir gelişme düzeyine yükselen komünizm oluşturuyor.

Kapitalistlerin bu mülksüzleştirilmesi, üretici güçlerin akıl almaz bir gelişmesini *olanaklı* duruma getirecektir. Ve kapitalizmin daha şimdiden bu gelişmeyi nasıl son derece *engellediğini* ve daha şimdiden erişilmiş bulunan çağdaş teknik sayesinde ne büyük bir gelişme sağlanabileceğini gören bizler, haklı olarak kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinin insan toplumunun üretici güçlerinin olağanüstü bir gelişmesine kaçınılmaz olarak yol açacağını mutlak bir kesinlikle ileri sürebiliriz. Ama bu gelişmenin hızı ne olacak, işbölümünün son bulmasına, kafa emeği ile kol emeği arasındaki karşıtlığın ortadan kalkmasına, emeğin "ilk yaşamsal gereksinim" durumuna dönüşmesine ne zaman yol açacak, işte bunu bilmiyoruz ve *bilemeyiz* de.

Bundan ötürü de bu sürecin süresini, komünizmin *üst evresi*nin gelişme hızına bağımlılığını belirginleştirerek ve bu sönmenin süreleri ya da somut biçimleri sorununu tamamen askıda bırakarak, devletin kaçınılmaz sönmesinden başka bir şeyden söz etmek hakkına sahip bulunmuyoruz. Çünkü bu tür sorunları çözmemizi sağlayabilecek veriler *yoktur*.

Toplumun "Herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre" ilkesini gerçekleştireceği zaman, yani insanlar toplum biçiminde yaşamanın temel kurallarına iyice alışacakları ve emekleri *kendi yeteneklerine göre* kendi istençleriyle çalışacakları kadar üretken bir duruma geleceği zaman devlet büsbütün sönebilecektir. "Burjuva hukukun sınırlı çevreni", bir Shylock doymazlığı ile: "Sakın komşudan yarım saat çok çalışmış olmayayım? Sakın onunkinden düşük bir ücret almayayım?" biçiminde hesaplamaya zorlayan o sınırlı çevren, o zaman aşılacaktır. Ürünlerin bölüşümü artık herkese verilen ürünlerin toplum tarafından karneye bağlanmasını gerektirmeyecek, "gereksinimlerine göre" herkes özgürce alacaktır.

Burjuva açıdan böyle bir toplumsal düzene "ütopyanın dik âlâsı" olarak bakmak ve her yurttaşa, emeğini hiçbir denetimden geçirmeksizin, toplumdan istediği kadar yer mantarı, otomobil, piyano vb. almak hakkı vaat eden sosyalistleri alaya almak kolaydır. Bugün de burjuva "bilgin"lerin çoğu işte bu gibi alaylarla yetiniyor ve böylece bilgisizliklerini ve kapitalizmin çıkarcı savunucusu ka-

falarını ortaya koyuyorlar.

Bilgisizliklerini ortaya koyuyorlar, çünkü komünizmin üst evresinin gelişini "vaat etmek" hiçbir sosyalistin aklına gelmedi; büyük sosyalistler tarafından bu evrenin gelişinin *öngörülmesine* gelince, bu öngörü bugünkünden farklı bir emek üretkenliğini ve Pomiyalovski'nin seminaristleri[169] gibi kamusal zenginlikleri "yok yere" saçıp savurmaya ve olanaksızı istemeye yetenekli *bugünün* ortalama insanının *ortadan kalkmasını* varsayıyor.

Komünizmin "üst" evresinin gelmesini beklerken sosyalistler, toplumdan ve devletten emek ölçüsü ile tüketim ölçüsü üzerinde *en sıkı* denetimi uygulamalarını istiyorlar; ama bu denetimin kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinden, işçilerin kapitalistler üzerindeki denetiminden *başlaması* ve memurlar devleti tarafından değil ama *silahlı işçiler* devleti tarafından uygulanması gerekiyor.

Kapitalizmin burjuva ideologlar (ve onların Çereteliler, Çernovlar ve hempaları gibi dalkavukları) tarafından çıkara dayalı savunması, uzak bir gelecek üzerindeki tartışmalar ve tumturaklı konuşmalarla, *bugünün* siyasetinin yakıcı güncel sorununu: kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, *bütün* yurttaşların *tek* bir büyük "kartel"in, yani tüm devletin emekçileri ve görevlileri durumuna dönüşmesi ve tüm bu kartelin bütün çalışmasının gerçekten demokratik bir devlete, *işçi ve asker temsilcileri sovyetleri devletine* mutlak bağımlılığı sorununu gargaraya getirmeye dayanıyor.

Gerçekte, bir bilgiç profesör ve onun ardından hamkafa ve onun da ardından Çereteliler ve Çernovlar, usa aykırı ütopyalardan, bolşeviklerin demagojik vaatlerinden, sosyalizmi "yerleştirme"nin olanaksızlığından sözettikleri zaman, işte kimsenin hiçbir zaman "yerleştirme"yi ne vaat ettiği hatta ne de "yerleştirmek" niyetinde olduğu —çünkü, genel anlamda, "yerleştirmek" olanaksızdır— komünizmin bu üst aşama ya da evresinin ta kendisini düşünüyorlar.

Burada "sosyal-demokrat" adlandırmasının yanlış kullanılması üzerine daha önce aktarılmış bulunan parçada Engels tarafından şöyle bir değinilen soruna, sosyalizm ile komünizm arasındaki bilimsel ayrım sorununa geliyoruz. Siyasal bakımdan, komünizmin ilk evresi ya da alt evresi ile üst evresi arasındaki ayrım zamanla elbette önem kazanacaktır; ama bugün, kapitalist düzende, bu ayrıma önem vermek gülünç olurdu ve belki yalnızca birkaç anarşist bunu ön plana koyabilirdi (Kropotkinler'in, Gravelar'ın, Cornelissenler'in ve anarşizmin öteki "yıldız"larının sosyal-şovenler durumuna ya da onur ve vicdanını koruyan ender anarşistlerden biri olan Ge'nin deyimine göre siper-anarşistleri durumuna "plehanov-

gil" başkalaşımından sonra anarşistler arasında hâlâ hiçbir şey öğrenmeyen kimselerin kaldığını varsayalım).

Ama sosyalizm ile komünizm arasındaki bilimsel ayrım açıktır. Genellikle sosyalizm olarak adlandırılan şeyi Marx, komünist toplumun "ilk" evresi ya da alt evresi olarak adlandırıyordu. Üretim araçları *ortak* mülk durumuna geldikleri ölçüde, bunun tam komünizm *olmadığını* unutmamak koşuluyla, komünizm sözcüğü bu evre için de kullanılabilir. Marx'ın açıklamalarının büyük değerini burada da materyalist diyalektiği, evrim teorisini tutarlı bir biçimde uygulamak ve komünizmi kapitalizmden *başlayarak* gelişen bir şey olarak düşünmek oluşturuyor. "Uyduruk", skolastik ve yapay tanımlarla, kısır sözcük çekişmeleriyle (sosyalizm nedir?, komünizm nedir?) yetinmek yerine Marx, komünizmin iktisadi olgunlaşma aşamaları denebilecek şeyi inceliyor.

İlk evresinde, ilk aşamasında komünizm, iktisadi bakımdan henüz büsbütün olgunlaşmış, kapitalizmin gelenek ya da kalıntılarından büsbütün kurtulmuş *olamaz*. Komünist düzende, bu düzenin ilk evresinde, "burjuva hukukun sınırlı çevreni"nin korunmasının oluşturduğu ilginç olayın nedeni de işte budur. Kuşkusuz burjuva hukuk, *tüketim* nesnelerinin bölüşülmesi konusunda, kaçınılmaz olarak *burjuva bir devlet* gerektirir, çünkü kurallarına uydurmak için *zorlamaya* yetenekli bir aygıt olmadıkça hukuk hiçbir şey değildir.

Bundan şu sonuç çıkmaktadır ki komünist düzende belli bir zaman boyunca yalnız burjuva hukuk değil ama —burjuvazisiz!— burjuva devlet de varlığını sürdürür.

Bir paradoks ya da yalnızca diyalektik bir zeka oyunu gibi görünebilir bu, marksizmin son derece derin özünü azıcık da olsa irdelemek zahmetine hiçbir zaman katlanmamış kimseler de onu genellikle bir paradoks ya da bir zeka oyunu olarak eleştiriyorlar.

Gerçeklikte yaşam bize her adımda, doğada olsun toplumda olsun, geçmişin varlığını şimdiki zamanda sürdüren kalıntılarını gösteriyor. Ve Marx bir "burjuva" hukuk parçasını komünizmin içine hiç de keyfi bir biçimde yerleştirmiyor; kapitalizmin *bağrından* çıkan bir toplumda o, iktisadi ve siyasal bakımdan kaçınılmaz olan bir şeyi saptamaktan başka bir şey yapmıyor.

İşçi sınıfının kendi kurtuluşu için kapitalistlere karşı yürüttüğü savaşım içinde demokrasi çok büyük bir önem taşıyor. Ama demokrasi hiçbir zaman aşılamayacak bir sınır oluşturmuyor; yalnızca feodaliteden kapitalizme ve kapitalizmden de komünizme giden yol üzerinde bir evre oluşturuyor.

Demokrasi, eşitlik demektir. Proletaryanın eşitlik ve eşitlik

belgisi için savaşımının taşıdığı çok büyük önem, eşitliği doğru olarak, *sınıfların* ortadan kaldırılması anlamında anlamak koşuluyla, kolay anlaşılıyor. Ama demokrasi yalnızca *biçimsel* eşitlik anlamına geliyor. Ve toplumun bütün üyelerinin üretim araçları sahipliğine göre eşitliği, yani emek eşitliği, ücret eşitliği gerçekleşir gerçekleşmez, insanlığın karşısına biçimsel eşitlikten gerçek eşitliğe, yani: "Herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre" ilkesinin gerçekleştirilmesine geçmek üzere, yerine getirilmesi gereken yeni bir ilerleme sorununun kaçınılmaz olarak dikildiği görülecektir. İnsanlık bu yüksek ereğe doğru hangi aşamalardan geçerek, hangi pratik önlemlerle gidecektir, bunu bilmiyoruz ve bilemeyiz de. Ama önemli olan, gerçeklikte toplumsal ve özel yaşamın bütün alanlarında hızlı, gerçek, gerçekten yığınsal bir nitelik taşıyan ve ilkin *çoğunluğun*, ardından tüm nüfusun katılacağı bir ilerleme hareketinin *ancak* sosyalizm ile başlayacak olmasına karşın, sosyalizmin durgun, donmuş, değişmez bir şey olduğu yolundaki yaygın burjuva düşüncenin içinde sakladığı büyük yalanı görmektir.

Demokrasi bir devlet biçimidir, çeşitli devlet biçimlerinden biridir. Öyleyse her devlet gibi demokrasi de insanlara örgütlenmiş, sistemli zorlamanın uygulanmasıdır. İşin bir yanı, bu. Ama öte yandan demokrasi, yurttaşlar arasındaki eşitliğin, herkes için devletin biçimini belirlemek ve onu yönetmek eşit hakkının resmen kabul edilmesi anlamına da geliyor. Öyleyse bundan şu sonuç çıkmaktadır ki demokrasi, gelişmesinin belli bir aşamasında, ilkin anti-kapitalist devrimci sınıf proletaryayı birleştiriyor ve onun cumhuriyetçi burjuva devlet de olsa burjuva devlet makinesini, sürekli orduyu, polisi, bürokrasiyi yıkmasını, paramparça etmesini, yeryüzünden silip atmasını ve onların yerine silahlı işçi yığınları, ardından yavaş yavaş milise katılan tüm halk biçiminde *daha* demokratik, ama gene de bir devlet makinesi olmaktan geri kalmayan bir devlet makinesini geçirmesini sağlıyor.

Burada "nicelik niteliğe dönüşüyor": *Bu* aşamaya erişen demokratizm, burjuva toplum çerçevesinden çıkıyor ve sosyalizme doğru gelişmeye başlıyor. Eğer *herkes* devlet yönetimine gerçekten katılırsa, kapitalizm artık ayakta kalamaz. Ve kapitalizmin gelişmesi de kendi payına, "herkes"in devlet yönetimine gerçekten katıla*bilmesinin* zorunlu *öncüllerini* yaratıyor. Bu öncülleri, ötekiler arasında, en ileri kapitalist ülkelerin birçoğu tarafından daha şimdiden gerçekleştirilmiş bulunan genel öğretim, ardından toplumsallaştırılmış posta, demiryolları, büyük fabrikalar, büyük ticaret, bankalar vb., vb. büyük ve karmaşık aygıtı tarafından "disiplinli

eğitim ve yetişme" oluşturuyor.

Bu tür *iktisadi* öncüller ile, kapitalistler ve memurlar alaşağı edildikten sonra, üretim ve bölüşümün *denetimi* için, emeğin ve ürünlerin *kayda geçirilmesi* için, onların yeri hemen, bugünden yarına, silahlı işçiler tarafından, tüm silahlı halk tarafından pekala doldurulabilir. (Denetim ve kayıt sorunu ile mühendisleri, tarımbilimcileri vb. kapsayan bilimsel bir formasyona sahip personel sorununu birbirine karıştırmamak gerekiyor: bugün kapitalistlerin buyruğu altında çalışan bu baylar, yarın silahlı işçilerin buyruğu altında daha da iyi çalışacaklardır.)

Kayıt ve denetim, *ilk evre*sindeki komünist toplumun hem "çalışma"sı için, hem de düzenli işlemesi için *önemli olan* işte budur. Burada *bütün* yurttaşlar, silahlı işçiler tarafından kurulan devletin ücretli görevlileri durumuna dönüşüyorlar. *Bütün* yurttaşlar tüm halkın, devletin *tek bir* "kartel"inin görevlileri ve işçileri durumuna dönüşüyorlar. Önemli olan bu görevliler ve bu işçilerin eşit bir çaba göstermelerini, emek ölçüsüne titizlikle uymalarını ve eşit bir ücret almalarını sağlamaktır. Bu alandaki kayıt ve denetim, bu işleri en basit gözetim ve yazma işlemlerine ve gerekli makbuzların verilmesine, her şeyi okuma ve yazma bilen ve aritmetiğin dört işlemini tanıyan herhangi birinin yapabileceği bir duruma indirgeyen kapitalizm tarafından son derece *basitleştirilmiş* bulunuyor.*

Halkın *çoğunluğu* bu kaydetmeye, bundan böyle görevliler durumuna dönüşen kapitalistlerin ve kapitalist deneyimlerini koruyacak olan aydın bayların bu denetimine, kendi başına ve her yerde girişeceği zaman, o zaman bu denetim gerçekten evrensel, genel, ulusal bir denetim olacak ve hangi biçimde olursa olsun hiç kimse kendini bu denetimden kurtaramayacak, "artık yapacak hiçbir şey kalmayacaktır."

Tüm toplum, emek eşitliği ve ücret eşitliği ile, artık bir tek büro ve bir tek atelyeden başka bir şey olmayacaktır.

Ama proletaryanın kapitalistleri yendikten ve sömürücüleri alaşağı ettikten sonra tüm topluma yayacağı bu "atelye" disiplini, hiçbir zaman bizim ne ülkümüzü ne de son ereğimizi oluşturmuyor; yalnızca toplumu kapitalist sömürünün bayağılık ve alçaklıklarından kesin olarak kurtarmak ve ileriye doğru *sürekli* gidişi *güvence altına almak* için zorunlu bir *aşama* oluşturuyor.

Toplumun bütün üyeleri ya da hiç olmazsa bunların çok büyük

*"Devlet başlıca görevlerini işçilerin kendileri tarafından yapılan böylesine bir kayıt ve bu tür bir denetime indirgediği zaman bir "siyasal devlet" olmaktan çıkar; kamu görevleri siyasal niteliklerini yitirir ve basit yönetsel görevler durumuna dönüşürler." (Bkz: Bölüm IV, § 2: "Engels'in anarşistler ile polemiği".)

bir çoğunluğunun devleti *kendi başlarına* yönetmeyi öğrendikleri, işleri kendi ellerine aldıkları, son derece küçük kapitalistler azınlığı üzerindeki, kapitalist deneyimlerini korumayı isteyen küçük baylar üzerindeki ve kapitalizm tarafından son derece bozulmuş işçiler üzerindeki denetimi "örgütle"dikleri andan başlayarak — bu andan başlayarak, genel olarak her türlü yönetim zorunluluğu da ortadan kalkmaya başlar. Demokrasi ne kadar tam ise, gereksiz bir duruma geleceği uğrak da o kadar yakındır. Silahlı işçiler tarafından kurulan ve "artık gerçek anlamda bir devlet" olmayan devlet ne kadar demokratik ise, *tüm* devlet de o kadar çabuk sönmeye başlar.

Gerçekten de *herkes* toplumsal üretimi yönetmeyi öğreneceği ve gerçekten kendileri yönetecekleri zaman, herkes asalakların, şımarık zengin çocuklarının, üçkağıtçıların ve "kapitalizmin geleneklerinin öteki koruyucuları"nın kayıt ve denetimine kendileri girişecekleri zaman, tüm halk tarafından uygulanan bu kayıt ve bu denetimden kendini kurtarmak kuşkusuz öylesine olağanüstü bir güçlükte ve öylesine ayrıksın bir az görülmüşlükte olacaktır, herhalde öylesine çabuk ve öylesine sert bir cezaya yol açacaktır ki (silahlı işçilerin pratik bir yaşam anlayışları vardır; duygusal aydıncıklar değildir onlar ve kuşkusuz kendileriyle matrak geçilmesine izin vermeyeceklerdir), tüm insanal toplumun yalın ama çok önemli kurallarına uyma *zorunluluğu* çabucak bir *alışkanlık* durumuna gelecektir.

Komünist toplumun ilk evresinden üst evresine ve ardından devletin tam sönmesine geçmek olanağını verecek kapı o zaman ardına dek açılacaktır.

Ağustos-Eylül 1917'de yazıldı.
1918'de Jizn i Znaniye Yayınlarında
broşür halinde yayınlandı.

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 25,
s. 460-462, 496-513.

TOPRAK ÜZERİNE
RUSYA SOVYETLERİ İKİNCİ KONGRESİNE RAPOR
26 EKİM (8 KASIM) 1917

TOPRAK sorununun açıkça ortaya konmasının ne derece önemli olduğunu devrim göstermiş ve tanıtlamıştır sanıyoruz. Silahlı ayaklanmanın, ikinci devrimin patlak vermesi, Ekim Devrimi, toprağın köylülerin eline verilmesi gerektiğini açıkça ortaya koyuyor. Çeşitli bahanelerle tarım sorununun çözümünü erteleyen ve bu yüzden ülkeyi karışıklığa ve köylü ayaklanmasına götüren bugün devrilmiş bulunan hükümet ile menşevik ve sosyalist-devrimci uzlaşmacı partiler bir suç işlemişlerdi. Bunların pogromlar ve kırlardaki anarşi üzerindeki konuşmaları, korkakların yalan ve ikiyüzlülüğü izlenimini bırakıyor. Usa yatkın önlemler nerede ve ne zaman pogromlara ve anarşiye yol açmıştır? Eğer hükümet usa yatkın bir biçimde davransaydı ve eğer aldığı önlemler yoksul köylülüğün gereksinimlerini karşılasaydı, köylü yığın ayaklanmaya kadar gider miydi? Ama hükümet tarafından alınan, Avksentiyevler'in ve Danlar'ın sovyetleri tarafından onaylanan bütün önlemler, ayaklanmaya zorladıkları köylülere karşıydı.

Ayaklanmaya yol açtıktan sonra hükümet, kendisinin yol açtığı pogromlar ve anarşi için imdat istemeye koyuldu. Ayaklanmayı demirle ezmek ve kan içinde boğmak istiyordu, ama askerlerin, denizcilerin ve devrimci işçilerin silahlı ayaklanmasıyla kendisi süprülüp gitti. İşçi ve köylü devriminin hükümeti en başta toprak sorununu, yoksul köylülüğün çok büyük yığınlarını yatıştırabilecek ve hoşnut edebilecek bu sorunu çözmek zorunda. Sovyetler hükümetinizin resmen ilan etmek zorunda olduğu kararnamenin maddelerini okuyacağım size. Bu kararnamenin maddelerinden birinde, tarım komitelerine verilen ve yerel köylü temsilcileri sovyetleri-

nin 242 vekaletine göre düzenlenen bir vekalet bulunuyor.

TOPRAK KARARNAMESİ

1. Toprak sahiplerinin toprak üzerindeki mülkiyeti hiçbir ödence ödenmeksizin hemen kaldırılmıştır.

2. Toprak sahiplerinin yurtlukları ile çar ailesi üyelerinin, manastırların ve kilisenin toprakları, tüm demirbaş eşya ve hayvanları, tüm yapıları ve eklentileri ile birlikte, kurucu meclise kadar bölge tarım komitelerinin ve ilçe köylü temsilcileri sovyetlerinin kullanımına verilmiştir.

3. Zoralınmış ve bundan böyle tüm halkın malı durumuna gelmiş mülkiyete verilen her zarar, devrim mahkemesince cezalandırılması gereken ağır suç olarak ilan edilmiştir. Toprak sahiplerinin yurtluklarının kamulaştırılması sırasında en sıkı bir düzenliliğe uyulması için, zoralımına uğratılan bütün mülklerin açık ve seçik bir dökümünü hazırlamak ve bütün yapıları, bütün avadanlıkları, bütün sürü hayvanları, bütün ürün yedeklikleri vb. ile halkın eline geçen her tarımsal işletmenin en sıkı devrimci korunmasını güvence altına almak ereğiyle, zoralımına uğratılacak toprak parçalarının genişlik ve niteliklerinin belirlenmesi için gerekli bütün önlemleri ilçe köylü temsilcileri sovyetleri alır.

4. Büyük tarımsal dönüşümleri, kurucu meclis tarafından kesin çözümlerine kadar yönetmek için, 242 yerel köylü vekaletine göre *Rusya Köylü Temsilcileri Sovyetleri İzvestiyası* yazıkurulu tarafından düzenlenen ve bu *İzvestiya*'nın 88'inci sayısında yayınlanan (Petrograd, n° 88, 19 Ağustos 1917) aşağıdaki emredici vekaletin göz önünde bulundurulması gerekiyor.

Toprak üzerine köylü emredici vekaleti

"Toprak sorunu bütün genişliği ile ancak ulusal kurucu meclis tarafından çözülebilir.

Tarım sorununun en doğru çözümünün aşağıdaki gibi olması gerekir.

1) *Toprakta özel mülkiyet hakkı sonsuza dek kaldırılmıştır*: toprak artık ne satılmaya, ne alınmaya, ne kiralanmaya, ne ipotek edilmeye, ne de hangi başka biçimde olursa olsun devredilmeye elverişli olacaktır.

Tüm toprak: *devletin, çar ailesi üyelerinin, çarın kendisinin, manastırların, kilisenin, elmenliklerin*[170], *meşrutaların*[171], *özel toplumsal ve köylü mülkiyetlerinin vb. toprağı ödence ödenmeksizin devredilmiş*, ulusal mülk durumuna gelmiş ve onu işleyenlerin yararlanmasına verilmiştir.

Mülkiyetin bu dönüşümünden zarar görecek kimselere, yeni yaşama koşullarına uyarlanmaları için gerekli süre boyunca yalnızca bir toplumsal destek hakkı tanınmıştır.

2) Tüm yeraltı: madenler, petrol, maden kömürü, tuz vb. ile ulusal bir önem taşıyan ormanlar ve sular salt devletin kullanımına geçer. Bütün küçük akarsular,. küçük göller, küçük ormanlar vb. komünlerin kullanımına geçer ve özerk yerel yönetim organlarınca yönetilirler.

3) *Yüksek verimli* işletmelerin yer aldıkları toprak parçaları: bahçeler, büyük tarım işletmeleri, fidanlıklar, seralar vb. ***paylaşıma tabi tutulmayacak, ama örnek işletmeler durumuna dönüştürülecek*** ve boyut ve önemlerine göre ***salt devlet ya da komünlerin*** kullanımına geçeceklerdir.

Kentte ve kırda meyve ve sebze bahçelerini kapsayan etrafı çevrilmiş topraklar güncel sahiplerinin kullanımında kalır ve bu toprak parçalarının genişlik ve kullanımı, vergi oranları yasalar uyarınca belirlenir.

4) Hazineye ya da özel kişilere ait haralara, safkan sürü ve kümes hayvanı yetiştiren işletmelere vb. zoralım uygulanır, ulusal mülk durumuna getirilir ve boyut ve önemlerine göre ya salt devletin ya da salt komünlerin kullanımına geçerler.

Geri satın alma sorunu, bu sorunu ele alacak olan kurucu meclisin yetkisi içindedir.

5) Zoralınan toprakların tüm işletme demirbaş ve hayvanları, boyut ve önemine göre ve geri satın alma hakkı olmaksızın salt devlet ya da salt komünlerin kullanımına geçer.

Küçük köylülerin demirbaş ve hayvanlarına zoralım uygulanmaz.

6) Rus devletinin toprağı ailelerinin yardımıyla ya da ortaklaşa, kendi emekleriyle işlemek isteyen bütün yurttaşlarına (cinsiyet farkı olmaksızın) yalnız toprağı işlemeye yetenekli oldukları sürece, topraktan yararlanma hakkı tanınmıştır. Ücretli emek yasaktır.

Eğer bir tarım topluluğunun üyesi bir kişi kazara iki yıl boyunca çalışma yeteneğini yitirirse, tarım topluluğu bu süre içinde çalışma yeteneğini yeniden kazanıncaya kadar, toprağı ortaklaşa işleyerek o üyenin yardımına koşmaktan sorumludur.

Yaşlılık ya da sakatlık nedeniyle toprağı kişisel olarak işlemek yetisini kesinlikle yitiren tarımcılar yararlanma haklarını da yitirirler, ama buna karşılık devletten bir ödenek alırlar.

7) Topraktan yararlanmanın herkes için eşit olması, yani toprağın emekçiler arasında, yerel koşullar göz önünde bulundurula-

rak, bir emek ya da tüketim ölçüsüne göre paylaştırılması gerekir.

Topraktan yararlanma biçimlerinin, çeşitli köy ve kasabalarda kararlaştırılacağı gibi, aile içinde, çiftlik içinde, komün içinde, artel içinde, tamamen özgür olması gerekir.

8) Tüm toprak, devirden sonra, ulusal tarım fonuna geçer. Emekçiler arasındaki bölüşüm, demokratik olarak örgütlenen, toplumsal tabaka ayrımının olmadığı kırsal ve kentsel komünlerden bölgesel merkezî kurumlara kadar, yerel ve merkezî özerk yönetim örgütlerince düzenlenir.

Tarımsal fon, nüfusun artışına ve tarımsal işletmenin üretkenlik ve kültür düzeyinin yükselmesine göre, belirli sürelerde yinelenen yeniden dağıtımlara tabi tutulur.

Toprak paylarının sınırlarındaki bir değişiklik sırasında, bir payın ilk parçasının dokunulmaz kalması gerekir.

İşletmeden çekilen üyelerin toprağı yeniden tarımsal fona döner ve böylece çekilip giden üyelerin en yakın akrabaları ya da onlar tarafından seçilen kişiler, bu toprak parçalarının kendilerine verilmesi için bir öncelik hakkına sahiptirler.

Gübrelere ve iyileştirmelere (ana iyileştirmeler) yatırılan değerin, toprak parçasının tarım fonuna geri dönmesi sırasında yararlanılmadıkları ölçüde, ödenmesi gerekir.

Eğer bazı yerlerde elde bulunan tarım fonunun tüm yerel nüfusu doyurmak için yetersiz olduğu ortaya çıkarsa, fazla nüfusun yer değiştirmesi gerekir.

Nüfusun başka yere taşınmasının örgütlenmesini ve bu taşınma ile demirbaş ve hayvan sağlanmasının yol açtığı harcamaları devletin üstlenmesi gerekir.

Başka yere taşınma şöyle yapılır: ilkin gitmek isteyen topraksız köylüler, ardından komünün kusurlu üyeleri, asker kaçakları, vb., vb., en sonra da kura ya da onaşma ile gidecekler."

Tüm Rusya'nın bilinçli köylülerinin çok büyük bir çoğunluğunun mutlak istencinin dışavurumu olarak bu vekalette bulunan her şey, kurucu meclise kadar elden geldiğince hemen, ama bölümlerinin bazılarında ilçelerin köylü temsilcileri sovyetlerinin belirleyecekleri kademelerle uygulanacak olan her şey geçici yasa ilan edilmiştir.

*

5. Sıradan köylülerin ve sıradan kazakların toprakları zoralıma uğratılmamıştır.

Kararnamenin kendisinin ve vekaletin sosyalist-devrimciler tarafından hazırlandıklarını söylemek için sesler yükseliyor. Varsın

olsun. Bunların kimler tarafından hazırlandıklarının ne önemi var; ama biz, demokratik hükümet olarak, halk katmanlarıyla aynı görüşte olmadığımız zaman bile, onlar tarafından alınan kararlardan yan çizemeyiz. Kararnameyi pratik içinde uygularken, onu yaşadıkları yerlerde uygularken köylüler, gerçeğin nerede olduğunu kendileri anlayacaklardır. Ve hatta köylüler sosyalist-devrimcilerin ardında daha da ileriye gider hatta bu partiye kurucu mecliste çoğunluğu da verirlerse, biz gene varsın olsun diyeceğiz! Yaşam, eğiticilerin en iyisidir, kimin haklı olduğunu o gösterecektir; köylüler bir uçtan, biz öteki uçtan, bu sorunu çözmeye çalışacağız. Yeni devlet biçimlerinin hazırlanmasında, yaşam bizi aynı bir devrimci çalışma için birleşmeye zorlayacaktır. Yaşamı izlemeliyiz, halk yığınlarına tam bir yaratma özgürlüğü sunmalıyız. Silahlı ayaklanma ile devrilen eski hükümet, tarım sorununu yerinden hiç uzaklaştırılmayan eski çarlık bürokrasisinin yardımıyla çözmek istiyordu. Ama sorunu çözecek yerde bürokrasi, köylülere karşı savaşım vermekten başka bir şey yapmıyordu. Köylüler devrimimizin şu sekiz ayı boyunca birçok şey öğrendi, toprakla ilgili bütün sorunları kendileri çözmek istiyorlar. Bu yüzden bu yasa tasarısına karşı ileri sürülen her değişiklik önerisine karşı çıkıyoruz, hiçbir ayrıntıya girmek istemiyoruz, çünkü bir eylem programı değil, bir kararname yazıyoruz. Rusya büyüktür ve Rusya'daki yerel koşullar başka başkadır; biz köylülüğün sorunu doğru olarak kendi başına bizden çok iyi çözebileceğine inanmak istiyoruz. Bu ister bizim anlayışımız içinde olsun, ister sosyalist-devrimcilerin programının anlayışı içinde — asıl önemli olan bu değildir. Asıl önemli olan, köylülüğün kırda artık toprak sahipleri olmadığı sarsılmaz inancına sahip olması, bütün sorunları köylülerin kendilerinin çözmesi, yaşamlarını kendilerinin kurmalarıdır. (*Şiddetli alkışlar.*)

Merkez Yürütme Komitesinin
İzvestiya'sı n° 209, 28 Ekim 1917.
Pravda, n° 171,
10 Kasım (28 Ekim) 1917.

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 26,
s. 265-269.

BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI VE BU İŞİN İÇERDİĞİ ÖNLEMLER ÜZERİNE KARARNAME TASARISI

İAŞENİN tehlikeli durumu, vurgunculuk yüzünden, kapitalistlerin ve memurların baltalaması yüzünden, genel iktisadi karışıklık yüzünden yol açılan açlık tehlikesi, bu kötülüklere karşı savaşmak için olağanüstü devrimci önlemleri zorunlu bir duruma getiriyor.

Devletin bütün yurttaşlarının ve en başta da kendi işçi, asker ve köylü sovyetleri tarafından yönlendirilen tüm emekçi sınıfların, hemen ve bütün alanlarda, hiçbir şey karşısında durmaksızın ve en devrimci yollardan harekete geçerek bu savaşıma girişebilmeleri ve ülkenin iktisadi yaşamını olağan duruma getirebilmeleri için aşağıdaki kurallar yayınlanmıştır:

BANKALARIN ULUSALLAŞTIRILMASI VE BU İŞİN İÇERDİĞİ ÖNLEMLER ÜZERİNE KARARNAME TASARISI

1. Bütün hisse senetli şirketler devlet mülkü olarak ilan edilmiştir.

2. Anonim şirketlerin yönetim kurulları üyeleri ve yöneticileri ile zengin (yani 5000 rubleyi aşkın mülkleri ya da ayda 500 rubleyi aşkın gelirleri olan) sınıflara mensup bütün hissedarlar, işçi denetimi üzerindeki yasayı uygulayarak, bütün hisse senetlerini Devlet Bankasına ve işletme etkinliklerinin haftalık raporlarını yerel işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine sunarak, tam bir düzen içinde, işletmelerin yönetimini güvence altına almaya devam et-

mekten sorumludurlar.

3. Dış ve iç devlet borçları iptal edilmiştir.

4. Nüfusun emekçi sınıflarına mensup olan çeşitli küçük borç ve hisse senedi hamillerinin çıkarları tamamen korunmuştur.

5. Genel çalışma zorunluluğu konulmuştur. Her iki cinsiyetten de 16-55 yaş arasındaki bütün yurttaşlar, yerel işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetleri ya da sovyetler iktidarının öteki organları tarafından kendilerine verilecek işleri yerine getirmekten sorumludurlar.

6. Genel çalışma zorunluluğu uygulamasının ilk önlemi olarak, zengin (bkz: §2) sınıflara mensup kişilerin çalışma ve tüketim karneleri ya da çalışma ve bütçe karneleri almaları ve herkesin üstleneceği çalışmanın uygulanmasını her hafta imlemek üzere bu karneleri yetkili işçi örgütlerine ya da yerel sovyetlere ve organlarına kaydettirmeleri için bir kararname çıkarılmıştır.

7. Yiyecek maddeleri ile öteki zorunlu ürünlerin tam bir hesabını tutmak ve onları akla uygun bir biçimde bölüştürmek için bütün yurttaşlar bir tüketim topluluğuna girmekle yükümlü tutulmuştur. Bir yasanın uygulanması üzerindeki denetimi, işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerinin yönetimi altında iaşe servisleri, ikmal komiteleri ve öteki benzer örgütler ile demiryolu ve ulaştırma sendikaları uygulayacaklardır. Tüketim topluluklarının örgütlenme ve yönetimi amacıyla, zengin sınıflara mensup kişiler, sovyetler tarafından kendilerine verilecek görevlerin uygulanmasından özellikle sorumlu tutulmuşlardır.

8. Demiryolu işçi ve müstahdem sendikaları, taşımacılık işlerinin, özellikle yiyecek maddeleri, yakıtlar ve öteki zorunlu ürünler taşımacılığının, her şeyden önce işçi, asker ve köylü sovyetlerinin bono ve siparişlerini, ardından sovyetler tarafından görevlendirilen kurumların ve yüksek ulusal iktisat konseyinin bono ve siparişlerini yerine getirerek, daha iyi bir örgütlenmesini güvence altına almak ereğiyle olağanüstü önlemleri ivedilikle hazırlamak ve hemen gerçekleştirmeye başlamaktan sorumlu tutulmuşlardır.

Aynı şekilde, demiryolcuların sendikaları, yerel sovyetlerle işbirliği yaparak, devrimci önlemler karşısında gerilemeksizin, küçük vurguncılara karşı son güçleriyle savaşım vermek ve her türlü vurgunculuğu acımadan izlemekle de görevlendirilmişlerdir.

9. İşçi örgütleri, müstahdem sendikaları ve yerel sovyetler, kapanan ya da hareketsiz kalan işletmelerin yeni koşullara uydurulmasına ivedilikle girişmekten, onları ve işsizleri zorunlu maddelerin üretimi gibi yararlı işlerde çalıştırmaktan ve sipariş, hammadde ve yakıt elde etmeye çalışmaktan sorumlu tutulmuşlardır. Bu

etkinlikte ve kırsal ürünlerin kentsel ürünlerle değişiminde en küçük bir gecikmeye yol açmaksızın, yukarı mercilerden özel buyruklar beklemeksizin, sendikalar ve yerel sovyetler yüksek ulusal iktisat konseyinin işaret ve yönergelerine sıkı sıkıya uymak zorundadırlar.

10. Zengin sınıflara mensup kişiler kullanılabilir bütün paralarını Devlet Bankasında, bu bankanın şubelerinde ya da tasarruf sandıklarında alıkoymaktan sorumlu tutulmuşlardır; kişisel gereksinimleri için (yerel sovyetlerin düzenlemelerine göre), bu kişilere haftada en çok 100-125 ruble verilecektir; üretim ve ticaret gereksinimlerine gelince, bu gereksinimler ancak işçi denetimi servislerinin yazılı havalesi üzerine karşılanabilir.

Bu kararnamenin somut uygulanmasını denetlemek için, güncel olarak dolaşımda bulunan kağıt-para değişimi üzerine yönetmelikler yayınlanacaktır; devlete ve halka karşı hile suçu işleyenlerin bütün malları zoralıma uğrayacaktır.

11. Bu yasaya aykırı davranan herkesin, baltalayıcılar, grev yapan memurlar ve vurguncuların da aynı cezaya ve bir hapis cezasına, cepheye ya da zorunlu çalışmaya gönderilme cezasına çarptırılmaları gerekir. Yerel sovyetler ve bu sovyetlere bağlı kurumlar bu gerçek halk düşmanlarına karşı en devrimci savaşım önlemlerini ivedilikle hazırlamaktan sorumludurlar.

12. Sendikalar ve emekçilerin öteki örgütleri, yerel sovyetlerle işbirliği halinde, en güvenilir ve parti örgütleri ile öteki örgütler tarafından salık verilen kişilerin katılımıyla, bu yasanın uygulanmasını denetlemek, emeğin nicelik ve niteliğini saptamak ve yasaya uymayacak ya da yakasını sıyıracak herkesi devrimci mahkemeler karşısına çıkarmak için gezici denetmen grupları oluştururlar.

Ulusallaştırılan işletmelerin işçi ve müstahdemleri, emeğin örgütlenmesini iyileştirmek, disiplini pekiştirmek, verimi yükseltmek için bütün güçlerini göstermek ve olağanüstü önlemler almaktan sorumlu tutulmuşlardır. İşçi denetiminin organları, bu alanda elde edilen sonuçlar üzerine yüksek ulusal iktisat konseyine her hafta raporlar vermek zorundadırlar. Kusur ve ihmallerden sorumlu olanlar bunun hesabını devrimci mahkeme karşısında vereceklerdir.

Aralık 1917'nin ilk yarısı içinde yazıldı.
İlk kez olarak 1918'de *Ulusal Ekonomi*
dergisi n° 11 içinde yayınlandı.

V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou,
c. 26, s. 409-412

RK(B)P VIII. KONGRESİNE SAVAŞ VE BARIŞ ÜZERİNE RAPORDAN PARÇA

7 MART 1918

BURJUVA devrim ile sosyalist devrim arasındaki özsel ayrımlardan biri de şudur ki, feodalite alanı üzerinde mayalanan burjuva devrim nedeniyle, feodal toplumun bütün görünümlerini yavaş yavaş değiştiren yeni ekonomik örgütlerin eski rejim içinde yavaş yavaş oluştukları görülür. Burjuva devrimin karşısına bir tek görev çıkıyordu: eski toplumun engellerini temizlemek, reddetmek, ortadan kaldırmak. Bu görevi yerine getiren bir burjuva devrim, kendisinden beklenen her şeyi yerine getirir: kapitalizmin gelişmesini uyarır.

Sosyalist devrimin durumuysa bambaşkadır. Tarihin zikzakları sonucu sosyalist devrimi başlatmak zorunda kalan ülke ne kadar geriyse, eski kapitalist ilişkilerden sosyalist ilişkilere geçmesi de o kadar güç olur. Burada yıkma görevlerine olağanüstü bir güçlük taşıyan yeni görevler, örgütleme görevleri eklenir. Eğer Rus devriminin yaratıcı halk dehası büyük 1905 deneyimini[172] gördükten sonra Şubat 1917'den başlayarak sovyetleri yaratmasaydı, bu sovyetler Ekimde iktidarı asla alamazlardı, çünkü başarı yalnızca gücünü milyonlarca insandan alan bir devinimin daha önce hazır bulunan örgütlenme biçimlerinin varlığına bağlıydı. Sovyetler işte bu hazır biçimi oluşturdu; bu nedenle siyasal alanda bizi bekleyen şeyi de, yeni siyasal iktidar biçimi hazır olduğuna ve bize sovyetler iktidarının birkaç kararname ile devrimin ilk aylarındaki çekirdeksel durumundan Rus devletinde, Rusya Sovyetler Cumhuriyetinde yasal olarak kabul edilen ve benimsenen bir biçimi durumuna dönüştürmekten başka bir şey kalmadığına göre, görmüş bulunduğumuz o parlak başarılar, o sürekli zafer yürüyüşü oluşturuyordu.

Şubat 1917'de yığınlar, hiçbir parti sovyetler belgisini haykırmaya bile zaman bulamadan önce sovyetleri kurmuş oldukları içindir ki Rusya Sovyetler Cumhuriyeti bir anda ve o kolaylıkla doğdu. Proleter iktidarın bu biçiminin yaratıcısı, acı 1905 deneyimini yaşayan ve bu deneyimden ders alan halk dehasının ta kendisiydi. İç düşmanı yenmek, son derece kolay bir iş oldu. Siyasal iktidarın kurulması da, yığınlar bize bu iktidarın iskeletini, temelini vermiş oldukları için kolay oldu. Sovyetler Cumhuriyeti bir anda doğdu. Ama çok büyük bir güçlük taşıyan ve gerçekleşmeleri hiçbir biçimde devrimimizin ilk ayları içindeki o zafer yürüyüşüne yol açamayan iki görev daha kalıyordu. Sosyalist devrimin sonradan aşırı bir güçlük taşıyan görevlerle karşılaşmak zorunda kalacağını aklımızdan geçirmiyorduk ve geçiremezdik de.

Bu görevler ilkin her sosyalist devrimin karşısına çıkan iç örgütlenme görevleriydi. Sosyalist bir devrimi burjuva bir devrimden ayıran şey, burjuva devrimin hazırlop kapitalist ilişki biçimlerine sahip bulunması, oysa sovyet —proleter— iktidarının, eğer kapitalizmin gerçekte sanayinin ancak birkaç doruğuna yayılan ve tarımda henüz yeni yeni yayılmaya başlayan en gelişmiş biçimleri hesaba katılmazsa, hazırlop biçimlere sahip olmamasıdır. Büyük işletmeler üzerindeki sayım ve denetimin örgütlenmesi, tüm devlet iktisadi düzeneğinin bir tek büyük makine durumuna, o yüz milyonlarca insanın tek bir plana göre yönetilecekleri biçimde işleyen bir iktisadi örgüt durumuna dönüştürülmesi: yerine getirmek zorunda olduğumuz çok büyük örgütlenme görevi, işte budur. Güncel çalışma koşulları içinde bu görev, iç savaş görevleri için yapabildiğimiz gibi, "gözü kara" bir davranışla yerine getirilemezdi. Sorunun doğası bu çözümü uygulanamaz bir duruma getiriyordu. Eğer kaledinlerimizi[173] o kolaylıkla yenmiş ve ciddi bir dikkat gösterilmesine bile değmeyen bir direnişe karşın bir Sovyetler Cumhuriyeti kurmuş bulunuyorsak, bunun nedeni olayların bu gidişinin tüm daha önceki nesnel gelişme ile belirlenmiş olmasıydı, öyle ki artık son sözü söylemekten, dükkan tabelasını değiştirmekten —"sovyet, bir meslek örgütüdür" yerine, "sovyet, devlet iktidarının tek biçimidir" yazmaktan— başka bir şey kalmıyordu, oysa örgütlenme görevleri konusunda durum bambaşkaydı. Burada çok büyük güçlüklerle karşılaştık. Devrimimizin görevlerini ciddiyetle düşünmek isteyenlerin hepsi, savaşın kapitalist toplumda yol açtığı kokuşmanın ancak sert ve uzun bir özdisiplin çabasıyla yenilebileceğini; bu kokuşmanın üstesinden ancak çok yoğun, uzun süren ve direngen bir çabayla gelebileceğimizi ve devrimi eski engellerden bir kurtulma aracı olarak görerek, devrimden azami yararı

sağlayarak bu kokuşmayı artıran öğeleri ancak böyle bir çabayla yenebileceğimizi açıkça, ilk bakışta görüyorlardı. Bir küçük köylüler ülkesinde, olağanüstü bir iktisadi çöküntü döneminde bu öğelerin büyük sayıda ortaya çıkması kaçınılmaz bir şeydi. Ve bizim de onlara karşı büyük bir başarı göstermek fırsatlarını pek de vermeyen yüz kez daha güç bir savaşım vermemiz gerekiyordu. Bu savaşıma daha yeni başlamış bulunuyoruz. Daha onun ilk aşamasındayız. Bizi güç deneyimler bekliyor. Nesnel koşullardan dolayı burada hiçbir durumda Kaledin'e karşı yürüdüğümüz zaman bayraklar açarak gerçekleştirdiğimiz o muzaffer yürüyüşü gerçekleştirmekle yetinemeyiz. Bu savaşım yöntemini devrim sırasında yerine getirilmesi gereken örgütlenme görevleri alanına aktarmaya çalışacak herhangi biri, siyasetçi olarak, sosyalist olarak, sosyalist devrim sorumlusu olarak tamamen başarısızlığa uğrayacaktır.

İlk kez 1923'te *Rusya Komünist Partisinin VII. Kongresi. Stenografik Özet, 6-8 Mart 1918* başlıklı kitapta yayınlandı.

V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 27, s. 85-88

SOVYETLER İKTİDARININ İVEDİ GÖREVLERİ

RUSYA SOVYETLER CUMHURİYETİNİN ULUSLARARASI DURUMU VE SOSYALİST DEVRİMİN TEMEL GÖREVLERİ

Ne kadar acılı ve ne kadar güvenilmez olursa olsun elde ettiğimiz barış[174] sayesinde, Rusya Sovyetler Cumhuriyeti bundan böyle güçlerini belli bir zaman boyunca sosyalist devrimin en önemli ve en güç alanı yani örgütlenme görevi üzerinde toplayacak durumda bulunuyor.

15 Mart 1918'de Moskova'daki olağanüstü sovyetler kongresinde kabul edilen kararın 4. bendinde (4. bölümünde), emekçilerin özdisiplini ile karışıklık ve dağınıklığa karşı acımasız savaşımı ele alan aynı bentte (ya da aynı bölümde) bu görev, bütün çalışan ve ezilen yığınların önüne açıklık ve belirginlikle konmuştu.

Rusya Sovyetler Cumhuriyeti tarafından elde edilen barışın güvenilmezliği hiç kuşkusuz bu devletin şimdi savaşmaya yeniden başlamayı düşünmesinden ileri gelmiyor; burjuva karşıdevrimciler ile onların emir kulları (menşevikler ve öteki emir kulları) dışında ağırbaşlı hiçbir siyaset adamı savaşmaya yeniden başlamayı düşünmüyor. Barışın güvenilmezliği, doğuda ve batıda Rusya'ya sınırdaş olan ve büyük bir askerî güce sahip bulunan emperyalist devletlerde, Rusya'nın geçici güçsüzlüğü yüzünden iştahı kabaran ve hem sosyalizmden nefret eden ve hem de yağmalamalardan pek hoşlanan kapitalistler tarafından kışkırtılan askerî partinin nerdeyse zafer kazanacağının görülebilmesinden ileri geliyor.

Bu durum karşısında bizim düşsel olmayan tek gerçek barış

güvencemizi, emperyalist devletler arasındaki en yüksek noktasına erişen ve bir yandan batıdaki halkların emperyalist kıyımının yeniden başlamasında, öte yandan Pasifik ve kıyıları üzerindeki egemenlik için Japonya ile ABD arasındaki emperyalist yarışmanın sınır bilmez artışında ortaya çıkan rekabet oluşturuyor.

Bu denli sallantılı bir koruma ile, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetimizin son derece güvensiz, son derece tehlikeli bir uluslararası durum içinde bulunduğu kendiliğinden anlaşılıyor. Tüm güçlerimizi sonuna değin gererek, Rusya'nın tüm toplumsal organizmasında savaşın yol açtığı ağır yaraları sarmak ve ülkeyi iktisadi bakımdan kalkındırmak için koşulların bu raslaşmasının bize sunduğu bırakışmadan yararlanmamız gerekiyor, yoksa ülkenin savunma gücünde az buçuk ciddi bir artıştan söz edilemeyecektir.

Aynı şekilde, bazı nedenlerden ötürü gecikmiş bulunan Batıdaki sosyalist devrime, ancak bize düşen örgütlenme görevini yerine getirebildiğimiz ölçüde ciddi bir yardımda bulunabileceğimiz de açıktır.

Bu örgütlenme görevinin yerine getirilmesindeki temel koşulu, bütün koşullar içindeki ilk koşulu, halkın siyasal yöneticilerinin, yani Rusya Komünist (Bolşevik) Partisi üyelerinin ve ardından da çalışan yığınların bütün bilinçli temsilciliklerinin, bu bakımdan eski burjuva devrimler ile güncel sosyalist devrim arasında var olan köklü ayrımı derinliğine kavramaları oluşturuyor.

Burjuva devrimlerde çalışan yığınların temel görevi olumsuz ya da yıkıcı bir çalışma yapmaya dayanıyordu: feodal düzeni, monarşiyi, ortaçağ kalıntılarını ortadan kaldırmak. Olumlu, yapıcı göreve, yeni toplumu örgütleme görevine gelince, bu görevi de varlıklı azınlık, nüfusun burjuva azınlığı yerine getiriyordu. Ve bu azınlık bu görevi, işçilerin ve yoksul köylülerin direnişine karşın, yalnız sermaye tarafından sömürülen yığınların direnişi dağınıklıkları ve bilgisizlikleri nedeniyle o zaman son derece güçsüz olduğu için değil, ama aynı zamanda anarşik yapısı ile kapitalist toplumun temel örgütleyici gücü derinliğine ve genişliğine kendiliğinden yayılan ulusal ve uluslararası pazar olduğu için de göreli bir kolaylıkla yerine getiriyordu.

Tersine, proletarya ile proletaryanın yönettiği yoksul köylülerin her sosyalist devrimde, öyleyse bizim 25 Ekim 1917'de Rusya'da başlattığımız sosyalist devrimde de yerine getirmeleri gereken temel görev, on milyonlarca insanın yaşaması için zorunlu ürünlerin düzenli üretim ve bölüşümünü kapsayan son derece karmaşık ve ince bir yeni örgütlenme ilişkileri sisteminin ayarlanmasına dayanan olumlu ya da yapıcı bir çalışmadır. Böyle bir devrim

ancak nüfusun çoğunluğunun kendisi ve herkesten önce de emekçilerin çoğunluğu tarihsel bir yaratıcı girişkenlik gösterirse başarı ile gerçekleştirilebilir. Sosyalist devrimin zaferi, ancak proletarya ile yoksul köylüler kendilerinde yeterince bilinç, ideallerine bağlılık, özveri ve direngenlik buldukları zaman sağlama bağlanacaktır. Çalışan ve ezilen yığınlara yeni toplumun kurulmasına etkinlikle, özerk bir biçimde katılmak olanağı sağlayan yeni, sovyetsel bir devlet tipi yaratmakla biz, çok çetin bir sorunun ancak küçük bir bölümünü çözmüş bulunuyoruz. Temel güçlük iktisat alanında yer alıyor: her yerde ürünlerin üretim ve bölüşümünün en sıkı sayım ve denetimini gerçekleştirmek, emeğin verimini artırmak, üretimi olaylar içinde toplumsallaştırmak.

*

Bugün Rusya'da hükümet partisi olan bolşevik partinin gelişmesi, içinden geçtiğimiz ve güncel siyasal uğrağı belirginleştiren tarihsel dönüm noktasının, sovyetler iktidarının yeni bir yönelimini, yani yeni sorunları yeni bir koyma biçimini gerektiren dönüm noktasının neye dayandığını özel bir açıklıkla gösteriyor.*

Her gelecek partisinin ilk görevi, halk çoğunluğunu programının ve taktiğinin doğruluğuna inandırmaktır. Bu görev, çarlık döneminde olduğu kadar Kerenskiler ve Kişkinler karşısında Çernovlar ve Çereteliler tarafından izlenen uzlaşma siyaseti döneminde[133] de birinci planda yer alıyordu. Bugün tamamlanmış olmaktan henüz elbette uzak olan (ve hiçbir zaman da sonuna kadar tamamlanamayacak olan) bu görev, özü bakımından yerine getirildi, çünkü Rusya işçi ve köylülerinin çoğu, Moskova'daki son sovyetler kongresinin söz götürmez bir biçimde gösterdiği gibi, açıkça bolşeviklerin yanında yer aldı.

Partimizin ikinci görevi, siyasal iktidarı ele geçirmek ve sömürücülerin direnişini bastırmaktı. Bu görev de tamamlanmış olmaktan uzak ve bunu bilmezden gelmek de olanaksız; çünkü bir yandan monarşistler ve kadetler, öte yandan onların emir kulları ve kuyrukları olan menşevikler ile sağ sosyalist-devrimciler, sovyetler iktidarını devirmek için birleşme çabalarını sürdürüyorlar. Ancak sömürücülerin direnişini bastırma görevi, özü bakımından daha 25 Ekim 1917-Şubat 1918 (yaklaşık olarak) ya da Bogayevski'nin teslimi arasındaki dönemde yerine getirildi.

*Bundan sonraki beş paragraf, "Sovyet Yönetiminin Örgütlenmesi" bölümünde bu makaleden alıntılanan parçalar arasında da yer almaktadır. Aynı bölümde bu makaleden başka parçalar da alıntılanmıştır. Makalenin bütünlüğünü bozmamak için, sözkonusu parçaları burada da yineliyoruz. –*Ed.*

Üçüncü bir görev, Rusya'nın *yönetimini* örgütleme görevi, güncel uğrağın özelliğini belirten geciktirilmez ve ivedi bir görev olarak şimdi gündeme giriyor. Hiç kuşku yok ki bu görevi daha 25 Ekim 1917'nin ertesi gününden başlayarak önümüze koyduk ve çözmeye çalıştık. Ancak bugüne değin, sömürücülerin direnişi henüz bir iç savaş biçimine büründüğü sürece, yönetim görevi *baş* görev, *temel* görev durumuna *gelemezdi*.

Bugün, baş görevdir bu. Biz, bolşevik parti, biz Rusya'yı *inandırdık*. Rusya'yı yoksullar yararına zenginlerden, emekçiler yararına sömürücülerden *fethettik* biz. Şimdi onu *yönetmek* söz konusu. Ve güncel uğrağın özelliğini belirten büyük güçlüğü de, başlıca görevimizin halkı inandırmak ve sömürücüleri askerî bakımdan ezmek olduğu bir dönemden, başlıca görevimizin *yönetim* görevi olduğu yeni döneme *geçişin özelliklerini* iyi kavramak oluşturuyor.

Dünya tarihinde ilk kez olarak, sosyalist bir parti iktidarın fethini ve sömürücülerin bastırılmasını ana hatlarıyla tamamlayabildi ve *yönetim* görevine *kadar gidebildi*. Sosyalist devrimin bu çok çetin (ve çok verimli) görevinin, bu göreve yaraşır gerçekleştiricileri olduğumuzu göstermeliyiz. *Şu fikri kafamıza sokmalıyız* ki iyi yönetmek için inandırmasını bilmek yetmez, iç savaşta yenmesini bilmek yetmez; *pratik olarak örgütlenmeyi* de bilmek gerekir. En güç görevdir bu, çünkü onlarca ve onlarca milyon insan yaşamının en derin temellerinin, iktisadi temellerinin yeni bir biçimde örgütlenmesi söz konusudur. Ve en verimli görevdir de, çünkü Rusya'nın yalnız sovyetsel değil ama sosyalist bir cumhuriyet durumuna da *geldiği*, ancak bu görev (özsel anahatları içinde) gerçekleştirildikten *sonra* söylenebilecektir.

GÜNÜN GENEL BELGİSİ

Anahatlarıyla betimlemiş bulunduğumuz ve son derece sert ve güvenilmez bir barış tarafından, acı dolu bir iktisadi dağınıklık tarafından, savaşın ve burjuva egemenliğin (Kerenski ile menşeviklerin ve Kerenski'yi destekleyen sosyalist-devrimcilerin kişiliğinde) bize miras bıraktıkları her şey tarafından yaratılmış olan nesnel durum, ister istemez büyük emekçi yığınların aşırı bir yorgunluğuna, hatta tükenişine yol açtı. Bu yığınlar zorunlu olarak belli bir dinginlik istiyorlar ve istemeden de edemezler. Savaşın ve burjuvazi yönetiminin yıkıma uğrattığı üretici güçlerin yeniden oluşturulması; savaşın, savaşta uğranılan yenilginin, vurgunculuk ve sömürücülerin devrilen iktidarını burjuvazinin yeniden kurma girişimlerinin açtıkları yaraların sarılması; ülkenin iktisadi kalkınması;

basit bir düzenin sarsılmaz korunması — gündemde olan şey işte budur. Bu bir paradoks gibi görülebilir, ama gerçeklikte belirtmiş olduğumuz koşullar içinde sovyetler iktidarının, Rusya'nın sosyalizme geçişini ancak burjuvazi, menşevikler ve sağ sosyalist-devrimcilerin direnişine rağmen kamusal yaşamın temellerini korumaya yönelik bu basit ve en basit ilk görevleri pratik olarak yerine getirme başarısını gösterdiği takdirde sağlam bir biçimde güvence altına alabileceği de kesindir. Bu en basit görevleri yerine getirmek ve sosyalizme doğru ilk adımların içerdiği örgütlenme güçlüklerinin üstesinden gelmek, bugün bunlar güncel durumun somut özellikleri nedeniyle ve toprağın toplumsallaştırılması, işçi denetimi vb. üzerindeki yasaları ile sovyetler iktidarının varoluşu yüzünden, bugün bunlar aynı bir madalyonun iki yüzünü oluşturuyor.

Hesaplarını dikkat ve titizlikle tut, harcamalarını akıllıca düzenle, kendini tembelliğe bırakma, çalma, çalışmada en sert disipline uy — burjuvazi kendi sömürücü sınıf egemenliğini bu sözlerle gizlemeye giriştiği zaman devrimci proletarya tarafından haklı olarak alaya alınan bu belgiler bugün, burjuvazinin alaşağı edilmesinden sonra, günün temel belgileri durumuna geliyor. Bir yandan, bu belgilerin emekçiler *yığını* tarafından pratik uygulanması, emperyalist savaş ve emperyalizmin yırtıcı kuşları (başta Kerenski) tarafından korkunç bir biçimde işkence edilen bu ülkenin *tek* kurtuluş koşulunu; öte yandan, bu belgilerin *sovyet* iktidarı tarafından, *kendi* yöntemleri ile ve *kendi* yasalarına göre pratik uygulanması, sosyalizmin kesin zaferinin gerekli ve *yeterli* koşulunu oluşturuyor. Kendilerine bu denli "yinelenmiş", bu denli "bayağı" belgileri birinci plana koymaktan söz edilince küçümseme ile kaçan kimselerin anlayamadıkları şey de işte budur. Çarlığı yalnızca bir yıldan beri devirmiş ve Kerenskiler'den altı aydan da az bir zamandan beri kurtulmuş bulunan bu küçük köylüler ülkesinde, elbette her gerici ve uzun süreli savaşa eşlik eden hayvanca kabalık ve yabanıllık ile kötüleşen bir hayli kendiliğinden anarşizm kalıyor; kendini nedensiz bir umutsuzluk ya da öfkeye kaptıranlar da az görülmüyor; eğer bunlara burjuvazi uşaklarının (menşevikler, sosyalist-devrimciler vb.) kışkırtma siyaseti de eklenirse, yığınların ruhsal durumunda tam bir yön değişikliğine yol açmak ve düzenli, derli toplu ve disiplinli bir çalışmaya geçmelerine yardımcı olmak için işçilerin ve köylülerin en iyileri ve en bilinçlileri tarafından ne direşken ve ne sürekli çabaların gösterilmesi gerektiği kolayca anlaşılacaktır. Burjuvaziye karşı ve özellikle en direngen ve en kalabalık burjuvaziyi oluşturan köylü burjuvaziye karşı zaferi, ancak yok-

sul yığının (proleterler ve yarı-proleterlerin) bu inanç ve kanı değiştirmesi kesin bir duruma getirecektir.

BURJUVAZİYE KARŞI SAVAŞIMIN YENİ BİR EVRESİ

Burjuvazi ülkemizde yenildi, ama henüz bütünüyle kökü kazınmadı, ortadan kaldırılmadı, hatta tamamen bastırılmadı. Bu yüzden, burjuvaziye karşı savaşımın yeni ve yüksek bir biçimi giriyor gündeme: söz konusu olan, kapitalistlerin mülksüzleştirilmesini sürdürmek biçimindeki en basit görevden çok daha karmaşık ve daha çetin bir göreve, burjuvazinin içinde ne yaşayabileceği, ne de kendini yenileyebileceği koşulları yaratmak görevine geçmektir. Bu görevin son derece üstün nitelikte bir görev olduğu ve yerine getirilmediği sürece sosyalizmden söz edilemeyeceği açıktır.

Ölçüt olarak Batı Avrupa devrimlerini alırsak, biz bugün aşağı yukarı 1793 ve 1871 düzeyinde bulunuyoruz. Bu düzeye yükselmiş ve hatta tüm Rusya'da üstün bir devlet *tipini*, sovyetler iktidarını ilan etmek ve kurmak anlamında bu düzeyi söz götürmez bir şekilde aşmış olduğumuz için haklı bir gurur duyabiliriz. Ama hiçbir durumda elde edilen sonuçlarla da yetinemeyiz, çünkü sosyalizme geçişe girişmekten başka bir şey yapmadık biz ve *bu* bakımdan asıl önemli olan *henüz* gerçekleşmedi.

Asıl önemli olanı, ürünlerin üretim ve bölüşümünün tüm halk tarafından en sıkı sayım ve denetimi oluşturuyor. Oysa, burjuvazinin elinden aldığımız işletmelerde, *henüz* sayım ve denetimi örgütlemekte başarılı *olmadık*; oysa, sayım ve denetimin bu örgütlenmesi olmadıkça, sosyalizmin kuruluşunun daha az önemli olmayan ikinci maddi koşulu, yani ülke çapında emek üretkenliğini artırma koşulu, söz konusu edilemeyecektir.

Öyleyse bugünün görevi, "sermayeye karşı saldırıyı sürdürmek" biçimindeki basit formül ile tanımlanamayacaktır. Sermayeye son darbeyi indirmediğimizin doğruluğu kesin olmasına ve emekçilerin bu düşmanına karşı saldırıyı sürdürmek de kesinlikle zorunlu olmasına rağmen, böyle bir formül yanlış ve somut bir nitelik taşımaktan hayli uzak olacaktır; *daha sonraki* saldırının başarısını güvence altına almak için, *bugün* saldırıyı geçici olarak "durdurmak" gerektiği güncel uğrağın *özel niteliğini* gözönünde bulundurmayacaktır.

Sermayeye karşı savaştaki durumumuzu, düşman toprağının diyelim yarısını ya da üçte-ikisini onun elinden aldıktan sonra, güçlerini bir araya getirmek, cephane ve gereç yedekliklerini artırmak, iletişim hatlarını onarıp pekiştirmek, yeni depolar yapmak,

takviye kuvvetleri getirmek vb. için saldırısını durdurmak zorunda olan muzaffer bir ordunun durumu ile karşılaştırarak açıklayabiliriz. Bu koşullar içinde, muzaffer ordunun saldırısının geçici bir zaman için durması, tam da toprağın geri kalanının düşmandan fethedilebilmesi için, yani zaferin tam olması için gereklidir. Sermayeye karşı saldırımızda nesnel durumun şu anda bize zorla kabul ettirdiği geçici "durma"nın tam da bu nitelikte bir "durma" olduğunu anlamayan biri, yaşadığımız siyasal aşamada hiçbir şey anlamamış demektir.

Hiç kuşku yok ki sermayeye karşı bir saldırının "durma"sından, ancak sözcüğü tırnak içine koyarak, ancak onu bir eğretileme gibi kullanarak söz edilebiliyor. Olağan bir savaşta saldırıyı tüm savaş hattı üzerinde durdurma emri verilebilir; ileri yürüyüş pratik olarak durdurulabilir. Sermayeye karşı savaşta ileri yürüyüş durdurulamaz ve bizim için sermayenin kamulaştırılmasını sürdürmekten vazgeçmek sözkonusu olamaz. Sözkonusu olan, iktisadi ve siyasal çalışmamızın *ağırlık merkezini* değiştirmektir. Şimdiye kadar *birinci planda* kendini gösteren şeyleri, doğrudan doğruya mülksüzleştiricileri mülksüzleştirmeyi amaçlayan önlemler oluşturuyordu. Bugünse *birinci planda* bulunan şeyi, bütün öteki işletmelerde de olduğu gibi, kapitalistleri mülksüzleştirilmiş olan işletmelerdeki sayım ve denetimin örgütlenmesi oluşturuyor.

Sermayenin kamulaştırılmasını eğer şimdi de eski hızıyla sürdürmek isteseydik, kuşkusuz bir yenilgiye uğrardık, çünkü proleter sayım ve denetimi örgütleme çalışmamızın, *doğrudan doğruya* "mülksüzleştiricileri mülksüzleştirme"yi amaçlayan çalışmamızdan açıkça *geride* kaldığı, düşünen her insan için gün gibi ortadadır. Eğer şimdi bütün çabalarımızı sayım ve üretimin örgütlenmesine yöneltirsek, bu sorunu çözebilir, yitirilen zamanı giderebilir ve sermayeye karşı *tüm* "kampanya"mızı kazanabiliriz.

Ama bir gecikmeyi gidermek zorunda olduğumuzu itiraf etmek, bir yanlışlık yaptığımızı itiraf etmek anlamına gelmiyor mu? Hiç de gelmiyor. Bir başka askerî örnek alalım. Eğer düşmanı yalnız hafif süvari ile yenmek ve geri püskürtmek olanaklı ise, öyle yapmak gerekir. Ama eğer bu iş ancak belli bir sınıra kadar başarı ile yapılabiliyorsa, bu sınırın ötesinde ağır topçuyu getirmenin zorunlu olduğu da çok iyi anlaşılır. Bugün ağır topçuyu işbaşına getirmek için bir gecikmeyi gidermek zorunda olduğumuzu kabul ederken, hiç de süvarinin muzaffer saldırısının bir yanlışlık olduğunu kabul etmiyoruz.

Burjuvazinin uşakları bizi genellikle sermayeye karşı "kızıl muhafız"ı saldırıya geçirmiş olmakla eleştiriyor. Saçma ve tam da

para kesesi uşaklarına yaraşır bir eleştiri. Çünkü *o dönemde* koşullar bize kesinlikle sermayeye karşı "kızıl muhafız"ı saldırıya geçirmemizi buyuruyordu; birinci olarak, sermaye *o zaman* Kerenski ve Krasnov'un, Savinkov ve Gotz'un (bugün de Gegeçkori'nin), Dutov ve Bogayevski'nin kişiliklerinde askerce direniyordu. Askerî bir direniş ancak askerî araçlarla kırılabilir ve kızıl muhafızlar da emekçileri ve sömürülenleri sömürücülerin boyunduruğundan kurtararak en büyük ve en soylusundan tarihsel bir çalışmayı yerine getirmiş bulunuyorlar.

İkinci olarak, biz o dönemde bastırma yöntemleri yerine yönetim yöntemlerini birinci plana koyamazdık, çünkü yönetme sanatı yaratılıştan gelmez, deneyimle kazanılır. O sırada bizde bu deneyim yoktu. Şimdi var. Üçüncü olarak, o zaman bilginin ve tekniğin çeşitli dallarındaki uzmanlardan istediğimiz gibi yararlanamıyorduk; bu uzmanlar ya Bogayevski'nin saflarında savaşıyor, ya da henüz *baltalama* ile bize karşı pasif, sistemli ve direngen bir direniş gösterecek durumda bulunuyorlardı. Oysa şimdi baltalamayı engelledik. Sermayeye karşı "kızıl muhafız"ın saldırısı başarılı oldu, zafer kazandı, çünkü sermayenin hem askerî direnişini, hem de baltalama yoluyla direnişini yenilgiye uğrattık.

Sermayeye karşı bir "kızıl muhafız" saldırısının *her zaman, bütün koşullarda* salık verilecek bir şey olduğunu, sermayeye karşı başka savaşma araçlarına *sahip olmadığımızı* söylemek anlamına mı geliyor bu? Buna inanmak çocukça bir şey olurdu. Biz hafif süvariyi saldırıya geçirterek yendik, ama ağır topçumuz da vardı. Biz bastırma yöntemleri ile yendik, ama yönetim yöntemleri ile de yenmesini bileceğiz. Koşullar değiştikçe düşmana karşı savaşım yöntemlerini de değiştirmesini bilmek gerekiyor. Savinkov ve Gegeçkori efendiler ile büyük toprak sahipleri ve burjuvalar arasındaki bütün öteki karşı-devrimcilerin etkinliklerini "kızıl muhafız" yöntemleri ile bastırmaktan bir an bile vazgeçmeyeceğiz. Ama bu türlü saldırıların zorunlu oldukları dönemin genel olarak bitmesine (ve başarıyla bitmesine) ve proletaryanın devlet iktidarının toprağı artık orada hiçbir burjuvazinin hiçbir zaman bitmeyeceği bir biçimde alt üst etmek üzere burjuva uzmanlar çalıştıracağı bir dönemin çok yakın görünmesine rağmen, "kızıl muhafız" yöntemlerini ilk sıraya koyacak kadar da budala olmayacağız.

Özel türde bir gelişme dönemi, ya da daha doğrusu özel türde bir gelişme evresidir bu ve sermayeyi sonuna değin yenmek için de savaşım biçimlerimizi bu evrenin özel koşullarına uyarlamasını bilmek gerekiyor.

Bilginin, tekniğin ve deneyimin çeşitli alanlarındaki uzmanla-

rın yönetimi olmaksızın sosyalizme geçiş olanaksızdır, çünkü sosyalizm kapitalizmin emek üretkenliğinden üstün bir emek üretkenliğine doğru ve kapitalizm tarafından erişilen sonuçlar temeli üzerinde bilinçli ve yoğun bir ilerleme gerektiriyor. Sosyalizmin bu ilerlemeyi *kendi tarzında*, kendi öz yöntemleri ile, hadi daha somut bir biçimde söyleyelim, *sovyetsel* yöntemler ile gerçekleştirmesi gerekiyor. Oysa uzmanların çoğu, onları uzman durumuna getiren bütün yaşam koşulları adına, ister istemez burjuvadırlar. Eğer proletaryamız iktidara egemen olduktan sonra ülke çapında sayım, denetim ve örgütlenme sorununu çabuk ve kesin bir çözüme bağlasaydı, (savaş ve Rusya'nın geri durumu sonucu olanaksızdı bu), baltalamayı bastırdıktan sonra biz, sayım ve denetimin genelleştirilmesi sayesinde burjuva uzmanları bütünüyle egemenliğimiz altına alabilirdik. Genel olarak sayım ve denetim alanında gözlemlediğimiz önemli "gecikme" sonucu ve baltalamayı yenme başarısını da göstermemize rağmen, burjuva uzmanları hizmetimize sokacak koşulları *henüz* oluşturamadık; birçok baltalayıcı "görev alıyor", ama en iyi örgütleyici ve en büyük uzmanlardan devlet, ya eski biçimde, burjuva biçimde (yani yüksek ücretler karşılığında), ya da yeni, proleter biçimde (yani tüm halk tarafından aşağıdan uygulanan sayım ve denetim koşullarını, kaçınılmaz ve kendiliğinden sonuçları uzmanları bize bağımlı duruma getirmek ve bize çekmek olan koşulları yaratarak) yararlanabiliyor.

Şu anda eski yönteme, burjuva yönteme başvurmak ve en büyük burjuva uzmanların "hizmet"lerine çok yüksek bir fiyat ödemeyi kabul etmek zorunda kaldık. Sorunu bilenlerin hepsi bunu görüyor, ama proleter devletin aldığı bu önlemin önemini herkes anlamıyor. Bu önlemin bir uzlaşma olduğu, maaşların ortalama bir işçi ücreti düzeyine indirilmesini ve ikbal avcılığına karşı sözlerle değil, eylemlerle savaşılmasını isteyen Paris Komününün ve her proleter iktidarın ilkelerinin belli bir terki olduğu apaçık.

Dahası var. Bu önlemin yalnızca sermayeye karşı saldırının — belli bir alanda ve belli bir ölçüde— bir durması olmadığı (çünkü sermaye belli bir para tutarından değil, belirli toplumsal ilişkilerden oluşuyor); ayrıca başlangıçtan beri yüksek maaşları ortalama bir işçi ücreti düzeyine indirmeye yönelik bir siyaset ilan eden ve uygulayan sovyet sosyalist devlet iktidarının attığı *bir geri adım* da olduğu gün gibi ortada.

Bir geri adım attığımız itirafı elbette burjuvazinin uşaklarını, özellikle de menşevikler, *Novaya Jizn* yazarları, sağ sosyalist-devrimciler gibi tutanların denize attıkları küçük ve önemsiz balıkları bıyık altından güldürecek. Ama alaylı gülüşlerle uğraşacak de-

ğiliz. Bizim yanlışlık ve yetersizliklerimizi gizlemeksizin, ama henüz tamamlanmamış olanı zamanında tamamlamak için çaba göstererek, sosyalizme götüren yeni, son derece çetin yolun özelliklerini öğrenmeye çalışmamız gerekiyor. Burjuva uzmanlara çok yüksek maaşlar önererek onları kendine çekme olgusunun Paris Komünü ilkelerinden bir sapma olduğunu yığınlardan saklamak, burjuva siyasetçilerin düzeyine düşmek ve yığınları aldatmak anlamına gelirdi. Bu geri adımı nasıl ve neden attığımızı içtenlikle açıklamak, ardından açığını hangi olanaklarla kapatabileceğimizi herkesin önünde araştırmak, yığınları eğitmek ve onlarla birlikte, deneyim yoluyla, sosyalizmi kurmayı öğrenmek anlamına geliyor. Tarih, kazananın yanlışlıklar yapmadığı, kısmi yenilgilere uğramadığı, şu ya da bu noktada geçici olarak gerilemek, şurada ya da burada pes demek zorunda kalmadığı muzaffer bir askerî savaş pek görmemiştir. Oysa bizim kapitalizme karşı giriştiğimiz "savaş", askerî savaşların en zorundan bir milyon kez daha zordur ve yalıtık ve kısmi bir gerileme yüzünden yere yıkılmak, anlamsız ve yüz kızartıcı bir şey olurdu.

Sorunu pratik yönü açısından düşünelim. Halkın çalışmasını ülkenin ekonomisini elden geldiği kadar çabuk kalkındıracak bir biçimde yönetmek için Rusya Sovyetler Cumhuriyetinin çeşitli bilgi, teknik ve pratik deneyim alanlarında birinci sınıf 1.000 bilgin ve uzmana gereksinim duyduğunu kabul edelim. Çoğu kendileri burjuva ahlakla ne kadar çok bozulmuşlarsa işçilerin bozulmuş olduğunu o kadar kolaylıkla haykıran bu "başta gelen büyüklükteki yıldızlar"ın her birine yılda 25.000 ruble ödemek gerektiğini varsayalım. Bu tutarın (25 milyon ruble) iki katına (en önemli teknik ve örgütlenme görevlerinin özellikle hızlı ve başarılı gerçekleştirilmesi için ödenecek primler hesaba katılarak) ve hatta dört katına (bizim tarafımızdan çağrılan daha güç beğenir birkaç yüz yabancı uzman hesaba katılarak) çıkarılması gerektiğini varsayalım. Karşımıza şu soru çıkıyor: halkın çalışmasının bilimin ve tekniğin son sözüne göre yeniden örgütlenmesine yönelik yıllık elli ya da yüz milyon rublelik bir harcama Sovyetler Cumhuriyeti için aşırı ya da ezici bir harcama gibi düşünülebilir mi? Elbette düşünülemez. İşçilerin ve bilinçli köylülerin çok büyük bir çoğunluğu bu harcamayı onaylayacaklardır; pratik yaşamın eğittiği bu işçiler ve bilinçli köylüler, geri kalmışlığımızın bize milyonlar yitirttiğini ve burjuva aydınlar arasındaki "yıldızlar"ın, *bizim* çalışmamıza yaygın ve kendi isteklerine dayanan bir katılımına yol açabilecek bir örgütlenme, sayım ve denetim düzeyine *henüz* erişmiş *bulunmadığımızı* biliyorlar.

Kuşkusuz, sorunun bir başka görünümü daha var. Yüksek maaşların sovyet iktidarı üzerinde olduğu kadar işçiler yığını üzerinde de yaptığı bozucu (ve devrim çok hızlı yapıldığı için yeni iktidarın, bazı yeteneksiz ve arlanmaz komiserlerle birlikte, devlet hazinesini soyma sanatında "yıldız" olmaktan daha iyi bir şey istemeyen belli bir sayıdaki serüvenci ve üçkağıtçının kendisine yapıştığını gördüğü ölçüde büyük) etki yadsınamaz. Ama işçiler ve yoksul köylüler arasındaki bütün dürüst ve aklı başında öğeler, kapitalizmin bıraktığı uğursuz mirastan kendimizi hemen kurtarabilecek durumda olmadığımızı ve Sovyetler Cumhuriyetini 50-100 milyon rublelik bir "haraç"tan (*tüm halkın aşağıdan* uyguladığı sayım ve denetimin örgütlenmesindeki kendi öz gecikmişliğimiz yüzünden ödediğimiz haraç) ancak örgütlenerek, aramızdaki disiplini sıkılaştırarak, saflarımızı "kapitalizmin mirasmı koruyan" ya da "kapitalizmin geleneklerine uyan" herkesten, yani çalışmayı sevmeyenlerden, asalaklardan, Hazine farelerinden (bugün tüm toprak, bütün fabrikalar, bütün demiryolları Sovyetler Cumhuriyetinin "Hazine"sini oluşturuyor) temizleyerek kurtarabileceğimizi kabul etmekte bizimle birleşeceklerdir. İşçilerin ve yoksul köylülerin ileri öğeleri, sovyet kurumlarının da yardımıyla, eğer bir yıl içinde örgütlenme, disiplin altına girme, kendini toparlama, güçlü bir çalışma disiplini kurma başarısını gösterirlerse, işte o zaman, bir yıl sonra, çalışma disiplinimiz ile işçi ve köylü örgütlenmemizdeki başarıların ta kendisi ölçüsünde daha önce bile azaltabileceğimiz bu "haraç"tan yakamızı sıyıracağız. Biz işçiler ve köylüler, burjuva uzmanlardan yararlanarak daha iyi bir çalışma disiplini ve üstün bir çalışma tekniğini ne kadar çabuk elde edersek, bu uzmanlara ödenen her "haraç"tan o kadar çabuk kurtulacağız.

Ürünlerin üretim ve bölüşümünü, proletaryanın yönetiminde halkça sayım ve denetimini örgütleme amacını güden çalışmamız, mülksüzleştiricileri doğrudan doğruya mülksüzleştirmek için gösterdiğimiz çabanın çok gerisinde kalıyor. Bugünkü uğrağın özelliklerini ve sovyetler iktidarı adına bu özelliklerden doğan görevleri kavrayabilmek için önemli olan da işte budur. Burjuvaziye karşı savaşımdaki ağırlık merkezi, bu sayım ve bu denetimin örgütlenmesine doğru yer değiştiriyor. Bankaların ulusallaştırılması, dış ticaretin tekelleştirilmesi, para dolaşımı üzerindeki devlet denetimi, servetler ve gelirler üzerine proleter bakış açısına uygun bir vergi konması, bir zorunlu çalışma hizmetinin kabul edilmesi konusundaki güncel iktisadi ve mali siyaset görevleri işte ancak bu noktadan hareket ederek tam tamına ortaya koyulabilir.

Sosyalist reformlara gelince, bu konularda gözle görülür bir bi-

çimde geç kaldık (oysa çok, çok önemli konular söz konusudur) ve genel bir biçimde sayım ve denetim yetersizce örgütlendiği içindir ki geç kaldık. Hiç kuşku yok ki bu görev en güç görevlerden biridir ve savaşın yol açtığı iktisadi yıkım nedeniyle de ancak zamanla yerine getirilebilir; ama burjuvazinin —özellikle kalabalık olan küçük-burjuvazi ile köylü burjuvazinin—, örgütlemekte olduğumuz denetimi çökerterek, örneğin buğday tekelini çökerterek ve vurgunculuk ile vurgun ticareti için konumlar kazanmaya çalışarak, bize işte tam da bu noktada çok tehlikeli bir savaş açtığını unutmamak gerekiyor. Şimdiye kadar yapmayı kararlaştırdığımız şeyleri henüz yeterince yapmış olmaktan uzaktayız ve günün temel görevini de şimdiye kadar yasalar durumuna gelen (ama henüz bir gerçeklik durumuna gelmeyen) reformların temellerini pratik ve somut bir biçimde *atmak* için bütün çabalarımızı bir yönetim altında toplamanın ta kendisi oluşturuyor.

Sosyalist yönetim döneminde bankaların ulusallaştırılmasını sürdürmek ve durmadan kamusal muhasebe merkezleri durumuna dönüştürülmelerine çalışmak için her şeyden önce ve her şeyin üstünde Halk Bankası şubelerinin çoğalması ve mevduatın artması konusunda gerçek başarılar sağlamak gerekiyor; para yatırma ve para çekme işlemlerini halk için kolaylaştırmak, "bekleme kuyrukları"nı ortadan kaldırmak, zimmetine para geçirmeleri ve dolandırıcıları tutuklamak ve *kurşuna dizmek* vb. gerekiyor. Daha sonra daha karmaşık şeylerin yapılmasını hazırlamak üzere, önce en basit şeylerin gerçek uygulanmasını güvence altına almak, daha şimdiden var olan şeyleri iyice örgütlemek gerekiyor.

Daha önce buğday, deri, vb. üzerine kurulmuş bulunan devlet tekellerinin işleyişini sağlamlaştırmak ve düzenlemek ve böylece dış ticaretin devlet tarafından tekelleştirilmesini hazırlamak gerekiyor; bu tekelleştirme olmadıkça, yabancı sermayeye bir "haraç" ödeyerek kendimizi onun etkisinden kurtaramayız. Oysa sosyalizmin kuruluş olasılığı, geçiş döneminde, yabancı sermayeye ödenen belli bir haraç karşılığında, iç iktisadi bağımsızlığımızı savunma başarısını gösterebilip gösteremeyeceğimize bağlıdır.

Genel olarak vergilerin, özel olarak servetler ve gelirler üzerindeki verginin toplanması konusunda da çok geç kalmış bulunuyoruz. Burjuvaziye dayatılan vergiler (kuramsal olarak tamamıyla kabul edilebilir ve proletaryanın onamasına değimli önlem) gösteriyor ki, bu bakımdan biz henüz yönetmekten çok —Rusya'yı yoksullar yararına zenginlerden— fethetmeyi amaçlayan yöntemlere yakın bulunuyoruz. Ama daha güçlü olmak ve bacaklarımızın üzerinde sağlam bir biçimde durmak için, burjuvaziye zorla kabul ettiri-

len verginin yerini, servetler ve gelirler üzerinden tam zamanında ve düzenli olarak alınan bir vergi ile doldurmamız gerekiyor; proleter devlete *daha çok* kazandıracak ve bizden daha çok örgütlenmeden, kayıt ve denetim hizmetlerinin daha iyi bir işleyişinden başka bir şey istemeyen bir vergi ile..

Zorunlu bir çalışma hizmetinin kabul edilmesindeki gecikmemiz, şimdi uğraşlarımızın birinci planına geçmesi gereken şeyin bir hazırlama ve örgütleme çabası olduğunu bir kez daha gösteriyor. Bir yandan kazanımlarımızı kesin olarak sağlamlaştırmamıza olanak sağlayacak olan bu çalışma, öte yandan sermayeyi "kuşatacak" ve onu "teslim olma"ya zorlayacak eylemceyi hazırlamak için zorunlu bir çalışma oluşturuyor. Zorunlu çalışma hizmetinin uygulanmasına hemen girişmek zorundayız, ama bu işi her önlemi pratik deneyimin sınamasından geçirerek ve kuşkusuz onu *zenginler* için koymakla başlayarak, büyük bir ölçülülük ile ve aşama aşama yapmak gerekiyor. Kırlardaki burjuvalar dahil bütün burjuvalar için bir çalışma, tüketim ve bütçe karnesinin kabul edilmesi, düşmanın tam "kuşatılması"na ve ürünlerin üretim ve bölüşümü üzerinde gerçekten halksal bir sayım ve denetimin örgütlenmesine doğru büyük bir ileri adım olacaktır.

HALK SAYIM VE DENETİMİ İÇİN SAVAŞIMIN ÖNEMİ

Yüzyıllar boyunca halkı bir ezme ve soyma aleti olarak işlev gören devlet, bize yığınların devlet işlerine ilişkin her şeye karşı sert bir nefret ve güvensizliğini miras bıraktı. Bu anlayışı aşmak, yalnız sovyetler iktidarının üstesinden gelebileceği, ancak onun bile sürekli bir çaba ve büyük bir direngenlik göstermesini gerektiren çok güç bir iştir. Burjuvazinin alaşağı edilmesinin ertesinde sosyalist devrim bakımından temel sorun durumuna gelen sayım ve denetim alanında bu "miras", kendini özel bir yoğunlukla duyuruyor. Büyük toprak sahipleri ile burjuvazinin alaşağı edilmesinden beri kendilerini ilk kez olarak özgür duyumsayan yığınların, ürünlerin üretim ve bölüşümü üzerinde devletçe uygulanan geniş bir sayım ve denetim olmadıkça emekçiler iktidarının, emekçilerin özgürlüğünün ayakta *kalamayacağını* ve kapitalizmin boyunduruğu altına dönüşün *kaçınılmaz* olacağını kitaplar aracıyla değil ama kendi öz deneyimleri, kendi *sovyet* deneyimleri aracıyla anlamalarından ve *iyice duyumsamalarından* önce, ister istemez belli bir zaman geçecektir.

Genel olarak burjuvazinin, özel olarak küçük-burjuvazinin bütün alışkanlık ve gelenekleri de *devlet* denetimini ayrıca engelliyor

ve "pek saygıdeğer özel mülkiyet"in, "pek saygıdeğer" özel girişimin dokunulmazlığından yana çıkıyorlar. Anarşizm ve anarko-sendikalizmin *burjuva* eğilimler oldukları yolundaki marksist tezin ne kadar doğru olduğunu; bu eğilimlerin sosyalizm, proletarya diktatörlüğü ve komünizm ile ne denli kesin bir uyuşmazlık içinde olduklarını açıkça görüyoruz. *Sovyet* devletinin kayıt ve denetim fikrini yığınlara aşılamak için giriştiği savaşım, bu fikrin uygulanması için yürütülen savaşım, ekmek ve giysi sağlama çabasını "özel" bir iş olarak, alım ve satımı "yalnızca beni ilgilendiren" bir işlem olarak görmeye alıştıran kahrolası geçmişten kopmak için yürütülen savaşım, sosyalist bilincin burjuva ve anarşik kendiliğindenciliğe karşı giriştiği engin çapta ve evrensel nitelikte tarihsel önem taşıyan bir savaşımdır.

İşçi denetimi ülkemizde bir yasa olarak kabul edildiyse de yaşama, hatta proletaryanın büyük bir bölümünün bilincine girmeye daha yeni yeni başlıyor. Ürünlerin üretim ve bölüşümündeki kayıt ve denetim yokluğunun sosyalizm tohumlarını çürüttüğünü, bunun devlet hazinesini har vurup harman savurmak anlamına geldiğini (çünkü bütün mallar, sovyetler iktidarının ta kendisinden, emekçiler çoğunluğu iktidarının ta kendisinden başka bir şey olmayan devlet hazinesinin malıdır) ve kayıt ve denetimdeki savsamanın, emekçiler iktidarını *ancak* kayıt ve denetim sorununu çözme başarısını gösteremezsek yıkabilecek olan ve tüm köylü burjuvazi tarafından, kadetler, menşevikler ve sosyalist-devrimciler tarafından desteklenerek ve elverişli zamanı bekleyerek bizi "kollayan" Alman ve Rus Kornilovlar'ına doğrudan doğruya yapılmış bir yardım olduğunu propagandamızda yeterince belirtmiyoruz, işçiler ve öncü köylüler, bu gerçeği yeterince düşünüp, yeterince üzerinde durmuyor. Oysa, işçi denetimi gerçekleşmiş bir olgu durumuna gelmediği sürece, öncü işçiler örgütlenmedikleri ve denetimden kaçan ya da bu konuda savsayıcı görünen herkese karşı muzaffer ve amansız bir savaşım yürütmediği sürece, birinci adımdan sonra (işçi denetiminden sonra) sosyalizm yolunda ikinci adımı atmak, yani üretimin işçiler tarafından düzenlenmesine geçmek, olanaklı olmayacaktır.

Sosyalist devlet, ancak ve ancak, üretim ve tüketimlerini sıkı sıkıya sayıp döken, emeği saçıp savurmayan, emek üretkenliğini durmadan artıran ve böylece işgününü yedi saate, altı saate ve daha da aza indirme başarısını gösteren bir üretim ve tüketim komünleri şebekesi biçiminde gerçekleşebilir. *Buğday ve buğday üretimi* üzerindeki (ve sonra bütün öteki zorunlu maddeler üzerindeki) çok sıkı ve çok geniş halk sayım ve denetiminden bu alanda

vazgeçilemez. Kapitalizm bize miras olarak, ürünlerin bölüşümünün yığınsal sayım ve denetimine geçmeyi kolaylaştırabilecek yığın örgütlerini, yani tüketim kooperatiflerini bıraktı. Bu kooperatifler Rusya'da, ileri ülkelerde olduğundan daha az gelişmiş olmakla birlikte, gene de on milyondan çok üyeye sahiptir. Şu günlerde yayınlanan tüketim kooperatifleri kararnamesi son derece anlamlı bir nitelik taşımakta ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin durum ve görevlerinde şu an neyin özel bir önem taşıdığını açıklıkla ortaya koymaktadır.

Bu kararname, burjuva kooperatifler ve hâlâ burjuva görüşe bağlı kalan işçi kooperatifleri ile bir anlaşma belirtisidir. Anlaşma ya da uzlaşma, ilkin sözü geçen kurumlar temsilcilerinin yalnızca kararname tasarısının tartışılmasına katılmış olmalarına değil, ayrıca bu kurumların kesin olarak karşı çıktıkları parçalar kabul edilmediklerine göre, gerçekte bir karar hakkını kullanmış olmalarına da dayanıyor. Daha sonra bu uzlaşma, gerçekte sovyet iktidarının, kooperatiflere karşılıksız (bedava) katılma (sonuna değin proleter tek ilke) ve belli bir yerin tüm nüfusunun *tek bir* kooperatif içinde toplanma ilkesinden vazgeçmiş olmasına dayanıyor. Bu durum karşısında, ancak burjuvazinin sınıf çıkarlarına boyun eğdikleri için kendilerini "sınıfsal" olarak adlandıran "işçi sınıfı kooperatifleri", sosyalist ve sınıfların ortadan kaldırılması görevine uygun tek ilke olan bu ilkeye aykırı olarak varlıklarını sürdürme hakkını kazanıyor. Ensonu sovyetler iktidarının, burjuvaziyi yönetim kurullarından tamamen dışlamaya yönelen önerisi de çok hafifletildi ve yönetim kurullarına katılma yasağının kapsamına, yalnızca özel kapitalist bir nitelik taşıyan ticaret ve sanayi işletmelerinin sahipleri alındı.

Sovyetler iktidarı aracılığıyla etkinlik gösteren proletarya, eğer sayım ve denetimi devlet çapında örgütlemek ya da hiç olmazsa bu denetimin temellerini atmak başarısmı göstermiş olsaydı, bu türlü uzlaşmalar zorunlu olmazdı. Burjuva kooperatiflerin katkısı olmaksızın, işçi kooperatifin burjuva kooperatif *yanında* varlığını işçi kooperatif olarak sürdürmesi gerektiği yolundaki o katıksız burjuva ilkeye ödün vermeksizin, her iki örgütü de birleştirerek, *tüm* yönetimi *elimize* alarak ve zenginlerin tüketiminin denetlenmesini de üstlenerek, tamamen burjuva kooperatife bağımlı duruma gelecek *yerde*, sovyetlerin yiyecek servisleri ve sovyetlere bağlı iaşe örgütleri aracılığıyla, nüfusu proletarya tarafından yönetilen tek bir kooperatif içinde toplardık.

Sovyetler iktidarı, burjuva kooperatiflerle bu anlaşmayı imzalayarak, güncel gelişme aşamasındaki taktik amaçlarını ve özel et-

kinlik yöntemlerini somut bir biçimde saptadı. Buna göre, burjuva öğeleri yöneterek, burjuva öğelerden yararlanarak, onlara bazı kısmi ödünler vererek, ilerlemeci bir hareketin koşullarını oluşturacağız. Bu hareket bizim başlangıçta öngördüğümüzden daha yavaş, ancak aynı zamanda daha sağlam bir biçimde güvence altına alınmış bir temel ve iletişim yolları, daha pekiştirilmiş kazanılmış konumlar sayesinde daha sürekli bir hareket olacak. Sosyalist kuruluştaki başarılarını sovyetler, şimdi son derece açık, basit ve pratik bir ölçü birimi kullanarak, yani kooperatiflerin gelişmesinin halkın tümünü kapsamaya yöneldiği toplulukların (komün ya da köy, mahalle vb.) gerçek sayısını ve hangi oranlarda kapsadığını gözönünde bulundurarak ölçebilirler ve özellikle de öyle *ölçmeleri gerekir.*

EMEK ÜRETKENLİĞİNİN YÜKSELMESİ

Her sosyalist devrimde, proletarya iktidarın alınması sorununu çözdüğü zaman ve mülksüzleştiricileri mülksüzleştirmeye ve direnişlerini ezmeye dayanan görev de ana hatlarıyla gerçekleştikçe, temel bir görev: kapitalizmin toplumsal yapısından daha üstün bir toplumsal yapı gerçekleştirmek, yani emek üretkenliğini yükseltmek ve buna uygun olarak (ve bunun için) emeği daha üstün bir biçime göre örgütlemek görevi, kaçınılmaz olarak birinci plana geçiyor. Bizim sovyet iktidarımız tam da Kerenski'den Kornilov'a kadar sömürücülere karşı kazanılan zaferlerin kendisine bu göreve doğrudan doğruya girişmek, onu yakından kovalamak olanağını sağladıkları bir durum içinde bulunuyor. Ve burada da, merkezî devlet iktidarını fethetmek için her ne kadar birkaç gün yeterliyse, sömürücülerin askerî direnişi (ve baltalama), hatta geniş bir ülkenin çeşitli noktalarında bile her ne kadar birkaç haftada bastırabilirse de, emek üretkenliğinin yükseltilmesi sorununa sürekli bir çözüm sağlamak için herhalde (özellikle bu denli dayanılmaz ve yıkıcı bir savaştan sonra) uzun yıllar gerektiği hemen ortaya çıkıyor. Gösterilecek uzun çabanın tamamen nesnel koşullara bağlı olduğu kuşku götürmez.

Emek üretkenliğinin artışı, her şeyden önce büyük sanayinin maddi temelinin sağlama bağlanmış, yakıt, demir, makine ve kimyasal ürünler üretiminin gelişmiş olmasını gerektiriyor. Rusya Sovyetler Cumhuriyeti, hatta Brest-Litovsk barışından sonra bile, Batı Sibirya'da (maden kömürü), Kafkasya'da ve Güneydoğuda (petrol), orta Rusya'da (turba) çok büyük maden filizi (Ural'da) yedekliklerine, olağanüstü orman, akkömür, kimya sanayi hammaddesi (Kara Boğaz) vb. zenginliklerine sahip olduğu kadarıyla elve-

rişli koşullar içinde bulunuyor. Bu doğal zenginlikleri çağdaş teknik yöntemlerle değerlendirmek, üretken güçlerin eşsiz bir ilerlemesine bir temel sağlayacaktır.

Emek üretkenliğini artırmanın bir başka koşulunu da, en başta büyük nüfus yığınlarının eğitim ve kültüründeki gelişme oluşturuyor. Bu gelişme şimdi şaşılacak bir hızla sürüyor, ama sovyetsel örgütlenme sayesinde halkın "aşağı" katmanlarının bugün coşkuyla benimsedikleri girişkenlik ruhunu, ışığa doğru atılımı anlayacak durumda olmayan, burjuva görenekle körleşmiş kimseler göremiyor. İkinci olarak, iktisadi ilerleme düzeyine erişmek için, ayrıca emekçilerin disiplinini, çalışma ustalıklarını, özenlerini geliştirmek, çalışmayı yoğunlaştırmak ve daha iyi örgütlemek de gerekiyor. Bu bakımdan, burjuvazinin gözlerini korkuttuğu ya da çıkar yüzünden burjuvaziye hizmet eden kimselerin dediklerine bakılırsa, ülkemizdeki durum son derece kötü, hatta umutsuz görünüyor. Eski yönetim yandaşlarının ortada bir yıkım, bir anarşi vb. olduğunu bağıra çağıra söylemedikleri bir devrimin hiçbir zaman olmadığını, hiçbir zaman da olamayacağını bu kimseler anlamıyor. Amansız bir acımasızlığın boyunduruğundan daha yeni kurtulan yığınların içindeki kaynama ve kaynaşmanın geniş ve derin olmasında, yığınların yeni çalışma disiplini ilkelerini hazırlamasının çok uzun süreli bir süreç olmasında ve bu hazırlama çalışmasının büyük toprak sahipleri ile burjuvaziye karşı tam zaferin hazırlanmasından önce başlayamayacağında anlaşılmayacak bir şey yok.

Ama, eski ayrıcalıklarını sürdürebileceklerinden umutlarını kesen burjuvazi ile burjuva aydınların yaydıkları, genellikle zorlama umutsuzluğun etkisinde hiçbir zaman kalmaksızın, belli bir güçlüğü de hiçbir biçimde saklamamak zorundayız. Tersine, proletaryanın bilinçli disiplini içgüdüsel küçük-burjuva anarşinin, Kerenskiler ile Kornilovlar'ın olası bir yeniden canlandırılmalarının bu gerçek güvencesinin üstesinden gelmedikçe sosyalizmin başarısı akıl almaz bir şey olduğu için, bu güçsüzlüğü ortaya koymak ve ona karşı kendi sovyetsel savaşım araçlarımızı pekiştirmek istiyoruz.

Rusya proletaryasının en bilinçli öncüsü, çalışma disiplinini geliştirme görevini daha şimdiden önüne koymuş bulunuyor. Böylece, maden sendikası merkez komitesi ile sendikalar merkez konseyi, bu göreve yönelik kararname tasarıları ve önlemlerinin hazırlanmasına çalışıyorlar. Bizim de bu çalışmayı desteklememiz ve bütün olanaklarla ilerletmemiz gerekiyor. Parça başına ücreti gündeme koymak, pratik olarak uygulamak ve sınamadan geçirmek, Taylor sisteminin içerdiği birçok bilimsel ve ilerlemeci öğeyi uygulamak,

ücretleri şu ya da bu üretimin bilançosuna ya da demiryolları, su yolları taşımacılığı vb., vb. işletme sonuçlarına oranlamak gerekiyor.

İleri uluslarla karşılaştırınca, Rusya kötü çalışıyor. Ve serflik kalıntılarının o denli canlı olduğu çarlık yönetimi döneminde de başka türlü olamazdı. Çalışmayı öğrenmek: sovyetler iktidarının bütün genişliğiyle halkın önüne koyması gereken görev, işte bu. Bu bakımdan kapitalizmin son sözü olan Taylor sistemi, kapitalizmin bütün ilerlemeleri gibi, burjuva sömürünün incelmiş acımasızlığını, çalışmadaki mekanik hareketlerin çözümlenmesine, gereksiz ve beceriksiz hareketlerin ortadan kaldırılmasına, en ussal çalışma yöntemlerinin hazırlanmasına, en iyi sayım ve denetim sistemlerinin uygulanmasına vb. ilişkin en değerli bilimsel kazanımları ile birleştiriyor. Sovyetler Cumhuriyeti bilim ve tekniğin bu alandaki en değerli kazanımlarını, ne pahasına olursa olsun, sahiplenmek zorunda. Biz sosyalizmi tam da sovyetler iktidarını ve sovyet yönetim sistemini kapitalizmin en yeni gelişmeleri ile birleştirmek başarısını göstereceğimiz ölçüde gerçekleştirebileceğiz. Rusya'da Taylor sistemini, onun sistemli deneyim ve uyarlanmasının incelenme ve öğretimini örgütlemek gerekiyor. Ayrıca, emek üretkenliğini artırmayı amaçlarken, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin, bir yandan olumlu yarışmanın sosyalist örgütlenme temellerinin atılmasını, öte yandan zorlama araçlarının, proletarya diktatörlüğü belgisinin proleter iktidarın pratik yaşamdaki bozulmuş durumu ile saygınlıktan düşmeyeceği bir biçimde kullanılmasını gerektiren özelliklerini gözönünde bulundurmak da gerekiyor.

OLUMLU YARIŞMANIN ÖRGÜTLENMESİ

Sosyalizm konusunda burjuvazinin seve seve yaydığı saçmalıklar arasında, sosyalistlerin olumlu yarışmanın önemini yadsıdıklarını ileri süren bir saçmalık var. Oysa gerçeklikte gerçekten yoğun bir olumlu yarışmaya yolu ilk kez olarak, yalnız sınıfları ve öyleyse yığınların köleleştirilmesini ortadan kaldıran sosyalizm açıyor. Ve olumlu yarışmaya tüm genişliğini de ilk kez olarak, tam da burjuva cumhuriyetin salt biçimsel demokrasisinden çalışan yığınların *yönetim işlerine* gerçek katılımına geçen sovyet örgütlenmesi veriyor. Bunu siyasal alanda yapmak, iktisadi alanda yapmaktan çok daha kolaydır. Sosyalizmin başarısı için önemli olan bu ikincisidir.

Olumlu yarışmayı örgütleme araçlarından biri olarak açıklığı alalım. Burjuva cumhuriyet bu açıklığı ancak âdet yerini bulsun diye güvence altına alıyor; gerçeklikte burjuva cumhuriyet, basını

sermayeye bağımlı kılıyor, "ayak takımı"nı ilgi çeken siyasal zevzekliklerle oyalıyor ve atelyelerde ya da ticari işlemler, mal teslimleri vb. sırasında olup biten şeyleri "pek saygıdeğer mülkiyet"i koruyan "ticari sır" örtüsü altında gizliyor. Sovyetler iktidarı ticari sırrı kaldırdı ve yeni bir yola girdi, ama açıklığı olumlu iktisadi yarışmanın hizmetine koşmak için henüz hemen hiçbir şey yapmadık. Baştan başa yalanlardan ve köpeksi kara çalmalardan oluşan burjuva basına karşı yöneltilen acımasız bastırmanın yanında, yığınları ilgi çekici öykücükler ve siyasal zevzekliklerle oyalamayacak ve aldatmayacak, ama günlük iktisadi sorunları onların sağduyularına sunacak ve bu sorunları gerçekten irdelemelerine yardım edecek bir basın yaratmaya kendimizi vermek için yöntemli bir çaba göstermek zorundayız. Her fabrika, her köy, sovyetlerin genel yasal önlemlerini kendi tarzında uygulamak (çiğnenmeleri anlamında değil, ama uygulama biçimlerinin çeşitliliği anlamında "kendi tarzında"), üretimin sayımı ve ürünlerin bölüşümü sorununu kendi tarzmda çözmek hak ve görevine sahip bir üretim ve tüketim komünü oluşturuyor. Kapitalist yönetim döneminde kapitalistin, büyük toprak sahibinin, zengin köylünün bir "özel iş"iydi bu. Sovyet iktidarı döneminde bu artık özel bir iş değil, ama en yüksek önem taşıyan bir devlet işidir.

Ve bugüne kadar biz, komünlerin olumlu yarışmasını örgütlemeye, buğday üretimine, giysi üretimine vb. muhasebe ve açıklığı sokmaya, bürokratik, kuru ve boş raporları, bazen açmalık, bazen de örnek hizmeti gören canlı örnekler durumuna dönüştürmeye dayanan bu çetin ama verimli büyük görevi nerdeyse elimize almadık. Kapitalist üretim tarzı çerçevesinde tek başına bir örneğin, diyelim bir üreticiler artelinin önemi, ister istemez son derece sınırlıydı ve kapitalizmin erdemli kurumların örnek etkisiyle "yola geldiğini" görme hayalini de yalnız küçük-burjuva hayalperestler besleyebilirlerdi. Siyasal iktidarın proletaryaya geçmesinden sonra, mülksüzleştiricilerin mülksüzleştirilmesinden sonra durum kökten değişti ve en seçkin sosyalistlerin birçok kez belirttikleri gibi, örnek olma değeri yığınlar üzerindeki etkisini ilk kez olarak gösteriyor. Örnek komünlerin geri komünler için eğitici, yol gösterici ve uyarıcı olmaları gerekiyor ve olacaklardır da. Basının sosyalist kuruluşa yardımcı hizmeti görmesi gerekiyor; örnek komünlerin başarılarını bütün ayrıntıları ile tanıtması, başarılarının nedenlerini, çalışma ve yönetim yöntemlerini irdelemesi gerekiyor; bir başka yönden de basın, "kapitalizmin gelenekleri"ni, yani anarşinin, tembelliğin, düzensizliğin ve vurgunculuğun geleneklerini korumakta ayak direyen komünleri "kara liste"ye geçirecektir. Ka-

pitalist toplumda istatistik, "büro adamları"nın ya da sıkı sıkıya uzmanlaşmış kişilerin tekelindeydi. Oysa bizim, nasıl ve ne kadar çalışmak gerektiğini, nasıl ve ne kadar dinlenilebileceğini emekçilerin görmesini ve anlamasını yavaş yavaş kendi başlarına öğrenmeleri için, çeşitli komünlerin iktisadi yönetimlerinin *pratik sonuçlarının karşılaştırılmasının* genel çıkar konusu durumuna gelmesi ve herkes tarafından irdelenmesi için, en iyi komünlerin —belli bir dönem boyunca işgününde bir indirme ile, bir ücret artışı ile, daha büyük bir mal ve estetik ya da kültürel değerler miktarının kullanımlarına verilmesi ile vb.— hemen ödüllendirilmesi için istatistiği yığınlara götürmemiz, onu yaygınlaştırmamız gerekiyor.

Toplumun önderi ve yöneticisi olarak yeni bir sınıfın tarih sahnesine çıkışı, hiçbir zaman bir yandan bir zorlu "çalkantılar", sarsıntılar, savaşımlar ve kaynaşmalar dönemi, öte yandan yeni bir nesnel duruma yanıt veren yeni yöntemlerin seçiminde bir yordamlamalar, deneyimler, kararsızlıklar, duraksamalar dönemi olmaksızın olup bitmez. Yıkıma doğru giden feodal soyluluk, ayağını kaydıran muzaffer burjuvaziden yalnız komplolar düzenleyerek ve ayaklanma ve restorasyon girişimleri kışkırtarak değil, ama prenslerin, baronların, soylu ve öteki senyörlerin yüzyıllardan beri sürüp gelen hazırlığına sahip olmaksızın devletin "pek saygıdeğer dümen"ine dört elle sarılmak cüretini gösteren bu "zıpçıktı"ların, bu "küstah"ların beceriksizlik, sakarlık ve aptallıklarına karşı acı alay selleri boşaltarak da öcünü alıyordu. — Tıpkı iktidarı alma "saygısız" girişiminden ötürü, bugün de Rusya işçi sınıfından öçlerini aynı biçimde alan Kornilovlar ve Kerenskiler, Gotzlar ve Martovlar, bütün bu burjuva dalaverecilik ya da kuşkuculuk güzel dünyası gibi.

Kuşkusuz, bugüne kadar ezilen, sefalet ve cehalet yüzünden bitkin bir duruma gelen yeni toplumsal sınıfın yeni durumuna uyarlanabilmesi, yönünü saptayabilmesi, işini yoluna koyabilmesi, *kendi* örgütleyici kadrolarını oluşturabilmesi için haftalar değil ama uzun aylar ve yıllar gerekecek. Devrimci proletaryanın yönetici partisinin milyonlarca ve on milyonlarca yurttaş için geçerli geniş örgütleme önlemlerine girişmek bakımından gerekli deneyim ve alışkanlığı kazanamadığı ve hemen hepsi propaganda alanında kalan eski pratiklerini değiştirmek için ona daha çok zaman gerektiği anlaşılıyor. Ama burada olanaksız hiçbir şey yok ve bu değişim zorunluluğunun açık bilincine, onu gerçekleştirmek sarsılmaz isteğine, bu önemli ve o denli güç görevi iyi bir sonuca bağlamak için gerekli direngenliğe sahip olacağımız anda bu işi başaracağız. Halk içinde, yani işçiler ve başkasının emeğini sömürmeyen köylü-

ler arasında, birçok yetenek sahibi örgütleyici var; sermaye onları binlerle eziyor, bastırıyor, dışarı atıyordu; biz henüz onları bulmasını, yüreklendirmesini, çalışır duruma getirmesini, yükseltmesini bilmiyoruz. Ama eğer bu işe tüm devrimci coşkumuzla, muzaffer devrimlerin baş koşulu olan coşkuyla başlarsak, öğreneceğiz.

Tarihin bildiği derin ve güçlü hareketlerin hiçbiri deneyimsiz devrimcilere sarılan bir serüvenciler ve dolandırıcılar, palavracılar ve zırlaklar tortusunu su yüzüne çıkarmadan, saçma bir hayhuy, bir karışıklık, bir boşuna çalkantı olmadan, bazı "önder"ler hiçbirini başarılı bir sonuca bağlamamak üzere yirmi şeye birden başlamaya çalışmadan oluşmadı. Büyük ve eski ormanın kesilmesi sırasında düşen her odun parçasının ardından, Biyelonsov'dan Martov'a kadar, burjuva toplumun ne kadar da finosu cıyaklıyor ve havlıyor! Eğer proleter filin ardından havlıyorlarsa, fino oldukları için havlıyor onlar. Bırakalım havlasınlar! Biz gerçek örgütleyicileri, uyanık bir kafa ve pratik bir sağduyu ile donanık insanları, sosyalizme bağlılıkları sovyetsel örgütlenme çerçevesindeki birçok kişinin, etkili ve uyumlu ortaklaşa çalışmasını gürültüsüzce (ve gürültüye ve hayhuya rağmen gürültüsüzce) yoluna koyma yeteneğine katılan insanları, en büyük bir sabır ve en büyük bir ölçülülükle sınamadan geçirmeye ve tanımaya çalışarak yolumuza devam edeceğiz. On kez sınamadan geçirdikten sonra ve en basit görevlerden en güç görevlere geçirerek, halk çalışmasının ve yönetimin yüksek yönetici makamlarına yükseltmemiz gereken insanlar *işte bunlardır*. Henüz bunu yapmasını bilmiyoruz. Öğreneceğiz.

"UYUMLU ÖRGÜTLENME" VE DİKTATÖRLÜK

Sovyetlerin Moskova'da toplanan son kongresinin kararı, günün ilk görevi olarak bir "uyumlu örgütlenme"nin oluşturulması ile disiplinin güçlendirilmesini gösteriyor. Şimdi bu türlü kararları herkes seve seve oylayıp "kabul ediyor" ve "imzalıyor"; ama genellikle uygulanmalarının zorlamayı ve daha açıkçası diktatörlük biçimindeki zorlamayı gerektirdiği de pek düşünülmüyor. Oysa, kapitalizmden sosyalizme geçişin zorlamasız ve diktatörlüksüz olabileceğini düşünmek, en büyük budalalığı yapmak ve en saçma ütopyacılığı göstermek demektir. Marx'ın teorisi küçük-burjuva demokratçılığı ile anarşizmin izini taşıyan bu bulamaca uzun zaman önce ve çok büyük bir açıklıkla karşı çıkmıştı. Ve 1917-1918 Rusyası bu bakımdan Marx'ın teorisini o kadar büyük bir açıklıkla, öyle elle tutulabilir ve öyle çarpıcı bir biçimde doğruluyor ki ancak bütünüyle darkafalı ve gerçeğe sırt çevirmeye inatla kararlı kimse-

ler bu nokta üzerinde hâlâ aldanabilirler. Ya Kornilov diktatörlüğü (eğer Kornilov burjuva bir Cavaignac'ın Rus örneği olarak düşünülürse), ya da proletarya diktatörlüğü: son derece sert dönüm noktalarında son derece hızlı bir gelişme, savaşların en acı vericisinin yol açtığı korkunç bir iktisadi yıkım koşulları içine girmiş bulunan bir ülke için bir başka çıkış yolu *sözkonusu edilemezdi*. Bütün aracı çözümler ya doğruyu söyleyemeyen, Kornilov gereksinmesi duyduğunu söyleyemeyen burjuvazinin halkı bir aldatmacasını, ya da demokrasinin, demokrasi diktatörlüğünün, ortak demokrasi cephesinin birliği üzerindeki gevezelikleri ile küçük-burjuva demokratların, Çernovlar'ın, Çereteliler'in ve Martovlar'ın bir alıklık gösterisini oluşturuyor. Hatta 1917-1918 Rus devriminin bile aracı çözümlerin olanaksızlığı üzerine aydınlatamadığı bir insandan sağlanacak hiçbir şey yoktur.

Öte yandan, kapitalizmden sosyalizme her geçiş sırasında diktatörlüğün iki temel nedenden dolayı ya da iki ana yönde zorunlu olduğuna iyice inanmak güç değildir. İlkin, zenginliklerinden, örgütlenmelerinin ve bilgilerinin üstünlüklerinden hemen yoksunlaştırılamayan ve dolayısıyla oldukça uzun bir dönem boyunca yoksulların tiksinç iktidarını devirme girişimlerini yinelemekten geri kalmayacak olan sömürücülerin direnişi acımasızca bastırılmaksızın kapitalizm yenilemez ve kökleri kazınamaz. Sonra, dış savaş olmasaydı bile, genel olarak her büyük devrim ve özel olarak da her sosyalist devrim bir iç savaş olmaksızın, yani dış savaştan daha da büyük bir iktisadi yıkıma yol açan, binlerce ve milyonlarca duraksama ve bir kamptan ötekine geçiş örnekleri, aşırı bir belirsizlik, dengesizlik ve karışıklık durumu içeren bir yurttaş savaşı olmaksızın düşünülemez. Ve eski toplumun, ister istemez pek çok sayıda ve çoğunluğu bakımından küçük-burjuvaziye bağlı (çünkü her savaş ya da bunalım her şeyden önce onu yıkıma ve zarara uğratır) dağılma öğelerinin bu kadar derin bir devrimde "ortaya çıkmak"tan geri kalamayacakları açıktır. Ve bu öğeler de cinayetleri, haydutluk, kokuşmuşluk ve vurgunculuk eylemlerini, her türlü alçaklıkları çoğaltmaktan başka türlü "ortaya çıkamaz"lar. Bunların üstesinden gelmek için zaman ve demirden bir el gerekir.

Tarih halkın bunu sezgisel olarak duymadığı ve hırsızları olduğu yerde kurşuna dizerek sağaltıcı bir sarsılmazlık göstermediği bir tek büyük devrim bilmiyor. Geçmişin devrimlerinin şanssızlığı şuydu ki yığınların gerginlik durumunu sürdüren ve onlara kokuşma öğelerini acımasızca cezalandırma gücünü veren devrimci coşkunluk uzun sürmüyordu. Yığınların devrimci coşkunluğunun bu kararsızlığının toplumsal, yani sınıfsal nedeni, emekçiler ve sömü-

rülenler çoğunluğunu (daha basit ve daha halka özgü bir dil kullanmak gerekirse, yoksulların çoğunluğunu) kendi çevresinde toplamaya ve iktidarı bütün sömürücüleri ve bütün kokuşmuşluk öğelerini kesinlikle ezecek kadar uzun bir süre korumaya yetenekli *tek* sınıf olan proletaryanın (eğer yeterince kalabalık, bilinçli ve disiplinliyse) güçsüzlüğüydü.

İşte bütün devrimlerin bu tarihsel deneyimini, dünya tarihinin bu iktisadi ve siyasal dersini Marx, kısa, açık, seçik ve gözalıcı bir formülde özetliyordu: proletarya diktatörlüğü. Ve sovyetsel örgütlenmenin Rusya'daki bütün halklar ve milliyetler arasındaki muzaffer ilerleyişi de, Rus devriminin evrensel bir önem taşıyan bu görevin yerine getirilmesine iyi bir biçimde giriştiğini *ortaya koyuyor*. Çünkü sovyetler iktidarı, proletarya diktatörlüğünün, proletaryanın disiplinli ve bilinçli öncüsünü en güvenilir önderleri olarak görmeyi kendi öz deneyimleriyle öğrenen onlarca ve onlarca milyon emekçi ve sömürülen insanı yeni bir demokrasiye, devlet yönetimine özerk bir katılıma yükselten öncü sınıfın diktatörlüğünün örgütlenme biçiminden başka bir şey oluşturmuyor.

Ama diktatörlük anlamlı bir sözcüktür. Ve bu türlü sözcükleri de rüzgara savurmamak gerekiyor. Diktatörlük devrimci ve eli çabuk bir gözüpeklikte, sömürücüleri olduğu kadar düzensizlik kışkırtıcılarını da bastırmak sözkonusu olduğu zaman acımasız, çelik gibi bir iktidardır. Oysa bizim iktidar çok fazla yumuşak: çoğu zaman çelikten çok melası anımsatıyor. Burjuva ve küçük-burjuva öğenin sovyetler iktidarına karşı iki biçimde savaşım verdiğini bir an bile unutmamak gerekiyor: bir yanda Savinkovlar'ın, Gotzlar'ın, Gegeçkoriler'in, Kornilovlar'ın yöntemleri ile, komplolar ve ayaklanmalar yoluyla, kadetlerin, sağ sosyalist-devrimcilerin ve menşeviklerin basınına boşaltılan yalan ve kara çalma dalgalarından oluşan kendi tiksindirici "ideolojik" yansımaları ile dışardan hareket ediyor; öte yanda bu öğe, disiplinsizliği, kendini salıvermeyi, anarşiyi kendi hesabına çalıştırmak, daha da kötüleştirmek için her kokuşma nedeninden, her güçsüzlükten yararlanarak, içerden hareket ediyor. Burjuvazinin askerî ezilmesini tamamlamaya ne kadar yaklaşırsak, bu küçük-burjuva anarşik öğe bizim için o kadar tehlikeli bir duruma geliyor. Bu öğeye karşı savaşım yalnız propaganda ve ajitasyonla, yalnız coşkunluğu örgütleyerek ve örgütleyicileri seçerek yürütülemez; bu savaşımın zorlama yoluyla da yürütülmesi gerekiyor.

İktidarın temel görevinin artık askerî bastırma değil ama yönetim olduğu ölçüde, bastırma ve zorlamanın tipik belirtisinin de artık olayın geçtiği yerde infaz değil ama mahkeme olması gerekiyor.

Ve bu bakımdan devrimci yığınlar 25 Ekim 1917'nin ertesi günü iyi yola girdiler ve hatta burjuva bürokratik yargılama aygıtının dağıtılması üzerine hiçbir kararname resmen ilan bile edilmeden önce kendi öz işçi ve köylü mahkemelerinin örgütlenmesine girişerek devrimin canlılığını tanıtladılar. Ama bizim devrimci ve halksal mahkemelerimiz aşırı derecede, inanılmaz şekilde güçsüz. Büyük toprak sahipleri ile burjuvazi boyunduruğundan halka devredilen ve mahkemenin halk yığınlarına yabancı bürokratik bir kurum olduğu yolundaki görüşün henüz kesin olarak üstesinden gelinmediği seziliyor. Mahkemenin tam da istisnasız bütün yoksulları devlet yönetimine katılmaya çağıran bir organ olduğu (çünkü mahkemelerin etkinliği devlet yönetiminin görünümlerinden birini oluşturuyor), mahkemenin proletarya ile yoksul köylülerin bir *iktidar organı* olduğu, mahkemenin bir *disiplin öğretme* aleti olduğu yeterince anlaşılmıyor. Şu basit ve apaçık olgu yeterince anlaşılmıyor ki, eğer açlık ve işsizlik Rusya'nın en kötü felaketini oluşturuyorlarsa, insanlar için ekmek ile sanayi için ekmek (yakıt) üretimini artırmak, bunların gereken zamanda taşınma ve iyi dağıtımını güvence altına almak için tüm halkı kapsayan çok geniş ve yaygınlaştırılmış bir örgütlenme ve disiplinden başka hiçbir atılım bu felaketlerin üstesinden gelemez. Öyleyse hangi işletmede, hangi konuda olursa olsun çalışma disiplinine aykırı davranan *herkes*, açlık ve işsizlikten doğan acılardan *sorumlu* demektir ve bu suçluları yakalamak, adaletin önüne çıkarmak ve amansızca cezalandırmak gerekir. Şu anda kendisine karşı en sürekli savaşımı sürdürmek zorunda kalacağımız küçük-burjuva kafa, tam da bir yandan açlık ile işsizlik arasında varolan iktisadi ve siyasi bağ üzerine sahip bulunulan düşük bilinç ile örgütlenme ve disiplin konusunda herkesin ve her bireyin kendini salıvermesinde ve *küçük mülk sahibi*nin: "cebine indirebildiğini indir, senden sonra tufan" zihniyetinin hâlâ derinden derine iyice yerleşip kalmasında ortaya çıkıyor.

Küçük-burjuva öğenin kendini salıvermesi ile proletaryanın örgütlenme anlayışı arasındaki bu savaşım, büyük kapitalizmin yarattığı bir organizmanın iktisadi ilişkilerini belki de ete kemiğe en iyi büründüren demiryollarında çarpıcı bir belirginlikle görünüyor. "Yönetici" öğe bol bol baltalayıcı ve aşırtıcı üretiyor; proleter öğenin en iyi bölümü ise disiplin için savaşım veriyor. Ama her iki yanda da elbette vurgunculuğun, rüşvetin, iyi işlemesi açlık ve işsizliğe karşı zaferi koşullandıran tüm aygıtın çökmesi pahasına satın alınan kişisel yararların "iğva"sına direnecek güçte olmayan birçok ikircimli, birçok "güçsüz" var.

Demiryollarının yönetimi konusunda bazı yöneticilere diktato-

ral yetkiler (ya da "sınırsız" yetkiler) veren son kararname yöresinde bu alanda belirtici bir savaşım yaşadık. Küçük-burjuva kendini salıvermenin bilinçli (ya da çoğu bakımdan kuşkusuz bilinçsiz) temsilcileri, bireylere "sınırsız" (yani diktatoral) yetkiler verilmesinde ortaklaşa yürütmecilik, demokrasi ilkeleri ile sovyetler iktidarı ilkelerinin bir bırakılmasını görmek istediler. Şurda burda sol sosyalist-devrimcilerin diktatoral yetkiler konusundaki kararnameye karşı bir propaganda yürüttükleri görüldü. Düpedüz alçakça bir propagandaydı bu, çünkü zararlı eğilimlere ve yandaşlarını her zaman "cebellezi etme"ye iteleyen küçük mülk sahibi anlayışına yöneliyordu. Sorun gerçekte çok büyük bir önem taşıyor. İlkin, ilke sorunu: sınırsız diktatoral yetkiler verilen şu ya da bu kişilerin atanması sovyetler iktidarının temel ilkeleri ile genel olarak bağdaşıyor mu? Sonra, bu açık ve seçik durum —isterseniz bu geçmiş örnek— ile iktidarın verilen aşamadaki özel görevleri arasında nasıl bir ilişki var? Bu iki sorunu çok büyük bir dikkatle incelemeyi kendimiz için görev biliyoruz.

Devrimci hareketler tarihinde kişisel diktatörlüğün, pek çok kez devrimci sınıflar diktatörlüğünün dışavurumu, iletim aracı ve görevlisi olduğuna tarihin çürütülemez deneyimi tanıklık ediyor. Kişisel diktatörlüğün burjuva demokrasi ile bağdaştığı kesindir. Ama bu nokta üzerinde sovyetler iktidarının burjuva küçümseyicileri de, onların küçük-burjuva emir kulları da her zaman büyük bir beceriklilik gösteriyorlar: bir yandan, sovyetlerin demokrasinin yüksek biçimini ve hatta daha da çoğunu, demokrasinin *sosyalist* biçiminin ana öğesini oluşturdukları yolundaki bütün tarihsel koşutluk ve teorik tanımlamalarımızın sözünü etmeden geçmeye dikkat ederek, sovyetler iktidarının düpedüz ipe sapa gelmez anarşik, gülünç bir şey olduğunu ilan ediyorlar, ama öte yandan bizden burjuva demokrasiden üstün bir demokrasi istiyor ve bize: sizin sovyetsel, bolşevik (yani burjuva değil *ama sosyalist*) demokrasiniz ile kişisel diktatörlük kesinlikle bağdaşmaz diyorlar.

Bu akılyürütme tutarlı değil. Eğer bizler anarşist değilsek, kapitalizmden sosyalizme geçmek için devletin, *yani zorlamanın* gerekliliğini kabul etmemiz gerekiyor. Bu zorlamanın biçimi, sözkonusu devrimci sınıfın gelişme derecesi tarafından; ardından uzun bir gerici savaşın kalıntıları olarak özel koşullar tarafından; son olarak da burjuvazi ile küçük-burjuvazinin gösterdiği direnişin büründüğü biçimler tarafından belirlenmiş bulunuyor. Bundan ötürü sovyetsel (*yani* sosyalist) demokrasi ile kişisel diktatoral iktidara başvurma arasında hiçbir çelişme *yoktur*. Proletarya diktatörlüğü ile burjuvazi diktatörlüğü arasındaki ayrım şudur ki, birincisi

darbelerini sömürülen çoğunluk yararına sömürücü azınlığa karşı yöneltir ve sonra birincisi *ve de bireylerin aracılığıyla*, yalnız çalışan ve sömürülen yığınlar tarafından değil, ama tam da bu yığınları uyaracak, onları tarihsel bir yaratıcı çalışmaya kadar yükseltecek bir biçimde düzenlenen örgütler tarafından gerçekleştirilir (sovyetsel örgütler bu türlü örgütlerdir).

İkinci soruna, bugünün özgül görevleri bakımından kişisel bir diktatoral iktidarın önemi sorununa gelince, sosyalizmin kaynak ve maddi üretim temelinin ta kendisini oluşturan her büyük makineli sanayinin, yüzlerce, binlerce ve onbinlerce insanın ortak çalışmasını düzenleyen sıkı, kesin bir *istenç birliği* gerektirdiğini söylemek gerekiyor. Teknik, ekonomik ve tarihsel düzeyde bu zorunluluk gün gibi ortadadır ve sosyalizm üzerinde düşünen kimselerin hepsi de bu zorunluluğu sosyalizmin koşullarından biri olarak kabul etmişlerdir. Ama sıkı bir istenç birliği nasıl sağlanabilir? Binlerce insanın istencinin bir tek insanın istencine boyun eğmesiyle.

Eğer ortak çalışmaya katılan kimseler son derece bilinçli ve disiplinli iseler, bu boyun eğme daha çok bir orkestra yöneticisinin zarif yönetimini anımsatacaktır. Eğer tam disiplin ve bilinç eksikse, bu boyun eğme belirgin, diktatoral biçimlere bürünebilir. Ama ne olursa olsun, büyük makineli sanayi örneğine göre örgütlenen bir çalışmanın başarısı için tek bir istence *eksiksiz boyun eğme* kesin olarak zorunludur. Demiryollarında bu boyun eğme iki kez ve hatta üç kez daha zorunludur. Ve güncel uğrağın tüm özgünlüğünü de siyasal bir görevden *görünüşte* birincisinden bütünüyle farklı bir başka siyasal göreve işte bu geçiş oluşturuyor. Eli sopalı yönetimin yığınlara zorla vurduğu en eski, en sağlam, en ağır zincirleri devrim, şimdi paramparça etmiş bulunuyor. Bu dündü. Ama bugün aynı devrim, tam da kendi gelişme ve kendi sağlamlaşmasını güvence altına almak için, tam da sosyalizmin yararına, yığınların emek yöneticilerinin *tek bir istencine eksiksiz boyun eğmelerini* gerektiriyor. Böyle bir geçişin hemen olmadığı açıktır. Böyle bir geçiş ancak çok zorlu sarsıntılar, karışıklıklar, geçmişe dönüşler, halkı yeni bir düzene doğru yönelten proleter öncülerde çok büyük bir gerginlik pahasına gerçekleşebilir. *Novaya Jizn*[175], *Vperyod*[176], *Dyelo Naroda*[177] ve *Nach Viek*[178] gazetelerinin hamkafa isteri krizi tehlikesiyle karşı karşıya bulunan kimseler bunu pek düşünmüyorlar.

Çalışan ve sömürülen yığının saflarından çıkan ortalama bir temsilcinin zihniyetini alın; ruhsal durumunu toplumsal yaşamının nesnel, maddi koşulları ile karşılaştırın. Ekim Devriminden önce o, varlıklı, sömürücü sınıfların gerçekten önemli bir şeyi ken-

disine gerçekten feda ettiklerini, bıraktıklarını pratik olarak saptamak *olanağını hiçbir zaman bulamamıştı*. Onların kendisine birçok kez vaat ettikleri toprağı ve özgürlüğü ya da barışı verdiklerini, "büyük devlet" çıkarlarından, ya da emperyalist gizli antlaşmalarından sermayelerinden ya da kârlarından kendisi için herhangi bir şey feda ettiklerini saptamak *fırsatını hiçbir zaman bulamamıştı*. O bu fırsatı ancak 25 Ekim 1917'den *sonra*, bütün bunları kendisi zorla elde ettiği ve Kerenskiler'e, Gotzlar'a, Gegeçkoriler'e, Dutovlar'a, Kornilovlar'a karşı gene zorla korumak zorunda kaldığı zaman buldu. Bir zaman boyunca bütün dikkatinin, bütün düşüncelerinin, ruhunun bütün güçlerinin yalnızca bir şeyle ilgili olması kolay anlaşılır: soluk almak, doğrulmak, ayağa kalkmak, yaşamın kendisine sağlayabileceği ama bugün düşmüş bulunan sömürücülerin ona vermedikleri en gerekli malları eline geçirmek. Yığının sıradan bir temsilcisinin, düpedüz üstüne oturulamayacağını, alıp götürülemeyeceğini, zorla el konulamayacağını, bunun yıkımı daha da kötüleştireceğini ve ülkeyi bir felakete, Kornilovlar'ın bir geri dönüşüne götüreceğini yalnız görebilmesi ve buna güven getirebilmesi için değil ama kendi başına sezebilmesi için de belli bir zamanın gerekeceği anlaşılıyor. Büyük emekçi yığının yaşama koşullarında (ve dolayısıyla zihniyetinde de) bu yön değiştirme daha yeni başlıyor. Ve bizim görevimizi, sömürülenlerin özgürlük özlemlerinin bilinçli açıklayıcısı olan Komünist (Bolşevik) Partinin görevini de bu yön değiştirmenin farkına varmak, bunun zorunluluğunu görmek, bitkin ve çıkar bir yol bulma çabalarıyla kendini tüketen yığının başına geçmek, ona doğru yolda, çalışma disiplini yolunda, çalışma koşulları *konusundaki* mitinglerin görevlerini, çalışma *sırasında* sovyetsel yöneticinin, diktatörün istencine tam tamına boyun eğme görevleri ile bağdaştırmaya özgü yolda kılavuzluk etmek oluşturuyor.

Anarşiden, karışıklıktan, küçük mülk sahibi bencillik patlamalarından başka bir şey görmeyen burjuvalar, menşevikler, *Novaya Jizn* yazarları, bizim "miting hastalığı"mız konusunda işi alaya döküyor ve pek çok kez de kinli kinli sırıtıyorlar. Ama bu mitingler olmasaydı ezilen yığınlar sömürücüler tarafından zorla kabul ettirilen disiplinden bilinçli ve özgürce kabul edilen bir disipline hiçbir zaman geçemezlerdi. Mitingler emekçilerin gerçek demokrasisini oluşturuyor, onlar işte bu mitinglerde doğruluyor, yeni bir yaşamı ilk kez işte bu mitinglerde duyumsuyor, zararlı böceklerden (sömürücüler, emperyalistler, büyük toprak sahipleri, kapitalistler) kendi temizledikleri eylem alanında ilk adımlarını işte bu mitinglerde atıyor ve kendilerine yabancı olan bir iktidarın, toprak beyleri ile

burjuvaların iktidarının değil ama kendi öz *sovyetsel* iktidarlarının ilkelerine uygun olarak, kendi öz çıkarları için, kendi tarzlarında kendileri örgütlemeyi işte bu mitinglerde öğrenmek istiyorlar. Çalışma disiplininin yüksek biçimlerine, proletarya diktatörlüğü zorunluluğunun bilincine varılmasına, sovyetler iktidarını temsil eden şu ya da bu kişi tarafından çalışma sırasında verilen buyruklara tam bir boyun eğmeye kesin olarak geçmenin olanaklı olması için, emekçilerin sömürücülere karşı Ekim zaferini kazanmaları, yeni yaşam koşullarını ve yeni görevleri kendilerinin tartışmaya başladıkları bütün bu tarihsel dönemin gelmesi gerekti.

Bu geçiş şu anda başlamış bulunuyor. Devrimin ilk görevini başarıyla yerine getirdik, bu başarının temel koşulunu: sömürücüleri alaşağı etmek için bütün çabaların birleşmesini emekçi yığınların kendi başlarına hazırladıklarını gördük. Ekim 1905, Şubat ve Ekim 1917 dönemleri gibi dönemler, evrensel bir önem taşıyor.

Devrimin ikinci görevini: sömürücülerin en aşağıya attıkları ve onların boyunduruğundan kurtulmak, kendilerini ilk kez olarak istedikleri gibi yönlendirmek ve örgütlemek özgürlüğünü ancak 25 Ekim 1917'den sonra kazanan "aşağı" toplumsal katmanlara etkinliği ilk kez duyumsatmak ve onları ilk kez eyleme çağırmak görevini de başarıyla yerine getirdik. En ezilmiş, en bitkin düşmüş ve en bilgisiz emekçi yığınların mitinglere katılması, bu yığınların bolşeviklerden yana geçmesi, onların kendi öz sovyetsel örgütlenmelerinin tüm ülke çapında bolşevikler tarafından bir düzene konması — devrimin ikinci büyük aşamasını da işte bunlar oluşturuyor.

Şu andaysa üçüncü aşamayı yaşıyoruz. Fethettiğimiz şeyleri, kararname ile buyurduğumuz, yasallaştırdığımız, kararlaştırdığımız, öğütlediğimiz şeyleri sağlamlaştırmamız gerekiyor; bütün bunları *günlük bir çalışma disiplininin* sürekli biçimleri altında sağlamlaştırmamız gerekiyor. En çetin ama en de verimli görevdir bu, çünkü sosyalist yönetimi bize ancak bu görevin yerine getirilmesi kazandıracaktır. Emekçi yığınların mitinglerde ortaya çıktığı gibi coşkun, taşkın, suların bahara özgü bir kabarmasına benzeyen demokratik anlayışını, çalışma sırasında *demirden* bir disiplin ile, çalışma sırasında bir tek kişinin, sovyetsel yöneticinin istencine *tam bir boyun eğme* ile birleştirmesini öğrenmemiz gerekiyor.

Henüz bunu yapmasını bilmiyoruz.

Ama öğreneceğiz.

Burjuva sömürünün yeniden canlandırılması Kornilovlar'ın, Gotzlar'ın, Dutovlar'm, Gegeçkoriler'in, Bogayevskiler'in kişiliğinde dün bizi korkutuyordu. Onları yendik. Bu aynı yeniden canlanma bugün bizi bir başka biçimde, küçük-burjuva sallapatilik ve

anarşi, küçük mülk sahibinin "önce ben, ötesi beni ilgilendirmez" ahlakı görünümünde, bu öğenin proleter disiplin anlayışına karşı giriştiği pek küçük ama çok sayıda günlük saldırılar biçiminde bizi tehdit ediyor.

SOVYET ÖRGÜTLENMESİNİN GELİŞMESİ

Sovyetsel, yani *proleter* demokrasinin sosyalist niteliği, somut ve belirli uygulamasına göre, şu özellikleri taşıyor: Birincisi, seçmenler emekçi ve sömürülen yığınlardan oluşuyor, burjuvazi bunların dışında tutuluyor; ikincisi, seçimler konusundaki bütün bürokratik formalite ve kısıtlamalar kaldırılmış bulunuyor, seçimlerin biçim ve tarihini yığınların kendileri saptıyor ve seçtiklerini geri almak yolunda bu yığınlar her türlü haktan yararlanıyor; üçüncüsü, emekçilerin öncüsünün, yani büyük sanayi proletaryasının en iyi yığın örgütünün, ona sömürülenlerin en büyük yığınını yönetmek, onları siyasal yaşama etkin olarak sokmak, kendi öz deneyimleri yoluyla onları siyaset bakımından eğitmek ve böylece gerçekten *tüm* nüfusun yönetmeyi öğreneceği ve yönetmeye başlayacağı bir biçimde etkinlik gösterme görevine ilk kez olarak girişmek olanağını veren en iyi yığın örgütünün oluştuğu görülüyor.

Rusya'da uygulanan demokrasinin, burjuva demokrasiden kopan ve sosyalist demokrasiye ve devletin sönmeye başlayabileceği koşullara geçişin belirtisi olan yüksek *tipte* demokrasinin başlıca ayırt edici özellikleri işte bunlardır.

Her proleter devrimde az ya da çok *kaçınılmaz biçimde* ortaya çıkacak olan ve bizim devrimimizdeyse ülkenin küçük-burjuva niteliği, geri durumu ve gerici savaşın sonuçları nedeniyle aşırı bir keskinlikle gösteren küçük-burjuva başıbozukluk öğesi, ister istemez sovyetlere de kendi damgasını vuracaktır.

Sovyetlerin ve sovyetler iktidarının örgütlenmesini geliştirmeye ara vermeden çalışmamız gerekiyor. Sovyetlerin üyelerini "parlamenterler" durumuna ya da öte yandan bürokratlar durumuna dönüştürmeyi amaçlayan küçük-burjuva bir eğilim var. Sovyetlerin *bütün* üyelerinin işlerin yönetimine pratik bir biçimde katılmalarını sağlayarak bu eğilimle savaşmak gerekiyor. Sovyetlerin şubeleri birçok yerde komiserliklerle birleşen örgütler durumuna dönüşüyorlar. Ereğimiz *ayrım gözetmeden* bütün yoksulları ülke yönetimine katmaktır ve bu yönde alınan bütün önlemlerin —bu önlemler ne kadar çeşitli olursa o kadar iyi olacaktır— özene bezene kaydedilmeleri, irdelenmeleri, sistemleştirilmeleri, daha geniş bir deneyim sınamasından geçirilmeleri ve yasa gücü kazanmaları gereki-

yor. Ereğimiz devlet görevlerinin, üretimdeki sekiz saatlik "görev"lerini bitirdikten sonra, *bütün* emekçiler tarafından *parasız olarak* yerine getirilmesini sağlamaktır: bu ereğe ulaşmak son derece güçtür, ama sosyalizmin kesin sağlamlaşmasının güvencesi de yalnızca buradadır. Bu değişikliğin yenilik ve güçlüğünün, her hızlı gelişmede görülecek birçok yordamlama, yanlışlık ve duraksamaya yol açması çok doğaldır. Sosyalist geçinmek isteyen birçok kimse bakımından güncel durumun özgünlüğünü, bunların kapitalizm ile sosyalizm arasına ciddi bir havayla "sıçrama" sözcüğünü yerleştirerek, kapitalizm ile sosyalizmi soyut planda karşı karşıya getirmek alışkanlığını kazanmaları oluşturuyor (Engels'in yapıtlarında okudukları metin kırıntılarını anımsayan bazılarıysa, daha da ciddi bir havayla, "Zorunluluk dünyasından özgürlük dünyasına sıçrama"[134] diye ekliyorlar). Sosyalizm konusunda "kitaplar okumuş" olmakla birlikte sorunu hiçbir zaman derinliğine incelemeyen bu sözde-sosyalistlerin çoğu, sosyalizm ustalarının "sıçrama"dan dünya tarihi açısından bir dönüm noktasını anladıklarını ve bu türlü sıçramaların on yıllık ve bazen daha da uzun dönemlere yayıldıklarını düşünmek yeteneğinden yoksundur. Benzer uğraklarda ünlü "entelijansiya"dan birçok sulugöz çıkması çok doğaldır: biri Kurucu Meclis[135] için ağlar, öteki burjuva disiplin için, üçüncüsü kapitalist yönetim için, dördüncüsü kültürlü toprak beyi için, beşincisi emperyalist büyük güç politikası için ve bu böyle sürüp gider.

Bir büyük sıçramalar döneminde gerçekten ilginç olan şeyi, geçmişin döküntülerinin bolluğu oluşturuyor. Bazen yeni düzenin, başlangıçta her zaman gözle görülür bir nitelik taşımayan tohumlarından çok daha hızlı biriken bu döküntüler, gelişme çizgi ya da zincirinde asıl önemli olanın ayırt edilebilmesini gerektiriyor. Devrimin başarısı bakımından önemli olanın, olabildiğince çok döküntü biriktirmek, yani olabildiğince çok eski kurumu havaya uçurmak olduğu tarihsel uğraklar vardır; bu kurumların yeterince havaya uçurulduğu ve gündemde olanı bunların döküntülerinden temizleme "basit" (küçük-burjuva devrimci için "tatsız tuzsuz") görevinin oluşturduğu uğraklar vardır; en önemli olan şeyin, henüz taş yığınından iyi temizlenmemiş toprağı kaplayan döküntülerin altından fışkıran yeni dünya filizlerini özenle yetiştirmek olduğu başka uğraklar vardır.

Bir devrimci ve bir sosyalizm yandaşı ya da genel olarak bir komünist olmak yetmez. Her belirli uğrakta, bütün zinciri tutmak ve sonraki halkaya geçişi sağlamca hazırlamak için kavranması gereken belirli halkayı bulmasını bilmek gerekiyor; bir tarihsel olaylar zincirindeki halkaların ardışıklık düzeni, biçimleri, bir araya gel-

meleri ve onları birbirinden ayıran şeyler, bir demircinin elinden çıkan zincirdeki kadar basit ve ilkel değildir.

Sovyetsel örgütlenmenin bürokratik yozlaşmasına karşı savaşım, sovyetleri "halk" ile, yani emekçiler ve sömürülenler ile birleştiren bağların sağlamlığı ile, bu bağların bükülgenlik ve esnekliği ile güvence altına alınıyor. Burjuva parlamentolar, hatta demokratik bakımdan dünyanın en iyi kapitalist cumhuriyetinin parlamentosu bile yoksullar tarafından hiçbir zaman "kendi" kurumları olarak görülmüyor. Oysa işçiler ve köylüler yığını için sovyetler "kendi"lerinin ve yalnızca kendilerinin kurumlarını oluşturuyor. Bugün Scheidemann cinsinden ya da aynı kapıya çıkmak üzere Martov cinsinden "sosyal-demokrat"lar sovyetlerden tiksinti duyuyor ve kendilerini saygıdeğer burjuva parlamentonun çekimine kaptırıyorlar, tıpkı bundan altmış yıl önce Turgenyev'in kendini meşruti anayasanın çekimine kaptırdığı ve Dobrolyubov ile Çernişevski'nin savundukları mujik demokratizmden tiksinti duyduğu gibi.

Aşağıdan denetimin, örneğin temsilcilerin görevlerinden geri alınmaları gibi şimdi özel bir çabayla geliştirilmesi gereken özel biçimlerini yaratan şey, sovyetlerin "halk" ile ilişkisinin ta kendisidir. Böylece, sovyet seçmenleri ile onların delegelerinin sovyet yetkililerin halk eğitimi alanındaki etkinliklerini tartışıp denetleyen dönemsel konferansları olarak halk eğitimi sovyetleri, tüm sevgi ve tüm desteğimizi hak ediyor. Sovyetleri donmuş bir şey durumuna dönüştürmekten, onları kendinde bir erek durumuna getirmekten daha alıkça bir şey olamazdı. Bugün ne kadar kesin bir biçimde güçlü ve amansız bir iktidardan yana olmamız, *filanca iş kollarında*, filanca *salt uygulama* görevlerinin yerine getirilmesinde ne kadar kesin bir biçimde bireysel diktatörlükten yana çıkmamız gerekiyorsa, sovyetler iktidarının en küçük bir olası yozlaşmasını önlemek için, bürokratizmin yol açtığı kötülüklerin kökünü şimdi ve her zaman kazımak için, aşağıdan denetim biçim ve araçlarının da o kadar çeşitli olması gerekiyor.

SONUÇ

Uluslararası bakımdan son derece dayanılmaz, güç ve tehlikeli bir durum; dolambaçlı yollara başvurmak ve geri çekilmek zorunluluğu; Batıda çalışa çalışa olgunlaşan devrimin bir yeni patlamalarını bekleme dönemi; ülke içinde bir yavaş kuruluş ve gözüpek "uyarma"lar dönemi; tehlikeli anarşi ve küçük-burjuva kendini koyverme öğesine karşı sert proleter disiplin anlayışının giriştiği uzun bir zorlu savaşım: sosyalist devrimin içinden geçtiğimiz özel

döneminin ayırt edici özellikleri, kısacası, işte bunlardır. Olayların tarihsel zincirinde, uluslararası proleter devrimin zaferlerinin özel parıltısı ile bizi kendine çeken bir sonraki halkaya geçebileceğimiz güne değin görevimizin üstesinden gelebilecek bir yetenekte olmak için bugün bütün gücümüzle kavramamız gereken halka, işte budur.

"Devrimci" üzerine edinilen alışılmış, her zamanki düşünce ile dolambaçlı yollara başvurmak, gerilemek, beklemek, yavaş yavaş kurmak, cesaretle uyarmak, sert bir disiplin altına almak gibi bugünkü dönemin özelliklerinden doğan belgileri karşılaştırmaya çalışın. Bunları duyunca soylu bir öfkeye kapılan bazı devrimciler eğer bizi Ekim Devriminin geleneklerini unutmakla, burjuva uzmanlarla bir anlaşma siyaseti izlemekle, burjuvaziyle uzlaşmalara varmakla, küçük-burjuva bir anlayışa sahip olmakla, reformizm yoluna sapmakla vb., vb. suçlayarak bize "yıldırımlar saçma"ya başlarlarsa şaşılacak ne var?

Bu yürek karartıcı devrimcilerin felaketi şudur ki, aralarında dünyanın en iyi niyetlerine sahip olanları ve sosyalizm davasına tam bir bağlılıkla tanınanlarının bile, gerici ve başarısız bir savaş yüzünden parçalanan ve sosyalist devrime daha gelişmiş ülkelerden çok zaman önce başlayan geri bir ülkenin içinden ister istemez geçeceği özel ve özellikle "nahoş" durumu pek de anlamıyorlar; güç bir geçişin sıkıntılı uğraklarında soğukkanlılıktan yoksun kalıyorlar. Partimize karşı *bu* "resmî" muhalefet rolünü doğal olarak "sol sosyalist-devrimciler"in partisi oynuyor. Gerçi grupsal ve sınıfsal tiplerden ayrılan bireysel ayrıklamalar her zaman vardır ve her zaman da olacaktır. Ama toplumsal tipler varlıklarını sürdürür. Küçük mülk sahiplerinin katıksız proleter nüfusa göre büyük çoğunluğu oluşturdukları bir ülkede, proleter devrimci ile küçük-burjuva devrimci arasındaki fark belli olmaktan ve zaman zaman da aşırı bir zorlulukla belli olmaktan geri kalamaz. Küçük-burjuva, devrimci olayların her dönüm noktasında duraksar ve sallanır; Mart 1917'nin ateşli devrimci atılımından, Mayısta "koalisyon"un yüceltilmesine, Temmuzda bolşevikler karşısında, Aralıkta onları desteklemek üzere Ekim sonunda korkakça ayrılacağı o aynı bolşevikler karşısında düşmanlığa (onların "serüven eğilimleri"ne üzülmedikçe) geçer; son olarak, Mart ve Nisan 1918'de bu türlü insanlar, pek çok kez küçümsemeyle burunlarını kıvırır ve: "Ben 'organik' çalışmaya, pratikçiliğe ve aşama aşama gösterilen etkinliğe övgüler düzen kimselerden değilim" derler.

Bu tip insanların toplumsal kökenini, savaşın kötülükleri, apansız yıkım, açlık ve iktisadi dağınıklığın olağanüstü acıları yü-

zünden çileden çıkan küçük patron oluşturuyor; bir çıkış, bir kurtuluş yolu arayan küçük patron, proletarya için güven ve proletaryanın desteği ile öte yandan umutsuzluk bunalımları arasında kararsızlık içinde kaldığı için, çılgınca davranıyor. Sosyalizmi bu toplumsal temel üzerinde kurmanın olanaksız olduğunu iyice anlamak gerekiyor. Emekçi ve sömürülen yığınları ancak duraksamaksızın, cesaretini yitirmeksizin ve en güç, en sert ve en tehlikeli dönüm noktalarında umutsuzluğa düşmeksizin kendi yolunu izleyen bir sınıf yönetebilir. Bizim çılgınca atılımlarla işimiz yok. Bize gerekli olan şey, proletaryanın sarsılmaz taburlarının uygun adım yürüyüşüdür.

Mart-Nisan 1918'de yazıldı.
28 Nisan 1918'de *Pravda*
n° 83'te ve *Rusya Merkez*
Yürütme Komitesi İzvestiya'sı
n° 85'te yayınlandı.
İmza: N. Lenin

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 27, s. 245-287

BİR BİLİMSEL VE TEKNİK ÇALIŞMALAR PLANI TASLAĞI

RUSYA'NIN doğal üretken güçlerinin sistemli bir inceleme ve araştırmasına* girişen Bilimler Akademisinin yüksek ulusal iktisat konseyi tarafından hemen:

Sanayinin bir yeniden örgütlenme ve Rusya'nın iktisadi kalkınma planını bir an önce hazırlamak için uzmanlardan oluşan bir dizi komisyon kurmakla görevlendirilmesi gerekiyor.

Bu planın:

Hammaddelerin yakınlığı ile hammaddelerin işlenmesi ve mamul malların elde edilmesine kadar yarı-mamul ürünlerin bütün ardışık dönüşüm aşamaları arasındaki emek kayıplarını olabildiğince azaltma bakımından Rusya'daki sanayinin *ussal* bir dağılımını kapsaması gerekiyor.

Üretimin, en çağdaş büyük sanayi ve özellikle tröstler bakımından, küçük bir sayıdaki çok büyük işletmeler içinde ussal bir birleşme ve ussal bir yoğunlaşması.

Şimdiki Rusya Sovyet Cumhuriyeti yararına (Ukrayna ile Almanlar tarafından işgal altında tutulan bölgeler olmaksızın), kendine gerekli *bütün* hammadde ve sanayi çeşitlerini *kendi öz olanakları ile* sağlama azami olanağı.

Sanayi ve taşımacılığın elektrikleştirilmesi ile tarımda elektrik kullanımına özel bir ilgi gösterilmesi gerekiyor. İkinci kalitede yakıtların (turba, düşük kaliteli maden kömürü), asgari çıkarma ve

*N. B.: Bu gerecin *yayınlanmasını* bütün güçlerimizle çabuklaştırmak, bu konuda halk eğitim komiserliğine, tipograflar sendikasına ve çalışma komiserliğine bir not göndermek gerekiyor.

taşıma harcaması ile elektrik enerjisi üretiminde kullanılmaları gerekiyor.

Genel olarak ve tarıma uygulanmaları içinde akkömür ve rüzgarla işleyen motorlar.

Nisan 1918'de yazıldı.
İlk kez olarak 4 Mart 1924'te
Pravda, n° 52 içinde yayınlandı.

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 27, s. 333-334.

"SOL" ÇOCUKLUK VE KÜÇÜK-BURJUVA DÜŞÜNCELER ÜZERİNE

[PARÇA]

III

ŞİMDİ de "sol komünistler"imizin iç siyaset alanındaki sıkıntılarına geçelim. *Güncel* durum üzerindeki tezlerde şunun gibi cümleleri okurken gülmemek güç:

"... Dokunulmadan kalmış üretim araçlarının yöntemli kullanılışı ancak en kararlı toplumsallaştırma çerçevesinde anlaşılabilir ... burjuvazi ve onun küçük-burjuva aydın kötülük ortakları karşısında teslim bayrağını çekme değil, ama burjuvazinin tam ezilmesi ve baltalamayı kesin olarak engelleme amacını güden bir etkinlik ..."

Sevgili "sol komünistler", bu ne karar çokluğu ... ve ne düşünme yokluğu! Ne demek bu "en kararlı toplumsallaştırma"?

Ulusallaştırma ve zoralım konusunda kararlı ya da kararsız olunabilir. Ama hiçbir "karar", olabilecek en büyük karar da olsa, ulusallaştırma ve zoralımlar*dan* toplumsallaştır*maya* geçişi güvence altına almak için yetmez. Tüm sorun işte tam da burada. "Sol komünistler"imizin talihsizliği şu ki, şu "en kararlı toplumsallaştırma" biçimindeki bön ve çocuksu sözcük salatası ile sorunun ve "güncel" durumun düğüm noktasını hiç mi hiç anlamadıklarını ortaya koyuyorlar. "Sol komünistler"in sıkıntıları tam da "güncel durum"un, zoralımlardan (bunlar için bir siyasetçinin özellikle kararlılık göstermesi gerekir) toplumsallaştırmaya (bu da *başka* nitelikte devrimciler gerektirir) geçişin temel özelliklerini görememelerinden ileri geliyor.

Dün her şeyden önce en büyük kararlılıkla burjuvaziyi ulusallaştırmak, zoralımına uğratmak, yenmek, bitirmek ve baltalamayı

engellemek gerekiyordu. Bugün *saymasını başardığımızdan* çoğunu ulusallaştırdığımızı, zoralımına uğrattığımızı, bitirdiğimizi ve harap ettiğimizi yalnız körler görmüyor. Oysa toplumsallaştırma düpedüz zoralımdan tam da şu bakımdan ayrılır ki yalnız "karar" ile zoralımına uğratılan şeyin ussal sayım ve ussal dağıtımı konusunda bilgili olmaksızın zoralımına uğratabilirsiniz, *ama bu bilgi olmadığı zaman toplumsallaştıramazsınız.*

Zoralımlar, burjuvazinin ezilmesi, baltalamanın bastırılması konusunda dün (yarın da olacağımız gibi) kararlı olmamız, bizim tarihsel övüncümüzü oluşturuyor. Bugün "güncel durum üzerine tezler"de bunlardan söz etmek, geçmişe yönelmek ve geleceğe geçişi anlamamak anlamına geliyor.

... "Baltalamayı kesin olarak engellemek" ... İşte hayran olunacak görev! Ama baltalayıcılar ülkemizde zaten oldukça "bastırılmış" bulunuyor. Bizde bambaşka bir şey eksik: biz şu ya da bu baltalayıcıyı nereye koymak gerektiğini *hesaplamasını* bilmiyoruz, denetim için *kendi* öz güçlerimizi örgütlemesini, bolşevik bir müdür ya da denetçiyi ülkemizde çalışmaya gelen diyelim yüz kadar baltalayıcıyı denetlemekle görevlendirmesini bilmiyoruz. Bu durumda "en kararlı toplumsallaştırma", "ezme", "kesin olarak engelleme" gibi sözler etmek, göz göre göre aldanmak demektir. Bitirmenin, yıkmanın vb. sosyalizme yetmediğini görmemek, küçük-burjuva bir devrimci için çok özgün bir özellik oluşturuyor; büyük mülk sahibine öfkelenen küçük mülk sahibine yeter bunlar, ama proleter devrimci böyle bir yanılgıya düşemez.

Eğer aktardığımız sözler bir gülümsemeye yol açıyorsa, "sol komünistler"in yaptığı ve "sağ bolşevik sapma"nın zafer kazanması halinde Sovyetler Cumhuriyetinin "bir devlet kapitalizmine doğru gelişme göstermek" tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı yolundaki icat bir kahkaha tufanına yol açıyor. Bu icat bizi dehşete düşürmek için icat edilmişe benziyor! Ve bu korkunç icadı tezlerinde ve makalelerinde "sol komünistler"imiz ne büyük bir gayretkeşlikle yineliyor...

Oysa devlet kapitalizminin onlar, Sovyetler Cumhuriyetimizdeki işlerin güncel durumuna göre *ileriye doğru bir adım* oluşturacağını düşünmüyor. Eğer örneğin altı ay içinde ülkemizde devlet kapitalizmini kurmuş olsaydık, çok büyük bir başarı ve bir yıl sonra ülkemizde sosyalizmin kesin olarak yerleşmiş ve yenilmez olacağının en kesin güvencesi olurdu bu.

"Sol komünist"in bu olumlamayı hangi soylu öfke ile geri iteceğini ve işçilerin karşısında "sağ bolşevik sapma"nın hangi "yıkıcı eleştiri"sine girişeceğini buradan görüyorum. Nasıl? Sovyetler *Sos-*

yalist Cumhuriyetinde devlet *kapitalizmine* geçiş ileriye doğru bir adım mı olacak? ... Sosyalizme ihanet etmek değil midir bu?

"Sol komünistler"in *iktisadi* yanılgıları işte tam da burada bulunuyor. Öyleyse bu nokta üzerinde daha uzun durmamız gerekiyor.

Birinci olarak "sol komünistler", kapitalizmden sosyalizme *geçişin* bize kendimizi Sovyetler Sosyalist Cumhuriyeti biçiminde adlandırmak hakkını ve tüm nedenlerini veren niteliğin tam olarak ne olduğunu anlamıyor.

İkinci olarak onlar, kendi küçük-burjuva niteliklerini tam da sosyalizmin ülkemizde karşılaştığı *en önemli* düşmanı küçük-burjuva öğede *görmedikleri* için ortaya koyuyor.

Üçüncü olarak da onlar, "devlet kapitalizmi" korkuluğunu sallayarak, sovyetsel devleti burjuva devletten iktisadi bakımdan neyin ayırdığını anlamadıklarını gösteriyor.

Bu üç noktayı izleyelim.

Rusya'nın ekonomisiyle ilgilenen insanlar arasında kimse, öyle görünüyor ki bu ekonominin geçici niteliğini yadsımıyor. Ayrıca hiçbir komünist de, öyle görünüyor ki Sovyetler Sosyalist Cumhuriyeti deyiminin sovyetler iktidarının sosyalizme geçişi güvence altına almak istencini dile getirdiğini, ama hiçbir şekilde yeni ekonomik düzenin sosyalist olduğu anlamına gelmediğini yadsımıyor.

Ama geçiş sözcüğü ne anlama geliyor? Ekonomiye uygulanınca, söz konusu yönetimde *aynı zamanda* hem kapitalizm hem de sosyalizm öğeleri, kırıntıları, parçacıkları bulunduğu anlamına gelmiyor mu? Bunu herkes kabul edecektir. Ama bunu kabul edenler de Rusya'da bir arada yaşayan çeşitli iktisadi ve toplumsal tiplere bağlı olan öğelerin açıkça neler olduklarını her zaman kendi kendine soruyor. Oysa bütün sorun burada.

Bu öğeleri sıralayalım:

1) ataerkil ekonomi, yani çok büyük bir ölçüde doğal, köylü ekonomi;

2) küçük meta üretimi (bu başlık buğday satan köylülerin çoğunluğunu kapsıyor);

3) özel kapitalizm;

4) devlet kapitalizmi;

5) sosyalizm.

Rusya öylesine büyük ve öylesine çeşitlilikte bir ülke ki bütün bu iktisadi ve toplumsal biçimler bu ülkede sıkı sıkıya birbirine karışıyor. Ve durumumuzdaki özelliği de işte bu oluşturuyor.

Peki hangi tipler ağır basıyor? Açıktır ki bir küçük köylüler ülkesinde küçük-burjuva öğe egemen durumda bulunuyor ve başka

türlü de olamıyor; çiftçilerin çoğunluğunu, engin çoğunluğunu küçük üreticiler oluşturuyor. Başlıca vurgunculuk nesnesi *buğday* olduğu için, devlet kapitalizmi örtüsü (buğday tekeli, fabrika sahipleri ve tüccarlar, burjuva kooperatifler üzerinde uygulanan denetim) şurada burada *vurguncular* tarafından yırtılıyor.

En önemli savaşım işte tam da bu alanda gelişiyor. Eğer "devlet kapitalizmi" gibi iktisadi kategoriler aracıyla konuşursak, bu savaşımda hangi hasımlar savaşıyor? Sıralamış olduğum öğelerden dördüncü ve beşinci öğeler mi? Kuşkusuz hayır. Burada sosyalizme karşı devlet kapitalizmi savaşmıyor, ama küçük-burjuvazi ile özel kapitalizm hem devlet kapitalizmine hem de sosyalizme karşı omuz omuza savaşıyor. Küçük-burjuvazi, kaynağını ister bir devlet kapitalizminden ister bir devlet sosyalizminden alsın, devlet tarafından *her türlü* müdahaleye, her türlü sayıma, her türlü denetime karşı çıkıyor. Anlaşılmaması "sol komünistler"in iktisadi yanılgılarının nedeni olan yadsınması olanaksız gerçek bir olgudur bu. Vurguncu, küçük tüccar, tekelin baltalayıcısı —işte bizim en kötü "iç" düşmanımız, sovyetler iktidarının iktisadi önlemlerinin düşmanı işte bunlar. Bundan 125 yıl önce en ateşlisinden ve en açık yüreklisinden devrimciler olan Fransız küçük-burjuvaların, vurgunculuğu küçük bir sayıdaki "seçilmiş"i giyotine göndererek ve tumturaklı kınamalardan yararlanarak yenmek istemeleri henüz her ne kadar hoş görülebilir bir şey idiyse de bugün, şu ya da bu sosyalist-devrimcinin bu soruna yanaşırken takındığı farfaracı tavırlar hiçbir bilinçli devrimcide tiksinti ve bıkkınlıktan başka bir şey uyandırmıyor. Vurgunculuğun iktisadi temelini, Rusya'da öylesine geniş bir biçimde yaygın bulunan küçük mülk sahipleri katmanı ile *her* küçük-burjuvanın bir görevlisi olduğu özel kapitalizmin oluşturduğunu elbette biliyoruz. Bu küçük-burjuva ejderhanın milyonlarca dokunacının şurada burada bazı işçi sınıfı katmanları içine sızdığını ve vurgunculuğun *devlet tekelini bastırarak* iktisadi ve toplumsal yaşamımızın bütün gözenekleri içine girdiğini biliyoruz.

Bunu görmeyen herhangi biri, körlüğü ile küçük-burjuva önyargılarının ne ölçüde tutsağı olduğunu gösteriyor. Sözlerde (ve doğal olarak en içten inançlarında da) küçük-burjuvazinin amansız düşmanları olan ama gerçeklikte "devlet kapitalizmi" ile *—Nisan 1918'de*!!— savaşarak ona yardım etmekten, ona hizmet etmekten, onun kendi görüşünü dile getirmekten başka bir şey yapmayan "sol komünistler"imiz de tam bu durumda bulunuyor. Göz göre göre aldanmak da işte buna deniyor!

Hayli büyük bir parayı, savaş sırasında "meşru" (ve çok zaman gayri meşru) yollardan biriktirilmiş birkaç bin rubleyi bir kenara

koymuş küçük-burjuva: vurgunculuk ve özel kapitalizmin temelini işte bu belirtici ekonomik tip oluşturuyor. Para, toplumsal zenginlik üzerine çekilen bir bonodan başka bir şey değilir ve bu bonoya sımsıkı sarılan milyonlarca küçük mülk sahibi hiçbir sosyalizme, hiçbir komünizme inanmadığı ve proleter fırtınanın geçmesini "sabırla beklediği" için onu "devlet"ten saklıyor. Ya biz bu küçük-burjuvayı *kendi* denetim ve *kendi* kaydımız altına alacağız (eğer yoksulları, yani nüfusun çoğunluğunu ya da yarı-proleterleri bilinçli proleter öncünün çevresinde örgütlersek bunu yapabiliriz), ya da o bizim işçi iktidarımızı, işte bu küçük mülkiyet alanında doğan Napoléonlar ile Cavaignaclar'ın yaptıkları gibi, hiç kuşkusuz ve kaçınılmaz olarak devirecek. Sorun karşımıza işte böyle çıkıyor. Bu basit ve açık gerçeği, "çalışan" köylülük üzerine boş ve parlak sözler ardında, yalnız sol sosyalist-devrimciler anlamıyor. Ama boş ve parlak sözler içinde boğulup kalan sol sosyalist-devrimcileri ciddiye alan kim var?

Binlik bonolarına sımsıkı sarılan küçük-burjuva, devlet kapitalizminin düşmanını oluşturuyor ve bu binlik bonoları da yoksullara karşı, devletin her türlü genel denetimine karşı ille de kendi öz yararına paraya çevirmek istiyor. Oysa bu binlik bonoların toplamı, bizim sosyalist kuruluş çabamızı çökerten vurgunculuğa birçok milyarlık bir temel sağlıyor. Belli bir sayıdaki işçinin birkaç gün içinde 1000 rakamıyla hesaplanan bir mal toplamı ürettiğini kabul edelim. Ardından küçük vurgunculuk, her tür hırsızlık ve sovyet kararname ve yönetmeliklerini "atlatma"yı amaçlayan küçük mülk sahibi yöntemler yüzünden bu toplamdan 200 bininin yitip gittiğini kabul edelim. Her bilinçli işçi şöyle diyecektir: eğer ben daha çok örgütlenme ve daha çok düzen sağlamak için 1000 üzerinden 300 verebilseydim, bu 200 yerine onu seve seve verirdim, çünkü sovyetler iktidarı döneminde düzen ve örgütlenme yerleşeceği için, küçük mülk sahiplerinin her türlü devlet tekelini başarısızlığa uğratma girişimleri kesin olarak engelleneceği için, sonradan bu "haracı" 100'e ya da 50'ye düşürmek bize daha kolay gelecektir.

Halkın anlayacağı bir nitelik verme ereğiyle bile isteye en yüksek derecede basitleştirdiğim bu tamamen kolay anlaşılır rakamlı örnek, şu anda devlet kapitalizmi ile sosyalizmi arasında varolan *benzeşmeyi* ortaya koyuyor. Devlet iktidarını işçiler elde tutuyor; her bir rubleyi almak, yani sosyalist bir kullanılış amacı olmayan hiçbir harcamaya izin vermemek hukuksal olanağına işçiler sahip bulunuyor. İktidarın işçilere gerçek geçişine dayanan bu hukuksal olanak, sosyalizm yönünde bir olanak oluşturuyor.

Ama küçük mülkiyet ve özel kapitalizm bu hukuksal durumu

ne olursa olsun baltalıyor, vurgunculuk yapıyor, sovyet kararnamelerinin uygulanmasını engelliyor. Devlet kapitalizmi, *hatta* onu şimdikinden *daha pahalı* ödeseydik bile, ileriye doğru çok büyük bir adım olurdu (ve tanıtlamamı güçlendirmek için o rakamlı örneği mahsus seçtim), çünkü "öğrenmek" için ödeme zahmetine değer, çünkü işçiler için yararlıdır bu, çünkü dağınıklığa, karışıklığa, savrukluğa karşı zafer kazanmak her şeyden daha önemlidir, çünkü küçük mülkiyetin özünde yatan anarşinin sürüp gitmesi tehlikelerin en kötüsü, en kaygı vericisidir, eğer üstesinden gelmezsek bizi *mutlaka* başarısızlığa götürecek olan tehlikedir, oysa eğer devlet kapitalizmine daha yüksek bir haraç ödersek bu bize hiçbir zarar vermeyecek, ama tersine bizi en güvenli yoldan sosyalizme götürmeye yarayacaktır. İşçi sınıfı küçük mülkiyetin anarşik ruhuna karşı devlet düzenini savunmayı öğreneceği zaman, büyük üretimi devlet çapında, devlet kapitalizminin temelleri üzerinde örgütlemeyi öğreneceği zaman, işte o zaman, deyimi bağışlayın, bütün kozları elinde tutacak ve sosyalizmin sağlamlaşması güvence altına alınacaktır.

Devlet kapitalizmi, *ekonomik* bakımdan, bizim şimdiki ekonomimizden son derece üstündür. Bir ilk nokta bu.

İkincisi, devlet kapitalizmi sovyetler iktidarının korkması gereken hiçbir şey içermiyor, çünkü sovyetsel devlet işçilerin ve yoksulların iktidarının güvence altına alındığı bir devlet oluşturuyor. Ekonomi politik konusunda herhangi iki düşünceyi kafasında genellikle birleştiremeyen hiçbir "sol sosyalist-devrimci"nin doğal olarak hiçbir zaman anlamayacağı, ama her marksistin kabul etmek *zorunda* kalacağı bu söz götürmez gerçekleri "sol komünistler" de anlamamış bulunuyor. Bir sol sosyalist-devrimci ile tartışmanın yararı yok, onu herkesin içinde "izlenmeyecek" önemsiz bir geveze örneği olarak alaya almak yeter; ama bir "sol komünist" ile tartışmak *gerekiyor*, çünkü bu durumda yanlışlık marksistler tarafından yapılıyor ve onların yanlışının incelenmesi *işçi sınıfının* doğru yolu bulmasına yardım edecektir.

IV

Sorunu daha da anlaşılır bir duruma getirmek için her şeyden önce devlet kapitalizmi üzerine çok somut bir örnek verelim. Bu örneğin ne olduğunu herkes biliyor: Almanya. *Burjuvalar ve yunkerler emperyalizminin hizmetindeki* büyük kapitalizm ile yöntemli örgütlenmenin çağdaş tekniğinin "son söz"ünü bu ülkede görüyoruz. Altı çizilen sözcükleri atın, militan *devletin*, yunkerler devleti-

nin, burjuva ve emperyalist devletin yerini bir *başka devlet*, ama bir başka sınıfsal içeriğe sahip farklı toplumsal tipte bir devlet ile, *sovyetsel* yani proleter devlet ile doldurun, işte o zaman sosyalizme yol açan *tüm* koşullar bütünlüğüne erişmiş olacaksınız.

Büyük kapitalizmin en çağdaş bilimin son sözüne göre düzenlenen tekniği olmaksızın, on milyonlarca insanı ürünlerin üretim ve bölüşümünde tek bir kurala sıkı sıkıya uyma zorunda bırakan yöntemli bir devlet örgütü olmaksızın, sosyalizm olanaksızdır. Biz marksistler, biz bunu her zaman olumladık; *hiç değilse* bunu anlayabilecek durumda olmayan kimselere (anarşistlere, sol sosyalist-devrimcilerin en azından yarısına) gelince, onlarla tartışmak için iki saniye bile yitirmek gereksizdir.

Sosyalizm, proletarya devlette egemen olmadıkça da olanaksızdır: bu da işin a b c'sindendir. Ve belki birinci dereceden menşevik enayiler dışında kimsenin, "tam" sosyalizmi çarpışma olmadan, dinginlik içinde, kolayca ve fazla uzatmadan yaratmasını beklemediği tarih öyle beklenmedik yollar izledi ki, 1918'de sosyalizmin, uluslararası emperyalizmin ortak kabuğu altındaki geleceğin iki civcivi gibi ayrı bir komşu iki yarısını *dünyaya getirdi*. Almanya ve Rusya 1918'de, özel bir açıklıkla, sosyalizmin koşullarının, bir yandan ekonomik, üretken ve toplumsal koşullarının, öte yandan siyasal koşullarının somut gerçekleştirilmesini ete kemiğe büründürüyorlar.

Almanya'da muzaffer bir proleter devrim, emperyalizmin —ne yazık ki en iyi çelikten yapılmış ve bundan dolayı da *hangisi olursa olsun* ... bir civcivin çabalarının kıramayacağı— bütün kabuklarını en büyük bir kolaylıkla hemen kırar ve dünya sosyalizminin zaferini, —hiç kuşku yok güçlükleri bir hamkafalar topluluğu çapında değil ama dünya tarihi çapında düşünmek koşuluyla— hiçbir güçlük çekmeksizin ya da önemsiz güçlüklerle muhakkak ki güvence altına alırdı. Devrim Almanya'da "yumurtadan çıkmak"ta geciktiği sürece bizim görevimizi, Almanların devlet kapitalizmi okuluna başlamak, dersimizi *bütün güçlerimizle* kavramaya çalışmak, devlet kapitalizmini Rusya'da yerleştirmek için, hem de büyük Petro'nun eski barbar Rusya'da, barbarlığa karşı barbar yöntemler kullanmaktan çekinmeksizin, batılı yaşama biçimini yerleştirmek için yaptığından daha da çabuk yerleştirmek için, *diktatoral* yöntemler kullanmaktan kaçınmamak oluşturuyor. Eğer anarşistler ile sol sosyalist-devrimciler arasından Alman emperyalizminin "okuluna başlamamız"ın biz devrimcilere yaraşmayacağı yolunda narkisosvari itirazlara yetenekli kimseler çıkarsa (istemeden Karalin ile Ge'nin merkez yürütme komitesinde yaptıkları konuşmaları anımsıyorum), onlara şöyle demek gerekiyor: bu kimseleri ciddiye

alacak bir devrim gözünün yaşına bakılmaksızın yenik düşerdi (ve buna da müstahak olurdu).

Şu anda Rusya'da ağır basan şey küçük-burjuva kapitalizmidir ve bu kapitalizmden başlayarak büyük devlet kapitalizmine *olduğu kadar* sosyalizme de erişmek için *bir tek ve aynı yoldan* başka bir yol yoktur ve bu yol da "ürünlerin üretim ve bölüşümü üzerinde tüm halk tarafından uygulanan sayım ve denetim" denilen *aynı* aracı evreden geçer. Bunu anlamayan herhangi biri, ya gerçek olguları bilmediği, ne olduğunu anlamadığı, gerçeğe karşıdan bakamadığı için, ya da şu anda ülkemizde gerçekleşen geçişin somut biçim ve aşamalarını incelemeksizin, "kapitalizm"i soyut planda "sosyalizm"in karşıtı olarak göstermekle yetindiği için bağışlanmaz bir iktisadi yanılgıya düşer. Ayraç içinde, *Novaya Jizn* ve *Vperyod* kampının en iyi temsilcilerini de bu aynı teorik yanılgının şaşırttığını söyleyelim: aralarından en kötüleri ile burjuvaziden gözü korkan şöyle böyleleri, alıklık ya da cesaret eksikliği yüzünden burjuvaziyi körü körüne izliyor; en iyilerine gelince, onlar da sosyalizmin ustalarının kapitalizmden sosyalizme koskoca bir geçiş döneminden boş yere söz etmediklerini ve yeni toplumun (aslında bir soyutlamadan başka bir şey olmayan ve yaşamda ancak şu ya da bu sosyalist devleti kurmayı amaçlayan tüm bir dizi çeşitli ve yetkinlikten uzak girişimler aracıyla ete kemiğe bürünebilen yeni toplumun) "uzun doğum sancıları" üzerinde yok yere durmadıklarını anlamıyor.

İşte Rusya'nın güncel iktisadi durumundan başlayarak, devlet kapitalizmi ile sosyalizmde ortak olan şeyden (ulus tarafından uygulanan sayım ve denetimden) geçmeksizin ilerlemek olanaksız olduğu içindir ki "devlet kapitalizmine *doğru* gelişme"den söz ederek (*Kommunist*, n°1, s. 8, kolon I) herkesin ve kendi kendinin gözünü korkutmaya girişmek teorik bakımdan tamamen anlamsızdır. Düşüncesinin "gelişme"nin izlediği gerçek yoldan "sapma"sına göz yummak, bu yolu anlamamak demektir bu. Pratikte bu, küçük mülkiyete dayanan kapitalizme doğru geriye çekmek anlamına geliyor.

Devlet kapitalizmini benim "yüksek" takdirimin hiç de bugüne ilişkin olmadığına ve daha iktidarın bolşevikler tarafından alınmasından *önce* bunu açıkça söylediğime okurun güven getirebilmesi için, *Yaklaşan Felaket ve Önlemenin Yolları* üzerine Eylül 1917'de yazılan broşürümden bir parçayı burada yineleyeceğim:

"Pekala, kapitalistler ile toprak ağalarının devleti yerine, kapitalistler ile büyük toprak sahiplerinin devleti yerine *devrimci demokratik* devleti, yani ne olursa olsun *bütün* ayrıcalıkları devrimci bir biçimde yıkan, en tam demokratlığı devrimci bir biçimde uygulamaktan korkmayan bir devleti *koymaya* çalışın biraz. O zaman

gerçekten demokratik ve devrimci bir devlette, tekelci devlet kapitalizminin kaçınılmaz olarak, kesin olarak sosyalizme doğru bir ya da birkaç adım atılması anlamına geldiğini göreceksiniz!

"... Çünkü sosyalizm, doğrudan doğruya kapitalist devlet tekelinden doğan bir aşamadan başka bir şey değildir.

"... Tekelci devlet kapitalizmi sosyalizmin en eksiksiz *maddi* hazırlanmasını, sosyalizmin *bekleme odasını*, başka *hiçbir aracı aşamanın sosyalizmden ayırmadığı* Tarih aşamasını oluşturuyor" (s. 27 ve 28).*

Bu satırların Kerenski döneminde yazıldığına, o dönemde *ne* proletarya diktatörlüğünün *ne de* sosyalist bir devletin değil ama "devrimci demokratik" bir devletin söz konusu olduğuna dikkat edin. Bu siyasal düzeyin üzerine *ne kadar yükselir*, sosyalist devlet ve proletarya diktatörlüğünü sovyetler içinde somutlaştırmak *başarısını ne kadar eksiksiz gösterirsek*, "devlet kapitalizmı"nden *o kadar az* korkmamız gerektiği gün gibi ortada değil mi? *Maddi*, iktisadi bakımdan, üretim bakımından, henüz hâlâ sosyalizmin "bekleme odası"nda olmadığımız gün gibi ortada değil mi? Ve henüz erişmemiş olduğumuz bu "bekleme odası"ndan geçmedikçe sosyalizmin eşiğinin aşılamayacağı da gün gibi ortada değil mi?

Sorun hangi yönünden ele alınırsa alınsın, bir tek sonuç kendini zorla kabul ettiriyor: "Devlet kapitalizmi"nin üzerimize çökerteceği tehlike konusunda "sol komünistler"in itirazı, iktisadi bir yanılgıdan ve küçük-burjuva ideolojinin bütünüyle tutsağı olduklarının açık kanıtından başka bir şey oluşturmuyor.

V

İşte son derece aydınlatıcı bir başka olgu.

Buharin yoldaşla merkez yürütme komitesindeki tartışmamız sırasmda bu yoldaş özellikle şu eleştiriyi yöneltti: uzmanlara ödenen yüksek maaşlar sorununda "biz" (biz, elbette "sol komünistler") Lenin'den "daha sağda"yız, çünkü Marx'm söylediklerini, yani bazı koşullarda işçi sınıfının "kendini bu çeteden kurtarması"nm[179] (kapitalistler çetesinden kurtarmasının, yani işçi sınıfının toprağı, fabrikaları, işyerlerini ve öteki üretim araçlarını burjuvaziden *geri satın almasının*) daha ussal olacağını anımsayarak, burada ilkelere hiçbir dokunca görmüyoruz.

Bu son derece ilginç eleştiri ilkin Buharin'in sol sosyalist-devrimciler ile anarşistleri iki baş geçtiğini, boş ve parlak sözlere iflah olmazcasına saplanıp kalmadığını, ama tersine kapitalizmden

* Bu kitapta s. 404, 405 ve 406. *–Ed.*

sosyalizme götüren geçişin —acılı ve güç geçişin— *somut* güçlüklerini düşünmeye çalıştığını gösteriyor.

Öte yandan bu eleştiri, Buharin'in yanılgısını daha da açık bir biçime getiriyor.

Gerçekten de Marx'ın dediklerini düşünün.

Tekel-öncesi kapitalizmin en yüksek noktasında, o sıralarda en az militaristleşmiş ve en az bürokratik olan ülke, o dönemde sosyalizmin işçiler tarafından burjuvaziden bir "geri satın alma" biçimindeki "barışçı" zaferi konusunda en büyük olanakları sunan ülke, 70'li yılların İngiltere'si sözkonusu ediliyordu. Ve Marx bazı koşullarda işçilerin, bir kurtarmalık ödeyerek burjuvaziden kurtulmayı kendilerine hiçbir şekilde yasaklamayacaklarını söylüyordu. Marx o dönemde yeni ve birçok sorunun ortaya çıkabileceğini, durumun devrim sırasında tamamen değişebileceğini ve devrimin gelişmeleri ölçüsünde *sık sık ve büyük ölçüde* değişmeyi de sürdürebileceğini çok iyi anladığı için, devrimin biçimleri, yolları ya da yöntemleri konusunda ellerini bağlamıyor ve sosyalist devrimin gelecekteki yapıcılarını hiçbir bakımdan engellemiyordu.

Oysa Sovyetler Rusyası'nda, iktidarın proletarya tarafından alınmasından *sonra*, sömürücülerin silahlı direnişinin ve baltalamasının bastırılmasından sonra, İngiltere eğer yarım yüzyıl önce sosyalizme doğru barışçı bir tarzda gelişmeye koyulsaydı bu ülkede gerçekleşebilecek koşullar türünde *bazı* koşulların gerçekleştiğini gördüğümüz gün gibi ortada değil mi? O dönemde İngiltere'de kapitalistlerin işçilere uysallık göstermesini güvence altına alabilecek etkenler şunlardı: (1) köylülük gerçekte bulunmadığından (bazı göstergeler 70'li yıllara doğru sosyalizmin İngiltere'de tarım işçileri arasında son derece hızlı gelişmeler göstereceğini umut etmek olanağını sağlıyordu) mutlak çoğunluğu işçilerden, proleterlerden oluşan bir nüfus; (2) proletaryanın sendikalarda iyinin iyisi bir örgütlenmesi (İngiltere o zaman bu bakımdan dünyanın birinci ülkesiydi); (3) bir siyasal özgürlükler yüzyılı tarafından eğitilen proletaryanın bir dereceye kadar yüksek kültür düzeyi; (4) hayran olunacak şekilde örgütlenmiş bulunan İngiliz kapitalistlerin — onlar o zaman dünyanın en iyi örgütlenmiş kapitalistleriydiler (bu öncelik şimdi Almanya'ya geçti)— siyasal ve ekonomik sorunları uzlaşmalarla çözmek yolundaki eski alışkanlığı. İngiltere kapitalistlerinin bu ülke işçilerine *barışçı* bir uysallık gösterme olanağını düşündürebilen etkenler işte bunlardı.

Ülkemizde bu uysallık, şimdilik bazı belli başlı öncüller (Ekim zaferi ve Ekim ile Şubat arasında kapitalistlerin silahlı direniş ve baltalanmasının bastırılması) tarafından güvence altına alınmış

bulunuyor. Ülkemizde zafer etkeni, işçilerin, proleterlerin nüfus içindeki mutlak çoğunluğu ve yüksek örgütlenme düzeyi *yerine*, hızla varını yoğunu yitirmekte bulunan yoksul köylülük tarafından proleterlere verilen destek oldu. Ülkemizde son olarak, ne yüksek bir kültür düzeyi, ne de uzlaşmalara varmak alışkanlığı bulunuyor. Eğer bu somut koşullar üzerinde düşünülürse, şimdi hiçbir "devlet kapitalizmi"ni kabul etmeyen, hiçbir uzlaşmayı kafasından geçirmeyen ve sovyet devletinin aldığı önlemlere vurgunculuk yoluyla, yoksulları yoldan çıkararak vb. engel olmaya devam eden kültürsüz kapitalistlere yönelik acımasız* bastırma yöntemlerini, "devlet kapitalizmi"ni kabul eden, onu uygulamayı becerebilir, on milyonlarca insanın edimsel azıklandırma ve gereçlendirilmesini sağlamaya yetenekli olan *en önemli işletmelerin* zeki ve deneyimli örgütleyicileri olarak proletaryaya yararlı görünen kültürlü kapitalistlere yönelik *uzlaşma* ve geri satın alma *yöntemleri* ile *birleştirmek* başarısını gösterebileceğimiz ve göstermek zorunda da olduğumuz açıkça anlaşılır.

Buharin mükemmel bir kültüre sahip marksist bir iktisatçı. Bundan ötürü de Marx'ın, sosyalizme geçişi kolaylaştırmak için işçilere büyük üretim örgütünü korumanın ne kadar önemli olduğunu öğretirken; koşullar kapitalistleri zora başvurmadan boyun eğmek ve o "geri satın alma" karşılığında sosyalizme uygar ve örgütlü" bir biçimde geçmek zorunda bıraktıkları *takdirde* (İngiltere o zaman bir ayrıklama oluşturduğu için ayrıklama olarak) *kapitalistlere iyi bir para vermenin*, onları "geri satın alma"nın pekala tasarlanabileceğini öğretirken son derece haklı olduğunu düşündü.

Eğer Buharin yanıldıysa, Rusya'daki güncel durumun somut koşulları üzerinde düşünmediği için yanıldı. Eğer Buharin yanıldıysa bizim, Rusya proletaryasının, siyasal rejimimiz bakımından, işçilerin siyasal iktidarının gücü bakımından bilmem hangi İngiltere ve bilmem hangi Almanya'dan *ilerde*, ama aynı zamanda ismiyle müsemma bir devlet kapitalizminin örgütlenmesi konusunda, kültür düzeyimiz ve sosyalizmin maddesel üretim alanına "yerleştirilme"sine hazırlık derecemiz konusunda Batı Avrupa'nın en geri ülkesine göre bile *geride* bulunmamız nedeniyle ayrıksın bir nitelik

* Bu konuda da gerçeğe tam karşıdan bakmak gerekiyor: sosyalizmin başarısı için zorunlu olan bu acımasızlığa henüz yeterince sahip bulunmuyoruz. Yeterince kararlı olmadığımızdan değil; bizde eksik olan kararlılık değil. Ama sovyet yönergelerine aykırı davranan oldukça büyük bir sayıdaki vurguncuyu, arakçıyı, kapitalisti hemencecik enselemesini de bilmiyoruz. Çünkü bu "hüner" ancak kayıt ve denetimin örgütlenmesi ile kazanılabilir! İkinci olarak, aşırtıcıları kurşuna dizdirtecek yerde, onlara altı ay hapis cezası veren mahkemelerimizde sertlikten yoksun bulunuyoruz. Bu iki kusur da aynı toplumsal kaynaktan doğuyor: küçük-burjuva öğenin etkisi, onun zeka geriliği.

taşıyan durumumuzun somut koşulları üzerinde düşünmediği için yanıldı. Örgütlenme konusunda en kültürlü, en yetenekli, en nitelikli, büyük ve çok büyük "devlet" üretimini örgütlemesine dürüstçe yardımcı olarak sovyetler iktidarına hizmet etmeye hazır kapitalistlere işçilerin önermeleri gereken bu tür "geri satın alma" zorunluluğunun bu uğrakta bu özel durumdan kaynaklandığı gün gibi ortada değil mi? Bu özel durum içinde, her biri kendi tarzında küçük-burjuva anlayışa bağlı bulunan iki çeşit yanılgıdan kaçınmaya çalışmak zorunda olduğumuz gün gibi ortada değil mi? Bir yandan, iktisadi "güçler"imiz ile siyasal gücümüz arasındaki oransızlık açık bir gerçek olduğu için, bundan iktidarı almamak gerektiği sonucunun çıktığını ilan ederek onarılmaz bir yanlışlık yapabilirdik. Böyle bir akılyürütme, hiçbir zaman "orantı" olmayacağını, ne doğanın gelişmesinde ne de toplumun gelişmesinde orantı olabileceğini, tam sosyalizmin ancak *tüm* ülkeler proleterlerinin devrimci işbirliğinden ve tek tek düşünülürse her biri tek yanlı kalacak ve belli bir oransızlığın acısını çekecek birçok girişim sonunda doğabileceğini unutan "muhallebi çocuğu gibi yaşayan manyaklar"a[180] özgü bir akılyürütme olurdu.

Öte yandan, kendilerini "güzel" devrimci davranışlara kaptıran, ama en güç geçişleri hesaba katan, direşken, enikonu düşünülmüş, iyice ölçülüp biçilmiş bir devrimci çalışmaya yeteneksiz zırlak ve farfaracıları başıboş bırakmak da son derece yanlış olurdu.

Bereket versin ki devrimci partilerin ve bolşevizmin onlara karşı verdiği savaşımın gelişme tarihi bize açıkça çizilmiş tipler devretti, bu tipler arasında da sol sosyalist-devrimciler ile anarşistler kötü devrimciler tipini simgeliyor. Şimdi bunlar, "sağ bolşevikler"in "uzlaşıcı ruh"una karşı, solukları tıkanıncaya, çılgınlık bunalımlarına yakalanıncaya kadar, şiddetli çığlıklar atıyor. Ama onlar bu "uzlaşıcı ruh"un *neden* kötü olduğunu ve gerek tarih ve gerekse devrimin tüm gelişmesi tarafından haklı olarak niçin mahkum edildiğini anlayacak güçten de uzak bulunuyor.

Kerenski döneminin uzlaştırıcı ruhu iktidarı emperyalist burjuvaziye teslim ediyordu; oysa iktidar sorunu her devrimin temel sorunudur. Ekim-Kasım 1917'de, bolşeviklerin bir kısmının uzlaştırıcı eğilimi, onları ya iktidarın proletarya tarafından alınmasından korkmaya, ya da iktidarın yalnız sol sosyalist-devrimciler gibi "az güvenli yol arkadaşları" ile değil, ama bizi kuşkusuz işin özünde: kurucu meclisin dağıtılmasında, Bogayevski'nin acımasız ezilmesinde, sovyet kurumlarının yaygın yerleştirilmesinde ve her zoralımda rahatsız edebilecek Çernov yandaşları ve menşevikler gibi düşmanları ile de bir eşit yanlılık temelinde paylaşmak istemeye götürüyordu.

Şu anda iktidar bir tek partinin, proletaryanın yanında "az güvenli yol arkadaşları" bile olmayan partisinin elleri arasında fethedilmiş, tutulmuş ve sağlamlaştırılmış bulunuyor. Şimdi *iktidarı* paylaşmak, burjuvaziye karşı proletarya diktatörlüğünden vazgeçmek sözkonusu olmadığı ve olamayacağı halde uzlaşmacı ruhtan söz etmek, anlamaksızın ezbere öğrenilen sözcükleri bir papağan gibi yinelemek demektir. Ülkeyi yönetebileceğimiz ve yönetmek zorunda olduğumuz bir durum içinde, tam da kapitalizmin yarattığı kimseler arasındaki en kültürlü öğeleri, masrafına bakmaksızın kendimize çekmeye, tam da küçük mülk sahibi ruhunun yol açtığı karışıklığa karşı onları kendi hizmetimize çağırmaya çalıştığımız bir sırada "uzlaşmacı ruh"tan söz etmek, sosyalist kuruluşun iktisadi görevleri üzerinde düşünecek güçten büsbütün uzak olmak demektir.

Ve bu nedenle Karelinler ile Geler'in kendisine yapmış oldukları "hizmet"ten, merkez yürütme komitesinde kendini hemen "utanmış" hissetmesi her ne kadar Buharin yoldaşın övüncesini oluşturuyorsa da, bu türlü savaşım arkadaşlarının varlığı "sol komünistler" *eğilimi* için ciddi bir uyarı değerini korumaktan geri kalmıyor.

25 Nisan 1918 günlü sayısında kurumlu kurumlu fikir beyan eden sol sosyalist-devrimcilerin organı *Znamya Truda* gazetesini alın: "Şimdiki platformu konusunda partimiz, bolşevizmin bir başka eğilimi (Buharin, Pokrovski, vb.) ile dayanışma içinde bulunuyor". Aynı günlü menşevik organ *Vperyod* gazetesini alın; gazetenin bu sayısında özellikle ünlü menşevik İsuv'un şu "tez"i bulunuyor:

"Sovyetler iktidarının başlangıçtan beri gerçekten proleter her türlü nitelikten yoksun bulunan siyasası, şu son zamanlarda gitgide daha açık bir biçimde burjuvazi ile uzlaşma yoluna giriyor ve açıkça işçi-karşıtı bir nitelik kazanıyor. Sanayinin ulusallaştırılması bayrağı altında bir sanayi tröstleri kurma siyaseti izleniyor; ülkenin üretken güçlerini düzeltip eski durumuna getirmek bahanesi ile 8 saatlik işgününü kaldırmaya, parça başına çalışma ve Taylor sistemini, kara listeler ve istenmeyenlerin pasaportlarını kabul ettirmeye girişiliyor. Bu siyaset iktisadi alandaki başlıca kazanımlarını proletaryanın elinden alacak ve onu burjuvazi tarafından sınırsız bir sömürünün kurbanı durumuna getirecek gibi görünüyor".

Göz kamaştırıcı değil mi?

Kerenski'nin Rus kapitalistlere ilhaklar vaat eden gizli antlaşmalar adına emperyalist savaşı onunla birlikte sürdüren dostları, 11 Haziranda işçileri silahsızlandırmak isteyen Çereteli'nin görevdeşleri, cafcaflı sözlerin arkasında burjuvazinin iktidarını peçelemeye çalışan Liber-Danlar, bütün bunlar sovyetler iktidarını "burjuvazi ile bir uzlaşma" aramakla, "tröstler kurmak"la (yani daha açıkçası "dev-

let kapitalizmi"ni kurmakla!), Taylor sistemini sokmakla suçluyor.

Gerçekte bolşeviklerin İsuv'a bir madalya vermeleri ve tezini de her işçi klübü ve her sendikada *burjuvazinin kışkırtıcı söylemlerinin* bir örneği olarak sergilemeleri gerekirdi. Bugün işçiler Liber-Danlar'ı, Çereteliler'i ve İsuvlar'ı iyi tanıyor, her yerde deneyim yoluyla tanıyor ve *bu burjuvazi uşaklarının* kendilerini Taylor sistemine ve "tröstlerin kurulması"na karşı direnmeye kışkırtma nedenleri üzerinde ciddi ciddi düşünmek de onlar için çok yararlı olacaktır.

Bilinçli işçiler, Liber-Dan ve Çereteli efendilerin dostu olan İsuv'un tezini "sol komünistler"in şu tezi ile dikkatli bir biçimde karşılaştıracaklardır:

"Çalışma disiplininin, üretimde kapitalistlerin yönetimini yeniden kurmaya bağlı uygulanması, emek üretkenliğini gözle görülür bir biçimde artıramaz, ama sınıf girişkenliğini, proletaryanın etkinlik ve örgütlenme düzeyini düşürecektir. Bu uygulamanın işçi sınıfını köleleştirme tehlikesi var, bu uygulama geri katmanların olduğu kadar proletarya öncüsünün de hoşnutsuzluğuna yol açacaktır. "Baltalayıcı kapitalistler"e karşı proleter çevrelerde hüküm süren tiksintiden dolayı, bu sistemi uygulamak için komünist partinin işçilere karşı küçük-burjuvaziye dayanması ve proletaryanın partisi olarak yitip gitmesi gerekirdi" (*Kommunist*, n°1, sayfa 8, kolon 2).

İşte "sol komünistler"in tuzağa düştüklerinin, İsuvlar'ın ve öteki kapitalist hainlerin kışkırtmasına kapıldıklarının gözler önündeki kanıtı. Proletaryanın öncüsünün çalışma disiplininden yana olduğunu, bu disiplini yok etmek için en çok küçük-burjuvazinin çırpınıp durduğunu bilen işçiler için iyi ders.

"Kapitalistlerin yönetimini yeniden kurmaya bağlı" — "sol komünistler" kendilerini bu türlü sözcüklerle savunabileceklerini düşünüyor. Savunmaları bir şeye yaramıyor, çünkü "yönetim" kapitalistlere sovyetler iktidarı tarafından, ilk olarak yöneticinin her davranışını denetleyen, onun yönetim deneyimini özümleyen ve yalnız kararlarına itiraz etme olanağına değil, ama sovyet iktidar organları aracılığıyla görevden alma olanağına da sahip işçi komiserleri ya da işçi komiteleri ile birlikte veriliyor. İkinci olarak "yönetim" kapitalistlere, koşulları sovyet iktidarı tarafından saptanan bir çalışma sırasında bazı yürütme görevlerini yerine getirmeleri için veriliyor ve sovyet iktidarı bu koşulları aynı zamanda yürürlükten kaldırabilip değiştirebiliyor. Üçüncü olarak sovyet iktidarı "yönetim"i kapitalistlere kapitalistler olarak değil ama yüksek ücretler karşılığında çalışan uzman-teknisyenler ya da örgütçüler olarak veriyor. Ve işçiler büyük ve çok büyük işletme, tröst ya da öteki kurumların örgütçülerinin %99'unun, en iyi teknisyenlerin de

oldukları gibi, kapitalist sınıfa ilişkin olduklarını çok iyi biliyor; ama bizim, proleter partinin, çalışma sürecinin ve üretimin örgütlenmesinin "yöneticileri" olarak bunların ta kendilerini işe almamız gerekiyor, çünkü sorunu uygulama bakımından, deneyim yoluyla bilen başka *kimsemiz* bulunmuyor. Çünkü "sol" söz ebeliği ile küçük-burjuva aldırışsızlığın yollarını şaşırtabileceği bu ilk çocukluktan kurtulan işçiler, sosyalizme doğru tam da tröstlerin kapitalistlerce yönetimi arasından, büyük makineli üretim arasından, ciroları yılda milyonlarca rubleye yükselen işletmeler arasından ve yalnızca bu üretim ve bu işletmeler aracıyla yöneliyor. İşçiler küçük-burjuva değil. Onlar büyük "devlet kapitalizm"inden korkmuyor; onlar bu kapitalizmi *kendi sovyet* iktidarlarının küçük mülkiyeti belirginleştiren düzensizlik ve savurganlığa karşı kullanacağı kendi *proleter* aletleri olarak görüyor.

Bunu anlayacak güçten, yalnızca mevkisini yitirmiş ve öyleyse iliğine kadar küçük-burjuva aydınlar uzak bulunuyor ve bu aydın tipini de, "sol komünistler" grubu ve onların dergisi içinde, şöyle yazdığı zaman Osinski simgeliyor:

"... İşletmenin örgütlenme ve yönetimindeki her girişim "tröst örgütçüleri"ne ait olacak: çünkü biz onlara işleri *öğretmek* ve onları sıradan çalışma arkadaşları duruma getirmek istemiyoruz, *onların öğrenciliğine başlamak* istiyoruz (*Kommunist*, n° 1, s. 14, kolon 2).

Bu cümledeki alay denemeleri, benim: "Sosyalizmi tröst örgütçülerinin öğrenciliğine başlayarak öğrenmek" deyimini ilgilendiriyor.

Osinski bunu gülünç buluyor. Tröst örgütçülerini "sıradan çalışma arkadaşları" durumuna getirmek istiyor. Eğer bunlar şairin: "On beş ilkbahar, daha çok değil"[181] dediği yaştaki biri tarafından yazılsaydı şaşmak için bir neden olmazdı. Ama büyük kapitalizmin eriştiği teknik ve kültür kazanımlarından yararlanmaksızın sosyalizmi gerçekleştirmenin olanaksız olduğunu bilmesi gereken bir marksistten bu türlü sözler işitmek çok tuhaf oluyor.

Hayır. Ancak tröst örgütçülerinin *öğrenciliğine başlamadan* sosyalizmin kurulması ya da yerleştirilmesinin *olanaksız olduğunu* anlayan kimselerdir ki komünist adına yaraşıyor. Çünkü sosyalizm bir icat değil, tröstler tarafından yaratılmış bulunan şeylerin, iktidarı fetheden proletaryanın öncüsü tarafından özümlenme ve uygulanmasını oluşturuyor. Biz, proletaryanın partisi, biz büyük üretimi tröstler misillu, tröstler gibi örgütleme sanatını *hiçbir yerde* ele geçiremeyiz, — kapitalizmin en nitelikli uzmanları arasında aramadıkça *hiçbir yerde*.

Eğer kendimize burjuva aydınlara sosyalizm "dersi vermek" gibi çocukça bir görev vermezsek, bizim onlara öğretecek hiçbir şeyimiz

yoktur: yapılması gereken şey onlara ders vermek değil ama onları mülksüzleştirmek (bu iş Rusya'da yeterli bir "kararlılık"la yapıldı), baltalamalarını *engellemek* ve onları toplumsal grup ya da katman olarak sovyetler iktidarına *boyun eğdirmektir*. Ama eğer bizler çocukça bir kafada ve bir çocuk yaşında komünistler değilsek, kendimizi onların okulunda yetiştirmek zorundayız, onlardan öğreneceğimiz şeyler var, çünkü parti ve proletaryanın öncüsü, on milyonlarca insanın gereksinimlerini sağlayan büyük işletmelerin örgütlenmesinde bağımsız bir çalışma *deneyimine sahip bulunmuyor*.

Ve Rusya'nın en iyi işçileri bunu anladı. Kapitalist-örgütçülerin, mühendis-yöneticilerin ve teknisyen-uzmanların öğrenciliğine koyuldu. En kolaydan en zora geçerek, soğukkanlılık ve sakınımla başladı. Metalurji ve makine imalatında çalışma yavaş yavaş ilerliyorsa, nedeni işin buralarda daha güç olmasıydı. Tekstil, tütün, meşin ve deri işçilerine gelince onlar, mevkilerini yitiren küçük-burjuva aydınlar gibi "devlet kapitalizmi"nden korkmuyor; onlar "tröst örgütçülerinin okuluna başlamak"tan korkmuyor. "Temel deri yöneticiliği", "merkez tekstil yöneticiliği" gibi merkezî yönetici yönetimlerde bu işçiler, kapitalistlerin yanında yer alıyor, *kendilerini* onların okulunda yetiştiriyor, tröstler örgütlüyor, sovyetler iktidarı döneminde sosyalizmin bekleme odası, sosyalizmin sürekli zafer koşulu olan "devlet kapitalizmi"ni örgütlüyorlar.

Rusya'daki gelişmiş işçilerin, çalışma disiplinini uygulamak için gerçekleştirdikleri çalışmaya koşut bu çalışması, pratiğin derslerini göz önünde bulundurarak, bazı "sol komünistler"in vazgeçemedikleri gürültü patırtıya yol açmaksızın, çok büyük bir ölçülülük içinde ve aşama aşama başladı ve gelişiyor. En büyük üretimin nasıl gerçekleştirileceğini uygulama içinde *öğrenmeyi* amaçlayan bu çetin çalışma, bizim iyi yolda olduğumuzun, bilinçli Rusya işçilerinin küçük mülkiyet dağınıklığına ve savurganlığına karşı, küçük-burjuva disiplinsizliğe* karşı savaştıklarının güvencesini oluşturuyor; komünizmin zaferinin güvencesini oluşturuyor.

9, 10 ve 11 Mayıs 1918'de
Pravda, n° 88, 89 ve 90'da yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*

V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 27, s. 348-367

* *Ekonomik* alanda proletarya diktatörlüğünün anlamı üzerine tez yazarlarının tek bir söz bile etmemeleri son derece ilginç. "Örgütlenme"den başka bir şeyden söz etmiyorlar. Ama örgütlenme zorunluluğunu işçilerin ekonomik ilişkilerdeki *diktatörlüğü*nden ödü patlayan küçük-burjuva da kabul ediyor. Proleter bir devrimcinin, böyle bir uğrakta, kapitalizmin ekonomik temellerine karşı yönelen proleter devrimin bu "temel öğe"sini hiç mi hiç "unutma"ması gerekirdi.

RUSYA SOVYETLERİ MALİYE ŞUBELERİ TEMSİLCİLERİ KONGRESİNE SUNULAN RAPOR

18 MART 1918

ÜLKENİN mali durumu tehlikeli. Ülkenin sosyalist yeniden örgütlenmesi, bazen üstesinden gelinemez gibi görünen tüm bir dizi güçlük gösteriyor; ama her adımda küçük-burjuvazinin direnişiyle karşılaşan çalışmamız ne kadar yorucu olursa olsun, onu yerine getirmek zorunda olduğumuzu düşünüyorum.

Uygulamacılar ve deneyimciler, genel nitelikteki yönerge ve kararnamelerden her günkü yaşama geçerken hangi güçlüklerin üstesinden gelmek gerektiğini siz herkesten iyi biliyorsunuz. Sizi dev gibi bir çalışma bekliyor, çünkü varlıklı sınıfların direnişi zorlu olacak; ama burjuvazinin hakkından geleceğimiz ve burjuvazi sovyetler iktidarının denetimi altına alınacağı zaman, çalışma ne kadar yorucu olursa, sonuçları o kadar verimli olacak. Görevlerimiz gösterilecek çabayı doğrulayan görevler ve bu görevler adına burjuvaziye karşı son bir kesin savaşıma girişmek de zahmetine değiyor, çünkü ülkenin sosyalist dönüşümünün başarısı bu görevlerin gerçekleştirilmesine bağlı bulunuyor.

Sovyetler iktidarının saptadığı başlıca mali görevler ivedi bir pratik uygulama gerektiriyor ve bu toplantımız da tasarladığımız kalıpların sıradan açıklamalar olarak kalmamasına yardımcı olacak.

Mali reformları ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmek zorundayız, ama bu reformların ne kadar köktenci olabilirlerse olsunlar, maliye siyasetimizin başarı kazanmaması ölçüsünde başarısızlığa mahkum olacaklarını da unutmamak gerekiyor.

Halk komiserleri konseyi adına, birçok toplantı sırasında belir-

lenmiş bulunan görevleri incelemenize sunuyor ve pratik uygulanmaları bakımından onları ayrıntılı olarak incelemenizi rica ediyorum. Bu görevler şunlardır:

MALİ MERKEZİYETÇİLİK

Mali merkeziyetçilik, güçlerimizin bir merkezde toplanması, bizim için son derece gerekli bir şeydir; eğer bu ilkeleri uygulamazsak, her yurttaşın bir dilim ekmeği olmasına ve kültürel gereksinimlerini karşılayabilmesine yol açacak iktisadi reformları gerçekleştiremeyiz.

Halk yığınları daha şimdiden merkeziyetçiliğin zorunluluğunu anlamaya başlıyor; bu kanıya yavaş yavaş varılması, onun daha derin ve daha yaygın olmasına yol açacaktır; bir ademi-merkeziyet eğiliminin ortaya çıkması, bir geçiş dönemine özgü bir hastalık, bir büyüme hastalığı oluşturuyor; tamamen doğal bir eğilim bu, çünkü çarcı ve burjuva merkeziyetçilik, halk yığınları içinde her türlü merkezî iktidara karşı bir kızgınlık ve tiksinti duygusu uyandırmış bulunuyor.

Ben merkeziyetçiliği, çalışan yığınlara zorunlu asgariyi sağlama aracı olarak görüyorum. Yerel sovyetsel örgütlere en geniş özerkliğin verilmesinden yanayım, ama ülkenin bilinçli dönüştürüm etkinliğimizin meyvelerini verebilmesi için de sıkı sıkıya saptanmış bir maliye siyaseti ile yönergelerin doruktan tabana kadar yerine getirilmeleri gerekiyor. Sizden ülkenin mali merkezileştirilmesi üzerine bir kararname bekliyoruz.

GELİR VE EMLAK VERGİSİ

Bize düşen ikinci görev müterakki gelir vergisi ile emlak vergisinin gerektiği gibi düzenlenmesine dayanıyor. Tüm sosyalistlerin dolaylı vergilere karşı olduklarını biliyorsunuz, çünkü sosyalist bakımdan tek adil vergi, gelir ve mallar üzerindeki müterakki vergidir. Bu verginin kabul edilmesinin ciddi güçlüklere yol açacağını gizlemeyeceğim; varlıklı sınıflar bu vergiye karşı zorlu bir direniş göstereceklerdir.

Şu anda burjuvazi, rüşvet vererek ve ilişkilerinden yararlanarak vergilerden yakasını sıyırıyor; onun bütün kurtuluş yollarını kapamak zorundayız. Bu alanda birçok önlem tasarladık, temeller için zemin hazırlandı, ama yapının temelleri henüz atılmadı. Bunu yapmanın zamanı geldi.

Gelir vergisi sorunu, sıradan kararnamelerle çözülemeyecek so-

runlardandır; bu sorunu çözmek için kullanışlı yöntemler ve deneyim gerekiyor.

Gelir üzerinden aylık vergi tahsiline geçmemiz gerektiğini sanıyoruz. Nüfusun Hazineden gelen bir gelirle beslenen bölümü çoğalıyor; bu kimselerin ödemesi gereken gelir vergisini aylıkları üzerinden yapılan bir kesinti ile tahsil etmek için önlemler almak gerekiyor.

Gelir vergisinin ayrıklamasız bütün gelirler ve ücretler üzerinden alınması gerekiyor; şimdiye kadar yapıldığı gibi kağıt para çıkarmak, ancak geçici önlem olarak doğrulanabilir ve şimdi gelir ve emlak üzerinden, çok yakın sürelerle alınan müterakki vergiye geçmemiz gerekiyor.

Sizlerden bu önlemi ayrıntılı olarak, uygulama bakımından incelemenizi ve en kısa sürede kararnameler ve yönergeler durumuna dönüştürebileceğimiz açık ve seçik planlar hazırlamanızı rica ediyorum.

Vergiler konusunda Lenin şöyle diyor: Genel olarak vergilere hiçbir şekilde karşı değilim; burjuvaziyi ortadan kaldırmak için proletarya vergilerden vazgeçemezdi; geçici dönemde doğru bir önlemdi bu, ama şimdi geçici dönem sona erdi ve varlıklı sınıfların vergilendirilmesinin yerini merkezî ve tek bir devlet vergisine bırakması gerekiyor.

Hiç kuşku yok ki burjuvazi tüm güçleriyle yasalarımızdan paçasını kurtarmaya çalışacak, aşağılık aldatmacalara başvuracaktır. Burjuvaziden arta kalanı kesinlikle zararsız düruma getirmek için buna karşı savaşacağız.

ZORUNLU ÇALIŞMA HİZMETİ

Maliye siyasetimizin üçüncü görevi zorunlu çalışma hizmetinin uygulanmasına ve varlıklı sınıfların kayda bağlanmasına dayanıyor.

Serbest rekabete dayanan eski kapitalizm, bu savaş yüzünden ölümcül bir yara aldı ve yerini tekelci devlet kapitalizmine bıraktı. Batının ileri ülkeleri, İngiltere ve Almanya, savaş yüzünden tüm üretimi saymak ve denetlemek zorunda kaldı ve burjuvazi için birçok kaçamak bırakarak, varlıksız sınıflar için zorunlu çalışma hizmetini kabul etti. Bizim bu ülkelerin deneyiminden yararlanmamız, ancak en başta savaşın sunağında zaten yeterince özveri gösteren yoksullar için değil ama savaşın zenginleştirdiği varlıklılar için zorunlu çalışma hizmeti uygulayarak yararlanmamız gerekiyor.

Gündemdeki bir görevi de her şeyden önce burjuvalar için, her birinin emeğinin ülkeye nerede yarar sağladığının görülmesi amacıyla emek yükümlülükleri ve bütçe karnelerinin kabulü oluşturuyor. Denetimin yerel sovyetlerin sorumluluğu altında gerçekleştirilmesi gerekiyor. Yoksullara gelince bu önlem şimdilik tamamen gereksiz bir nitelik taşıyor, çünkü onların zaten yeterince çalışmaları gerekiyor; ayrıca sendikalar da emek üretkenliğini artırmak ve çalışma disiplinini uygulamak için gerekli tüm önlemleri alacaklardır.

Yasa zenginleri çalışma, vergi ve bütçe karnelerine sahip olmak zorunda bıraktığı için, en başta gerçekleştirmemiz ve pratik ve somut bir biçimde aydınlığa kavuşturmamız gereken görevi varlıklı nüfusun eksiksiz sayımı oluşturuyor. Vergilerin yükünü, adaletin gerektirdiği gibi zenginlere yüklemek olanağını sağlayacaktır bu.

YENİ PARA

Günün dördüncü görevini de eski paranın yerine yeni bir paranın geçirilmesi oluşturuyor. Nakit, kağıt, bugün için para denilen her şey, kamusal servet üzerine çekilmiş bütün bu senetler, bozucu bir etkide bulunuyor ve şu tehlikeleri var ki burjuvazi, bu kağıt paraları yedekte saklayarak, iktisadi gücünü koruyor.

Bu gerçeğin önemini hafifletmek için, eski paranın yerine tamamen bir yenisini geçirmek amacıyla var olan kağıt paraların son derece kesin bir kaydına girişmemiz gerekiyor. Hiç kuşku yok ki bu önlemin uygulanması iktisadi ve siyasal nitelikte çok büyük güçlüklere yol açacak; bu uygulama titiz bir hazırlık çalışması gerektirecek (birçok milyarlık bir tutarda yeni para basımı, her kantonda ve her büyük şehir ilçesinde tasarruf sandıkları kurulması), ama biz bu güçlükler karşısında gerilemeyeceğiz. Herkesin elindeki para miktarını bildireceği ve karşılığında yeni para alacağı çok kısa bir süre saptayacağız; eğer tutar önemli değilse, herkes rubleye karşı ruble alacak; eğer buna karşılık tutar saptanan ölçüyü geçerse, herkes bu tutarın ancak bir bölümünü alacak. Hiç kuşkusuz bu önlem, yalnız burjuvazi tarafından değil ama savaşın zenginleştirdiği ve binlerce kağıt rubleyle dolu şişeleri toprağa gömmüş bulunan kırlardaki kulaklar tarafından da çok güçlü bir muhalefetle karşılaşacak. Sınıf düşmanı ile cepheden karşılaşacağız. Savaşım sert, ama verimli bir savaşım olacak. Aramızdan kimse bu savaşımın yükünü üstlenmek gerektiğinden kuşkuya düşmeyecek, çünkü gerekli ve kaçınılmaz bir savaşımdır bu. Bu önlemi gerçekleştir-

mek için, bir bildirim kağıdı örneği hazırlamak, propagandayı taşraya yaymak, eski parayı yeni para ile değiştirmek için süre saptamak vb. gibi çok büyük bir hazırlık çalışması yapmak gerekiyor. Ama biz bütün bunları yapacağız. Çünkü bu savaşım burjuvaziye karşı son savaşım olacak ve Batıda toplumsal devrim saatinin çalmasını beklerken bize yabancı sermayeye geçici olarak bir haraç ödemek ve ülkedeki zorunlu reformları gerçekleştirmek olanağını sağlayacak.

Sonuç olarak Lenin kongreye, halk komiserleri konseyi adına, çalışmasında başarı dileklerini sunuyor. (*Lenin'in söylevi şiddetli alkışlarla birçok kez kesildi.*)

19 Mayıs 1918'de
Rusya Merkez Yürütme
Komitesi İzvestiyası, n° 99
içinde yayınlanan basın özeti.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 27, s. 403-408.

GAZETELERİMİZİN NİTELİĞİ ÜZERİNE

GAZETELERİMİZDE eski konular üzerindeki siyasal propagandaya, siyasal gürültü patırtıya çok geniş bir yer veriliyor. Yeni yaşamın kurulmasına, bu alanda durmadan çoğalan olgulara pek düşük bir yer veriliyor.

Burjuvazi uşakları menşeviklerin alçakça ihaneti, sermayenin pek saygıdeğer haklarının yeniden canlandırılması amacıyla girişilen İngiliz-Japon istilası, Amerikalı milyarderlerin Almanya'ya karşı dişlerini gıcırdatmaları vb. vb. gibi çoktan büyük ölçüde özümlenen, herkesçe bilinen, sıradan şeyler 200 ya da 400 satırda işlenecek yerde, neden 10 ya da 20 satırda işlenmiyor? Bunlardan da söz etmek, bu alandaki her yeni olguyu saptamak da gerekiyor, ama makaleler yazmadan, aynı akılyürütmeleri yinelemeden; daha önce bilinen, daha önce değerlendirilen eski bir siyasetin yeni belirtilerini, bir "telgraf üslubu" ile, birkaç satır içinde eleştirmek gerekiyor.

"Burjuvazinin eski iyi zamanları"nın burjuva basını "kutsallar kutsalı"na*, özel fabrika ve işletmelerin iç durumuna değinmiyordu. Bu gelenek burjuvazinin çıkarlarına uygun düşüyordu. Bu geleneği kökünden bozmamız gerekiyor. Henüz bu *yapılmadı*. Gazetelerimizin niteliği henüz kapitalizmden sosyalizme geçen bir toplumda değişmesi gerektiği kadar *değişmedi*.

Biraz daha az siyaset. Siyaset tamamen "aydınlatıldı" ve iki kampın, başkaldıran proletarya kampı ile bir avuç —ve menşevikler vb. dahil kendi it sürüleri ile izlenen— kapitalist köleciler kam-

* *Le saint des saints*, Kudüs tapınağında, Yahudilerin yasa levhalarını sakladıkları sandığın bulunduğu yer. —*ç*.

pının savaşımına indirgendi. Bu siyasetten, yineliyorum, çok kısaca söz edilebilir ve edilmelidir de.

Biraz daha çok iktisat. Ama "genel" düşünceler, bilgiç irdelemeler, entelektüel planlar ve ne yazık ki çoğu kez boş lakırdılardan başka bir şey olmayan öteki lakırdılar anlamında iktisat değil. Hayır, iktisat bize yeni yaşamm gerçek kuruluşuna ilişkin olguları toplamamız, *dikkatle gerçeklememiz* ve incelememiz gerektiği anlamında gerekli. Büyük fabrikalar, tarım komünleri, yoksul köylü komiteleri, yerel iktisat konseyleri, yeni bir iktisadi rejimin örgütlenmesinde *gerçekten* başarı kazanıyorlar mı? Tam tamına nedir bu başarılar? Doğrulukları saptanmış mı? Daha çok aydın milletinin gevezelikleri, palavraları ve vaatleri ("bu iş düzene girmeye başlıyor", "plan yapıldı", "işe girişildi", "şimdi ondan biz sorumluyuz" ve "biz"in ustası kesildiğimiz öteki şarlatanca sözler) söz konusu olmasın sakın? Başarılar nasıl elde edildi? Nasıl büyültülebilirler?

Ulusallaştırmadan sonra karışıklık, parçalanma, pislik, haydutluk, asalaklık örnekleri olarak kalan geri zekalı fabrikaların kara listesi nerde, nerde bu liste? Yok. Ama bu fabrikalar, *var*. Görevimizi yapmasmı bilmiyoruz, çünkü "kapitalizmin geleneklerinin bu koruyucuları"nın *kökünü* kurutmuyoruz. Bu fabrikaların varlığına hiçbir şey demeden katlandığımız sürece biz komünistler değil ama paçavracılar olacağız. Burjuvazinin yaptığı gibi sınıf savaşımını desteklemek için gazetelerden yararlanmasını bilmiyoruz. Burjuvazinin *kendi* sınıf düşmanlarını basında *sıkıştırmasını*, onlarla alay etmesini, onların şerefine gölge düşürmesini, yaşamlarını dayanılmaz duruma getirmesini ne kadar iyi bildiğini anımsayın. Ya biz? Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde sınıf savaşımı, kapitalizmin gelenek ve göreneklerine inatla sarılan ve sovyet devletini eski devleti gördükleri gibi ("ona" en az emeği, en düşük değeri vermek ve "ondan" en çok parayı koparmak) görmekte devam eden işçi grup ve katmanlarına karşı işçi *sınıfının* çıkarlarını savunmaya dayanmıyor mu? Örneğin sovyet basımevlerindeki dizgiciler, Sormovo ve Patilov işçileri arasında bu kopuklardan az mı var? Bunların ne kadarını enseledik, gerçek kimliğini ortaya koyduk, aleme karşı rezil ettik? Basın bu konuda susuyor. Ve eğer konuşuyorsa, *devrimci* bir basın olarak değil, eylemleri kapitalistlerin ve kapitalist asalaklığın alışkanlıklarını koruyan kimselerin direnişinin demirden bir elle bastırılacağını ortaya koyan bir sınıfın *diktatörlük* organı olarak değil, yönetimsel ve bürokratik bir üslupla konuşuyor.

Savaş konusunda da aynı şey görülüyor. Ödlek komutanları ve

adam müsveddelerini hırpalıyor muyuz? Hiçbir şeye yaramayan alayları Rusya'nın yüzüne karşı sergiledik mi? Yetersizlik, savrukluk, gerilik vb. nedeniyle ardından kovulması gereken bir sürü tiksinç öğeyi "av"ladık mı? Kötülüğün *gerçek* taşıyıcılarına karşı ciddi, acımasız, gerçekten devrimci bir *savaşım* vermiyoruz. Yaşamın her alanından alınan canlı ve somut örnekler aracıyla az *yığın eğitimi* yapıyoruz; oysa basının kapitalizmden komünizme geçiş sırasındaki temel görevi budur. Fabrikaların, köylerin, alayların günlük yaşamına, en çok ilgi gösterilmesi, tanıtılması, kusurlarının ortaya dökülmesi, eleştirilmesi, iyi örneği izlemeye çağrılması gereken, yeni yaşamın başka her yerden çok gerçekleştiği yerlerin günlük yaşamına pek ilgi göstermiyoruz.

Daha az siyasal gürültü patırtı. Daha az entelektüel ince düşünceler. Yaşama daha yakın durmak. İşçi ve köylü yığının günlük çabası içinde *gerçekten yenilikçi* olarak davranma tarzına daha çok ilgi göstermek. Bu yeninin ne dereceye kadar *komünist* bir nitelik taşıdığını daha yakından *denetlemek gerekiyor*.

20 Eylül 1918 günlü
Pravda, n° 202
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 28, s. 95-97.

İŞÇİ, KAZAK, KÖYLÜ VE KIZILORDU ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİNİN RUSYA OLAĞANÜSTÜ VI. KONGRESİNDE DEVRİMİN YILDÖNÜMÜ ÜZERİNE YAPILAN KONUŞMANIN ÖZETİ

6 KASIM 1918

YOLDAŞLAR, başlangıçta belgimiz işçi denetimiydi. Şöyle diyorduk: Kerenski hükümetinin bütün vaatlerine rağmen sermaye, ülke üretimini gitgide berbat ederek, onu baltalamaya devam ediyor. Bugün görüyoruz ki yıkıma gidiliyordu ve sosyalist her işçi hükümeti için zorunlu ilk önlemin de işçi denetimi olması gerekiyor. Tüm sanayimizde hemen sosyalizme karar vermedik, çünkü sosyalizm ancak işçi sınıfı yönetmesini öğrendiği ve işçi yığınlar güçlerini pekiştirdikleri gün yerleşip sağlamlaşabilir. Bu olmadıkça, sosyalizm dindarca bir dilekten başka bir şey oluşturmaz. Bu nedenle çelişik, kusurlu bir önlem olduğunu, ama işçilerin sömürücülere karşı, sömürücülerden arındırılmış çok büyük bir ülkede görkemli sınai kuruluş görevine canla başla girişmelerinin zorunlu olduğunu da bilerek, işçi denetimini kurduk. Ve yoldaşlar, bu işe doğrudan doğruya ve hatta dolaylı olarak da katılan herkes, eski kapitalist rejimin tüm baskı ve tüm acımasızlığını yaşayan herkes çok şey öğrendi. Az bir şey elde ettiğimizi biliyoruz. İşçi sınıfının karşısına bunca duvar ve engelin dikildiği son derece geri ve başından geçmedik felaket kalmamış bir ülkede, işçi sınıfının sanayiyi yönetmesini öğrenmek için uzun bir süreye gereksinim duyduğunu biliyoruz. İşçilerin bu yönetimi kendi ellerine almış olmaları ve temel sanayi kollarında dağınık, bölük pörçük, zanaatsal, eksik kalacak işçi denetiminin yerini sanayinin tüm ülke çapındaki işçi yönetimine bırakmış bulunması gözümüzde en önemli ve en değerli şeyi oluşturuyor.

Sendikaların durumu değişti. Onların büyük görevini şimdi, kapitalizmden yıkıma uğramış, bilinçli olarak baltalanmış ve daha

başından beri insanlık tarafından biriktirilen bilim hazinelerinin meyveleri olan bilgileri ve yüksek eğitimi yığınların ulusal, toplumsal, sömürücülerden arındırılmış bir ekonomi kurmalarına yardım etmek için değil de sosyalizm davasını baltalamak için kullanmak isteyen o aydınların yardımına başvurulmadan kullanılan bir sanayi devralmış bulunan bütün yönetim komitelerinde, bütün merkez organlarda, bütün yeni örgütlerde kendi temsilcilerini yükseltmek oluşturuyor. Bu aydınlar bilgiyi tekere çomak sokmak için, bu çalışmaya hiç de hazır olmamakla birlikte bu yönetsel göreve canla başla girişen işçileri engellemek için kullanmak istiyorlardı; ama en önemli engelin aşıldığını söyleyebiliriz. Olağanüstü bir güçlükle aşıldı bu engel. Burjuvazinin etrafında dört dönen öğelerin giriştikleri baltalama başarısızlığa uğratıldı. Çok büyük engellere rağmen işçiler, sosyalizmin temellerini atan bu kararlaştırıcı adımı atmayı başardı. Hiç de abartmıyor ve gerçeği söylemekten de çekinmiyoruz. Evet, eğer erişilecek amaç düşünülürse yaptığımız şeyler çok değil, ama eğer temellerin sağlamlaştırılması açısından bakılırsa çok şey ve daha da fazlasını yaptık. Sosyalizmden ve sosyalizmin temellerinin en geniş yığınlar içindeki bilinçli kuruluşundan söz edildiği zaman, bundan yığınların broşürler aldıklarını ve onları okuduklarını anlamak gerekmiyor; hayır, bilinç burada yığınların olağanüstü bir güçlük taşıyan bir göreve, binlerce yanlışlık yaparak, kendi elleri ile, özel bir gözüpeklikle girişmiş ve onları bugün çalışır duruma getirilen ve sağlam temellere dayanan sanayinin çekilip çevrilmesinin örgütlenmesinde pişiren, zorluklara alıştıran bu yanlışlıkların her birinin acısını çekmiş olmalarına dayanıyor. Yığınlar çalışmalarını iyi bir sona vardırmış bulunuyor. Bundan böyle bu iş artık aynı biçimde yapılmayacak. Şimdi bütün işçi yığın, artık yalnızca önderler ve öncü işçiler değil ama gerçekten en geniş katmanlar, sosyalizmi kendilerinin kendi öz elleriyle kurduklarını, sosyalizmin temellerini atmış olduklarını ve bu işi sonuna kadar götürmelerini ülke içinde hiçbir gücün engelleyemeyeceğini biliyor.

İşçi denetiminden işçi yönetimine geçmek için sanayide eğer öylesine büyük güçlüklerle karşılaştık, eğer gerçeklikte kısa olmasına karşın çok kimseye uzun gibi görünebilen bu yolu geçmek zorunda kaldıysak, daha geri olan kırda yerine getirmemiz gereken hazırlık çalışması çok daha büyük oldu. Kırdaki yaşamı gören biri, köylü yığınlarla ilişkide bulunan biri kentlerdeki Ekim Devriminin köyler için ancak yaz ve güz 1918'de gerçek bir Ekim Devrimi olduğunu söyleyecektir. Ve şimdi yoldaşlar, Petrograd işçileri ile Petrograd garnizonunun askerleri iktidarı fethettikleri zaman, kırda

sosyalizmi kurmak için büyük güçlüklerle karşılaşılacağını, daha yavaş davranmak gerektiğini, toprağın ortaklaşa işlenmesini kararnameler, yasalar yardımıyla gerçekleştirmeye girişmenin çok büyük bir alıklık olacağını, çok küçük bir sayıdaki bilinçli köylünün buna razı olacağını, ama kocaman çoğunluğun razı olmayacağını çok iyi biliyorlardı. Ve bu nedenle biz de devrimin gelişmesi bakımından mutlaka zorunlu olan şeyle yetindik: hiçbir durumda yığınların gelişmesinin önüne geçmemek, ama ileriye doğru bir hareketin onların kendi öz deneyimlerinden, kendi öz savaşımlarından doğmasını beklemek. Ekimde biz, köylülerin çok eski düşmanını, feodal toprak sahibini, toprak soylusunu bir çırpıda süpürmekle yetindik. Köylülerin genel savaşımıydı bu. O zaman köylülük içinde proletarya, yarı-proletarya, köylülüğün en yoksul bölümü ve burjuvazi arasında ayrım yoktu. Biz sosyalistler bu savaşım olmadıkça sosyalizmin de olmayacağını biliyorduk, ama bizim bunu bilmemizin yetmediğini, bu gerçekliğin milyonlarca insana, propaganda yoluyla değil ama bu milyonlarca insanın kendi kişisel deneyimleri yoluyla ulaşmasının zorunlu olduğunu da biliyorduk ve bu nedenle de, tüm köylülük devrimi ancak topraktan eşitlikçi bir yararlanma ilkesine dayanan bir devrim olarak düşündüğü için, 26 Ekim 1917 günlü kararnamemizde biz, temel olarak toprak üzerindeki köylü kararnamesini aldığımızı açıkça ilan ettik.[182]

Bu vekaletin bizim görüşlerimize uymadığını, bunun komünizm olmadığını açıkça söyledik, ama köylülere kendi görüşlerine değil de yalnızca bizim programımıza uygun olan şeyleri zorla kabul ettirmedik. Devrimin gelişmesinin onları da bizim yöneltilmiş olduğumuz aynı konuma götüreceğine inandığımızdan, onlarla birlikte yürüyeceğimizi ilan ettik ve bundan da bugün gördüğümüz bu köylü hareketi doğdu. Tarım devrimi, çok büyük bir çoğunluğun topraktan eşitlikçi yararlanma görüşünü paylaştığını bildiğimiz ve köylülüğün önden yürümek üzere bu evreyi kendiliğinden aşmasını bekleyerek ona hiçbir şeyi zorla kabul ettirmek istemediğimiz için bizim de oylarımızı verdiğimiz toprağın bu toplumsallaştırılması ile başladı. Beklentimiz başarı ile sonuçlandı ve biz de güçlerimizi hazırlamasını bildik.

O zaman kabul ettiğimiz yasa genel demokratik ilkelere, zengin köylüyü, kulakı yoksul köylü ile birleştiren şeylere: toprak sahibi düşmanlığına, hiç kuşku yok ki eski monarşik rejime yönelik devrimci bir düşünce olan genel eşitlik düşüncesine dayanıyor; bu yasadan sonra köylülük içinde bir ayrımlaşmaya geçmemiz gerekiyordu. Herkesin katılmasıyla toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki yasayı ilan ettik. Bu yasa hem bizim tarafımızdan, hem de

bolşeviklerin görüşlerini paylaşmayan kimseler tarafından oybirliğiyle kabul edildi. Toprağa kimin sahip olması gerektiğini bilmek sorununu çözmek söz konusu olunca, biz bu durum karşısında birinci sırayı tarım komünlerine verdik. Tarımın o sırada, Ekim 1917'de, sosyalist yola girecek durumda olmadığını çok iyi bildiğimiz için, tarımın sosyalist ilkelere göre gelişmesine tam bir özgürlük verdik. Hazırlık çalışmamızın sayesinde, en demokratik cumhuriyetçi devletlerden henüz hiçbirinin atmadığı, tarihsel bir önem taşıyan çok büyük bir adım attık. Bu yaz sırasında bu adım, hatta en uzak Rus köylerinde bile, tüm köylülük yığını tarafından aşıldı. Azık ve gereç sağlamanın karmakarışık olma noktasına, açlık noktasına varıldığı zaman, geçmişin mirası ve dört yıllık kahrolası savaş nedeniyle buğday bakımından en zengin bölge, karşı-devrim ve iç savaş yüzünden bizden koparılıp alındığı zaman, bu durum en yüksek noktasına eriştiği ve açlık şehirleri tehdit ettiği zaman, işte o zaman iktidarımızın en sadık ve en güçlü biricik savunma aracı, kentlerin ve sanayi merkezlerinin işçi öncüsü, saflarını sıklaştırarak kırlara gitti. İşçilerin kırlara işçiler ile köylüleri silahlı bir savaşımda karşı karşıya getirmek için gittiklerini söyleyen kimseler, karaçalıcı kişilerdir. Olaylar bu karaçalmayı yalanladı. İşçiler, halk açlıktan ölürken buğday vurgunculuğu yaparak inanılmaz servetler toplayan sömürücü kırsal öğelere, kulaklara karşılık vermek için yürüyüşe koyuldu. İşçiler yoksul emekçilere, kırlardaki nüfus çoğunluğuna yardım etmeye gitti; ve Temmuz bunalımı da, kulak ayaklanmaları tüm Rusya üzerinde dalga dalga yayıldığı zaman, işçilerin boşuna müdahale etmediklerini, kardeşçe bir el uzattıklarını, bu hazırlık çalışmasının yığının gönlünü kazandığını bütünüyle ortaya koydu. Temmuz bunalımı sömürülen emekçi öğelerin kırlarda, kentler proletaryası ile yan yana, genel ayaklanması ile sona erdi. Bugün Zinovyev yoldaş bana telefonla, Petrograd'da yoksul köylü komiteleri[183] kongresinin 18.000 katılımcıyı bir araya getirdiğini ve kongrede olağanüstü bir coşku ve coşkunluğun hüküm sürdüğünü bildirdi. Tüm Rusya'da gelişen olaylar daha somut bir biçime büründükçe, yoksul köylüler ayaklanır ayaklanmaz, kulaklara karşı savaşım deneyimini kendileri yaptılar; şehirlerin azıklandırılmasını sağlamak için, emtia mübadelesini (bu mübadele olmadıkça kır yaşayamaz) yeniden canlandırmak için, kırsal burjuvazi ile, kulaklar ile birlikte yürünemeyeceğini gördüler. Ayrı ayrı örgütlenmek gerekiyor. Ve bundan böyle kırdaki sosyalist devrimin ilk aşamasını, önemli bir aşamayı aşmış bulunuyoruz. Bunu Ekimde yapamazdık. Yığınlara hangi uğrakta gidebileceğimizi öğrendik ve şu anda da şunları sağladık: kırda sosya-

list devrim başladı ve eğer buğday vurgunculuğu yapıyorlarsa, olayları geçerliği kalmamış, aşılmış bir açıdan düşünen parababaları ile kulaklardan başka kimsenin bilmediği bir tek kurtuluş umudu olmayan köşe kalmadı.

Ve işte kırsal işletme, ve işte yoksul köylüler, saflarını önderlerinin, kent işçilerinin etrafında toplayarak, bugün gerçekten sosyalist kuruluşa yalnızca sağlam ve kesin bir temel sağlıyorlar. Köylerde sosyalist kuruluş ancak bugün başlayacak. Basit ve ilkel de olsa insan eğitiminin, gerici ve cahil eski rejim çerçevesinde olanaksız olduğunu iyi bildikleri için toprağın ortaklaşa işlenmesini büyük ölçüde örgütlemeye, bilgilerden, bilim ve teknikten yararlanmaya çalışan sovyetler ve işletmeler ancak bugün oluşuyor. Bu alandaki çalışma, sanayidekinden henüz daha da güç bir nitelik taşıyor. Yerel komite ve sovyetlerimiz pek çok yanlışlık yapıyor. Ama her yanlışlık bir ders oluşturuyor. Kuruluş çalışması karşısında bilinçli bir tavır takınan yığınlar tarafından yapıldığı zaman yanlışlıklardan korkmuyoruz biz, çünkü kişisel deneyim ve kişisel etkinlikten başka bir şeye güvenmiyoruz.

9 Kasım 1918'de *Pravda*, n° 242'de
ve *Rusya Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası*,
n° 244'te yayınlanan basın özeti.
İlk kez tam olarak *Rusya Sovyetleri*
Altıncı Olağanüstü Kongresi.
Stenografik Tutanak (Moskova 1919)
başlıklı kitapta yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 28, s. 139-144.

MOSKOVA MERKEZ İŞÇİ KOOPERATİFİ SÖZCÜLERİNİN TOPLANTISINDA YAPILAN KONUŞMA

26 KASIM 1918

YOLDAŞLAR, sizlerin kişiliğinde tüm azıklandırmanın iyi örgütlenmesinde çok büyük bir rol oynayacak işçi kooperatifleri temsilcilerini selamlıyorum. Halk komiserleri konseyinde kooperatiflerin sorunları ile işçi ve köylü iktidarının kooperatifler karşısındaki tavrını birçok kez ve özellikle şu son zamanlarda incelemek zorunda kaldık.

Bu bakımdan kooperatiflerin, kapitalist sınıfa karşı iktisadi savaşım ilkesine dayandıklarına göre, vaktiyle, kapitalistlerin iktidarı döneminde ne kadar önemli bir rol oynadıklarını anımsamak gerekiyor.

Gerçi pratik bölüşüm çalışmasına kendi tarzlarında yanaşan kooperatifler, çoğu zaman halkın çıkarlarını ticari kârı kapitalistler ile paylaşmak isteği güden bir grubun çıkarları durumuna dönüştürüyorlardı. Salt tecimsel çıkarların üzerine titreyen kooperatifçiler, kendilerine henüz çok uzak ve erişilmez gibi görünen sosyalist rejimi genellikle unutuyorlardı.

Kooperatifler sık sık, özellikle küçük-burjuva öğelerden, kooperatif hareket içindeki özlemleri kendi küçük-burjuva çıkarları tarafından yönlendirilen orta köylülüğü bir araya getiriyorlardı. Gene de bu kooperatifler, hiç kuşkusuz yığınların girişkenliğini geliştiren bir işlev gördü ve onların büyük saygınlığını da işte bu oluşturuyor. Yığınların girişkenliğine dayanan kooperatifler, gerçekten de geniş iktisadi örgütler kurdular ve bu alanda —yadsımıyoruz— önemli bir rol oynadılar.

Bu iktisadi örgütler bazı durumlarda kapitalist aygıtın yerini almaya ve onu tamamlamaya yetenekli bir duruma geldiler ve biz

bunu da kabul etmek zorundayız; oysa kentler proletaryası, büyük kapitalist sanayinin örgütlenmesine öylesine sürüklenmişti ki, toprak sahipleri ve kapitalistler sınıfını devirebilecek, tüm kapitalist aygıttan yararlanabilecek kadar güçlü bir duruma geldi.

Kentler proletaryası, emperyalist savaşın yol açtığı iktisadi yıkım içinde bir azıklandırma aygıtını çalışır duruma getirmenin zorunlu olduğunu çok iyi anlıyordu ve bunu yapmak için de ilk olarak geniş kapitalist aygıttan yararlandı.

Bunu unutmamalıyız. Kooperatifçilik değerlendirilmesi ve yararlanılması gereken çok büyük bir kültür mirasıdır.

Ve bu nedenle de biz, halk komiserleri konseyinde kooperatiflerin işlevi sorununu ele almak zorunda kaldığımız zaman, tüm bu iyi örgütlenmiş iktisadi aygıtın derinliğine değerlendirilmesinin ne kadar önemli olduğunu çok iyi anladığımız için, bu işi büyük bir sakınımla yaptık.

Öte yandan, kooperatif kuruluşun başlıca sorumlularının menşevikler, sağ sosyalist-devrimciler ve öteki uzlaşıcı ve küçük-burjuvaların partileri olduklarını da unutamazdık. Savaşan iki sınıf arasında yer alan bu siyasal gruplar, kooperatiflerce biriktirilen paralar sayesinde, bu örgütleri kısmen karşı-devrimcileri gizlemek ve hatta Çekoslovakları desteklemek[184] için kullandıkları sürece bunu unutamazdık. Evet, bu konuda bilgilere sahiptik. Bununla birlikte bu iş her tarafta böyle olmadı, tam tersine, eğer isterlerse kooperatifleri bizimle birlikte çalışmaya sürüklüyorduk.

Şu son zamanlarda Sovyetler Rusyası'nın uluslararası durumu da, küçük-burjuvazinin birçok gruplarının işçi ve köylü iktidarının tüm anlamını açıkça gördükleri bir nitelik kazandı.

Sovyetler Rusyası Brest-Litovsk'un eşiğinde bulunduğu zaman, Alman emperyalistler ile son derece üzücü bir barış yapmaya zorlandığımız zaman, menşevikler ve sosyalist-devrimciler seslerini özellikle bize karşı yükselttiler. Sovyetler Rusyası bu barışı imzalamak zorunda kaldığı zaman, menşevikler ve sosyalist-devrimciler her yerde bolşeviklerin Rusya'yı yıkıma götürdüğünü haykırıyorlardı.

Bu temsilcilerden bazılarının dediklerine bakılırsa bolşevikler, dünya devriminin olanaklı olduğunu düşünen ütopyacılardı. Bazıları da bolşeviklerin Alman emperyalizminin ajanları olduklarını düşünüyorlardı.

Son olarak aralarından çoğu, o sırada bolşeviklerin Alman emperyalizmine ödünler verdiklerini ve, kötü bir sevinçle de, Alman yönetici burjuvazi ile bir anlaşmanın söz konusu olduğunu sanıyorlardı.

Bu grupların o zaman sovyetler iktidarına hitaben saçtıkları bu, daha çoğunu söylememek için, az gurur okşayan deyimleri burada daha fazla anmayacağım.

Bununla birlikte, şu son zamanların tüm dünyadaki olayları menşeviklere ve sağ sosyalist-devrimcilere çok şeyler öğretti. Menşevik merkez komitenin işçilere, basınımızda şu son günlerde yayınlanan çağrısında, ideolojik planda komünistlerden ayrılmakla birlikte, bugün başında İngiliz-Amerikan kapitalistlerin bulunduğu dünya emperyalizmine karşı savaşmayı zorunlu gördükleri söyleniyor.

Gerçekten de, çok büyük bir önem taşıyan olaylar oldu. Romanya ve Avusturya-Macaristan'da işçi temsilcileri sovyetleri kuruldu. Almanya'da sovyetler, Kurucu Meclise karşı cephe alıyorlar ve belki de birkaç hafta içinde Haase-Scheidemann hükümeti düşecek ve yerini bir Liebknecht hükümetine bırakacak. Aynı zamanda, İngiliz-Fransız kapitalizmi Rus devrimini ezmek ve böylece dünya devriminin yolunu kesmek için bütün güçlerini geriyor. Bundan böyle, müttefik emperyalizmin açgözlülüklerinin Alman emperyalizmin açgözlülüklerinden daha da uzağa gittiği tüm dünya için açık: müttefik emperyalizmin Almanya'ya sunduğu koşullar, Brest-Litovsk barışının koşullarından daha da kötü ve üstüne üstlük bu emperyalizm, genel olarak devrimi bastırmak ve dünya jandarması rolünü oynamak da istiyor. Çağrıları ile menşevikler, İngiliz rüzgarının hangi yandan estiğini anladıklarını göstermiş bulunuyorlar. Ve bugün bizim onları itmememiz, ama tersine yanımıza almamız, bizimle ortaklaşa çalışmalarına izin vermemiz gerekiyor.

Bu yılın Nisan ayından başlayarak komünistler, kooperatifçilerle ortak çalışmayı kabul ettiklerini ortaya koydular. Komünistlerin görevi, kentler proletaryasına dayanarak, emeğe kazanılabilecek herkesten yararlanmasını bilmeye, eskiden sosyalist belgileri izleyen, ama zafere ya da yenilgiye kadar bu belgiler için savaşmak cesaretini kendilerinde bulmayan herkesten yararlanmaya dayanıyor. Marx proletaryanın kapitalistleri mülksüzleştirmesi ve küçükburjuva gruplardan yararlanmayı bilmesi gerektiğini söylüyordu. Biz de kapitalistlerin elinden her şeyi almak gerektiğini ama kulakların dizginini kısmanın ve onları buğday tekelinin denetimine bağlı bir duruma getirmenin yettiğini söylüyorduk. Bizim sosyalizm ülkülerini gerçekte uygularken, orta köylülük ile bir araya gelmeye çalışmamız, onu kendi denetimimize almamız gerekiyor.

Biz işçiler ile yoksul köylülerin sosyalizm ülkülerini uygulamada gerçekleştirmek için güçlerini gereceklerini ve eğer herhangi biri bu amaçlara doğru bizimle birlikte yol almıyorsa, eh peki! on-

dan vazgeçeceğimizi açıkça söylemeliyiz. Ama biz bu son derece güç savaşımda bize gerçekten yardım etmeye yetenekli herkesten yararlanmalıyız.

Ve işte bu sorunları inceleyen halk komiserleri konseyi, nisandan başlayarak kooperatifçiler ile bir anlaşmaya vardı. Bu anlaşma, komünist halk komiserleri dışında, sivil kooperatifler temsilcilerinin hazır bulundukları tek bir oturum sırasında gerçekleşti.

Onlarla anlaşmaya vardık. Bir kararın komünistler çoğunluğu tarafından değil, ama kooperatifçiler tarafından, azınlık tarafından kabul edildiği tek oturumdu bu. Halk komiserleri konseyi, kooperatifçilerin deneyim ve bilgileri ile aygıtlarından yararlanmayı zorunlu gördüğü için bu kararı kabul etti.

Birkaç gün önce, azıklandırmanın örgütlenmesi üzerine pazar günü *İzvestiya*'da yayınlanan bir kararnamenin kabul edildiğini de biliyorsunuz; bu kararnamede kooperatifçilik ile kooperatiflere önemli bir rol verildi. Çünkü kooperatifler ağı olmaksızın sosyalist ekonominin örgütlenmesi olanaksızdır; şimdiye kadar bu bakımdan çok yanlışlıklar yapıldı. Sovyetler dağıtımı bir düzene koyamaz, sovyet mağazaları açma başarısını gösteremezlerken, bazı kooperatifler kapatılıyor, başka bazıları da ulusallaştırılıyordu.

Bu yüzden, bu kararname uyarınca, kooperatiflerden alınan her şeyin onlara geri verilmesi gerekiyor.

Kooperatiflerin özelleştirilmeleri, eski durumlarına getirilmeleri gerekiyor.

Gerçi kararname, içlerine karşı-devrimciler sokulduğu için kapatılmış olan kooperatifleri büyük bir sakınımla ele alıyor. Biz bu bakımdan kooperatiflerin etkinliğinin bir denetim altına alınmasını açık ve seçik bir biçimde söyledik; bununla birlikte kooperatiflerden bütünüyle yararlanmak gerektiğini de söylüyoruz.

Yiyecek maddeleri azıklandırma ve dağıtımının hemen ve doğru dürüst örgütlenmesinin proletaryanın büyük görevlerinden biri olduğu bizim için gün gibi ortada.

Ve bu deneyime sahip olan ve asıl önemlisi yığınların girişkenliğine dayanan bir aygıtı elimize geçirdiğimiz anda da bu aygıtı bu görevlerin gerçekleştirilmesine doğru yöneltmemiz gerekiyor. Bu örgütleri yaratan yığınların girişkenliğinden yararlanmak, bu bakımdan özel bir önem taşıyor. Halk yığınlarını azıklandırma alanının içine sokmak zorunludur ve bizim de bu işi kooperatifçiliğin, özellikle işçi kooperatifçiliğinin temel görevi durumuna getirmemiz gerekiyor.

Yiyecek maddelerinin azıklandırma ve dağıtım sorunu, herkesin içinden çıkabileceği bir sorundur. Uzun süre yazıp çizmemiş

biri bile bunu çok iyi bilebilir. Oysaki Rusya'da, işçi ve ezilen yığınlara eğitim vermemek amacıyla her şey yapıldığı için, nüfusun çok büyük bir bölümü henüz cahildir.

Ama yığınların içinde hayranlığa değer yeteneklere sahip pek çok, düşünülebileceğinden çok daha fazla hareketli güçler var. Ve bu nedenle de işçi kooperatiflerinin görevi, bu güçleri kendine çekmek, onları bulmak ve yiyecek maddelerinin azıklandırma ve dağıtımında onlara hemen bir iş vermektir. Sosyalist toplum tek bir kooperatiftir.

Yığınların kooperatiflerdeki girişkenliği, eminim ki onun Moskova kenti için gerçekten tek bir tüketim konumu kurmasına olanak verecektir.

Aralık 1918'de el ilanı olarak ve
Raboçi Min, n° 19'da yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 28, s. 200-205.

RUSYA TARIM BÖLGELERİ, YOKSUL KÖYLÜ KOMİTELERİ VE KOMÜNLERİ I. KONGRESİNDE YAPILAN KONUŞMA

11 ARALIK 1918

YOLDAŞLAR, bu kongrenin bileşimi bile bizim, Sovyetler Cumhuriyetinin sosyalist kuruluşta, özellikle ülkemiz için en önemli ilişkileri oluşturan tarımsal ilişkiler alanında gerçekleştirdiğimiz önemli değişiklik ve ileriye doğru attığımız büyük adımı bence daha şimdiden gösteriyor. Bu kongre tarım bölgeleri, yoksul köylü komiteleri ve tarım komünleri temsilcilerini bir araya getiriyor ve bu toplaşma devrimimizin az zamanda, bir yıl içinde, daha önceki bütün devrimlerde sosyalizm davasını en çok engellemiş bulunan ve sosyalizmin zaferi için bütün öteki ilişkilerden daha derinliğine dönüştürülmesi gereken o dönüştürülmesi çok güç ilişkileri baştan başa dönüştürme konusunda çok ileri gitme başarısı gösterdiğini kanıtlıyor.

Ekimden başlayarak devrimimizin gelişmesindeki ilk aşama, ilk evre, tüm köylülüğün ortak düşmanına karşı, toprak sahibine karşı zafere ayrılmış bulunuyor.

Yoldaşlar siz hepiniz daha Şubat Devriminin, burjuvazinin devrimi, uzlaştırıcıların devrimi olan Şubat Devriminin köylülere toprak sahiplerine karşı bu zaferi vaat ettiğini ve bu vaadini tutmadığını çok iyi biliyorsunuz. Gerçekte tüm Rusya'yı, baştan başa, eski serflik kalıtının acısından, genel olarak köylülüğü, ayrımsız tüm köylüleri serflerin eski sömürülme, feodal mülkiyet ve toprak sahipleri tarafından ezilme acısından kurtulma olanağını ancak Ekim Devrimi, ancak işçi sınıfının kentlerdeki zaferi, ancak sovyetler iktidarı sağladı.

Toprak sahiplerine karşı bu savaşımda tüm köylülerin ayaklanmaması olanaksızdı ve gerçekten hepsi de ayaklandı. Bu sava-

şım, başkasının emeğini sömürerek yaşamayan yoksul emekçi köylülüğü bir araya getirdi. Bu savaşım ücretli emek kullanmadan edemeyen köylülüğün kendisiyle en rahat geçinilir ve hatta en zengin bölüntüsünü de toparladı.

Devrimimizin tüm zamanını henüz bu görev aldığı sürece, henüz bütün güçlerimizi, köylülerin bağımsız bir hareketi ile, kentlerdeki işçi hareketinin yardımı ile, toprak sahipleri iktidarının gerçekten ortadan kaldırılması ve kesin olarak yok edilmesi için kullanmak zorunda olduğumuz sürece, devrim bütünüyle köylülüğün devrimi olarak kalıyor ve bu nedenle de burjuva çerçevenin dışına çıkamıyordu.

Devrimimiz henüz bütün emekçilerin en güçlü, en çağdaş düşmanının, sermayenin düzeyine erişmiyordu. Bu nedenle de kentler işçileri ile tüm köylülüğün geçici birliğinin krallığı süpürmeyi, ortaçağ kalıntılarını süpürmeyi, toprak mülkiyetini ya da toprak sahiplerinin gücünü aşağı yukarı tamamen süpürmeyi başardığı, ama sermayenin gücünün temellerini yıkmayı hiçbir zaman başarmadığı Batı Avrupa'daki devrimlerin çoğunun sona erdiği gibi sona ermek tehlikesi taşıyordu.

Ve bu yılın yaz ve güzünden başlayarak devrimimiz, işte bu çok daha önemli ve çok daha güç göreve girişmiş bulunuyor. Bu yaz, Rusya'daki bütün sömürücü ve baskıcılar Rusya'ya karşı Batı Avrupa emperyalistlerinin haçlı seferine, onların paralı askerleri olan Çekoslovakların haçlı seferine katıldıkları sırada dalga dalga yayılan karşı-devrimci ayaklanmalar dalgası kıra yeni bir atılım ve yeni bir yaşam kazandırdı.

Bütün bu ayaklanmalar, Avrupa'nın emperyalistleri ile onların paralı askerleri olan Çekoslovakları ve Rusya'da toprak sahipleri ile kapitalistler saflarında kalan herkesi, sovyetler iktidarına karşı amansız bir savaşımda bir araya getirdi. Ve onların ardından kırlardaki bütün kulaklar da ayaklandı.

Kır, türdeşliğini yitirdi. Toprak sahiplerine karşı tek bir yumruk gibi savaşım veren kırda iki kamp oluştu: bir yanda işçilerle birlikte sosyalizmin gerçekleştirilmesi doğru yolunu sıkı sıkıya izleyen ve toprak sahiplerine karşı savaşımdan, sermayeye karşı, paranın gücüne karşı, büyük tarım reformunun kulaklar tarafından kullanılmasına karşı savaşıma geçen yoksul ve emekçi köylüler kampı, öte yanda daha rahat köylüler kampı. Mülk sahiplerini, sömürücü sınıfları devrimden kesin olarak uzaklaştıran bu savaşım, devrimimizi bütünüyle sosyalist yola soktu, — kentlerdeki işçi sınıfının Ekimi kesin olarak ve korkmadan sokmak istediği, ama eğer kırlarda bilinçli, sürekli ve bağıntılı bir destek bulmazsa, devrimi

hiçbir zaman başarıyla sokamayacağı sosyalist yola.

Köylü Rusya'nın en ıssız köşe bucaklarında bu yaz ve bu güz gerçekleşen devrimin, gürültüsüz patırtısız yapılan, geçen yılın Ekim Devrimi kadar somut olarak görülebilir olmayan ve onun kadar herkesin gözüne batmayan, ama son derece daha derin ve daha etkili bir önem taşıyan devrimin anlamım da işte bu oluşturuyor.

Kırda yoksul köylü komitelerinin kurulması bir dönüm noktası sağladı ve sosyalist, özgür ve emekçi Rusya'nın baş düşmanını devirmek için, toprak sahiplerini devirmek için Ekimde tüm köylülükle bağlaşan kentler işçi sınıfının öncülük ettiğini, tarihsel ve gerçekten sosyalist bakımdan çok daha güç, çok daha yüksek bir işe, bilinçli sosyalist savaşımı köye de sokma ve kırlardaki bilinci uyandırma işine giriştiğini gösterdi. Kentler işçileri eğer engin çoğunluğu oluşturan, orta köylülükle birlikte başkasının emeğini sömürmeyen, sömürmekle ilgisi olmayan ve dolayısıyla da önden gitme yeteneğini taşıyan ve toprak sahiplerine karşı ortak savaşımdan, Rusya'yı toprak sahiplerinden kurtardıktan sonra, sosyalist bir rejim kurmaya girişen tüm proletaryanın sermayeye karşı, paranın gücüne, taşınır mülkiyetin gücüne dayanan sömürücülerin iktidarına karşı savaşımına geçerek, bugün de önden giden kırlar proletaryasını, yoksul köylülüğü, emekçi köylülüğü uyandırmasalardı, görkemli tarım devrimi, Ekimde topraktan özel mülkiyetin kaldırıldığının ilanı, toprağın toplumsallaştırıldığınm ilanı, bu görkemli devrim kaçınılmaz olarak kağıt üzerinde kalırdı.

Bu adımı atmak, yoldaşlar, en güç işi oluşturuyordu. Devrimimizin sosyalist niteliği konusunda kuşkusu bulunan herkes, bize bu konuda kaçınılmaz bir başarısızlığı müjdeliyordu ve kırdaki sosyalist kuruluşun tüm nedeni de bugün işte buna dayanıyor. Yoksul köylü komitelerinin kurulması, bu komitelerin tüm Rusya'ya yayılan geniş ağı, onların tam yetkiye sahip ve kırlarda sosyalist kuruluşun —emekçilerin iktidarının— temel ilkelerini gerçekleştirmekle görevli köylü temsilcileri sovyetleri durumuna yakın ve daha şimdiden başlamış bulunan dönüştürülmesi ... Batı Avrupa ülkelerindeki geleneksel burjuva devrimlerin takılıp kaldıkları sınırları aşmış bulunduğumuzun sağlam güvencesini işte bunlar oluşturuyor. Monarşiyi ve toprak sahiplerinin feodal iktidarını ortadan kaldırdıktan sonra biz, şimdi de gerçek anlamıyla sosyalist kuruluşa girişiyoruz. Kırdaki bu iş en güç, ama en de önemli işi oluşturuyor. En verimli çalışmayı oluşturuyor. Rusya'daki sosyalist kuruluşun bugün iyi yolda olduğunun tek ve aynı zamanda en güvenli ve en sağlam güvencesini biz, kırda köylülüğün emekçi kesiminin bilinçlendirilmesinde başarılı olmakta, kapitalist ayaklanmalar dalgası

dolayısıyla bu kesimin kapitalistler sınıfının çıkarlarından kesin olarak ayrılmasında ve yoksul köylülüğün, yoksul köylü komiteleri ve dönüşmekte olan sovyetler içinde, kentler işçileri ile gitgide daha organik bir biçimde birleşmesinde görüyoruz. Bundan böyle sosyalist kuruluş, kırların engin tarımsal nüfusu içinde de bir temel kazanmış bulunuyor.

Hiç kuşku yok ki Rusya gibi tarımsal bir ülkede sosyalist kuruluş, çok güç bir sorun oluşturuyor. Çarlık gibi, toprak sahiplerinin iktidarı gibi, toprak mülkiyeti gibi bir düşmanı ortadan kaldırmanın bir dereceye kadar kolay olduğu çok açık. Bu sorun başkentte birkaç gün içinde, tüm ülkede birkaç hafta içinde çözülebilirdi, ama bugün giriştiğimiz iş, özü gereği, ancak çok direngen ve çok uzun bir çalışmayla gerçekleştirilebilir gibi görünüyor. Bu konuda adım adım, yavaş yavaş savaşım vermemiz gerekiyor; yeni Rusya'nın, sosyalist Rusya'nın kazanımlarını sonuna dek götürmek, toprağın kolektif işlenmesi için savaşım vermek gerekiyor.

Hiç kuşku yok ki bu tür bir devrim, küçük bireysel köylü işletmelerinden toprağın kolektif işlenmesine geçiş, hiçbir durumda bir çırpıda sona erdirilemeyen uzun bir dönem gerektiriyor.

Çok iyi biliyoruz ki küçük köylü işletmesinin yaygın olduğu ülkelerde, birçok hazırlık niteliğinde ve aşamalı evreler olmadıkça, sosyalizme geçiş olanaksız bir nitelik taşıyor. Bunu anladığı için Ekim Devrimi, kendine ilk görev olarak yalnızca toprak sahiplerinin iktidarının ortadan kaldırılmasını, yok edilmesini saptamış bulunuyor. Toprağın toplumsallaştırılması üzerine, bildiğiniz gibi komünistlerin olduğu kadar onların görüşlerini benimsemeksizin sovyetler iktidarına katılan kimselerin de ortak kararı ile kabul edilen Şubat temel yasası, aynı zamanda hem köylülerin çok büyük bir çoğunluğunun istenç ve düşüncesinin dışavurumunu, hem de görevlerinin bilincinde olan işçi sınıfının, komünist işçi partisinin, yeni sosyalist kuruluş yolunda bir dizi kerteli değişiklikler yaparak, köylülüğün emekçi bölüntüsünü bilinçlendirerek ve ancak bu bilincin uyardığı, ancak köylülük kendi başına örgütlendiği ölçüde önden giderek, direşme ve sabırla ilerlediklerinin kanıtını oluşturuyor.

Çok iyi biliyoruz ki on milyonlarca insanın yaşamında, yaşamın ve geleneklerin en derin temellerini ilgilendiren öylesine görkemli devrimler, küçük bireysel köylü işletmesinden toprağın kolektif işlenmesine geçiş gibi devrimler, ancak çok uzun bir çabayla gerçekleştirilebiliyor, ancak gereksinim insanları yaşamlarını dönüştürmek zorunda bıraktığı zaman genel olarak gerçekleştirilebilir bir nitelik taşıyor.

Tüm dünyadaki uzun ve amansız bir savaştan sonra, tüm dünyada sosyalist devrimin ilk adımlarını attığını görüyoruz. Hatta en geri ülkelerde bile bu zorunluluk, her türlü teorik düşünceden ya da her türlü sosyalist öğretiden bağımsız olarak ortaya çıkıveriyor ve eski usul yaşamanın olanaksız olduğuna herkesi ve herkesi inandırıyor.

Bir ülke bu denli büyük bir yıkım ve böyle bir batkı yaşadığı zaman, bu batkının tüm dünyaya yayıldığını, insanların yüzyıllar boyunca gerçekleştirdiği kültür, bilim ve teknik kazanımların dört yıllık kıyacıl ve yıkıcı bir çapul savaşından sonra yok olduklarını ve yalnız Rusya'nın değil ama tüm Avrupa'nın yeniden barbarlık durumuna döndüğünü gördüğümüz zaman, işte o zaman en geniş yığınlar, özellikle bu savaştan belki de en çok acı çeken köylülük, bize yıkım ve sefaletten başka bir şey bırakmayan bu kahrolası savaşın kalıtından kurtulmak için olağanüstü çabalar göstermek, bütün güçlerini seferber etmek gerektiğini açıkça anlıyor. Eski usul, savaştan önce yaşandığı gibi yaşamak olanaklı değil ve küçük bireysel köylü işletmesinin yol açtığı güçlerin ve insan emeğinin savurganlığı daha uzun zaman sürdürülemiyor. Çünkü eğer bölünmüş küçük işletmeden kolektif işletmeye geçilirse, tarımda ve toplumsal üretimde emek iki üç kat daha üretken, insan emeği tasarrufu iki üç kat daha büyük oluyor.

Savaşın bize kalıt olarak bıraktığı yıkım, bir zamanların bu küçük köylü işletmesini yeniden diriltip canlandırmak olanağını kesinlikle vermiyor. Savaş yalnızca köylüleri yığınsal olarak uyandırmakla, yalnızca onlara şu anda hangi teknik harikaların var olduğunu ve insanların kökünü kazımaya uygulandığını göstermekle kalmamış, ama bu harikaların her şeyden önce en çok insan çalıştıran, en çok geride kalan ulusal üretimin dönüştürülmesine, tarımsal üretime yararları dokunması gerektiği düşüncesini de esinlemiş bulunuyor. Yalnız bu bilinç uyandırılmakla kalmamış, ama güncel savaşın korkunç kötülükleri insanlara çağdaş tekniğin tüm gücünü ve savaşların en ürküncü, en anlamsızı içindeki boşa harcanmasını da göstermiş bulunuyor; insanlar bu kötülüklerden kurtulmanın tek yolunun bu aynı teknik güçler içinde olduğu inancını kazanıyor. Bize düşen görevi de çağdaş teknikten, en geri kalmış üretimi, tarımsal üretimi yeni yola sokmak için, gözü kapalı olarak, eski usul yapılan tarımı yeniden örgütlemek ve dönüştürmek için, tarımsal üretimi bilime ve tekniğin kazanımlarına dayanan bir üretim durumuna getirmek için yararlanmak oluşturuyor. Savaş bu bilinci, düşünüldüğünden son derece daha çok uyandırmış bulunuyor. Ama savaş değil yalnız bu bilinci uyandırmış olmak,

üretimin yeniden eski usul kurulmasını olanaksız bir duruma getirmiş de bulunuyor.

Bu savaştan sonra savaştan önceki durumun yeniden diriltilip canlandırılabileceğini, ekonomi sistem ve rejiminin yeniden eski yöntemlere göre kurulabileceğini düşünen kimseler yanılıyor ve yanıldıklarını da her gün daha çok anlıyor. Savaş öyle korkunç bir yıkıma yol açtı ki küçük bireysel işletmelerimiz artık ne çekim hayvanına, ne demirbaşa, ne de alet edevata sahip bulunuyor. Halkın emeğinin böyle bir savurganlığına daha çok izin veremeyiz. Devrim için çok sıkıntıya katlanan ve savaş yüzünden herkesten çok kaybeden yoksul, emekçi köylülük, toprağı toprak sahiplerinin elinden aldı, ama yeni kulakların eline geçmesi için almadı. Savaşın kırıp geçirdiği ve kökünü kazıdığı tarımı düzeltip eski durumuna getirmenin tek yolu olarak, kapitalizmin tüm köylü nüfus yığınını mahkum ettiği bilgisizlik ve alıklık durumundan, kapitalistlere dört savaş yılı boyunca insanlığı ezme olanağı sağlayan ve bugün devrimci güç ve devrimci coşku ile dolu bütün ülkeler emekçilerinin ne pahasına olursa olsun kurtulma kararı verdikleri koyu karanlık ve umutsuzluktan kurtulmanın tek kurtuluş yolu olarak toprağın kolektif işlenmesine geçiş sorununu bu emekçi köylülüğün önüne, bugün ivedi bir biçimde yaşamın kendisi koyuyor.

Yoldaşlar, en güç ve aynı zamanda en önemli sorun olan sosyalist reform sorununun, en radikal ve en önemli sosyalist yeniden yapılanmanın gündeme getirilmesi için işte dünya çapında bu sorunların bir araya gelmesi gerekiyor ve Rusya'da bu sorun gündeme gelmiş bulunuyor. Yoksul köylü komitelerinin kurulması, tarım bölgelerini, yoksul köylü komitelerini ve tarım komünlerini bir araya getiren bugünkü ortak kongre bize, bu yaz ve bu güz kırlarda gelişen savaşım dolayısıyla, emekçi köylülüğün en geniş yığınları içindeki bilincin uyandığını ve köylülüğün ta kendisinin, emekçi köylülük çoğunluğunun, toprağın kolektif işletmesini gerçekleştirmeye can attığını gösteriyor. Elbette, yineliyorum, bu görkemli dönüşüme derece derece girişmemiz gerekiyor. Bu alanda hemen bir şey yapmak olanaksız, ama 25 Ekim Devriminin hemen ertesi günü, sovyetler iktidarının ilk organının —Rusya sovyetleri II. kongresinin— daha ilk oturumunda kabul edilen toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki temel yasanın şu maddeyi içerdiğini de size anımsatmam gerekiyor: yalnız özel mülkiyetin ebediyen ortadan kaldırılmasıyla yetinilmiyor, yalnız toprak mülkiyetinin yürürlükten kaldırılmasıyla yetinilmiyor, ama mülkün ve emekçilerin işletmelerin mülkü durumuna gelen demirbaş, çekim hayvanı

ve alet edevatının da kolektif mülk durumuna dönüşmeleri, bireysel işletmelerin özel mülkü olmaktan çıkmaları gerekiyor. Toprağın toplumsallaştırılması üzerine Şubat 1918'de kabul edilen yasa, bugün kendimize saptadığımız erekler temel sorunuyla, biz sovyetler iktidarı yandaşlarının emekçi köylülüğü çağırdığımız topraktan yararlanmaya ilişkin görevler temel sorunuyla ilgili bu yasa, toprağın toplumsallaşması üzerindeki yasa bu soruna madde II ile yanıt veriyor ve bu madde gereğince de görev, sosyalist ekonomiye geçmek amacıyla, emek ve ürün tasarrufu bakımından en elverişli işletme olduğu için, bireysel işletmeler zararına, tarımda kolektif işletmenin gelişmesine dayanıyor.

Yoldaşlar, biz bu yasayı kabul ettiğimiz zaman, komünistler ile öteki partiler arasında tam bir oybirliği ve anlaşmaya sahip olmaktan uzakta bulunuyorduk. Tersine biz bu yasayı, sovyetler hükümetinde komünistler, komünistlerin görüşlerini paylaşmayan sol sosyalist-devrimci parti ile kaya gibi birleştikleri sırada kabul ettik ve gene de oybirliği halinde ve eksiksiz bir karara vardık; biz bugün de, bireysel işletmelerden toprağın kolektif işlenmesine bu geçişin, bir kez daha yineliyorum, bir çırpıda gerçekleştirilemeyeceğini ve kentlerde girişilmiş bulunduğu biçimiyle savaşımın sorunu daha sade bir şekilde koyduğunu anımsayarak, bu alan üzerinde yer alıyoruz. Kentlerde bir işçinin karşısına bir tek kapitalist dikiliyor ve onu temizlemek de az zahmete mal oluyor. Ama kırda girişilen savaşım çok daha karmaşık bir nitelik taşıyordu. Başlangıçta, toprak sahiplerine karşı köylülerin genel bir saldırışı vardı; başlangıçta toprak sahiplerinin iktidarı öylesine yıkılmıştı ki eski haline getirilemezdi; sonra köylülüğün içinde Rusya'nın tarımsal olmayan ve açlık çeken bölümünün zararına semirmek üzere buğday fazlalarından yararlanan kulakların, sömürücülerin ve vurguncuların kişiliğinde ortaya yeni kapitalistlerin çıktığı bir savaşım patlak verdi. O zaman yeni bir savaşım başladı ve biliyorsunuz ki bu yaz boyunca bu savaşım birçok ayaklanmalara yol açtı. Kulak konusunda biz, her türlü mülkiyetten yoksun bırakılması gereken kapitalist toprak sahibi için söylediklerimizi söylemiyoruz. İşçilerin ve tarımsal olmayan köyler köylülerinin açlıktan kıvrandıkları bir sırada bu kulağın, buğday fazlalarının satışı üzerindeki vurgunculukla zenginleşmek için saygı göstermediği buğday tekeli gibi zorunlu önlemlere karşı direnişini kırmak gerektiğini söylüyoruz ve bu konudaki siyasetimizi de her zaman toprak sahipleri ile kapitalistlere karşı giriştiğimiz aynı acımasız savaşım oluşturdu. Ama ondan sonra, emekçi köylülüğün en yoksul bölümü ile orta köylülük arasındaki ilişkiler de vardı. Orta köylülük karşısındaki

siyasetimiz, her zaman bir birlik siyaseti oldu. Orta köylülük hiçbir biçimde ne sovyet kurumlarının, ne proletaryanın, ne de sosyalizmin düşmanını oluşturuyor. Doğal olarak duraksayacak ve sosyalizme geçişi, ancak bu geçişin zorunlu olduğunu tanıtlayıcı, gerçekten inandırıcı örnekler göreceği zaman kabul edecek. Bu orta köylülüğü teorik akılyürütmeler ya da propaganda söylevleri ile inandırmak elbette olanaksız, —biz bunlara güvenmiyoruz,— ama onu inandıracak şeyi, köylülüğün emekçi bölümünün örnek ve bütünlüğü oluşturuyor; onu inandıracak şeyi, bu emekçi köylülük ile proletaryanın bağlaşması oluşturuyor; ve bu konuda biz, uzun bir aşamalı inandırma çalışmasına, nüfusun sosyalist, proleter bölümünün birliğini, sermayeye karşı bütün biçimleriyle korkusuz bir savaşım yüzünden komünistlerin birliğini, onların orta köylülükle birliklerini gerçekleştirecek bir geçiş önlemleri dizisine güveniyoruz.

Pekala, bu konjonktürü gözönünde bulunduran, kırda yapacak son derece daha güç bir görevimiz olduğu gerçeğini gözönünde bulunduran biz, öyleyse sorunu toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki yasada koyulmuş olduğu gibi koyuyoruz. Bu yasanın topraktan özel mülkiyetin kaldırıldığını, toprağın eşitçi bölüşümünü ilan ettiğini biliyorsunuz; böylece bu yasanın uygulanmasının başladığını ve kırsal yerlerin çoğunda bu yasayı yürürlüğe koyduğumuzu biliyorsunuz. Öte yandan, komünistler kadar o sırada onların görüşlerini paylaşmayanların da oybirlikli anlaşmaları gereğince, yasa az önce size okuduğum ve ortak görevimizin, ortak ereğimizin sosyalist ekonomiye, toprağın kolektif kullanımına, toprağın kolektif işlenmesine geçiş olduğunu söyleyen maddeyi içeriyor. Kuruluş dönemi ilerledikçe, ekonomiyi yeniden canlandırmak için, köylüleri eski terkedilmişlik, alıklaşma ve bilgisizlik durumlarından ebediyen kurtarmak için yerine getirmek zorunda olduğumuz görevin tüm büyüklüğü, bugün tutsaklık sonucu yorgunluktan bitmiş, tükenmiş olarak geri dönen yüzbinlerce ve milyonlarca savaş tutsağı için olduğu gibi toprağa daha önce yerleştirilmiş bulunan köylüler için de daha açık bir duruma geliyor; gerçekten güvenli ve köylüler yığınını uygar bir yaşama yaklaştıracak, onları öteki yurttaşlarla gerçekten eşit bir duruma getirecek kurtuluş yolunun, toprağın kolektif işlenmesinden başka bir şey olamayacağı ve sovyetler iktidarının aşamalı ve sistemli önlemlerle, bugün işte toprağın bu kolektif işlenmesine doğru gittiği daha açık bir duruma geliyor. Sovyet komün ve işletmeleri de işte toprağın bu kolektif işlenmesi adına kuruluyor. Bu tür işletmenin önemi, toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki yasada belirtilmiş bulunuyor. Bu yasanın top-

raktan kimin yararlanabileceği sorununun ele alındığı parçada, topraktan yararlanabilen kişi ve kurumlar arasında, ilk olarak devletin, ikinci olarak toplumsal örgütlerin, ardından tarım komünlerinin ve dördüncü olarak da tarım kooperatiflerinin geldiğini göreceksiniz. Toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki yasanın bu temel önlemlerinin komünist parti istediği gibi davranmadığı bir sırada, şu ya da bu biçimde orta köylülüğün görüş ve istencini dile getiren kimselere bilinçli olarak ödünler verdiği bir sırada düzenlenmiş oldukları gerçeği üzerine dikkatinizi bir kez daha çekiyorum. Biz bu nitelikte ödünler verdik ve veriyoruz. Bu türlü uzlaşmalar yaptık ve yapıyoruz, çünkü toprak mülkiyetinin bu biçimine, toprağın kolektif işlenmesine, sovyetsel işletmelere, komünlere bir çırpıda geçiş olanaksızdır; bu geçiş, toprağın kolektif işlenmeye geçmesi koşuluyla, tarımın iyileştirilmesine bir milyar ruble ayıran sovyetler iktidarının direşken ve direngen etkinliğini gerektiriyor.[185] Bu yasa bizim, insanları ekonominin iyileştirilmesi işine çekerek, özellikle örnek oluşturma yoluyla etken olmak istediğimizi, orta köylüler üzerinde etkili olmak istediğimizi ve tarımsal Rusya ekonomisinde bu derin ve özsel yeniden yapılanmayı gerçekleştirmek için de bu türlü önlemlerin yavaş yavaş artan etkisinden başka bir şeye bel bağlamadığımızı gösteriyor.

Yoksul köylü komiteleri, tarım komünleri ve tarımsal bölgelerin bu kongrede gerçekleştirilen birliği bize, toprağın kolektif işlenmesine bu geçiş ile sorunun, gerçekten sosyalist bir aşamada, doğru bir biçimde koyulduğunu gösteriyor ve bu konuda bize tam bir inanç veriyor. Bu sürekli ve yöntemli etkinlikle, emek üretkenliğinde yükselme sağlanması gerekiyor. Bu amaçla da bizim, şimdiye kadar bireylere zenginlik kaynağı olmaktan başka bir işe yaramayan, ücretli işçilerin yeni bir köleliğine, yeni bir bağımlılığına yol açan kapitalizmi canlandırmaktan başka bir işe yaramayan en iyi örgütlenmiş işletmelerden yararlanabilmek için en iyi tarım yöntemlerini uygulamamız ve Rus uzmanları kendimize çekmemiz gerekiyor. Bugün, toprağın toplumsallaştırılması üzerindeki yasa ve topraktan özel mülkiyetin tamamen kaldırılması ile birlikte, milyonlarca emekçi yararına, bu işletmelerin tarım bilimi, kültür ve üretkenlik artışı merkezleri hizmetini görmeleri gerekiyor. Kentler işçileri ile emekçi köylülüğün bu bağlaşması, yoksul köylü komitelerinin bu kuruluş ve seçim yoluyla sovyetsel örgütler durumuna dönüşmeleri, tarımsal Rusya'nın şu anda, Batı Avrupa devletlerinin birbiri ardından, bizden sonra ama buna karşılık bizden daha sağlam bir şekilde izledikleri yola girmiş bulunduğunu gösteriyor. Devrimi başlatmak onlar için çok daha güçtü, çünkü onların

düşmanlarını çürümüş bir otokrasi değil, ama son derece kültürlü ve son derece birleşik bir kapitalist sınıf oluşturuyordu; gene de bu devrimin patlak verdiğini biliyorsunuz ve onun Rusya sınırlarıyla sınırlanmadığını, en büyük umudumuzun, en büyük dayanağımızın Batı Avrupa proletaryası, en ileri ülkeler proletaryası olduğunu, dünya devriminin bu en büyük dayanağının harekete geçtiğini de biliyorsunuz ve biz sosyalist ekonomiye geçişin, daha gelişmiş bir tarım tekniğinden yararlanmanın, kırlardaki emekçi nüfusun birleşmesinin bu ülkelerde daha hızlı gideceğine ve bizde olduğundan daha kolay gerçekleşeceğine kesin olarak inanıyoruz ve Alman devriminin gidişi de gerçekte bunu gösteriyor.

Rusya'nın kentler işçilerine bağlaşık, tüm dünyanın sosyalist proletaryasına bağlaşık emekçi köylülüğü artık bütün felaketlerin üstesinden geleceğine, emperyalistlerin bütün saldırılarını engelleyeceğine ve emekçilerin kurtuluşunun olmazsa olmaz koşulunu, yani toprağın kolektif işlenmesini, küçük bireysel işletmelerden toprağın kolektif işlenmesine derece derece ama eğilip bükülmez geçişi gerçekleştireceğine güvenebiliyor.

Pravda, n° 272,
14 Aralık 1918.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 28, s. 350-361

RK(B)P PROGRAM TASARISI
[PARÇA]

11
PROGRAMIN İKTİSADİ BÖLÜMÜNE İLİŞKİN KONULAR

Daha somut olarak RKP, şu anda sovyet iktidarının genel görevlerini şu biçimde saptıyor:

İktisadi Alanda

Sovyet iktidarının bugün şu görevleri bulunuyor:

(1) burjuvazinin daha önce başlamış ve özsel olarak tamamlanmış bulunan mülksüzleştirilmesini, üretim ve değişim araçları mülkiyetinin Sovyet Cumhuriyetinin mülkiyeti durumuna, yani bütün emekçilerin kolektif mülkiyeti durumuna dönüştürülmesini sonuna kadar sürdürmek;

(2) emekçilerin kardeşçe disiplinini geliştirip pekiştirmeye, girişkenlik anlayışlarını ve sorumluluk duygularını bütün alanlarda yükseltmeye özellikle dikkat etmek. Kapitalizmin hakkından gelmenin ve üretim araçlarının özel mülkiyetinin egemenliği tarafından yol açılan alışkanlıkları aşmanın tek değilse de en önemli yolunu işte bu oluşturuyor. Bu ereğe varmak için, yığınların uzun ve sabırlı bir yeniden eğitim çalışması gerekiyor; toprak sahiplerinin, kapitalistlerin ve tüccarların dıştalanmalarını yığınların kendi gözleriyle görmüş olduğu şu anda bu yeniden eğitim, yalnız olanaklı olmakla kalmıyor, ama işçilerin ve köylülerin yaşanan deneyimleri içinde, birçok yoldan gerçekten de gerçekleştiriliyor. Bu bakımdan emekçilerin mesleksel düzeydeki birliğinin gelişmesine çalışmak, son derece büyük bir önem taşıyor. Dünyanın hiçbir ülkesinde bu birlik, sovyetler iktidarı dönemindeki kadar hızlı ilerlemediyse de, istisnasız bütün işçilerin, merkezî ve disiplinli, iyi örgütlenmiş sanayi sendikaları içinde bir araya gelmelerine ka-

dar ilerletilmesi gerekiyor.

8.[186] Üretici güçlerin aynı gelişme görevini gerçekleştirmek için, çoğu durumda kaçınılmaz olarak burjuva görüş ve alışkanlıklarıyla dolu olmalarına rağmen, kapitalizmin bize miras bıraktığı bilim ve teknik uzmanlarından hemen, geniş ölçüde ve her yerde yararlanmak gerekiyor. Sendikalarla sıkı bir işbirliği içinde partinin, bir yandan bu burjuva katmana en küçük bir siyasal ödün vermemek ve her türlü karşı-devrimci gelgeç isteği acımasızca ezmek; öte yandan emekçilerin, gerçekte burjuva uzmanların öğrenciliğini yapmadan, onlardan yararlanmadan, onlardan uzun bir çalışma dersi almadan da kapitalizmin ve burjuva düzenin hakkından gelmeye yetenekli olduklarını ileri süren boş bir kendini beğenmişlikten başka bir şey olmayan o sözde-radikalizme karşı aynı acımasızlıkla savaşım vermek yolunda her zamanki tutumunu sürdürmesi gerekiyor.

Amacımızın emeğin ödüllendirilmesinde tam bir eşitlik ve tam komünizm olmasına rağmen, henüz kapitalizmden komünizme geçişin daha ilk adımlarını attığımız bir sırada, sovyet iktidarı bu eşitliğin şu anda gerçekleştirilmesini kesinlikle düşünmüyor. Bu nedenle uzmanların eskisi kadar iyi değil, ama eskisinden daha iyi çalışabilmeleri için, onlara ödenen daha yüksek ücretleri belli bir zaman boyunca sürdürmek zorunlu bir nitelik taşıyor. Aynı amaçla bizim, daha iyi bir çalışma ve özellikle örgütleme çalışması için primler sistemini de uygulamaktan geri kalmamamız gerekiyor.

Aynı zamanda burjuva uzmanların, bilinçli komünistlerin yönettikleri işçiler yığınıyla el ele, kendilerini kardeşçe bir kolektif çalışma çevresi ile çevrilmiş duyumsamaları ve böylece kapitalizmin böldüğü kol ve kafa emekçilerinin karşılıklı anlaşma ve yakınlaşmalarını desteklemek için de her şeyi yapmak gerekiyor.

Çalışmaya yetenekli tüm nüfusun genel yarar taşıyan işlerin yerine getirilmesi için sendikaların işbirliği ile sovyet iktidarı tarafından harekete getirilmesinin, çok daha geniş ve şimdiye kadar yapılandan daha sistemli bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Dağıtım alanında sovyet iktidarının şu andaki görevini, ticaretin yerine ürünlerin devlet çapında planlanmış ve örgütlenmiş bir dağıtımını geçirmeye sıkı sıkıya devam etmek oluşturuyor. Ereğini de tüm nüfusu, dağıtım aygıtını sıkı sıkıya merkezileştirerek, bütün zorunlu ürünleri en hızlı, en yöntemli, en ekonomik ve en az işgücü gerektiren bir biçimde dağıtmaya yetenekli tek bir tüketim komünleri ağı içinde örgütlemek oluşturuyor.

Geçici ve çeşitli formasyonların ilkelerini birbirine bağlayan biçimlere ulaştığımız şu anda, sovyet iaşe örgütlerinin planlı bir da-

ğıtım için bize miras bıraktığı tek yığınsal aygıt olarak kooperatiflerden yararlanmaları özel bir önem taşıyor.

Genel olarak bu aygıtın dışlanmasının değil ama yalnızca böyle bir komünist gelişmesinin doğru olduğunu gözönünde bulunduran RKP'nin, bütün parti üyelerini kooperatiflerde çalışmaya, sendikaların da yardımıyla onları komünist bir anlayışla yönetmeye zorlamak, kooperatiflerde toplanan emekçi nüfusun girişkenlik ve disiplinini geliştirmek, bu kooperatiflerin tüm nüfusu kapsamasını ve baştan aşağı bütün Sovyetler Cumhuriyeti için tek bir kooperatif biçiminde kurulmalarını sağlamak siyasetini düzenli olarak sürdürmesi gerekiyor; son olarak ve en önemlisi de partinin, proletaryanın öteki emekçi katmanlar üzerindeki etkisinin her zaman egemen olmasına ve eski, kapitalist tipteki küçük-burjuva kooperatiflerden proleterler ve yarı-proleterler tarafmdan yönetilen tüketim komünlerine geçişi kolaylaştırmak ve güvence altına almak amacı güden çeşitli önlemlerin her yerde pratiğin sınamasından geçirilmesine çalışması gerekiyor.

(6) Parayı kapitalizmden komünizme geçişin ilk dönemlerinden başlayarak ortadan kaldırmak olanaklı durmuyor. Sonuç olarak nüfusun burjuva öğeleri, özel mülkiyet kalan ve sömürücülerin toplumdan spekülasyon, kazanç ve emekçilerin soyulması amacıyla kendilerine çeşitli mallar sağlama hakkını kanıtlayan paradan yararlanmayı sürdürüyor. Bu burjuva soygunculuk kalıntısına karşı savaşımda, bankaların ulusallaştırılması yetmiyor. Yerini ilkin tasarruf sandığı cüzdanlarına, çeklere, çeşitli ürünleri vb. edinme hakkı veren kısa vadeli banknotlara, bankalardaki zorunlu para mevduatına vb. bırakacak olan paranın ortadan kaldırılmasını hazırlamak üzere RKP, en köklü önlemleri elden gelen en hızlı bir biçimde alacaktır. Bu ve benzeri öteki önlemlerin hazırlama ve uygulama deneyimi, bu önlemlerden hangilerinin en usa yatkın olduklarını gösterecektir.

(7) Mali alanda RKP, olanaklı olduğu bütün durumlarda, gelir ve mülkiyet üzerine müterakki bir vergi koyacaktır. Ama toprak ile fabrikaların, imalathanelerin ve öteki işletmelerin çoğu üzerindeki özel mülkiyet hakkının yürürlükten kaldırılmasından başlayarak, bu durumlar çok sayıda olma olanağı taşımıyor. Proletarya diktatörlüğü ve en önemli üretim araçları mülkiyetinin devlet elinde olması döneminde kamu maliyesi, çeşitli devlet tekelleri gelirlerinin bir bölümünün doğrudan devlet gereksinimlerine ayrılmasına dayanıyor. Gelirler ile giderler arasındaki denge, ancak emtia değişiminin ve ancak tüketim komünlerinin örgütlenmesi ve sovyet iktidarının en önemli ivedi görevlerinden birini oluşturan taşı-

macılığın onarılması aracıyla gerçekleştirilebilecek iyi bir düzenlenmesi ile sağlanabiliyor.

12
PROGRAMIN TARIM SORUNU ÜZERİNDEKİ MADDESİ

Toprağın özel mülkiyetinin yürürlükten tamamen kaldırılmasından sonra sovyetler iktidarı, şu andan başlayarak büyük bir sosyalist tarımın örgütlenmesine yönelik birçok önlemin gerçekleştirilmesine girişiyor. Bu önlemler arasındaki en önemli önlemleri, sovyetsel işletmelerin, yani büyük sosyalist çiftliklerin kurulması; tarım komünlerinin, yani büyük kolektif işletmelerin, tarım topluluklarının ve toprağı ortaklaşa işleme ortaklıklarının yürütülmesi için gönüllü çiftçi birliklerinin özendirilmesi; elinde tutan kim olursa olsun, ekilmemiş bütün toprakları ekmek için ekimlerin devlet tarafından örgütlenmesi; tarımın düzeyini yükseltmek için en etkili önlemleri alacak bütün tarımbilimsel yetkililerin devlet tarafından harekete geçirilmesi vb. oluşturuyor.

Bütün bu önlemleri tarımsal emek ve gereksiniminin kesinlikle zorunlu bir yükselmesini sağlamaya yetenekli tek olanak olarak gözönünde bulunduran RKP, bu önlemleri elden gelen en eksiksiz bir biçimde uygulamaya, onları ülkenin geri kalmış bölgelerine yaymaya ve bu yöndeki etkinliğini sürdürmeye büyük bir özen gösteriyor.

Kent ile kır arasındaki karşıtlık kırın ekonomik ve kültürel geri kalmışlığının en derin nedenlerinden birini oluşturduğu ve bugünkü bunalım kadar derin bir bunalım döneminde bu karşıtlık kent kadar kırı da dolayımsız bir yozlaşma ve ölüm tehlikesi ile karşı karşıya getirdiği için RKP, komünist kuruluşun temel görevlerden birini de işte bu karşıtlığın ortadan kaldırılmasında görüyor. Yukarda belirtilen önlemlerden ayrı olarak RKP, tarımdaki komünist kuruluşa sanayi işçilerini geniş ve yöntemli bir biçimde katmayı, sovyetler iktidarı tarafından daha önce bu amaçla kurulmuş bulunan "işçi yardım komitesi"nin etkinliğini ulusal ölçüde geliştirmeyi vb. zorunlu sayıyor.

Kırdaki tüm çalışmasında RKP, her zaman olduğu gibi bu proleter ve yarı-proleter katmanlara dayanıyor. Yoksul köylü komiteleri, parti hücreleri, kırdaki proleter ve yarı-proleterlerden özel sendikalar vb. oluşturarak, ilkin onları bağımsız bir güç durumuna getiriyor; kırsal burjuvazinin ve küçük mülkiyet çıkarlarının etkisinden kurtararak, onları bütün olanaklarla kentler proletaryasına yaklaştırıyor.

Kulakların, kırsal burjuvazinin karşısında RKP'nin siyaseti, onların sömürü eğilimlerine karşı korkusuzca savaşım vermeye, komünist sovyet siyasetine diretmelerini bastırmaya dayanıyor.

Orta köylülük karşısında RKP'nin siyaseti, onları sosyalist kuruluşa derece derece ve yöntemli bir biçimde katmaya dayanıyor. Partinin görevini, orta köylülüğü kulaklardan ayırmak, gereksinimleriyle ilgilenerek, geri kalmışlığına hiçbir zaman bastırma önlemleriyle değil, ideolojik bir etkinlikle karşı koyarak, yaşamsal çıkarlarının sözkonusu olduğu her kez vargücüyle çalışarak onu işçi sınıfına çekmek, sosyalist dönüşümleri gerçekleştirme araçlarının seçiminde ona ödünler vererek pratik uzlaşmalara varmak oluşturuyor.

İlk kez 1930'da yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 29, s. 115-120

BÜYÜK GİRİŞKENLİK
CEPHE GERİSİNDEKİ İŞÇİLERİN KAHRAMANLIĞI. "KOMÜNİST CUMARTESİLER" KONUSUNDA

BASIN kızıl askerlerin birçok kahramanlık örneklerini aktarıyor. Kolçak, Denikin çetelerine ve büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin öteki sürülerine karşı savaşım veren işçiler ve köylüler, sosyalist devrimin kazanımlarını savunmak için sık sık yiğitlik ve dayanıklılık mucizeleri gerçekleştiriyor. Çete savaşı, bezginlik ve gevşeklik alışkanlıklarının bırakılması yavaş ve güç oluyor, ama her şeye rağmen gelişme gösteriyor. Sosyalizmin zaferi için kendilerini bilinçli olarak feda eden emekçi yığınların kahramanlığı: Kızılordunun yeni, kardeşçe disiplininin temelinde işte bu yatıyor, onun yeniden canlanmasının, sağlamlaşmasının ve gelişmesinin temelini işte bu oluşturuyor.

Cephe gerisindeki işçilerin kahramanlığı, ilgiye daha az yaraşır bir nitelik taşımıyor; bu bakımdan, *komünist cumartesiler*in işçiler tarafından, kendi öz girişkenlikleriyle örgütlenmesi, gerçekten çok büyük bir önem taşıyor. Kuşku yok ki bu bir başlangıçtan ama sonsuz bir önem taşıyan bir başlangıçtan başka bir şey oluşturmuyor. Burjuvazinin alaşağı edilmesinden daha güç, daha özsel, daha radikal, daha kesin bir devrimin başlangıcı bu, çünkü bizim öz göreneğimize, gevşekliğimize, küçük-burjuva bencilliğimize karşı, kahrolası kapitalizmin işçiye ve köylüye miras bıraktığı o alışkanlıklara karşı bir zafer oluşturuyor. Yeni toplumsal disiplin, sosyalist disiplin işte *bu* zafer sağlamlaşacağı zaman, o zaman ve yalnız o zaman yaratılmış olacak; geriye dönüş, kapitalizme dönüş işte o zaman ve yalnız o zaman olanaksız bir duruma gelecek ve komünizm gerçekten yenilmez bir güç kazanacaktır.

17 Mayıs günlü *Pravda*'da A. J. yoldaşın "Devrimci Nitelikte

Çalışma (Komünist Cumartesiler)" başlıklı bir makalesi yayınlandı. Bu makale o kadar büyük bir önem taşıyor ki bütünüyle bir kez daha yayınlamak istiyoruz:

DEVRİMCİ NİTELİKTE ÇALIŞMA (KOMÜNİST CUMARTESİLER)

RKP merkez komitesinin *devrimci nitelikte çalışma* konusundaki mektubu, komünist örgütlere ve komünistlere güçlü bir atılım kazandırdı. Genel atılımla harekete geçen birçok komünist demiryolu görevlisi cepheye gitti; ama çoğunlukları bakımından onlar, ne sorumlu görevlerini bırakabildi, ne de devrimci nitelikte yeni çalışma yöntemleri hazırlayabildi. Harekete geçirmenin nasıl bir yavaşlıkla gerçekleştiği konusunda ve bürokratik yargılama yöntemi konusunda taşradan gelen bilgiler, Moskova-Kazan şebekesi alt kesimini demiryollarının yönetme düzeneği üzerine eğilme zorunda bıraktı. İşgücü eksikliği ve yoğun olmayan bir çalışma sonucu, ivedi siparişler ve geciktirmeye gelmez lokomotif onarımları sürüncemede kalıyor. 7 Mayısta, Moskova-Kazan şebekesinin alt-kesim komünist ve sempatizanları genel toplantısında, Kolçak'ı yenmek için yapılacak yardım konusunda sözden eyleme geçme zorunluluğu üzerinde duruldu. Kabul edilen öneride şöyle deniyordu:

"İç ve dış durumun güçlükleri karşısında ve sınıf düşmanını yenmek için, komünistlerin ve sempatizanların yeni bir çaba göstermeleri ve dinlenme zamanları üzerinden bir iş saati daha almaları, yani günlük çalışmalarını bir saat artırmaları ve hemen gerçek bir değer üretmek için, cumartesi günü sürekli bir biçimde 6 saatlik bir kol emeği sağlamak üzere, onları o gün kullanmaları gerekiyor. Devrimin kazanımları uğruna komünistlerin ne sağlıklarını ne de yaşamlarını esirgeyeceklerini gözönünde bulundurarak, çalışma karşılığı para alınmayacaktır. Kolçak'a karşı tam zafere kadar, tüm alt-kesimde ***komünist cumartesi****yi* kabul edelim."

Bazı duraksamalardan sonra öneri oybirliği ile kabul edildi.

10 Mayıs Cumartesi günü, akşam saat 6'da, komünistler ve sempatizanlar, askerler gibi iş başına geldiler, hizaya girdiler ve itişip kakışma olmadan, işçi başları onlara görevlerini gösterdi.

Devrimci biçemdeki çalışmanın sonuçları *ortada*, işletmelerin listesi ve yapılan işin niteliği de şöyle:

Çalışma yeri	İşin niteliği	İşçi sayısı	Çalışılan saat		Sonuçlar
			İşçi başına	Toplam	
Moskova. Lokomotif onarımı merkez atelyeleri	Şebeke için gereç, lokomotif onarımı için yedek parça ve Perovo, Murom, Alatir ve Sizran için vagonlardan kopmuş parçaları yükleme	48 21 5	5 3 4	240 63 20	Yükleme: 7.500 pud Boşaltma: 1.800 pud
Moskova. Yolçu trenleri için lokomotif deposu	Günlük büyük lokomotif onarımları	26	5	130	Toplam 1.5 lokomotif onarıldı
Moskova. Ayırma garı	Günlük lokomotif onarımları	24	6	144	2 lokomotif yeniden hizmete sokuldu, 4 öteki lokomotiften parçalar söküldü
Moskova. Vagon hizmet bölümü	Yolcu vagonlarının onarımları	12	6	72	3. mevki 2 vagon
Perovo. Vagon onarımları merkez atelyeleri	Vagon onarımları ve cumartesi, pazar küçük bakım çalışmaları	46 23	5 5	230 115	12 emtia vagonu ve 2 düz vagon
	Toplam	205	—	1014	4 lokomotif ve 16 vagon yeniden hizmete sunuldu; 9.300 pud yüklendi ya da boşaltıldı

Yapılan işlerin toplam değeri (normal ücret üzerinden) 5.000.000 rubleye, ek saatler üzerinden 1,5 katına yükseliyor.

Yükleme çalışmalarının verimi, sıradan işçilerin veriminden %270 yüksek oldu. Öteki çalışmalar da aşağı yukarı eşit bir yoğunluktaydı.

İvedi siparişlerin, işgücü eksikliği ve bürokratik ağır işleyiş sonucu 7 günden 3 aya kadar uzayan gecikmeleri ortadan kaldırıldı.

Çalışma, yardımcı aygıtların bazı grupları 30-40 dakika geciktiren bazı (ortadan kaldırılması kolay) kusurlarına rağmen gerçek-

leştirildi.

Çalışmaları yönetmek için kalan yönetsel personelin, tam da yeni görevler hazırlayacak vakti vardı; şu yaşlı işçibaşı, bir komünist cumartesi içinde bilinçsiz ve disiplinsiz işçilerin bir haftada yapabilecekleri işler yapıldı derken, ancak biraz abartıyordu.

Bu çalışmalara sovyetler iktidarının sıradan açık yürekli yandaşları da katıldıkları ve gelecek cumartesilerde bu öğelerin bir akını beklendiği için; öteki kesimler de Moskova-Kazan şebekesi komünist demiryolu görevlilerinin verdiği örneği izlemek isteğini besledikleri için, örgütlenme sorunu üzerinde, taşradan gelen bilgilere göre, ayrıntılı olarak duracağım.

Sürekli bir işi olan komünistlerin yaklaşık %10'u çalışmalara katılıyordu. Sendika militanları ile ulaştırma yolları müdürlüğü ve ulaştırma yolları komiserliğinde çalışan yoldaşlar gibi öteki komünistler ise, şebekenin komiserinden şu ya da bu işletmenin komiserine kadar, sorumlu ve seçime bağlı görevlerde çalışıyor.

Görülmemiş bir coşkunluk ve iyi anlaşma vardı. Bir yolcu treninin lokomotifine takılacak 40 pudluk bir tekerleği kavrayan işçiler, büro görevlileri ve yöneticiler, sövüp saymadan, çalışkan karıncalar gibi onu itip sürmeye koyuldukları zaman, bu kolektif çalışma yürekleri, işçi sınıfının kesin zaferine duyulan inancı daha da güçlendiren canlı bir sevinç duygusuyla dolduruyordu. Dünyanın yırtıcı kuşları, muzaffer işçileri boğazlamak başarısını gösteremeyecek; içerdeki baltalayıcılar Kolçak'ı boşuna bekliyor.

Çalışma bitince, hiç görülmemiş bir duruma tanık olundu: yorgun, ama gözleri sevinçle parlayan yüz kadar komünist, çalışmalarının başarısını büyük bir ciddiyetle *Enternasyonali* söyleyerek selamlıyordu; muzaffer ezginin sesleri insana, işçi Moskova'da yayılmak üzere duvarları aşacak ve bir taşın hışıl hışıl titreştireceği dalgalar gibi işçi Rusya'ya ulaşacak ve yorgun ve disiplinsiz emekçileri yüreklendirecekmiş izlenimini veriyordu.

A. J.

Bu parlak örnek karşısında hayranlığa kapılan N. R. yoldaş, 20 Mayıs günlü *Pravda*'da, "Öykünmeye Değer Örnek" başlıklı bir makalede şöyle yazıyordu:

Komünistler tarafından gerçekleştirilen benzer çalışma örnekleri az değil. Elektrik santralında ve çeşitli demiryollarında gerçekleştirilen örnekler biliyorum. Nikolay demiryolunda komünistler, bir kavşakta devrilmiş bulunan bir lokomotifi kaldırmak için gecelerce ek çalışma yaptı. Kuzey hattında bütün komünistler ve sempatizanlar, karla örtülmüş yolu açmak için, kışın birçok pazar çalıştı; birçok emtia garının komünist hücreleri hırsızlıklara karşı savaşmak için, bu garlarda gece denetlemeleri yaptı; ama bu rastlantısal bir çalışma, düzenli olmayan bir çalışma oluşturuyordu. Kazan hattındaki demiryolcu yoldaşlar, çalışmayı yöntemli ve sürekli bir

duruma getiren şu yeni öğeyi ileri sürdü: "Kolçak'a karşı tam zafere kadar". Kazan hattındaki yoldaşlar nasıl çalışacağını böyle kararlaştırdı; çalışmalarının bütün değeri de işte burada. Ülke savaş durumunda bulundukça onlar, komünistlerin ve sempatizanların günlük çalışmalarını bir saat uzatıyor; aynı zamanda onlar, üretken bir çalışmanın da örneğini veriyor.

Bu örnek daha şimdiden izlendi ve izlenmesi de *gerekiyor*. Aleksandr demiryolunun komünistler ve sempatizanlar genel toplantısında, askerî durum ve Kazan hattındaki yoldaşların aldığı karar incelendikten sonra, şu karara varıldı: 1° Aleksandr demiryolundaki komünistler ve sempatizanlar için "cumartesi"ler gerçekleştirmek. İlk "cumartesi" için 17 Mayıs saptandı. 2° Komünistleri ve sempatizanları, işçilere nasıl çalışmak gerektiğini ve güncel gereç, avadanlık ve yiyecek gözönünde bulundurularak, gerçekten neler yapılabileceğini gösterecek model ekipler, örnek ekipler içinde örgütlemek.

Kazan şebekesindeki yoldaşlara göre, verdikleri örnek büyük bir etkide bulundu ve gelecek cumartesi için önemli bir *partisiz* işçi akını bekliyorlar. Biz bu satırları yazdığımız sırada, Aleksandr demiryolu atölyelerinde komünistlerin ek çalışması henüz başlamadı; ama partili olmayanlar yığınının harekete geçmesi için haberin yayılması yetti: "Dün bunu bilmiyorduk, yoksa hazırlanır ve biz de çalışırdık": "Gelecek cumartesi muhakkak geleceğim". İşte her yandan bunlar duyuluyor. Bu tür çalışmanın uyandırdığı etki çok büyük oluyor.

Kazan şebekesindeki yoldaşların verdiği örneğin cephe gerisindeki bütün komünist hücreler tarafından izlenmesi gerekiyor. Bu örneği yalnız Moskova şebekesindeki hücrelerin değil, ama tüm Rusya'daki parti örgütünün izlemesi gerekiyor. Kırlarda da komünist hücrelerin, kızıl askerlerin ailelerine yardım etmek için, ilkin kızıl askerlerin tarlalarını işlemeye koyulmaları gerekiyor.

İlk komünist cumarteside Kazan demiryolcuları, çalışmalarını *Enternasyonal* ezgisiyle tamamladı. Eğer tüm Rusya örgütü bu örneği izler ve onu eksiksiz uygularsa, önümüzdeki güç aylar Rusya Sovyetler Cumhuriyeti tarafından Cumhuriyetin bütün emekçilerinin gür *Enternasyonal* sesleri ile aşılacaktır...

İş başına, komünist yoldaşlar!

23 Mayıs 1919 günlü *Pravda*'da şöyle yazıyor:

17 Mayısta, Aleksandr demiryolunda, ilk komünist "cumartesi" gerçekleştirildi. 98 komünist ve sempatizan, genel kurul kararı uyarınca, parasız olarak 5 saatlik bir ek çalışma yaptı; onların yalnızca ikinci bir paralı yemek hakları vardı; bu paralı yemekte de, kol emekçileri olarak, onlara bir çeyrek ekmek verildi.

Çalışmaların yetersiz olarak hazırlanmış ve örgütlenmiş olmasına rağmen *verim, iki katına ve alışılmış verimin üç katına yükseldi.*

Örnekler:

4 saatte 5 tornacı 80 eksen mil imal etti, yani alışılmış verimi %213 artırdı.

4 saatte 20 düz işçi 600 pud eski gereç ve her biri 3,5 pud çeken 70 vagon yayı topladı; toplam 850 pud. Yani alışılmış verimin %300'ü.

"Yoldaşlarımız sorunu şöyle açıklıyor: normal zamanda onlar, çalışmaktan bıkıyorlar, onları sıkıyor bu; oysa burada seve seve, coşkunlukla çalışıyorlar. Ama bundan böyle onlar, normal zamanda komünist cumartesi sırasındakinden daha az çalışmaktan utanç duyacaklardır."

"Birçok partisiz işçi şimdi cumartesilere katılmak istediklerini bildiriyor. Lokomotif ekipleri her cumartesi "mezarlık"tan bir lokomotif çekmeyi ve yeniden hizmete sokmak üzere onarmayı öneriyor.

"Viazma hattında da benzer cumartesilerin örgütlendiğini bildiren haberler alıyoruz."

7 Haziran günlü *Pravda*'da A. Diyaçenko yoldaş, bu günlerin nasıl geçtiğini anlatıyor. "Komünist Cumartesi Notları" başlıklı makalesinin özünü aktarıyoruz:

Demiryolu komünist alt-kesiminin kararı üzerine yoldaşımla birlikte cumartesi "staj"ımı yapmaya ve kaslarımı hareket ettirerek kafamı birkaç saat için geçici olarak dinlendirmeye büyük bir sevinçle gittim. ... Demiryolu marangozhanesinde çalışmamız gerekiyor. Geliniyor, dostlar arasında bulunuluyor, birbirine günaydın deniyor; kaç kişi olduğumuzu sayıyoruz; 30 kişiyiz. ... Karşımızda bir "canavar" dikiliyor: 600-700 pudluk hatırı sayılır ağırlıkta bir buhar kazanı; "yerinden oynatma"mız, yani üstü açık yük vagonuna kadar 1/4 ya da 1/3 verstlik bir uzaklık üzerinde oynatmamız gereken de işte bu. Kafamıza kuşku giriyor. ... Ama işte işbaşındayız: yoldaşlar yalnızca kazanın altına tahtadan merdaneler soktu ve kazana da iki ip bağladı, işte çalışma başlıyor. ... Kazan kendini pek koyvermiyor, ama ne de olsa kımıldıyor. Seviniyoruz, çünkü kalabalık değiliz... Bizden üç kat kalabalık olan komünist-olmayan işçilerin yaklaşık onbeş gün boyunca yerde sürüyerek götürmeye çalıştıkları ama yerinden kımıldamayan, bizi bekleyen onun ta kendisi değil miydi? ... "Önder"imizin "bir, iki, üç" komutuyla, hep birlikte, bir saat durup dinlenmeden çalışıyoruz ve kazan ilerliyor, ilerliyor. Ansızın, felaket! Bir sıra yoldaş birdenbire gülünç bir biçimde devriliyor: onlara "ihanet" eden de ipin ta kendisi. ... Ama gecikme ancak bir dakika sürüyor: ipin yerine bir halat kullanılıyor. ... İşte akşam, güneş göz göre göre alçalıyor; ama daha küçük bir bayırı tırmanmamız gerekiyor ve o zaman iş çabucak bitecek. Kollar çatırdıyor, avuç içleri yanıyor, bizler kızışıyoruz; tüm güçlerimizle itiyoruz ve çalışma ilerliyor. ... Bu başarı karşısında şaşkı-

na dönen "yönetimciler" de halata kendiliklerinden asılıyor. Hadi, bir yardım, tam zamanı! Bir kızıl asker kımıldamadan bizi inceliyor. Elinde de bir akordeon tutuyor. Ne düşünüyor? Kim bu adamlar? Cumartesi herkes evindeyken, bunlar burada ne arıyor? Bu soruları yanıtlıyor ve ona şöyle diyorum: "Yoldaş, neşeli bir şey çal bize; biz sıradan emekçiler değil, ama gerçek komünistleriz. İşin ellerimizde nasıl da yandığını görüyorsun. Buraya tembellik etmeye gelmedik, canla başla çalışıyoruz." Kızıl asker akordeonunu sakınımla yere koyuyor ve halatın üstüne atılıyor.

U. Yoldaş güzel tenor sesiyle bir işçi şarkısı söylemeye başlıyor: "Akıllı İngiliz..." Biz topluca yineliyoruz ve ardından işçi şarkısının sözleri boğuk boğuk yankılanıyor: "Hey, çek, çek."

Pek idmanlı olmayan kaslarımız çabucak yoruluyor, omuzlarımızda, sırtımızda tutulmalar duyuyoruz. ... Ama önümüzde bir özgürlük, bir dinlenme günü var. Kendimizi toparlayabileceğiz. Varılacak yer uzak değil ve kısa duraksamalardan sonra, bizim "canavar" hemen yük vagonunun yanında; altına tahtalar sokuverin, kazanı yük vagonuna itin ve o da kendinden uzun zamandan beri beklenen işi görsün. Ve şimdi yığın halinde her yanı afişlerle bezenmiş, tüfeklerle süslenmiş, ışıl ışıl aydınlatılmış yerel hücrenin "kulüp"üne varıyoruz; esaslı bir *Enternasyonal*den sonra birbirimize tadına doyum olmaz bir "rom'lu çay ve hatta ekmek ikram ediyoruz. Alt-kesimde çalışan yoldaşlar tarafından düzenlenen bu hafif yemek, çetin çalışmamızdan sonra tam zamanında geliyor. Yoldaşlarımızdan kardeşçe izin alıyor ve art arda diziliyoruz. Devrimci şarkılar uyuklayan sokağın gece sessizliğini bozuyor; adımlarımızın yankısı şarkıya uyum ve ritim kazandırıyor. "Yavaş yavaş yürüyelim yoldaşlar", "Dünyanın lanetlileri uyanın." Şarkımız, *Enternasyonal*in ve emeğin şarkısı yükseliyor.

Bir hafta geçiyor. Kollarımız ve omuzlarımız dinlenmiş, işte yeni bir "cumartesi" için, bu kez dokuz verst uzağa, vagon onarımına gidiyoruz. Perovo'ya. Yoldaşlarımız bir "Amerikan"ın üstüne tırmanıyor ve güzel bir ötümlü sesle *Enternasyonal*i söylüyor. Açıkça şaşırmış yolcular bizi dinliyor. Tekerlekler düzenli aralıklarla tıkırdıyor. Yukarı tırmanacak zamanımız olmadığı için biz, "Amerikan"ın çevresine, basacakların üzerine asılıyor ve "gözünü daldan budaktan çekinmez kimse"lik ediyoruz. İşte durak, geldik, uzun bir avludan geçiyor ve tatlı dilli komiser G. ile karşılaşıyoruz.

— İş çok, adam yok! Otuz kişinin 6 saatte 13 vagonu onarması gerekiyor. İşte tekerlekleri işaretlenmiş katarlar. Yalnız boş vagonlar yok, bir de dolu sarnıç var. Boş ver! İşin içinden çıkılacak yoldaşlar.

Çalışma doruk noktasına erişiyor. Öteki beş yoldaşla birlikte, kaldıraçlarla zorlanıyorum. Birbirine bağlanmış omuz darbeleriyle itilen, "işçibaşı"nın yönettiği iki kaldıraç aracıyla yönlendirilen 60-70 pudluk tekerlekler, canlı ve çevik, bir yoldan ötekine atlıyor. Bir

çift gidince, onun yerine bir başkası geçiyor. İşte hepsi yerli yerine konuyor ve biz bu eski hurdayı çarçabuk bir garajın dibine "havale" ediyoruz. ... İşte yol açılıyor. Karşıda, karanlıkta, çekiçler dövüyor, arılar gibi eli çabuk yoldaşlarımız "hasta" vagonları onarıyor. Marangoz, boyacı ya da dam ustası işini kim yaparsa yapsın görev, bizim neşemiz ve komiser yoldaşın neşesiyle, neşe içinde ilerliyor. Ama şimdi de demirciler bizim yardımımıza gereksinim duyuyor. Portatif bir demirci ocağında, aksi bir çarpma sonucu eğrilen bir çekme yayı ısıtılmaya başlanıyor. Akkor kesilen, kıvılcımlar saçmaya başlayan çekme yayı örs üzerine koyuluyor ve bizim becerikli vuruşlarımız ile deneyimli bir yoldaşın şöyle bir denetimi altında yeniden kendi düzgün biçimini kazanıyor. Daha sımsıcakken, omuzlarımız üzerinde çabucak yerine taşıyoruz, orada şimşek gibi parlaya parlaya onu, demirden yuvası içine sokuyoruz; birkaç darbe ile de yerine yerleşiyor, vagonun altına giriveriyoruz. Bu bağlamaların ve bu çekme yaylarının yapısı sanıldığı kadar basit değil; tüm bir perçin çivileri, sarmal yaylardan oluşuyor.

Çalışma bütün hızıyla sürüyor, karanlık daha da koyulaşıyor, meşaleler daha güçlü yanıyor. Az sonra iş bitmiş olacak. Birkaç yoldaş bir cant yığını yanına "yerleşiyor" ve kaynar çaylarını tadını çıkara çıkara "yudumluyor". Mayıs gecesi serin ve gökteki hilal çok güzel. Şakalar yapılıyor, gülünüyor, ince alay yarışına giriliyor.

— Artık çalışmayı bırak G. yoldaş, 13 vagon yetmeli sana!

Ama G. yoldaş çalışmadan hiç bıkmıyor.

Çay bitiriliyor. Biz zafer marşlarımızı söylemeye başlıyor ve çıkış yerine varıyoruz..."

Komünist cumartesiler örgütlenmesinden yana girişilen hareket Moskova ile sınırlanmıyor. 6 Haziran günlü *Pravda* şu haberi veriyor.

"Tver'de ilk komünist cumartesi 31 Mayısta gerçekleştirildi. 128 komünist demiryolunda çalıştı. Bu komünistler 14 vagon yükleyip boşalttı, 3 lokomotif onardı, 10 sajen küp ısıtma odunu kesti ve başka işler yaptı. Nitelikli komünist işçilerin verimi alışılmış verimin 13 kat üstüne çıktı."

Daha sonra da, 8 Haziran günlü *Pravda*'da şöyle okunuyor:

KOMÜNİST CUMARTESİLER

Sarato, 5 Haziran. Moskovalı yoldaşlarının çağrısına yanıt veren komünist demiryolcular, ulusal ekonomiyi desteklemek için her cumartesi 5 saat parasız ek çalışma yapmayı kararlaştırdı.

*

Komünist cumartesilere ilişkin bilgileri bütünüyle, bütün ay-

rıntılarıyla aktardım, çünkü basınımızın yeterli bir ilgi göstermediği ve henüz hepimizin yeterince değerlendiremediğimiz komünist kuruluş çalışmasının en önemli görünümlerinden birini kesinlikle bu girişim oluşturuyor.

Daha az siyasal söz ebeliği, komünist kuruluşun en basit, ama yaşamdan alınan ve yaşam tarafından doğrulanan canlı olgularına daha çok ilgi; bu belgiyi yazar, ajitatör, propagandacı, örgütçü vb. hepimizin, bıkıp usanmadan yinelemesi gerekiyor.

Proleter devrimin hemen ardından bizi en çok uğraştıran şeyi burjuvazinin direnişinin üstesinden gelmek, sömürücüleri yenmek, komplolarını (Kara-Yüzler ve kadetlerden menşevikler ve sosyalist-devrimclere kadar hepsinin karışmış bulunduğu Petrograd'ın teslimine yönelik "köleciler komplosu" gibi komplolarını) bastırmak temel ve özsel görevinin oluşturması doğal ve kaçınılmaz bir şeydir. Ama bu göreve koşut olarak karşımıza daha az zorunlu olmayan (ve durmadan daha zorunlu bir nitelik kazanan) daha özsel bir başka görev, komünizmin olumlu kurulması görevi, yani iktisadi ilişkiler ve yeni bir toplum kurulması görevi çıkıyor.

Daha önce birçok kez, örneğin 12 Martta Petrograd temsilcileri sovyetinde yaptığım konuşmada da belirtme fırsatını bulduğum gibi proletarya diktatörlüğü, yalnızca sömürücülere karşı uygulanan şiddet ve hatta özsel olarak da şiddet anlamına gelmiyor. Bu devrimci şiddetin iktisadi temelini, canlılığını ve başarısının güvencesini, proletaryanın kapitalizm ile karşılaştırıldığında daha yüksek bir toplumsal emek örgütlenmesi tipi önermesi ve gerçekleştirmesi oluşturuyor. Sorunun özünü işte bu oluşturuyor. Komünizmin tam ve önüne geçilemez zaferinin asıl nedeni ve güvencesini işte bu oluşturuyor.

Toplumsal emeğin feodal örgütlenmesi, meşe sopası disiplinine, bir avuç büyük toprak sahibi tarafından malı mülkü elinden alınan ve hiçe sayılan emekçilerin aşırı bilgisizlik ve alıklaşmasına dayanıyordu. Toplumsal emeğin kapitalist örgütlenmesi açlık disiplinine dayanıyor ve büyük emekçiler yığını, burjuva kültür ve burjuva demokrasinin gerçekleştirdiği ilerlemelere rağmen, en ileri uygar ve demokratik cumhuriyetlerde, bir avuç kapitalist tarafından malı mülkü elinden alınan ve hiçe sayılan bilgisiz ve alıklaşmış bir ücretli köleler ya da ezilmiş köylüler yığını olarak kalıyordu. Sosyalizmin birinci adımını oluşturduğu komünist toplumsal emek örgütlenmesi ise, büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin boyunduruğundan kurtulan emekçilerin ta kendilerinin bilinçli ve özgürce kabul edilen disiplinine dayanıyor ve gitgide daha çok dayanacaktır.

Bu yeni disiplin gökten düşmüyor, sofuca dileklerin meyvesini oluşturmuyor; bu yeni disiplin büyük kapitalist üretimin maddi koşullarından ve yalnızca bu koşullardan doğuyor. Bu koşullar olmadıkça bu disiplin de olmuyor. İmdi, bu maddi koşulların taşıyıcı ya da etkenini, büyük kapitalizm tarafından yetiştirilen, örgütlenen, birleştirilen, eğitilen, okutulan, pişirilen çok belirli bir tarihsel sınıf oluşturuyor. Bu sınıf, proletarya adını taşıyor.

Proletarya diktatörlüğü, eğer bu bilimsel latin deyim, bu tarihsel ve felsefi terim daha kolay anlaşılır bir dile çevrilirse, şu anlama geliyor:

Sermaye boyunduruğundan kurtulma savaşımında olsun, bu boyunduruktan kurtulma sırasında olsun, zaferi koruma ve sağlamlaştırma savaşımında olsun, yeni, sosyalist bir toplumsal düzen kurma çalışmasında olsun, ensonu sınıfları bütünüyle ortadan kaldırma savaşımında olsun, emekçiler ve sömürülenler yığınını yönetme yeteneğini yalnız belli bir sınıf, yani kentler işçileri ve genel olarak da fabrika işçileri, sanayi işçileri taşıyor. (Ayraç içinde belirtelim: sosyalizm ile komünizm arasındaki bilimsel ayrım, kısaca birinci terimin kapitalizmden çıkan yeni toplumun birinci evresi anlamına, ikinci terimin de bu toplumun daha sonraki, daha yüksek evresi anlamına gelmesine dayanıyor.)

Sarı "Bern" Enternasyonalinin[187] yanılgısı şudur ki, düşüncelerinin sonuna gitmekten, açıkça burjuvazi için özellikle korkunç ve kesinlikle kabul edilmez bir nitelik taşıyan bu kaçınılmaz sonuca varmaktan korkan önderleri, proletaryanın sınıf savaşımı ile yönetici işlevini ancak lafta kabul ediyor. Onlar proletarya diktatörlüğünün de biçim değiştiren sınıf savaşımının, sınıflar ortadan kalkmadıkça kaçınılmaz bir evresi olduğunu ve sermayenin devrilmesinden hemen sonra son derece zorlu ve son derece kendine özgü bir duruma geldiğini kabul etmekten korkuyor. Siyasal iktidarı fethettikten sonra proletarya, sınıf savaşımından vazgeçmiyor; onu sınıfların ortadan kaldırılmasına kadar sürdürüyor, ama kuşkusuz başka koşullar içinde, bir başka biçimde, başka yollardan sürdürüyor.

Peki "sınıfların ortadan kaldırılması" ne anlama geliyor? Sosyalist olduğunu söyleyen herkes, sosyalizmin bu sonal ereğini kabul ediyor, ama hepsi bunun ne anlama geldiğini düşünmüyor. Tarihsel olarak belli bir toplumsal üretim sistemi içinde tuttukları yer, üretim araçları karşısındaki ve çoğu zaman yasalarla saptanıp kabul edilen ilişkileri, toplumsal emeğin örgütlenmesi içindeki işlevleri, öyleyse sahip oldukları toplumsal zenginlik payının elde edilme biçimi ve büyüklüğü ile de birbirinden ayrılan geniş insan

topluluklarına sınıf adı veriliyor. Sınıflar, belirli bir yapı içinde, toplumsal ekonomi içinde tuttuğu farklı yer nedeniyle, biri ötekinin emeğini sahiplenebilen insan toplulukları oluşturuyor.

Açıktır ki sınıfları bütünüyle ortadan kaldırmak için yalnız sömürücüleri, büyük toprak sahipleri ile kapitalistleri devirmek, yalnız *onların* mülkiyetini yürürlükten kaldırmak gerekmiyor; üretim araçları üzerindeki *her türlü* özel mülkiyeti de yürürlükten kaldırmak, kent ile kır arasındaki ayrımı olduğu kadar, kol ve kafa emekçileri arasındaki ayrımı da görünmez bir duruma getirmek gerekiyor. Bu da uzun soluklu bir iş oluşturuyor. Bu işi gerçekleştirmek için, üretici güçlerin gelişmesinde ileriye doğru büyük bir adım atmak gerekiyor; çok sayıdaki küçük üretim kalıntısının — son derece direngen ve kırılması son derece güç, genellikle edilgin— direnişini yenilgiye uğratmak gerekiyor; alışkanlık ve göreneğin, bu kalıntılara bağlı çok büyük gücünü yenmek gerekiyor.

Bütün "emekçi"lerin bu işe eşit olarak yetenekli olduğunu varsaymak, kesinlikle anlamsız bir varsayım ya da marksizm-öncesi, çağdışı bir sosyalist yanılsama oluşturuyor. Çünkü bu yetenek bir veri niteliği taşımıyor, tarihsel olarak ve *yalnızca* büyük kapitalist üretimin maddi koşullarından doğuyor. Kapitalizmden sosyalizme götüren yolun başında, *yalnız* proletarya bu yeteneğe sahip bulunuyor. Proletarya kendinden beklenen çok büyük görevi, birincisi uygar toplumların en güçlü ve en ileri sınıfı olduğu; ikincisi, en gelişmiş ülkelerde nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu; üçüncüsü, Rusya gibi geri kapitalist ülkelerde, nüfusun çoğunluğu yarı-proleterlerden, yani yılın bir bölümünü düzenli olarak, kapitalist işletmelerde belli bir ölçüde ücretli bir iş yaparak, durmadan yiyecek ardından koşan proleterler gibi yaşayan kimselerden bileştiği içindir ki gerçekleştirebilecek bir yetenek taşıyor.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş sorununu özgürlük, eşitlik, genel olarak demokrasi, emek demokrasisinin eşitliği vb. üzerindeki beylik düşünceler yardımıyla çözmek, isteyen kimseler (Kautsky'nin, Martov'un ve Sarı Bern Enternasyonalinin öteki kahramanlarının yaptıkları gibi), kendi küçük-burjuva hamkafa, ideolojik düzeyde burjuvazinin kuyruğunda kölece sürüklenen kişi niteliklerini ortaya koymaktan başka bir şey yapmıyor. Bu sorunun doğru çözümü, ancak siyasal iktidarı fetheden sınıf, yani proletarya ile emekçi nüfusun yarı-proleter gibi proleter olmayan yığını arasındaki kendine özgü ilişkilerin somut irdelenmesi aracıyla sağlanabiliyor; bu ilişkiler düşsel, uyumlu, "ideal" koşullar içinde değil, ama burjuvazinin bütün alanlarda gösterdiği çılgın direnişin gerçek koşulları içinde kuruluyor.

Nüfusun ve hele Rusya dahil herhangi bir kapitalist ülkedeki emekçi nüfusun engin çoğunluğu, sermayenin boyunduruğunu, giriştiği soygunu, her türlü angaryayı kendi ve yakınları zararına binlerce kez sınadı. Emperyalist savaş, yani salt tüm dünyanın soyulmasında birinci yerin hangi sermayeye, İngiliz sermayesine mi Alman sermayesine mi düşeceğini bilmek ereğiyle on milyon insanın katliamı, bu sınamaları şaşılacak derecede ağırlaştırdı, çoğalttı, şiddetlendirdi, insanların bu felaketlerin bilincine varmasına yol açtı. Kahramanca bir korkmazlık, devrimci bir acımasızlıkla, sermayenin boyunduruğundan kurtulan, sömürücüleri deviren, direnişlerini bastıran, sömürücülerin yeri olmayacak yeni bir toplumun kuruluş yolunu kanı pahasına açan proletaryaya karşı nüfusun akıl almaz çoğunluğunun, özellikle emekçiler yığınının duyduğu kaçınılmaz sevgi de işte bundan doğuyor.

Emekçi nüfusun proleter olmayan ve yarı-proleter yığınlarının burjuvazinin "kanadı" altında burjuva "düzen"e doğru küçük-burjuva dalgalanma ve gerilemeleri ne kadar büyük, ne kadar kaçınılmaz olursa olsun bu yığınlar, yalnız sömürücüleri devirmek ve direnişlerini bastırmakla kalmayan, ama yeni, daha üstün toplumsal ilişkiler de, daha yüksek bir toplumsal disiplin: hiçbir boyunduruk altında kalmayan ve kendi öz güçlerinin, kendi daha bilinçli, daha gözüpek, daha birleşik, daha devrimci ve daha sarsılmaz öncüsünün iktidarından başka hiçbir iktidar tanımayan bilinçli ve birleşik emekçilerin disiplinini de kuran proletaryanın moral ve siyasal saygınlığını kabul etmekten kendini alamıyor.

Yenmek için, sosyalizmi kurmak ve güçlendirmek için proletaryanın, birincisi, sermayeye karşı devrimci savaşımının sürekli kahramanlığı ile emekçiler ve sömürülenler yığınını ardından sürüklemek; burjuvaziyi devirmek ve direnişini bütünüyle bastırmak için bu yığını coşturmak, örgütlemek ve yönetmek; ikincisi, emekçiler ve sömürülenler yığını ile küçük-burjuva katmanları, yeni ekonomik kuruluş, yeni toplumsal ilişkilerin kurulması, yeni bir emek disiplini ve kapitalist bilim ve tekniğin son sözünü, büyük sosyalist üretimin etkenleri olan bilinçli emekçilerin yoğun birliği ile birleştiren yeni bir emek örgütlenmesinin yolunda ardından götürmek olmak üzere ikili bir görevi yerine getirmesi gerekiyor.

Bu ikinci görev birincisinden daha güç görünüyor, çünkü hiçbir durumda yalıtık bir kahramanca atılımla yerine getirilemiyor; *günlük* yığınsal çalışmanın en uzun, en direşken ve en güç kahramanlığını gerektiriyor. Ama bu görev aynı zamanda en temel görevi de oluşturuyor, çünkü burjuvaziyi yenmek için en derin güç kaynağı ve bu zaferlerin sağlamlık ve bozulmazlığının tek güvencesi;

son çözümlemede daha üstün bir yeni toplumsal üretim tarzından, kapitalist ve küçük-burjuva üretimin yerine büyük sosyalist üretimi geçirmekten başka bir şey olamıyor.

*

"Komünist cumartesi"ler işçilerin, üretkenliği yükseltmeyi, yeni bir çalışma disiplini kabul etmeyi, ekonomi ve yaşam içinde sosyalist koşullar yaratmayı amaçlayan gönüllü ve bilinçli girişkenliğini kanıtladıkları için çok büyük bir tarihsel önem taşıyor.

1870-1871 derslerinden sonra şovenizme ya da ulusal-liberalizme değil de sosyalizme geçen Almanya'nın ender, hatta daha doğrusu çok ender burjuva demokratlarından biri olan J. Jacoby, bir işçi sendikasının kurulmasının Sadowa savaşından[188] daha büyük bir tarihsel değer taşıdığını söylüyordu. Doğrudur. Sadowa savaşı iki burjuva monarşiden hangisinin, Avusturya monarşisinin mi yoksa Prusya monarşisinin mi Alman ulusal kapitalist devletini kurma önceliğine sahip olacağını belirliyordu. Bir işçi sendikasının kurulması, proletaryanın burjuvaziye karşı dünya çapındaki zaferine doğru küçük bir adım oluşturuyordu. Aynı şekilde biz de, Moskova-Kazan hattı demiryolcuları tarafından 10 Mayıs 1919'da Moskova'da düzenlenen ilk komünist cumartesinin, 1914-1918 savaşında Hindenburg, Foch ya da İngilizler tarafından kazanılan herhangi bir zaferden daha büyük bir tarihsel değer taşıdığını söyleyebiliriz. Emperyalistlerin zaferleri, Anglo-Amerikan ve Fransız milyarderlerin kârları için milyonlarca işçinin katliamı anlamına geliyor; can çekişen, tıka basa yiyen ve olduğu yerde çürüyen bir kapitalizmin yabanıllığını oluşturuyor. Moskova-Kazan şebekesi demiryolcularının komünist cumartesisi ise, bütün halkların kapitalist boyunduruktan ve savaşlardan kurtuluşunu haber veren sosyalist yeni toplumun hücrelerinden birini oluşturuyor.

Burjuva baylar ile onların uşakları, kendilerini "kamuoyu"nun temsilcileri olarak görme alışkanlığına sahip menşevikler ile sosyalist-devrimciler dahil, komünistleri "müslüman mahallesindeki salyangozlar" olarak gördükleri için, onların umutlarını elbette umursamıyor; sayısız hırsızlık, avarelik, verim düşüklüğü, hammaddelerin, ürünlerin vb. bozulma olgularına göre komünist cumartesilerin pek küçük sayısı ile alay ediyor. Bu bayları yanıtlıyoruz: eğer burjuva aydınlar geniş ve sağlam bilgilerini iktidarlarını yeniden kurmaları için Rus ve yabancı kapitalistlerin hizmetine değil de emekçilerin hizmetine verselerdi, devrim daha hızlı ve daha barışçıl olurdu. Ama bir ütopya oluşturuyor bu, çünkü sorun sınıf sava-

şımı aracıyla çözülüyor; oysa, aydınların çoğu burjuvaziye doğru yöneliyor. Aydınların yardımıyla değil, ama onların hiç değilse çoğu durumdaki direnmelerine rağmen proletarya, kaşarlanmış burjuva aydınları ikiye ayırarak, kararsızların huyunu suyunu değiştirerek, onları yeniden eğiterek, onları kendine bağımlı bir duruma getirerek, aralarındaki durmadan büyüyen bir bölümü yavaş yavaş kazanarak yenecektir. Devrimin güçlük ve başarısızlıkları konusunda bıyık altından gülmek, korku yaratmak, geriye dönüş öğütleri vermek — burjuva aydınların kullandıkları sınıf savaşımı silah ve yöntemlerini işte bunlar oluşturuyor.

Ama eğer sorunun özü incelenirse, tarihte yeni bir üretim tarzının şıppadak, uzun bir başarısızlıklar, yanılgılar, depreşmeler dizisi olmaksızın başarılı olduğu hiç görülmüş müdür? Serfliğin yıkılmasından yarım yüzyıl kadar sonra Rus kırları, henüz birçok serflik kalıntısı barındırıyordu. Amerika'da köleliğin yürürlükten kaldırılmasından yarım yüzyıl kadar sonra zenciler, orada henüz hemen her tarafta yarı-kölelik durumuna indirgenmiş bulunuyorlardı. Burjuva aydınlar, menşevikler ve sosyalist-devrimciler dahil, kendi kendilerine sadık kalıyor; sermayeye yardımcı oluyor ve ikiyüzlülük dolu kanıtlamalarını geliştiriyor: proleter devrimden önce bizi ütopyacılıkla suçluyordu, şimdi de geçmişin kalıntılarını inanılmaz bir çabuklukla ortadan kaldırmamızı istiyor!

Ama biz ütopyacı değiliz ve burjuva "kanıt"ların gerçekte ne değer taşıdıklarını biliyoruz; devrimden sonra geçmişin kalıntılarının, belli bir zaman boyunca, yaşama biçiminde, yeninin filizleri üzerinde zorunlu olarak ağır basacaklarını da biliyoruz. Yeni doğduğu zaman eski, belli bir süre ondan daha güçlü kalıyor; doğada olduğu gibi toplumsal yaşamda da bu hep böyle oluyor. Yeninin filizlerinin dayanıksızlığı konusundaki sarakalar, aydın milletinin ucuz kuşkuculuğu vb., bütün bunlar proletaryaya karşı burjuva sınıf savaşımı yönteminden, sosyalizme karşı kapitalizmin savunusundan başka bir şey oluşturmuyor. Yeninin filizlerini büyük bir dikkatle incelememiz, onlara çok büyük bir ilgi göstermemiz, büyümelerini her bakımdan kolaylaştırmamız ve bu güçsüz filizlere "iyi bakmamız" gerekiyor. Aralarından bazıları ister istemez ölüp gidecek. "Komünist cumartesi"lerin özel olarak önemli bir işlev görecekleri güvence altına alınamaz. Sorunu bu oluşturmuyor. Ne olursa olsun, yeninin bütün filizlerine destek olmak gerekiyor; aralarından en yaşayabilirleri yaşam seçecek. Eğer bir Japon bilgin, insanlığın frengiyi yenmesine yardımcı olmak için, istenilen koşullara yanıt veren 606'ıncı preparasyonu bulmadan önce 605 preparasyonu denemeden geçirmek sabrını göstermiş bulunuyorsa,

daha çetin bir sorunu çözmek, kapitalizmi yenmek isteyenlerin, aralarından en iyilerini derleyip toplamak için, yüzlerce ve binlerce yeni savaşım yöntem, biçim ve araçlarını denemeden geçirecek yeterli direşmeye sahip olmaları gerekiyor.

Eğer "komünist cumartesi"ler bu kadar önem taşıyorsa, son derece uygun koşullar içinde yaşayan işçiler tarafından değil, uzmanlaşmamış, *olağan*, yani *en güç* koşullar içinde yaşayan düz işçiler dahil, çeşitli mesleklerden işçiler tarafından ileri sürüldükleri için taşıyor. Hepimiz yalnız Rusya'da değil, ama tüm dünyada saptanan üretkenlik düşüşünün temel nedenini çok iyi biliyoruz: emperyalist savaşın yol açtığı yıkım, yoksullaşma, öfke ve yorgunluk, hastalıklar ve eksik-beslenme. Bu sonuncu neden, önemi bakımından en başta bulunuyor. Açlık, işte neden. Ama açlığı ortadan kaldırmak için de tarımdaki, taşımacılıktaki ve sanayideki üretkenliği artırmak gerekiyor. Öyleyse bir tür kısır döngü karşısında bulunuluyor: verimi artırmak için açlıktan kurtulmak, açlıktan kurtulmak için de verimi artırmak gerekiyor.

Pratikte bu çelişkilerin kısır döngünün kırılması ile, yığınların zihniyetinin değişmesi ile, bazı grupların kahramanca ve yığınların zihniyetindeki bu değişme nedeniyle, genellikle kararlaştırıcı bir rol oynayan girişkenliği ile ortadan kaldırıldıkları biliniyor. Moskova'nın düz işçileri ve demiryolcuları (doğal olarak çoğunluktan söz ediyorum, yoksa bir avuç vurguncu, yönetici ve öteki beyaz muhafızlardan değil), son derece güç koşullar içinde yaşayan emekçilerden oluşuyor. Bu emekçiler süreğen eksik-beslenmeden ve şimdi, yeni hasattan önce, besinsel bunalımın genel şiddetlenmesi sonucu, düpedüz açlıktan kıvranıyor. Eh peki, "komünist cumartesi"leri işte bu açlık çeken, burjuvazinin, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin kin dolu karşı-devrimci propagandası tarafından top ateşine tutulan işçiler örgütlüyor, ek çalışma saatlerini *hiçbir ücret almadan* işte bu işçiler karşılıyor ve yorgun, açlıktan bitmiş tükenmiş olmalarına rağmen *üretkenlikteki önemli bir artışı* da işte bu işçiler gerçekleştiriyor. En büyük kahramanlığı oluşturmuyor mu bu? Tarihsel bir önem taşıyan bir dönüm noktasının başlangıcını oluşturmuyor mu?

(Üretkenlik, son çözümlemede, yeni toplumsal düzenin zaferi için en önemli olan şeyi, işin özü olan şeyi oluşturuyor.) Kapitalizm, serflik döneminde bilinmeyen bir üretkenlik yarattı. Sosyalizm yeni, çok daha yüksek bir üretkenlik yaratacağı için kapitalizm kesin olarak yenilebilir ve yenilecektir de, çok güç ve çok uzun, ama *daha şimdiden başlamış bulunan* bir iş; asıl önemlisini de işte bu oluşturuyor. 1919 yazında, aç Moskova'da, dört çetin em-

peryalist savaş yılından ve daha da çetin onsekiz iç savaş ayından sonra açlıktan kıvranan işçiler eğer bu görkemli işe girişebildiyse, gelecekte, iç savaşı kazanacağımız ve barışı fethedeceğimiz zaman ne gelişmeler olacak?

(Komünizm, kapitalizmin üretkenliğinden üstün bir üretkenlik anlamına, çağdaş teknik araçlardan yararlanan gönüllü, bilinçli ve birleşmiş işçilerin üretkenliği anlamına geliyor.) Komünist cumartesiler, *komünizmin edimsel* başlangıcı olarak, çok büyük bir değer taşıyor; son derece az görülen bir şey oluşturuyor bu, çünkü biz henüz —partimizin programında haklı olarak söylendiği gibi— "kapitalizmden sosyalizme geçişe doğru ancak *ilk adımları* attığımız" bir aşamada bulunuyoruz.

Komünizm *sıradan işçilerin*, yorucu bir çabanın üstesinden gelerek, büyük bir özveriyle üretkenlik artışına, kişisel olarak emekçilere ya da onların "yakın"larına değil ama "uzak akraba"larına, yani toplumun bütününe, ilkin tek bir sosyalist devlette, ardından Sovyet Cumhuriyetleri Birliği içinde bir araya gelen on milyonlarca ve yüz milyonlarca insana dağıtılan *her pud buğday, kömür, demir* ve öteki ürünlere gözkulak oldukları yerde başlıyor.

Kapital'de Karl Marx, özgürlükler ve insan hakları üzerindeki büyük burjuva demokratik yasanın cafcaflı tumturaklılığını, *genel olarak* özgürlük, eşitlik ve kardeşlik üzerine, aşağılık Bern Enternasyonalinin güncel aşağılık kahramanlarına kadar bütün ülkelerin küçük-burjuva ve hamkafalarının gözlerini kamaştıran bütün o boş ve parlak sözleri alaya alıyor. Bu şatafatlı açıklamaların karşısına Marx, proletaryanın sorunu basit, gösterişsiz, pratik ve gündelik koyma biçimini çıkarıyor: işgünü süresinin devlet tarafından kısaltılması da bunun bir örnek tipini oluşturuyor. Marx'ın eleştirisinin doğruluk ve derinliği, proleter devrim geliştikçe bize daha büyük bir açıklık ve daha büyük bir seçiklikle görünüyor. Gerçek komünizmin "formül"leri ile Kautskyler'in, menşeviklerin, sosyalist-devrimcilerin ve Bern'deki "kardeş" önderlerinin gösterişli, anlaşılması güç ve tumturaklı söz ebeliğini, bu formüllerin her şeyi *emek koşullarına* indirgemeleri ayırıyor. "Emek demokrasisi" üzerine, "özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" üzerine, "halkın hükümranlığı" vb. üzerine daha az boş söz: bilinçli işçi ve köylü, günümüzde bu tumturaklı sözler içindeki burjuva aydın dalaveresini, "çok mükemmel bir bay"ın kusursuz fizyonomi ve görünüşünü ölçüp biçen deneyimli birinin, onu şıpın işi: "Tamam, dolandırıcının biri" diye tanıyabilmesi kadar kolay bir biçimde ayırt ediyor.

Daha az tumturaklı söz, daha çok basit, *gündelik* iş. Her pud buğday ve her pud kömürle daha çok uğraşalım; aç işçi ve üstü

başı dökülen köylü için zorunlu olan şu kadar pud buğday ve şu kadar kömür onlara, *üçkağıtçılıklar aracıyla*, kapitalist yollardan değil, ama örneğin Moskova-Kazan hattının düz işçileri ve demiryolu görevlileri gibi sıradan emekçilerin bilinçli, gönüllü, kahramanca ve özveri dolu çalışması sayesinde ulaşsın.

Devrimin sorunlarını ele alma tarzında burjuva aydınlara özgü boş söz belirtilerinin her an ve her yerde, hatta bizim saflarımızda bile ortaya çıktıklarını kabul etmemiz gerekiyor. Bizim basın, örneğin, geçmişin bu çürümüş kalıntılarının, kokuşmuş burjuva demokrasinin kökünü kurutmaya yeterince çalışmıyor; gerçek komünizmin basit, gösterişsiz, gündelik ama yaşayan filizlerini yeterince desteklemiyor.

Kadının durumunu alın: Dünyada, en ileri burjuva cumhuriyetlerin hiçbirinde hiçbir demokratik parti, bu bakımdan onlarca yıl boyunca, bizim daha ilk iktidar yılımızdan başlayarak gerçekleştirdiğimiz şeylerin yüzde-birini bile yapmadı. Biz kadının eşitsizliği, boşanma engelleri, kadını kuşatan aşağılık formaliteler, evlilik dışı doğan çocukların yasal kabul edilmemesi, babalığın araştırılması vb. üzerindeki, burjuvazinin ve kapitalizmin yüzkarası olarak, bütün uygar ülkelerde birçok kalıntısı bulunan o iğrenç yasaları, tepeden tırnağa, gerçekten ortadan kaldırdık. Bu alanda yapmış olduklarımızdan gurur duymakta bin kez haklıyız. Ama eski burjuva yasalar ve kurumlar hurdasını ortadan kaldırdıkça da, bu işin toprağı kazma ve temel atma çalışmasından başka bir şey olmadığını, henüz gerçek anlamıyla yapıyı kurma çalışması olmadığını daha iyi görüyoruz.

Bütün özgürleştirici yasalara rağmen kadın, gene de *evcil köle* olarak kalıyor, çünkü kadını mutfağa ve çocuk odasına zincirleyen *küçük ev işleri*, güçlerini anlamsız bir biçimde verimsiz, önemsiz, sinir bozucu, alıklaştırıcı ve ezici bir çalışmada ziyan ederek, onu bunaltıyor, söndürüyor, kafasını kazana çeviriyor ve küçük düşürüyor. *Kadının* gerçek *özgürleşmesi*, gerçek komünizm ancak, iktidara egemen olan proletarya tarafından yönetilen yığının bu küçük ev ekonomisine karşı savaşımının ya da daha doğrusu söz konusu ekonominin büyük bir sosyalist ekonomi durumuna *toptan dönüşümünün* başladığı yerde ve başladığı zamanda başlıyor.

Teorik bakımdan her komünist için söz götürmez bir sorun olan bu sorunla pratikte yeterince uğraşıyor muyuz? Açıkça hayır. Bu alanda komünizmin daha şimdiden ortaya çıkan *filizlerin*e karşı yeterince ilgi gösteriyor muyuz? Bir kez daha hayır ve hayır. Kamusal yemekhaneler, kreşler, çocuk bahçeleri bu filizlerin örneklerini; sıradan, alışılmış, şatafattan, cafcaftan, gösterişten uzak ve

kadını gerçekten özgürleştirmeye, toplumsal üretim ve kamusal yaşam içindeki rolü bakımından kadının erkek karşısındaki eşitsizliğini gerçekten azaltıp ortadan kaldırmaya yetenekli araçlarını oluşturuyor. Bu araçlar yeni şeyler değil; genel olarak sosyalizmin bütün maddi koşulları gibi bu araçlar da büyük kapitalizm tarafından yaratılmış bulunuyor; ama büyük kapitalizmin egemenliği altında bu araçlar, birincisi ender şeyler; ikincisi ve özellikle de önemli olarak, ya en kötü vurgunculuk, para kazanma, aldatmaca ve düzmececilik görünümleri ile birlikte *paragöz* işletmeler, ya da işçi seçkinin haklı olarak hiç hoşlanmadığı ve hor gördüğü bir "burjuva yardımseverlik cambazlığı" oluşturuyorlardı.

Hiç kuşku yok ki bu kurumların sayısı ülkemizde durmadan artıyor ve bu kurumlar nitelik değiştirmeye *başlıyor*. Hiç kuşku yok ki işçi ve köylü kadınlar arasında tanımadığımız birçok *yetenekli örgütçü*; planlar, sistemler vb. konusunda son derece kasıntılı "aydın"ların ya da turfanda "komünist"lerin sürekli olarak "acısını çektikleri" o boş ve parlak sözler, ajitasyon, çekişmeler, gevezelikler bolluğu olmaksızın, büyük bir sayıda militanın ve daha da büyük bir sayıda ilgili kişinin katılmasını sağlayarak, işleri pratik bir biçimde örgütlemesini bilen kişiler bulunuyor. Ama biz yeninin bu filizlerine gereken *özeni göstermiyoruz*.

Burjuvaziye bakın. *Kendisi* için yararlı olan şeyleri davul zurna ile duyurmasını ne kadar da hayran olunacak bir biçimde biliyor! Kapitalistlere göre "örnek" işletmeler, *onların* gazetelerinin milyonlarca nüshasında ne kadar da övülüyor; "örnek" burjuva kurumları ulusal bir gurur konusu gibi göstermek ne kadar da iyi biliniyor! Bizim basınsa en iyi yemekhane ya da kreşleri betimlemeyi, aralarından bazılarının örnek kurumlar haline dönüştürülmeleri için her gün ayak diremeyi, onları övmeyi, *örnek bir komünist çalışma* ile hangi insan emeği tasarrufunun, ilgililer için hangi kolaylıkların, hangi ürün tasarrufunun, kadın için evcil kölelikten hangi kurtuluşun, sağlık koşullarında hangi düzelmenin elde edildiğini, elde edilebilen ve bütün topluma, bütün emekçilere yayılabilen bu sonuçları bütün ayrıntıları ile açıklamayı hiç ya da hemen hiç düşünmüyor.

Örnek üretim, örnek komünist cumartesiler, her pud buğdayın üretim ve dağıtımında örnek ilgi ve dürüstlük; örnek yemekhaneler, filanca işçi evinin, falanca yapı blokunun örnek temizliği: bütün bunların bizim basın ile *her* işçi ve köylü örgütünün dikkat ve ilgisini on kez daha çok çekmesi gerekiyor. Komünizmin filizlerini oluşturuyor bunlar, onlara özen göstermek bizim hepimizin ilk görevini oluşturuyor. Yiyecek ve üretimin durumu ne kadar kaygı ve-

rici olursa olsun, gene de bolşevik iktidarın şu on sekiz ayında *tüm cephede* gösterdiğimiz ilerleme yadsınamaz bir nitelik taşıyor: buğday stoku 30 milyon puddan (1 Ağustos 1917-1 Ağustos 1918 arası) 100 milyon puda (1 Ağustos 1918-1 Ağustos 1919 arası) yükseldi; sebze yetiştirimi artırıldı, ekilmiş tarlalar açığı azaltıldı, yakıt bunalımının yol açtığı çok büyük güçlüklere rağmen demiryolu taşımacılığı düzeliyor, vb.. Bu genel temel üzerinde ve proleter devlet iktidarının desteğiyle, komünizmin filizleri sararıp solmayacak; tam komünizm durumuna gelmek üzere büyüyecek ve serpilip gelişecek.

*

Bu büyük girişkenlikten çıkan ve çok büyük bir önem taşıyan pratik dersleri almak için "komünist cumartesiler"in anlamı üzerinde iyi düşünmek gerekiyor.

Bu girişkenliği bütün olanaklarla desteklemek ilk ve temel dersi oluşturuyor. "Komün" sözcüğü ülkemizde çok kolay kullanılır bir duruma geldi. Komünistler tarafından ya da onların yardımıyla düzenlenen her girişim, kolayca ve hemen "komün" ilan ediliyor; bu *saygınlık sanını* uzun ve çetin bir çalışmayla, gerçekten komünist kuruluş içinde doğrulanan pratik başarılarla ***kazanmak*** gerektiği genellikle unutuluyor.

Bundan dolayı halk komiserleri konseyi kararnamesindeki "tüketim komünleri" *adlandırması* ile ilgili parçayı *yürürlükten kaldırmak* üzere merkez yürütme komitesi çoğunluğunun kafasında olgunlaşan karar, bence son derece yerinde. Onlara daha süssüz bir ad verelim, o zaman yeni örgütlenme çalışmasının ***başlangıç*** dönemlerindeki eksiklik ve kusurlar "komünler"in üstüne atılmayacak, ama —tam bir hakkaniyetle olması gerektiği gibi— ***kötü*** komünistlere yüklenecektir. "Komün" sözcüğünü ***günlük*** kullanımdan kaldırmak, önüne gelenin bu sözcüğe dört elle sarılmasını engellemek, bir başka deyişle *bu adı ancak*, işleri komünist bir tarzda düzenleme güç ve yeteneklerini uygulama (yerel nüfus tarafından oybirliği ile doğrulanan uygulama) aracıyla gösteren gerçek komünlere vermek çok yararlı olacak. İlkin toplum yararına, bütün emekçiler yararına, para almadan çalışmaya yetenekli, "devrimci usulde çalışma"ya yetenekli, üretkenliği artırmaya, emeği örnek biçimde örgütlemeye yetenekli olduğunu göster, ancak bundan sonra o onurlu "komün" adına göz dikebilirsin!

Bu bakımdan "komünist cumartesi"ler çok değerli bir ayrıklama oluşturuyor. Çünkü bu örnekte Moskova-Kazan hattının düz işçileri ve demiryolu görevlileri, *ilkin* gerçek ***komünistler*** olarak ça-

lışmaya yetenekli olduklarını *olgular* içinde kanıtlamış ve girişimlerine ancak bundan sonra "komünist cumartesiler" adını vermiş bulunuyor. Gelecekte de böyle olmasına, kendi girişim, kurum ya da çalışmalarına, bunu çetin bir çalışma ve *uzun bir çabanın* pratik *başarısı* ile *kanıtlamaksızın*, komün adını veren herkesin acımasızca alaya alınmasına ve şarlatan ya da övüngen palavracı olarak yerin dibine batırılmasına çalışmak gerekiyor.

Büyük "komünist cumartesiler" girişkenliğinden, partiyi *temizlemek* için, bir başka düzeyde de yararlanmak gerekiyor. Devrimden hemen sonra, "dürüst" ve küçük-burjuva kafalı insanlar yığını son derece ürkek görünürken; burjuva aydınlar, doğal olarak menşevikler ile sosyalist-devrimciler de dahil, burjuvazi karşısında el pençe divan durarak, ayrım gözetmeden her şeyi baltalarken, serüvencilerin ve en kötüsünden başka öğelerin yönetici parti içine sızmaları kesinlikle ama kesinlikle kaçınılmaz bir nitelik taşıyordu. Ama ileri, sağlıklı, güçlü bir sınıfa dayanan yönetici partinin saflarını temizlemeyi bilmesi, en önemli şeyi oluşturuyor.

Bu bakımdan biz, uzun zamandan beri çalışmaya başlamış bulunuyoruz. Eksiklik bırakmadan, bıkkınlık göstermeden sürdürmek gerekiyor. Komünistlerin savaş seferberliği bize yardımcı oldu: ödlekler ve reziller partiden kaçıp kurtuldu. Kesin kurtulma! Parti üye sayısının *böyle* bir azalışı, gücünün ve öneminin *büyük bir artışı* anlamına geliyor. "Komünist cumartesiler" girişimini de tasarıya katarak, temizliği sürdürmek: partiye ancak, "devrimci usulde bir çalışma" yapmaya dayanan, diyelim altı aylık bir "çömezlik" ya da "staj"dan sonra kabul etmek gerekiyor. 25 Ekim 1917'den sonra kabul edilen ve son derece güvenilir, bağlı ve komünist olmaya yetenekli olduklarını özel bir çaba ya da taşıdıkları özel değerlerle göstermemiş bulunan *bütün* parti üyelerini de aynı sınamadan geçirmek gerekiyor.

Partinin temizlenmesi, ama gerçekten komünist bir çalışmanın gene parti tarafından ortaya konan ve *durmadan da artan gerekliklerine* eklenen temizlenmesi, devlet iktidar aygıtını düzeltip iyileştirecek ve köylülerin devrimci proletarya saflarına *kesin geçişini* büyük ölçüde hızlandıracaktır.

"Komünist cumartesiler", başka şeyler arasından proletarya diktatörlüğü dönemindeki devlet aygıtının sınıfsal niteliği üzerine de parlak bir ışık tutmuş bulunuyor. Parti merkez komitesi "devrimci usulde çalışma" konusunda bir mektup kaleme alıyor. Merkez komite tarafından 100.000 - 200.000 üyesi olan bir parti fikri ileri sürülüyor (bunun ciddi bir temizlikten sonra kalacak sayı olduğunu sanıyorum, üye sayımız şu anda bu sayının çok üstünde).

Bu fikir sendikalı işçiler tarafından da yineleniyor. Rusya'da ve Ukrayna'da 4 milyon kadar sendikalı işçimiz var. Çok büyük bir çoğunlukla onlar, proleter devlet iktidarından yana, proletarya diktatörlüğünden yana bulunuyor. 200.000 ve 4 milyon, eğer fikrimi böyle anlatmama izin verilirse, "çarklar"ın oranını işte bu oluşturuyor. Ardından *on milyonlarca* köylü geliyor ve bunlar da başlıca üç gruba ayrılıyor: en kalabalık ve proletaryaya en yakın grup, yarı-proleterleri ya da yoksul köylüleri kapsıyor; daha sonra orta köylülük; son olarak da üçüncü grup, sayıları çok az olan kulakları ya da kırsal burjuvaziyi kapsıyor. Buğdayı satmak ve açlık üzerinde vurgunculuk yapmak olanağı var oldukça, köylü de yarı-emekçi, yarı-vurguncu kalacaktır (proletarya diktatörlüğü döneminde belli bir zaman boyunca kaçınılmaz bir şey). Vurguncu olarak köylü bize düşman, proleter devlete düşman bulunuyor, burjuvazi ve onun serbest buğday ticaretinden yana olan menşevik Şer ve sosyalist-devrimci B. Çernenkov dahil, sadık uşakları ile bir uzlaşmayı yeğliyor. Ama *emekçi olarak köylü*, proleter devletin dostu, büyük toprak sahibi ile kapitaliste karşı savaşımda işçinin en sadık bağlaşığı niteliğini taşıyor. Emekçi olarak köylü, gücünü milyonlarca insandan alan yığınıyla, proletaryanın komünist öncüsünün yüz ya da iki yüz bin üyesi tarafından yönetilen ve milyonlarca örgütlü proleteri kapsayan devlet "makine"sini destekliyor.

Emekçi ve sömürülen yığınlara bu devletten daha sıkı sıkıya bağlı, sözcüğün gerçek anlamında bu devletten daha demokratik bir devlet *henüz dünyada hiç görülmedi.*

Proleter devlete karşı köylünün saygı ve sevgisini kesin olarak pekiştirmeye, işte "komünist cumartesiler" ile kendini gösteren ve onlar aracıyla gerçekleşen bu proleter çalışma katkıda bulunacaktır. Bizim haklı olduğumuza, komünizmin haklı olduğuna köylüyü kesin olarak işte bu çalışma ve yalnızca o inandırıyor; bu çalışma köylüyü bizim sürekli bağlaşığımız durumuna getiriyor; bu demektir ki bu çalışma, yiyecek güçlüklerinin bütünüyle ortadan kaldırılmasına, üretimde ve buğday dağıtımında komünizmin kapitalizme karşı tam zaferine ve komünizmin kesin sağlamlaşmasına yol açıyor.

28 Haziran 1919

Temmuz 1919'da, Moskova'da
broşür olarak yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 29, s. 415-438.

PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ DÖNEMİNDE İKTİSAT VE SİYASET

SOVYET iktidarının ikinci yıldönümü dolayısıyla, başlıkta belirtilen konuda küçük bir broşür yazmak istiyordum. Ama günlük çalışmanın itip kakması, şimdiye kadar çeşitli bölümlerin bir ilk hazırlığından öteye gitmemi engelledi. Bu yüzden bu konu üzerine bence en önemli düşüncelerin kısa ve özetlenmiş bir açıklamasını yapmak için çalışmaya karar verdim. Hiç kuşku yok ki açıklamamın özet niteliği birçok sakınca ve elverişsizlik içeriyor. Ama küçük bir dergi makalesi için, kendime saptadığım alçakgönüllü erek, yani çeşitli ülkelerin komünistlerinin üzerinde tartışabilmeleri amacıyla sorunu ortaya koymak ve taslağını çıkarmak ereği, sanırım gerçekleşebilecek bir erek niteliği taşıyor.

1

Teorik düzeyde hiç kuşku yok ki kapitalizm ile komünizm arasında belli bir geçiş dönemi yer alıyor. Bu dönemin toplumun bu iki ekonomik yapısına özgü belirti ya da özellikleri ister istemez bir araya getirmesi gerekiyor. Ve bu geçici dönem, kapitalizmin can çekişmesi ile komünizmin doğması arasında, ya da bir başka deyişle: yenilmiş, ama henüz ortadan kaldırılmamış kapitalizm ile daha yeni doğmuş, ama henüz çok güçsüz komünizm arasında bir savaşım evresi olmaktan da geri kalamıyor.

Yalnız bir marksist için değil, ama gelişme teorisini şu ya da bu biçimde bilen her kültürlü insan için, kendini geçiş dönemine özgü belirtiler aracıyla gösteren tüm bir tarihsel evrenin zorunluluğu herhalde kendiliğinden anlaşılıyor. Bununla birlikte, sosyaliz-

me geçiş üzerine küçük-burjuva demokrasinin güncel temsilcileri (sözde-sosyalist etiketlerine rağmen, MacDonald ve Jean Longuet, Kautsky ve Friedrich Adler gibi kimseler dahil, II. Enternasyonalin bütün temsilcileri küçük-burjuva demokrasinin güncel temsilcilerini oluşturuyor) tarafından dile getirildiğini duyduğumuz bütün akılyürütmeler, kendilerini bu açık gerçeğin tam bir unutulması ile gösteriyor. İşte bu yüzden bu demokratlar, ya kapitalizmden komünizme tüm bir tarihsel geçiş döneminin varlığını kabul etmeyi açıkça reddediyor, ya da aralarından birinin savaşımını yönetecek yerde, görevlerinin savaşım veren iki gücün uzlaşma planlarını tasarlamak olduğunu düşünüyor.

2

Rusya'da proletarya diktatörlüğünün, ülkemizdeki çok belirgin gerilik ve küçük-burjuva baskınlık nedeniyle, ileri ülkelere göre kaçınılmaz olarak bazı özellikler içermesi gerekiyor. Ama Rusya'daki temel güçler —ve toplumsal ekonominin temel biçimleri— ile herhangi bir kapitalist ülkedeki temel güçler —ve temel biçimler— arasında hiçbir ayrım bulunmuyor, öyle ki bu özellikler ancak temel olmayan şeylere ilişkin özellikler olabiliyor.

Toplumsal ekonominin bu temel biçimlerini, kapitalizm, küçük tecimsel üretim ve komünizm oluşturuyor. Bu temel güçleri de: burjuvazi, küçük-burjuvazi (özellikle köylülük) ve proletarya oluşturuyor.

Rusya'nın iktisadi sistemini, proletarya diktatörlüğü döneminde, çok büyük bir devlet çerçevesinde komünist ilkeye göre birleşen emeğin, küçük tecimsel üretime karşı ve varlığını sürdüren ve bu üretim temelinde yeniden doğan kapitalizme karşı ilk adımlarını attığı savaşımın ta kendisi oluşturuyor.

Rusya'da emek, birinci olarak üretim araçları özel mülkiyetinin yürürlükten kaldırıldığı ölçüde, ikinci olarak da proleter devletin topraklar üzerindeki ve devlet malı olan işletmelerdeki büyük üretimi ulusal ölçekte örgütlediği, işgücünü ekonominin çeşitli kolları ve işletmeler arasında dağıttığı, devlete ait tüketim ürünleri yığınını emekçiler arasında bölüştürdüğü ölçüde komünist ilkeye göre birleşmiş bulunuyor.

Biz Rusya'da komünizmin "ilk adımlar"ından söz ediyoruz (partimizin Mart 1919'da kabul edilen programında da söylendiği gibi), çünkü bütün bu koşullar ülkemizde ancak kısmen gerçekleşmiş bulunuyor, ya da bir başka deyişle: bu koşulların gerçekleşmesi henüz ancak ilk aşamasında bulunuyor. Genel olarak tek bir darbe

ile yapılması olanaklı olan şeyler bir çırpıda, tek bir devrimci darbe ile yapıldı: örneğin, daha proletarya diktatörlüğünün ilk gününden 26 Ekim 1917'den (8 Kasım 1917) başlayarak toprağın özel mülkiyeti, büyük mülk sahiplerine tazminat ödenmeksizin yürürlükten kaldırıldı; büyük toprak sahipleri mülksüzleştirildi. Birkaç ay içinde, gene tazminat ödenmeksizin, hemen tüm büyük kapitalistler, fabrika, yapımevi, anonim şirket, banka, demiryolları vb. sahipleri mülksüzleştirildi. Büyük sanayi üretiminin devletçe örgütlenmesi, fabrika, yapımevi, demiryollarının "işçi denetimi"nden "işçi yönetimi"ne geçmesi, bütün bunlar ana ve başlıca hatları ile daha şimdiden gerçekleştirildi. Ama tarıma gelince, bu iş ancak yeni başlıyor (devlete ait olan toprak üzerinde işçi devleti tarafından örgütlenen büyük çiftlikler, "sovyet işletmeleri"). Aynı şekilde, küçük tecimsel tarımdan komünist tarıma geçişi sağlamak üzere çeşitli küçük çiftçi birlik biçimlerinin yerleştirilmesine daha yeni girişiliyor.* Ürünlerin dağıtımının devlet tarafından özel ticaretin yerine geçmek amacına yönelik örgütlenmesi, yani kentlerde buğdayın, kırlarda da sanayi ürünlerinin devlet tarafından depolamaya teslim edilmesi konusunda da aynı şeyleri söylemek gerekiyor. İlerde bu konuyla ilgili istatistikler veriliyor.

Köylü ekonomisi bir küçük tecimsel üretim olarak kalıyor. Bu ekonomide kapitalizm için, kökleri çok derin ve çok sağlam, son derece geniş bir temel bulunuyor. Bu temel üzerinde kapitalizm, komünizme karşı en amansızlarından bir savaşım içinde durumunu koruyor, ve yeniden doğuyor. Küçük madrabazların etkinliği ve vurgunculuk, bu savaşımın biçimlerini oluşturuyor.

3

Bu soyut teorik tezleri açıklamak için, somut rakamlar aktaracağız.

Buğdayın Rusya'da devlet tarafından depolanması, iaşe halk komiserliğine göre, 1 Ağustos 1917-1 Ağustos 1918 arasında, yaklaşık 30 milyon pud buğday sağladı. Ertesi yıl, yaklaşık 110 milyon pud. Gelecek çalışma döneminin (1919-1920) ilk üç ayı süresince rakam, 1918'deki aynı aylara göre (Ağustos-Ekim) 37 milyona karşı, herhalde aşağı yukarı 45 milyon puda erişecek.

Bu rakamlar açıkça, komünizmin kapitalizme karşı zaferi yönünde yavaş ama sürekli bir iyileşmeyi gösteriyor. Rus ve yabancı

* Sovyet Rusya'daki "sovyet işletmeleri" ile "tarım komünleri"nin sayısı, sırasıyla, aşağı yukarı 3536 ve 1961 olarak, tarım artellerinin sayısı da 3696 olarak saptanıyor. Merkez istatistik müdürlüğümüz bu günlerde bütün sovyet işletmeleri ile komünlerin kesin bir sayımına girişiyor. İlk sonuçlar Kasım 1919'da alınmış olacak.

kapitalistlerin kışkırttıkları ve dünyanın en büyük devletlerinin bütün güçlerini kullanarak yönettikleri iç savaşın yol açtığı görülmemiş güçlüklere rağmen gerçekleştirilen ilerlemelere tanıklık ediyor.

Bundan dolayı, bütün ülkeler burjuvazilerinin ve onların açık ya da gizli yardakçılarının (II. Enternasyonal sosyalistleri) yalanlarına ve karaçalmalarına rağmen, bir şey yadsınamaz kalıyor: proletarya diktatörlüğünün temel iktisadi sorunu bakımından, komünizmin kapitalizme karşı zaferi ülkemizde sağlama bağlanmış bulunuyor. Eğer bütün dünyanın burjuvazisi bolşevizme karşı öfkeden kudurmuş bir biçimde zincirlerinden boşanıyor, eğer bolşeviklere karşı askerî istilalar, komplolar vb. kışkırtıyorsa, biz askerî güç yoluyla ezilmedikçe, toplumsal ekonominin yeniden yapılandırılmasındaki zaferimizin kaçınılmaz olduğunu çok iyi anladığı için başarıyor, çok iyi anladığı için kışkırtıyor. Ama bizi öyle ezmeyi de başaramıyor.

Bize verilmiş bulunan kısa süre içinde ve içlerinde etkinlik göstermek zorunda kaldığımız sayısız güçlüklere rağmen kapitalizmi daha şimdiden hangi ölçüde gerçekten yendik, aşağıdaki özetleyici rakamlar işte bunu gösteriyor. Merkez istatistik müdürlüğü yayın amacıyla, tüm Sovyet Rusya için değil ama eyaletlerinin yirmialtısı için, buğday üretim ve tüketimi üzerine veriler hazırlamış bulunuyor.

İşte bu rakamlar:

Sovyetler Rusyasının 26 eyaleti	Nüfus (milyon kişi)		Buğday üretimi (tohum ve yem hariç) (milyon pud)	Teslim edilen buğday (milyon pud)		Halkın sahip olduğu toplam buğday miktarı (milyon pud)	Kişi başına buğday tüketimi (pud)
				Komprod tarafından	Meçotnikiler tarafından		
Üretici eyaletler	Kentler	4,4	—	29,9	20,6	41,5	9,5
	Köyler	28,6	625,4	—	—	481,8	16,9
Tüketici eyaletler	Kentler	5,9	—	20.0	20.0	40,0	6,8
	Köyler	13,8	114,0	12,1	27,8	151,4	11,0
Toplam (26 eyalet)		52,7	739,4	52,0	68,4	714,7	13,6*

* Ağırlıklı ortalama. –ç.

Böylece, iaşe komiserliği kentlere verilen buğdayın aşağı yukarı yarısını sağlıyor; öteki yarısını da küçük madrabazlar teslim ediyor. 1918'de kentler işçilerinin beslenmesi üzerine yapılan titiz bir soruşturma da aynı oranları vermişti. Ekleyelim ki işçi, devlet tarafından sağlanan buğdayı küçük madrabazın buğdayından *dokuz kat daha ucuza* alıyor. Buğdayın vurgun fiyatı devletin uyguladığı fiyattan *on kat* yüksek bulunuyor. İşçi bütçeleri üzerinde yapılan özenli bir inceleme işte bu sonuçları veriyor.

4

Yukardaki rakamlar yakından incelenince, Rusya'nın güncel ekonomisinin bütün belli başlı özelliklerini tastamam gösteriyor.

Emekçiler yüzyıllardan beri sürüp gelen baskıcı ve sömürücülerinden, toprak sahipleri ile kapitalistlerinden kurtulmuş bulunuyor.

Gerçek özgürlük ile gerçek eşitliğin, büyüklüğü, kapsamı ve hızlılığı bakımından dünyada benzeri olmayan bu ileri adımı, parlamenter burjuva demokrasiyi gerçeğe aykırı bir biçimde genel olarak "demokrasi" ya da "arı demokrasi" (Kautsky) diye nitelendirerek, bu anlamda özgürlük ve eşitlikten sözeden burjuvazi yandaşları (küçük-burjuva demokratlar dahil) tarafından göz önünde bulundurulmuyor.

Emekçilere gelince onlar, gerçek eşitliğin, gerçek özgürlüğün (toprak sahipleri ile kapitalistlerin boyunduruğundan kurtuluş) ta kendisine inanıyor ve işte bu nedenle de son derece kararlı bir biçimde sovyetler iktidarından yana çıkıyor.

Bu küçük çiftçiler ülkesinde, proletarya diktatörlüğü sayesinde ilk olarak, en çok, ilk anda, genel olarak köylüler kazanıyor. Rusya'da köylü, toprak sahipleri ile kapitalistlerin egemenliği altında açlıktan kıvranıyordu. Tarihimizin uzun yüzyılları boyunca köylü, hiçbir zaman kendi hesabına çalışamadı: yüz milyonlarca pud buğdayı kentlerde ya da yurtdışında yaşayan kapitalistlere teslim ederek, açlıktan kıvranıyordu. *İlk kez olarak* köylü, proletarya diktatörlüğü döneminde kendi hesabına çalışıyor ve *kentliden daha iyi besleniyor*. İlk kez olarak köylü, ekmeğini yemekte özgür, açlıktan kurtulmuş olarak, özgürlüğü olgular içinde gördü. Eşitlik, bilindiği gibi, toprağın dağılımında olanaklı en büyük eşitlik durumuna geldi: Çok büyük bir durumda köylüler, toprağı "beslenecek boğaz sayısına göre" paylaşıyor.

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması anlamına geliyor.

Sınıfları ortadan kaldırmak için ilk olarak, toprak sahipleri ile kapitalistleri devirmek gerekiyor. Biz görevin bu bölümünü yerine

getirdik, ama bu ancak görevin bir bölümünü ve en güç de *olmayan* bir bölümünü oluşturuyor. Sınıfları ortadan kaldırmak için ikinci olarak, işçi ile köylü arasındaki farkı ortadan kaldırmak, *herkesi emekçi* durumuna getirmek gerekiyor. Bu da bir çırpıda yapılamıyor. Bu görev son derece daha güç ve zorunlu olarak uzun soluklu bir görev oluşturuyor. Bir sınıfı devirmekle gerçekleştirilemiyor. Ancak tüm toplumsal ekonomiyi yeniden örgütleyerek, ancak tecimsel, bireysel, yalıtık küçük ekonomiden büyük kolektif ekonomiye geçerek gerçekleştirilebiliyor. Bu geçiş zorunlu olarak çok uzun sürüyor. Acele ve sakınımsız yasal ya da yönetsel önlemlerle bu geçişi geciktirmek ve içinden çıkılmaz duruma getirmekten başka bir şey yapılamıyor. Bu geçiş ancak köylüye, tüm tarımsal tekniği geniş ölçüler içinde iyileştirmeye ve onu dipten doruğa yeniden oluşturmaya yetenekli bir yardım sağlayarak hızlandırılabiliyor.

Görevin en güç bölümü olan ikinci bölümünü gerçekleştirmek için proletaryanın, burjuvaziyi yendikten sonra, hiçbir sapma göstermeden köylülük karşısındaki siyasetinde şu temel çizgiyi izlemesi: emekçi köylüyü mülk sahibi köylüden, emekçi köylüyü paragöz köylüden, emekçi köylüyü vurguncu köylüden ayırması, sınırlarını belirtmesi gerekiyor.

Sosyalizmin *tüm özü* de işte bu sınırlama içinde yatıyor.

Ve sözde sosyalist ama gerçekte küçük-burjuva demokrat olan kimselerin (Martovlar ve Çernovlar, Kautskyler ve hempaları), sosyalizmin bu özsel niteliğini anlamamaları da şaşılacak bir şey oluşturmuyor.

Burada belirtilen sınırlamanın yapılması, çok güç bir nitelik taşıyor çünkü, yaşayan gerçeklik içinde "köylü"nün ne kadar çeşitli, ne kadar çelişik olursa olsun bütün özellikleri, bir bütün halinde kaynaşıyor. Sınırlama gene de olanaklı; yalnız olanaklı olmakla da kalmıyor, ama köylü ekonomisi ile köylü yaşamının koşullarından zorunlu olarak doğuyor. Emekçi köylü toprak sahipleri, kapitalistler, paragöz vurguncular ve en demokratik burjuva cumhuriyetçiler dahil *onların* devletleri tarafından yüzyıllar boyunca ezilmiş bulunuyor. Emekçi köylü bu baskıcılara ve bu sömürücülere karşı yüzyıllar boyunca kin ve düşmanlık beslemiş bulunuyor ve yaşamın geliştirdiği bu "gelenek" köylüyü, kapitaliste karşı, vurguncuya karşı, paragöz pazarcıya karşı işçi ile bağlaşma kurmak *zorunda bırakıyor*. Ama aynı zamanda iktisadi durum, tecimsel iktisadın durumu köylüyü, kaçınılmaz olarak (her zaman değil, ama çoğu durumda) bir paragöz pazarcı ve bir vurguncu durumuna getiriyor.

Yukardaki istatistikler emekçi köylü ile vurguncu köylü arasındaki ayrımı açıkça gösteriyor. 1918-1919 döneminde kentlerin aç-

lık çeken işçilerine sabit fiyatlarla, devlet fiyatlarıyla 40 milyon pud buğdayı teslim eden; bu buğdayı devlet örgütlerinin, işçi hükümetin tamamen farkına vardığı ama sosyalizme geçişin birinci döneminde ortadan kaldırılması olanaksız bütün yetersizliklerine rağmen bu örgütlere teslim eden köylü, işte bu köylü emekçi bir köylü, sosyalist işçinin boydaşı bir yoldaş, sermaye boyunduruğuna karşı savaşında sosyalist işçinin en güvenilir bağlaşığım, kardeşini oluşturuyor. Ama kentler işçisinin sefalet ve açlığını sömürerek, devleti aldatarak, her yerde aldatmaca, soygun, dalavere yaratarak 40 milyon pud buğdayı devlet fiyatının on katma gizlice satan köylü, işte bu köylü ise işçinin sınıf düşmanı, kapitalistin bağlaşığı bir vurguncu, bir sömürücü oluşturuyor. Çünkü devlete ait topraklar üzerinde, yapımı herhalde yalnız köylünün değil ama işçinin emeğini de içeren araçlarla vb. toplanan buğday fazlalarına sahip çıkmak, sahip çıkmak ve vurgunculuk yapmak, aç işçinin sömürücüsü olmak anlamına geliyor.

İşçi ile köylünün Anayasamızdaki eşitsizliğini, Kurucu Meclisin dağıtılmasını, buğday fazlalarının zoralımını vb. söz konusu ederek, bize her yandan siz özgürlüğü, eşitliği, demokrasiyi ayaklar altına alıyorsunuz diye haykırılıyor. Yanıt veriyoruz; emekçi köylünün yüzyıllar boyunca acısını çektiği gerçek eşitsizliği, gerçek özgürlüksüzlüğü ortadan kaldırmaya bu kadar özen gösteren bir devlet, dünyada hiçbir zaman görülmedi. Ama biz sömürücünün sömürülen ile, tokun aç ile "eşitlik"ini, birincinin ikinciyi soyma "özgürlük"ünü kabul etmeyeceğimiz gibi, vurguncu köylü ile eşitliği de hiçbir zaman kabul etmeyeceğiz. Ve biz bu ayrımı anlamak istemeyen kültürlü kimselere karşı da, hatta bu kişiler demokrat, sosyalist, enternasyonalist, Kautsky, Çernov ve Martov olduklarını ileri sürseler bile, beyaz muhafızlara karşı davranmış olduğumuz gibi davranacağız.

5

Sosyalizm, sınıfların ortadan kaldırılması anlamına geliyor. Proletarya diktatörlüğü bunun için yapabileceği her şeyi yapmış bulunuyor. Ama sınıfları bir çırpıda ortadan kaldırmak da olanaksız bir nitelik taşıyor.

Sınıflar, proletarya diktatörlüğü döneminde de *kalıyor* ve *kalacak*. Diktatorlük, sınıflar ortadan kalkacağı zaman gereksiz duruma gelecek. Proletarya diktatörlüğü olmadan da sınıflar ortadan kalkmayacak.

Sınıflar kalıyor, ama sınıfların *her biri* proletarya diktatörlüğü döneminde değişikliğe uğruyor; aralarındaki ilişkiler de değişiyor.

Sınıflar savaşımı proletarya diktatörlüğü döneminde ortadan kalkmıyor; yalnızca başka biçimlere bürünüyor.

Kapitalist düzende proletarya, her türlü üretim aracı mülkiyetinden yoksun, ezilen bir sınıfı, burjuvaziye doğrudan doğruya karşı ve dolayısıyla sonuna kadar devrimci olmaya yetenekli olan tek sınıfı oluşturuyordu. Burjuvaziyi devirdikten ve siyasal iktidarı fethettikten sonra proletarya, *egemen sınıf* durumuna geldi: devlet iktidarını elinde bulunduruyor; toplumsallaştırılan üretim araçlarını elinde tutuyor; kararsız, arada kalmış sınıf ve katmanları yönetiyor; sömürücülerin artan direnişini zorla bastırıyor. Sınıflar savaşımının *özel* ve proletaryanın daha önce yerine getirmeye çalışmadığı ve çalışamayacağı görevlerini şimdi işte bu görevler oluşturuyor.

Sömürücüler sınıfı, toprak sahipleri ile kapitalistler sınıfı, proletarya diktatörlüğü döneminde bir çırpıda ortadan kalkmamıştır ve kalkamıyor. Sömürücüler yenilmiş, ama ortadan kaldırılmamış bulunuyor. Uluslararası bir temel, bir kolunu oluşturdukları uluslararası sermaye onların elinde kalıyor. Kısmen bazı üretim araçları, onların elinde kalıyor; para, onların elinde kalıyor, toplumdaki çok yaygın ilişkiler, onların elinde kalıyor. Yenilgileri nedeniyle direnme güçleri yüz kat, bin kat artmış bulunuyor. Devleti, orduyu, ekonomiyi yönetme "sanat"ı onlara büyük, çok büyük bir üstünlük kazandırıyor, öyle ki işlevleri, nüfusun tümü içindeki oranlarına göre son derece büyüyor. Sömürülenlerin muzaffer öncüsü karşısında, yani proletarya karşısında yenilgiye uğrayan sömürücülerin sınıf savaşımı, son derece daha zorlu bir duruma geliyor. Ama eğer devrimden söz ediliyor, eğer bu kavramın yerine reformist yanılsamalar geçirilmiyorsa (bütün II. Enternasyonal kahramanlarının yaptıkları gibi), başka türlü de olamıyor.

Son olarak köylülük, genel olarak tüm küçük-burjuvazi gibi, proletarya diktatörlüğü döneminde ortalama, aracı bir yer *de* tutuyor: bir yandan toprak sahipleri ile kapitalistlerden kurtulmaktaki ortak çıkarları ile birleşen büyük (geri Rusya'da çok büyük) bir emekçiler yığınını simgeliyor; öte yandan, mülk sahibi ve tecimen, yalıtık küçük işletmecileri oluşturuyor. Bu ekonomik durum kaçınılmaz olarak proletarya ile burjuvazi arasında duraksamalara yol açıyor. Tüm toplumsal ilişkilerin öylesine hoyratça allak bullak olduğu sırada proletarya ile burjuvazinin giriştiği şiddetli savaşım sırasında, köylüler ve genel olarak küçük-burjuvalar arasındaki eski, geleneksel ve hareketsiz olan şeylere karşı duydukları derin bağlılık da hesaba katılırsa, onlar arasında ister istemez gözlemlediğimiz bir kamptan ötekine göçmeler, dalgalanmalar, yüzgeri etmeler, kararsızlıklar vb. çok doğal görünüyor.

Proletaryanın bu sınıf ya da bu toplumsal öğeler karşısındaki görevini, onları yönetmek, onlar üzerinde etkili olmak için savaşım vermek oluşturuyor. Kararsızları, değişkenleri ardından sürüklemek: proletaryanın işte bunu yapması gerekiyor.

Eğer bütün temel güç ya da sınıfları ve onların proletarya diktatörlüğü ile değişikliğe uğrayan ilişkilerini karşılaştırırsak, sosyalizme genel olarak "demokrasi yolundan" geçerek varılabileceği yolundaki o alışılmış ve bütün II. Enternasyonal temsilcilerinin de savundukları küçük-burjuva düşüncenin ne büyük bir teorik saçmalık, ne büyük bir alıklık olduğunu göreceğiz. Bu yanılgının kökenini, "demokrasi"nin sınıfların dışında, mutlak niteliği konusunda burjuvaziden miras kalan önyargı oluşturuyor. Gerçeklikte, proletarya diktatörlüğü döneminde demokrasi de kesinlikle yeni bir evreye giriyor ve sınıflar savaşımı, bütün olanaklı ve tasarlanabilir biçimleri kendi egemenliği altına alarak, daha yüksek bir aşamaya tırmanıyor.

Özgürlük, eşitlik ve demokrasi konusundaki beylik sözler, gerçekte tecimsel üretim ilişkilerini yansıtan düşüncelerin körü körüne yinelenmesi anlamına geliyor. Proletarya diktatörlüğünün somut sorunlarını bu beylik sözler aracıyla çözmek istemek, tüm cephe üzerinde genel olarak burjuvazinin teorik konumunu benimsemek anlamına geliyor. Proletarya bakımından soru, ancak "hangi sınıf tarafından ezilmemek özgürlüğü?" biçiminde soruluyor. "Özel mülkiyet temelinde mi, yoksa özel mülkiyetin yürürlükten kaldırılması için savaşım temelinde mi demokrasi?" vb. biçiminde soruluyor.

Anti-Dühring'inde Engels, eğer *sınıfların* ortadan kaldırılması anlamında anlaşılmazsa, özgürlük kavramının tecimsel üretim ilişkilerini yansıtmaktan başka bir şey yapmadığını, bir önyargıya dönüştüğünü uzun zamandan beri ortaya koymuş bulunuyor. Eşitliğin burjuva demokratik anlayışı ile sosyalist anlayışı arasındaki ayrımı konusundaki bu ilk gerçek, sürekli olarak unutuluyor. Eğer unutulmazsa, burjuvaziyi devirerek proletaryanın, sınıfların ortadan kaldırılmasına doğru kesin sonuca götüren bir adım attığı ve bu adımı tamamlamak için de devlet iktidarı aygıtından yararlanarak ve devrik burjuvazi ile kararsız küçük-burjuvazi karşısında çeşitli savaşım, etki ve etkinlik yöntemleri kullanarak, sınıf savaşımını sürdürmesi gerektiği apaçık bir duruma geliyor.

(Devam edecek)*

30. X. 1919

Pravda, n° 250, 7 Kasım 1919.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 30, s. 103-113.

* Bu makale tamamlanmadı. –*Ed.*

TARIM KOMÜNLERİ VE TARIM ARTELLERİ I, KONGRESİNDE YAPILAN KONUŞMA

4 ARALIK 1919

Yoldaşlar,

Sizin tarım komünleri ve tarım artelleri birinci kongrenizi hükümet adına selamlamaktan çok mutluyum. Komünlere, artellere ve genel olarak bireysel küçük köylü işletmelerini kolektif işletmeler durumuna, birlikler ya da arteller durumuna dönüştürmek, dönüştürmeye derece derece katkıda bulunmak amacını güden bütün örgütlere ne kadar büyük bir önem verdiğimizi kuşkusuz biliyorsunuz; sovyet iktidarının tüm etkinliği bunu size öğretmiş bulunuyor. Sovyetler iktidarının bu nitelikteki girişimleri desteklemek için uzun zamandan beri bir milyar rublelik bir fon oluşturduğunu biliyorsunuz. "Toprakların sosyalist yönetimi üzerine yönetmelik" komünlerin, artellerin ve toprağı bütün ortaklaşa işleme girişimlerinin önemini özellikle belirtiyor. Ve sovyet iktidarı bu yasanın yalnızca kağıt üzerinde kalmaması, ama kendisinden beklenen sonuçları vermesi için de tüm çabalarını gösteriyor.

Bütün bu girişimler çok büyük bir önem taşıyor: eğer verimsiz, yoksul, eski köylü ekonomisi daha önce olduğu gibi kalsaydı, sosyalist toplumun dengeli kuruluşu hiçbir biçimde söz konusu edilemezdi. Ancak ve ancak ortaklaşa, kolektif birlikler ve arteller aracıyla yapılan tarımın üstünlüklerini köylülere uygulama içinde göstermesini başardığımız takdirdedir ki, ancak ve ancak köylünün toprağı birlikler ve arteller aracıyla ekip biçmesine yardımcı olmayı başardığımız ölçüdedir ki devlet iktidarını elinde bulunduran işçi sınıfı köylüye haklı olduğunu gerçekten gösterecek, milyonlarca ve milyonlarca köylüyü sürekli ve etkili biçimde saflarına gerçekten çekecektir. Bu nedenle toprağın birlikler ve arteller ara-

cıyla işlenmesini desteklemeye yönelik her türlü işletmenin değeri üzerine ne söylense eksik kalacaktır. Uzak kırların dibinde saçılıp savrulmuş milyonlarca işletmemiz var. Bu işletmeleri hızlı bir davranışla, bir kararnameyle, dışardan uygulanan bir eylemle dönüştürmeye kalkışmak budalaca bir şey olur. Biz milyonlarca küçük köylü işletmesi üzerinde ancak yavaş yavaş, sakınımlı bir biçimde, ancak iyi pratik önlemler aracıyla etkili olunabileceğini çok iyi anlıyoruz, çünkü önemli değişiklikleri köylüler, yalnız öğütlere ve kitabi bilgilere bakarak kabul etmeyecek kadar pratik, eski tarım ekonomisine bir o kadar bağlı bulunuyor. Bu yapılamaz ve yapılması da saçma olur. Rusya kadar geniş bir tarım ülkesinde, sosyalist tarım yolunda ciddi bir adım atıldığını söylemek hakkını biz, birlikler aracıyla, arteller aracıyla tarıma geçişin zorunlu ve olanaklı olduğunu ancak uygulamada, köylünün anlayabileceği bir deneyim aracıyla göstereceğimiz zaman kazanacağız. Bu nedenle komünlerin, artellerin ve birliklerin, devlet ve sosyalizm karşısında sizin hepinize engin görevler yükleyen çok büyük önemi, doğal olarak sovyet iktidarını ve temsilcilerini bu sorunu özel bir dikkat ve özel bir sakınımla düşünmek zorunda bırakıyor. Toprakların sosyalist yönetimine ilişkin yasamız, birlikler ve arteller gibi bütün tarımsal işletmelerin kendi içlerine kapanmamalarını, yöredeki köylü nüfustan kopmamalarını, onlara ne pahasına olursa olsun yardımcı olmalarını kesin bir görev olarak görmemizi açıkça belirtiyor. Yasa bunu söylüyor; komünlerin, artellerin, birliklerin düzenli olarak hazırladıkları tüzükler bunu yineliyor; tarım komiserliğimiz ile bütün sovyet iktidar organlarının yönerge ve kararları sürekli olarak bunu açıklıyor. Ama en önemlisini de bunu gerçekleştirmenin gerçekten pratik yolunu bulmak oluşturuyor. Bu önemli sorunu çözmüş olduğumuzdan henüz emin değilim. Ve Rusya'nın dört bir yanından gelen kolektif işletmeler emekçilerinin deneyimlerini karşılaştırma olanağına sahip bulunduğumuz kongrenizin bütün kuşkulara bir son vermesini; artelleri, birlikleri, komünleri ve genel olarak her türlü kolektif tarım işletmesini sağlamlaştırmasını öğrendiğimizi, pratik içinde öğrenmeye başladığımızı tanıtlamasını isterdim. Ama bunu tanıtlamak için, gerçekten de *somut* sonuçlar gerekiyor.

Tarım komünlerinin tüzüklerini ya da bu konuya ilişkin kitapları okurken, bu metinlerde propagandaya, komünleri örgütleme zorunluluğunun teorik doğrulanmasına pek çok yer verildiği izlenimini ediniyoruz. Gerçi bu zorunlu bir şey oluşturuyor: yoğunlaşmış bir propaganda olmaksızın, ortaklaşma yoluyla tarımın yararlarını açıklamaksızın, bu düşünceyi binlerce ve binlerce kez yinelemeksi-

zin, geniş köylü yığınlar içinde birliğe karşı ilginin artmasını ve bu yığınların ortaklaşmayı olgular içinde sınamaya girişmesini bekleyemeyiz. Gerçi propaganda vazgeçilmez bir nitelik taşıyor ve yinelemelerden korkmamız da gerekmiyor, çünkü bize bir yinelenmeymiş gibi görünen şeyler belki yüzlerce ve binlerce köylü için öyle olmuyor, onlar için beklenmedik ve önemli bir açıklama oluşturuyor. Ve eğer aklınıza propagandaya çok önem verdiğimiz geliyorsa, bunu yüz kez daha çok yapmak zorunda olduğumuzu da yinelemek gerekiyor. Ama ben böyle söylerken, eğer biz köylülüğe genel olarak tarım komünlerini örgütlemenin yararını, aynı zamanda ortaklaşmanın onun için taşıdığı pratik yararı da göstermesini bilmeden gidersek, köylülük bizim propagandamıza güven göstermeyecektir demek istiyorum.

Yasa komünlerin, artellerin, birliklerin, yöredeki köylü nüfusa yardım etmeleri gerektiğini özellikle belirtiyor. Ama devlet, işçi iktidarı, tarım komünleri ve tarım artellerinin yardımına koşmak için bir milyon rublelik bir fon veriyor. Ve eğer şu ya da bu komün köylülere bu fon üzerinden yardımlarda bulunursa, bunun doğal olarak köylülerin alaylarından başka bir sonuç vermeyeceğinden çok korkarım. Ve bu da son derece normal olacak. Herhangi bir köylü şöyle diyecek: "Hiç kuşku yok, size bir milyarlık bir fon verdiklerine göre, bize de bu fondan birkaç kırıntı atılması gerçekten güç değil." Köylü gülmekten başka bir şey yapmayacak, bundan korkuyorum; çünkü o bu bakımdan çok dikkatli ve çok güvensiz görünüyor. Yüzyıllar boyunca köylü, iktidar tarafından yalnızca baskı görmeye alışmış; bu nedenle devletten gelen her şeye karşı güvensizlik duyuyor. Ve eğer tarım komünlerinin köylülere sağladığı yardım, yasaya sıkı sıkıya uygun davranmaktan başka bir şeye yaramıyorsa, yararlı olmak şöyle dursun zararlı bile olabiliyor. Çünkü tarım komünleri adı, çok büyük bir şey oluşturuyor: komünizm kavramına bağlanıyor. Eğer komünler köylü ekonomisi için gerçekten ciddi bir çalışma yaptıklarını olgular içinde ortaya koyarlarsa ne âlâ; o zaman komünistlerin ve komünist partinin saygınlığı kuşkusuz büyüyecektir. Ama çoğu zaman komünlerin köylülükte kendilerine karşı olumsuz bir davranıştan başka bir şeye yol açmadıkları da olmuş ve "komün" sözcüğü bazen komünizme karşı bir savaşım belgisi de oluşturmuş bulunuyor. Ve bu yalnız köylülerin komünler içindeki gücünü kırmak için saçma girişimler yapılmış olduğu zaman olmuyor. Böyle bir davranışın saçmalığı herkesin gözüne o kadar açık görünüyordu ki sovyet iktidarı uzun süreden beri bu girişimlerin karşısına dikilmiş bulunuyor. Ve zorlama örnekleri hatta şimdilik ortaya çıkıyorlarsa bile ben, sayılarının çok

olmadığını ve bu rezaletin son kalıntılarını da Sovyet Cumhuriyetinin yüzünden tamamen silmek için sizlerin bu kongreden yararlanacağını ummak istiyorum; sözümona komüne ancak zorlama yoluyla girildiği yolundaki o eski kanıyı desteklemek için yöredeki köylü nüfusun bir tek örnek sürebilmesi gerekmiyor.

Ama kendimizi bu eski kusurdan kurtarsak ve bu rezaletin üstesinden tamamen gelsek bile, bu henüz yapmamız gereken şeyin çok küçük bir parçasını oluşturacaktır. Çünkü geriye devlet için komünlere yardım etme zorunluluğu kalıyor; eğer devlet kolektif tarım işletmelerine her bakımdan yardım etmezse, bizlerin komünistler ve sosyalist ekonominin kuruluşundan yana kimseler olmamız olanaksız görünüyor. Ayrıca biz bunu yapmak zorundayız da, çünkü bu bizim bütün ereklerimize uygun bulunuyor ve bu birlikler, arteller ve kolektif örgütler, çok iyi bildiğimiz gibi, eğer iktidardaki işçi sınıfı ona destek olmazsa ortama alışmayacak bir yenilik oluşturuyor. Bu yeniliğin kökleşmesi için, devlet ona mali vb. desteğini verdiğine göre, köylülerin bu desteği alaylarla kabul etmelerine yol açmayacak biçimde davranmamız gerekiyor. Komün, artel ya da birlik üyelerinden söz ederken köylünün, bunların devlet gövdesi üzerindeki asalaklardan başka bir şey olmadıklarını ve köylülerden yalnızca olanaklardan yararlandıkları için ayrıldıklarını söylemesinden her zaman korkmamız gerekiyor. Toprak ve bir milyarlık fondan alınan bir para yardımı ile, basit bir köylüden biraz daha iyi yaşamayan bir avanak olmaz. Burada komünist olarak ne var ve öyleyse iyileşme nerede, diyecek köylü, neden onlara saygı göstermemiz gerekiyor? Eğer on kadar ya da yüz kadar insanı seçerler ve onlara milyarları da verirlerse, bu insanlar doğal olarak çalışacaklardır.

En çok kaygı uyandıran şeyi işte köylülerin bu davranışı oluşturuyor ve bu kongreye gelen yoldaşların dikkatini bu nokta üzerine çekmek istiyorum. Bize: "biz yalnız bu tehlikeyi önlemekle kalmadık, ama köylünün böyle düşünememesi için; tersine, her komünde, her artelde, iktidarın desteğinden yararlanan bir işletme görmesi için; bu işletmeler içinde yeni tarım yöntemleri, eskilere karşı üstünlüklerini kitaplarda ya da söylevlerde değil (bu pek para etmiyor), ama yaşamın ta kendisinde gösteren yeni yöntemler bulması için savaşımın yolunu da bulduk" denebilmesi için bu noktaya pratik bir çözüm getirmek gerekiyor. Sorunun güçlüğü işte burada bulunuyor ve gözlerimizin önünde kuru rakamlardan başka bir şey olmadığı için, her komünün, her artelin, eski yönetimin bütün işletmelerinden gerçekten üstün olduğunu, işçi iktidarın bu konuda köylünün yardımına geldiğini olgular içinde tanıtlayabilip

tanıtlayamadığımızı değerlendirmemiz de işte bu nedenle güç görünüyor.

Bu sorunu başarıyla çözmek için ben, yöredeki birçok komün, artel ve birliklerde olup biten şeylerden haberi olan sizlerin, tarım komünlerine çevredeki nüfusun yardımına koşmayı buyuran yasanın nasıl uygulandığını; sosyalist tarıma geçişin nasıl gerçekleştirildiğini, her komün, artel ve birlikte bu geçişin kendini somut olarak nasıl gösterdiğini; bunun tam olarak nasıl yapıldığını; ne kadar birliğin, ne kadar komünün bunu sahiden gerçekleştirdiğini ve ne kadarının bu işe yalnızca hazırlandığını; komünlerin bir yardım sağladıklarının ve bu yardımın insanseverce mi, yoksa sosyalistçe mi bir nitelik taşıdığının ne kadar durum içinde saptanabildiğini bilmek olanağını veren gerçek bir denetim sağlamaya özgü araçları yoluna koymanızın çok istenir bir şey olacağını düşünüyorum.

Eğer komünler ve arteller devletin verdiği fonlardan köylüler için bir pay ayırıp alırlarsa, bu yalnızca her köylünün, sosyalist yönetime geçildiği hiçbir zaman kanıtlanmaksızın, kendisine yardım etmek isteyen iyi insanlar olduğunu düşünmesine yol açacaktır. Oysa köylüler, çok eski bir zamandan beri, bu "iyi insanlar"a güvenmemeye alışmış bulunuyor. Bu yeni toplumsal düzenin ortaya gerçekten nasıl çıktığını, toprağın ortaklık yoluyla, artel yoluyla işlenmesinin bireysel işlenmesinden, hem de devlet tarafından akıtılan para yardımı sayesinde *olmaksızın* daha iyi olduğunu doğrulamasını bilmek gerekiyor; köylülere hatta devlet yardımı da *olmaksızın*, bu yeni toplumsal düzeni uygulamada gerçekleştirmenin olanaklı olduğunu göstermek gerekiyor.

Ne yazık ki kongrenizde sonuna kadar hazır bulunamayacağım, dolayısıyla bu doğrulama biçimlerinin hazırlanmasına katılmam olanaksız olacak. Ama tarım komiserliğimizi yöneten yoldaşlarla birlikte bu doğrulama biçimlerini bulacağınızdan hiç kuşkum yok. Tarım halk komiseri Sereda yoldaşın, komünler ve birliklerin yakın komşu köylü nüfustan kopmamaları gerektiğini, onların ekonomilerini de iyileştirmeye çalışmaları gerektiğini belirttiği makalesini zevkle okudum. Yöredeki köylülerin kendilerini komüne yakın duyumsamaları için, komünü örnek olacak biçimde örgütlemek gerekiyor: bu güç emtia darlığı ve genel iktisadi dağınıklık koşulları içinde topraklarını işleyen kimselere nasıl yardım edileceğini onlara somut bir biçimde göstermek gerekiyor. Bu pratik biçimleri düzenlemek için, yöredeki köylü nüfusa bütün yardım biçimlerini gözden geçiren, her komüne köylülere yardım etmek için ne yaptığını soran, yaklaşık iki bin komün ile dört bin artelden her birinin, köylüler arasında kolektif tarımın, sosyalizme geçiş olarak, bir

özenç ya da sıradan bir zırzopluk değil, ama yararlı bir şey olduğu inancını pekiştirmeye gerçekten yetenekli bir hücre durumuna gelme başarısını nasıl göstereceğini belirten çok ayrıntılı yönergeler yazmak gerekiyor.

Yasanın komünlerden, yakın komşu köylü nüfusa yardımcı olmalarını istediğini daha önce söylemiştim. Bir yasada ne düşüncemizi başka türlü dile getirebilir, ne de somut bilgiler verebilirdik. Genel düzeyde kurallar saptamamız ve her yerin iktisadi koşulları içinde birçok uygulama yolu bulmasını bilecek kavrayışlı yoldaşlar tarafından yerel aşamada bu kuralların titiz bir biçimde uygulanacağına güvenmemiz gerekiyordu. Ama hiç kuşku yok, hatta onu uyguluyormuş gibi yaparak, herhangi bir yasa tersine döndürülebiliyor. Ve köylülere yardım yasası da, özensiz bir biçimde uygulanınca, son derece uyduruk bir oyun durumuna dönüşüp, taban tabana karşıt sonuçlara yol açabiliyor.

Komünlerin, iktisadi bir yardımdan yararlanan köylü işletmeler kendileriyle ilişki kurar kurmaz koşullarının değiştiğini görecek ve her komün, artel ya da birliğin, bu koşullarda bir düzeltme başlatmasını ve onu olgular içinde de gerçekleştirmesini bilecek bir biçimde gelişmeleri gerekiyor. Bu değişikliğin yarardan başka bir şey getirmediğini komünler, köylülere işte böyle göstereceklerdir.

Siz doğal olarak bize şöyle diyeceklerini düşünebilirsiniz: ekonomiyi düzeltmek için koşulların, emperyalistler tarafından dayatılan dört yıllık emperyalist savaş ile iki yıllık iç savaştan doğan güncel dağınıklık koşullarından farklı olması gerekiyor. Öyle koşullar içinde yaşıyoruz ki, tarımsal işletmelerin yetkinleşmelerini geniş bir biçimde yaymayı düşünmenin pek de zamanı değil, bunları işletebilmek ve açlıktan ölmemek büyük bir başarı oluşturuyor.

Bu türlü kuşkuların dile getirilebilmesi çok doğal. Ama eğer bu türlü itirazları yanıtlamam gerekiyorsa, diyeceklerim şunlar. İktisadi dağınıklık, yıkım, emtia kıtlığı, taşımacılığın yetersizliği, tarımsal gereç ve demirbaşın tahribi nedeniyle tarımı geniş ölçüde düzeltmenin gerçekten de olanaksız olduğunu kabul edelim. Gene de hiç kuşku yok ki birçok özel durumda ekonomiyi kısmen düzeltmek, olanaklı bulunuyor. Ama bu olanağın da bulunmadığını kabul edelim. Peki bu durum komünlerin, yöredeki köylülerin yaşamına hiçbir değişiklik getiremeyeceği, kolektif tarım işletmelerinin serada yapay olarak yetiştirilmiş bir bitki değil, ama işçi iktidarının emekçi köylüye yeni bir yardımı, kulaklara karşı savaşımında ona yapılan bir yardım olduklarını köylülere gösteremeyeceği anlamına mı geliyor? Hatta sorunu böyle koysak, güncel yıkım koşulları içinde düzeltmeler yapma olanaksızlığını kabul etsek bile ben,

komünlerde ve artellerde varolan bilinçli komünistlerin yardımı ile çok, pek çok şeyler gerçekleştirebileceğimize inanıyorum.

Dayanıksız olumlamalarda bulunmuş olmamak için, size kentlerimizde komünist cumartesiler olarak adlandırılan şey örneğini vereceğim. Bu ad kentler işçilerinin, yapmaları gereken çalışmanın üstüne, toplumsal yarar taşıyan bir işe ayrılan birkaç saat boyunca, parasız olarak gösterdikleri çabaya verilen adı oluşturuyor. Bu yenilik Moskova-Kazan hattında çalışan Moskova demiryolu görevlilerine borçlu bulunuluyor. Sovyet iktidarı cephedeki kızıl askerlerin, karşılaşmak zorunda kaldıkları bütün tehlikelere rağmen, çok büyük özverilere katlandıklarını, düşmanlara karşı görülmemiş zaferler kazandıklarını ve bu zaferleri de ancak bu kahramanlık, bu esirgemezlik yalnız cephede değil, ama cephe gerisinde de gösterilirse başarıyla sonuçlandırabileceğimizi bildiren bir çağrı yayınladı; Moskova işçileri bu çağrıya komünist cumartesiler örgütleyerek yanıt verdi. Hiç kuşku yok ki Moskova işçileri köylülerden daha büyük tehlikeler ve yoksunluklar içinde yaşıyor; eğer onların yaşama koşullarını göz önünde bulundurur, eğer son derece güç koşullara rağmen komünist cumartesileri başlatabildiklerini düşünürseniz, her türlü koşul içinde, tıpkı Moskova işçilerinin yapmış oldukları gibi, olanaklı olan her şeyi yapmayı reddetmek için sözü edilebilecek hiçbir güç koşulun olmadığını da kabul edersiniz. Komünist cumartesiler yalıtık bir olgu olmaktan çıktıkları zaman, partisiz işçiler iktidardaki komünist parti üyelerinin yüküm altına girdiklerini ve komünistlerin partiye hükümet partisi olmaya bağlı üstünlüklerden yararlanmaları için değil ama gerçekten komünist bir çalışma, yani karşılığında para ödenmeyen bir çalışma örneklerini vermeleri için yeni üyeler aldıklarını somut olarak görebildikleri zaman, kentte Komünist partinin saygınlığını hiçbir şey komünist cumartesiler kadar artıramaz, komünistlere karşı partisiz işçilerin saygısını hiçbir şey komünist cumartesiler kadar yükseltemezdi. Komünizm sosyalizmin, insanların ortak yarar için çalışma zorunluluğunun bilincine vardıkları için çalıştıkları en yüksek aşamasını oluşturuyor. Sosyalist düzeni hemen kuramayacağımızı, ülkemizde sosyalist düzenin kurulduğunu kısmet olursa çocuklarımızın ve belki de torunlarımızın göreceğini biliyoruz. Bununla birlikte iktidardaki komünist parti üyelerinin, en iyi komünistleri cephe için seferber ederek ve gidemeyeceklerden komünist cumartesilerde çalışmalarını isteyerek, kapitalizme karşı savaşımdaki güçlüklerin büyük bölümünü yüklendiklerini söylüyoruz.

Bundan böyle bütün büyük sanayi kentlerine yayılan ve partinin şimdi bütün üyelerine zorla kabul ettirdiği komünist cumarte-

sileri bir alışkanlık durumuna getirerek, uygulanmaması partiden çıkarılmaya yol açan bu yöntemi komünlerde, artellerde ve birliklerde uygulayarak, en kötü koşullar içinde köylünün, her komün, her artel ve her birlikte, devletten para yardımları aldığı için değil ama işçi sınıfının, sosyalizmi yalnız başkalarına öğütlemekle kalmayan, ayrıca gerçekleştirmesini de bilen ve hatta en kötü koşullar içinde bile işletmelerini komünist olarak yönetmesini ve çevredeki köylü nüfusa olanakları ölçüsünde yardımcı olmasını da bilen en iyi temsilcilerini bir araya getirdiği için öteki birleşmelerden ayrılan bir birleşme görmesine yol açacak biçimde davranabilirsiniz ve o biçimde davranmanız da gerekiyor. Burada bizim için, her ne olursa olsun, kendimize saptadığımız güç görevin tastamam hangi ölçüde üstesinden geldiğimizi söylemeyi sağlayacak bir doğrulama söz konusu oluyor.

Komünler, birlikler ve arteller temsilcileri genel kurulunun bu sorunu inceleyeceğinden emin bulunuyorum; genel kurul bu yolun gerçekte komünleri ve birlikleri büyük ölçüde sağlamlaştırmaya yarayacağını anlayacak ve pratik sonuçlara ulaşacak: yani Rusya'da komünler, arteller ve birlikler karşısında köylüler tarafından bir düşmanlık örneği kalmayacak. Ama bu kadarı yetmiyor; köylülüğün onlara karşı sevgi ve yakınlık duyması da gerekiyor. Ve biz sovyet iktidarı temsilcileri, biz buna katkıda bulunmak için, bir milyarlık fondan ya da başka kaynaklardan alınan yardımın, devlet tarafından ancak komünler ve emek artelleri ile yöredeki köylülerin yaşamı arasında gerçekten de bir yakınlaşma olacağı zaman verilmesi için hiçbir şeyi ihmal etmeyeceğiz. Bu koşullar dışında biz, artellere ya da birliklere yapılan her yardımı yalnız yararsız olarak değil, ama kesinlikle zararlı olarak görüyoruz. Komünlerin yöredeki köylülere yardımı yalnızca mal bolluğu olduğu için yapılan bir yardım olarak düşünülemez; bu yardımın sosyalist bir nitelik taşıması, yani köylülere yalıtık, bireysel ekonomiden ortaklaşmaya geçiş olanağı sağlaması da gerekiyor. Bu da burada sözünü ettiğim komünist cumartesilerden başka bir yoldan gerçekleştirilemiyor.

Eğer köylülerin yaşam koşullarından çok daha güvenilmez yaşam koşullarına rağmen komünist cumartesiler devinimine girişen işçilerin bu deneyimini göz önünde bulundurursanız, sizin ortak ve oybirlikli desteğinizle, daha şimdiden var olan birkaç bin komün ya da artel arasındaki her komün ya da arteli, köylülük içinde komünist düşünce ve görüşlerin gerçek bir fideliği, daha yeni açmış küçük tomurcuk durumunda da olsa, köylülüğe yapay ya da serada yetiştirilen bir tomurcuk değil, ama yeni düzenin, sosyalist düze-

nin gerçek bir tomurcuğu olduğunu gösteren geçerli bir örnek durumuna getirmeyi başaracağımızdan emin bulunuyorum. Geçmiş zamanların bilisizlik, yıkım ve sefaletine karşı sağlam bir zaferi işte ancak o zaman kazanacağız; izlediğimiz yol üzerindeki hiçbir güçlükten işte ancak o zaman korkacak hiçbir şeyimiz olmayacak.

Pravda, n° 273 ve 274,
5 ve 6 Aralık 1919.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 30, s. 197-206.

RUSYA MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ İLE HALK KOMİSERLERİ KONSEYİNİN MERKEZ YÜRÜTME KOMİTESİ VII. YASAMA YILI BİRİNCİ OTURUMUNDA SUNULAN ETKİNLİK RAPORUNDAN PARÇA

2 ŞUBAT 1920

ŞİMDİ de işçi denetimi sorununun tartışılması üzerinde durmak istiyorum. Bu sorun özel bir raporda ele alınacağı için üzerinde uzun boylu durmayacağım. Başta gelen görevi geniş yığınları yönetime katmak oluşturuyor ve bu görev de büyük çapta kuruluş görevlerinden daha ivedi bir görev olarak görünüyor. Size ayrıntılı tasarılar verilecek ve onları inceleyip düzelttikten sonra bu kuruluşun geniş işçi yığınlarının çok geniş bir katılımıyla yürütülmesi gerektiğini göreceksiniz. Başta gelen görevimiz işte bu; içinde yaşadığımız iktisadi dağınıklık içinde bu işe girişmek son derece güç, ama vakit geçirmeden girişiyoruz.

Bir başka sorun da kooperatifler sorunu. Kendimize hedef olarak tüm halkı eskiden kalma ve en iyi durumda ancak ayrıcalıklı katmanları kapsayan çeşitli kooperatifler içinde bir araya getirmeyi saptadık.

Burjuva kültüre, kapitalist kültüre dayanan teknikten, kültürden, aygıttan yararlanmayı öğrenmedikçe, sosyalizm olanaksızdır. Kooperatifler de işte bu aygıtlardan birini oluşturuyor; ülke kapitalist gelişmenin ne kadar yüksek bir düzeyinde yer alıyorsa kooperatifler de o kadar çok gelişiyor. Kooperatiflerimize tüm ülkeyi kapsama görevini verdik. Şimdiye kadar kooperatifler ancak ayrıcalıklı katmanları bir araya getiriyor, ortaklık paylarını ödeme olanaklarına sahip olan kimseleri yeğliyor, emekçi yığınlara hizmetlerinden yararlanma olanağını vermiyorlardı. Bu türlü kooperatiflerden kesin olarak vazgeçtik, ama genel olarak bütün kooperatifleri ortadan kaldıracak bir biçimde değil; Mart ve Nisan 1918'de kooperatiflere tüm halkı kapsama görevini verdik. Eğer kooperatif hare-

ket kurucularının temel ilkelerini benimseyen kooperatifçiler varsa, kooperatif hareketin eski erekleri emekçilerin çıkarlarını güvence altına almayı amaçladığına göre, kooperatifçilerin bu görevi sevgiyle benimsemeleri gerekiyor. Kooperatif hareketin burjuva ve küçük-burjuva görüşleri savunan ve kooperatif hareket deyince o ünlü ticaret özgürlüğü gibi kapitalist ekonominin yeni ve bir azınlık için zenginlik ama çoğunluk için yıkım anlamına gelen bir biçimini anlayan önderler çoğunluğunun sevgi ve yakınlığını kazandığımız konusunda hiçbir hayale kapılmamakla birlikte, kooperatif örgütler üyeleri çoğunluğunun sevgi ve yakınlığını kazandığımıza inanıyoruz. Kooperatifler için saptadığımız devlet görevini, bir azınlık için zenginlik ve çoğunluk için yıkım gibi bir ereği izlemek değil ama kooperatiflerin tüm halkı kapsaması amacıyla gerçekten emekçi yığınların hizmetine girişmek oluşturuyor. Bir çırpıda yerine getirilemeyecek bir görevdir bu. Bu görevi saptadıktan sonra, üstesinden gelmek üzere yöntemli bir biçimde çalıştık ve tüm halk kooperatifler içinde bir araya gelinceye kadar da çalışmayı sürdüreceğiz. Belki birkaç hafta ya da en çok birkaç ay içinde tüm Sovyetler Cumhuriyetinin emekçilerin bir tek büyük kooperatifi haline geleceğini tam bir inançla söyleyebiliyoruz. Bu durum gerçekleştikten sonra, emekçilerin etkinliklerindeki gelişme ve kuruluşa katılmaları daha da geniş bir çerçeve içinde sürdürülecek.

Bu görevi tamamlamak için bütün kooperatif biçimlerinin, yalnız tüketim kooperatiflerinin değil ama kredi, üretim vb. kooperatiflerinin de yavaş yavaş ve gerekli sakınımla Tsentrosoyuz içinde bir araya getirilmelerini kararlaştırdık. Bu bakımdan önlemlerimizin, merkez yürütme komitesinin desteği gibi, kooperatiflerin resmen bir araya gelmesinden sonra, iktisadi kuruluş çalışmaları ve işçiler ve köylüler çoğunluğunun bu çalışmaya katılması sayesinde, kooperatiflerin özellikle bize kapitalist devletten miras kalan bürokrasiye karşı savaşımda, öncelikli görev olarak programımızda da yer alan bu savaşımda birinci derecede önem taşıyan bir etken durumuna gelmesinde başarı sağlayan —ki bunu başta gelen bir görev olarak kabul ediyoruz— yerel kademe militanlarının da desteğini sağlayacağına güveniyoruz. Bürokrasiye karşı sözünü ettiğim bu savaşımı, özellikle halkı kooperatifler içinde bir araya getirerek ve kooperatiflerin burjuva yöneticiler çevresine değil ama hepsi de, tam bir bağımsızlık içinde, kooperatiflerin kuruluş çalışmasını gerçekleştirecek olan gerçek emekçi yığınlara seslenerek yürüteceğiz.

Bundan sonra, iç kuruluş düzeyinde, tarım alanındaki uygulamaları belirtmek istiyorum. Toprakların kullanımını düzenlemek

üzere, tarım halk komiserliği, Temmuz 1919'da, toprak parçalarının sık sık yeniden dağıtılmasına karşı savaşım yollarına ilişkin bir genelge yayınladı. Bu genelge 1 Temmuzda *RMYK İzvestiyası*'nda yayınlandı ve "İşçi ve Köylü Hükümetinin Yasalar ve Düzenlemeler Derlemesi" içinde de yer alıyor. Bu genelge sık sık yinelenen toprak parçaları dağıtımlarının, küçük ekonomi rejiminde, çalışma disiplini ile üretkenliğin yükselmesini engellediğini bildiren köylülerin birçok bildirimlerine yanıt verdiği için önem taşıyor. Tarım komiserliğini yeniden dağıtım biçimlerine ilişkin bir karar tasarısı sunmakla görevlendiren halk komiserleri konseyi de sık sık yapılan toprak parçaları dağıtımlarının çalışma disiplininin ve üretkenliğin yükselmesini engellediğini düşünüyor. Bu karar tasarısı çok yakında incelenmeye alınacak. Aynı şekilde tarım halk komiserliği hayvan ve demirbaş varlığını artırmayı amaçlayan birçok önlem alma görevini de üstleniyor. Bu konuda yerel militanların yöntemli çalışması büyük önem taşıyor ve umuyoruz ki Rusya merkez yürütme komitesi üyeleri de yetkililer üzerinde gerekli baskıyı yapacak ve tarım komiserliği önlemlerinin en kısa süreler içinde uygulanmalarını sağlayacak biçimde davranmalarına yardımcı olacaklardır.

Şimdi de kuruluş çalışmamızın, gerçekte en önemli sorunu oluşturan son konusuna, emek orduları ve emekçilerin seferber edilmesi sorununa geliyorum. Toplumsal yaşamın ansızın ortaya çıkan geçiş ve değişimlerindeki en güç görevi, bu geçişlerin her birinde var olan özelliği kavramak oluşturuyor. Sosyalistlerin kapitalist toplumda ne biçimde savaşım vermeleri gerektiği kolay ve uzun zamandan beri çözüme bağlanmış bir şeydir. Gelişmiş sosyalist toplumu tasarlama biçimi de güç bir şey değildir. Bu sorun da çözüme bağlanmıştır. Ama alışılmış ve herkesin bildiği eski kapitalizmden henüz doğmamış, sağlam bir temele oturmamış sosyalizme pratik geçiş yoluna gelince, işte en güç sorunu bu oluşturuyor. En olumlu düşünüldüğünde, bu geçişi gerçekleştirmek için yıllar ve yıllar gerekecek. Hatta bu dönemin içinde de, siyasetimiz daha da küçülmüş bir geçişler dizisine bölünecek. Bize düşen görevin bütün güçlüğü, siyasetin bütün güçlüğü ve bütün ustalığı işte bu geçişlerin her birine özgü özel görevlerin gözönünde bulundurulmasına dayanıyor.

Savaş sorununu artık, bütünüyle değilse bile, ana hatları içinde çözmüş bulunuyoruz. Kendimize görev olarak, beyazların saldırısını ne pahasına olursa olsun püskürtmeyi saptamıştık. Her şey savaş için, diyorduk. Bu siyaset doğruydu. Çok iyi biliyoruz ki bu siyaset cephe gerisinde kendini soğuk, açlık, iktisadi dağınıklık

gibi olağanüstü güçlüklerle gösteriyordu; ama size bir örneğini verdiğim değerlendirmelerin konusu olan Kızılordunun bu sorunu en geri ülkede çözmüş olması, bu ülkede yeni güçlerin varlığını tanıtlıyor; yoksa bu örnek ordunun yaratılması ve maddi olarak en güçlü ordulara karşı kazanılan zafer akıl almaz bir şey olurdu. Ama tüm devlet aygıtını bu yöne yönelttikten ve her şeyi savaşa bağlamaya dayanan bu özel sorunu çabuk ve kesin bir çözüm biçimine bağlamasını bildikten sonra, durum tez ve ani bir geçiş gerektiriyor. Savaş daha tamamlanmadı. Askerî alanda gene eskisi kadar tetikte olmak gerekiyor, Denikin sürülerinin iflahını kesmek gerekiyor, bütün ülkelerin toprak sahipleri ile kapitalistlerine, eğer bir gün Rusya'ya meydan okumak hevesine kapılırlarsa Kolçak ile Denikin'in yazgısıyla karşılaşacaklarını göstermek gerekiyor. Bundan ötürü, silahlı kuvvetlerimizi güçten düşürmeye yönelik hiçbir girişimde bulunmamamız gerekiyor. Ama aynı zamanda tüm ülkeyi bir başka yola sokmamız, tüm çalışma biçimini tümüyle gözden geçirmemiz de gerekiyor. Artık her şey savaşa göre yönlendirilemez, artık her şeyin savaşa göre yönlendirilmemesi gerekiyor, çünkü savaş sorunu özsel olarak çözülmüş bulunuyor.

Ortaya bir başka görev çıkıyor: savaştan barışçıl kuruluşa geçme görevi. Ama bu görev, özel koşullar içinde ortaya çıkıyor, öyle ki orduyu terhis etmemiz olanaksız bir şey, çünkü bu aynı Polonya'nın ya da Antantın bize karşı kışkırtmaya devam ettiği herhangi bir başka devletin hiç değilse bir saldırı olasılığını gözönünde bulundurmamız gerekiyor. Silahlı kuvvetlerimizi azaltmamıza, ama savaşa göre yönlendirilen tüm sovyet iktidar makinesini yeni barışçıl kuruluş yoluna sokmamız gereğine yol açan bu özel görev, çok büyük bir dikkat gerektiriyor; bu görev ayrıca sorunları genel formüller, genel program tezleri, komünizmin genel ilkeleri ile iyi bir sonuca vardıramayacağımızı, ama kapitalizmden sosyalizme geçişin özel koşullarını, bütün dikkatini savaş üzerinde toplayan bir ülkenin durumunu, askerî alanda kesin bir zafer kazanan ve iktisadi sorunların tüm askerî sorunlarını ele almak zorunda olan bir ülkenin durumunu göz önünde bulundurmamız gerektiğini gösteren bir örnek de oluşturuyor. Tamamen askerî bir çözümden sözediyorum, çünkü durumun son derece tehlikeli olduğunu hepiniz biliyorsunuz. Kış sonu emekçi yığınlara açlık, soğuk, iktisadi bozukluk gibi sayısız felaketler getirdi ve getiriyor. Ne pahasına olursa olsun, bütün bunların üstesinden gelmemiz gerekiyor. Bunun olanaklı olduğunu da biliyoruz. Kızılordunun yürekliliği bize bunun kanıtını vermiş bulunuyor.

Dört bir yandan sarılmış ve buğday ile yiyecek maddeleri bakı-

mından en zengin bölgelerle tüm bağlarımız kesilmiş olarak şimdiye kadar savaşabildiğimize göre, bütün bunlara sahip olduğumuz, iktisadi kuruluş sorunlarını Ukrayna ile birlikte çözme olanağına sahip bulunduğumuz şu anda, büyük miktarda buğday ve yiyecek maddesi toplamak, sınai kuruluşa başlamak için bunları sanayi merkezlerine göndermek büyük görevini yerine getirebiliriz. Bütün güçlerimizi bu görev üzerinde toplamamız gerekiyor. Başka hangi pratik görev yararına olursa olsun bizim bu görevden uzaklaşmamız kabul edilemez; en küçük bir merhamet göstermeden, bütün başka çıkarları tamamen bir yana bırakarak, sorunu askerî yollardan çözmek gerekiyor. En haklı birçok çıkar ve istemin bir zarara uğrayacağını biliyoruz, ama eğer bu zararı kabul etmeseydik savaşı kazanamazdık. Barışçıl iktisadi kuruluşumuzun temelini atmak için şimdi hızlı ve ani bir dönüş yapmamız gerekiyor. Bu temelin de büyük yiyecek maddeleri stokları yapılması ve bu stokların merkez bölgelere gönderilmesini oluşturması gerekiyor; taşımacılığın görevini hammaddelerin ve yiyecek maddelerinin gönderilmesi oluşturuyor. İaşe komiserliğimiz sayesinde, kapitalist yollardan değil sosyalist yollardan, sabit fiyatlar üzerinden, serbest piyasadaki satışlar yoluyla değil ama köylülerden toplanan buğdaylar yoluyla, Ağustos 1917'den Ağustos 1918'e kadar 30 milyon pud, ikinci yıl 110 milyon pud ve şimdi de 5 ayda 90 milyon pud buğday toplamış bulunuyorsak, izlenmesi gereken yolu bulduğumuz için topladığımız açıkça anlaşılıyor. Bu yolun iyiliğinden ve bize olağanüstü bir iktisadi kuruluş sağlayacak sonuçlara erişmemizi güvence altına alacağından emin bulunuyoruz.

Bütün güçlerin bu göreve adanması gerekiyor; askerî kuruluşta değerlerini ortaya koyan bütün askerî güçlerin bu yeni yola atılmaları gerekiyor. Emek orduları düşüncesini yaratan, Ural Birinci Emek Ordusu ile Ukrayna Emek Ordusunun kurulmasını sağlayan yasaya, ardından da sovyet iktidarının emek hizmeti için komiteler üzerindeki kararma yol açan özel durumu, özel geçişi işte bu oluşturuyor. Bütün bu yasalar bir Rusya merkez yürütme komite üyesi tarafından açık ve ayrıntılı bir raporla size açıklanacak. Ben bu konuya elbette giremiyorum, çünkü bu konu üzerinde ancak özel bir rapor sizi yeterince açık bir biçimde aydınlatabilecektir. Ben yalnızca bu konunun genel siyasetimiz içindeki önemini, bize güçlerin sapına kadar askerî bir gerilimine yol açmak, büyük yiyecek stokları toplamak için onları örgütlemek ve bu stokları sınai kuruluş merkezlerine göndermek gibi özel görevler yükleyen bu geçişin önemini belirtiyorum. Bunun için ne pahasına olursa olsun emek orduları kurmak, askerî biçimlere göre örgütlenmek, bir-

çok kurumu kısıtlamak, sınırlandırmak, taşımacılıktaki dağınıklığın gelecek aylar boyunca ne pahasına olursa olsun üstesinden gelmek için hatta onları kapatmak, kış sonunun bunca soğuk, bunca açlık ve bunca yoksunluk getirdiği bir sırada bu umutsuz durumdan kurtulmak gerekiyor. Kurtulmak gerekiyor. Kurtulabiliriz de. Ve Rusya merkez yürütme komitesi emek hizmeti ile emek ordularına ilişkin tüm önlemleri alacağı zaman, nüfusun geniş yığınları içinde bu düşünceye daha büyük bir yaygınlık kazandıracağı ve bütün yerel militanlardan bu düşüncenin yaşama geçirilmesini isteyeceği zaman, askerî hazırlığımızı hiç mi hiç güçten düşürmeksizin, bu çetin görevin hakkından geleceğimize kesinlikle inanıyoruz.

Askerî hazırlığımızı güçten düşürmeksizin, Sovyet Cumhuriyetini ne pahasına olursa olsun yeni iktisadi kuruluş yoluna sokmamız gerekiyor. Bu görevin gelecek haftalar ya da belki gelecek aylar içinde iyi bir sonuca vardırılması gerekiyor. Taşımacılıktaki dağınıklığı sona erdirmek, buğday stoklarını artırmak için her parti ya da sovyetler örgütünün bütün güçlerini seferber etmesi gerekiyor.

Geniş bir sınai kuruluş için, Rusya'nın elektrikleştirilmesi için bir tabana, sağlam bir temele o zaman ve ancak o zaman sahip olacağız. Ve bu konuda hayal aleminden alınmamış, bilime ve tekniğe dayanan geniş planlara sahip olduğumuzu halka, özellikle de köylülüğe göstermek için, bu amaçla Rusya yüksek ekonomi konseyi ile tarım komiserliğine ortak bir anlaşma ile Rusya'nın elektrikleştirilmesi üzerine bir tasarı hazırlamalarını öneren (ve merkez yürütme komitesinin de onaylayacağını umduğum) bir kararı kabul ettirmemiz gerekiyor.

Devlet Yayınlarının ve eski Kuşnerev, bugünkü 17 numaralı devlet basımevi işçileri sayesinde, Krjijanovski'nin *Rusya'nın Elektrikleştirilmesinin Temel Görevleri* başlıklı broşürünün çok kısa bir süre içinde yayınlanmasını sağlayabildim. Yarın bu broşür bütün merkez yürütme komitesi üyelerine dağıtılacak. Rusya yüksek ulusal ekonomi konseyinin elektroteknik alt-şubesine katkıda bulunan Krjijanovski yoldaşın bu broşürü, elde edilen kazanımların saptamasını yapıyor ve propagandalarının, —pratik uygulamalarının değil ama şimdilik propagandalarının— en önemli görevlerden birini oluşturacağı sorunları koyuyor.

Merkez yürütme komitesinin, kendi adına, yüksek ekonomi konseyi ile tarım halk komiserliğini birkaç ay içinde —o sırada başka pratik görevlerimiz olacak— bilgin ve teknisyenlerin de yardımıyla, Rusya'nın geniş ve eksiksiz bir elektrikleştirme planını hazırlamakla görevlendiren kararı kabul edeceğini umuyorum.

Broşür yazarı epigraf olarak şu özdeyişi seçmekte yerden göğe kadar haklı: "Buhar çağı burjuvazinin çağıdır; elektrik çağıysa sosyalizmin çağı". Yeni iktisadi kuruluş için yeni bir teknik temele sahip olmamız gerekiyor. Bu yeni teknik temeli de elektrik oluşturuyor. Her şeyi bu temel üzerinde kurmamız gerekiyor. Bu iş uzun yıllar gerektirecek. Biz bu işe 10 ya da 20 yıl vermekten korkmuyoruz, ama köylülüğe de göstermek zorundayız ki biz, eski sanayi ve tarım ayrımının, kapitalizmi besleyen, sanayi işçileri ile tarım işçileri arasına anlaşmazlık tohumları eken bu en derin çelişkinin yerine, kendimize görev olarak köylülüğün bize buğday biçimi altında verdiği şeyi ona tamamen geri vermeyi saptıyoruz, çünkü kağıt paranın buğdayın karşılığını elbette oluşturmadığını çok iyi biliyoruz. Bu borcu ürünlerini köylülere verecek sanayiyi örgütleyerek ödememiz gerekiyor. Onlara göstermek zorundayız ki sanayinin yüksek çağdaş temel üzerinde, kentleri ve kırları birbirine bağlayacak elektrikleştirme temeli üzerinde örgütlenmesi, kent ile kır arasındaki anlaşmazlığa son verecek, kırların kültür düzeyini yükseltmek, geriliği, sefaleti, hastalıkları ve barbarlığı hatta en uzak köşelerde bile yenmek olanağını sağlayacaktır. İvedi ve özsel görevimizi yerine getirir getirmez, bu öteki görevi ele alacağız. Bunun için de özsel pratik görevimizden bir an bile sapmayacağız.

3 Kasım 1920'de
Pravda, n° 23 ve *RMYK İzvestiya'sı*, n° 23'te
yayınlanan kısa özetler.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 30, s. 339-346.

MOSKOVA İŞÇİ VE KIZILORDU ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETİNDE YAPILAN KONUŞMADAN PARÇA

6 MART 1920

ŞU SON iki yıl içinde çok büyük bir iş yaptık. Köylüler ve işçiler yığınının bu işe katılmasını sağladık; gereksinme duyduğumuz şeyleri her yerde bulmasını bildik. Beyaz subaylar, çarın eski subayları, düşmanlarımızın bayrakları altında bize karşı savaşırlarken, onlarca ve yüzlerce askerî uzmanın çalışmamıza katılmasını sağladık ve buna izin verdik. Komiserlerimizle birlikte bu uzmanlar, çalışmalarımıza yardımcı oldular. Onlar bizim yanımızda çalışmasını öğrendi ve karşılık olarak bize teknik bilgilerini verdiler. Ve Kızılordu da zaferlerini ancak onların yardımıyla kazanabildi. Şimdi bütün bu çalışmayı bir başka alana aktarmamız gerekiyor. Şimdi barışçıl bir çalışma söz konusu, her şeyi emek cephesine aktarmamız gerekiyor. Eski mülk sahiplerini, dünkü düşmanlarımızı yönetmemiz, çalışmaya yetenekli herkesi seferber etmemiz ve bizimle birlikte çalıştırmamız gerekiyor. Bireysel özgürlükten vb. söz eden menşevik ve sosyalist-devrimci siyasetin izlerini ne pahasına olursa olsun ortadan kaldırmak gerekiyor, çünkü bu siyaset bizi açlığa mahkum etti. Bütün çalışmamızda bu tutumun benimsenmesi gerekiyor. Proletaryanın öncüsü nüfusun geri kalanını yönetmeyi üstleniyor ve ona şöyle diyor: "Yanımızda yer almanıza yol açtığımız gibi, düşüncelerimizi anlamanıza ve uygulamanıza da yol açmamız gerekiyor".

Bu konuda bize düşen ilk görevi, Moskova'yı içinde çırpındığı pislik ve gevşeklikten kurtarmak oluşturuyor. Gitgide salgınlara ve hastalıklara yol açan bu pisliğin saldırısına uğrayan tüm ülkeye örnek olmak için bu işi başarmamız gerekiyor. Örneği burada, Moskova'da, Moskova'nın birçok kez vermiş olduğu gibi vermemiz

gerekiyor.

Taşımacılığı düzeltip eski durumuna getirmek zorunda olduğumuzu anımsayalım. İlkbahardan başlayarak işçi yığınların denetimini kurmamız gerekiyor. Bu denetimi de özellikle Moskova yakınlarındaki ve milyonları cebellezi etmek üzere açların komşuluğundan yararlanan bostancılar üzerinde uygulamamız gerekiyor. Her zengin bostancı yoksul komşuları zararına çok aşırı paralar kazanabildiğine göre, bundan artık hoşgörü gösteremeyeceğimiz utanç verici bir adaletsizlik doğuyor.

Ne yapmamız gerekiyor? Düşüncelerimizi uygulayabilecek duruma getirmek için uzmanların bize bilgileriyle yardımcı olmaları gerekiyor. Moskova sovyetini az önce yenileyen sınıfın eskisinden daha doğru ve daha ayrıntılı bir biçimde yerine getireceği bu işe canla başla girişmesi gerekiyor.

Proletaryanın sayısal gücünün pek büyük olmadığını biliyoruz, ama Kızılordunun ilk saflarında çarpışan Petrograd işçilerinin, düşmanla savaşmak için gereksinim duyduğumuz anda bize en iyi güçlerini verdiğini, beklediğimizden daha çoğunu verdiğini de biliyoruz. Petrograd, Moskova, İvanovo-Voznesensk bize çok büyük bir asker sağladı diyoruz, ama henüz yeterli değil bu: onlar bize daha gerektiği kadar asker vereceklerdir. Şimdi bütün burjuva uzmanlardan yararlanmamız gerekiyor; onlar geçmişte çeşitli bilgiler edindiler, şimdi de bilgilerinden yararlanmamızı sağlayarak bize karşı borçlarını ödüyorlar. Bize gerekli olan her şeyin üstesinden işte bu uzmanların yardımıyla gelecek, işte bu uzmanların yardımıyla yenecek ve bu uzmanlardan öğrenen ve onları yöneten, bu deneyimi geniş işçi yığınlara ayrıntılarıyla anlatmaya ara vermeyen militan işçi saflarımızı işte bu uzmanların yardımıyla oluşturacağız. Önemi bakımından başta gelenlerden biri, en güçlü proleter sovyetlerden biri olan Moskova sovyetinin ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmek zorunda olduğu şey de işte bu. Moskova sovyetinin 1.500 üyesi, artı bunların vekilleri: devlet yönetimine katılmalarını sağlamak üzere, henüz hiçbir deneyimleri olmayan yığınlar içinden yorulmak nedir bilmeden yardımlarıyla çekip alabileceğiniz kadroları da işte bunlar oluşturuyor.

Devletimizi kurmaları gereken işçi ve köylü yığınların şimdi devlet denetimine yol açmaları gerekiyor. İşçi ve köylü yığınların, devlet yönetimine katılma yetenek, istek ve istencinin en yüksek derecede uyandığı işçi ve köylü gençliğin yardımıyla, bu aygıtı sizler kuracaksınız. Savaş deneyimi sayesinde, sovyetler okulundan geçmiş ve devleti yönetmeye yetenekli binlerce insanı yükseltebileceğiz. En pısırık, en çekingen, en az gelişmiş işçileri işçi denetimi

çalışmalarına çağırmanız ve onları ileri itmeniz gerekiyor. Bu çalışma içinde yükselsinler. İşçi denetiminin devlet işlerine katıldığını görünce, yeteneklerine göre ve ilkin yalnızca tanık olarak en basit görevleri yerine getirince, yavaş yavaş en önemli görevlere geçsinler. Bu geniş yedeklikler, size devlet görevlerini üstlenen yardımcılar sağlayacak, size yardım edecek, işe girişecekler. Onbinlerce yeni öncü işçi gerekiyor. Partisiz işçilere ve köylülere dayanın, onlara dayanın, çünkü düşmanla kuşatılan partimizin dar kalması gerekiyor. Düşman öğelerin yalan, provokasyon gibi bütün savaşım araçlarıyla aramıza postu sermeye ve iktidardaki partinin üyelerine sağladığı avantajlardan yararlanmaya çalıştığı bu dönemde, partisiz emekçilerle birlikte çalışmak gerekiyor. İşçi ve köylü denetimi konusundaki yasalar, partisiz işçi ve köylü temsilcileri ile onların konferanslarının devlet yönetimine katılmalarını sağlamaya izin veriyor. Siz bu aygıtla, işçilerin ve köylülerin sayısını birkaç yıl içinde iç cephede zafer kazanacak biçimde artırma olanağı sağlayan araçlardan birine sahip bulunuyorsunuz. Daha uzun bir süre bu zafer, bu kararlılık ve bu belirginlikle, savaş cephesindeki kadar açık bir biçimde ortaya çıkmayacak. Bu zafer uyanıklık ve büyük çabalar gerektiriyor; siz bu zaferi Moskova ve çevresinin yapılmasının yol açtığı görevleri yerine getirerek ve taşımacılık ile genel iktisadi örgütlenmenin, vurguncuların doğrudan ve dolaylı etkisini ortadan kaldırmamızı ve kapitalizmin eski geleneklerini yenmemizi sağlayacak düzeltilmesine katkıda bulunarak güvence altına alacaksınız. Bu sonuçlar, onlar için birkaç yıl çalışılmasına değer. Hatta bu koşullar içinde bile, bu türlü toplumsal dönüşümler eşi benzeri olmayan bir nitelik taşıyacaktır; bu konuda kendimize kısa erimli görevler saptamak büyük bir yanılgı oluşturacaktır.

Yeni Moskova sovyetinin, öncelinin iç savaş sırasında kazandığı deneyimi de gözönünde bulundurarak, gençlik içinde yeni güçler bulacağı ve parlak olmasa bile en azından daha sağlam ve daha önemli başarılar sağlamak üzere, iktisadi kuruluşa askerî sorunları ele aldığımızdaki sarsılmazlık, gözüpeklik ve direngenlikle girişeceği umut ve inancını dile getirerek bitirmeme izin verin.

Moskova İşçi, Köylü ve Kızıl Asker Temsilcileri Sovyetinin Tüm Üyeleriyle Yaptığı Toplantıların Stenografik Özetleri başlıklı yapıt içinde
1925'te yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 30, s. 425-428.

ÇOK ESKİ BİR DÜZENİN YIKILMASINDAN YENİ DÜZENİN KURULMASINA

GAZETEMİZ* komünist çalışmaya ayrıldı. Sosyalizmin kuruluşunun önemli bir sorunudur bu. Her şeyden önce bu sorunun siyasal iktidarın proletarya tarafından fethinden başlayarak, büyük toprak sahipleri ile kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinden başlayarak, devlet iktidarına egemen olan proletarya tarafından, karşıdevrimci ayaklanmalar ve iç savaş örgütleyerek umutsuz bir direniş gösteren sömürücülere karşı kazanılan kesin zaferlerden başlayarak pratik terimlerle *koyulabilmesi* önem taşıyor.

Bu sorunu koyma zamanı 1918 başında gelmiş gibi görünüyor; gerçekten de bu zaman Alman emperyalizminin Rusya'ya karşı savaşa başlamasından (Şubat 1918) sonra gelmiş bulunuyor. Ama bu sorunun koyulması o kadar kısa sürdü, yeni ve daha güçlü karşıdevrimci ayaklanma ve saldırılar öylesine çabuk patlak verdi ki sovyetler iktidarı barışçıl sorunlarına kendini az buçuk dikkat ve direngenlikle verme olanağını bulamadı.

Şimdi inanılmaz, görülmemiş güçlüklerle, ama Kızılordunun uluslararası kapitalist gericilik sürülerine karşı kazandığı parlak zaferlerle de dolu iki açlık, yoksunluk ve felaket yılını ardımızda bıraktık.

Şu anda daha sağlam, daha sürekli bir barışa erişmek bakımından güven verici olasılıklara sahip bulunuyoruz (ama eğer Fransız kapitalistler Polonya'yı bir savaşa sürüklemezlerse).

Sosyalizmin temelleri üstüne bu iki kuruluş yılında belli bir de-

* 10 Nisan 1920'deki komünist cumartesi sırasında Moskova gazeteleri ile "Rosta" telgraf ajansı redaktör ve yazarları tarafından hazırlanan ve bir tek sayısı yayınlanan *Kommünistiçeski Subotnik* (*Komünist Cumartesi*) gazetesinden söz ediliyor. *–Ed.*

neyim kazandık. Bu nedenle komünist çalışma sorununu, ya da daha doğrusu sosyalist çalışma sorununu dikkatle çözümleyip inceleyebiliriz ve öyle de yapmamız gerekiyor. Daha doğrusu sosyalist çalışma sorununu diyorum, çünkü sözkonusu olan şey kapitalizmden doğan yeni toplumsal düzenin yüksek gelişme aşaması değil ama aşağı, ilk gelişme aşaması.

Sözcüğün en kesin, en tam anlamıyla komünist çalışma, toplum yararına ve karşılıksız, karşılığı ödenmeyen bir çalışma anlamına geliyor; komünist çalışma ne belirli bir yükümlülük olarak, ne bazı ürünler üzerinde hak sahibi olmak için, ne de önceden saptanmış yasal kurallara göre yapılıyor; her türlü kural dışında ve karşılık beklemeden, üzerinde anlaşmaya varılmış bir ödüllendirilme olmadan yapılan bir çalışma, topluluk için çalışma alışkanlığı ve topluluk yararına çalışma zorunluluğunun alışkanlık durumuna gelmiş bilinçli duygusu ile koşullanmış bir çalışma oluşturuyor; sağlıklı bir organizmanın gereksinimi olarak düşünülen bir çalışma oluşturuyor.

Bizim —yani bizim toplumumuzun, bizim toplumsal düzenimizin— henüz yığınları gerçekten kapsayan *böyle* bir çalışmanın geniş bir uygulanmasından uzakta, çok uzakta olduğumuzu herkes biliyor.

Ama sorunun koyulmuş olması ve hem ileri proletaryanın tümü (komünist parti ve sendikalar) hem de devlet iktidarı tarafından koyulmuş olması da bu yolda daha şimdiden ileri bir adım oluşturuyor.

En çokun yolu en azdan geçiyor.

Öte yandan, "en çok"tan sonra, kapitalist mülkiyeti deviren ve iktidarı proletaryaya veren bir devrimden sonra, iktisadi yaşamın yeni bir temel üzerinde kurulmasına da ancak "*en az*"dan *başlanabiliniyor*.

Komünist cumartesiler, emek orduları ve zorunlu çalışma, sosyalist ve komünist çalışmanın çeşitli biçimlerdeki gerçekleştirilmelerini oluşturuyor.

Bu gerçekleşme biçimleri henüz birçok eksiklik taşıyor. Bunlarla alay etmekle (ya da bunlara öfkelenmekle), kapitalizmin savunucularından hiç sözetmemek gerekiyorsa, ancak düşünecek güçten tamamen uzak olanlar yetinebiliyor.

Eksiklikler, yanılgılar, yetersizlikler, bu denli yeni, bu denli çetin, bu denli büyük bir işte, kaçınılmaz kusurlar oluşturuyor. Sosyalizmin kuruluş güçlüklerinden çekinen, bu güçlüklerden korkuya kapılan, korkakça bir şaşkınlık içine düşüp umudunu yitiren kişi sosyalist olamıyor.

Yeni bir çalışma disiplini yaratmak, insanlar arasında yeni toplumsal ilişki biçimleri kurmak, insanların çalışmaya katılmalarını sağlamaya yönelik yeni biçimler ve yöntemler bulmak, uzun yılları isteyen, onlarca yıl gerektiren bir iş oluşturuyor.

En soylu ve en verimli bir iş oluşturuyor bu.

Bizim şansımızı da, burjuvaziyi devirdikten ve direnişini bastırdıktan sonra, bu işi *olanaklı bir duruma getiren* alanı fethedebilmiş olmamız oluşturuyor.

Ve biz de kendimizi bütün gücümüzle bu işe vereceğiz. Sarsılmazlık, direngenlik, içtenlik, kararlılık ve ereğe ne pahasına olursa olsun erişmek için yüz kez deneme, yüz kez düzeltme yeteneği gibi nitelikleri proletarya, Ekim Devrimine öngelen on, onbeş, yirmi yıl boyunca, devrimin ilk iki yılı boyunca, açlık, yıkım, büyük felaketler içinde, adsız yoksunluklar pahasına kazanmış bulunuyor. Proletaryanın bu nitelikleri, zaferinin teminatını oluşturuyor.

8 Nisan 1920.

Kommunistiçeski Subotnik,
11 Nisan 1920.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres,*
Paris-Moscou, c. 30, s. 529-531.

MOSKOVA-KAZAN DEMİRYOLU HATTINDAKİ İLK "KOMÜNİST CUMARTESİ"DEN TÜM RUSYA'DAKİ 1 MAYIS "KOMÜNİST CUMARTESİ"NE

BU YOL bir yılda alındı. Çok uzun bir yol. Komünist cumartesilerimiz henüz ne kadar az önem taşırlarsa taşısınlar; eşgüdüm, örgütlenme ve disiplin konusunda içerdikleri kusurlar ne kadar çok olursa olsun, işin özü yapıldı. Ağır makine harekete geçirildi ve işin özü de işte buydu.

Yapılmış olan azıcık ve yapmamız gereken kocaman üzerinde kendimizi aldatmıyoruz; ama emekçilerin en kötü düşmanlarından, 1 Mayıs komünist cumartesi dolayısıyla burjuvazinin küçümseme gösterebilen azılı yandaşlarından başka, komünist çalışmayı yığınlar çapında benimsetip yaymak için büyük 1 Mayıs bayramından yararlanılmasını kınamaya yetenekli olan kapitalistlere ölünceye dek satılmış en aşağılık yandaşlardan başka da kimse görünmüyor ortalıkta.

Çarların, toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin devrilmesinden beri ilk kez olarak, sosyalizmin gerçek bir kuruluşu için, yeni toplumsal ilişkilerin, yeni bir kolektif çalışma disiplininin, tüm ulusal (ve ardından uluslararası) ekonominin tarihsel bir önem taşıyan yeni bir yapılanmasının hazırlanması için tüm engeller ortadan kaldırılmış bulunuyor. Üretim araçlarının kahrolası özel mülkiyeti yüzünden ve aynı zamanda "özgür" değişim rejiminde ekonominin mülk sahiplerince uygulanan küçük yalıtık işletmesinin kaçınılmaz —ve durmadan yeniden doğan— meyvesi olan o tüm fitne, güvensizlik, düşmanlık, bölünme ve aldatıcı rekabetler havası ile çoktan beridir bozulmuş bulunan geleneklerin ta kendilerini dönüştürmek gerekiyor. Ticaret özgürlüğü, değişimlerin özgürlüğü, yüzyıllar boyunca, milyonlarca insan için iktisadi bilgeliğin yüce

buyruğu ve yüzlerce ve yüzlerce milyon insan için de alışkanlıkların en köklüsü durumuna geldi. Bu ticaret ve değişim özgürlüğü, "çalışma özgürlüğü" (açlıktan ölme özgürlüğü okuyun) vb. tipinde burjuvazinin ilan ettiği ve uygulamaya koyduğu öteki "özgürlükler" gibi başından sonuna kadar aldatıcı bir özgürlük oluşturuyor ve onlar kadar da aldatmaca, zorlama ve sömürüyü gizlemeye yarıyor.

Biz bu mülk sahibinin mülk sahibi olmak "özgürlük"ünden, emeğin bu sermaye tarafından sömürülme "özgürlük"ünden vazgeçtik ve ebediyen vazgeçiyor ve ona amansız ve acımasız bir savaş açıyoruz.

Kahrolsun eski toplumsal ilişkiler, eski iktisadi ilişkiler, eski —*sermayeye bağımlı*— çalışma "özgürlük"ü, eski yasalar, eski alışkanlıklar!

Yeni toplumu kuralım!

Biz çarlığa karşı, burjuvaziye karşı, dünyanın büyük emperyalist devletlerine karşı büyük devrimci savaş sırasında yenilgilerden korkmamıştık.

Biz bu denli çetin bir görevin, başlangıçta kaçınılmaz olan büyük güçlük ve yanılgıları karşısında da gerilemeyeceğiz, çünkü bütün çalışma alışkanlıklarının ve bütün geleneklerin dönüştürülmesi işi onlarca yıl gerektirecek. Ve biz birbirimize bütün özverilere hazır olmak, alışkanlığın gücüne karşı bu o denli güç savaşımda gevşememek, yıllar ve on yıllar boyunca durup dinlenmeden çalışmak yolunda kesin ve görkemli bir vaatte bulunuyoruz. O kahrolası "herkes kendi için, Tanrı herkes için" kuralının kökünü kazımaya, çalışmayı bir angarya olarak ve ancak belli bir kurala göre ödüllendirilen çalışmayı doğru olarak görme alışkanlığının kökünü kazımaya çalışacağız. "Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için", kuralı ile "herkesten yeteneklerine göre, herkese gereksinimlerine göre" kuralını yığınların bilincine, alışkanlığına, gündelik yaşamına sokmak ve komünist disiplin ile komünist çalışmayı yavaş yavaş, ama eğilip bükülmeden benimsetip yaymak için çalışacağız.

Olağanüstü ağırlıktaki bir dağı, bir görenek, bilisizlik, "özgür ticaret" ve bütün öteki metalar gibi insanların emekgücü arz ve talebinin de "özgür işleme" alışkanlıklarını savunmada ayak direme dağını harekete geçirmiş bulunuyoruz. Derinden derine kök salmış önyargıları, en direngen ve en geri yerleşmiş alışkanlıkları sarsmaya ve yıkmaya başlamış bulunuyoruz. Bir yıl içinde, komünist cumartesilerimiz ileriye doğru çok büyük bir adım atmış bulunuyor. Henüz son derece güçsüz bir durumdalar. Ama bu durum bizi ürkütmüyor. O "son derece güçsüz" sovyetler iktidarının çabalarımız

sayesinde gözlerimizin önünde nasıl sağlamlaştıklarını ve son derece kudretli evrensel bir güç durumuna dönüşmeye başladıklarını gördük. Komünist cumartesileri gerçekleştirmek, geliştirmek, yaymak, iyileştirmek ve geleneklerimiz arasına sokmak için de yıllar ve on yıllar boyunca çalışacağız. Sonunda komünist çalışmanın zaferine erişeceğiz.

Pervomaiski Subotnik,
2 Mayıs 1920.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 31, s. 122-124.

DIŞ VE İÇ DURUMUMUZ VE PARTİNİN GÖREVLERİ

[PARÇA]

KÖYLÜYÜ proletaryanın ona burjuvazinin sağladığından daha iyi yaşam koşulları sağlayacağına inandırdık; onu buna uygulama aracıyla inandırdık. Bolşevik rejimden hoşnut olmamakla birlikte köylüler bu rejimi Kurucu meclisin, Kolçak'm ve ötekilerin rejimi ile uygulama bakımından karşılaştırdıkları zaman, bolşeviklerin kendilerine daha iyi bir yaşam sağladıkları ve tüm dünya emperyalistlerinin zorlamalarına karşı onları kesin olarak savundukları sonucuna vardılar. Ama gene de köylülüğün yarısı burjuva rejimde burjuvaca yaşıyordu ve başka türlü de yaşayamazdı. Proletaryanın şimdi de ikinci sorunu çözmesi, köylüye her köylü ailenin kendi işletmesinde tek başına sürdürdüğü iktisadi ilişkilerden daha üstün iktisadi ilişkilerin örnek ve deneyimini sağlayacak yetenekte olduğunu göstermesi gerekiyor. Şimdiye kadar köylülük, bu eski durumdan başkasına güvenmedi; şimdiye kadar köylülük, bu eski durumu normal durum olarak düşündü. Bunda hiç kuşku yok. Propagandamızın ona yaşamsal sorunlarla, iktisadi sorunlarla ilgili tutumunu değiştirteceğini sanmak, tam bir çocukluk oluşturuyor. Köylüler bekleyiş içinde yaşıyor. Bize karşı düşmanca bir yansızlıktan, hayırhah bir yansızlığa geçmiş bulunuyor. İşçi devletin, proleter devletin, proletarya diktatörlüğünün, söyledikleri gibi hayvanca bir zorlama, bir zorbalık olmadığını, ama köylülüğün kolçakçılardan, denikincilerden vb. daha iyi bir savunucusu olduğunu gördükleri için, bizi başka her hükümete yeğliyorlar.

Ama bu yetmiyor; henüz yapılması gereken en önemli işi, proletaryanın büyük üretimi ve kamu ekonomisini, köylülüğü daha üstün bir iktisadi rejime geçirecek biçimde yeniden kuracağını gös-

terme işini yapmadık. Devrimci örgütlenme sayesinde, sömürülenler üzerinde uygulanan şiddete karşı koyacak güçte olduğumuzu gösterdikten sonra, lafla inandırmaya kalkmayacak, ama büyük köylüler yığınına, küçük-burjuva öğelere ve öteki ülkelere komünist bir rejimin, komünist bir sistemin muzaffer proletarya tarafından savaş içinde kurulabileceğini olgular içinde ortaya koyacak bir örnekle, aynı şeyi bir başka alanda da göstermemiz gerekiyor. Bu görev evrensel bir önem taşıyor. Uluslararası düzeydeki zaferin ikinci bölümünü kazanmak için, sorunun ikinci bölümünü, iktisadi kuruluşa ilişkin bölümünü de çözmemiz gerekiyor. Partinin son konferansında bunları tartıştık; ama bana burada farklı özel konular üzerinde durmamız ne gerekli, ne de olanaklıymış gibi geliyor, çünkü bu görev iktisadi kuruluşa ilişkin her şeyi kapsıyor. Sanayide çalışan işçilere ekmek ve sanayiye de yakıt sağlamaya elverişli koşulları kısaca belirttim. Bu koşullar temel koşulları, bize kuruluş çalışmalarını sürdürme olanağını sağlayacak koşulları oluşturuyor. Sovyetlerin önümüzdeki kongresinde bu sosyalist kuruluş sorununun, kongre gündemini yayınlayan gazetelerde görebildiğiniz gibi, temel sorun olacağını da eklemem gerekiyor. Gündem delegelerin, parti militanları yığınının ve tüm cumhuriyetteki sovyet örgütlerinin ilgi ve dikkatlerini, iktisadi görünüm üzerinde, taşımacılık ve sanayinin yeniden kurulması üzerinde, kibarca "köylü ekonomiye yardım" denilen, ama çok daha büyük bir anlam, varlığını daha hayli uzun bir zaman sürdürecek olan köylü işletmeyi gereken düzeye yükseltmeye yönelik tüm bir iyi irdelenmiş önlemler sistemi, önlemler topluluğu anlamı taşıyan şey üzerinde toplayacak bir biçimde düzenlenmiş bulunuyor.

Bu vesileyle sovyetler kongresine, ulusal ekonominin, sözünü etmiş olduğumuz genel kalkınma planını teknik bakımdan ortaya koymak için, Rusya'nın elektrikleştirilmesi üzerine bir rapor da sunulacak. Eğer Rusya eskisinden üstün yeni bir tekniği benimsemezse, ne ulusal ekonominin kalkınması ne de komünizm sözkonusu edilebilir. Komünizm, sovyetler iktidarı artı tüm ülkenin elektrikleştirilmesi anlamına geliyor, çünkü elektrikleştirme olmazsa sanayinin kalkınması olanaksız bir nitelik taşıyor. Bu görev uzun soluklu, kongreye bu planın çok ayrıntılı bir biçimde ele alındığı çeşitli basılı belgeler sunacak olan sayısız teknisyenin de bu çalışmaya katılması koşuluyla, en az 10 yıl gerektirecek bir görev oluşturuyor. Biz bu planın ana hatlarını on yıldan daha az bir zamanda gerçekleştiremez, tüm sanayimize çağdaş bir temel sağlamaya yetenekli otuz büyük elektrik santralları bölgesini on yıldan daha az bir zamanda kuramayız. Tüm sanayinin bir büyük makineli üre-

tim durumuna bu dönüşümü olmadıkça, sosyalist kuruluşun bir kararnameler toplamına indirgenmiş olacağını, işçi sınıfı ile köylülük arasında siyasal bir bağ olarak, Kolçaklar ve Denikinler çetelerine karşı köylülerin kurtuluş yolu olarak, dünyanın bütün ülkeleri için bir örnek ama temeli olmayan bir örnek olarak kalacağını söylemeye gerek bile yok. Komünizm, ezilenler yığınına bütün işleri kendi eline alma olanağı sağlayan siyasal organ olarak sovyetler iktidarı anlamına geliyor; bu olmadıkça komünizm olanaksız bir şey oluyor. Ve sovyetler iktidarı düşüncesi ile sovyetler iktidarı programı dünyanın her yanında söz götürmez bir zafer kazandığına göre, tüm dünyada bunun kanıtını görüyoruz. Ancak polisin, papazların ve işçi hareketinin eski burjuva memurlarının desteği ile ayakta kalan II. Enternasyonale karşı savaşımın bütün oluntularında bunu görüyoruz.

Bu durum siyasal başarıyı güvence altına alıyor, ama iktisadi başarı ancak Rus proleter devletin çağdaş teknik temelleri üzerinde kurulan büyük bir sanayi makinesinin bütün zembereklerini gerçekten kendi ellerinde toplayacağı gün güvence altına alınabilecektir. Öyleyse bu, elektrikleştirme anlamına geliyor, ama o zaman da elektriğin ve dolayısıyla sanayi ile tarımın temel uygulama koşullarının ne olduğunu iyi bilmek gerekiyor. Bu görev, gerçekleştirilmesi istilacılara karşı varlığımızı savunmaya ayırdığımız zamandan çok daha uzun bir zamanı gerektirecek çok büyük bir görev oluşturuyor. Ama bu süre bizi korkutmuyor. Burjuva düşüncelerle yoğrulmuş onlarca ve yüzlerce mühendis ve bilim insanını bu çalışmaya sürüklemiş, tüm ekonomimizi, sanayimizi ve tarımımızı yeniden örgütleme görevini onlara vermiş, ilgilerini uyandırmış ve bir dizi broşür içinde toplanan birçok gereç sağlamış olmak bizim için bir zafer anlamına geliyor. Elektrikleştirilecek her bölge özel bir broşürün konusunu oluşturuyor. Kuzey bölgesinin elektrikleştirme planı hazır, ilgilenenler kendine bu planı sağlayabiliyor. Bölgelerin her birine ayrılmış ve yeniden örgütlenmenin ayrıntılı planını açıklayan broşürler de kongre nedeniyle yayınlanacak. Şimdi de görevimiz, bizi bekleyen güçlüklere gözlerimizi kapatmadan, yakın bir gelecekte nasıl ve ne ölçüde ilerleyebileceğimizi somut olarak görebilmemiz için her yerde, partinin bütün hücrelerinde, bütün sovyet yönetim örgütlerinde çalışmanın, gerçekleştirilmesi yıllar ve yıllar gerektirecek bu tek plana göre, sistemli bir biçimde yürütülmesine dayanıyor. Tek iktisadi planın önümüze koyduğu ve tüm cumhuriyetin ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmesi gereken görevi işte bu görev oluşturuyor. Komünist partinin tüm ajitasyon, tüm propaganda ve tüm çalışmasını işte bu göreve göre ör-

gütlemesi gerekiyor. Teorik düzeyde birçok kez sözedilmişti bundan; kimse de bunun gerekliliğine karşı çıkmıyor, ama ancak eğer yapılması gerekenin yüzde-biri yapıldıysa karşı çıkmıyor.

Parti Çalışmasının Güncel Görevleri
broşürü içinde 1920'de yayınlandı.
RK(B)P Moskova Komitesi Yayınları.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 31, s. 434-439.

RK(B)P X. KONGRESİNDE ZORALIMLARIN YERİNE AYNİ VERGİNİN GEÇİRİLMESİ ÜZERİNE SUNULAN RAPORDAN PARÇA

15 MART 1921

KAYNAKLARIMIZIN durumu ne kadar kararsız olursa olsun, her şeye rağmen, orta köylülüğün isteklerini yerine getirmek gerekiyor. Orta köylülerin sayısı eskisinden çok daha yüksek, çelişkiler yumuşamış, toprak paylaştırılmış ve çok daha eşitlikçi bir biçimde ve köylülerin yararlanmasına verilmiş, kulaklar sarsılmış ve büyük bir ölçüde, Rusya'da Ukrayna'dan daha çok, Sibirya'da daha az mülksüzleştirilmiş bulunuyor. Ama genel olarak istatistikler, kırın aynı düzeye getirilmiş, eşitleştirilmiş, yani kendini kulaklar ve topraksız köylüler olarak gösteren bölünmenin gücünü yitirmiş olduğunu tartışma götürmez bir biçimde gösteriyor. Her şey daha tekdüze bir biçime gelmiş, köylülüğün büyük bölümü orta halli bir düzeye erişmiş bulunuyor.

Özellikleri ve ekonomik kökleri ile birlikte orta köylülüğün, orta köylülük olarak isteklerini yerine getirebilir miyiz? Eğer herhangi bir komünist küçük tarımın temelini, ekonomik köklerini üç yıl içinde dönüştürmeyi düşündüyse, ne yazık ki o doğal olarak bir hayalperestten başka bir şey olamazdı. Ve bu hayalperestlerin aramızda hayli çok sayıda olduğunu da itiraf edelim. Ve bunda da hiçbir kötülük yok. Hayalperestler olmasaydı böyle bir ülke sosyalist devrimi nasıl başlatabilirdi? Gerçi pratik, kolektif işletme alanındaki çeşitli deneyim ve girişimlerin ne büyük bir rol oynadığını gösterdi. Ama pratik bu denemelerin, denemeler olarak, en iyi dilek ve niyetlerle dolu insanların, kolektif deneyimden yoksun oldukları için yönetmesini bilmeden, kıra komünler, tarımsal topluluklar kurmaya gittikleri zaman, olumsuz bir rol oynadıklarını da gösterdi. Bu kolektif işletmeler deneyimi bize nasıl yönetmemek

gerektiğini gösteriyor: yöredeki köylüler ya matrak geçiyor ya da öfkeleniyor.

Bu türden birçok olay olduğunu çok iyi biliyorsunuz. Yineliyorum, bunda şaşılacak hiçbir şey yok, çünkü küçük tarımcıyı dönüştürmek, onun tüm zihniyet ve alışkanlıklarını değiştirmek, ardışık kuşakların üstesinden gelebilecekleri bir iş oluşturuyor. Bu sorunu ancak maddi temel, teknik, traktör ve makinelerin tarımdaki yığınsal kullanımı, büyük ölçüde elektrikleştirme çözebilir, küçük tarımcının zihniyetini ancak bunlar bir ölçüde düzeltebilir. Küçük tarımcıyı tepeden tırnağa büyük bir hızla ancak bunlar dönüştürebilir. Ben ardışık kuşaklar gerekiyor dediğim zaman, bu asırlar gerekir anlamına da gelmiyor. Çok iyi anlıyorsunuz ki traktörlere, makinelere sahip olmak ve engin bir ülkeyi elektrikleştirmek için, her ne olursa olsun, onlarca yıl gerekiyor. Nesnel durum işte bu.

İstekleri yerine gelmemiş olan, hoşnutsuz, haklı olarak hoşnutsuz olan ve öyle olmaması da olanaksız olan köylülerin isteklerini karşılamaya çalışmamız gerekiyor. Onlara: "Evet, bu durum devam edemez" demek gerekiyor. Köylü nasıl hoşnut edilebiliyor ve hoşnut etmek ne anlama geliyor? Köylüyü hoşnut etme biçimine ilişkin yanıt nerede bulunuyor? Hiç kuşkusuz köylülüğün kendi istekleri içinde bulunuyor. Biz bu istekleri biliyoruz. Ama tarımcının ekonomik istekleri konusundaki bütün bildiklerimizi de iktisat bilimi bakımından doğrulamamız, bir daha gözden geçirmemiz gerekiyor. Bu sorun üzerine eğilirsek, hemen şöyle diyeceğiz: Sonuç olarak, küçük tarımcı iki biçimde hoşnut edilebiliyor. Birincisi, belli bir değişim özgürlüğü, küçük mülk sahibi için bir özgürlük; ikincisi, bize de emtia ve yiyecek maddeleri sağlamak gerekiyor. Eğer değişecek hiçbir şey yoksa, değişim özgürlüğü; eğer pazara götürülecek hiçbir şey yoksa, ticaret özgürlüğü ne anlama geliyor! Bu özgürlük ancak kağıt üzerinde kalıyor, sınıflar kağıtlara değil, maddi nesnelere gereksinim duyuyor. Bu iki koşulu iyi kavramak gerekiyor. İkinci koşuldan, kendimize nasıl emtia sağlayacağız, sağlamasını nasıl becereceğiz sorunundan daha sonra söz edeceğiz. İlkin birinci koşulu, değişim özgürlüğünü incelemek gerekiyor.

Peki değişim özgürlüğü ne anlama geliyor? Ticaret özgürlüğü anlamına geliyor; oysa, ticaret özgürlüğü de kapitalizme dönüş anlamına geliyor. Değişim özgürlüğü ve ticaret özgürlüğü, küçük patronlar arasındaki emtia değişimi anlamına geliyor. Marksizmin abc'sini de olsa incelemiş olan biz hepimiz, bu değişim ve bu ticaret özgürlüğünün kaçınılmaz olarak emtia üreticilerinin sermaye sahipleri ve işgücü sahipleri olarak bölünmesine, kapitalistler ve ücretli işçiler olarak bölünmesine, yani gökten düşmeyen ama tüm ti-

cari tarım ekonomisi dünyasında doğan kapitalist ücretli köleliğin yeniden doğmasına yol açacağını biliyoruz. Biz bunu soyut olarak çok iyi biliyoruz ve Rusya'da küçük tarımcının ekonomik yaşam ve ekonomik koşullarını yakından gözlemleyen herkes de bunu saptama olanağını bulabiliyor.

Şimdi ortaya, komünist parti ticaret özgürlüğünü kabul edip benimseyebilir mi diye bir soru çıkıyor. Çözülmesi olanaksız çelişkiler yok mu bu işte? Bu soruya sorunun pratik çözümünün kuşkusuz çok güç olduğu yanıtını vermek gerekiyor. Yoldaşlarla yaptığım konuşmalar sayesinde, zoralımlar yerine bir verginin geçirilmesine ilişkin öntasarının, size de verilmiş bulunan bu belgenin, yerel pazar sınırları içinde izin verilecek değişimle ilgili birçok haklı ve kaçınılmaz sorunlara yol açtığını biliyorum. Bu konu paragraf 8'in sonunda yer alıyor. Bu sınırlar nedir, nasıl çizilir diye sormak, ne anlama geliyor? Kongrenin bu konudaki yanıtını almayı düşünen varsa, yanılıyor. Buna yasalarımız yanıt verecek; bizim görevimiziyse, yalnızca ilkesel çizgiyi çizmek, belgiyi dile getirmek oluşturuyor. Partimiz iktidarda bulunuyor ve kongrenin alacağı karar tüm cumhuriyet için zorunlu bir karar olacak; bizim burada bu sorunu kendi ilkesi içinde çözmemiz gerekiyor. Bu sorunu kendi ilkesi içinde çözmemiz, köylülüğü bundan haberdar etmemiz gerekiyor, çünkü ekim zamanının başlangıcındayız. Ardından, nasıl davranılacağını bilmek için aygıtımızı, tüm teorik kadrolarımızı, tüm pratik deneyimimizi seferber etmek gerekiyor. Bu yapılabilir mi, kuramsal olarak söylemek gerekirse, proletaryanın siyasal iktidarının temellerini yıkmadan, küçük tarımcılar için ticaret özgürlüğü, kapitalizm özgürlüğü belli bir noktaya kadar yeniden canlandırılabilir mi? Olanaklı mıdır bu? Evet, çünkü bu bir ölçü sorunu oluşturuyor. Eğer azıcık da olsa bir miktar emtiaya sahip olacak durumda olsaydık, eğer bu emtia devletin, siyasal iktidarı kullanan proletaryanın elinde bulunsaydı ve eğer biz bu emtiayı dolaşıma sokabilseydik, o zaman devlet olarak siyasal iktidara ekonomik iktidarı da eklemiş olurduk. Bu emtiayı dolaşıma sokmakla, şu anda ağır savaş ve yıkım koşullarının yükü altında ve gelişme olanaksızlığı içinde korkunç bir durgunluk durumunda çırpınan küçük tarımı yeniden canlandırmış olurduk. Küçük tarımcının, küçük tarımcı olarak kaldığı sürece, ekonomik temeli, yani küçük özel işletme göz önünde bulundurularak uyarılması, canlandırılması, özendirilmesi gerekiyor. Bu durumda, yerel değişimlerin özgürlüğünden vazgeçilemiyor. Eğer bu ticaret devlete, sanayi ürünleri karşılığında kentlerin, fabrikaların ve sanayinin gereksinimlerini karşılamak için yeterli asgari bir buğday sağlarsa, devlet ikti-

darı proletaryanın elinde kalacak ve güçlenmiş olacak biçimde ekonomik değişimler yeniden düzeltilip eski durumuna getirilecektir. Köylülük fabrikaları, işyerlerini, sanayileri elinde tutan işçinin, kendisi ile değişimleri örgütlemeye yetenekli olduğunu uygulama içinde göstermesini istiyor. Öte yandan, yetersiz ulaştırma yolları ile donanmış, çok büyük alanlara, değişik iklimlere, çeşitli tarımsal koşullara vb. sahip engin bir tarım ülkesi, yerel çapta, ister istemez yerel tarımsal ve sınai ürünlerin belli bir değişim özgürlüğünü gerektiriyor. Bu konuda biz, çok ileri giderek, büyük bir yanlışa düştük: ticaret ve sanayinin ulusallaştırılmasında, yerel değişimlerin tıkanmasında çok aşırıya kaçtık. Bu bir yanılgı mı oluşturuyordu? Evet, kesin bir yanılgı oluşturuyordu.

Bu bakımdan, eylemlerimizin çoğu tam bir yanlışlık oluşturuyordu ve ölçüyü kaçırdığımızı, onu nasıl koruyacağımızı bilmediğimizi görmek de, anlamamak da büyük bir suç olacaktı... Bununla birlikte biz, zorlayıcı bir zorunluluğa boyun eğmiştik: şimdiye kadar öylesine zorlu, öylesine acımasız bir savaşla karşı karşıya kalmıştık ki ekonomik alanda da askerce davranmaktan başka bir çözüm yolumuz yoktu. Yakılıp yıkılmış ülkemiz bu savaşa mucize kabilinden dayandı; ama bu mucize de gökten inmedi, yığın halinde ayaklanarak onu gerçekleştiren işçi sınıfı ile köylülüğün iktisadi çıkarları bu mucizeye yol açtı; bu mucize sayesinde, işçiler ve köylüler büyük toprak sahipleri ile kapitalistlere mukabelede bulundu. Ama aynı zamanda, teorik ve politik bakımdan gerektiğinden daha ileriye gittiğimiz de kuşku götürmüyor ve ajitasyon ve propagandamızda da bunu saklamamak gerekiyor. Yerel özgür değişimleri, proletaryanın siyasal iktidarını yıkmadan, tersine onu sağlamlaştırarak, hatırı sayılır bir ölçüde kabul edebiliriz. Bunun nasıl yapılacağı ise pratik bir sorun oluşturuyor. Benim görevim teorik bakımdan bunun kabul edilebilir bir şey olduğunu size göstermek. Eğer iktidardaki proletarya bazı zenginliklere sahipse, onları pekala dolaşıma sokabilir ve böylece yerel iktisadi değişimler temelinde, orta köylünün isteklerini belli bir ölçüde yerine getirebilir.

Şimdi de yerel iktisadi dolaşım üzerine birkaç söz. Her şeyden önce kooperatiflerden söz etmem gerekiyor. Yerel iktisadi pazarla birlikte, ülkemizde soluğu tükenecek duruma düşen kooperatifler de kuşkusuz zorunlu bir nitelik taşıyor. Programımızda en iyi bölüşüm aygıtının kapitalizmden miras kalan kooperatifler aygıtı olduğu ve bu aygıtı korumak gerektiği belirtiliyor. Program işte böyle diyor. Bunu yaptık mı? Kısmen kendi kusurumuz, kısmen askerî zorunluluk nedeniyle, hiç değilse de, çok yetersiz bir biçimde yaptık. Kooperatifler daha bilgili, daha üstün öğeleri iktisadi alanda

yükseltirken, aynı zamanda menşevikler ile sosyalist-devrimcileri siyasal alanda da yükseltiyorlardı. Kimyasal bir yasadır bu, hiçbir şey engelleyemez! (*Gülmeler.*) Menşevikler ve sosyalist-devrimciler, bilerek ya da bilmeyerek, kapitalizmi yeniden kuran ve Yudeniçler'e yardım eden kimseleri oluşturuyorlar. İşte bu da bir yasa. Onlarla savaşmak zorundayız. Ve buna da katlanmamız gerekiyor: Kendimizi savunmak zorundaydık ve kendimizi savunduk. Ama güncel koşullar ne pahasına olursa olsun sürdürülebilir mi? Hayır, sürdürülemez. Ellerimizi bağlamak hiç kuşkusuz bir yanılgı olurdu. Öyleyse kooperatifler sorunu üzerine çok kısa bir karar öneriyorum; bu kararı size okuyorum:

"Rusya Komünist Partisi IX. kongresi kararının tamamen yerini ayni vergiye bırakacak olan zoralımlar ilkesine dayandığını göz önünde bulunduran RKP X. kongresi:

Bu kararı yürürlükten kaldırmayı kararlaştırır.

Kongre merkez komiteyi, kooperatiflerin yapı ve etkinliğini RKP programına uygun olarak düzeltmek ve geliştirmek ve zoralımların yerine ayni vergiyi geçirmek amacını güden yönetmelikler hazırlamak ve bunları partinin ve sovyetlerin bütün kademelerine kabul ettirmekle görevlendirir."

Bana bu kararın açıklık ve kesinlikten yoksun olduğunu söyleyeceksiniz. Bu kararın belli bir noktaya kadar açıklık ve kesinlikten yoksun olması gerekiyor. Neden? Çünkü tamamen açık ve kesin olmak için, tam bir yıl içinde yapacağımız şeyleri tamamen bilmek gerekiyor. Peki bunu kim biliyor? Kimse bilmiyor ve bilemez de.

Oysa, IX. kongrenin kararı ellerimizi bağlıyor; bu kararda: "iaşe komiserliğine bağlamak"tan söz ediliyor. Bu komiserlik iyinin iyisi bir kuruluş, ama tam da küçük tarımcılarla ilişkilerimizi yeniden ölçüp biçeceğimiz bir sırada kooperatifleri zorunlu olarak bu kuruma bağlamak ve kollarımızı kavuşturmak açık bir siyasal yanılgı oluşturuyor. Yeni seçilen merkez komiteyi, bazı düzenlemeler ve değişiklikler tasarlamak ve yapmak, ileriye ve geriye gidişimizi denetlemek, bu gidişin ne ölçüde zorunlu olduğunu, siyasi çıkarlara nasıl göz kulak olunacağını, işleri kolaylaştırmak için dizginleri ne kadar koyvermek gerektiğini, deney sonuçlarının nasıl denetleneceğini saptamakla görevlendirmemiz gerekiyor. Kuramsal olarak söylemek gerekirse, bir aracı aşamalar, geçici önlemler dizisi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Kesin olan bir şey var: IX. kongre kararı hareketimizin doğru bir çizgi izleyeceğini varsayıyordu. Oysa, bütün devrimler tarihinde durmadan olduğu gibi, hareket zikzaklar çiziyor. Böyle bir kararla ellerini bağlamak, siyasal bir

yanılgı olurdu. Biz bu kararı yürürlükten kaldırırken, kooperatif aygıtın değerini belirten programdan esinlenmek gerektiğini söylüyoruz.

Biz bu kararı yürürlükten kaldırırken, zoralımlar yerine bir verginin geçirilmesini kabul edin diyoruz. Ama ne zaman? Ürünün toplanmasından önce değil, yani birkaç ay sonra. Bu vergiyi çeşitli bölgelerde aynı biçimde mi uygulayacağız? Kesinlikle hayır. Merkezî Rusya, Ukrayna ve Sibirya için özdeş bir sistem kurmak çok büyük bir budalalık olurdu. Ben yerel değişimlerin özgürlüğü üzerindeki temel düşüncenin bir kongre kararında dile getirilmesini öneriyorum. Daha sonra bir merkez komite mektubunun sorunu, kuşkusuz şimdi benim: "hiçbir şeyi bozmayın, acele etmeyin, açıkgözlük yapmayın, proletaryanın çıkarlarına zarar vermeden orta köylünün isteklerini elinizden geldiği kadar yerine getirin" dediğimden kesin olarak daha iyi bir biçimde dile getireceğini sanıyorum (bunu daha iyi söyleyecek çok daha iyi yazarlar bulacağız). Şunu, bunu deneyin, sorunu pratik bir biçimde, deneyime dayanarak inceleyin, ardından bize bunları bildirin, bize başarılarınızdan söz edin; biz, sizin deneyimlerinizi göz önünde bulunduracak bir hatta birçok komisyon atayacak ve sanırım ki bu erekle *Proletarya Diktatörlüğü Döneminde Kağıt-Para* başlıklı kitabın yazarı Preobrajenski yoldaşa da özel olarak danışacağız. Bu sorun çok önemli bir sorun; çünkü para dolaşımı, ülkedeki değişimlerin hoşnutluk verici olup olmadıklarını bilmek için eşsiz bir araç oluşturuyor ve değişimler hoşnutluk verici olmadığı zaman da para, değersiz bir kağıt durumuna geliyor. Sonra da deneyim temelinde ilerlemek için, kabul edilen önlemleri on kez denetlemek gerekiyor.

Bize emtianın nereden alınacağı sorulacak. Ticaret özgürlüğü metaların varlığını gerektiriyor ve köylüler de çok uyanık, onlar kimseyi umursamamayı çok iyi biliyor. Bugün kendimize emtia bulabiliyor muyuz? Bulabiliyoruz, çünkü iktisadi durumumuz uluslararası ölçüde bir hayli düzelmiş bulunuyor. Biz cumhuriyetimiz üzerinde konuşurken: "Bunlar eşkiya, timsah" diyen (çok etkili bir siyaset adamının kullandığı bu sözcükleri bana olduğu gibi bir İngiliz resim sanatçısı aktardı) uluslararası sermayeye karşı savaşıyoruz. Ve "bunlar timsah" olduklarına göre de, ancak horgörülebiliyorlar. Uluslararası sermayenin sesiydi bu. Kendi açısından haklı olan sınıf düşmanının sesi. Bize de bu vargıların doğru olup olmadıklarını uygulama içinde denetlemekten başka bir şey kalmıyor. Eğer siz, gücü her şeye yeten dünya sermayesi, siz bizi "timsah" olarak görüyor ve bütün teknik olanakları da elinizde bulunduruyorsanız, bizi yenmeye çalışsanıza! Ama dünya sermayesi bizi yen-

meye çalıştığı zaman, en çok acı çeken kendisi oldu. O zaman siyasal ve iktisadi gerçekliği hesaba katma zorunda kalan sermaye, beyan etti: "ticaret yapmak gerekiyor". Bizim çok büyük bir zaferimizi de işte bu oluşturuyor. Şimdi size yaklaşık yüz milyon altınlık iki borç teklifinde bulunduğumuzu söyleyeceğim. Bizim altınımız var, ama onu satamıyoruz, çünkü altın yenmeyen bir şey oluşturuyor. Herkes büyük bir yıkıma uğradı; bütün ülkelerde savaş, kapitalist devletler arasındaki döviz değişimlerinin altını üstüne getirdi. Ayrıca, Avrupa ile ilişkileri sürdürmek için, bir ticaret filosuna sahip olmak gerekiyor ve bizim hiçbir filomuz kalmadı. Ticaret filomuz düşman eline geçti. Fransa ile hiçbir antlaşmamız yok; onun borçlusu olduğumuzu ileri sürüyor; öyleyse bir gemi görecek olsa, "Bu gemi benim" diyecek. Onun bir savaş filosu var; bizimse, yok. Bu durumda biz, altınımızı ancak pek küçük, önemsiz, gülünç derecede önemsiz ölçülerde satabildik. Şu anda kapitalist bankacılar, bize her iki yandan yüz milyonluk bir borç öneriyor. Doğal olarak bu sermaye, çok aşırı faizler isteyecek. Ama şimdiye kadar, onlar bundan hiç söz etmedi; şimdiye kadar onlar bize: "Seni öldürecek ve beleşe konacağım" diyorlardı. Şu anda, bizi öldüremedikleri için, ticaret yapmaya hazır bulunuyorlar. Şimdi Amerika ve İngiltere ile ticaret anlaşmasının iyi yolda olduğu söylenebilir; imtiyazlar konusunda da aynı şey söylenebilir. Dün Mr. Vanderlip'ten, burada bulunan ve birçok şikayetten başka, bize imtiyazlar ve borçla ilgili birçok plan ileten; en çıkarcı mali sermayenin temsilcisi olduğu için, Kuzey Amerika'nın Japonya'ya en karşı olan batılı eyaletlerine bağlı bulunan Mr. Vanderlip'ten bir mektup aldım. Öyle ki emtia bulmamızın iktisadi olanağı mevcut. Nasıl davranacağız? Bu bir başka sorun oluşturuyor, ama belli bir olanak mevcut.

Yineliyorum, zirvede yabancı kapitalizm ile bir bağlaşmaya benzeyen bu türlü iktisadi ilişkiler, temelde proleter iktidarın köylüler ile özgür değişimlere girişmesine olanak sağlayacaktır. Biliyorum —daha önce de sözünü ettim—, bu durum bazı alaylara yol açıyor. Moskova'da "kamuoyu"nu biçimlendirmeye çalışan tüm bir aydınlar ve bürokratlar katmanı var. Ve de eğlenmeye çalışan tüm bir aydınlar ve bürokratlar katmanı: "Biraz şu komünizmin nasıl bir izlenim bıraktığına bakın! Tüm yüzü sargı ve pamuklarla kaplı, koltuk değnekleriyle ayakta duran bir adama benziyor; artık komünizmden anlaşılması güç bir görüntüden başka bir şey kalmıyor." Ben bu alayları yeterince duydum, ama bunlar ya bürokratik, ya da ciddiyetten uzak bir nitelik taşıyor! Rusya savaştan darbeler altında yarı ölü bir insana çok benzeyen bir biçimde çıktı: yedi yıl boyunca üzerine vurdular, koltuk değnekleriyle yürümesi ne dev-

let! İşte geldiğimiz yer! Bizim bu savaştan koltuk değneksiz çıktığımızı düşünmek, hiçbir şey anlamamak demektir! Öteki ülkelerde devrim patlak vermedikçe, bu durumdan kurtulmamız için bize onlarca yıl gerekecek; gelişmiş büyük kapitalizmin yardımından yararlanmak için sayısız zenginliklerimizden, çok verimli hammadde kaynaklarımızdan, gözümüzü kırpmadan yüz milyonları, hatta milyarları feda edeceğiz. Ama biz bütün bunları fazlasıyla geri alacağız. Bizden elbette çok aşırı faizler koparıp alacak olan sermayenin yardımı olmadıkça, inanılmaz şekilde yıkıma uğrayan ve engin bir çoğunluk oluşturan köylülerin de yıkıma uğradığı bir ülkede proleter iktidarı koruyup sürdürmek olanaksız bir nitelik taşıyor. Bunu anlamak gerekiyor. Öyleyse: ya bu türden iktisadi ilişkiler, ya da hiçbir şey. Sorunu başka türlü koymak, pratik ekonomiden kesinlikle hiçbir şey anlamamak ve işin içinden kurnazlıkla sıyrılmak anlamına geliyor. Yığınların aşırı yorgunluk ve tükenmesi gibi olguları kabul etmek gerekiyor. İleri ülkelerde dört savaş yılı kendini hâlâ fark ettirirken, yedi savaş yılının sonuçlarını düşünün!

Bizim geri ülkemizde bu yedi savaş yılı, sonsuz özverilere katlanan işçiler ile köylü yığınları tamamen bitkin düşürdü. Bu durum, tam bir çalışma yeteneksizliğine benzer bir durum oluşturuyor. Ekonomik bir ateşkes kendini zorla kabul ettiriyor. Biz altın rezervlerimizi üretim araçları için harcamayı düşünüyorduk. En iyisi makineleri üretmektir, ama biz üretimimizi ancak onları satın alırsak örgütleyebiliyorduk. Ama bunun için de çalışmaya elverişli işçilerin, köylülerin olması gerekiyor; çoğu zaman onlar, çalışma olanaksızlığı içinde bulunuyor; tükenmiş, yorgunluktan bitmiş bir durumda bulunuyor. Onları desteklemek gerekiyor, eski programımıza karşın, altın rezervlerini tüketim maddelerinin satın alınması için harcanması gerekiyor. Teorik düzeyde bizim eski programımız doğru, ama pratik düzeyde uygulanamaz bir nitelik taşıyordu. Size Lejava yoldaştan edindiğim bir bilgiyi aktaracağım. Birkaç yüz bin pud tutarında çeşitli yiyecek maddesi Litvanya, Finlandiya ve Letonya'dan ivedi olarak satın alınmış ve gönderilmiş bulunuyor. Petrograd sanayisini ve tekstili canlandırmak üzere satın alınmasını kararlaştırdığımız 18.500.000 pud kömürün teslimi için bugün Londra'da bir sözleşme imzalandığını öğrendik. Eğer köylüler için emtia alırsak, hiç kuşku yok ki programımıza bir aykırılık, bir yolsuzluk olacaktır bu, ama başka türlü çalışamayacak kadar tükenmiş olduğu için halka bir soluk alma zamanı vermek gerekiyor.

Daha bireysel değişimden de söz edeceğim. Ticaret özgürlüğün-

den söz ettiğimiz zaman, bireysel değişim demek istiyor, yani kulakları yüreklendiriyoruz. Nasıl Yapmalı? Zoralımlar yerine verginin geçirilmesi ile, kulakların sayısının eskisinden daha çok artacağı gerçeğini görmezlikten gelmemek gerekiyor. Bu sayı şimdiye kadar artamadığı yerde artacak. Ama buna karşı yasaklayıcı önlemler yardımıyla değil, bir devlet düzenlemesi ve hükümet önlemleri aracıyla savaşım vermek gerekiyor. Köylülüğe makine verirseniz onu kalkındırırsınız; ve ona makine ya da elektrikleştirme sağlayacağınız gün, onbinlerce ya da yüzbinlerce kulak ortadan kalkacak. Bu arada, hiç olmazsa belli bir miktar emtia verin. Emtiayı elinizde tutuyorsanız, iktidarı da elinizde tutuyorsunuz demektir; bu olanağı önlemek, engellemek, reddetmek demek, her türlü değişim olanağını ortadan kaldırmak, orta köylülerin isteklerini yerine getirmemek, artık onlarla anlaşamamak demektir. Orta köylüler bugün Rusya'da ağır basıyor ve değişimin bireysel duruma gelmesinden korkmak için bir neden yok. Herkes devletle bir şey değişiminde bulunabilecek. Biri buğday fazlalarını, öteki sebzeleri, üçüncüsü emeğini. Genel olarak, durum şöyle: orta köylülerin iktisadi gereksinimlerini karşılamamız ve değişim özgürlüğünü kabul etmemiz gerekiyor, yoksa, dünya devrimi geciktiğine göre, Rusya'da proletaryanın iktidarını koruyup sürdürmek olanaksız, ekonomi bakımından olanaksız bir nitelik taşıyor. Bunu iyi anlamak, söylemekten de hiç korkmamak gerekiyor. Zoralımların yerine ayni vergiyi geçirmeyi amaçlayan karar tasarısı (bu tasarının metni size verilmiş bulunuyor), kötü eşgüdülmüş birçok nokta, birçok çelişki içeriyor; bundan dolayı sonunda şöyle yazdık: "Zoralımlar yerine ayni verginin geçirilmesi üzerine merkez komitenin önerisini özsel olarak (çok belagatli ve çok anlamlı bir sözcük bu özsel olarak) onaylayan kongre, parti MK'sini çeşitli noktaları en kısa sürede eşgüdümlemekle görevlendirir?" Bu noktaların eşgüdümlenmediğini, buna zamanımızın olmadığını, bu işi ayrıntılı olarak yapmadığımızı iyi biliyoruz. Merkez yürütme komitesi ile halk komiserleri konseyi, vergi toplama biçimleri ile yasa metnini aydınlığa kavuşturacak. Öngörülen prosedür şöyle: siz eğer bugün tasarıyı kabul ederseniz, karar merkez yürütme komitesinin ilk oturumundan başlayarak alınabilecek; merkez yürütme komitesi bir yasa değil, ama değiştirilmiş bir önlem ilan edecek; ardından halk komiserleri konseyi ile çalışma ve savunma konseyi bu önleme yasa gücü kazandıracak ve daha da önemli olarak, pratik yönergeler verecek. Taşranın bu önlemin taşıdığı önemi anlaması ve yardımımıza koşması işin özünü oluşturuyor.

Zoralımlar yerine neden verginin geçirilmesi gerekiyor? Zora-

lımların amacı bütün fazlalara el koymak ve bir devlet tekeli oluşturmaktı. Başka türlü yapamazdık, koyu bir sefalet içindeydik. Devlet tekelinin sosyalizm bakımından en iyi şey olduğunu kabul etmek kuramsal bakımdan zorunlu bir şey oluşturmuyor. İşleyen bir sanayisi olan ve belli bir miktar emtiaya sahip bulunan tarımsal bir ülkede, vergi ve özgür değişim sistemi geçici bir önlem olarak kabul edilebilir.

Bu değişim köylüyü yüreklendirir, canlandırır ve isteklendirir. Çiftçi kendi yararına gayretle çalışabilir ve çalışması da gerekir, çünkü artık ondan bütün fazlaları değil ama yalnızca elden geldiği kadar önceden saptanması gerekecek bir vergi alınacaktır. Önemli olan, küçük çiftçinin yüreklendirilmesi, canlandırılması ve isteklendirilmesidir. Bizim devlet ekonomimizi, üç yılda değiştiremediğimiz ve on yılda bile değiştiremeyeceğimiz orta köylünün durumunu göz önünde bulundurarak kurmamız gerekiyor.

Sovyet devleti iaşe konusunda çok belli zorunluluklarla karşılaştı. Bundan ötürü de zoralımlarımızın geçen yıl artırılması gerekti. Verginin daha düşük olması gerekiyor. Rakamlar tam tamına saptanmadı, ayrıca saptanması da olanaksız bir nitelik taşıyor. Popov'un *Sovyetler Cumhuriyeti ile Federe Cumhuriyetlerde Buğday Üretimi* başlıklı broşüründe istatistik genel Müdürlüğümüzün doğru rakamlar veren ve tarımsal üretimimizin azalma nedenlerini gösteren belgeleri alıntılanıyor.

Eğer ürün kötüyse, fazlalara el koymayacağız, çünkü fazla olmayacak. Meğer ki köylünün ağzından alınmasın. Eğer ürün hoşnutluk vericiyse, herkes kendini biraz yoksun bırakacak ve devlet kurtulacak; ya da o zaman, eğer patlayasıya kadar yiyemeyen kimselerden bir şeyler almasını bilmezsek, devlet hapı yutacak. Köylüler arasındaki propagandamızın amacını işte bu oluşturuyor. Eğer ürün iyi olursa, fazlalar bir yarım milyar puda erişecek. Bu da tüketim gereksinimlerini karşılamak ve belli bir rezerv oluşturmak için yetiyor. En önemlisini de köylünün iktisadi alanda isteklendirilmesi oluşturuyor. Küçük işletmeciye şöyle demek gerekiyor: "Senin görevin üretmektir, devlet en düşük vergiden başka bir şey almıyor."

İlk kez *Rusya Komünist Partisinin Onuncu Kongresi. Stenografik Tutanak (8-16 Mart 1921),* (Moskova 1921) içinde tam olarak yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 32, s. 226-237.

EKİM DEVRİMİNİN DÖRDÜNCÜ YILDÖNÜMÜ İÇİN
[PARÇA]

EN ÖNEMLİ, en güç ve en az tamamlanmış bulunan son bir görevi de iktisadi kuruluş işi, yıkılmış feodal yapı ve yarı yarıya yıkılmış kapitalist yapı yerine yeni, sosyalist yapının iktisadi temellerinin yerleştirilmesi oluşturuyor. Biz en çok başarısızlığa işte bu en önemli görevi yerine getirirken uğradık, en çok yanılgıya işte bu en önemli görevi yerine getirirken düştük. Dünyada eşi benzeri görülmemiş, bu önemde bir işe başarısızlıklara uğramadan, yanılgılara düşmeden girişmenin yolu yok! Oysa biz bu işe giriştik. Onu sürdürüyoruz. İşte bugün de "yeni iktisat siyaseti"miz yoluyla, yanılgılarımızın birçoğunu düzeltiyor; bu yanılgılara düşmeden, bir küçük köylüler ülkesinde, sosyalist yapının kuruluşunu nasıl sürdürmek gerektiğini öğreniyoruz.

Güçlükler çok büyük. Bizim de çok büyük güçlüklerle savaşmak alışkanlığımız var. Düşmanlarımız bizim hakkımızda "kaya gibi sağlam" olduğumuzu boşuna söylemiyor ve bizi bir "kemikleri kırma siyaseti"nin temsilcileri olarak boşuna adlandırmıyor. Ama biz devrimde çok gerekli bir başka sanatı, esnek olmak; değişen nesnel koşulları göz önünde bulundurarak, ereğimize erişmek için, belli bir dönemde ne kadar eski, uygunsuz, geçilmez gibi görünürse görünsün, bir başka yol seçerek hızla, birdenbire taktik değiştirmek sanatını da — hiç değilse belli bir noktaya kadar öğrendik.

İlkin siyasal, sonra da askerî halk coşkunluğunu uyandırdıktan sonra, coşkunluk dalgasına kapılıp giden bizler, genel siyasal görevler kadar, askerî görevler kadar görkemli iktisadi görevleri de, bu coşkunluk sayesinde doğrudan doğruya gerçekleştirebileceğimizi umuyorduk. Salt proleter devletin buyruklarıyla, bir küçük

köylüler ülkesinde, ürünlerin devlet eliyle üretim ve bölüşümünü, komünist bir tarzda örgütleyebileceğimizi umuyorduk (ya da yeterli bir hesap yapmaksızın sanıyorduk demek, belki daha doğru olacak). Yaşam yanılgımızı ortaya koydu. Uzun yıllar sürecek bir çalışma ile, komünizme geçişi *hazırlamak* için, devlet kapitalizmi ve sosyalizm gibi bir aracı aşamalar dizisinin zorunlu olduğu ortaya çıktı. Sizin ilkin, bir küçük köylüler ülkesinde, kendiniz doğrudan doğruya coşkunluğa dayanarak değil, ama büyük devrimin yol açtığı coşkunluğun da yardımıyla, kişisel çıkarı, kişisel yararı hesaba katarak, dengeli yönetim ilkesini uygulayarak, kapitalizmden geçerek sosyalizme götüren sağlam köprüleri kurmanız gerekiyor. Yoksa komünizme yaklaşamaz, yoksa onlarca ve onlarca milyon insanı komünizme götüremezsiniz. İşte yaşam bize bunu gösterdi. İşte devrimin nesnel gidişi bize bunu gösterdi.

Ve şu üç ya da dört yıl içinde, ani dönüşler yapmayı (ani bir dönüş kendini dayattığı zaman) biraz öğrenmiş olan bizler, gayretle, dikkatle, özenle (henüz yetersizce gayretle, dikkatle, özenle de olsa), yeni dönemeci, "yeni iktisat siyaseti"ni irdelemeye koyulduk. Proleter devletin sakınımlı, dikkatli ve becerikli bir "patron", titiz bir *toptancı tüccar* olması gerekiyor — yoksa bu küçük köylüler ülkesini iktisadi bakımdan derleyip toparlayamaz. Bugün, var olan koşullar içinde, kapitalist (şimdilik henüz kapitalist) Batının yanında, komünizme başka türlü geçilemez. Toptancı bir tüccar, gök yerden ne kadar uzaksa, komünizmden o kadar uzak bir iktisadi tip olarak görünüyor. Ama işte bu da, yaşayan gerçeklik içinde, küçük köylü işletmesini, kapitalizmden geçerek sosyalizme götüren o çelişkilerden birinin ta kendisini oluşturuyor. Kişisel çıkar, üretimi artırmak sonucunu veriyor; bizim de her şeyden önce ve neye malolursa olsun üretimi artırmamız gerekiyor. Toptan ticaret milyonlarca küçük köylüyü, onlara çıkar sağlayarak, onları bir sonraki aşamaya, üretimin kendi içindeki çeşitli ortaklaşma ve birleşme biçimlerine götürerek, iktisadi bakımdan birleştiriyor. Biz iktisat siyasetimizin zorunlu yeniden örgütlenmesine daha şimdiden giriştik. Şu andan başlayarak bu alanda, çok büyük olmayan, gerçi kısmi, ama gene de söz götürmez bazı başarılar gözlemliyoruz. Bu yeni "bilim" konusundaki hazırlık dersimizi sona erdiriyoruz. Hazırlık dersimizi, adımlarımızdan her birini soğukkanlılıkla irdeleyerek, edinilen deneyimle denetleyerek, başladığımız her şeyi birçok kez yeniden yapmaktan, yanılgılarımızı düzeltmekten korkmadan sona erdiriyoruz; onun anlamını kavramaya büyük bir özen göstererek yüksek sınıflara geçeceğiz. Dünya ekonomi ve siyasetinin koşulları bu işi bizim isteyebileceğimizden çok daha uzun ve

çok daha çetin bir duruma getirmiş de olsa, biz tüm "ders"i izleyeceğiz. Ne pahasına olursa olsun, geçiş döneminin acıları, felaketler, açlık, yıkımlar ne kadar dayanılmaz olursa olsun, yılgınlığa kapılmayacak ve çalışmamızı son zafere kadar sürdüreceğiz.

14. X. 1921

Pravda, n° 234, 18 Ekim 1921
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres,*
Paris-Moscou, c. 33, s. 50-52.

ALTININ BUGÜNKÜ VE SOSYALİZMİN TAM ZAFERİNDEN SONRAKİ İŞLEVİ ÜZERİNE

BÜYÜK devrimimizin yıldönümünü kutlamanın en iyi yolunu, dikkati henüz yerine getirilmemiş olan görevler üzerinde toplamak oluşturuyor. Devrimi bu kutlama biçimi, özellikle devrimin henüz çözmediği temel sorunlar olduğu ve onları çözmek için de — devrimin daha önce kullanmış bulunduğu şeyler bakımından— yeni bir şey özümlemek gerektiği zaman uygun ve zorunlu bir nitelik taşıyor.

Şu andaki yeni olguyu, devrimimiz adına, iktisadi kuruluşun temel sorunları dolayısıyla, sakınım ve dolaylama durumuna gelmiş, aşamalı, "reformist" etkinlik yöntemlerine başvurma zorunluluğu oluşturuyor. Bu "yenilik", teorik düzeyde olduğu kadar pratik düzeyde de sorunlara, şaşkınlığa ve kuşkulara yol açıyor.

Teorik sorun: Söz konusu devrimin gelişmesi genel olarak muzaffer bir nitelik taşırken, bir dizi devrimci etkinliğin ardından, son derece "reformist" etkinliklere geçişi nasıl açıklamak gerekiyor? Burada bir "mevzileri terketme", bir "başarısızlık itirafı" ya da benzeri bir şey yok mu? Yarı-feodal bir nitelik taşıyan gericilerden menşeviklere ya da İki-buçukuncu Enternasyonalin[159] öteki savunucularına kadar bütün düşmanlarımız, kuşkusuz bunun böyle olduğunu ileri sürüyor. Düşman oldukları için onlar, her türlü bahane ile ve hiçbir bahane olmaksızın da bu türlü olumlamalarda bulunuyor. Feodallerden menşeviklere kadar bütün partilerin bu konudaki dokunaklı birliği, proleter devrim karşısında bütün bu partilerin, gerçekten de bir "tek gerici yığın" oluşturduklarını bir kez daha ortaya koyuyor (Bebel'e yazdığı 1875 ve 1884 tarihli mektuplarında Engels'in öngördüğü bir "tek gerici yığın" gibi).

Ama dostlarımız arasında da belli bir ... "şaşkınlık" hüküm sürüyor.

Büyük sanayiyi yeniden kuralım ve büyük sanayi ürünlerinin küçük köylü tarımı ile değişimini örgütleyerek küçük köylü tarımının kolektifleştirilmesine yardım edelim. Büyük sanayiyi kalkındırmak için köylülerden, fazlaların alınması yoluyla, belli bir miktar yiyecek ve hammaddeyi ödünç olarak alalım. 1921 ilkbaharına kadar üç yılı aşkın bir zaman boyunca uyguladığımız planı (ya da yöntemi, sistemi) işte bu oluşturuyor. Eski rejimin doğrudan ve bütünsel bir yıkılması ve onun yerine yeni bir toplumsal ve iktisadi rejimin geçirilmesi anlamında devrimci bir davranışı işte bu oluşturuyor.

1921 ilkbaharından başlayarak bu davranışın, bu planın, bu yöntemin, bu etkinlik sisteminin yerine, reformist tipte bambaşka bir yöntemi geçiriyoruz (henüz geçirmedik, henüz geçirmekteyiz ve henüz bilincine de tamamen varmış değiliz): Bu yöntem, eski iktisadi ve toplumsal yapıyı, ticareti, küçük tarımı, küçük sanayiyi, kapitalizmi *yıkmamak*; ama sakınımlı ve aşamalı bir biçimde egemenlik altına alarak ya da devlet eliyle ancak yeniden yaşama kavuşacakları ölçüde düzenlenmelerini sağlayarak, ticareti, küçük sanayiyi, kapitalizmi *canlandırmak* anlamına geliyor.

Bu da tamamen farklı bir durum oluşturuyor.

Bir önceki, devrimci durumla karşılaştırıldığında, bu durum, reformist bir çözüm oluşturuyor (devrim, eski durumu sakınımlı bir biçimde, yavaş yavaş, aşama aşama, elden geldiğince az yıkmaya çalışarak düzeltecek yerde, onun en özsel, en temel görünümlerini yıkan bir alt-üst oluş anlamına geliyor).

Şimdi şu sorun ortaya çıkıyor: devrimci yöntemleri denedikten sonra, eğer bu yöntemlerin başarısızlığını saptıyor ve reformist yöntemleri kabul ediyorsanız, bu durum genel bir biçimde devrimin size göre bir yanılgı olduğunu gösteren bir kanıt oluşturmuyor mu? Genel olarak devrimle başlamak gerekmediğini, reformlarla başlamak ve reformlarla yetinmek gerektiğini gösteren bir kanıt oluşturmuyor mu?

Menşeviklerin ve benzerlerinin çıkardıkları sonuç, işte böyle görünüyor. Ama bu sonuç, ya siyasette başına gelmedik bela kalmayan kimselerin bir safsata ve basit bir madrabazlığını, ya da "o işler başına gelmeyen" kimselerin bir çocuksuluğunu yansıtıyor. Gerçek bir devrimci için en büyük tehlikeyi, hatta belki de tek tehlikeyi, devrimci yöntemlerin etkili ve elverişli bir uygulanmasının sınır ve koşullarını unutmak oluşturuyor. Gerçek devrimciler, "devrim" sözcüğünü bir büyük harfle yazmaya, "devrim"e nerdeyse

tarımsal bir erek payesini vermeye, hiçbir şey düşünemez olmaya, çok büyük bir soğukkanlılık ve uyanıklıkla düşünmek, hangi uğrakta, hangi koşullar ve hangi etkinlik alanı içinde devrimci olarak davranmasını ve hangi uğrakta, hangi koşullar ve etkinlik alanı içinde reformist etkinliğe geçmesini bilmek gerektiğini tartmak, doğrulamak yeteneğini yitirmeye başladıkları zaman işte genellikle bu noktada başarısızlığa uğruyor. Gerçek devrimciler, ancak ve ancak, uyanıklıklarını yitirecekleri ve "büyük, dünya çapında, muzaffer" devrimin, koşullar ne olursa olsun ve tüm etkinlik alanlarındaki bütün sorunları devrimci yoldan çözebileceğini ve zorunlu olarak da çözmesi gerektiğini düşünecekleri zamandır ki sönüp gidecekler (bir dış yenilgi anlamında değil, ama davalarının içsel bir yenilgisi anlamında), ama o zaman mutlaka sönüp gideceklerdir.

Bunu "düşünecek" kim olursa olsun hapı yutmuş demektir, çünkü temel bir sorunda bir budalalık düşünmüş olacaktır; oysa amansız bir savaşta yenilgi, budalalığı cezalandırıyor ve devrim de amansız bir savaş anlamına geliyor.

"Dünya çapında, muzaffer" bir nitelik taşıyan "büyük" devrimin devrimci yöntemlerden başka bir şey kullanamayacağını ve kullanmaması da gerektiğini ne kanıtlıyor? Hiçbir şey kanıtlamıyor. Açıkça kesinlikle yanlıştır bu. Bu olumlamanın yanlışlığı, eğer marksizm alanını bırakmaksızın, salt teorik düşüncelere dayanılırsa, kendiliğinden anlaşılıyor. Bu olumlamanın yanlışlığı, devrimimizin deneyimi ile de doğrulanıyor. Teorik görüş: başka her zaman olduğu gibi devrim sırasında da budalalıklar yapılır, diyordu Engels ve doğru söylüyordu. En büyük uyanıklıkla hangi sorunların ve hangi uğrakta devrimci yoldan çözülebilip çözülemeyeceklerini düşünerek, elden gelen en az budalalığı yapmaya ve yapılanları da en kısa zamanda düzeltmeye çalışmak gerekiyor. Kendi öz deneyimimiz: Brest-Litovsk barışı hiç de devrimci olmayan, ama reformist, hatta gerilek bir etkinlik olduğuna göre reformistten de kötü bir etkinlik örneğiydi; oysa reformist etkinlikler, genel kural olarak yavaş yavaş, sakınımlı ve aşamalı bir biçimde ilerliyor, ama gerilemiyor. Bugün, Brest-Litovsk barışının yapılması sırasındaki taktiğimizin doğruluğu herkesçe o kadar benimsenmiş, o kadar açık ve kabul edilmiş bulunuyor ki doğruluğunu tanıtlamak için zamanını kaybetmek artık zahmete değmiyor.

Devrimimizde bütünüyle tamamlanmış olan şeyi, yalnızca onun burjuva demokratik eylemi oluşturuyor. Ve biz de bundan son derece haklı bir gurur duyuyoruz. Devrimimizin proleter ya da sosyalist eylemi ise şu üç temel noktaya indirgeniyor: 1) Emperyalist dünya savaşından devrimci çıkış; dünyanın iki kapitalist gözü

doymazlar topluluğu tarafından örgütlenen kasaplığın gözler önüne serilmesi ve *başarısızlığa uğratılması*; biz bunu kendi payımıza bütünüyle tamamladık; bu eylemi ancak ilerlemiş birkaç ülkedeki devrim sonuna kadar tamamlayabilirdi. 2) Proletarya diktatörlüğünün gerçekleşme biçimi olarak sovyetler rejiminin kurulması. Dünya çapında önem taşıyan bir dönüm noktası dönüldü. Burjuva demokratik parlamentarizm çağı tamamlandı. Dünya tarihinde yeni bir bölüm, proletarya diktatörlüğü dönemi başlıyor. Sovyetsel rejimi ve proletarya diktatörlüğünün çeşitli biçimlerini yetkinleştirip kusursuz bir duruma ancak birçok ülke getirebilecek. Bu alanda henüz eksikleri giderilecek birçok, birçok şeyimiz var. Bunu anlamamamız bağışlanmaz bir kusur olurdu. Daha eksikliği giderilecek, değiştirilecek, yeniden başlanacak birçok şeyimiz var. Aşılan her aşamada üretken güçlerimizin ve kültürümüzün her yükselişinde, sovyetler sistemimizi değiştirmemiz, yetkinleştirmemiz gerekiyor; oysa, iktisadi ve kültürel düzeyimiz çok düşük. Düzeltilecek birçok şeyimiz var ve bu görünüm karşısında "şaşkınlığa kapılmak" saçmalığın son perdesi (hatta daha da kötüsü) olurdu. 3) Sosyalist rejimin iktisadi temellerinin atılması. Bu alanda en temel, en önemli olan şey henüz tamamlanmadı. Oysa bizim en doğru ve en güvenli işimizi, hem teorik, hem pratik, bugün hem RSFSC ve hem de enternasyonal bakımdan, işte bu oluşturuyor.

Oysa, asıl önemli olanın özü bakımından tamamlanmamış olmasından ötürü, bütün dikkatimizi işin bu yönüne yöneltmemiz gerekiyor. Burada güçlük, geçiş biçiminde yatıyor.

Nisan 1918'de "Sovyetler İktidarının İvedi Görevleri"nde şöyle yazıyordum:

"Bir devrimci ve bir sosyalizm yandaşı, ya da genel olarak bir komünist olmak yetmiyor, insanın her belirli uğrakta, tüm zinciri tutmak ve bir sonraki halkaya sağlam bir biçimde geçişi hazırlamak için, bütün gücüyle kavraması gereken belirli halkayı bulmasını bilmesi de gerekiyor; zincir halkalarının ardışıklık düzeni, biçimleri, biraraya gelmeleri ve birbirinden ayırt edilmelerini sağlayan şeyler, bir tarihsel olaylar zincirinde, bir demircinin elinden çıkan bayağı bir zincirdeki kadar basit ve ilkel bir nitelik taşımıyor."

Şu anda, sözü edilen etkinlik alanında bu halkayı, devlet tarafından adaletli bir düzenlemeye bağlanan iç *ticaretin* canlandırılması oluşturuyor. Ticaret, tarihsel olaylar zincirindeki, 1921-1922 sosyalist kuruluş çalışmamızın geçici biçimleri içindeki "halka"yı, bizim, proleter devlet iktidarının, bizim, yönetici komünist partinin "*bütün gücümüzle kavramamız gereken*" halkayı, işte ticaretin ta kendisi oluşturuyor. Eğer *bugün* bu halkayı yeterli bir güçle

"kavrarsak", çok yakında *tüm* zincire egemen bir duruma gelebiliriz. Yoksa ne tüm zincire egemen bir duruma gelebilir, ne de sosyalist toplumun iktisadi ve toplumsal ilişkilerinin temelini atma başarısını gösterebiliriz.

Bu tuhaf görünüyor. Komünizm ve ticaret?! Hiç kuşku yok ki bu ikisi tutarsız, garip ve birbirinden çok uzak bir şey oluşturuyor. Ama eğer *iktisadi* bakımdan düşünülürse, birinin ötekinden, komünizmin ataerkil küçük köylü tarımından olduğundan daha uzak olmadığı anlaşılıyor.

Dünya çapında zafer kazanacağımız zaman biz, öyle sanıyorum ki altınla, dünyanın en büyük kentlerinden birkaçının sokaklarında genel helalar yapacağız. İki barış antlaşmasından hangisinin, Brest-Litovsk antlaşmasının mı, yoksa Versailles barış antlaşmasının mı daha kötü olduğu ünlü sorununu çözmek için girişilen "büyük" 1914-1918 "kurtarıcı" savaşında, altın yüzünden on milyon insanın katledilip otuz milyonun da sakat bırakıldığını ve bu aynı altın için 1925 ya da 1928 dolaylarında ya Japonya ile Amerika, ya da İngiltere ile Amerika arasında patlak verecek bir savaşta, hiç kuşkusuz yirmi milyon insanın katledilmesine ve altmış milyon insanın da sakat bırakılmasına hazırlanıldığını unutmayacak olan kuşaklar için altının en "hakkaniyetli", en açık ve anlaşılır bir biçimde aydınlatıcı kullanımı olurdu bu.

Altının bu kullanımı ne denli "hakkaniyetli", ne denli yararlı, ne denli insanal olursa olsun, biz gene de şöyle diyeceğiz: o noktaya gelmek için, 1917-1921'deki aynı yoğunluk ve aynı başarı ile, ama çok daha geniş bir alanda, daha bir on ya da yirmi yıl çalışmamız gerekiyor. Şimdilik, RSFSC'deki altının tutumlu kullanıcıları olarak görünmemiz, onu elden geldiğince pahalıya satmamız ve bu altınla elden geldiğince ucuz emtia almamız gerekiyor. Çevremizdeki kurtlar ne yapıyorsa onu yapmak gerekiyor; aklı başında bir insan toplumunda gerektiği gibi bütün kurtların kökünün kazınmasına gelince, usa yatkın Rus atasözü ile yetinelim: "Savaşa giderken öğünme, dönüşünde öğün"...

Ticaret, *eğer* ... *eğer* on milyonlarca tarımcının yanında bir elektrik kabloları şebekesi ile birlikte üstün bir makineli sanayi, teknik gücü bakımından olduğu kadar "üstyapı"ları ve onlara bağlı olan etkenleri bakımından da küçük tarımcılara en iyi ve en büyük miktardaki ürünü en çabuk ve eskisinden daha da ucuza sağlamaya yetenekli bir sanayi yoksa, bu on milyonlarca küçük tarımcı ile büyük sanayi arasındaki tek olanaklı iktisadi bağlantıyı oluşturuyor. Bu "eğer" dünya çapında *daha şimdiden gerçekleşti*, bu koşul daha şimdiden mevcut; ama sanayi ile ticaret arasındaki bu *yeni*

bağlantıyı hemen, bir çırpıda gerçekleştirmeye, kullanmaya, pratik olarak örgütlemeye girişen ve üstelik en geri kapitalist ülkelerden de biri olan tek bir ülke, bir "hızlandırılmış saldırı" ile bu görevi yerine getiremedi ve şimdi yavaş, aşamalı, sakınımlı bir "kuşatma" işlemleri dizisiyle onu yerine getirmesi gerekiyor.

Proleter devlet iktidarı ticareti buyruğu altına alacak, yöneltecek, ona sınırlar çizecek güçte bulunuyor. İşte küçük, küçücük bir örnek: Donetz havzasında, kısmen büyük devlet maden ocaklarındaki emek üretkenliğinin yükselmesinden ileri gelen, kısmen de küçük maden ocakları köylülere kiraya verildikleri için, henüz güçsüz, çok güçsüz, ama söz götürmez bir iktisadi canlanma saptanıyor. Proleter devlet iktidarı, böylece fazladan üretilen kömürün küçük (ileri ülkeler bakımından çok küçük, ama bizim yoksulluğumuz göz önüne alınırsa oldukça önemli) bir miktarını maliyet fiyatı üzerinden, diyelim %100'e alıyor ve çeşitli kamu yönetimlerine %20'ye, özel kişilere de %140'a satıyor. (Ayraç içinde belirtelim ki bu rakamlar, önce gerçek rakamları bilmediğim ve sonra bilseydim de bugün aleniyete vurmayacağım için kesinlikle uyduruk bir nitelik taşıyor.) Yüzdeler ne kadar küçük olursa olsun, pekala denebilir ki sanayi ile tarım arasındaki *değişimi* egemenliğimiz altına almaya, büyük ticareti egemenliğimiz altına almaya, sorunu çözmeye, yani bugün varolduğu kadarıyla geri kalmış küçük sanayi ile güçten düşmüş ve yıkıma uğramış bir biçimde de olsa büyük sanayiyi elimize geçirmeye; *güncel* iktisadi temel üzerinde ticareti yeniden canlandırmaya; bu iktisadi canlanmayı orta köylüye, sıradan köylüye (yığın insanı, yığının temsilcisi, kendiliğinden güçlerin taşıyıcısı) duyurmaya; büyük sanayiyi kalkındırmak amacıyla daha sistemli ve daha direşken, daha geniş ve daha verimli bir çalışma yapmak için bu canlanmadan yararlanmaya *başlıyoruz*.

Kendimizi "duygusal sosyalizm"in ya da ticarete karşı usdışı bir küçümseme gösteren ataerkil, eski-Rus, yarı-senyör yarı-mujik zihniyetin etkisine kaptırmayalım. Geçici, olanaklı ve düşünülebilir bütün iktisadi biçimlerden yararlanılabilir ve yararlanmasını da bilmek *gerekir*, çünkü köylülük ile proletarya arasındaki bağlantıyı pekiştirmek, yıkıma uğramış ve tükenmiş bir ülkedeki ulusal ekonomiyi hemen canlandırmak, elektrikleştirme gibi daha geniş ve daha derin yeni önlemleri desteklemek için bu zorunlu bir nitelik taşıyor.

Reformlar ile devrim arasındaki ilişkiyi açık ve doğru biçimde yalnız marksizm ortaya koyuyor ve Marx da bu ilişkiyi yalnız bir tek bakımdan, yani hiç değilse bir ülkede proletaryanın ne kadar dayanıksız, ne kadar ömürsüz olursa olsun ilk zaferine öngelen ko-

şullar içinde görebilmiş bulunuyor. Bu doğru ilişki o zaman şu ilkeye dayanıyordu: reformlar proletaryanın devrimci sınıf savaşımının bir yan ürününü oluşturuyor. Tüm kapitalist dünya için bu ilişki, proletaryanın devrimci taktiğinin temelini, II. Enternasyonalin satılık önderleri ile İki-buçukuncu Enternasyonalin yarı-bilgiç yarı-özentili kahraman taslaklarının saptırıp silikleştirdikleri abc'yi oluşturuyor. Proletaryanın hiç değilse bir ülkedeki zaferinden sonra ortaya, reformlar ve devrim ilişkisinde yeni bir öğe çıkageliyor. Genel olarak, her şey önceki gibi kalıyor, ancak biçimde Marx'ın da öngöremeyeceği, ama ancak marksizmin felsefe ve siyaset alanında yer alınarak anlaşılabilecek bir değişiklik meydana geliyor. Brest-Litovsk geri çekilmesini, kurallar içinde, neden yapabildik? Çünkü öylesine ilerlemiştik ki geri çekilmek için bize yeterli bir alan kalıyordu. *Birkaç hafta içinde*, 25 Ekim 1917'den Brest-Litovsk barışına kadar, sovyetsel devleti kurmuş, devrimci yoldan emperyalist savaştan çıkmış, burjuva demokratik devrimi tamamlamış ve bunları öylesine baş döndürücü bir çabuklukla yapmış bulunuyorduk ki *hatta* bu çok büyük geri çekilme hareketi (Brest-Litovsk barışı) bile "bırakışma"dan yararlanmak ve Kolçak, Denikin, Yudeniç, Pilsudski ve Wrangel'e karşı muzaffer bir yürüyüşe girişmek için bize bütünüyle yeterli mevziler bırakmıştı.

Proletaryanın zaferinden önce, reformlar devrimci sınıf savaşımının bir yan ürününü oluşturuyor. Zaferden sonraysa reformlar (uluslararası çapta bu aynı "yan ürün"ün ta kendisi olarak kalmakla birlikte), zaferin kazanılmış bulunduğu ülke için, aşırı bir gerginliğin ardından güçlerin, şu ya da bu aşamayı devrimci yolu izleyerek aşmakta açıkça yetersiz kaldıkları durumda, ayrıca gerekli ve haklı bir bırakışma da oluşturuyor. Zafer, hatta zorunlu bir geri çekilme sırasında bile, maddi anlamda olduğu kadar manevi anlamda da dayanmak olanağı veren bir "güç yedekliği" sağlıyor. Maddi anlamda dayanmak, düşmanın bizi kesin bir yenilgiye uğratamaması için yeterli bir üstünlüğü korumak anlamına geliyor. Manevi anlamda dayanmaksa, kendini cesaretsizliğe, dağınıklığa kaptırmamak; durum üzerine bilinçli bir yargıyı korumak; yüreklilik ve ruh sarsılmazlığını yitirmemek; gerektiğinde uzağa, ama ölçülülükle çekilmek anlamına, çekilmek, ama gerektiği anda geri çekilmeyi durdurabilecek ve yeniden saldırıya geçebilecek bir biçimde çekilmek anlamına geliyor.

Biz devlet kapitalizmine doğru geriledik. Ama ölçülülükle geriledik. Bugün de ticaretin devlet eliyle düzenlenmesine doğru geriliyoruz. Ama ölçülülükle gerileyeceğiz. Daha şimdiden bu geri çekilmenin sona ereceğinin, onu çok uzak olmayan bir gelecekte durdu-

rabileceğimizin belirtileri görünüyor. Bu zorunlu geri çekilmeyi ne kadar bilinçli, ne kadar uyumlu ve ne kadar önyargısız bir biçimde gerçekleştirirsek, onu o kadar çabuk durdurabileceğiz; daha sonra da muzaffer ilerleyişimiz o kadar sağlam, o kadar hızlı ve o kadar geniş olacak.

5 Kasım 1921

Pravda, n° 251, 6 ve 7 Kasım 1921
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 33, s. 104-112.

YENİ İKTİSAT SİYASETİ KOŞULLARINDA SENDİKALARIN İŞLEV VE GÖREVLERİ

RUSYA KOMÜNİST (BOLŞEVİK) PARTİ MERKEZ KOMİTESİNİN KARARLARI

[PARÇA]

6. SENDİKALAR VE İŞLETMELERİN YÖNETİMİ

Devlet iktidarını fethettikten sonra proletarya, ürünlerin miktarını artırmakta, toplumun üretken güçlerini geniş ölçüler içinde yükseltmekte büyük ve yaşamsal bir yarar görüyor. RKP programında açıkça ortaya konmuş bulunan bu görev, savaşın yol açtığı yıkım, açlık ve kırıp geçirmelerden sonra, bugün ülkemizde özel bir yoğunlukla ortaya çıkıyor. Bu nedenle büyük sanayinin kalkındırılmasındaki çok çabuk ve sürekli bir başarı, emeğin sermaye boyunduruğundan kurtulmasının da, sosyalizmin zaferinin de olmazsa olmaz koşulunu oluşturuyor. Ama böyle bir başarı da, Rusya'nın güncel durumundan ötürü, tam yetkinin kesinlikle işletme yönetimlerinde toplanmasını gerektiriyor. Genellikle tek bir yönetim ilkesine dayanan bu işletmelerin, sendikalarla yapılan kolektif sözleşmeler temelinde ve bu sözleşmelere uygun olarak, ücretler oranını kendilerinin saptaması, parasal kaynakları, günlük yiyecek içecek paylarını, iş giysilerini ve tüm öteki gereçleri kendilerinin dağıtması gerekiyor; ayrıca bu işletmelerin, en yüksek yönetme özgürlüğünü korumaları, üretimin artmasıyla ilgili gerçek ilerlemeleri sıkı sıkıya denetlemeleri, zarar etmeden ve kârlı bir biçimde yönetmeleri, en yetenekli, en deneyimli yöneticileri seçmeleri de gerekiyor.

Öyleyse işletmelerin yönetimine sendikaların her türlü doğrudan müdahalesinin kesinlikle kabul edilmez ve zararlı olarak kabul edilmesi gerekiyor.

Ama bu tartışma götürmez gerçekten, sanayinin sosyalist örgütlenmesine ve devlet sanayisinin yönetimine sendikaların katıl-

mamaları gerektiği sonucunu çıkarmak da kesinlikle yanlış oluyor. Bu katılım açıkça belirlenmiş biçimler, yani aşağıdaki biçimler altında zorunlu bir nitelik taşıyor.

7. SENDİKALARIN İŞLEVİ VE PROLETER DEVLETİN İKTİSADİ VE YÖNETSEL ORGANLARINA KATILIMI

Kapitalizmden sosyalizme geçişi gerçekleştiren devletin toplumsal tabanını proletarya oluşturuyor. Küçük köylülüğün ağırlığının çok büyük olduğu bir ülkede proletarya bu görevi, ancak köylülüğün engin çoğunluğu ile bağlaşmayı ustalıklı, sakınımlı ve aşamalı bir biçimde gerçekleştirmek koşuluyla başarılı bir biçimde yerine getirebiliyor. Sendikaların bütün siyasal ve iktisadi etkinliğinde, işçi sınıfının bilinçli öncüsünü oluşturan komünist parti tarafından yönetilen devlet iktidarının en dolayımsız, en gerekli çalışma arkadaşları olmaları gerekiyor. Genel olarak komünizmin okulu niteliğini taşıyan sendikaların, bütün işçiler yığını ve ardından bütün emekçiler için, özel olarak da sosyalist sanayinin (ve sonra aşama aşama tarımın) bir yönetim okulu olmaları gerekiyor.

Bu ilkelerden yola çıkarak, yakın gelecek için sendikaların, proleter devletin iktisadi ve yönetsel organlarına temel katılım biçimlerini saptamak gerekiyor.

(1) Sendikalar bütün iktisadi organların ve ekonomiye bağlı bulunan yönetim örgütlerinin oluşmasına katılıyor; kendi adaylarını öneriyor ve istişari oylarını kullanıyor; kendileri tarafından önerilen ve parti ile sovyetler iktidarı tarafından onaylanan yüksek organlar, iktisadi yönetmelikler, işyeri yönetimleri (bu kurulsal yönetimin kabul edildiği yerlerde) üyeleri, yöneticiler ve yardımcılar gibi kişilerin aracılığıyla sendikalar, bu organlara dolaylı olarak katılıyor.

(2) Sendikaların en önemli görevlerinden biri de, işçiler ve genel olarak emekçi yığınlar arasında yöneticiler yetiştirip yükseltmeye dayanıyor. Eğer şu anda sanayide onlarca üstün nitelikli ve yüzlerce şöyle böyle iyi yöneticiye sahip bulunuyorsak, yakında bize yüzlerce üstün nitelikli ve binlerce de şöyle böyle iyi yönetici gerekecek demek oluyor. Bu görevi yerine getirebilecek yetenekte olan bütün işçi ve köylülerin düzenli sayımı ile bunların yönetme sanatını öğrenmekte gösterdikleri başarının dikkatli, ayrıntılı ve pratik denetiminin, şimdikinden çok daha büyük bir özen ve direşkenlikle, sendikalar tarafından yapılması gerekiyor.

(3) Proleter devletin bütün planlama organlarına sendikaların katılması daha az önemli bir görev oluşturmuyor. Kültür ve eğitim

çalışmalarının tümüne ve üretim alanındaki propagandaya katılmaları ile birlikte sendikaların, işçi sınıfı ile emekçi yığınlara iktisadi yaşamın tümünü, hammaddelerin depolanmasından ürünlerin sürümüne kadar sınai etkinliğin tümünü öğreterek, sosyalist ekonominin tek bir devlet planı ve işçilerin ve köylülerin bu planın uygulanmasındaki pratik yararı üzerine gitgide daha somut bir fikir vererek, onları ulusal ekonominin tüm kuruluş çalışmasına gitgide daha geniş ve daha derin bir biçimde sürüklemeleri de gerekiyor.

(4) Tarifelerin, iaşe kurallarının vb. saptanması, sendikaların sosyalist kuruluş ve sanayi yönetimine katılmaları işindeki etkinliğinin içkin, zorunlu bölümlerinden birini oluşturuyor. Özellikle disiplin mahkemelerinin, ama halk mahkemelerinin görevleri ile yönetimin görevlerine karışmaksızın, çalışma disiplini ile disiplin ve üretkenliğin artırılması için savaşımın kültürel biçimlerini durmadan güçlendirmeleri gerekiyor.

Sendikaların sosyalist ekonominin kuruluşundaki başlıca görevlerinin bu listesinin, kuşkusuz sendikaların ve sovyetler iktidarının yetkili organları tarafından ayrıntılı bir biçimde hazırlanması gerekiyor. Ulusal ekonomiyi kalkındırmak ve sovyetler iktidarını güçlendirmek için önemli olanı, birçok zarara yol açan bir uygulama olarak yönetim alanındaki doğrudan, iyi hazırlanmamış, yetkisiz ve sorumsuz müdahaleyi reddetmek ve işçiler ile bütün emekçilere tüm ülkenin ulusal ekonomisini yönetmeyi pratik olarak öğretmek için direngen, somut ve uzun soluklu bir eğitim çalışmasına bilinçli ve kararlı bir biçimde girişmek oluşturuyor.

8. HER TÜRLÜ SENDİKAL ETKİNLİĞİN BAŞ KOŞULU OLARAK YIĞINLARLA BAĞLANTI

Yığınla, yani işçilerin en çoğunluğuyla (ve ardından bütün emekçilerle) bağlantı, her türlü sendikal etkinliğin en önemli, en özsel başarı koşulunu oluşturuyor. Sendikalar ve aygıtları örgütlenmesinin tabanından doruğuna, işçi yaşamının en yoğununda yaşamaları, bu yaşamın girdisini çıktısını tanımaları; hangi sorun konusunda ve hangi uğrakta olursa olsun, yığınların ruhsal durumunu, gerçek özlemlerini, gereksinimlerini, düşüncelerini yanılmadan saptamasını; onların bilinç düzeyini ve geçmişin şu ya da bu önyargı ya da kalıntılarının ağırlığını, en küçük bir ülküselleştirmeye kapılmadan ortaya koymasını; yığınların sınırsız güvenini, gereksinmelerine özenli bir ilgi göstererek, onlara karşı bir yoldaşlık davranışıyla kazanmasını bilmeleri gereken çok sayıda sorumlu kadronun —komünist olmayanlar dahil, kesinlikle gerekli koşul—

uzun yılların deneyimiyle oluşturulması ve pratik bir sınamadan geçirilmesi gerekiyor. İşçi sınıfının öncüsü olarak, şimdilik daha ileri ülkelerin doğrudan desteği olmaksızın, sosyalizme geçişi gerçekleştiren çok geniş bir ülkenin sayıca güçsüz komünist partisi için en büyük ve en korkutucu tehlikelerden birini de yığınlardan kopma tehlikesi; öncünün "cephe hattını düzeltmeden", tüm emek ordusuyla, yani işçi ve köylü yığınların büyük çoğunluğuyla sağlam bir bağlantı kurmadan, gereğinden çok ilerlediğini görme tehlikesi oluşturuyor. Tıpkı üstün bir motor ve birinci sınıf makinelerle donatılmış bir fabrikanın, eğer motordan makinelere aktarma düzeneği bozulursa hareketsiz kalacağı gibi, bizim sosyalist kuruluşumuz da, eğer komünist partiden yığınlara aktarma düzeneği —sendikalar— iyi ayarlanmaz ya da kötü çalışırsa, kaçınılmaz bir yıkım tehlikesiyle karşılaşıyor. Bu gerçeği açıklamak, anımsatmak, doğrulamak yetmez; onun sendikaların tüm yapısında ve günlük etkinliklerinde organik olarak mühürlenmesi gerekiyor.

30 Aralık 1921 ve
4 Ocak 1922 arasında yazıldı.
17 Aralık 1922'de *Pravda*,
n° 12'de yayınlandı.
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 33, s. 185-197.

RUS DEVRİMİNİN BEŞ YILI VE DÜNYA DEVRİMİNİN GÖRÜNÜMLERİ
KOMÜNİST ENTERNASYONAL IV. KONGRESİNE SUNULAN RAPOR
13 KASIM 1922

Yoldaşlar,

Konuşmacılar listesinde asıl raportör olarak yer alıyorum, ama uzun hastalığımdan sonra geniş bir rapor sunamayacağımı anlayacaksınız. Yalnızca en önemli sorunlara bir giriş yapabileceğim. Konum çok sınırlı olacak. "Rus Devriminin Beş Yılı ve Dünya Devriminin Görünümleri" izleği, bir tek konuşmacının tüketemeyeceği kadar geniş ve büyük bir izlek oluşturuyor. Bu nedenle ben, kendi payıma, bu konunun ancak küçük bir bölümünü, "yeni iktisat siyaseti" bölümünü alıyorum. Şu anda üzerinde çalıştığıma göre, bugün hiç değilse benim için son derece önemli bir nitelik taşıyan bu sorunu size açıklamak amacıyla kasten yalnız küçük bir bölümü alıyorum.

Öyleyse yeni iktisat siyasetine girişme biçimimizden ve bu siyaset yardımıyla elde ettiğimiz sonuçlardan söz edeceğim. Bu sorunla yetinerek, belki size genel bir özet sunmayı ve bu konuda genel bir fikir vermeyi başarabileceğim.

En sonunda yeni iktisat siyasetinde nasıl karar kıldığımızı anlatmak için, 1918'de yazdığım bir makaleye göndermede bulunmam gerekiyor.[189] 1918 başında, kısa bir polemikte, devlet kapitalizmine karşı takınmamız gereken tavır sorununa değinmiştim. O tarihte şöyle yazıyordum:

"Devlet kapitalizmi Sovyetler Cumhuriyetimizin güncel (yani o dönemdeki) durumuna göre *ileri bir adım* olurdu. Eğer örneğin altı ay içinde ülkemizde devlet kapitalizmi gerçekleştirilseydi, çok büyük bir başarı ve bir yıl içinde sosyalizmin ülkemizde gerçekleşeceğinin ve yenilmez bir duruma geleceğinin en sözgötürmez güvence-

si olurdu bu." Gerçi bu söz bugünkünden daha az yetenekli olduğumuz, ama bu türlü sorunları incelemesini bilmeyecek kadar da budala olmadığımız bir dönemde söylenmişti.

Böylece 1918'de ben, o dönemdeki Sovyetler Cumhuriyeti'nin iktisadi durumuna göre, devlet kapitalizminin ileri bir adım olduğu düşüncesindeydim. Bu çok tuhaf ve belki de saçma görünüyor; çünkü daha o sırada cumhuriyetimiz sosyalist bir cumhuriyet oluşturuyordu; o sırada her gün, çok büyük bir ivedilikle —kuşkusuz aşırı bir ivedilik—, sosyalist önlemlerden başka türlü nitelendirilemeyecek her türlü yeni iktisadi önlemler kabul ediyorduk. Bununla birlikte ben, Sovyetler Cumhuriyeti'nin o dönemdeki iktisadi durumunu göz önünde bulundurarak, devlet kapitalizminin ileri bir adım olduğunu düşünüyordum. Ve bu düşünceyi açıklamak için de, yalnızca Rusya'nın iktisadi rejiminin öğelerini sıraladım. Bu öğeler, bana göre şunlardı: "1° ataerkil biçim, yani tarımın en ilkel biçimi; 2° küçük meta üretimi (buğday satan köylülerin çoğu burada yer alıyor); 3° özel kapitalizm; 4° devlet kapitalizmi ve 5° sosyalizm". O zamanki Rusya'da bütün bu iktisadi öğeler vardı. Kendime bu öğeler arasındaki ilişkileri saptama görevini vermiştim ve kendi kendime sosyalist olmayan öğelerden birini, bu durumda devlet kapitalizmini, sosyalizmden üstün gibi düşünmenin uygun olup olmadığını soruyordum. Yineliyorum: kendini sosyalist ilan eden bir cumhuriyette, sosyalist olmayan bir öğenin sosyalizmden üstün gibi, sosyalizmin üstünde yer alıyormuş gibi düşünüldüğünü görmek herkese çok garip görünüyor. Ama eğer bizim Rusya'nın iktisadi rejimini hiç de türdeş ve son derece gelişmiş bir sistem olarak görmediğimizi anımsarsanız sorun anlaşılır bir duruma geliyor; biz Rusya'da ataerkil tarımın, yani tarımın en ilkel biçiminin, sosyalist biçim yanında var olduğunun tamamen farkına varıyorduk. Peki bu koşullar içinde devlet kapitalizmi ne işlev görebilirdi?

Daha sonra kendime, bu öğelerden hangisinin ağır bastığını soruyordum. Küçük-burjuva bir ortamda, küçük-burjuva öğenin ağır bastığı kolay anlaşılıyor. Öyleyse küçük-burjuva öğenin ağır bastığını farkediyordum; başka türlü olanaksızdı. Kendi kendime sorduğum soru —incelemekte olduğumuz sorunla hiçbir ilgisi olmayan bir polemik sırasında kendi kendime sorduğum soru— şuydu: Devlet kapitalizmi karşısındaki tutumumuz nedir? Ve şu yanıtı verdim: Devlet kapitalizmi, sosyalist bir biçim olmamakla birlikte, bizim için de Rusya için de bugünkünden daha elverişli bir biçim olurdu. Ne anlama geliyordu bu? Toplumsal devrimi gerçekleştirmiş olmakla birlikte, sosyalist ekonominin ne kökenlerini, ne de ilkelerini abarttığımız anlamına geliyordu. Tersine, daha o uğrakta

biz, belli bir noktaya kadar, şu gerçeğin bilincine sahip bulunuyorduk; evet, gerçekten de, daha sonra sosyalizme varmak üzere, ilkin kapitalizmden geçmek daha iyi olurdu.

Özellikle bu nokta üzerinde durmam gerekiyor; çünkü ilkin güncel iktisat siyasetinin ne olduğunun ancak bu noktadan başlayarak ortaya koyulabileceğini; ikinci olarak, bundan komünist Enternasyonal için de çok önemli pratik sonuçların çıkartılabileceğini sanıyorum. Daha o zamandan hazır bir geri çekilme planımız olduğunu söyleyemem. Hayır, böyle bir planımız yok. Bir polemik dolayısıyla yazılan bu birkaç satır, o sırada kesinlikle bir geri çekilme planı oluşturmuyordu. O satırlarda özsel bir konu üzerine, yani devlet kapitalizmi bakımından büyük bir önem taşıyan ticaret özgürlüğü üzerine tek söz bulunmuyor. Bununla birlikte, henüz belirsiz bir nitelik taşıyan genel düşünce daha o sırada ana çizgileriyle belirtilmiş. Dikkatimizi yalnız iktisadi rejim bakımından çok geri olan ve hâlâ aynı durumda bulunan bir ülke bakımından değil, ama komünist Enternasyonal ve gelişmiş batı Avrupa ülkeleri bakımından da bu nokta üzerinde toplamamız gerektiğini sanıyorum. Böylece, şu anda, programla uğraşıyoruz. Kendi payıma ben, şimdilik bütün programları ancak hazırlık niteliğinde, deyim yerindeyse bir ilk okuma biçiminde görüşmek ve hemen bu yıl kesin bir karara varmaksızın, oldukları gibi yayınlatmakla daha iyi yapacağımızı sanıyorum. Neden? İlkin, bana göre, çünkü onları pek de derinliğine irdelemedik, bu gün gibi ortada. Ve sonra da çünkü olası bir geri çekilme ve bunu gerçekleştirme yolları sorunu üzerinde nerdeyse hiç düşünmedik. Oysa bu sorun, —kapitalizmin yıkılması ve içerdiği engin güçlüklerle birlikte sosyalizmin kurulması gibi tüm dünyada gerçekleşen köklü değişiklikler nedeniyle,— kesin olarak dikkatimizi yöneltmemiz gereken bir sorun oluşturuyor. Doğrudan doğruya saldırıya geçeceğimiz ve zaferi kazanacağımız zaman yapmamız gereken şeyleri bilmek yetmiyor. Devrimci dönemde bu, ne o kadar güç, ne de o kadar önemli bir nitelik taşıyor: hiç değilse en kararlaştırıcı şeyi bu oluşturmuyor. Devrim sırasında hasmın soğukkanlılığını yitirdiği anlar hep olur ve eğer biz bu anlardan birinde saldırıya geçersek onu kolayca yenebiliriz. Ama bu henüz hiçbir anlam taşımaz; eğer hasmımız kendine yeterince egemense, güçlerini zamanında toplayabilir vb.. O zaman da kolayca bir saldırıya yol açabilir ve ardından uzun yıllar için bizi geriye püskürtebilir. İşte bu nedenledir ki ben, kendimizi bir geri çekilme olasılığına hazırlamamız gerektiği düşüncesinin çok büyük bir önem ve yalnız teorik bakımdan çok büyük olmayan bir önem taşıdığını sanıyorum. Pratik düzeyde de, yakın bir gelecekte kapitaliz-

me karşı açık bir saldırıya geçmeye hazırlanan bütün partilerin, daha şimdiden bir geri çekilmeye de hazırlanmasını düşünmeleri gerekiyor. Devrim deneyimimizin sağladığı bütün öteki dersler gibi eğer bu dersten de yararlanmaya koyulursak, bize zarar vermek şöyle dursun, bunun bize birçok durumda herhalde çok yararlı olacağını sanıyorum.

1918'den başlayarak devlet kapitalizmini olası bir geri çekilme hattı olarak düşündüğümüzü belirttikten sonra, yeni iktisat siyasetimizin sonuçlarına geliyorum. Yineliyorum: o sırada bu düşünce, henüz çok belirsiz bir düşünce oluşturuyordu; ama 1921'de, iç savaşın oluşturduğu o çok önemli aşamayı aştıktan ve muzaffer bir biçimde aştıktan sonra, Sovyetler Rusyası'nın büyük bir — sanıyorum en büyük— iç siyasal bunalımı ile karşılaştık. Bu iç bunalım köylülerin ve ayrıca işçilerin de hatırı sayılır bir bölümünün hoşnutsuzluğunu açığa vurdu. Sovyetler Rusyası'nın tarihinde ilk ve umarım son kez olaraktır ki büyük köylü yığınların, bilinçli olarak değilse de içgüdüsel olarak, bize karşı cephe aldıkları görüldü. Bu ayrı ve bizim için kuşkusuz hiç de hoş olmayan duruma yol açan neydi? Şuydu ki iktisadi saldırımızda biz, kendimize yeterli bir taban sağlamadan, çok ileriye gitmiştik. Bizim o sırada kesin olarak dile getirmesini henüz beceremediğimiz ama çok geçmeden, birkaç hafta sonra bizim de kabul ettiğimiz şeyi, yığınlar sezdi. Şöyle ki katıksız sosyalist biçimlere, katıksız sosyalist bölüşüme hemencecik geçmek bizim güçlerimizi aşıyordu ve eğer en kolay görevlerle yetinecek biçimde geri çekilmek başarısını gösteremezsek, ölümle tehdit ediliyorduk. Bunalım sanıyorum Şubat 1921'de başladı. Daha bu aynı yılın ilkbaharında, yeni iktisat siyasetine geçmeyi oybirliği ile kararlaştırdık — bu konuda aramızda önemli anlaşmazlıklar görmedim. Bugün, 1922 sonunda, bir buçuk yıl sonra, daha şimdiden bazı karşılaştırmalar yapabiliyoruz. Peki ne olup bitti? On sekiz ayı aşkın bu dönemi nasıl yaşadık? Sonuç ne? Bu geri çekilme bize yarar sağladı, bizi gerçekten kurtardı mı, yoksa sonuç henüz belirsiz bir nitelik mi taşıyor? Kendime sorduğum en önemli soru işte bu. Sanıyorum ki bu geri çekilme bütün komünist partiler için de öncelikli bir önem taşıyor. Çünkü yanıt eğer olumsuz olsaydı, hepimiz yok olup gitmeye mahkum olurduk. Sanıyorum ki biz hepimiz, vicdanımız rahat, geçen on sekiz ayın, tam ve kesin olarak, bu deneyin üstesinden geldiğimizi gösterdiği anlamında, olumlu olarak yanıtlayabiliyoruz.

Şimdi de bunu tanıtlamaya çalışacağım. Bunun için ekonomimizin bütün oluşturucu öğelerini kısaca sıralamam gerekiyor.

İlkin mali sistemimiz ile o ünlü Rus rublesi üzerinde duraca-

ğım. Bu rublenin miktarı bugün katrilyonu aştığı için de olsa, Rus rublesinin ünlü olduğu söylenebilir sanıyorum. (*Gülüşmeler.*) Bu da bir şey. Astronomik bir rakamdır bu. Eminim ki buradaki kimse bunun ne anlama geldiğini bile bilmiyor. (*Tüm kuruldan gülüşmeler.*) Ama biz bu rakamları, iktisat bilimi açısından pek de önemli saymıyoruz: sıfırların üstü her zaman çizilebiliyor. (*Gülüşmeler.*) Şu andan başlayarak, iktisat bilimi bakımından göz önünde bulundurulursa, aynı biçimde hiçbir önem taşımayan bu zanaatta da bazı başarılar kazanacağız. Ve ben daha sonra bu zanaatta daha da büyük ilerlemeler göstereceğimize kesinlikle inanıyorum. Gerçekten önem taşıyan şeyi, rublenin dengelenmesi oluşturuyor. Bu sorun kafalarımızı, en iyi kadrolarımızın kafalarını kurcalayıp duruyor ve biz ona çok büyük bir önem veriyoruz. Eğer rubleyi ilkin uzun bir dönem, sonra da sonsuzluğa dek dengelemekte başarılı olursak, davayı kazanacağız. O zaman bütün bu astronomik rakamlar —bütün bu trilyonlar katrilyonlar— hiçbir değer taşımayacak. O zaman ekonomimize sağlam bir temel verecek ve onu bu temel üzerinde geliştirebileceğiz. Bu konuda size oldukça göze çarpan ve kararlaştırıcı olgulardan söz edebileceğimi sanıyorum. 1921'de kağıt-ruble rayicinin dengelilik dönemi üç aydan az sürmüştü. Henüz tamamlanmamış bulunan bu 1922 yılındaysa söz konusu dönem beş aydan çok sürdü. Sanırım ki yalnız bu yetiyor. Kuşkusuz, eğer bizden gelecekte bu sorunu bütünüyle çözeceğimizin bilimsel kanıtını isterseniz, bu yetersiz olurdu. Ama genel olarak bunu tam ve eksiksiz bir biçimde kanıtlamak, bana kalırsa olanaksız bir nitelik taşıyor. Aktarılan rakamlar, geçen yıldan beri, yeni iktisat siyasetimizi başlattığımızdan beri, bugüne kadar, önden yürümeyi daha şimdiden öğrendiğimizi gösteriyor. Eğer bu doğruysa, çok büyük bir budalalık yapmadıkça gelecekte de bu yolda ilerlemesini bileceğimizden emin bulunuyorum. Ama en önemli olan, bize her şeyden çok gerekli olan şeyi de ticaret ya da değişimler oluşturuyor. Ve iki yıl boyunca geçinip gittiğimize göre, savaş durumunda olmamıza rağmen (çünkü Vladivostok'u biliyorsunuz daha birkaç hafta önce geri aldık), iktisadi etkinliğimize bugünkü kadar yöntemli bir biçimde girişme olanaksızlığımıza rağmen, her şeye rağmen kağıt-rublenin dengelilik dönemini üç aydan beş aya çıkmasını sağlayabildiğimize göre, hoşnut olmak için nedenlerimiz olduğunu ileri sürebiliriz sanıyorum. Ama yalnızız. Ne en küçük bir borç aldık, ne de alıyoruz. Ekonomilerini şimdiye kadar nereye gittiklerini bilmeyecek derecede "parlak bir biçimde" örgütleyen o güçlü kapitalist devletlerden hiçbiri yardımımıza koşmadı. Versailles antlaşması ile onlar, içinde kendilerinin de yollarını bulamadık-

ları bir mali sistem oluşturdular. Eğer bu büyük kapitalist devletler işlerini böyle yürütüyorlarsa biz, geri ve kültürsüz bir ülke olarak, işin özünü, rublenin dengelenme koşullarını kavramış olmaktan ötürü hoşnutluk duyabiliriz sanıyorum. Bunu herhangi bir teorik çözümleme göstermiyor, pratik gösteriyor ve bana göre de pratik, dünyanın bütün teorik tartışmalarından daha büyük bir önem taşıyor. Ve pratik bu konuda, kararlaştırıcı sonuçlar elde ettiğimizi ortaya koyuyor. Şöyle ki ekonomiyi rublenin dengelenmesine doğru yönlendirmeye başlıyoruz ve bu da ticaret için, metaların özgür değişimi için, köylüler için ve küçük üreticilerin büyük yığını için büyük bir önem taşıyor.

Şimdi de toplumsal ereklerimizin incelenmesine geçiyorum. Asıl önemli olanı, hiç kuşkusuz, köylülük oluşturuyor. 1921'de köylülerin önemli bir bölümünün hoşnutsuzluğu, gün gibi ortada bir olgu durumundaydı. Ardından sıra açlığa, köylüler için en çekilmez felakete geldi. Tüm yabancı basının: "Görüyorsunuz, işte sosyalist ekonominin sonuçları," diye haykırmaya koyulmasından daha doğal bir şey yoktu. Kuşkusuz, açlığın gerçeklikte iç savaşın korkunç bir sonucu olduğunu suskuyla geçiştirmelerinden daha doğal bir şey de yoktu. 1918'de bize karşı saldırıya girişen bütün büyük toprak sahipleri ile kapitalistler, açlığın sosyalist ekonomiden ileri geldiğine inandırmaya çalışıyorlardı. Açlık gerçekten de büyük bir felaket, tüm örgütlenme çalışmamızı, tüm devrimci çalışmamızı ortadan kaldırmakla tehdit edecek kadar kaygı verici bir felaket oluşturuyordu.

Peki, şimdi soruyorum: bu eşi benzeri görülmemiş, beklenmedik felaketten sonra, yeni iktisat siyasetini oluşturduğumuzdan beri, köylülere ticaret özgürlüğünü kabul ettiğimizden beri, bugün işler ne durumda bulunuyor? Yanıt açık, herkes için gün gibi ortada: bir yıl içinde köylülük, yalnızca açlığın üstesinden gelmekle kalmadı; elimize daha şimdiden yüz milyonlarca pud geçecek ölçüde ayni vergi de ödedi ve hemen en küçük bir zorlama önlemi alınmaksızın ödedi. 1921'den önce Rusya'da, deyim yerindeyse genel bir olgu oluşturan köylü ayaklanmaları, hemen tamamen durdu. Köylülük güncel durumundan hoşnut. Bunu duraksamaksızın söyleyebiliyoruz. Bu kanıtların istatistik yardımıyla bütün tanıtlamalardan daha büyük bir önem taşıdıklarını sanıyoruz. Köylülüğün ülkemizde kararlaştırıcı bir etken olduğundan kimse kuşku duymuyor. Köylülük, bugün bize karşı onun tarafından bir düşmanlık hareketinden korkmamızı gerektirmeyen bir durum içinde bulunuyor. Biz bunu tam bir bilinçle, abartmaya düşmeden söylüyoruz. Bu kesin bir olgu oluşturuyor. Köylülük iktidarımızın şu ya da bu

alandaki etkinliğinden hoşnut olmayabilir ve bundan yakınabilir. Kuşkusuz, devlet aygıtımız ve ulusal ekonomimiz henüz bunu önleyemeyecek kadar yetersiz olduğuna göre, bu durum olanaklı ve kaçınılmaz bir nitelik taşıyor. Ama ne olursa olsun, kesin olan şudur ki tüm köylülüğün bize karşı ciddi bir hoşnutsuzluğu bütünüyle dıştalanmış bulunuyor. Bu sonuç bir yıllık bir sürede elde edildi. Bunun daha şimdiden çok şey olduğunu sanıyorum.

Hafif sanayiye geliyorum. Durumları farklı olduğuna göre, ağır sanayi ile hafif sanayi arasında bir ayrım yapmamız gerekiyor. Hafif sanayi konusunda duraksamaksızm söyleyebilirim ki, burada genel bir gelişme görülüyor. Ayrıntılara hiç girmeyeceğim. Ve istatistikler vermeye de girişmeyeceğim. Ama bu genel izlenim olgulara dayanıyor ve yanlış ya da doğru olmayan hiçbir şey içermediğine de kefil olabiliyorum. Hafif sanayide genel bir gelişme ve bundan dolayı da Petrograd ile Moskova işçilerinin durumunda dikkate değer bir düzelme görüyoruz. Öteki bölgelerde bu durum, oralarda ağır sanayi egemen olduğu için, daha küçük bir ölçüde görülüyor. Ama bu olguyu da genelleştirmemek gerekiyor. Gene de, yineliyorum, hafif sanayi söz götürmez bir biçimde gelişme içinde ve Petrograd ile Moskova işçilerinin yaşama koşullarının hafiflemesi de yadsınamaz bir nitelik taşıyor. 1921 ilkbaharında, bu iki kent işçileri arasında hoşnutsuzluk vardı. Bugün durum, kesinlikle artık böyle görünmüyor. Biz ki işçilerin durum ve düşünüşünü günü gününe izliyoruz, kendimizi bu konuda aldatmıyoruz.

Üçüncü sorun ağır sanayiyi ilgilendiriyor. Burada durumun henüz karışık kaldığını söylemem gerekiyor. 1921-1922'de ağır sanayide de belli bir değişiklik görüldü. Öyleyse çok yakında bir dönüm noktası bekleyebiliriz. Bu amaçla, gerekli araçları kısmen de olsa daha şimdiden bir araya getirmiş bulunuyoruz. Kapitalist bir ülkedeki ağır sanayinin durumunu düzeltmek için, yüzlerce milyonluk bir borç almak gerekirdi; bu milyonlar olmaksızın, düzeltmek olanaksız olurdu. Kapitalist ülkelerin tarihi, geri kalmış ülkelerde ağır sanayinin kalkınmasına ancak yüz milyonlarca dolar ya da altın-rublenin uzun vadeli istikrarının yardımcı olabileceğini gösteriyor. Biz bu türlü borçlardan yararlanmadık ve bu güne kadar da hiçbir borç almadık. Şu anda imtiyazlar vb. konusunda bütün yazılanlar, aşağı yukarı boş sözler oluşturuyor. Şu son zamanlarda biz, bu konuda ve hele Urquhart imtiyazının konusunda çok şeyler yazdık. Bununla birlikte bizim imtiyaz siyasetimiz, bana çok iyi gibi görünüyor. Gene de henüz kârlı bir imtiyazımız yok. Sizden bunu unutmamanızı rica ediyorum. Bu şekilde, ağır sanayinin durumu geri kalmış ülkemiz için gerçekten çok kaygı verici bir sorun oluş-

turuyor, çünkü zengin ülkelerden borç alabilme umudumuz yoktu. Bununla birlikte, daha şimdiden önemli bir düzelme gözlemliyor ve sonra ticari etkinliğimizin bize şimdiden belli bir sermaye getirdiğini görüyoruz. Gerçi şimdilik çok önemsiz: yirmi milyon altınrubleyi biraz aşıyor. Her ne olursa olsun, bu bir başlangıç oluşturuyor: ticaretimiz ağır sanayiyi kalkındırmak için yararlanabileceğimiz kaynakları sağlıyor. Ne olursa olsun, ağır sanayimiz şu anda henüz çok güç bir durum içinde bulunuyor. Ama asıl önemli olanın, daha şimdiden biraz artırabilecek bir durumda olmamız olduğunu sanıyorum. Bunu gelecekte de yapacağız. Bunun genellikle halkın sırtından yapılmasına rağmen, gene de şu andan başlayarak artırmada bulunmamız gerekiyor. Şu anda devlet bütçemizi azaltmaya, devlet aygıtımızı küçültmeye çalışıyoruz. Birazdan, devlet aygıtımız üzerine birkaç söz daha edeceğim. Ne olursa olsun, onu küçültmemiz gerekiyor, elden geldiğince artırmada bulunmamız gerekiyor. Her şeyden, hatta okullardan bile, artırmada bulunacağız; eğer ağır sanayiyi kurtarmazsak, eğer onu eski durumuna getirmezsek, hiçbir sanayi kuramayacağımızı ve sanayi olmayınca da bağımsız ülke olarak mahvolacağımızı anladığımız içindir ki artırmada bulunacağız. Artırmada bulunamazsak, bağımsızlığımızı yitireceğimizi çok iyi biliyoruz.

Rusya için kurtuluş, yalnız iyi bir hasatta —bu henüz yetmiyor— ve yalnız köylülere tüketim nesneleri sağlayan hafif sanayinin iyi durumunda bulunmuyor —bu da henüz yetmiyor—, bize ayrıca bir *ağır* sanayi de gerekiyor. Oysa ağır sanayiyi iyi bir duruma getirmek için, birçok çalışma yılı gerekiyor.

Ağır sanayi, devlet para yardımlarını gereksiniyor. Eğer bu para yardımlarını bulamazsak, sosyalist devlet olarak demiyorum, uygar devlet olarak bile varlığımızı sürdürmemiz olanaksız görünüyor. Öyleyse bu bakımdan, gözüpek bir ileri adım attık. Ağır sanayiyi derleyip toparlamak için gerekli kaynakları biriktirmeye başladık. Şimdiye kadar sağladığımız kaynakların tutarı, gerçi yirmi milyon altın-rubleyi ancak geçiyor. Ama ne olursa olsun, bu tutar var ve tek kullanılış amacını da ağır sanayimizi kalkındırmak oluşturuyor.

Genel olarak, ulusal ekonomimizin temel öğelerini, size vaat ettiğim gibi kısaca sergiledim sanıyorum. Ve bütün bu sergilemeden de yeni iktisat siyasetinin daha şimdiden iyi bir sonuç verdiği kanısına varılabileceğini sanıyorum. Bugünden başlayarak, devlet olarak ticaret yapacak, tarım ve sanayide güçlü yerler tutacak ve önden yürüyecek bir güçte olduğumuzu gösterdik. Pratik etkinliğimiz bunu ortaya koydu. Şimdilik bunun bize yeteceğini sanıyorum.

Daha öğrenecek çok şeyimiz var ve öğrenmenin henüz bize gerekli olduğunu da anlamış bulunuyoruz. Beş yıldan beri iktidardayız ve beş yıl boyunca da savaş durumunda yaşadık. Öyleyse bir başarı kazandık.

Bu görülüyor: çünkü köylüler bizden yanaydı. Onların bizden yana olduklarından çok bizden yana olmak kolay değildi. Köylüler beyaz muhafızların arkasında, dünyada her şeyden çok nefret ettikleri büyük toprak sahiplerinin durduğunu anlıyorlardı. Bu yüzden en büyük coşkunluk, en büyük bağlılıkla bizden yanaydılar. Köylülüğü, bizi beyaz muhafızlara karşı savunmaya karar verdirmek güç olmadı. Eskiden savaşı hiç ama hiç sevmeyen köylüler, beyaz muhafızlara karşı savaştan yana, büyük toprak sahiplerine karşı savaştan yana her şeyi yapıyorlardı. Bununla birlikte bu, henüz her şey değildi. Çünkü gerçekte, bu işte yalnızca bir şey sözkonusuydu: iktidar büyük toprak sahiplerinin elinde mi, yoksa köylülerin elinde mi kalacaktı? Bizim için bu yeterli değildi. Köylüler bizim iktidarı işçiler için aldığımızı ve ereğimizin bu iktidara dayanarak sosyalist rejimi kurmak olduğunu anlıyorlardı. Bu yüzden, bizim için en önemli şeyi, sosyalist ekonominin hazırlanması oluşturuyordu. Sosyalist ekonomiyi de doğrudan doğruya hazırlayamazdık. Bu işi dolambaçlı yollardan yapmak zorunda kaldık. Devlet kapitalizmi, ülkemizde kurduğumuz biçimiyle, özel bir devlet kapitalizmi oluşturuyor. Alışılmış devlet kapitalizmi kavramına uygun düşmüyor. Bütün komuta araçlarını elimizde tutuyoruz; toprağı elimizde tutuyoruz; toprak devletin malı. Hasımlarımızın olup bitenleri bunun hiçbir anlama gelmediğine inandıracak biçimde göstermelerine karşın, bu çok büyük bir önem taşıyor. Bunun hiçbir anlama gelmediği doğru değil. Toprağın devlet malı olması gerçeği çok yüksek bir önem ve iktisadi bakımdan da büyük bir pratik değer taşıyor. Bunu sağladık ve söylemek zorundayım ki gelecekteki tüm etkinliğimizin de yalnız ve yalnız bu çerçevede gelişmesi gerekiyor. Köylülerimizin yüzünü güldüren, sanayi ve ticaretimizi canlandıran bu sonuca daha şimdiden eriştik. Bizim devlet kapitalizmimizin tam anlamıyla devlet kapitalizminden, bizim proleter devletimizin yalnız toprağı değil ama sanayinin çok önemli bütün öğelerini de elinde tutmasıyla ayrıldığını daha önce söylemiştim. Her şeyden önce küçük ve orta sanayimiz var; ama tüm geri kalan elimizde duruyor. Ticarete gelince, karma şirketler kurmaya çalıştığımızı, daha şimdiden bu tür şirketler kurduğumuzu da belirtmek istiyorum; sermayenin bir bölümünün özel, üstelik yabancı kapitalistlere, bir bölümünün de bize ait olduğu şirketlerdir bunlar. İlkin, böylece ticaret yapmasını öğreniyor —buna ge-

reksinimimiz var— ve sonra da, eğer gerekli görünsek, şu ya da bu şirketi tasfiye etme olanağını her zaman elimizde bulunduruyoruz, öyle ki, deyim yerindeyse, kendimizi hiçbir tehlikeye atmıyoruz. Buna karşılık, kendimizi özel kapitalistin yanında yetiştiriyor, nasıl gelişebileceğimizi ve hangi hataları yaptığımızı öğrenmeye çalışıyoruz. Bu söylediklerimle yetinebileceğimi sanıyorum.

Birkaç ikincil konuya da değinmek istiyorum. Dünya kadar budalalık yaptığımız ve daha da yapacağımız kuşku götürmüyor. Bunu görmek ve değerlendirmek için kimse benden daha iyi bir yere yerleşmiş bulunmuyor. (*Gülüşmeler.*) Peki neden bir sürü budalalık yapıyoruz? Bunu anlamak o kadar güç değil: birincisi, biz geri bir ülkeyiz; ikincisi, ülkemizdeki bilgi çok düşük; üçüncüsü, dışardan yardım almıyoruz; hiçbir uygar devlet bize yardım etmiyor. Tersine, hepsi de bize karşı çalışıyor. Dördüncüsü, bunun kusuru da bizim devlet aygıtımızda bulunuyor. Eski devlet aygıtı bize miras kaldı ve bizim felaketimizi de işte bu oluşturuyor. Devlet aygıtı pek çok kez bize karşı çalışıyor. Bakın işler nasıl olup bitti. 1917'de, iktidarı aldığımız zaman, devlet aygıtı bizi baltaladı. O sırada çok kaygılanmıştık ve rica ettik: "Lütfen geri gelin." Geri geldiler ve bu da bizim felaketimiz oldu. Şimdi yığınlarla müstahdemimiz var, ama bu personeli yönetmek için yeterince bilgili çalışmanlarımız yok. Şimdi burada, tepede, devlet iktidarına sahip olduğumuz yerde aygıt, belki pek çok kez, iyi kötü çalışıyor, oysa aşağıda, tabanda, kendi başına işte o müstahdem yönetiyor ve o biçimde yönetiyor ki, pek çok kez önlemlerimize aykırı davranıyor. Tepede bizim, tam olarak ne kadar bilmiyorum, ama herhalde sanırım yalnız birkaç bin, ya da olsa olsa birkaç onbin kadar kendi adamımız var. Oysa tabanda, çardan ve burjuva toplumdan miras kalan ve kısmen bilinçli, kısmen bilinçsiz olarak bize karşı çalışan yüzbinlerce eski memur var. Bu duruma kısa bir süre içinde bir çare bulunamaz, burası da kesin. Aygıtı yetkinleştirmek, değiştirmek ve ona yeni güçlerin katılımını sağlamak için uzun yıllar boyunca çalışmamız gerekiyor. Oldukça hızlı, belki de çok hızlı bir tempoyla buna çalışıyoruz. Sovyet okulları, işçi fakülteleri kuruldu; yüzbinlerce genç öğrenim görüyor. Belki çok hızlı öğrenim görüyorlar, ama her ne olursa olsun çalışma başladı ve meyvelerini de vereceğini sanıyorum. Eğer aşırı bir ivedilikle çalışmazsak, birkaç yıl içinde aygıtımızı kökünden yenilemeye yetenekli bir sürü gencimiz olacak.

Dünya kadar budalalık yaptığımızı söyledim, ama bu konuda hasımlarımız üzerine de birkaç söz söylemem gerekiyor. Eğer hasımlarımız söylediklerimizi yineler ve görüyor musunuz, Lenin'in

kendisi de bolşeviklerin dünya kadar budalalık yaptığını kabul ediyor derlerse, buna şu yanıtı vereceğim: evet, ama bizim budalalıklarımız, biliyorsunuz, gene de sizinkilerden bambaşka bir türde. Biz öğrenmeye daha yeni başladık, ama iyi sonuçlar almaktan emin olmak için oldukça düzenli bir biçimde öğreniyoruz. Eğer bizim hasımlarımız, yani kapitalistler ile II. Enternasyonalin gezginci şövalyeleri, bizim yaptığımız budalalıkları herkesin gözüne sokmak istiyorlarsa, ben de burada, karşılaştırma yapılabilmesi için, ünlü bir Rus yazarın sözlerini biraz genişçe açıklayarak aktarmakta herhangi bir sakınca görmeyeceğim: Bolşevikler budalalık yapınca: "iki kere iki beş eder", diyorlar. Ama bolşeviklerin hasımları, yani kapitalistler ile II. Enternasyonalin gezginci şövalyeleri bir budalalık yaptıkları zaman, sanki: "iki kere iki bir mum eder", gibi bir şey söylüyorlar. Bunu göstermek güç değil. Örneğin Amerika, İngiltere, Fransa ve Japonya'nın, Kolçak ile yaptıkları antlaşmayı alın. Sorarım size, dünyada bunlardan daha bilgili ve daha güçlü bir devlet var mı? Oysa ne oldu? Bu devletler Kolçak'a, hesaplamadan, düşünmeden, incelemeden yardım vaadinde bulundular. İnsan aklı bakımından bu, bana göre, anlaşılması bile güç bir başarısızlık oldu.

Ve bize daha yakın ve daha önemli şu öteki örnek: Versailles barışı. "Şanlarla dolu" o "büyük" devletler orada ne yaptı, sorarım size? Bu karışıklık ve bu saçmalığa şimdi nasıl bir çare bulabiliyorlar? Kapitalistlerin kapitalist dünya ile II. Enternasyonalin birlikte yaptıkları budalalıklarla karşılaştırılınca, bizim budalalıklarımızın hiçbir şey olmadıklarını yinelerken abartmadığımı düşünüyorum. Bu nedenle de dünya devriminin görünümlerinin —kısaca değineceğim konu— elverişli olduğunu sanıyorum. Ve bazı koşullarda bu görünümlerin, daha da iyi bir duruma geleceğini düşünüyorum. İşte bu koşullar üzerine size birkaç söz söylemek istiyorum.

1921'de, III. kongrede biz, komünist partilerin organik yapısı ve çalışmalarının yöntemleri ile içeriği üzerine bir kararı oylayarak kabul ettik. Mükemmel ama özsel olarak ya da hemen hemen Rus bir nitelik taşıyan bir metindi bu, yani bu metinde her şey Rus yaşam koşullarından çıkarılmıştı. İyi yanını da, kötü yanını da işte metnin bu niteliği oluşturuyor. Kötü yanını, çünkü hemen hiçbir yabancının onu okuyamayacağı kesin inancını taşıyorum; bunu söylemeden önce bu kararı yeniden okudum: ilk olarak, çok uzun: 50 paragraf ya da daha çok. Yabancılar, genel olarak, bu türlü metinleri sonuna kadar okuyamazlar. İkincisi, okusalar bile, bu yabancılardan hiçbiri onu anlayamazdı, çünkü bu karar fazlasıyla

Rus bir nitelik taşıyor. Rusça yazılmış olduğu için değil —metin bütün dillere çok güzel çevrilmişti— ama içine tamamen Rus düşünme biçimi işlemiş olduğu için bu yabancılardan hiçbiri onu anlayamazdı. Ve üçüncü olarak da, eğer herhangi bir yabancı, ayrıksın olarak, onu anlasaydı bile, uygulayamazdı. Üçüncü kusurunu da işte bu oluşturuyor. Buraya gelen bazı delegelerle söyleştim ve kongre sırasında, kongreye kişisel olarak katılmaksızın —buna çok üzülüyorum, benim için olanaksız bu— hiç değilse çeşitli ülkelerden büyük bir sayıdaki delegeyle ayrıntılı biçimde konuşmayı umuyorum. Bu kararla, yeni gelişmelerin yolunu kestiğimiz için, büyük bir yanlışlık yaptığımız izlenimine kapıldım. Dediğim gibi, metin çok iyi yazılmış ve 50 ya da daha fazla paragrafının hepsini kabul ediyorum. Ama yabancılara bizim Rus deneyimimizi nasıl açıklamak gerektiğini bir türlü anlamadık. Kararda söylenen her şey, ölü belge olarak kalıyor. Oysa, bunu anlamadıkça, önden yürüyemeyiz. Hepimiz için, Ruslar için olduğu kadar yabancı yoldaşlar için de en önemli şeyin, Rus devriminden beş yıl sonra, kendi kendimizi yetiştirme gereği olduğunu sanıyorum. Bunu ancak şimdi yapabiliyoruz. Bu olanağa ne kadar zaman sahip olacağımızı bilmiyorum. Kapitalist devletlerin rahat rahat öğrenmek için bize ne kadar zaman bırakacaklarını bilmiyorum. Ama öğrenmek ve baştan başlayarak öğrenmek için, kavgalardan ve savaştan uzak, her özgür andan yararlanmamız gerekiyor.

Tüm parti ve Rusya nüfusunun bütün katmanları, öğrenme susuzlukları ile bunu gösteriyor. Bu özlem bugün bizim için en önemli görevin, gene ve her zaman kendi kendimizi yetiştirmek olduğunu gösteriyor. Ama yabancı yoldaşların da, bizimle aynı anlamda, yani bizim hâlâ gereksindiğimiz okumayı, yazmayı ve okuduğumuz şeyi anlamayı öğrenmek anlamında olmamakla birlikte, yabancı yoldaşların da öğrenmeleri gerekiyor. Bunun proleter kültürle mi, yoksa burjuva kültürle mi ilgili olduğu tartışılıyor. Bu sorunu askıda bırakıyorum. Her ne olursa olsun, kesin olan bir şey var: bizim her şeyden önce okumayı, yazmayı ve okuduğumuzu anlamayı öğrenmemiz gerekiyor. Yabancılarınsa buna gereksinimleri yok. Onlara daha yüksek bir şey gerekiyor: özellikle ve her şeyden önce, komünist partilerin organik yapısı üzerine bizim yazdığımız ve yabancı yoldaşların okuyup anlamadan imzaladıkları şeyi de anlamak. İlk işlerinin işte bu olması gerekiyor. Bu kararı uygulamak gerekiyor. Bu bir gecede yapılamaz; bunun bir gecede yapılabilmesi kesinlikle olanaksız duruyor. Bu karar fazlasıyla Rus bir nitelik taşıyor: Rusya'nın deneyimini yansıtıyor. Bu yüzden de yabancılar için tamamen anlaşılmaz kalıyor; onlar onu ikona gibi bir köşeye

asmak ve ona tapınmakla yetinemiyor. Bu şekilde hiçbir şeye varılamaz. Yabancı yoldaşların Rus deneyiminin kocaman bir dilimini sindirmeleri gerekiyor. Bu nasıl başarılacak, bilmiyorum. Belki de İtalya'daki faşistler, örneğin İtalyanlara henüz yeterince bilgili olmadıklarını ve ülkelerinin Kara-Yüzlere karşı henüz korunmuş olmadığını göstererek, bize önemli bir hizmette bulunacaklar. Bu belki çok yararlı olacak. Bu kararın ilkelerini yabancılara açıklama yollarını biz Rusların da aramamız gerekiyor. Yoksa onlar, bu kararı uygulayacak güçten kesinlikle uzak kalacaklar. Bu bakımdan yalnız Ruslara değil ama yabancı arkadaşlara da, önümüzdeki dönemde en önemli şeyi öğrenmenin oluşturduğunu söylememiz gerektiğine kesinlikle inanıyorum. Biz, biz sözcüğün genel anlamında öğreniyoruz. Onlarınsa, devrimci eylemin örgütlenme, yapı, yöntem ve içeriğini gerçekten anlamak için, özel bir anlamda öğrenmeleri gerekiyor. Eğer bu olursa, işte o zaman dünya devriminin görünümlerinin yalnız iyi olmakla kalmayacağına, ama iyinin de iyisi olacağına inanıyorum. (*Uzun ve coşkun alkışlar. "Yaşasın yoldaşımız Lenin!" haykırışları yeni coşkun alkışlara yol açıyor.*)

Pravda, n° 258,
15 Kasım 1922.
V. Lenin, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 33, s. 429-444.

KOOPERATİFÇİLİK ÜZERİNE

I

Bana öyle geliyor ki kooperatifçiliğe yeterli bir ilgi göstermiyoruz. Ekim Devriminden başlayarak ve NEP'ten bağımsız olarak (tersine bu bakımdan NEP sayesinde demek gerekiyor) kooperatifçiliğin ülkemizde tamamen ayrıksın bir önem kazandığını herkesin anladığını sanmıyorum. Eski kooperatifçilerin düşleri çok düşlem içeriyor. Düşlemsel oldukları için bu düşler, genellikle gülünç bir nitelik taşıyor. Ama neden bu düşler böyle bir nitelik taşıyor? Şundan ki sömürücülerin egemenliğini devirmek için işçi sınıfının siyasal savaşımının temel, özsel anlamı anlaşılmıyor. Bugün bu devrilme ülkemizde gerçekleşti ve eski kooperatifçilerin birçok düşlemsel, hatta romantik, hatta bayağı düşü, her türlü yapmacıktan arınmış bir gerçeklik durumuna geliyor.

Gerçekten de ülkemizde, devlet iktidarı işçi sınıfı tarafından kullanıldığı ve devlet bütün üretim araçlarını elinde bulundurduğu için, bize de nüfusu kooperatifler içinde bir araya getirmekten başka bir şey kalmıyor. Nüfus kooperatifler içinde en yüksek derecede toplanınca sosyalizm, eskiden haklı alaylara, gülümsemelere, sınıflar savaşımının, siyasal iktidar vb. için savaşımın zorunluluğuna pek haklı olarak inanan kimselerin küçümsemesine yol açan o sosyalizm, kendiliğinden gerçekleşiyor. Peki, kooperatifçiliğin bugün Rusya'da bizim için kazandığı çok büyük, sınırsız önemi yoldaşların hepsi anlamıyor. NEP aracıyla biz, tüccar olarak kabul edilen köylüye, özel ticaret ilkesine bir ödün verdik; kooperatifçiliğin çok büyük önemi de, kimilerinin düşündüğünün tersine, işte buradan geliyor. Sonuç olarak, NEP rejimi döneminde bize gereken tek şeyi,

Rus nüfusun yeterince geniş ve derin katmanlarını kooperatifler içinde toplamak oluşturuyor; çünkü bir yandan özel çıkarı, özel tecimsel çıkarı ve öte yandan bu çıkarın devletçe denetimini düzenlemenin yolunu, özel çıkarı genel çıkara bağımlı bir duruma getirmenin yolunu bugün bulduk — eskiden bu, birçok sosyalist için aşılmaz bir engel oluşturuyordu. Gerçekten başlıca üretim araçları üzerindeki devlet iktidarı, proletaryanın elindeki devlet iktidarı, bu proletaryanın milyonlarca küçük ve çok küçük köylü ile bağlaşması, köylülüğün bu proletaryaya verilen yönetimi, vb., — tam bir sosyalist toplum kurmak için, tek başına kooperatifçilikten, eskiden çıkarcı olarak gördüğümüz ve bazı bakımlardan bugün, NEP döneminde de aynı biçimde görmek hakkına sahip olduğumuz kooperatifçilikten başlayarak, tam bir sosyalist toplum kurmak için gerekli olan her şeyi bunlar oluşturmuyor mu? Bu henüz sosyalist toplumun kuruluşunu değil, ama bunun için gerekli ve yeterli olan her şeyi oluşturuyor.

Oysa bizim pratikçi militanlarımız da işte bunu çok küçümsüyor. Kooperatifçiliğe hor görürlükle bakılıyor, onun ilkin ilkesinde (üretim araçları devlet malı durumuna geliyor), sonra da, *en basit, en kolay, köylüye en yatkın* yoldan yeni bir duruma geçiş bakımından taşıdığı olağanüstü önem anlaşılmıyor.

Oysa, bir kez daha, asıl önemli olanı da işte bu oluşturuyor. Sosyalizmi kurmak için her türlü işçi ortaklığı tasarıları kurmak bir şeydir; ama bu sosyalizmi *her* küçük köylünün bu işe katılabileceği biçimde, pratik olarak kurmasını öğrenmek bir başka şey anlamına geliyor. Biz bugün işte bu aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Böyle olduğu için, bundan çok yetersiz bir biçimde yararlandığımız kuşku götürmüyor.

NEP'i kabul ederken, özgür sanayi ve özgür ticaret ilkesine gereğinden çok yer verdiğimiz anlamında değil, kooperatifçiliği unuttuğumuz, bugün onu küçümsediğimiz, yukarda belirtilen her iki bakımdan da kooperatifçiliğin çok büyük önemini daha şimdiden unutmaya başladığımız anlamında ölçüyü kaçırdık.

Şimdi bu "kooperatif" ilkesinden başlayarak, uygulama bakımından hemen yapılabilecek ve yapılması da gereken şeyler üzerine okurla söyleşmeyi düşünüyorum. Şu andan başlayarak bu "kooperatif" ilke, sosyalist önemini herkesin açıkça anlayabileceği bir biçimde hangi yollardan geliştirilebilir ve hangi yollardan geliştirilmesi gerekiyor?

Siyasal bakımdan, bazı kolaylıklardan genel olarak ve her zaman yalnız kooperatiflerin yararlanmakla kalmayacakları, ama bu kolaylıkların salt maddesel (banka faiz oranları, vb.) nitelikte de

olacakları biçimde çalışmak gerekiyor. Devletin kooperatiflere, özel işletmelere verdiğimiz kredileri hiç değilse hafifçe aşan fonlar vermesi, hatta bu fonları ağır sanayiye verilen krediler düzeyine çıkarması gerekiyor.

Toplumsal bir rejim ancak belli bir sınıfın parasal desteğiyle ortaya çıkıveriyor. "Özgür" kapitalizmin doğuşunun malolduğu yüzlerce ve yüzlerce milyon rubleyi anımsatmak gereksiz. Bugün, şu anda her şeyden çok desteklemek zorunda olduğumuz toplumsal rejimin kooperatif rejim olduğunu anlamamız ve gerçekleştirmemiz gerekiyor. Ama kooperatif rejimi sözcüğün gerçek anlamıyla desteklemek gerekiyor; yani herhangi bir kooperatif değişim söz konusu edilmiyor; bu sözcükten *asıl nüfus yığınlarının gerçekten katıldıkları* kooperatif değişimlerden yana olan desteği anlamak gerekiyor. Kooperatif değişimlere katılan köylüye bir prim vermek, işte bu kesinlikle doğru bir davranış oluşturuyor; ama bu katılımı denetlemek, bu katılımın ne derecede bilinçli ve namusluca olduğunu incelemek, sorunun düğüm noktasını da işte bu oluşturuyor. Kooperatifçinin biri kooperatif bir dükkan açmak için bir köye geldiğinde, asıl nüfusun bu kuruluşa hiçbir katılımı olmuyor. Ama kendi öz çıkarlarıyla yönlendirilen nüfus, en kısa zamanda bu kuruluşa girmeye çalışacaktır.

Bu sorun bir başka yön daha gösteriyor. "Uygar" (her şeyden önce bilgili) Avrupalı bakımından, kooperatiflerin işlemlerine tüm nüfusun pasif olarak değil ama aktif olarak katılması için bize yapılacak çok az şey kalıyor. Açıkçası, bize "yalnızca" nüfusumuzu kooperatiflere yaygın bir katılımın sağladığı bütün yararları anlayacak ve bu katılımı örgütleyecek derecede "uygar"laştırmaktan başka bir şey kalmıyor. "*Yalnızca*" bu kalıyor. Sosyalizme geçmek için şu anda bize gerekli olan tüm bilgeliği işte bu oluşturuyor. Ama bu "yalnızca" tüm bir devrimi, halk yığınının tüm bir gelişme dönemini gerektiriyor. İşte bu nedenle de kural olarak elden geldiğince az incelik vermek ve elden geldiğince az ince düşüncelere dalmak yolunu tutmamız gerekiyor. Bu bakımdan NEP, kendini en sıradan köylünün düzeyine uyarlamak, ondan bunun ötesinde hiçbir şey istememek anlamında, bir ilerleme oluşturuyor. Ama NEP aracıyla tüm nüfusun kooperatiflere katılmasını sağlamak için de tüm bir tarihsel dönem gerekiyor. Her şey iyi giderse, bu dönemi on ya da yirmi yılda aşabiliriz. Gene de özel bir tarihsel dönem oluşturacak bu dönem ve bu dönemden geçmedikçe, öğrenimi genelleştirmedikçe, işlerin yeterli bir kavranışı olmadıkça, kitaplardan yararlanmayı nüfusa yeterli bir ölçüde öğretmedikçe, bunun için somut bir temel olmadıkça, diyelim kötü hasata, açlığa karşı bazı güven-

celer olmadıkça, —bütün bunlar olmadıkça ereğimize erişemeyiz. Şimdi en önemli olanı, daha önce yeterli bir biçimde gösterdiğimiz ve tam bir başarıyla taçlanmış bu devrimci atılımı, bu devrimci coşkunluğu, akıllı ve bilgili bir tüccarın beceriklililiği ile birleştirmesini bilmek oluşturuyor, iyi bir kooperatifçi olmak için bu tamamen yeterli bir nitelik taşıyor. İyi bir kooperatifçi derken uygar bir tüccar demek istiyorum. Rusların ya da yalnızca düşünen köylülerin kafasına yerleşmesi gereken şeyi de işte bu oluşturuyor: o ticaret yaptığına göre, ticaret yapmasını biliyor. Tamamen yanlış bir olumlamadır bu. O ticaret yapıyor, ama ticaret yapmakla uygar bir tüccarın beceriklililiği arasında, dünyalar bulunuyor. O Asyagil biçimde ticaret yapıyor, oysa gerçek bir tüccar olmak için, Avrupalılar gibi ticaret yapmak gerekiyor. Oysa o ondan, tüm bir dönem uzakta bulunuyor.

Bitiriyorum: kooperatifçiliğe iktisadi, mali ve bankasal nitelikte bir dizi ayrıcalık vermek gerekiyor; sosyalist devletimiz tarafından nüfusun yeni örgütlenme ilkesine verilen desteğin de işte buna dayanması gerekiyor. Ama bütün bunlar sorunun genel çizgilerinden başka bir şey oluşturmuyor; çünkü daha pratik yönün aydınlığa kavuşturulması ve ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi kalıyor, yani daha kooperasyona ödenen ve kooperatiflere etkili bir biçimde yardım etmemizi ve uygar kooperatifler kurmamızı sağlayacak "prim"lerin özelliklerinin (ve ödenme koşullarının) saptanması gerekiyor. Oysa uygar kooperatifçiler rejimi, üretim araçları toplumun malı olduğu ve sınıf olarak proletarya burjuvazinin üstesinden geldiği zaman, sosyalist rejimin ta kendisini oluşturuyor.

4 Ocak 1923.

II

Yeni iktisat siyaseti konusunu ele aldığım her kez, devlet kapitalizmi üzerine 1918'de yazdığım makaleyi andım.[189] Bu durum bazı genç yoldaşların kafasında çoğu kez kuşkular uyandırdı. Ama kuşkuları özellikle siyasal nitelikteki soyut sorunlarla ilgiliydi.

Bu genç yoldaşlar, üretim araçlarının işçi sınıfının malı olduğu ve devlet iktidarını da işçi sınıfının elinde tuttuğu bir rejimi devlet kapitalizmi olarak adlandırmamak gerektiğini düşünüyorlardı. Ama onlar benim bu terimi, *ilk olarak* bizim güncel durumumuz ile benim sol denilen komünistlere karşı polemikteki durumum arasındaki tarihsel bağlantıyı göstermek için kullandığıma dikkat etmiyorlardı; daha o sırada ben, devlet kapitalizminin bugün ülke-

mizde var olan iktisadi rejimden daha üstün olduğunu gösteriyordum; benim için önemli olanı sıradan devlet kapitalizmi ile sıradan olmayan, hatta okura yeni iktisat siyasetini açıklarken sözünü ettiğim olağanüstü devlet kapitalizmi arasındaki ardışıklığı ortaya koymak oluşturuyordu. *İkinci olarak*, benim kafamı her zaman, pratik erek kurcalıyordu. Oysa, bizim yeni iktisat siyasetimizin pratik ereğini de imtiyazlar vermek oluşturuyordu: imtiyazlar ise, bizim koşullarımız içinde, hiç kuşku yok katıksız bir devlet kapitalizmi biçimi taşıyacaktı. Benim bu konudaki düşüncelerimi işte böyle anlamak gerekiyordu. Ama konunun, devlet kapitalizmine ya da hiç değilse onunla bir karşılaştırmaya başvurmak gereksinimini duyabileceğimiz bir yönü daha vardı. Kooperasyondan sözetmek istiyorum.

Hiç kuşku yok ki kooperatifler, kapitalist bir devlet içinde kolektif kapitalist kuruluşlar oluşturuyor. Gene hiç kuşku yok ki bizim güncel iktisadi durumumuz içinde, özel kapitalist işletmeleri (yalnız ve yalnız topluma ait toprak üzerindeki ve işçi sınıfına ait devlet iktidarının denetimi altındaki özel kapitalist işletmeleri) gerçek anlamıyla sosyalist tipteki (üretim araçlarının, aynı şekilde işletmenin ve genel olarak her işletmenin üzerinde kurulduğu toprağın da devlete ait oldukları sosyalist tipteki) işletmelerle birleştirdiğimiz sırada sorun, ilkesel bakımdan daha önce ayrı bir kategori olarak kooperatif oluşturmayan üçüncü bir tipteki işletmeler biçiminde ortaya çıkıyor. Özel kapitalizm döneminde kooperatifler, kapitalist işletmelerden özel bir nitelik taşıyan işletmelerden ayrılan kolektif işletmeler olarak ayrılıyor. Devlet kapitalizmi döneminde kooperatifler, devletsel kapitalist işletmelerden, önce özel işletmeler olarak, sonra da kolektif işletmeler olarak ayrılıyor. Bugünkü rejimimizde ise kooperatifler, kolektif işletmeler olarak, özel kapitalist işletmelerden, ayrılıyor ama, eğer sosyalist işletmelerin üzerinde kuruldukları toprak ile üretim araçları devlete, yani işçi sınıfına ait bulunuyorlarsa, sosyalist işletmelerden ayrılmıyor.

Kooperatifler ele alındığı zaman ülkemizde yeterince dikkate alınmayan bir şeyi de işte bu konu oluşturuyor. Siyasal rejimimizin özel niteliği sayesinde, kooperatiflerin ülkemizde tamamıyla ayrıksın bir önem kazandıkları unutuluyor. Kooperasyon, eğer ülkemizde az buçuk önemli bir gelişme gösteremeyen imtiyazlar bir yana bırakılırsa, bizim koşullarımız içinde sosyalizmle tamamen örtüşüyor.

Düşüncemi açıklayayım. Robert Owen'dan başlayarak eski kooperatifçilerin planları, neden ötürü düşçü bir nitelik taşıyordu? Şundan ki eski kooperatifçiler çağdaş toplumu, sınıflar savaşımı,

siyasal iktidarın işçi sınıfı tarafından fethi, sömürücüler sınıfı egemenliğinin devrilmesi gibi özsel sorunları hesaba katmaksızın, sosyalizm aracıyla barışçı yoldan dönüştürmeyi düşlüyorlardı. Nüfusun kooperatifler içinde bir araya getirilmesiyle, sınıf düşmanlarını sınıf işbirlikçileri ve sınıflar savaşımını da bir sınıflar barışı (ya da toplumsal barış) durumuna dönüştürmek düşlendiğine göre, bu "kooperatif" sosyalizmin salt düşlemsel, romantik ve hatta bayağı bir şey olduğunu söylemekte haklıydık.

Çağımızın büyük görevi açısından hiç kuşku yok ki haklıydık, çünkü devlet içindeki siyasal iktidar için bir sınıflar savaşımı olmaksızın sosyalizmi gerçekleştirmek, olanaksız bir nitelik taşıyor.

Ama devlet iktidarının işçi sınıfına geçtiği, sömürücülerin siyasal iktidarının yıkıldığı ve bütün üretim araçlarının (işçi devletinin belli bir zaman için ve bazı koşullarla imtiyaz olarak kendi isteğiyle sömürücülere verdiği üretim araçları dışında) işçi sınıfının elinde bulunduğu şu anda, bakın işler nasıl da değişiyor.

Bugün biz, kooperatifçiliğin gelişmesinin bizim için sosyalizmin gelişmesi ile (yukarda belirtilen "küçük" ayrıklama hesaba katılarak) örtüştüğü anlamına geldiğini söylemek hakkına sahip bulunuyoruz. Aynı zamanda sosyalizm konusundaki görüşümüzün de kökten değiştiğini kabul etmek zorundayız. Bu köklü değişiklik şuna dayanıyor: eskiden ağırlık merkezini siyasal savaşıma, devrime, iktidarın fethine vb. dayandırıyorduk ve böyle de yapmak zorundaydık. Bugünse ağırlık merkezi yer değiştiriyor: barışçıl "kültürel" örgütlenme çalışmasına dayanıyor. Uluslararası ilişkiler olmasaydı, durumumuzu uluslararası alanda savunma görevimiz olmasaydı, bizim için ağırlık merkezinin eğitsel etkinliğe doğru yer değiştirdiğini de söylerdim. Ama eğer bu konu bir yana bırakılır ve iç iktisadi ilişkilerle yetinilirse, şu anda çalışmamızın ağırlık merkezinin eğitsel etkinliğe dayandığını söylemek çok doğru bir olumlama oluşturuyor.

Karşımıza devir açan iki özsel görev çıkıyor. İlkin kesinlikle hiçbir değer taşımayan ve bize tamamen geçmişten miras kalan yönetsel aygıtımızı baştan başa elden geçirmemiz gerekiyor; beş savaş yılı içinde, bu aygıtı gerçekten değiştirecek zamanımız olmadı ve değiştiremezdik de. İkinci görevimiziyse, köylülük yararına kültürel bir etkinliğe girişmek oluşturuyor. Oysa köylüler arasındaki bu çalışmanın iktisadi hedefini de kooperatifçilik oluşturuyor. Eğer bütün köylüleri kooperatifler içinde toplayabilseydik, sosyalist alanda iki ayağımız üzerinde dururduk. Ama bu koşul köylülüğün öyle bir kültür düzeyini gerektiriyor ki (köylülük diyorum, çünkü o çok büyük bir yığın oluşturuyor), kooperatifler içindeki bu yaygın

örgütlenme, gerçek bir kültür devrimi olmadıkça olanaksız bir nitelik taşıyor.

Hasımlarımız bize, yeterince kültürlü olmayan bir ülkeye sosyalizmi sokmak istemekle, sağduyuya aykırı bir işe giriştiğimizi bilmem kaç kez söylemiş bulunuyor. Ama onlar yanılıyor: biz teoriye göre (her türden bilgiç taslağının teorisine göre) başlanması gereken yerden başlamadık; ülkemizde siyasal ve toplumsal devrim, şimdi kendini bize zorla kabul ettiren kültür devrimine öngeldi.

Bütünüyle sosyalist bir ülke durumuna gelmek için, bugün bu kültür devrimini gerçekleştirmemiz yetiyor. Ama bu devrim bizim için, salt kültür düzeyinde (okuma yazma bilmiyoruz) olduğu kadar, maddesel düzeyde de inanılmaz güçlükler gösteriyor (çünkü kültürlü insanlar durumuna gelebilmek için, maddesel üretim araçlarının belli bir gelişme kazanması gerekiyor, belli bir maddesel temele sahip olmak gerekiyor).

6 Ocak 1923.

İlk kez olarak
26 ve 27 Mayıs 1923'te
Pravda, n° 115 ve 116
içinde yayınlandı.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 33, s. 485-488.

İŞÇİ VE KÖYLÜ DENETLEME KURULUNU YENİDEN NASIL ÖRGÜTLEMELİ?

KUŞKUSUZ, işçi ve köylü denetleme kurulu karşımıza, bugüne kadar çözülmemiş olan aşırı bir güçlük çıkarıyor. Sözkonusu güçlüğü bu kurumun yararlılık ya da gerekliliğini yadsıyarak çözmek isteyen yoldaşların haksız olduklarını sanıyorum. Öte yandan, devlet aygıtımız ve bu aygıtın yetkinleştirilmesi sorununun çok çetin bir sorun olduğunu da kabul ediyorum; bu sorun kesin bir çözüme bağlanmış olmaktan uzak ve ayrıca son derece de ivedi bir sorun oluşturuyor.

Devlet aygıtımız, dışişleri halk komiserliği dışında, çok büyük bir ölçüde geçmişin bir kalıntısını ve hemen hiçbir önemli değişikliğe uğramamış bir kalıntısını oluşturuyor. Ancak dış görünüşü hafifçe süslenmiş; geri kalanıysa bizim gerçek eski devlet aygıtı tipimizin ta kendisi. Ve onu gerçekten yenileştirme yollarını aramak için de, sanırım bizim iç savaş deneyimimize başvurmak gerekiyor.

Biz iç savaşın en tehlikeli uğraklarında nasıl davranmıştık?

Partimizin en iyi güçlerini Kızılordu içinde toplamıştık; işçilerimizin en seçkin bölümünü silah altına almıştık; yeni güçlerin ardında, diktatörlüğümüzün en derin köklerinin daldığı yerlere başvurmuştuk.

İşçi ve köylü denetleme kurulunu baştan başa elden geçirme yollarını da, inanıyorum ki gene bu yönde aramamız gerekiyor. Partimizin XII. kongresine, aşağıda sunduğum ve merkez denetim Komisyonumuzun özel türde bir genişlemesini öngören yeniden örgütlenme planını onaylamasını öneriyorum.

Parti merkez komitemizin genel kurulu, açıkça partinin bir tür yüksek konferansı durumuna gelme eğilimi gösteriyor. Ortalama

her iki ayda bir kezden çok toplanmıyor, merkez komite günlük çalışmayı, bilindiği gibi siyasal büromuza, örgütlenme büromuza, sekretaryamıza vb. bırakıyor. Girmiş olduğumuz yolu sonuna kadar izlememiz ve merkez komite genel kurullarını, partinin her iki ayda bir toplanan ve merkez denetim komisyonunun da katılacağı yüksek konferansları durumuna kesin olarak dönüştürmemiz gerektiğini düşünüyorum. Merkez denetim komisyonuna gelince, bu komisyonun da yeniden örgütlenen işçi ve köylü denetleme kurulu ile, aşağıdaki koşullara uyarak birleşmesi gerekiyor.

Kongreye, merkez denetim komisyonu için, işçiler ve köylüler arasından seçilen 75-100 kadar yeni üye seçmesini öneriyorum. Seçilen yoldaşlar, merkez komite üyeliğine bağlı bütün haklardan yararlanacaklarına göre, parti üyeleri olarak, bütün merkez komite üyelerinin geçirildiği incelemeye benzer bir incelemeden geçirileceklerdir.

Öte yandan işçi ve köylü denetleme kurulu da, özellikle iyi niyetleri ve devlet aygıtımızı tanımaları gözönünde bulundurularak incelenen 300-400 görevliye indirgenecektir; bu görevliler, genel olarak bilimsel emek örgütlenmesi, özel olarak yönetim, büro çalışması vb. ilkelerinden haberdar olduklarını gösteren özel bir incelemeden de geçirileceklerdir.

İşçi ve köylü denetleme kurulu ile merkez denetim komisyonunun bu birleşmesinin bu iki kurum için de yararlı olacağını sanıyorum. Bir yandan, denetleme kurulu, en azından dışişleri halk komiserliğininkine eşit, yüksek bir moral otorite kazanacaktır. Öte yandan, merkez komitemiz —merkez denetim komisyonu ile birlikte— kesin olarak bir yüksek parti konferansı durumuna gelecektir; gerçeği söylemek gerekirse, o daha şimdiden bu yola girmiş bulunuyor ve görevini ikili bir bakımdan: bir yandan *kendi* örgütlenmesi ile *kendi* çalışması yöntemli, usa uygun ve sistemli olacak, öte yandan büyük yığınlarla gerçek bağlantısı işçilerimiz ile köylülerimizin kaymak tabakası aracılığıyla sağlanacak bir biçimde yerine getirebilmesi için de bu yolda sonuna kadar gitmesi gerekiyor.

Aygıtımızın perişanlığından sorumlu çevrelerden, yani aygıtımızı bugün hâlâ var olduğu biçimde, münasebetsizliğe kadar götürülen devrim-öncesi biçiminde korumaya can atan kimselerden doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak yayılan bir itirazı önceden kestiriyorum (iyi düşünülecek olursa, şu anda köklü toplumsal reformları yapmak için gerekli süreleri saptama yolunda tarihte çok ender görülen bir fırsata sahip bulunuyor ve beş yılda yapılabilecek *şeyler* ile çok daha uzun süreler isteyen şeyleri bugün çok iyi görüyoruz).

Bu itiraz, benim önerdiğim reformun karışıklıktan başka bir şeye yol açmayacağına inandırmak amacını güdüyor. Nereye, kime ve ne için başvuracağını bilmeyen, her yana düzensizlik saçan, görevlileri günlük işlerinden uzaklaştıran vb., vb. merkez denetim komisyonu üyeleri de kurumlar arasında gezinip duracaklardı.

Bu kötü niyetli itirazm nedenlerinin, yanıt vermeyi bile gerektirmeyecek kadar kolay anlaşılır olduğunu sanıyorum. Hiç kuşku yok ki merkez denetim komisyonu başkanlığı ile işçi ve köylü denetimi halk komiserliği ve kurulu (ve bazı durumlarda merkez komite sekretaryası da), merkez denetim komisyonu ile birlikte, kendi halk komiserliklerini ve bu komiserliğin çalışmasını ussal bir biçimde örgütlemek için yıllarca direşken çabalar göstermek zorunda kalacak. İşçi ve köylü denetimi halk komiseri, bana göre halk komiseri olarak kalabilir (ve kalması da gerekir); bütün kurul gibi bu komiser de, bu komiserin emri altında olduğu kabul edilecek merkez denetim komisyonu üyelerinin etkinliği dahil, işçi ve köylü denetim kurulunun etkinliğini yönetmeye devam edecek. İşçi ve köylü denetim kurulunun geri kalan 300-400 görevlisi, benim planıma göre, bir yandan işçi ve köylü denetim kurulunun öteki üyeleri ile merkez denetim komisyonunun yeni üyelerine bağlı sekreterler görevlerini yerine getirecekler; öte yandan da yüksek derecede nitelikli, dikkatle incelenmiş, özellikle güvenilir olmaları ve onları bugün işçi ve köylü denetim kurulu görevlilerinin durumunu oluşturan o gerçekten sefil (daha kötüsünü söylememek için sefil diyorum) durumdan kurtaracak yüksek aylıklar almaları gerekecek.

Ben eminim ki görevlilerin sayısını belirtilen rakama düşürmekle, işçi ve köylü denetim kurulu kadrolarının değeri de, tüm çalışmanın niteliği de kat kat düzeltilecek; böylece halk komiserinin ve kurul üyelerinin tüm çabalarını emeği örgütlemek ve emeğin niteliğini sistemli ve sürekli bir biçimde yükseltmek için, işçi ve köylü iktidarı ve bizim sovyetler rejimimiz bakımından öylesine buyurgan bir zorunluluk taşıyan bu sorun için yoğunlaştırma olanağı sağlanacak.

Öte yandan ben, işçi ve köylü denetimi halk komiserinin, emeğin örgütlenmesi için kurulan ve sayıları cumhuriyette en azından 12 olan yüksek enstitülerin (Merkez Çalışma Enstitüsü, Emeğin Bilimsel Örgütlenmesi Enstitüsü, vb.) etkinliğini kısmen birleştirmeye ya da kısmen eşgüdümlemeye çalışması gerekeceğini de düşünmüyorum. Aşırı tekbiçimlilik ve bunun yol açtığı birleşme eğilimi zararlı olurdu. Tersine, bu noktada usa yatkın bir çözüm, bu kurumların bir bütün halinde birleşmesi ile, onlardan her birine belli bir bağımsızlık bırakarak, akıllıca sınırlandırılmaları arasın-

da bir orta yol bulmak gerekiyor.

Hiç kuşku yok ki bu reformdan, işçi ve köylü denetim kurulu kadar bizim merkez komitemiz de kazançlı çıkacak; yığınlarla bağlantısı bakımından ve etkinliklerinin düzenliliği ve etkinliği bakımından da kazançlı çıkacak. İşte o zaman merkez denetim Komisyonu üyelerinin ya bir zaman dönemi için, ya da belli bir örgütlenme planına göre saptanan belli bir miktarının da katılacakları siyasal büro oturumlarını hazırlamak için daha kesin ve daha uygun bir sistem kabul edilebilecek (ve kabul edilmesi de gerekecek).

İşçi ve köylü denetimi halk komiserinin, merkez denetim komisyonu başkanlığı ile anlaşarak, bu komisyon üyeleri arasında, siyasal büro oturumlarına katılma zorunluluklarına göre işbölümü yapması ve şu ya da bu biçimde kendisine sunulan bütün belgeleri incelemesi, ya da çalışma günlerinin bir bölümünü teorik hazırlanmaya, bilimsel emek örgütlenmesinin incelenmesine ayırması, ya da en yüksek kurumlardan taban, yerel vb. kurumlara kadar, devlet aygıtımızın denetim ve yetkinleştirilmesine pratik olarak katılması gerekecek.

Ayrıca bu reformun sağladığı siyasal yararın dışında — bilindiği gibi merkez komite üyeleri ile merkez denetim komisyon üyeleri siyasal büro oturumları için çok daha iyi bilgilendirilecek, çok daha iyi hazırlanacaklardır (bu oturumlarla ilgili bütün belgelerin, hiçbir gecikmeden zarar görmeyecek durumlar hariç, siyasal büro oturumundan en geç 24 saat önce bütün merkez komite ve merkez denetim komisyonu üyelerine verilmiş olması gerekiyor— bir de şu öteki yararı olacaktır ki, merkez komitemiz içinde salt kişisel ve raslantıya bağlı etkenlerin etkisi azalacak ve bu da bir bölünme tehlikesinin azalmasına yol açacaktır.

Merkez komitemiz sıkı sıkıya merkezileşmiş ve büyük bir moral güçten yararlanan bir organ durumuna geldi. Ama bu organın çalışması, bu moral güce karşılık düşen koşullar içinde yer almıyor. Benim önerdiğim reformun işte bu duruma bir çare bulması gerekiyor. Ve siyasal büronun her oturumuna belirli bir sayıda katılmaktan sorumlu bulunan merkez denetim komisyonu üyeleri de hiçbir etkinin, ne genel sekreterin, ne de öteki MK üyelerinden herhangi birinin etkisinin, bir soruşturma yapmalarına, dosyaları denetlemelerine ve genel olarak bütün işlerde tam bir açıklık ve sıkı bir düzenlilik sağlamalarına engel olamamasına — "kimseye aldırmadan" göz kulak olacak tutarlı bir topluluk oluşturacaklardır.

Kuşkusuz, bizim Sovyetler Cumhuriyetimizde, toplumsal rejim iki sınıfın, işçiler ile köylülerin işbirliğine dayanıyor ve bu işbirliği-

ne bugün, bazı koşullarla "nepmenler", yani burjuvazi de kabul edilmiş bulunuyor. Eğer bu sınıflar arasında ciddi anlaşmazlıklar patlak verseydi, bölünme kaçınılmaz bir duruma gelirdi. Ama bizim toplumsal rejimimiz böyle bir bölünmenin tohumlarını kaçınılmaz olarak içermiyor. Ve bizim merkez komitemiz ile merkez denetim komisyonumuzun ve tüm partimizin en önemli görevini de, bölünmeye yol açabilecek etkenleri ilgiyle denetlemek ve onları önlemek oluşturuyor; çünkü cumhuriyetimizin yazgısı, sonunda şuna bağlanıyor: İşçi sınıfı ile bağlaşmasına sadık köylü yığın, işçi sınıfı ile birlikte mi yürüyecek, yoksa "nepmenler"in, yani yeni burjuvazinin, onun işçi sınıfıyla birliğini bozmasına, onu işçi sınıfından ayırmasına göz mü yumacak? Bu seçenek bize ne kadar açık seçik görünür, işçilerimiz ve köylülerimiz onu ne kadar açık ve seçik anlarlarsa, Sovyetler Cumhuriyeti için öldürücü bir nitelik taşıyan bölünmeden kaçınma olasılıklarımız da o kadar büyük olacaktır.

23 Ocak 1923.

Pravda, n° 16,
25 Ocak 1923.
İmza: *N. Lenin*
V. Lénine, *Œuvres*,
Paris-Moscou, c. 33, s. 495-500.

[1] "Proleter Devrimin Askerî Programı", Eylül 1916'da, İskandinav sol sosyal-demokrat basına karşı Almanca olarak yazıldı. 1914-1918 emperyalist dünya savaşı sırasında bu basın, sosyal-demokrat programın "halkın silahlanması"nı öngören maddesine karşı çıkıyor ve "silahsızlanma" sloganını öneriyordu. Aralık 1916'da yeniden elden geçirilen bu makale "'Silahsızlanma' Sloganı Konusunda" başlığıyla *Sbornik Sotsial-Demokrata*'nın [*Sosyal-Demokrat Derleme*] 2. sayısında yayınlandı. Nisan 1917'de Lenin, Rusya'ya hareketinden hemen önce, Alman dilinde yazılan makale metnini *Jugend-International* [*Enternasyonal Gençlik*] gazetesinin yazıkuruluna verdi ve 1917'de makale, bu gazetenin 9 ve 10. sayılarında yayınlandı.

Sosyalist gençlik örgütlerinin Zimmerwald soluna katılan uluslararası birliğinin yayın organı olan *Jugend-International,* Eylül 1915-Mayıs 1918 arasında Zürih'te yayınlandı. –17.

[2] 1916 yazında R. Grimm tarafından, İsviçre sosyal-demokrat partisinin olağanüstü bir kongresinin hazırlanması amacıyla, savaş sorunu üzerine yazılan tezlere anıştırma. Şubat 1917'de toplanması öngörülen bu kongrede, İsviçre sosyalistlerinin savaş karşısındaki tutumu saptanacaktı. –17.

[3] *Neues Leben* [*Yeni Hayat*] – Aylık dergi, İsviçre sosyal-demokrat partisinin organı; Ocak 1915-Aralık 1917 arasında Bern'de yayınlandı. Sağ zimmervaldcıların görüşlerini savunan dergi, 1917 başından başlayarak sosyal-şoven bir görüşü benimsedi. –17.

[4] Rosa Luxemburg. –18.

[5] 1871 Paris Komününü kan içinde bastıran Fransız general. –19.

[6] Enternasyonalistlerin Zimmerwald ve Kienthal'de (İsviçre) toplanan uluslararası sosyalist konferansları.

Birinci Uluslararası Sosyalist Konferans, 5-8 Eylül 1915'te Zimmerwald'de toplandı. Bu konferansta, Lenin tarafından yönetilen devrimci enternasyonalistler ve kautskici çoğunluk arasında bir savaşım başladı. Sol enternasyonalistlerle Lenin, Zimmerwald solu grubunu kurdu.

Konferansta dünya savaşını emperyalist bir savaş olarak tanımlayan bir bildirge kabul edildi; savaş ödeneklerini kabul eden ve burjuva hükümetlere katılan "sosyalist"lerin tutumu kınandı; Avrupa işçileri, ilhaksız ve tazminatsız bir barış için, savaşa karşı savaşımı yoğunlaştırmaya çağrıldı.

Konferansta ayrıca savaş kurbanlarına bir duygudaşlık çağrısı kabul edildi ve bir uluslararası sosyalist komisyon (USK) seçildi.

İkinci Uluslararası Sosyalist Konferans, 24-30 Nisan 1916'da Kienthal'de toplandı. Bu konferansta sol kanat, Zimmerwald Konferansındakinden daha birleşik ve daha güçlü davrandı. Lenin, sosyal-pasifizmin ve Uluslararası Sosyalist Büro'nun oportünist etkinliğinin bir eleştirisini içeren bir kararın çıkarılmasını sağladı. Kienthal'de kabul edilen bildirge ve karar, savaşa karşı enternasyonalist hareketin gelişmesinde ileriye doğru yeni bir adım oluşturdu.

Zimmerwald ve Kienthal konferansları, enternasyonalist öğelerin ortaya çıkıp bir araya gelmelerine yardımcı olmakla birlikte, tutarlı enternasyonalist düşünceler üzerinde birlik sağlayamadı ve leninist siyasetin emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürme, kendi emperyalist hükümetinin askerî bozgunu ve III. Enternasyonalin örgütlenmesi gibi temel tezlerini benimsemedi. –23.

7 "*Sosyal-demokrat emek grubu*" ya da "*Arbeitsgemeinschaft*" [Emek Topluluğu] – Alman merkezcilerin örgütü; Mart 1916'da Reichstag'daki sosyal-demokrat fraksiyondan kopan milletvekilleri tarafından kuruldu. Bu grup, 1917'de kurulan ve açık sosyal-şovenleri destekleyerek onlarla birliğin sürdürülmesini savunan merkezci eğilimli Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisinin çekirdeğini oluşturdu. –23.

8 *Bağımsız İşçi Partisi* (ILP - *Independent Labour Party*), – James Keir Hardie, R. Mac Donald, vb. öncülüğünde 1893'te kuruldu. Siyasal bakımdan burjuva partiler karşısında bağımsız olduğunu söylemesine rağmen bu parti, gerçekte "sosyalizmden bağımsız, liberalizme bağımlı" (Lenin) bir partiydi. 1914-1918 emperyalist dünya savaşı sırasında, ilkin savaşa karşı bir bildirge yayınlandı (13 Ağustos 1914). Ardından Şubat 1915'teki itilaf ülkeleri sosyalistlerinin Londra Konferansı'nda bağımsızlar, konferansta kabul edilen sosyal-şoven karara katıldı. Bu konferanstan sonra bağımsız önderler, barışçı sözler altında gizlenen sosyal-şoven bir tavır takındı. 1919'da Komünist Enternasyonalin kurulmasından sonra ve sola yönelen parti üyelerinin baskısıyla Bağımsız İşçi Partisi önderleri, II. Enternasyonalden ayrılma kararı verdiler. 1921'de bağımsızlar, iki-buçukuncu denilen Enternasyonale ve bu örgütün çöküşünden sonra yeniden II. Enternasyonal saflarına katıldılar. 1921'de, İngiltere Bağımsız İşçi Partisinin sol kanadı bu partiden ayrıldı ve Büyük Britanya Komünist Partisine katıldı. –23.

9 *Savaş sanayileri komiteleri* – 1915'te Rusya'da emperyalist büyük

burjuvazi tarafından kuruldu. İşçileri kendi etkisi altına almak ve sonuna (zafere) değinciliğe kazanmak için gösterdiği çabalarla burjuvazi, bu komitelere bağlı "işçi grupları" örgütlemeyi tasarladı. İşçi temsilcilerini bu gruplar içine sokmakta burjuvazinin çıkarı vardı; çünkü bu temsilciler, savaş fabrikalarındaki emek üretkenliğinin artması için işçi yığınları içinde propaganda yapacaklardı. Burjuvazi tarafından örgütlenen bu sözde yurtseverce girişimde menşevikler etkin bir rol oynadı. Savaş sanayileri komitelerini boykot etmeye çağıran bolşeviklerse, işçilerin çoğunluğu tarafından desteklenen bu taktiği başarılı bir biçimde uyguladı. –23.

[10] *Basel Bildirgesi* – 24-25 Kasım 1912'de Basel'de (İsviçre) toplanan II. Enternasyonal olağanüstü kongresinde savaş üzerine oybirliğiyle kabul edilen bildirge. Bildirgede emperyalistler tarafından hazırlanan savaşın soyguncu erekleri belirtiliyor ve bütün ülkelerin işçileri savaşa karşı kararlı bir biçimde savaşmaya çağrılıyordu. Emperyalist bir savaşın başlatılması durumunda, bildirgede sosyalistlerin böylece yol açılacak iktisadi ve siyasal bunalımdan sosyalist devrim doğrultusunda savaşmak için yararlanmaları öneriliyordu.

Kautsky, Vandervelde, vb. gibi II. Enternasyonal önderleri, kongrede bu bildirgenin kabul edilmesinden yana oy verdiler. Ancak 1914'te emperyalist dünya savaşı patlak verince, Basel Bildirgesini bir yana bıraktılar ve kendi emperyalist hükümetlerinin yanında yer aldılar. –23.

[11] *La Sentinelle* [Nöbetçi] – Neuchâtel kantonunun İsviçre sosyal-demokrat örgütünün organı; 1884'te La Chaux-de-Fonds'da kuruldu. 1914-1918 emperyalist dünya savaşının ilk yıllarında bu gazete, enternasyonalist bir görüşü savundu.

Volksrecht [*Halkın Hukuku*] – günlük gazete, İsviçre sosyal-demokrat parti ve Zürih kantonu sosyal-demokrat örgütünün organı; 1898'den başlayarak Zürih'te yayınlandı. Emperyalist dünya savaşı (1914-1918) sırasında, sol zimmervaldcıların makalelerine yer verdi. Lenin'in bazı makaleleri de bu gazetede yayınlandı. Günümüzde de yayınlanan gazete, anti-komünist ve anti-sovyet bir çizgi izlemektedir.

Bernen Tagwacht [Bern Nöbetçisi] – İsviçre sosyal-demokrat parti organı; 1893'te Bern'de kuruldu. 1914-1918 emperyalist dünya savaşının başında K. Liebknecht, F. Mehring ve öteki sol sosyal-demokratların makalelerini yayınladı. 1917'den başlayarak açıkça sosyal-şovenleri destekledi. Günümüzde de yayınlamakta, anti-komünist ve anti-sovyet bir görüşü savunmaktadır. –26.

[12] 20-21 Kasım 1915'te Aarau'da İsviçre Sosyal-Demokrat Parti Kongresi toplandı. Kongre gündeminin temel maddesi, İsviçre sosyal-demokrasisinin enternasyonalist zimmervaldcılar birliği karşısındaki tutumu sorunuydu. İsviçre sosyal-demokrasisi içinde bu konu üzerinde çatışan başlıca üç eğilim vardı: 1° Anti-zimmervaldcılar (Greulich, Pflüger, vb.); 2° Zimmerwald sağı yandaşları (Grimm ve başkaları) ve 3° Zimmerwald solu yandaşları (Platten ve başkaları).

R. Grimm, İsviçre Sosyal-Demokrat Partisine, Zimmerwald birliğine katılmayı ve sağ zimmervaldcıların siyasal çizgisini benimsemeyi öneren bir karar sundu. İsviçreli sol sosyal-demokratlar Grimm'in kararında, yı-

ğınların savaşa karşı devrimci savaşımını sonuna kadar geliştirme zorunluluğunu kabul etmeye çağıran ve emperyalist savaşa ancak proletaryanın muzaffer devriminin bir son verebileceğini ileri süren bir değişiklik yapılmasını önerdiler. Solların değişiklik önergesi, kongrede çoğunlukla kabul edildi. –26.

13 *Uzaktan Mektuplar* – Lenin tarafından Mart sonları ile Nisan başlarında (yeni takvimle) İsviçre'de yazıldı. Bu mektuplarında Lenin, Rusya'daki devrimci olayları çözümledi. Lenin çarlığı yıkan Şubat burjuva demokratik devrimini, ancak sosyalist devrime dönüşecek devrimin birinci evresi olarak görüyordu. Böyle beş mektup yazıldı. "Mektup I. İlk Devrimin Birinci Evresi", *Pravda* gazetesinin 21 ve 22 Mart 1917 günlü 14. ve 15. sayılarında yayınlandı. "Mektup 5. Proleter Devrimci Devletin Görevleri", Lenin tarafından tamamlanamadı. 5. "Uzaktan Mektup"un taslağı, Lenin Derlemesi (XXXVI) içinde yer aldı. –27.

14 *Ekimciler* (ya da "17 Ekim Birliği") – devrimden ürken çarın, halka "yurttaş özgürlüklerinin zamanaşımına uğramaz temellerini" vaat ettiği 17 Ekim 1905 Bildirgesi'nin yayınlanmasından sonra, Rusya'da kurulan karşı-devrimci parti. Bu parti, büyük sanayiciler ve kapitalist tipte toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil ediyor ve savunuyordu; başında önder olarak ünlü sanayici ve Moskova'da birçok yapıya sahip Guçkov ile büyük toprak sahibi Rodzyanko bulunuyordu. Ekimciler, çar hükümetinin iç ve dış siyasetini çekincesiz destekliyorlardı. –29.

15 *Kadetler* – Rusya'daki kralcı liberal burjuvazinin başlıca partisi olan anayasal-demokrat parti üyeleri. Bu parti Ekim 1905'te kuruldu; burjuvazinin temsilcilerini, Zemstvo'lardan gelen toprak sahiplerini ve burjuva aydınları kapsıyordu. Milyukov, Muromtsev, Maklakov, Şingarev, Struve, Rodiçev, bu partinin gözde kişileri idiler. Emekçi yığınların gözünü boyamak için kadetler, kendilerine "Halkın Özgürlüğü Partisi" adını verdiler, ama gerçekte istemleri anayasal krallık çerçevesinden dışarı çıkmıyordu. Birinci Dünya savaşında kadetler, çar hükümetinin ilhakçı dış siyasetini etkin bir biçimde desteklediler. Şubat burjuva demokratik devrimi sırasında, krallığı kurtarmaya çalıştılar. Burjuva geçici hükümet içinde baskın bir yer tutan kadetler Amerikan, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin istekleri uyarınca halk düşmanı, karşı-devrimci bir siyaset izlediler. Ekim Devriminin zaferinden sonra, bütün karşı-devrimci müdahale ve kampanyalara katılan kadetler, Sovyet iktidarının uzlaşmaz düşmanları durumuna geldiler. Müdahalecilerin ve beyaz muhafızların yenilmesinden sonra yurtdışına göç eden kadetler, karşı-devrimci etkinliklerinden vazgeçmediler. 29, 378.

16 *Soylu olmayanlar* (*roturiers*) – Rus toplumunun, belli bir eğitimi olan ve soyluluktan değil, ama küçük-burjuvazi, din adamları sınıfı, esnaf ya da köylülerden gelen kişilerden oluşan bir kategorisi. –30.

17 *Okistler* ya da RSDİP Örgütlenme komitesi üyeleri, menşeviklerin yönetici merkezi; likidatör menşevikler ile bütün parti düşmanı grup ve akımları toplayan 1912 Ağustos Konferansında kurulan merkez; 19-26 Ağustos (1-8 Eylül) 1917'de yapılan RSDİP (menşevik) "birleşme" kongre-

sinde Menşevik Parti Merkez Komitesinin seçilmesine kadar etkinliğini sürdürdü. –31.

18 *Menşevikler* – Rus sosyal-demokrasisi içinde, oportünist küçük-burjuva akım yandaşları; bunlar işçi sınıfını burjuva etkisi altına almaya çalışıyorlardı. "Azınlıkçılar" anlamına gelen adlarını, Ağustos 1903'teki RSDİP II. Kongresi'nde aldılar. Kongrenin, sonlarına doğru, Parti merkez örgütleri seçimlerinde, başlarında Lenin'in bulunduğu devrimci sosyal-demokratlar çoğunluğu kazanırken, bunlar azınlıkta kaldı. Bolşevikler (çoğunlukçular) ve menşevikler (azınlıkçılar) ayrımı, bu kongreden gelir. 1905-1907 devrimi sırasında menşevikler, devrimin yönetiminin proletarya tarafından ele alınmasına, işçi sınıfı ile köylülüğün birliğine karşı ve liberal burjuvazi ile bir uyuşmadan, liberal burjuvazinin devrimdeki yönetici rolünden yana çıktı. Gericilik yılları (1907-1910) içinde, devrimin yenilgiye uğramasından sonra menşevikler, proletaryanın yasadışı gizli devrimci partisini tasfiye etmeye çalıştı. Burjuva geçici hükümet tarafından uygulanan burjuvazi diktatörlüğü ve Sovyetler tarafından uygulanan, proletarya ve köylülük diktatörlüğünü bileştirerek, Rusya'da iktidar ikiliği dönemini açan burjuva demokratik devrimden sonra menşevikler, sosyalist-devrimciler ile birlikte, geçici hükümete girdi, bu hükümetin emperyalist siyasetini destekledi ve yükselen proleter devrime karşı savaştılar. Sovyetler'de menşevikler, geçici hükümetin desteklenmesi yolundaki, yığınları devrimci hareketten uzaklaştıran aynı siyaseti izliyorlardı.

Ekim Devriminden sonra, Sovyet iktidarına karşı yöneltilen komplo ve ayaklanmaları düzenleyip yöneten menşevikler, açıkça karşı-devrimci bir parti durumuna geldi. –31.

19 *Barışçıl Yenileştirme Partisi* – burjuvazi ve toprak sahiplerinin karşı-devrimci örgütü; sol ekimciler ile sağ kadetler tarafından, 1906'da kuruldu. –32.

20 *Trudovikler,* "Emek Grubu" – I. Devlet Dumasındaki köylü milletvekilleri tarafından Nisan 1906'da kurulmuş bulunan küçük-burjuva demokratlar grubu. Trudovikler, her dört Dumada da temsil edildi. Birinci Dünya Savaşı sırasında (1914-1918) trudovikler, şoven bir tavır takındı. Şubat burjuva demokratik devriminden sonra, kulakların (zengin köylüler) çıkarlarını dışavuran trudovikler, *halkçı sosyalistler* ile birlikte, karşı-devrim saflarına geçti. –32.

21 *Devlet Duması* – 1905 devrimci olayları üzerine çarlık hükümetinin toplantıya çağırmak zorunda kaldığı temsilî kurum. Biçimsel olarak Devlet Duması, bir yasama organıydı, ama pratik bakımdan hiçbir gerçek gücü yoktu. Duma seçimleri ne tek dereceli, ne eşit, ne de genel bir nitelik taşıyordu. Emekçi sınıflar ve Rus olmayan milliyetlerin seçim hakları son derece kısıtlanmıştı. İşçi ve köylülerin büyük bir bölümü hiçbir seçim hakkından yararlanamıyordu. 11 (24) Aralık 1905 günlü seçim yasası uyarınca, bir toprak sahibinin oyu, 3 kentsel burjuvazi temsilcisi oyuna, 15 köylü oyuna ve 45 işçi oyuna eşit sayılıyordu. I. Devlet Duması (Nisan-Temmuz 1905) ile II. Devlet Duması (Şubat-Haziran 1907), çarlık hükümeti tarafından dağıtıldı. 3 Haziran 1907 hükümet darbesinden sonra hükümet, işçile-

rin, köylülerin ve kentler küçük-burjuvazisinin haklarını daha da kısıtlayan ve III. (1907-1912) ve IV. (1912-1917) Devlet Dumasında toprak sahipleri ve büyük kapitalistler gerici blokuna tam bir egemenlik sağlayan yeni bir seçim yasası yayınladı. –32.

22 "Proletaryanın Bugünkü Devrimdeki Görevleri" makalesi, 7 Nisan 1917'de N. Lenin imzasıyla, *Pravda*'nın 26. sayısında yayınlandı. Ünlü *Nisan Tezleri*'ni içeren bu makalede Lenin, partiyi burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüştürülmesine yönelterek hem somut, hem de bu dönüşümün kuramına dayanan bir plan öneriyordu. Proleter devrimin yönetici güçlerini belirttikten sonra, 1905 ve 1917 devrimleri deneyine dayanan Lenin, Sovyetler Cumhuriyetini, proletarya diktatörlüğünün siyasal biçimi olarak tanımlıyordu. Tezler, partinin devrimin bu yeni evresindeki siyasal ve iktisadi platformunu belirliyorlardı. Lenin bu tezleri, 4 (17) Nisan 1917 günü, Tauride Sarayı'ndaki iki toplantıda (bir bolşevikler toplantısında ve Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri konferansının bolşevik ve menşevik delegelerinin bir ortak toplantısında) okudu. Makale, *Sosyal-demokrat* (Moskova), *Proletari* (Harkov), *Krasnoyarski Raboçi* [*Krasnoyarsk İşçisi*] (Krasnoyarsk), *Vperyod* [*İleri*] (Ufa), *Bakinski Raboçi* [*Bakû İşçisi*] (Baku), *Kavkazski Raboçi* [*Kafkas İşçisi*] (Tiflis) vb. bolşevik gazeteler tarafından yayınlandı. –37.

23 *Halkçı-Sosyalistler* (Halkçı Sosyalist Emek Partisi) – partilerinin sağ kanadından ayrılan sosyalist-devrimciler tarafından 1906'da kurulan küçük-burjuva parti, ılımlı demokratik istemleri, anayasal krallığın çerçevesi dışına çıkmıyordu. Halkçı-sosyalistler, sosyalist-devrimcilerin programının, toprağın toplumsallaştırılmasını isteyen tezini benimsemiyor ve büyük toprak mülklerinin bir satınalma tazminatı aracıyla kamulaştırılmasını kabul ediyorlardı. Lenin onları "küçük-burjuva oportünistler", "sosyal-kadetler", "sosyalist-devrimci menşevikler" olarak nitelendiriyordu. Liderleri, Peşehonov, Milyakotin, Anenski, vb. gibi kimselerdi.

Şubat burjuva demokratik devriminden sonra halkçı-sosyalistler partisi, burjuva geçici hükümeti etkin olarak destekledi ve karşı-devrim kampına geçti. –38.

24 *Sosyalist-devrimciler* – Rusya'da çeşitli halkçı grup ve çevrelerin ("Sosyalist-devrimciler birliği", "Sosyalist-devrimciler partisi", vb.) kaynaşması üzerine, 1901 sonları ile 1902 başları dolaylarında kurulan küçük-burjuva partisi. *Revolusionnaya Rossaia* [*Devrimci Rusya*] gazetesi (1900-1905) ile *Vestnik Ruskoy Revolytsii* [*Rus Devrim Habercisi*] dergisi (1901-1905), bu partinin resmî organları durumuna geldiler. Sosyalist-devrimciler, proletarya ile küçük mülk sahipleri arasında sınıf ayrımı görmüyorlar, köylülük içindeki sınıf çelişkilerini gözardı ediyorlar, proletaryanın devrimdeki yönetici rolünü yadsıyorladı. Sosyalist-devrimcilerin görüşleri, halkçılık ile revizyonizmin seçmeci (eklektik) bir karışımı idi. Lenin'in deyişiyle, "onlar marksizmin bugün moda olan oportünist 'eleştiri'si aracıyla, halkçılığın deliklerini tıkamaya çabalıyorlardı."

Bolşevik parti, sosyalist-devrimcilerin kendilerini sosyalist gösterme girişimlerini kınamaktan hiç vazgeçmedi, köylülüğü her zaman onların etkisinden kurtarmaya uğraştı, bireysel suikast taktiklerinin işçi hareketine

verdiği zararı hep gösterdi. Öte yandan, bazı koşullarda bolşevikler, çarlığa karşı savaşımda sosyalist-devrimciler ile geçici bağlaşmalar da yaptılar. Birinci devrim sırasında, görüşleri bakımından kadetlere yakın yasal parti, "Halkçı sosyalist emek partisi"ni kuran sağ kanat ile, yarı anarşist "maksimalistler" birliğini oluşturan sol kanadın, sosyalist-devrimciler partisinden koptukları görüldü. Stolipin gericiliği sırasında sosyalist-devrimciler partisi, bir dağınıklık ve ideolojik bulanıklık döneminden geçti. Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyalist-devrimcilerin çoğu, sosyal-şovenizm görüşlerini benimsedi.

Şubat 1917 burjuva demokratik devriminin zaferinden sonra sosyalist-devrimciler, menşevikler ve kadetlerle birlikte, burjuvazi ve toprak sahiplerinin karşı-devrimci Geçici Hükümetinin başlıca desteğini oluşturdular; liderleri (Kerenski, Avksentiyev, Çernov) hükümete girmiş bulunuyorlardı. Kasım 1917 sonlarında sosyalist-devrimcilerin sol kanadı, bağımsız sol sosyalist-devrimciler partisini kurdu. Köylü yığınları üzerindeki etkilerini korumaya çabalayan bu sosyalist-devrimciler, Sovyetler İktidarı'nı sadece biçimsel bir biçimde tamdılar ve bolşeviklerle bir anlaşma yaptılar, ama çok geçmeden Sovyetler'e karşı savaşıma giriştiler.

Yabancı askerî müdahale ve iç savaş dönemi sırasında sosyalist-devrimciler, karşı-devrimci bir baltalama çalışması yürüttüler, müdahalecileri ve beyaz muhafız generalleri etkin bir biçimde desteklediler. Komünist parti ve Sovyet devlet sorumlularına karşı terörcü eylemler örgütlediler. İç savaştan sonra sosyalist-devrimciler, ülke içinde ve beyaz muhafız göçmen topluluğu içinde, yıkıcı eylemlerini sürdürdüler. –38.

25 *Edinstvo* [*Birlik*] – Mart-Nisan 1917 arasında bu adla, ardından Aralık 1917 - Ocak 1918 arasında *Naşe Edinstvo* [*Birliğimiz*] adıyla Petrograd'da yayınlanan günlük gazete. 5 (18) Nisan'dan (n° 5) başlayarak Plehanov, gazetenin başyazarlığına getirildi. Sonuna-değinci menşeviklerin aşırı sağ kanat sözcülüğünü yapan bu gazete, burjuva Geçici Hükümeti koşulsuz olarak destekliyor ve Bolşevik Partiye karşı amansız bir savaşım veriyordu. Büyük sosyalist Ekim Devriminden sonra, sovyet iktidarı karşısında düşmanca bir tavır takındı. –40.

26 *Ruskaya Volya* [*Rus İradesi*] – büyük bankalar tarafından kurulup beslenen burjuva günlük gazete; 1916 Aralığından başlayarak Petrograd'da yayınlandı. 1917 Şubat Devriminden sonra, Geçici Hükümetin iç ve dış siyasetini etkin bir biçimde destekledi, Bolşevik Partiye karşı aşırı bir kampanya açtı. Lenin'e göre bu gazete, en alçak burjuva gazetelerden biriydi. 25 Ekim (7 Kasım) 1917 günü gazete, Petrograd Sovyetine bağlı devrimci Askerî Komite tarafından yasaklandı. –40.

27 Bkz: Marx-Engels, *Komünist Parti Manifestosu*, K. Marx, *Fransa'da İç Savaş*, Marx-Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, K. Marx'tan Kugelmann'a 12 Nisan 1871 günlü mektup, *Seçme Yazışmalar 2*, s. 45-47. –41.

28 4 Ağustos 1914 günü, Reichstag'daki sosyal-demokrat grup, Wilhelm hükümetinin savaş ödeneklerine kabul oyu verdi. –41.

29 *Blankicilik* – büyük devrimci ve Fransız ütopik komünizminin tem-

silcisi Louis-Auguste Blanqui'nin (1805-1881) önderlik ettiği Fransız sosyalist hareketi akımı.

Blankiciler sınıflar savaşımını benimsemiyorlar, "insanlığı ücretli kölelikten kurtaracak olan şeyin proletaryanın sınıf savaşımı değil, küçük bir aydın azınlığın komplosu olduğu"na inanıyorlardı (Lenin). Bir avuç komplocunun müdahalelerini, devrimci bir partinin etkinliği yerine geçiren blankiciler, ayaklanmanın zaferi için gerekli somut durumu hesaba katmıyor ve yığınlar ile bağlantıyı savsıyorlardı. –44.

30 İvan Krilov'un "Kedi ve Aşçı" masalına anıştırma. –50.

31 Bkz: F. Engels'in A. Bebel'e 18-28 Mart 1875 tarihli mektubu, Marx-Engels, *Seçme Yazışmalar 2*, Sol Yayınları, Ankara 1996, s. 79-86. –54

32 K. Marx, *Fransa'da İç Savaş*, Sol Yayınları, Ankara 1991. –55.

33 *Fabiyanlar* – 1884'te kurulan İngiliz reformist örgütü, Fabian derneği üyeleri. Bu dernek, Annibal ile her türlü kesin savaştan kaçınmaya dayanan sakınımlı taktiği yüzünden *Counctator* (oyalayıcı) olarak adlandırılan ve İÖ III. yüzyılda yaşayan Romalı general Fabius Maximus'un adından ötürü böyle adlandırılmıştır. Her şeyden önce bilgin, yazar, siyasetçi (S. ve B. Webb, Shaw, MacDonald, vb.) burjuva aydınlardan kurulan fabiyanlar, proletaryanın sınıf savaşımı ve sosyalist devrim zorunluluğunu yadsıyor, kapitalizmden sosyalizme geçişin ancak ve ancak küçük reformlar, toplumun kerteli dönüşümleri aracıyla olabileceğini ileri sürüyorlardı. Marksizme düşman olan Fabiyan dernek, yığınlar üzerinde bir burjuva etki iletme aracı, İngiliz işçi hareketi içinde bir oportünist ve sosyal-şoven fikirler yuvası rolünü oynuyordu ve oynamaya da devam ediyor. Lenin bu akımı "aşırı oportünist" olarak niteliyordu.

1900'de Fabiyan dernek, işçi partisi ile birleşti. "Fabiyan sosyalizmi", işçi partisi ideolojisinin kaynaklarından biridir. –60.

34 *Emekçiler* diye Lenin, İşçi Partilileri, İngiliz Labour Party üyelerini adlandırıyor.

Labour Party, Parlamentoda bir işçi temsili sağlama ereğiyle, çeşitli sendikalar ve sosyalist örgütlerin birleşmesi yoluyla, 1900 yılında kuruldu. "işçi temsil komitesi" adını taşıyan bu topluluk, 1906'da Labour Party (İşçi Partisi) adını aldı. Başlangıçta bileşimi bakımından özsel olarak işçi bir nitelik taşıyan bu parti (daha sonra partiye çok sayıda küçük-burjuva öğe girdi), ideolojisi ve taktiği bakımından oportünistti. Labour Party'nin kuruluşundan bu yana, liderleri hep burjuvazi ile bir sınıf işbirliği siyaseti izledi. 1914-1918 savaşı sırasında İşçi Partisi yöneticileri, sosyal-şoven bir tavır takındı. Labour Party, birçok kez hükümet kurdu. –60.

35 *Emek Birliği* (*"Arbeitsgemeinschaft"*), ya da Sosyal-Demokrat Emek Grubu – Reichstag'daki sosyal-demokrat gruptan ayrılan bazı milletvekilleri tarafından Mart 1916'da kurulan Alman merkezci örgüt. Bu örgüt, kaşarlanmış sosyal-şovenleri haklı bulan ve onlarla birliğin sürdürülmesinden yana çıkan, 1917'de kurulan merkezci Almanya bağımsız sosyal-demokrat partinin çekirdeğini oluşturdu. –61.

36 *Azınlıkçılar ya da Longuet'ciler* – Fransız Sosyalist Partisinin, 1915'de oluşan azınlığı, Longuet'ciler (sosyal reformist Longuet yandaşları) merkezci görüşleri savunuyor ve sosyal-şovenler karşısında bir uzlaşma siyaseti izliyorlardı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Longuet'ciler, sosyal pasifist bir tavır takındılar. Rusya'da Sosyalist Ekim Devriminin zaferinden sonra, proletarya diktatörlüğünden yana olduklarını açıkladılarsa da davranışları bu açıklamayı yalanladı. Sosyal-şovenler karşısındaki uzlaşma siyasetlerini sürdürdüler ve Versailles'da imzalanan yağma barışını onayladılar. Aralık 1920'de Tours'da toplanan ve zaferi sol kanadın kazandığı Fransız sosyalist parti kongresinde azınlıkta kalmaları üzerine Longuet'ciler, kaşarlanmış reformistler ile birlikte partiden ayrıldılar ve İki-buçukuncu denilen Enternasyonale girdiler; ardından bu Enternasyonalin dağılmasından sonra, II. Enternasyonaldeki yerlerini yeniden aldılar. –61.

37 *Britanya Sosyalist Partisi* (British Socialist Party) – Sosyal-demokrat partinin öteki sosyalist gruplar ile birleşmesinden sonra, 1911'de Manchester'de kuruldu. BSP, propagandasını marksist bir anlayış içinde yapıyordu ve "oportünist olmayan ve liberaller karşısında *gerçekten* bağımsız" (Lenin) bir partiydi. Bununla birlikte, üyelerinin azlığı ve yığınlarla bağ eksikliği, ona belli bir sekter nitelik kazandırıyordu.

1914-1918 savaşı sırasında parti içinde, biri Hynmann'ın önderlik ettiği açıkça sosyal-şoven, öteki A. Inkpin, F. Rothstein, D. Mac Lean, W. Gallacher vb. liderlerin önderlik ettikleri enternasyonalist eğilim olmak üzere iki eğilim belirdi. Enternasyonalist eğilim içinde, bazı sorunlarda merkezci bir tavır takınan sallantılı öğeler de vardı.

Şubat 1916'da BSP'den bir grup, enternasyonalistlerin biraraya gelmesine büyük bir katkıda bulunacak olan *Call* gazetesini kuruyordu. Nisan 1916'da Salford'da toplanan BSP yıllık konferansında Hynmann ve yandaşlarının sosyal-şoven tutumlarının kınanması, bunların partiden ayrılmalarına yol açtı.

Büyük Britanya Sosyalist Partisi, Büyük Sosyalist Ekim Devrimini alkışladı. İngiliz işçilerinin Sovyet Rusya'yı yabancı müdahaleye karşı savunma hareketinde BSP üyeleri, önemli bir rol oynadı. 1919'da partinin yerel örgütlerinin çoğu (4'e karşı 98), Komünist Enternasyonale girmekten yana çıktı. Büyük Britanya Komünist Partisinin kurulmasında başlıca rolü, Büyük Britanya Sosyalist Partisi ile komünist birlik grubu oynadı. 1920'deki birinci birleşme kongresinde, BSP yerel örgütlerinin büyük çoğunluğu komünist partiye katıldı. –61.

38 *Zimmerwald solu* (Sol zimmervaldcılar grubu) – 5-8 Eylül 1915'te Zimmerwald'da (İsviçre) toplanan enternasyonalistler birinci sosyalist konferansında Lenin tarafından kuruldu. Zimmerwald grubu Rusya, Almanya, Polonya, İsviçre, İsveç ve Norveç sol öğelerinden oluşuyordu. Zimmerwald konferansından sonra Lenin ve bolşevikler, çeşitli ülkelerin sol grupları ile bağları genişletmek ve geliştirmek için çaba gösterdiler. Zimmerwald solu, Lenin'in yönetimini üzerine aldığı bir Büro tarafından yönetiliyordu. Almanca *Vorbote* [*Haberci*] dergisini yayınlayan Büro, Lenin'in birçok yapıtını çevirtti ve işçiler ve askerler arasında dağıttı. Merkezcile-

rin sosyal-şovenlerden kopmalarını, emperyalist savaşa karşı etkin olarak savaşmalarını ve III. Enternasyonal'in kurulmasına katılmalarını sağlamaya çalışan Zimmerwald solu, kautskici merkezci çoğunluğa karşı savaşıyordu. Çeşitli ülkeler sol sosyalist öğeleri ile önemli bir yazışmayı sürdüren Lenin, onların doğru bir enternasyonalist tutum benimsemelerine yardımcı oluyordu. 1916'da Kienthal Konferansının toplantıya çağrılması sırasında, hemen bütün ülkelerde enternasyonalist gruplar belirdi ve sosyal-şovenlerin içyüzünü ortaya koymaya başladı. Üye sayısını artıran Zimmerwald solunun etkisi de önemli ölçüde büyüdü. Ancak grup, türdeş değildi. Tutarlı enternasyonalistler yanında, tutarsız öğeler de vardı. Zimmerwald grubu içinde yalmzca Bolşevik Parti, sonuna değin devrimci ve tutarlı bir tavır takındı. Rosa Luxemburg'un Batı Avrupa'da sol tarafından yayılan yanlış fikirleri (proleter partinin rolünün küçümsenmesi, oportünistlerden bir kopma korkusu, vb.), Zimmerwald solunun birleşme ve örgütlenmesini engelliyor, Lenin ve bolşevikler tarafından III. Enternasyonal'in kurulmasını köstekliyordu. Lenin, solların yanlışlıklarını, örgütsel ve ideolojik güçsüzlüklerini eleştiriyordu. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi, bütün devrimci öğelerin birleşmesine, kapitalist ülkelerde komünist partilerin belirmesine ve bu temel üzerinde, 1919'da Komünist III. Enternasyonal'in kurulmasına yol açtı. Bolşevikler tarafından yönetilen Zimmerwald solu temsilcileri, III. Enternasyonal'in çekirdeğini oluşturdu. –61.

39 Daha sonra "Spartaküs Birliği" adını alan *Enternasyonal grubu,* Birinci Dünya Savaşı başlamadan sol Alman sosyal-demokratlar Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin ve daha başkaları tarafından kuruldu. "Enternasyonal grubu", Almanya işçi hareketi tarihinde büyük bir rol oynadı. Ocak 1916'da, tüm Almanya sol sosyal-demokratlar konferansında grup, uluslararası sosyal-demokrasinin görevleri üzerine, Rosa Luxemburg tarafından yazılan ve önerilen tezleri benimsedi. Grup, yığınlar arasında, emperyalist savaşa karşı devrimci bir propaganda yürüttü ve Alman emperyalizminin fetih siyaseti ve sosyal-demokrat önderlerin dönekliğini gözler önüne serdi. Ama önemli kuram ve siyaset sorunlarındaki büyük yanılgılardan da kendini kurtaramadı; yarı menşevik bir emperyalizm teorisi geliştiriyor, ulusların kaderlerini belirleme ilkesini marksist bir anlayışla (yani ayrılma ve bağımsız devletler kurma hakkını içerecek biçimde) kabul etmiyor, emperyalizm çağında ulusal kurtuluş savaşları olanağını yadsıyor, devrimci partinin rolünü küçümsüyordu. Alman solunun yanılgılarını Lenin, "Junius'un Broşürü Konusunda", "Proleter Devrimin Askerî Programı" gibi çalışmalarında eleştirdi. 1917'de "Enternasyonal grubu", örgüt konusundaki özgürlüğünü koruma koşuluyla, merkezci eğilimdeki Almanya Bağımsız Sosyal-Demokrat Partisine katıldı. Almanya'daki Kasım 1918 devriminden sonra "Bağımsızlar"dan ayrıldı ve aynı yılın Aralık ayında Alman Komünist Partisini kurdu. –62.

40 *Arbeiterpolitik* [*İşçi Siyaseti*] – Bremen sol sosyal-demokratlar grubunun haftalık yasal organı; 1916-1919 arasında yayınlandı. –62.

41 *Amerika Sosyalist İşçi Partisi* – I. Enternasyonal Amerika şubeleri,

Sosyal-Demokrat İşçi Partisi ve ABD'deki bazı sosyalist grupların birleşmesiyle 1876'da kuruldu. Parti üyelerinin çoğu göçmenlerden oluşuyordu. Amerika sosyalist işçi partisi, niteliği sonucu, proleter yığınlarla hiçbir zaman sıkı bağlar kuramadı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Enternasyonalizme doğru bir eğilim gösterdi. –63.

42 Lenin burada, 1901'de kurulan reformist ve oportünist bir parti olan Amerika sosyalist partisinin devrimci azınlığına anıştırmada bulunuyor. Enternasyonalist konumlar üzerinde yer alan bu devrimci azınlık, 1914-1918 emperyalist savaşma karşı savaşım verdi ve Rusya'daki Sosyalist Ekim Devriminin etkisi altında, 1919'da sosyalist partiden ayrılan ve çekirdeği durumuna geldiği Birleşik Devletler Komünist Partisini kurmaya girişen bir sol kanat oluşturdu.

Birinci Dünya Savaşı sırasında, Amerikan Sosyalist Partisinin sağ çoğunluğu emperyalist savaşı ve ABD'nin emperyalist siyasetini destekledi. Bölünmeden sonra Amerikan Sosyalist Partisi, üyesi çok olmayan sekter bir örgüt durumuna geldi. 1957 başlarında sosyal-demokrat federasyon ile birleşti. 5.000'den çok üyesi olmayan yeni örgüt, sosyalist parti – sosyal-demokrat federasyon adını aldı. –63.

43 1909'da kurulan Hollanda Sosyal-Demokrat Partisini Lenin, *"Tribüncüler" partisi* olarak adlandırıyor. Başlangıçta tribüncüler, Hollanda Sosyal-Demokrat Partisinin, 1907'de kendileri tarafından kurulan *De Tribune* gazetesi çerçevesinde toplanan sol kanadını temsil ediyorlardı. 1909'da bunlar, sosyal-demokrat partiden çıkarıldılar ve bağımsız bir parti kurdular. Hollanda'daki işçi hareketinin sol kanadını temsil etmekle birlikte, tutarlı marksist bir devrimci parti durumuna gelemediler. 1918'de tribüncüler, Hollanda Komünist Partisinin kuruluşuna katıldılar.

1909'dan sonra Hollanda Sosyal-Demokrat Partisi'nin organı olan *De Tribune* gazetesi, 1918'den sonra komünist parti organı durumuna geldi ve 30'lu yılların başlarından 1940'a değin, *Folksdahblat* [*Halk Gazetesi*] adıyla yayınlandı. –63.

44 İsveç sosyal-demokrasisi içindeki sol akımı Lenin, *gençler* ya da *sollar partisi* olarak adlandırıyordu. Dünya Savaşı sırasında "gençler", enternasyonalist bir tavır takınarak Zimmerwald soluna katıldı. Mayıs 1917'de sol İsveç Sosyal-Demokrat Partisini kurdular. 1919'da bu partinin kongresi, Komünist Enternasyonal'e girme kararı verdi. 1921'de partinin devrimci kanadı, Komünist Enternasyonal üyesi olan İsveç Komünist Partisini kurdu. –63.

45 *Darlar,* sosyal-demokrat partinin bölünmesinden sonra, 1903'te ortaya çıkan Bulgaristan devrimci sosyal-demokrat İşçi Partisi. Partinin kurucusu ve önderi, Dimitr Blagoev'di. 1914-1918'de "darlar", emperyalist savaşa karşı savaşım verdiler. 1919'da Komünist Enternasyonal'e girdiler ve Bulgaristan Komünist Partisi adım aldılar. –63.

46 *Avanti!* [*İleri!*] – İtalyan Sosyalist Partisinin, 1896 Aralığında kurulan günlük merkez organı. 1914-1918 savaşı sırasında, reformistler ile bağlarını koparmayan, duruksun bir enternasyonalist tavır takındı. Şimdi de İtalyan Sosyalist Partisi merkez organıdır. –63.

[47] Bu karar Lenin tarafından yazıldı ve Zürih Sosyal-Demokrat Örgütü Kanton Kongresine, sol İsviçre sosyal-demokratları adına sunuldu. –63.

[48] *Die Glocke* [*Çan*] – 1915-1925 arasında önce Münih, sonra Berlin'de Alman sosyal-demokrat parti üyesi ve Alman emperyalizminin ajanı Parvus (Helfand) tarafından yayınlanan iki aylık dergi. –65.

[49] 24-30 Nisan 1916'da İsviçre'de, Kienthal'de toplanan uluslararası II. "zimmervaldcılar" konferansında kabul edilen *Yıkılan ve öldürülen halklara* çağrısı söz konusu ediliyor. Bu çağrı, ilhaksız bir barış için, işçileri savaşa karşı savaşıma, sosyalist milletvekilleri üzerinde baskı yapmaya ve emperyalist hükümetlerin savaş siyasetini desteklemekten vazgeçmelerini istemeye çağırıyordu. Bu çağrı ve Kienthal konferansı kararları, 5-8 Eylül 1915'te Zimmerwald'de düzenlenen Birinci Uluslararası Sosyalist Konferans kararları ile karşılaştırıldığında, savaşa karşı uluslararası hareketin genişlemesi yolunda ileriye doğru atılmış bir adım oluşturdu. Bununla birlikte, Zimmerwald ve Kienthal konferansları temsilciler çoğunluğu, emperyalist savaşın, her halk için yenilecek düşmanın emperyalist hükümet olduğu bir iç savaş durumuna dönüştürülmesi ve III. Enternasyonalin, Komünist Enternasyonalin kurulması üzerindeki leninist sloganı desteklemedi. –65.

[50] *Jugend-Internationale* [Gençler Enternasyonali] – Zimmerwald soluna katılan sosyalist gençlik örgütleri birliğinin organı; Eylül 1915'ten Mayıs 1918'e değin Zürih'te yayınlandı. –65.

[51] *Raboçaya Gazeta* [*İşçi Gazetesi*] – menşeviklerin organı günlük gazete; 7 (26) Mart-3 Kasım (13 Aralık) 1917 arasında Petrograd'da yayınlandı. 30 Ağustostan (12 Eylül) başlayarak menşevik MK organı durumuna geldi. Gazete burjuva Geçici Hükümeti destekliyor, Bolşevik partiye ve partinin önderi Lenin'e karşı savaşım veriyordu. Ekim Devrimini ve Sovyetler iktidarınmn kuruluşunu düşmanlıkla karşıladı. –67.

[52] Lenin burada menşeviklerin, 7 (20) Nisan 1917 günü Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi toplantısında, savaş giderlerinin finansmanı için Geçici Hükümet tarafından çıkarılan "özgürlük istikrazı"ndan yana oy vermelerini kınıyor.

Bolşevikler, "özgürlük istikrazı"na karşı kesin bir savaşım verdiler. Petrograd Sovyeti bolşevik fraksiyonu, 10 ve 11 (23 ve 24) Nisan 1917 günlerindeki sovyet toplantısında "özgürlük istikrazı"na karşı sert bir protestonun dile getirildiği ve burjuva Geçici Hükümetin emperyalist savaşı sürdürdüğünün, bu yağma savaşının gerçek ereklerini belirleyen bağlaşık güçler arasındaki gizli antlaşmaların oldukları gibi yürürlükte kaldıklarının belirtildiği bir karar tasarısı hazırladı.

RSD(B)İP Ural Bölge Konferansı, RSD(B)İP Moskova Komitesi ve Bolşevik Partinin öbür örgütleri tarafından da "Özgürlük istikrazı"na karşı yöneltilmiş kararlar kabul edildi.

Başlangıçta "özgürlük istikrazı" karşısında kararsız bir tavır takınan küçük-burjuva partiler, yani menşevikler ve sosyalist-devrimciler, sonunda istikrazdan yana oy kullandılar. Petrograd İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti Yürütme Komitesi, istikraz sorununu, 7 (20), 15 (28) ve 22 Nisan

(5 Mayıs) 1917 günlerinde, üç kez tartıştı. Son oturumda, sosyalist-devrimci ve menşevik oylarının çoğnluğu ile (16'ya karşı 33), istikrazdan yana bir karar alındı.

Yürütme komitesi kararı aym gün, Sovyet genel toplantısı tarafından onaylandı. –67.

53 Bkz: Marx-Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ankara 1989 ve F. Engels, *Internationales aus dem Volksstaat (1871-1875)* derlemesine önsöz. –67.

54 Heine'nin bu deyimini K. Marx ve F. Engels, *Alman İdeolojisi*'nde kullanıyorlardı. –69.

55 RSD(B)İP'nin 24-29 Nisan (7-12 Mayıs) 1917 günlerinde Petrograd'da toplanan *VII. Rusya Konferansı* (*Nisan Konferansı*) söz konusu ediliyor. Konferansa, toplam 80.000 parti üyesini temsil eden 131 asli ve 18 istişari delege katılıyordu. Bolşevik partinin Rusya'daki ilk siyasal konferansıydı bu. Bir kongre anlamı ve önemi taşıyordu. Konferans gündeminde şu sorunlar bulunuyordu: 1) Güncel durum (savaş ve Geçici Hükümet, vb.); 2) Barış konferansı; 3) İşçi ve asker temsilcileri sovyetleri karşısındaki tutum; 4) Parti programının değiştirilmesi; 5) Enternasyonal içindeki durum ve görevlerimiz; 6) Enternasyonalist sosyal-demokrat örgütlerin birleşmesi; 7) Tarım sorunu; 8) Ulusal sorun; 9) Kurucu meclis; 10) Örgütlenme sorunu; 11) Bölgesel ilişkiler; 12) Merkez komite seçimleri. Nisan Tezlerine dayanan Lenin, gündemin bütün özsel sorunları üzerine konuştu; Kamenev ve Rikov, ona karşı çıktılar. Menşeviklerle aynı ağzı kullanan Kamenev ve Rikov, Rusya'nın sosyalist devrim için hazır olmadığını ileri sürdü. Lenin, Rusya'da sosyalizmin zafer olanağını yadsıyan Kamenev ve Rikov'un bozguncu, anti-parti tutumunu eleştirdi. Partinin ulusal sorundaki siyasetine karşı çıkan ve daha savaş yıllarında, Buharin ile birlikte, sosyal-şoven bir tavır takınmış olan Pyatakov'un görüşlerini de acımasız bir eleştiriden geçirdi. Pyatakov ile Buharin, ulusların kendi kaderlerini belirleme ve ayrılma hakkına karşı çıkıyorlardı. Gerçekten bu görüş proletaryanın, devrimin ulusal yedekliklerinden yararlanmasını yadsıma anlamına geliyor ve proletaryayı başarısızlığa mahkum ediyordu. Lenin, bolşeviklerin zimmervaldcılar ile işbirliği yapmasından yana ve yeni bir Enternasyonal, Komünist Enternasyonal kurulmasına karşı çıkan Zinovyev'in konuşmasını da sert bir biçimde eleştirdi.

Nisan konferansında Lenin tarafından savaş, Geçici Hükümet karşısındaki tutum, güncel durum, parti programının değiştirilmesi, tarım sorunu, Sovyetler, ulusal sorun ve başka sorunlar üzerine, önerilen karar tasarıları oybirliğiyle kabul edildi. Konferansta, Lenin tarafından yönetilen bir merkez komite seçildi. Konferans kararları işçi sınıfına ve tüm emekçilere, sosyalist devrimin zaferi için savaşım yolunun, ülkeyi sömürüden kurtarabilecek, savaştan çıkarabilecek, kalkındırabilecek, yabancı emperyalistlere kölelik tehlikesini ondan uzaklaştırabilecek tek yol olduğunu gösteriyordu. Bu konferans partiyi, burjuva demokratik devrimi sosyalist devrime dönüştürmeye yönelik bir savaşım planıyla donattı. –71.

56 RSD(B)İP VII. Konferans (Nisan Konferansı) kararları, Lenin tara-

fından yazılan bir girişle birlikte, parti Merkez komitesince 3 (16) Mayıs 1917 günlü *Soldatskaya Pravda* [*Asker Gerçeği*] gazetesinin 13. sayısının eki olarak yayınlandı.

"*Soldatskaya Pravda*", ilk sayısı 15 (28) Nisan 1917'de yayınlanan günlük bolşevik gazete; RSD(B)İP Petrograd Komitesi Askerî Örgüt organı. 19 Mayıs (1 Haziran) 1917'den sonra, RSD(B)İP Merkez Komite Askerî Örgüt organı durumuna geldi. Temmuz 1917 günleri sırasında *Soldatskaya Pravda* bürosu, *Pravda* bürosu gibi, yakılıp yıkıldı ve gazete Geçici Hükümet tarafından yasaklandı. Ekim Devriminden sonra *Soldatskaya Pravda,* eski adı altında yeniden yayınlandı. Mart 1918'de yayınına son verildi. –71.

57 *Pravda* [*Gerçek*] – yasal günlük bolşevik gazete; Petersburg'da yayınlanıyordu; Nisan 1912'de Petersburg işçilerinin girişimi üzerine kuruldu.

Pravda, işçiler tarafından toplanan parayla çıkan ve çevresinde birçok işçi, muhabir ve yazar toplayan bir işçi yığın gazetesiydi. Bir tek yıl içinde 11.000'den çok işçi mektubu yayınlandı. Günlük baskısı 40.000 ve bazan 60.000 sayıyı buluyordu.

Pravda'yı yurtdışından Lenin yönetiyor, ona hemen her gün makaleler gönderiyor, yazıkuruluna talimatlar veriyor, yazınsal bir çalışma için en yetenekli partilileri gazeteye getiriyordu.

Pravda, sürekli polis kovuşturmalarının hedefi durumundaydı. Çıktığı ilk yıl içinde 41 kez toplatıldı, yazarlarına karşı toplam 47,5 ay hapis cezası gerektiren 36 dava açıldı. İki yıl üç ay içinde *Pravda* çarlık hükümeti tarafından sekiz kez kapatıldıysa da, her kez yeni bir ad altında yeniden yayınlandı; *Raboçaya Pravda* [*İşçi Gerçeği*], *Severnaya Pravda* [Kuzey Gerçeği], *Pravda Truda* [Gerçek Emek], *Za Pravdu* [*Gerçek İçin*], *Proletarskaya Pravda* [*Proleter Gerçek*], *Put Pravdi* [*Gerçek Yolu*], *Raboçi* [*İşçi*], *Trudovaya Pravda* [*Emek Gerçeği*]. 8 (21) Temmuz 1914 günü, Birinci Dünya Savaşının öngününde, gazete kapatıldı.

Pravda, yeni baştan ancak Şubat Devriminden sonra yayınlanabildi. 5 (18) Mart 1917'den başlayarak, RSD(B)İP merkez organı olarak yayınlanmaya başladı. 5 (18) Nisan günü Lenin, yurtdışından dönmesi üzerine, yazıkuruluna girdi ve gazetenin yönetimini eline aldı. 5 (18) Temmuz 1917 günü, *Pravda* yazıkurulu bürosu harp okulu öğrencileri ve kazaklar tarafından altüst edildi. Temmuz-Ekim 1917 arasında Geçici Hükümetin kovuşturmalarına uğrayan *Pravda,* birçok kez ad değiştirdi ve *Listok "Pravdi"* [*"Gerçek" Yaprağı*], *Proletari* [*Proleter*], *Raboçi* [*İşçi*], *Raboçi Put* [*İşçi Yolu*] adları altında yayınlandı. 27 Ekimden (9 Kasım) sonra gazete, eski *Pravda* adını yeniden aldı. –71.

58 *Birinci Koalisyon Hükümeti,* Nisan siyasal bunalımından sonra, 5 (18) Mayıs 1917 günü kuruldu; kuruluşu üzerindeki duyuru, 6 (19) Mayıs günü yayınlandı.

Nisan siyasal bunalımına, dışişleri bakanı kadet Milyukov'un, Geçici Hükümet tarafından 18 Nisan (1 Mayıs) 1917 günü müttefik devletlere gönderilen notası yol açtı. Bu notayla, Geçici Hükümetin çarlık hükümeti tarafından imzalanan bütün antlaşmaları tanıdığı ve Rusya'nın kesin bir

zafere kadar savaşı sürdüreceği doğrulanıyordu. Milyukov'un bu notası, işçi ve askerlerin öfkelenmesine yol açtı ve bu öfke bir yığın gösterisine dönüştü. Bolşevik partinin çağrısı üzerine 100.000'den çok Petrograd işçisi, 21 Nisan (4 Mayıs) günü, barış istemek için işi bıraktı ve sokağa indi. Moskova, Kronştadt, Ural, Ukrayna ve ülkenin başka kent ve bölgelerinde de protesto gösteri ve mitingleri yapıldı. Nisan gösterisi, hükümet bunalımını başlattı. Yığınların baskısı altında, Milyukov ve Guçkov, bakanlıktan ayrılmak zorunda kaldı. Hükümet bunalımı, burjuvazi temsilcileri yanında, sosyalist-devrimcilerden Kerenski ve Çernov, menşeviklerden Çereteli, Skobelev vb. uzlaşıcı parti önderlerinin de katıldıkları Birinci Koalisyon hükümetinin kurulmasına kadar sürdü. Burjuva hükümet, açıkça burjuvazi safına geçen sosyalist-devrimciler ve menşevikler tarafından kurtarıldı. –72.

59 Lenin'in "Üç Bunalım" başlıklı makalesi, ilk kez olarak 1917'de *Rabotniça* dergisinin 7. sayısında yayınlandı.
Rabotniça [*İşçi Kadın*], RSD(B)İP Merkez Komitesinin, kadınlar arasında çalışmaya yönelik organı; Lenin'in girişimi üzerine kuruldu. Yasal olarak Şubat-Haziran 1914 arasında Petersburg'da yayınlandı, sonra Mayıs 1917'ye kadar kapalı kaldı. Yazıkurulu: Ulyanova (Yelizarova), Nikolayeva, Samoylova, Kollontay, K, Veliçkina (Bonç-Bruyeviç), Stal ve Kudelli'den oluşuyordu. –77.

60 *Kara Yüzler*, devrimci harekete karşı savaşmak için çarlık polisi tarafından kurulmuş bulunan kralcı çeteler. Devrimcileri öldürüyor, ilerici aydınlara saldırıyor, pogromlar düzenliyorlardı. –78.

61 "Siyasal Durum" başlıklı makale, 2 Ağustos (20 Temmuz) 1917 günü, "Siyasal İklim" başlığı altında, *Proletarskaya Dyelo* [*Proleter Davası*] adlı Kronştadt bolşevik gazetesinin 6. sayısında yayınlandı. Gazetenin Geçici Hükümet tarafından yasaklanmasından kaçınmak için yazıkurulu, makaleyi yayınlarken, "Silahlı ayaklanma" sözcüklerini "gözüpek savaşım" ile değiştirdi. Lenin'in Yapıtları'nın 4. baskısında, makale elyazmasına göre yayınlandı ve özgün metni eski duruma getirildi. –82.

62 *İrtibat komisyonu* – 8 (21) Mart 1917'de Geçici Hükümetle ilişkiye girmek, onun davranışlarını "etkilemek" ve "denetlemek" amacıyla, Petrograd İşçi ve asker temsilcileri sovyeti menşevik ve sosyalist-devrimci yürütme komitesi tarafından kuruldu. "İrtibat komisyonu" gerçekte, Geçici Hükümetin burjuva siyasetinin uygulanmasına yardım ediyor ve işçi yığınlarını tüm iktidarın Sovyetler'e geçmesi için etkin devrimci savaşımdan caydırmaya çalışıyordu. Çheydze, Steklov, Suhanov, Filiposki, Skobelev (ve çok geçmeden Çernov ile Çereteli) bu komisyona katıldılar. Petrograd İşçi ve Asker Temsilcileri *Sovyeti İzvestiya*sının 18 Nisan (1 Mayıs) 1917 günlü 44. sayısında bildirildiği gibi, Petrograd Sovyeti Yürütme komitesi Başkanlık kurulu üyelerinin bağlılığı gözönünde tutularak, "irtibat" komisyonunun varlığı kaldırıldı ve görevleri başkanlık kuruluna verildi. –90.

63 *Kornilov ayaklanması* – Ağustos 1917'de Rus burjuvazisi tarafından örgütlenen ve general Kornilov tarafından yönetilen karşı-devrimci komplo. Yüksek dereceli subayların desteğinden güç alan ayaklanmacılar, Pet-

rograd'ı ele geçirmek, Bolşevik Partiyi bir bozguna uğratmak, Sovyetler'i dağıtmak ve ülkede askerî bir diktatörlük kurmak için harp okulu öğrencileri ile kazakların yardımına güveniyorlardı. Bolşevik Parti merkez komitesinin çağrısı üzerine Petrograd işçileri, devrimci denizci ve askerler, Kornilov komplosunu bastırdılar. Yığınların baskısı altında, Geçici Hükümet, Kornilov ve suç ortaklarına karşı bir tutuklama buyruğu çıkarma ve onları mahkeme önüne götürme zorunda kaldı. Burjuvazi ve toprak sahiplerinin devrimi ezme girişimi başarısızlığa uğradı. Kornilov'un yenilmesinden sonra, Bolşevik Partinin yığınlar içindeki etkisi gözle görülürcesine büyüdü. Tüm ülkede, Sovyetlerin bolşevikleşmesi başladı. Bolşevikler, "Tüm iktidar Sovyetlere!" belgisini, yeniden gündeme koydu. –97.

64 *Raboçi* [*İşçi*] – Geçici Hükümet tarafından yasaklanan *Pravda*'nın yerine, 25 Ağustos (7 Eylül)-2 (15) Eylül 1917 arasında yayınlanan Bolşevik Parti merkez organı günlük gazete. 12 sayı çıktı. –100.

65 *Güncel siyasal durum üzerine karar tasarısı,* bir MK kararının 3 (16) Eylül günü için saptadığı Bolşevik Parti merkez komite genel toplantısında Lenin tarafından sunulacaktı. Anılan günde MK'nin, bu tasarının tartışılmadığı dar kadrolu bir toplantısı yapıldı. RSD(B)İP MK'sinin bu dönemle ilgili tutanaklarında, Merkez Komite genel toplantısı tarafından bu tasarı tartışması üzerine hiçbir bilgi bulunmuyor. –101.

66 Rusya SD(B)İP'nin VI. Kongresi, 26 Temmuz-3 Ağustos (8-16 Ağustos) 1917'de Petrograd'da toplandı. Kongre, bir yarı-yasadışı gizlilik içinde çalışıyordu. Kongreye, toplam 240.000 parti üyesini temsil eden 157 asli ve 110 istişari oy hakkına sahip delege katıldı. Kongre çalışmalarını Lenin, Razliv'deki gizli yerinden, Merkez Komite tarafından bu iş için seçilen yoldaşlar aracılığı ile yönetiyordu.

Kongre gündeminde şu sorunlar vardı: 1) Örgütlenme bürosu raporu; 2) Rusya SD(B)İP MK raporu; 3) Yerel örgütler raporları; 4) Güncel durum; a) Savaş ve uluslararası durum; b) Siyasal ve iktisadi durum; 5) Programın gözden geçirilmesi; 6) Örgütlenme sorunu; 7) Kurucu meclis seçimleri; 8) Enternasyonal; 9) Partinin birleştirilmesi; 10) Sendikal hareket; 11) Seçimler; 12) Çeşitli konuşma ve dilekler. Kongre, Lenin'in mahkeme karşısına çıkma sorununu da tartıştı.

Kongrenin siyasal durum üzerindeki kararı, Lenin'in fikirlerine dayandırıldı. Kongre, Temmuz olaylarından sonra ülkedeki siyasal durumun bir değerlendirmesini yaptı, devrimin bu yeni evresi için partinin siyasal çizgisini belirledi. Devrimin barışçıl gelişmesinin bittiğini, ülkedeki iktidarın gerçekte karşı-devrimci burjuvazinin eline geçtiğini kabul etti. Lenin'in fikirlerine uyarak, menşevikler ve sosyalist-devrimciler tarafından yönetilen Sovyetler'in karşı-devrimci Geçici Hükümetin bir uzantısı durumuna dönüşmüş olması nedeniyle, Kongre "Tüm iktidar Sovyetlere!" sloganını geçici olarak geri aldı. Ama bu davranış, proletarya diktatörlüğünün somut siyasal biçimi olarak Sovyetler'den vazgeçme anlamına gelmiyordu. Kongre'de karşı-devrimci burjuvazi diktatörlüğünün kökten kaldırılması için savaşım ve yoksul köylülükle birleşen proletaryanın silahlı ayaklanması yoluyla iktidarın fethi sloganları ileri sürüldü.

Bolşevik parti VI. Kongresinde bütün kararlar, proletarya ve yoksul

köylülüğü silahlı ayaklanmaya, sosyalist devrimin zaferine hazırlama yolundaki ana ereğe bağlandı. Kongre adına yayınlanan işçi, asker ve köylü bütün Rusya emekçilerine yönelik bildirge, onları güçlerini birleştirmeye ve Bolşevik parti bayrağı altında, burjuvazi ile kesin bir savaşa hazırlanmaya çağırıyordu. Kongre'de, aralarında Lenin, Berzin, Bubnov, Şaumyan, Djerjinski, Kollontay, Milyutin, Muranov, Nogin, Uritski, Sergeev (Artiom), Stalin ve Sverdlov'un da bulundukları bir Merkez Komite seçildi. –101.

[67] Lenin'in *Bolşevikler İktidarı Almalıdırlar* ve *Marksizm ve Ayaklanma* başlıklı mektupları, Bolşevik Parti merkez komitesinin 15 (28) Eylül 1917 günlü oturumunda tartışıldı. Kamenev, bu mektuplarda Lenin tarafından verilen silahlı ayaklanma talimatına karşı çıktı. Bu mektupların partiden gizlenmesini ve bütün nüshalarının da yok edilmesini önerdi. Kamenev'in önerisi kabul edilmedi. Lenin'in mektupları, merkez komite tarafından, partinin en önemli örgütlerine gönderildi. –107.

[68] 6 (19) Mayıs'ta birinci geçici koalisyon hükümetinin kurulduğu bildirildi; 31 Ağustos (13 Eylül) günü, Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyeti, bolşeviklerin bir Sovyetler hükümeti kurulmasını öneren bir karar tasarısını kabul etti; 12 (25) Eylül günüyse, her ikisi de sosyalist-devrimciler ve menşeviklerin yönetiminde bulunan işçi ve asker temsilcileri sovyetleri merkez yürütme komitesi ve Rusya köylü temsilcileri sovyeti yürütme komitesi tarafından, Demokratik Konferans'ın toplantı günü olarak saptandı. Konferans, 14-22 Eylül (27 Eylül-5 Ekim) 1917 günlerinde Petrograd'da toplandı.

[69] Geçici Hükümet, 2 (15) Mart 1917 günlü bildirgesinde, Kurucu Meclisin toplanacağını haber vermişti; seçimler 17 (30) Eylül 1917'de yapılacaktı. Bununla birlikte Geçici Hükümet, seçimlerin 12 (25) Kasım 1917'ye ertelendiğini haber verdikten sonra, Kurucu Meclisin toplanmasını erteledi. Kurucu Meclis, Sovyetler hükümeti tarafından, 5 (18) Ocak 1918'de Petrograd'da açıldı. Ancak, "Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi"ni incelemeyi ve Sovyetler II. Kongresinde kabul edilen barış, toprak ve iktidarın Sovyetler'e geçişi konusundaki kararnameleri onaylamayı kabul etmediğinden, Rusya Merkez Yürütme Komitesi kararı ile, 6 (19) Ocak 1918'de dağıtıldı. –108.

[70] Lenin, koşullar ne olursa olsun, parlamenter savaşımın tek ya da başlıca siyasal savaşım biçimi olduğuna inanan oportünistlerden söz ediyor. –112.

[71] *Aleksandra Tiyatrosu* – Demokratik Konferansın toplandığı Petrograd tiyatrosu.
Petropavlosk Kalesi – Neva üzerinde, Kış Sarayı karşısındaki kale (Piyer ve Pol Kalesi); çarlık döneminde, siyasal tutukluların tutukluluk yeri işini görüyordu; büyük bir cephaneliği vardı ve Petrograd'ın önemli bir stratejik noktasıydı. –114.

[72] *Birjevye Viyedomosti* [*Borsa Haberleri*] – 1880'de Petersburg'da kurulan burjuva gazete; ilkin haftada üç, ardından dört kez, en sonra da her

gün yayınlanmaya başladı. 1902'den başlayarak haftada iki kez yayınlandı. Bu gazetenin adı, ilkesizlik ve satılmışlığın eşanlamlısı durumuna geldi. Şubat Devriminden sonra bu gazete, Bolşevik partiye ve Lenin'e kara çalmakta herkesi geçti. Ekim 1917 sonunda, Petrograd Sovyeti'ne bağlı Devrimci askerî komite tarafından kapatıldı. –116.

[73] Bkz: 51 nolu açıklayıcı not. –118.

[74] *Dyelo Naroda* [*Halk Davası*] – sosyalist-devrimci partinin organı; Mart 1917-Temmuz 1918 arasında Petrograd'da, birkaç kez ad değiştirerek her gün yayınlandı. Sonuna-değinciliği ve uzlaşmayı savunuyordu. Ekim 1918'de "Samara"da (dört sayı) ve Mart 1919'da Moskova'da (10 sayı) yeniden yayınlanmaya başladıysa da, karşı-devrimci etkinliği nedeniyle kapatıldı. –118.

[75] *Proletarskaya Dyelo* [*Proletarya Davası*] – günlük gazete, Kronştadt İşçi ve asker temsilcileri sovyeti bolşevik fraksiyonunun organı; 1917'de bolşevik Kronştadt gazetesi *Golos Pravdi* [*Gerçeğin Sesi*] yerine yayınlandı, Temmuz günlerinde Geçici Hükümet tarafından kapatıldı. –118.

[76] *Moskova Konferansı* – burjuvazi ve büyük toprak sahiplerinin güçlerini harekete geçirmek için Geçici Hükümet tarafından toplantıya çağrıldı ve 12 (25) Ağustos 1917'de başladı. Moskova "Devlet Konferansı"nın bileşimi, onun karşı-devrimci özünü ortaya koyuyordu. Konferansa katılanların çoğunluğunu tüccar ve sanayicilerin, büyük toprak sahipleri ve bankacıların, çarlık Duması üyelerinin temsilcileri oluşturuyordu.

Sovyetler'in temsilciliklerini menşevikler ve sosyalist-devrimciler yapıyorlardı. Kornilov, Alekseyev, Kaledin ve öteki generaller Konferansa, devrimi bir ezme programı önerdiler. Kerenski konuşmasında, devrimci hareketi başarısızlığa uğratmak ve köylülerin büyük toprak sahiplerinin topraklarına elkoyma girişimlerini silahlı kuvvetlerle bastırmak tehdidinde bulundu. Bolşevik parti Merkez komitesi, Moskova konferansına karşı proletaryayı protestoda bulunmaya çağırdı. Konferansın açılış gününde bolşevikler, Moskova'da 400.000'i aşkın işçinin katıldığı bir günlük bir genel grev düzenledi. Öteki kentlerde de protesto mitingleri ve grevler yapıldı. –120.

[77] *Dien* [*Gün*] – burjuva liberal yönelimli günlük gazete; 1912'den başlayarak Petersburg'da ve likidatör menşeviklerin katılımıyla yayınlandı. Şubat 1917'den sonra likidatör menşevikler, yazarların tüm denetimini ele geçirdi. 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de Petrograd Sovyeti'ne bağlı Devrimci Askerî Komite tarafından kapatıldı. –122.

[78] *Buchanan, George William* (1854-1924) – İngiliz diplomat, Rusya'da elçilik yaptı (1910-1918), Rus gericilerine karşı-devrimci savaşımlarında yardımda bulundu. Ağustos 1917'de Kornilov ayaklanmasını destekledi. –123.

[79] *12 Eylül* – Demokratik Konferansın toplanması için, her ikisi de sosyalist-devrimciler ve menşeviklerden oluşan işçi ve asker temsilcileri sovyetleri merkez yürütme komitesi ve Rusya köylü temsilcileri sovyeti yürütme komitesi tarafından saptanan tarih. –125.

[80] Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyetinin *İzvestiya*'sı 28 Şubat (13 Mart) 1917'den başlayarak yayınlanan günlük gazete.

I. Rusya Sovyetleri kongresinde İşçi ve köylü temsilcileri sovyetleri Merkez yürütme komitesi kuruldiktan sonra bu gazete, Merkez yürütme komitesinin organı durumuna geldi ve 1 (14) Ağustos 1917'den (n° 132) başlayarak *İşçi ve Köylü Temsilcileri Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası* (haberleri) adıyla yayınlanmaya başladı. Bütün bu dönem boyunca gazete, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin elinde kaldı ve Bolşevik Partiye karşı amansız bir savaşım verdi.

II. Rusya Sovyetleri kongresinden sonra *İzvestiya,* Sovyetler iktidarının resmî organı durumuna geldi ve yazıkurulunun bileşimi derin bir biçimde değişti. Sovyet iktidarının ilk önemli belgeleri, Lenin'in makale ve konuşmaları bu gazetede yayınlandı. Aralık 1922'de, SSCB'nin kurulmasından sonra *İzvestiya,* SSCB Merkez yürütme komitesi ve Rusya Merkez yürütme komitesi organı durumuna geldi. SSCB Yüksek Sovyetinin 24 Ocak 1938 günlü bir kararıyla *SSCB Merkez Yürütme Komitesi İzvestiyası* yeni bir kimlik kazandı ve 26 Ocak 1938'den başlayarak *İşçi Temsilcileri Sovyetleri İzvestiyası* adıyla yayınlandı. –127.

[81] *Rusya Köylü Temsilcileri Sovyetleri İzvestiyası* – 9 (22) Mayıs-Aralık 1917 arasında Petrograd'da yayınlanan Rusya Köylü Temsilcileri Sovyetleri resmî organı günlük gazete. Sosyalist-devrimci parti sağ kanadının görüşlerini savunuyordu. Ekim Devrimini düşmanlıkla karşıladı; karşı-devrimci yönelimi nedeniyle, yasaklandı. –133.

[82] *Ruskoye Slovo* [*Rus sözü*] – 1895'te Moskova'da yayınlanmaya başlayan günlük gazete (deneme sayısı denilen ilk sayı 1894'te yayınlandı); kesinlikle partisiz olduğunu ilan etmekle birlikte, gerçeklikte ılımlı, liberal bir açıdan Rus burjuvazisinin çıkarlarını savunuyordu. 1917'de Geçici Hükümeti bütünüyle destekleyerek Lenin ve Bolşevik Partiye karşı şiddetli bir yerme kampanyası açtı. Kasım 1917'de sovyet iktidarına karşı yöneltilen kara çalıcı haberler yayınlandığı için yasaklandı. Ocak 1918'den başlayarak kısa bir süre için *Novoye Slovo* ve *Naşe Slovo* [*Yeni Söz* ve *Bizim Sözümüz*] adlarıyla yayınlandı. Temmuz 1918'de kesinlikle yasaklandı. –135.

[83] "Bunalım Olgunlaşmıştır" makalesinin I, III ve V. bölümleri, *Raboçi Put*'un [*İşçi Yolu*] 20 (7) Ekim 1917 günlü 30. sayısında yayınlandı. Elde yalnızca V. ve VI. bölümlerin elyazması var. IV. bölümün elyazması bulunamadı.

Raboçi Put: Bolşevik Parti merkez organı günlük gazete, Geçici Hükümet tarafından yasaklanan *Pravda*'nın yerini tutmak üzere, 3 (16) Eylül-26 Ekim (8 Kasım) 1917 arasında yayınlandı. 27 Ekimden (9 Kasım) başlayarak, *Pravda* alışılmış başlığı altında *yeniden yayınlandı.* –138.

[84] Lenin, subay Dubasov'un, 22 Eylül (5 Ekim) 1917'de Petrograd Sovyetinde yaptığı konuşmaya amştırmada bulunuyor. –141.

[85] *Ruskiye Viyedemosti* [*Rus Haberleri*] – 1863'ten başlayarak Moskova'da yayınlanan gazete; ılımlı liberal aydınların görüşlerini dile getiriyordu. 80 ve 90 yılları içinde, demokrat yazarlar (Saltikov-Şçedrin, Uspenski, Korolenko, vb.) bu gazetede yazdılar; liberal halkçıların yapıtları bu gaze-

tede yayınlandı. 1905'ten sonra gazete, kadetler burjuva partisinin sağ kanat organı durumuna geldi. Lenin, *Ruskiye Viyedemosti* gazetesinin, bir halkçılık kırıntısıyla "*sağ* bir kadetizmi, çok özgün bir biçimde birleştirdiğini" belirtiyordu. Bu gazete, öteki karşı-devrimci yayınlar ile birlikte, 1918 yılında yasaklandı. –142.

86 Trotski, Kamenev, Zinovyev ve başka bazılarının tutumu söz konusu ediliyor. Ayaklanmaya açıkça karşı çıkmaya cesaret edemeyen Trotski, sovyetler kongresini beklemeyi öneriyordu. Petrograd Sovyetinin 20 Eylül (3 Ekim) 1917 günlü oturumunda Trotski, iktidar sorununu ancak Sovyetler kongresinin kararlaştırabileceğini bildirdi. Böylece, Bolşevik Parti merkez komitesi tarafından saptanmış olan ayaklanma tarihini düşmana açıkladı. Lenin'in önerisi üzerine, ayaklanma Sovyetler Kongresinin açılmasından önce başladı. Kongrede, iktidarı Petrograd Sovyetinin ele almasından başka bir şey yapılmadı. –143.

87 "*Liber-Dan*"lar – bolşevik Moskova gazetesi *Sosyal-Demokrat*'ın, 25 Ağustos (7 Eylül) 1917 günlü 141. sayısında, Demyan Byedniy'in "Liber-Dan" başlıklı makalesinin yayınlanmasından sonra, menşevik önderler Liber ve Dan ile yandaşlarına takılan alaylı ad. –143.

88 Bolşevik parti merkez komitesi kararıyla toplantıya çağrılmış olan Kuzey bölgesi Asker temsilcileri sovyetleri kongresi, 11-13 (24-26) Ekim 1917 arasında Petrograd'da toplandı. Kongreye 30 temsilci gönderen Petrograd sovyeti, bu kongrenin örgütlenmesinde etkin bir rol oynadı. Menşevikler ve sosyalist-devrimciler tarafından yönetilen Merkez yürütme komitesi, kongrenin resmî olmayan bir konferans olduğunu açıkladı ve delegelerini geri çağırdı. Kongrede 23'ten çok sovyet temsil ediliyordu: Petrograd, Moskova, Kronştadt, Reval, Helsingfors, vb. Sovyetleri gibi. 51'i bolşevik, 94 delege vardı. Kongre gündemi şuydu: 1) Yerel Sovyetler raporu; 2) Genel durum; 3) Ülkenin siyasal ve askerî durumu; 4) Tarımsal sorun; 5) Rusya Sovyetleri kongresi; 6) Kurucu meclis; 7) Örgütlenme sorunu. Kongrede kuzey bölgesi için, 11'i bolşevik olmak üzere 17 üyeden kurulu bir Yürütme komitesi seçildi. Lenin kongreye, "Kuzey Bölgesi Sovyetleri Kongresine Katılan Bolşevik Yoldaşlara Bir Mektup" gönderdi. Kongre kararlarıyla yığınlar, hazırlamasında kongrenin büyük bir propaganda ve örgütleme etkinliği gösterdiği silahlı bir ayaklanmaya çağrılıyorlardı. –146.

89 Bkz: Friedrich Engels, *Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim*, Sol Yayınları, Ankara 1992, s. 117. –147.

90 Lenin, Ağustos 1917'de Torino işçilerinin savaşa karşı bir genel grevle birlikte düzenledikleri önemli gösterilerini söz konusu ediyor. Bu gösteriler üç gün sürdü ve ancak sıkıyönetim ilanından sonra bastırılabildi. –149.

91 Bütün olanaklara başvurarak işçilerin ve askerlerin silahlı ayaklanmasını önlemeye çalışan Kerenski Geçici Hükümeti ve karşı-devrimci generaller, İngiliz-Fransız emperyalistleriyle uyum içinde, devrimi bastırabilmek için Ekim 1917 başlarında Petrograd'ı Almanlara bırakmaya hazırlanıyorlardı. Bundan ötürü Geçici Hükümet, 4 (17) Ekim oturumunda,

Moskova'ya taşınmayı düşündü. Ekim silahlı ayaklanması, karşı-devrimin bu yönelimini başarısızlığa uğrattı. –152.

92 Parti Merkez Komitesinin 10 (23) Ekim 1917 günlü tarihsel oturumu silahlı ayaklanmanın hemen hazırlanmasını ele aldı. Kamenev ve Zinovyev, Lenin tarafından önerilen karara karşı çıktılar ve karşı oy verdiler. Bu oturumda Trotski, silahlı ayaklanmaya açıkça karşı çıkmamakla birlikte, ayaklanmayı II. Sovyetler kongresinden önce başlatmamayı önerdi. Lenin'e göre bu öneri, ayaklanmayı geciktirmek, başarısızlığa uğratmak, Geçici Hükümeti haberdar etmek anlamına geliyordu. Lenin'in önerdiği ve ikiye karşı on oyla kabul edilen karar, tüm Bolşevik Parti için bir talimat durumuna geldi. Ayaklanmanın siyasal yönetimini sağlamak için, Lenin tarafından yönetilen bir merkez komite politik bürosu kuruldu. –155.

93 Sverdlov'un, 10 (23) Ekim 1917 günlü Merkez komitesi oturumunda, gündemin üçüncü maddesi olan: "Minsk ve Kuzey Cephesi" üzerindeki konuşması söz konusu ediliyor. Merkez komiteye Sverdlov, Minsk'te silahlı bir ayaklanmanın teknik olanağı ve devrimci bir birlik göndererek Petrograd'ın yardımına koşmak yolunda, bu kent tarafından yapılan öneri üzerinde bilgi verdi. –156.

94 Parti merkez komitesinin 16 (29) Ekim 1917 tarihli genişletilmiş oturumu, Leşnovski ilçesinin, başkanı Mihail Kalinin olan Dumasında toplandı. Zinoviev ve Kamenev, bu oturumda ayaklanmaya karşı çıktı. Bu tutum, Lenin tarafından sert bir biçimde eleştirildi. Toplantıda Lenin'in kararı, 2 karşı ve 4 çekimsere karşı 19 oy ile kabul edildi. Gizli oturumda merkez komite, Bubnov, Dzerjinski, Uritski, Stalin ve Sverdlov'dan oluşan bir devrimci askeri merkez kurdu. –154.

95 "Bolşevik Parti Üyelerine Mektup", tıpkı "RSDİP Merkez Komite Üyelerine Mektup" gibi, 20 Ekim (2 Kasım) 1917'de toplanan Bolşevik Parti Merkez Komitesi oturumunda tartışıldı. Parti MK'sinde Kamenev ve Zinoviev'in grev kırıcısı tutumları kınandı ve MK kararları ve parti yönelimine karşı herhangi bir demeç vermeleri yasaklandı. Kamenev, MK'den çıkarıldı. –160.

96 1, 2 ve 3 Kasım (19, 20 ve 21 Ekim) günleri *Raboçi Put* [*İşçi Yolu*] gazetesinin 40, 41 ve 42. sayılarında yayınlanan "Yoldaşlara Mektup" makalesi söz konusu ediliyor. Bu makalede Lenin, silahlı ayaklanmaya karşı Kamenev ve Zinoviev tarafından ileri sürülen "neden"lerin tüm tutarsızlığını ortaya koyuyordu. –162.

97 24 Ekim (6 Kasım) günü akşamı, RSD(B)İP Merkez Komite üyelerine hemen bir silahlı ayaklanma isteyen bir mektup yazan Lenin, akşam geç vakit, yasadışı gizlilik içinde Smolny'ye vardı ve ayaklanmanın yönetimini eline aldı. –168.

98 *Petrograd Sovyeti askerî devrimci komitesi* – Bolşevik Parti Merkez Komitesinin gerekli görmesi üzerine, 12 (25) Ekim 1917'de kuruldu. Parti MK'nin yönetimi altında ve bolşeviklerin askerî örgütü ile sıkı bir ilişki içinde çalışan ADK (Askerî devrimci komite), Kızıl Muhafız müfrezelerinin

kurulması ve işçilerin silahlandırılması ile görevlendirilmişti. Silahlı ayaklanmanın, Bolşevik Parti MK yönergeleri ile uygunluk içinde hazırlanması, bu komitenin temel göreviydi. ADK, Ekim Sosyalist Devriminin, zaferini güvence altına almak için, savaş güçlerinin örgütlenmesini gözeten çok biçimli bir etkinlik gösteriyordu. Partinin, 16 (29) Ekim 1917'de, genişletilmiş bir MK toplantısında kurulmuş olan ve Lenin'in etkinliğini günü gününe yönettiği askerî devrimci merkez, ADK'nin yönetici çekirdeğini oluşturdu. II. Sovyetler kongresinde Sovyet hükümetinin kurulmasından sonra, Halk komiserleri konseyi tarafından vekalet verilen askerî devrimci komite, etkinliğini karşı-devrimle savaşım ve devrimci düzenin korunması üzerinde topladı. Sovyet aygıtı kurulduğu ve pekiştiği ölçüde askerî devrimci komite, görevlerini birbiri ardından yeni kurulmuş olan halk komiserliklerine devrediyordu. 5 (18) Aralık 1917 günü, ADK ortadan kaldırıldı. –168.

99 *Rusya yurttaşlarına,* Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyeti askerî devrimci komitesi tarafından 25 Ekim (7 Kasım) günü sabah 10.00'da yayınlanan çağrı. Bu tarihsel belge aynı sabah *Raboçi i Soldat* [*İşçi ve Asker*] gazetelerinde yayınlandı ve yayın için öteki gazetelere de verildi.

Raboçi i Soldat, Petrograd işçi ve asker temsilcileri sovyeti organı, günlük akşam gazetesi; 17 (30) Ekim 1917'den Şubat 1918'e kadar yayınlandı. 170.

100 *Devlet ve Devrim, Marksist Devlet Öğretisi ve Proletaryanın Devrimdeki Görevleri* adlı yapıtını Lenin, Ağustos-Eylül 1917'de Razliv ve Helsingfors'taki yasadışı gizlilik içinde yazdı.

Proleter devlet iktidarının niteliği sorunu Lenin'i, Krupskaya'nın tanıklığına bakılırsa, özellikle son sürgünlük yılları sırasında ilgilendirdi. Devlet sorununa ilişkin kuramsal bir inceleme zorunluluğunu Lenin, 1916'nın ikinci yarısında dile getirdi. 1916 sonbaharında ve 1917 başında Lenin, o sırada yaşadığı Zürih'ten Krupskaya'ya, kendini kuramsal çalışmaya verdiğini yazıyordu. Durup dinlenmeden kitaplıkta çalışıyor, Marx ve Engels'in devlet konusundaki yapıtlarını inceliyordu. 4 (17) Şubat 1917'de Lenin, Kollontay'a marksist devlet görüşüne ilişkin gerecin hazırlığını hemen hemen tamamladığını bildiriyordu.

3 (16) Nisan 1917'de Lenin, Rusya'ya dönmek üzere İsviçre'den ayrıldı. Pratik devrimci etkinlik içinde, kafasını uğraştıran kuramsal çalışmasını sürdüremedi. Temmuz 1917 günlerinden sonra, Geçici Hükümetin kovuşturmalarından kurtulmak için Petrograd yakınlarındaki Raliv'e kaçtığı sırada, *Devlet ve Devrim* adlı kitabını yazmaya başlayabildi ve "mavi defter"in kendisine getirilmesini istedi.

Çok geçmeden Helsingfors'a geçen Lenin, kendini tamamen kitabı yazmaya verdi. Lenin'in tasarılarına göre kitap, yedi bölümden oluşacaktı. Ancak "1905 ve 1917 Rus Devrimleri Deneyimi" başlıklı son (yedinci) bölüm, hiçbir zaman yazılamadı. Ekim Devrimine öngelen siyasal bunalım, bu bölümün yazılmasını engelledi. Kitabının sonunda "böyle bir engellenmeden ancak kıvanç duyulabileceği"ni, "bir devrim deneyimi yapmanın, devrim konusunda yazmaktan çok daha hoş ve çok daha yararlı olduğunu" yazıyordu.

Devlet ve Devrim'in 1919'da yapılan ikinci baskısında Lenin, ikinci bölüme "1852'de Marx Sorunu Nasıl Koyuyordu?" başlıklı yeni bir paragraf ekledi. –170.

101 Bkz: Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, Sol Yayınları, Ankara 1977, s. 95-100. –174.

102 Bkz: Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s 103. –176.

103 Bkz: Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 99 ve 101. –177.

104 Bkz: Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 100-101. –181.

105 *Jirondenler* – Fransız Devrimi dönemindeki siyasal burjuvazi topluluğu jirondenler, devrim ve karşı-devrim arasında bocalayan ve monarşiyle varılan uzlaşımları kabul eden ılımlı burjuvazinin çıkarlarını dile getiriyordu. –184.

106 Marx-Engels-Lemn, *Paris Komünü Üzerine*, s. 102, 103. –184.

107 Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 103-104. –185.

108 Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 50. –186.

109 Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 51-52. –186.

110 Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 52-53. –188.

111 Lenin, menşevik Çereteli ve sosyalist-devrimci Çernov'un Rusya'daki burjuva Geçici Hükümete katılmalarına anıştırmada bulunuyor. –188.

112 Bkz: Marx-Engels-Lenin, *Paris Komünü Üzerine*, s. 99. –190.

113 Şubat 1917 Devriminden az sonra burjuva Geçici Hükümet, *Kurucu Meclis*in toplanacağını ilan etti. Ancak, seçimlerin tarihini birkaç kez erteledikten sonra, Kurucu Meclisi hiçbir zaman toplamadı.

Meclis ancak sosyalist Ekim Devriminden sonra, 5 Ocak 1918'de Petrograd'da toplandı. Seçimler, Ekim Devriminden önce düzenlenen listelere göre yapıldığı için Kurucu Meclisin bileşimi, burjuva rejim dönemindeki eski güç ilişkilerini yansıtıyordu. Sovyetler iktidarından yana çıkan engin halk çoğunluğunun iradesi ve Kurucu Meclisteki sosyalist-devrimciler, menşevikler ve kadetler çoğunluğu tarafından izlenen ve burjuvaziyle büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını simgeleyen siyaset arasında, bir kopma meydana geldi. Kurucu Meclis, *Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi*'ni tartışmayı ve Sovyetler II. Kongresinin barış, toprak ve iktidarın sovyetlere geçirilmesi üzerindeki kararlarını onaylamayı kabul etmediği için, 6 (19) Ocak 1918'de Rusya Merkez Yürütme Komitesinin kararıyla dağıtıldı. –191.

114 3-24 Haziran (16 Haziran-7 Temmuz) 1917 arasında Petrograd'da toplanan I. Rusya İşçi ve Asker Temsilcileri Kongresinde Lenin, Geçici Hükümete karşı takınılacak tavır ve savaş konusunda konuşmalar yaptı. Geçici Hükümetin emperyalist siyasetini ve menşeviklerle sosyalist-devrimcilerin uzlaşmacı taktiğini eleştirmek için Kongre kürsüsünden ge-

niş ölçüde yararlanan bolşevikler, tüm iktidarın Sovyetlere verilmesini istedi. Ancak Kongrenin menşevik ve sosyalist-devrimci çoğunluğu, Geçici Hükümeti destekleyerek iktidarın sovyetlere verilmesine karşı çıktı.

4 (17) Temmuz'da Petrograd'da, tüm iktidarın Sovyetlere verilmesini isteyen bolşevik sloganların egemenlik kazandığı bir gösteri yapıldı.

Burjuva Geçici Hükümet, menşeviklerin ve sosyalist-devrimcilerin de muvafakatıyla, göstericilere karşı ateş açtırdı. Bolşeviklere yönelik baskılar artırıldı, bolşevik gazeteler yasaklandı. Hükümet tutuklamalara ve arama taramalara girişti, işçileri ve askerleri silahsızlandırdı. Gizlenen Lenin için bir tutuklama kağıdı çıkarıldı. Temmuz günlerinden sonra, devrimin barışçıl gelişmesi olanaksız bir duruma geldi ve bolşevikler silahlı ayaklanma hazırlığını yoğunlaştırmaya başladı.

25 Ağustos 1917'de çarcı general Kornilov, Rusya'da askerî bir diktatörlük kurmak ve işçi ve asker temsilcileri Sovyetlerini dağıtmak için karşı-devrimci bir ayaklanma başlattı. Askerî birlikleri devrimci Petrograd üzerine sürdü. Ayaklanmayı, bolşeviklerin yönettiği işçiler ve askerler bastırdı. Yığınların baskısıyla Geçici Hükümet, Kornilov ve suç ortaklarının tutuklanması ve adalet karşısına çıkarılmaları emrini verdi. Kornilov ayaklanması, geniş halk yığınlarının bolşeviklere katılmasını ve küçükburjuva menşevik ve sosyalist-devrimci partileri bırakmasını hızlandırdı. –192.

[115] *Reç* [*Söz*] – Kadetlerin merkez organı günlük gazete; 23 Şubat (8 Mart) 1906'dan başlayarak Petersburg'da yayınlandı. Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden sonra, Geçici Hükümetin iç ve dış siyasetini vargücüyle destekledi, Lenin'e ve Bolşevik Partiye karşı bir yerme kampanyası açtı.

Novaya Jizn [*Yeni Hayat*] – Sol menşevikler ile yarı-menşevik bir eğilime sahip yalıtık aydınları bir araya getiren ve "enternasyonalist" denilen sosyal-demokrat grubun günlük gazetesi. Nisan 1917'den başlayarak Petrograd'da yayınlandı. Ekim 1917'ye kadar Geçici Hükümete, ama tutarsız bir biçimde muhalefet ediyordu. Bazan Geçici Hükümete, bazan da menşeviklere karşı çıkıyordu. Ekim Devriminden sonra Sovyet iktidarına karşı bir tavır takındı ve Temmuz 1918'de yasaklandı. –198.

[116] Lenin'in sözünü ettiği olay, 4 (17) Haziran 1917'de Rusya işçi ve asker temsilcileri Sovyetleri I. kongre oturumunda gerçekleşti. Geçici Hükümetin bakanı menşevik Çereteli'nin, konuşmasında Rusya'da iktidarı almayı kabul edecek siyasal parti olmadığını ileri sürdüğü sırada Lenin, Bolşevik Parti adına oturduğu yerden "Evet, bu parti var!" diye söz attı ve kongre kürsüsünden yaptığı konuşmasında, Bolşevik Partinin ne zaman olursa olsun "tüm iktidarı eline almaya" hazır olduğunu açıkladı. –198.

[117] Lenin bu dizeleri Nekrasov'un ünlü bir şiirinden aktarıyor. –203.

[118] *Rusya Demokratik Konferansı* – Eylül 1917'de Petrograd'da, iktidar sorununu tartışmak amacıyla, menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin egemen oldukları Merkez Yürütme Komitesi tarafından düzenlendi. Konferansın gerçek amacı, halk yığınlarının ilgisini yükselen devrimden başka bir yana çekmekti. Bolşevikler bu konferansa, menşeviklerin ve sosyalist-

devrimcilerin iç yüzlerini ortaya koymak için katıldı.

Demokratik Konferans ve Buligin Duması arasında bir benzerlik kurarken Lenin, çara bağlı bir danışma organı olan Devlet Dumasının kurulması konusundaki 6 (18) Ağustos 1905 tarihli çar bildirgesini düşünüyordu. Buligin Duması, çarın Dumaya ilişkin bir yasa tasarısı hazırlamakla görevlendirdiği içişleri bakanı Buligin'in adıyla adlandırıldı. İşçileri ve köylüleri Dumayı boykot etmeye çağıran bolşevikler, bu kampanyadan yararlanarak siyasal yığın grevleri düzenledi ve silahlı ayaklanma hazırlıklarına girişti. Devrimci gelişme hükümetin Dumayı toplamasını engellediği için, Duma seçimleri yapılamadı. –275, 378.

119 *Volya Naroda* [*Halkın İradesi*] – günlük gazete, sosyalist-devrimciler partisinin sağ kanat organı. 29 Nisan-Kasım 1917 arasında Petrograd'da yayınlandı.

Edinstvo [*Birlik*] – Mart-Kasım 1917 arasında yayınlanan günlük gazete; 1917 ve 1918'de aşırı sağ sonuna-değinci menşevikleri, eski tasfiyecileri, vb. bir araya getiren "Edinstvo" grubu tarafından yayınlandı. –207.

120 *Tiç Titiç* – zengin tüccar, Rus yazar Ostrovski'nin *Ceremeyi Çekmek* adlı komedisinin baş kişisi, Lenin'in kapitalist kodamanlara verdiği ad. –213.

121 20-21 Nisan (3-4 Mayıs) 1917 günleri Petrograd işçi ve askerleri, burjuva Geçici Hükümetin emperyalist siyasetine karşı protestoda bulunmak üzere sokağa döküldü. Bu gösteri sonucu, emperyalist burjuvazinin önderleri Milyakov ve Guçkov istifa etmek zorunda kaldı. –228.

122 Bir yanda Rusya çarlık hükümeti, ardından Geçici Hükümet tarafından, öte yandan İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya ve öteki emperyalist ülkeler hükümetleri tarafından yapılan gizli antlaşmalardan oluşan gizli diplomasi belgeleri. 10 (23) Kasım 1917'den başlayarak Sovyetler iktidarının *Pravda* ve *MYK İzvestiyası*'nda yayınlamaya giriştiği bu belgeler daha sonra, *Eski Dışişleri Bakanlığı Arşivinden Alınan Gizli Belgeler Derlemesi* başlığıyla ayrı yayın olarak basıldı. Gizli belgelerin yayınlanması, Sovyet hükümetinin ilhaksız ve tazminatsız genel bir demokratik barış için yürüttüğü savaşımda ve Birinci Dünya Savaşının emperyalist niteliğinin ortaya konmasında büyük bir rol oynadı. –234.

123 *Kamu Kurtuluş Komitesi* – 25 Ekim (7 Kasım) 1917'de Moskova'da karşı-devrim organı olarak kuruldu ve 28 Ekimde (10 Kasım) başlayan harbokulu öğrencilerinin karşı-devrimci ayaklanmasını yönetti. 2 (15) Kasımda ayaklanma bastırıldı ve Kamu Kurtuluş Komitesi teslim oldu. –238.

124 Rusya işçi ve asker temsilcileri sovyetleri II. kongresi, 25 ve 26 Ekim (7-8 Kasım) 1917'de Petrograd'da toplandı. Kongrede iktidarın işçi, asker ve köylü temsilcileri sovyetlerine geçtiği ilan edildi, Lenin tarafından kaleme alınan barış ve toprak kararnameleri kabul edildi, işçilerin ve köylülerin Lenin tarafından yönetilen hükümeti olan halk komiserleri konseyi kuruldu. –240.

125 Bu tasarı, halk komiserleri konseyi tarafından bazı küçük değişikliklerle kabul edildi ve 23 Kasım (6 Aralık) 1917'de *Geçici İşçi ve Köylü*

Hükümeti Gazetesi'nin 16. sayısında, "halk komiserlerinin ve yüksek memur ve görevlilerin aylık tutarları" başlığıyla halk komiserleri konseyinin kararı biçiminde resmen ilan edildi.

Uzmanların ücret sorunu, sovyet hükümeti tarafından daha sonra ele alındı. Halk komiserleri konseyinin yüksek sorumluların ücret hadleri konusunda 2 (15) Ocak 1918 tarihli kararında, halk komiserlerine ödenen ücretlerin sınırlandırılmasının, uzmanlara daha yüksek ücretler ödenmesini yasaklama anlamına gelmediği özellikle belirtiliyordu. –242.

126 Seçilenleri görevden geri alma hakkı üzerine kararname tasarısı, 21 Kasım (4 Aralık) 1917'de bolşevik fraksiyon tarafından Rusya Merkez Yürütme Komitesi (RMYK) oturumuna sunuldu. RMYK tarafından onaylanan tasarı, 23 Kasım'da (6 Aralık) *Merkez Yürütme Komitesi Haberleri*'nin (*İzvestiya*) 233. sayısında yayınlandı. –243.

127 K. Marx, Bracke'ye 5 Mayıs 1875 tarihli mektup. Bkz: Marx-Engels, *Seçme Yazışmalar* 2, s. 87. –253.

128 Gœthe'nin *Faust* adlı dramında Mefistofeles tarafından söylenen söz. –253.

129 Emekçi ve sömürülen halkın hakları bildirisi tasarısı, 3 (16) Ocak 1918'de Rusya Merkez Yürütme Komitesi (RMYK) oturumunda sunuldu. RMYK tarafından kabul edilen bildiri, 4 (17) Ocak 1918'de *MYK Haberleri*'nde (*İzvestiya*) yayınlandı. 5 (18) Ocakta Sverdlov, RMYK adına, Kurucu Meclisin ilk oturumunda bu bildiriyi okuyarak onaylanmasını önerdi. Bildirinin tartışılması önerisi, Kurucu Meclisteki karşı-devrimci partinin oy çoğunluğuyla reddedildi. 12 (25) Ocakta bildiri, Rusya Sovyetleri III. Kongresinde kabul edildi ve Sovyet Anayasasının temelini oluşturdu. –255.

130 6 (19) Aralık 1917'de Finlandiya diyeti, Finlandiya'yı bağımsız devlet ilan eden bildiriyi kabul etti. Sovyet devletinin ulusal sorun siyasetini benimseyen Halk Komiserleri Konseyi, 18 (31) Aralıkta Finlandiya'nın siyasal bağımsızlığı kararını açıkladı. Halk Komiserleri Konseyi toplantısında Lenin, karar metnini Finlandiya delegasyonunun başındaki Finlandiya başbakanı P. E. Svinhufvud'a teslim etti. 22 Aralık 1917'de (4 Ocak 1918) karar, Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından resmen onaylandı.

19 Aralık 1917'de (1 Ocak 1918) Sovyet hükümeti, 2 (15) Aralık'ta Brest'te Rusya'nın Almanya, Avusturya-Macaristan, Türkiye ve Bulgaristan'la imzaladığı antlaşma uyarınca, İran hükümetine bu ülkedeki Rus birliklerinin geri çekilmesini öngören bir planı birlikte hazırlamak önerisinde bulundu.

29 Aralık 1917'de (11 Ocak 1918) Halk Komiserleri Konseyi Türk Ermenistanı'nın kendi kaderini özgürce belirleme hakkını ilan eden bir kararname yayınladı. –256

131 Deri ve kösele işçileri sendikası, deri ve kösele merkez komitesindeki işçi temsilinin artırılmasını ve bu kurulun demokratik ilkelere göre yeniden örgütlenmesini istiyordu. 1918 başında merkez komite ve bölge komiteleri yeniden örgütlendi ve bu komitelerdeki oyların üçte-ikisi işçile-

rin eline geçti. 6 Nisan 1918'de bütün Sovyetlere Lenin imzalı bir telgraf gönderildi. Bu telgrafta, yerel deri ve kösele örgütlerinin demokratlaştırılması ve merkez komite ile bölge komitelerindeki düzenlemelerin sıkı bir uygulanmasının sağlanması isteniyordu. –261.

132 Rusya Sovyetleri IV. Olağanüstü Kongresinin (14-16 Mart 1918) Lenin tarafından yazılan ve Brest-Litovsk antlaşmasının onaylanmasıyla ilgili kararı söz konusu ediliyor. –268

133 Yani 1917'de, burjuva Geçici Hükümet iktidarda olduğu zaman, Şubat Burjuva Demokratik Devrimi ile Ekim Sosyalist Devrimi arasındaki dönemde. –272, 439.

134 Friedrich Engels, *Anti-Dühring*. –277, 466.

135 *Kurucu Meclis* – 5 Ocak 1918'de Petrograd'da toplandı. Seçimler Ekim Devriminden önce düzenlenen listelere göre yapıldı ve meclisin bileşimi de iktidarın henüz burjuvazinin elinde bulunduğu dönemin güçler ilişkisini yansıtıyordu. Bir yanda Sovyetler iktidarının yanında yer alan yığınların engin çoğunluğun istenci ile, öte yanda Kurucu Mecliste çoğunlukta bulunan ve burjuvazi ile toprak sahiplerinin çıkarlarını temsil eden sosyalist-devrimciler, menşevikler ve kadetler tarafından izlenen siyaset arasında sert bir kopma oldu. Kurucu Meclis "Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirgesi"ni tartışmayı ve barış ve toprak üzerine, iktidarın Sovyetlere geçmesi üzerine Sovyetler II. Kongresi tarafından kabul edilen kararnameleri onaylamayı reddetti. Bunun üzerine 6 (14) Ocak 1918'de Rusya merkez yürütme konseyinin bir kararnamesi ile dağıtıldı. –277, 466.

136 "Sovyetler İktidarının İvedi Görevleri Üzerine Altı Tez" Lenin tarafından, Sovyetler iktidarının ivedi görevleri üzerindeki raporun, Rusya Merkez Yürütme Komitesinin (RMYK) 29 Nisan 1918'deki oturumunda tartışılmasından sonra, RMYK'nin isteği üzerine yazıldı. 3 Mayısta tezler, parti merkez komitesi tarafından yapılan küçük değişikliklerden sonra oybirliğiyle kabul edildi ve 4 Mayısta RMYK başkanlık divanı, "bütün Sovyetlerin etkinliğine temel oluşturması gerektiği"ni belirten bir genelgeyle, bu tezleri yerel Sovyetlere iletti. –277.

137 Sol Sosyalist-Devrimciler Partisi (enternasyonalistler) – 19-28 Kasım (2-11 Aralık) 1917'de toplanan I. Genel Kongresiyle kuruldu; bu tarihten önce sol sosyalist-devrimciler, sosyalist-devrimci partinin sol kanadı içinde yer alıyorlardı. Ekim Devriminden sonra sol sosyalist-devrimciler, bolşeviklerle anlaşmayı kabul ettiler ve temsilcileri sovyet hükümetine katıldı. Bolşeviklerle elbirliği etmekle birlikte sol sosyalist-devrimciler, sosyalizmin temel kuruluş sorunları konusunda onlardan ayrılıyor ve proletarya diktatörlüğüne karşı çıkıyorlardı. Ocak-Şubat 1918'de sosyalist-devrimciler partisi Merkez Komitesi Brest-Litovsk barış antlaşmasını kınadı ve Marx 1918'de, bu antlaşmanın imzalanmasından ve Sovyetler IV. Kongresi tarafından resmen onaylanmasından sonra sol sosyalist-devrimciler Halk Komiserleri Konseyinden ayrıldı. Temmuz 1918'de sol sosyalist-devrimciler MK'si Moskova'da, Sovyetler Rusya'sını Almanya'ya

karşı bir savaşa sürüklemek ve Sovyetler iktidarına karşı silahlı bir ayaklanma başlatmak amacıyla, Alman elçisi Mirbach'ın öldürülmesini örgütledi. Lenin'e göre, "Halk yığınları, sol sosyalist-devrimcilerin halk iradesini bu hiçe saymalarını ve bu şiddete dayanan savaş kışkırtıcılığını bağışlamayacak"tı. –281.

138 Lenin'in Brest-Litovsk barışı sorunundaki tutumuna karşı çıkan "sol komünistler" söz konusu ediliyor. Bu grup 1918 başında, Sovyet Rusya'nın Almanya'yla barış antlaşması yapmasıyla ilgili görüşmeler sırasında oluştu. Alman emperyalistlerinin önerdiği sert barış koşullarına rağmen Lenin, barışın imzalanması konusunda ısrar ediyordu, çünkü ülkenin bir bırakışmaya gereksinimi vardı. Halkın savaştan son derece yorgun düşmesi ve ordunun savaşabilecek bir durumda olmaması, savaşın sürdürülmesini olanaksız bir duruma getiriyordu. "Sol komünistler", Almanya'yla barış antlaşmasının imzalanmasına karşı amansız bir savaşıma girişti. Brest-Litovsk barışından sonra "sol komünistler", partinin iktisadi kuruluşa ilişkin bir dizi sorundaki siyasetini eleştirdi, tek bir yönetim kurulması ve ulusallaştırılan iktisadın yönetiminin merkezîleştirilmesini amaçlayan parti çizgisine aykırı öneriler ileri sürdü. –281.

139 Rusya'da serfliğin kaldırılma tarihi. –286.

140 "Amerikan İşçilerine Mektup"la birlikte ABD'ye, RSFSC Anayasası'nın ve sovyet hükümeti tarafından müdahaleye son verilmesini sağlamak isteğiyle başkan Wilson'a yollanan notanın metinleri de gönderildi.

"Amerikan İşçilerine Mektup", İngilizce olarak (bazı kısaltmalarla) Aralık 1918'de, Amerikan Sosyalist Partisinin New York'ta çıkarılan *The Class Struggle* [*Sınıf Savaşımı*] dergisi ve John Reed ile San Katayama'nın da yazdıkları ve Boston'da çıkarılan haftalık *The Revolutionary Age* [*Devrimci Çağ*] gazetesi gibi organlarında yayınlandı. Lenin'in bu mektubunun okurlar arasında uyandırdığı ilgi o kadar büyük oldu ki mektup, *The Class Struggle* dergisinin ayrı bir basımı biçimiyle ve büyük bir sayıda basıldı. Sonra da Lenin'in bu mektubu, ABD ve Batı Avrupa'daki sosyalist ve burjuva basında birçok kez yeniden yayınlandı.

Amerikalı sol sosyalistler tarafından geniş ölçüde yararlanılan "Amerikan İşçilerine Mektup", ABD ve Avrupa'daki işçi ve komünist hareketin gelişmesinde çok büyük bir rol oynadı. Sovyet Rusya'ya karşı İngiltere, Fransa ve ABD tarafından düzenlenen silahlı müdahaleye karşı protesto hareketinin ABD'deki yoğunlaşmasına katkıda bulundu. –290.

141 1918 sonbaharında Avusturya'da, bir devrim patlak verdi. İşçiler ve askerler, 650 yıldan beri hüküm süren Habsburglar hanedanını devirdi. Cumhuriyet ilan edildi. Viyana'da ve öteki kentlerde, İşçi temsilcileri sovyetleri kuruldu. Ancak Avusturya proletaryasının çok geniş katmanları, sosyal-demokrasi düşüncelerinin egemenliği altındaydı. Sosyal-demokrasinin izlediği ihanet siyaseti sonucu Sovyetler, işçi sınıfının savaş örgütü olarak önemini yitirdi ve proletaryanın saldırısı durduruldu.

Kiev'deki savaş filosu denizcileri tarafından girişilen ayaklanma, Almanya'daki 1918 devriminin başlangıcını oluşturdu. Kıyı kentleri, ayaklanmaya katıldı. Gemilerde, kışlalarda ve işletmelerde işçi ve asker sov-

yetleri kuruldu. Tüm Kuzey Almanya'yı saran devrim, hızla ülkenin merkez ve güney bölgelerine yayıldı. 9 Kasım'da Berlin'de, genel bir grev ilan edildi. Çok geçmeden silahlı bir ayaklanmaya dönüşen bu grev, Wilhelm H'nin burjuvalar ve toprak ağaları monarşisini devirdi.

Ancak, sağ ve merkezci sosyal-demokratlar, devrimin kurulmasına yol açtığı işçi ve asker sovyetlerinin çoğunda egemen bir durum sağlama başarısını gösterdi. 10 Kasımda Berlin Sovyeti genel kurul toplantısında kurulan Geçici Hükümet, sağ ve "bağımsız" sosyal-demokratlardan oluşuyordu. Hükümet programı, burjuva rejim sınırlarında kalan toplumsal reformlar çerçevesini aşmıyordu. 16-21 Aralık 1918'de Berlin'de toplanan Almanya I. Sovyetler Kongresinde sağ sosyal-demokrat önderler, yasama ve yürütme güçlerinin hükümete verilmesi ve kurucu meclis seçimlerinin düzenlenmesi üzerine bir karar alınmasını sağladı. Gerçekte bu karar, Sovyetlerin ortadan kaldırılması anlamına geliyordu. Savunma bakanı sağ sosyal-demokrat G. Noske tarafından yönetilen karşı-devrimci birlikler, Berlin proletaryasının etkinliğini büyük bir kan dökücülükle bastırdı. 15 Ocakta bu çeteler, Alman işçi sınıfının önderleri Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'u tutukladı ve öldürdü. Ocak ayaklanmasını bastıran ve Alman işçilerinin en seçkin önderlerini öldüren Alman burjuvazisi, 19 Ocak 1919 Kurucu Meclis seçimlerinde burjuva partilerin kazanmasını sağladı. –293.

142 Lenin tarafından yazılan ve 26 Ekim 1917'de, Sovyetler iktidarının kuruluşunun ertesi günü Rusya II. Sovyetler kongresinde onaylanan toprak kararnamesi.

Toprak kararnamesiyle büyük toprak mülkiyeti, toprağın özel mülkiyeti kaldırıldı ve tüm toprak halka devredildi.

242 yerel köylü vekalet belgesine dayanılarak kaleme alınan "toprak vekalet belgesi", toprak kararnamesine katıldı. Vekalet belgesindeki maddelerden biri, topraktan eşitlikçi yararlanmanın kabulüyle ilgiliydi. Daha Ekim Devriminden önce Lenin, birçok yazısında topraktan eşitlikçi yararlanma sloganının yanlışlığını ortaya koymuştu. Sosyalist-devrimcilere ve bu sloganı savunan öteki halkçılara göre, toprağın "eşitlikçilik" temelinde onu işleyen köylü işletmelerine devri, "toprağın toplumsallaştırılması"na yol açacaktı. Gerçekteyse, bireysel köylü ekonomilerinin korunmasını gerektiren topraktan eşitlikçi yararlanma, kırı sosyalizme yöneltmek şöyle dursun, kaçınılmaz olarak tarımdaki kapitalist ilişkilerinin gelişmesini hızlandırmaya yol açacaktı. Köylüleri sosyalizme götüren tek doğru yol, dağınık köylü işletmelerinin birleştirilmesi ya da tarımın kolektifleştirilmesidir.

Lenin ve öteki parti üyeleri, topraktan eşitlikçi yararlanmayla ilgili maddenin toprak kararnamesine katılmasını kabul ederken, bu ilkenin yanlışlığını köylülerin kendi deneyimiyle anlayacaklarını düşünüyorlardı. Lenin'in öngörüsü, tamamen doğru çıktı. Kırdaki toplumsal ilişkilerin gelişmesi emekçi köylülüğü, tarımın kolektifleştirilmesi yoluna girmenin zorunluluğunu kabul etmek zorunda bıraktı. –296.

143 *Yoksul köylü komiteleri* – Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 11 Haziran 1918'de yayınladığı "Yoksul köylülerin örgütlenme ve iaşesi" kararnamesiyle kuruldu. Bu komitelerin, özellikle köylülerin beslenme ye-

dekliklerinin sayımını yapmak, kulaklar tarafından yasadışı depolanan yiyecek maddelerini bulmak ve sovyet iaşe organlarının bu stoklara elkoymasına yardımcı olmak, yoksul köylülere kulaklar yararına yiyecek sağlamak, tarım gereci ve mamul maddeleri dağıtmak vb. gibi görevleri vardı. Oysa yoksul köylü komitelerinin çalışması, kırsal yaşamın bütün alanlarına yayıldı ve bu komiteler, proletarya diktatörlüğünün köylerdeki dayanak noktaları ve organları durumuna geldi. Etkinlikleri, sosyalist devrimin kırdaki gelişmesine yol açtı. 1918 sonunda yoksul köylü komiteleri, görevlerini yerine getirdikten sonra, Kırsal Sovyetlerle birleşti. –297.

144 *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı yapıtını Lenin, Ekim 1918 başında, Kautsky'nin *Proletarya Diktatörlüğü* adlı broşürünü okuduktan hemen sonra yazmaya başladı. II. Enternasyonalin düşünme ustası bu broşürde, marksist proletarya devrimi kuramını çarpıtıp alçaltmaya çalışıyor ve Sovyet devletine kara çalıyordu.

20 Eylül 1918'de Lenin, *Pravda*'da Kautsky'nin bolşeviklere karşı savaşıma çağıran makalesinin parçalarını okuduktan sonra, Stockholm'deki Vorovski'ye şöyle yazıyordu: "Kautsky'nin yüz kızartıcı saçmalıkları, çocuksu kem kümü ve iğrenç oportünizmi, şu soruyu sormamıza yol açıyor: Kautsky'nin giriştiği marksizmin kuramsal alçaltılmasına karşı savaşmak için neden hiçbir şey yapmıyoruz?"

O sırada Sovyetler Cumhuriyetinin İskandinav ülkelerdeki tam yetkili temsilciliğini yapan Vorovski'den Lenin, Kautsky'nin diktatörlük üzerine broşürünü çıkar çıkmaz ve bolşeviklerle ilgili bütün makaleleriyle birlikte kendisine göndermesini istedi.

Lenin'in, *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky* adlı kitabını yazmaya nasıl çalıştığını V. Bonç-Bruyeviç, anılarında şöyle anlatıyordu: "Olağanüstü bir güç taşıyan bu yapıta Lenin, günler boyunca gece geç vakte kadar çalışıyordu..." Kitabını bitirmeden önce Lenin, 9 Ekimde "Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" başlıklı makalesini yazdı ve 11 Ekimde bu makale, *Pravda*'da yayınlandı. 10 Ekimde Lenin, dışişleri halk komiseri Çiçerin ya da yardımcısı Karahan'a gönderdiği bir notta Kautsky'ye karşı yazdığı makalenin Yoffe, Bersin ve Vorovski'ye iletilmek üzere Berlin'e gönderilmesini ve onlara şu mektubun da ulaştırılmasını istiyordu:

"Sevgili yoldaşlar, Kautsky'ye karşı yazdığım bu çok kısa makaledeki eksiklikleri çok iyi biliyorum. Ancak hemen bir tavır almak ve Kautsky konusunda ne düşündüğümüzü söylemek gerekiyor. Sizden bu makaleyi çevirmenizi ve el ilanı biçiminde yayınlamanızı önemle rica ediyorum."

"Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky" başlıklı makale, 1918'de Bern ve 1919'da Viyana'da Almanca olarak yayınlandı.

Lenin'in *Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky* broşürüyse, 1919'da İngiltere, Fransa ve Almanya'da yayınlandı. –298.

145 Lenin'in "Büyük Sorunları Açıklamaya Yarayan Küçük Tablo" adlı makalesinin yazılmasına Todorski'nin, 1918'de Tver eyaleti Vesiyegonsk kazası Sovyeti yürütme komitesi tarafından yayınlanan *Tüfek ve Sabanla Bir Yıl* adlı kitabı yol açtı. İlçe gazetesinin redaktörlüğünü yapan Todorski, kitabında, ilçelerindeki Sovyetler iktidarının kuruluş deneyiminden ve sosyalist kuruluşun ilk adımlarından söz ediyordu. –305.

[146] *Biyednota*, 27 Mart 1918-31 Ocak 1931 arasında, Moskova'da yayınlanan köylü gazetesi, işçi sınıfı ve köylülük ittifakını sağlamlaştırmak, orta ve küçük köylü yığınlarını örgütlemek ve Komünist Partiyle Sovyetler iktidarı çevresinde toplamak için etkin bir savaşım veren bu gazete, kırların siyasal eğitim ve kültürel gelişimine, yoksul ve orta köylülerin Sovyetlerdeki yönetici görevlere yükselmelerine, kalabalık bir köy muhabirleri ordusunun yetişmesine büyük bir katkıda bulundu. –305.

[147] Kolupaiyev ve Razuvaiyev, ünlü Rus yazarı Satıkov Sçedrin tarafından betimlenen kulak tipleri. –308.

[148] *Shop Stewards Committees*, İngiltere'de bazı sanayi kollarında kurulan ve Birinci Dünya Savaşı döneminde büyük bir yaygınlık kazanan seçilme hakkına dayalı işçi örgütleri. Bu komiteler, "toplumsal barış" siyaseti izleyen ve grevci savaşımdan vazgeçen uzlaştırıcı *trade-union*ların tersine, işçi yığınlarının çıkar ve isteklerini savundular, grevleri yönettiler ve savaşa karşı propagandaya giriştiler.
Büyük Sosyalist Ekim Devriminin zaferinden sonra, emperyalist ülkelerin Sovyetler cumhuriyetine karşı silahlı mücadelesi sırasında Komiteler, Sovyet Rusya'dan yana bir tavır takındı. Gallacher Komitelerinin bazı üyeleri, H. Pollitt, McManus, vb., İngiltere Komünist Partisinin kurulmasına katıldı. –309.

[149] Lenin tarafından hazırlanan R(B)KP program tasarısı, Mart 1919'da R(B)KP VIII. Kongresi'nde kabul edilen parti programının temelini oluşturdu. –312.

[150] Macaristan'daki sosyalist devrim, daha çok barışçıl bir nitelik taşıyordu. Macar burjuvazisi emekçi yığınlara karşı koyamadı ve devrimin gelişmesini engellemek için iktidarı geçici olarak sağ sosyal-demokratlara bırakmayı kararlaştırdı. Ancak Komünist Partinin bu dönemde yığınlar arasındaki saygınlığı o kadar büyüktü ki sosyal-demokrat parti yöneticileri, komünist parti yöneticilerine başvurarak hükümeti birlikte kurmayı önermek ve komünistler tarafından önerilen koşulları (sovyet hükümetinin kurulması, burjuvazinin silahsızlandırılması, bir Kızılordu ve bir halk milisinin kurulması, senyörlük topraklarının zoralımı, sanayinin ulusallaştırılması, Sovyet Rusya ile bir ittifak anlaşmasının imzalanması, vb.) kabul etmek zorunda kaldı. Aynı zamanda, her iki partinin birleşerek Macaristan sosyalist partisini oluşturmaları konusunda bir anlaşma da imzalandı. Bu partilerin birleşmesi sırasında yapılan yanlışlıkların etkisi, sonradan kendini duyurdu; çünkü bu birleşme, ancak biçimsel bir anlaşmaydı, reformist öğeler partiden uzaklaştırılmamıştı.
İtilaf devletleri emperyalistleri, Macaristan Sovyet Cumhuriyetine karşı iktisadi bir abluka ve silahlı bir müdahale düzenledi. Bu silahlı müdahale, ülke içindeki karşı-devrimci etkinliklerin canlanmasına katkıda bulundu. Macaristan Sovyet Cumhuriyetinin yıkılmasının temel nedenini, öteki nedenlerle birlikte, sağ sosyal-demokratların ihaneti oluşturdu. 1919 yazında her yandan düşman saldırısına uğrayan Sovyet Rusya, Macaristan cumhuriyetinin yardımına koşamadı. 1 Ağustos 1919'da Macaristan'daki Sovyetler iktidarı, varlığını yitirdi. –322.

151 Bkz: Karl Marx, *Gotha Programının Eleştirisi.* –323.

152 Parti haftası 1919'un ikinci yarısında, sovyet devletinin hem yabancı müdahaleye, hem de iç karşı-devrime karşı yoğun bir savaşım sürdürdüğü sırada düzenlendi. Parti haftasının ereği, öncü işçi, köylü ve kızıl askerlerin partiye katılmasını sağlamaktı. Parti haftası ilkin, 10-17 Ağustos arasında, R(B)KP Petrograd örgütünde düzenlendi. Ekim-Kasım 1919'da, Petrograd'da ikinci bir hafta yapıldı. 20-28 Eylül arasında Parti haftası, Moskova eyaletinde açıldı. 26 Eylülde ilk Parti haftası örgütlenme deneyiminin bir değerlendirmesini yapan R(B)KP merkez komite plenumu, yakın bir gelecekte kentlerde, köylerde ve ordu içinde de Parti haftalarının düzenlenmesini kararlaştırdı.

Sonuç olarak, RSFSC'nin yalnız Avrupa bölümündeki otuz sekiz eyalette, yarısı işçilerden oluşan 200.000 kişi; cephelerdeyse, ordu ve donanma mevcudunun %25'i partiye katıldı. Lenin'e göre, bu kadar güç bir anda partiye gelen işçiler ve köylüler, "devrimci proletaryanın ve köylülüğün sömürücü olmayan kesiminin yöneticiliğini yapan en iyi ve en güvenilir kadroları oluşturuyor"du. –327.

153 Bkz: Karl Marx, *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i* ve *Fransa'da İç Savaş.* –330.

154 *Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı* adlı yapıt, Lenin tarafından Komünist Enternasyonal II. Kongresinin açılışından çok kısa bir zaman önce yazıldı ve tüm kongre delegelerine dağıtıldı. Kitabın amacı genç komünist partilerin doğru bir devrimci savaşım yoluna girmelerine, gençlik yanılgılarını düzeltmelerine, bütün ülkeler komünistlerinin bolşeviklerin zengin deneyimini, strateji ve taktiklerini öğrenmelerine yardımcı olmaktı. Kitabın en önemli tez ve vargıları, Komintern II. kongresinde alınan kararların temelini oluşturdu.

12 Haziran 1920'de kitap, Sovyet Rusya'da yayınlandı ve hemen hemen aynı günlerde, Temmuz ayında Fransızca ve İngilizceye çevrildi. 1920'nin ikinci sömestresi içinde, Berlin ve Hamburg'da Almancası, Londra ve New York'ta İngilizcesi, Paris'te Fransızcası ve Milano'da İtalyancası yayınlandı.

Lenin'in bu yapıtı daha yayınlanır yayınlanmaz, çok şiddetli bir ideolojik savaşıma yol açtı ve bugün de olduğu gibi, marksizmin devrimci ilkelerinin yerleştirilmesi amacıyla, komünist marksistlerin temel strateji ve taktiklerinin, dünya proletaryasının devrimci hareket kadroları tarafından kavranması amacıyla, her boydan "sol" oportüniste karşı savaşımda güçlü bir silah durumuna geldi. Anarko-sendikalist "süper devrimci" lafazanlıkların etkisinde kalan birçok genç komünist ve işçinin, komünizme götüren doğru yolu bulmasına yardım etti. –332.

155 Şubat 1917 burjuva demokratik devriminden başlayarak 1919'a kadar parti üyelerinin sayısında şu değişiklikler saptandı: RSD(B)İP'nin 1917'deki VII. konferansı (Nisan Konferansı) sırasında 80.000 üye vardı; bu sayı VI. konferans sırasında (Temmuz-Ağustos 1917) yaklaşık 240.000'e, R(B)KP'nin VII. Kongresi sırasında (Mart 1918) en az 300.000'e ve VIII. kongresi sırasında da (Mart 1919) 313.766'ya yükseldi. –332.

156 R(B)KP VII. Kongresinin parti üyelerinin sayısını artırma konusundaki karar uyarınca 1919'un ikinci yarısında düzenlenen Parti haftasından söz ediliyor. 152 nolu açıklayıcı nota bakınız.

157 *Ekonomiçeskaya Jizn* [*Ekonomik Yaşam*] – Kasım 1918-Kasım 1937 arasında Moskova'da yayınlanan günlük gazete. –340.

158 Lenin, Alman ekonomi politik profesörü Karl Ballod'un *Der Zukunftsstaat, Produktion und Konsum in Sozialstaat* [*Geleceğin Devleti, Sosyalist Devlette Üretim ve Tüketim*] adlı yapıtına anıştırmada bulunuyor. 1898'de Almanya'da yayınlanan bu yapıtın Rusça çevirisi, 1920'de Moskova'da yayınlandı. –343.

159 İki-buçukuncu Enternasyonal ya da Viyana Enternasyonali ("Uluslararası Sosyalist Partiler Birliği"nin resmî adı), yığınların baskısıyla II. Enternasyonalden ayrılan merkezci sosyalist parti ve gruplardan oluşan ve Şubat 1921'de toplanan Viyana Konferansında kurulan örgüt. İki-buçukuncu Enternasyonal önderleri, II. Enternasyonali sözde eleştirmekle birlikte, proleter hareketin bütün temel sorunlarında gerçekte oportünist bir siyaset izliyor ve komünistlerin işçi yığınları arasındaki artan etkisine engel olmak için örgütlerinden yararlanmaya çalışıyorlardı.
Mayıs 1923'te II. Enternasyonal ve İki-buçukuncu Enternasyonal birleşerek, Sosyalist İşçi Enternasyonalini oluşturdular. –352, 593.

160 O. Ermanski'nin, *Bilimsel İş ve Üretim Örgütlenmesi ve Taylor Sistemi* (Moskova, 1922) ve P. Kerjentsev'in *Örgütlenme İlkeleri* (Petrograd, 1922) adlı yapıtları söz konusu ediliyor. –364.

161 Sovyetler Birliğinin Volhov üzerinde yapılan ilk büyük hidroelektrik santralı söz konusu ediliyor. Çalışmalar 1918'de başladıysa da ancak 1921'de, iç savaştan sonra büyük bir genişlik kazandı. Santral 1926'da çalışmaya başladı. –371.

162 Birinci "koalisyon hükümeti" 5 (18) Mayıs 1917'de kuruldu. Burjuvazinin temsilcileri olan kadetlerin yanında bu hükümette sosyalist-devrimci Kerenski ve Çernov ile menşevik Skobelev ve Çereteli de yer alıyordu. Kerenski'nin başkanlığındaki ikinci "koalisyon hükümeti" ise Temmuz 1917'de kuruldu. Bu hükümette de büyük sanayici Tereşçenko ile öteki kapitalistler ve menşevik Skobelev ile Nikitin, sosyalist devrimci Çernov ile Avksentiyev yer alıyorlardı. –377.

163 Geçici Hükümetin İngiliz-Fransız emperyalistlerin isteklerine uyarak 18 Haziran (Temmuz) 1917'de Alman cephesinde başlattığı saldırı. Halkın emperyalist savaşa son verilmesini gerektiren çıkarlarına aykırı bir girişim olan bu saldırı, sert bir yenilgiyle sonuçlandı. Bu yenilgi, bu saldırıyı destekleyen Geçici Hükümetin ve menşeviklerle sosyalist-devrimcilerin emperyalist siyasetlerinin de yenilgisiydi. –378.

164 *Kit Kityiç* – Ostrovski'nin *Zararı Yüklenip Ödemek* adlı komedyasında yarattığı zengin tüccar Tit Tityiç'in takma adı. Lenin birçok iş çeviren kapitalist işadamlarını Kit Kityiçler olarak adlandırıyor. –378.

165 Kornilov, çarlık ordusunun generali. Ağustos 1917'de karşı-

devrimci bir komployu yönetti. Devrimin beşiği Petrograd'ı fethetmek, Bolşevik Partiyi ezmek, Sovyetleri ortadan kaldırmak ve askerî bir diktatörlük kurmak amacını güdüyordu. Bolşevik partinin çağrısına uyan işçiler, askerler ve denizciler, Kornilov'un karşı-devrimci ayaklanmasını bozguna uğrattılar. –384.

166 Eylül 1917 başında Petrograd ve Moskova işçi ve asker Sovyetlerindeki temsilcilerin büyük çoğunluğu bolşevikleri destekliyor ve menşevikler ile sosyalist-devrimcilere karşı çıkıyorlardı. –410.

167 Lenin, Karl Marx'ın "Gotha Programının Eleştirisi"nden aktarıyor. (Bkz: K. Marx-F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, Sol Yayınları, Ankara 1989, s. 41.). –412

168 Engels'ten Bebel'e 28 Mart 1875 günlü mektup. (Bkz: Marx-Engels, *Seçme Yazışmalar 2*, s. 84.) –414.

169 *Seminaristler* – Çarlık Rusyası'nın seminerlerinde, kaba geleneklerle birlikte son derece sert bir düzen hüküm sürüyordu. Rus yazar Pomyalovski, seminaristlerin yaşamını betimlemişti. –421.

170 *Elmenlik toprakları* – çarlık hükümetinin fabrika sahiplerine, fabrikada çalışan işçiler arasında çalışmalarına karşılıklı dağıtmaları için ayırdığı topraklar. Çarlık Rusyası'nda bu serflik kalıntısı Ural'da ve ülkenin öteki sanayi bölgelerinde korunmakta bulunuyordu. –427.

171 *Meşruta toprakları* – erkek evlatlar arasında ve en büyükleri arasında kuşaktan kuşağa aktarılan bölünmez büyük toprak mülkleri. –427.

172 İlk işçi temsilcileri Sovyetlerinin ortaya çıktıkları 1905-1907 Rus devrimi söz konusu ediliyor. –434.

173 Yani karşı-devrimcileri. Kaledin, çarlık ordusu generali, monarşist karşı-devrimin yöneticilerinden biri (1917 sonu - 1918 başı), Don bölgelerinde Sovyetler iktidarına karşı iç savaşın örgütleyicisi. –435.

174 Sovyet hükümetinin Mart 1918'de Almanya ve bağlaşıkları ile imzaladığı Brest-Litovsk barışı söz konusu ediliyor. –437.

175 Bkz: 115 nolu açıklayıcı not. –462.

176 *Vperyod* [*İleri*] – Menşeviklerin günlük gazetesi. 1917 ve 1918'de yayınlandı. Nisan 1918 sonunda, karşı-devrimci etkinliği yüzünden yasaklandı. –462.

177 *Dyelo Naroda* [*Halkın Davası*] – Günlük gazete, sosyalist-devrimci partinin organı, birçok kez ad değiştirerek Mart 1917'den Mart 1918'e kadar aralıklarla yayınlandı. Karşı-devrimci etkinliği yüzünden yasaklandı. –462.

178 *Nach Viek* [*Yüzyılımız*] – Karşı-devrimci kadetler partisinin organı. *Reç* [*Söz*] gazetesinin adlarından biri. 26 Ekim (8 Kasım) 1917'de yasaklandı, Ağustos 1918'e kadar başka adlarla yayınlandı. –462.

179 Bkz: Friedrich Engels, "Fransa'da ve Almanya'da Köylü Sorunu", *Köylüler Savaşı*, Sol Yayınları, Ankara, 1999, s. 158. –480.

[180] *Muhallebi çocuğu gibi yaşayan manyak* – Anton Çehov'un aynı adlı bir öyküsünün kahramanı. Her yenilikten, her girişkenlikten korkan hamkafa örneği. –483.

[181] Aleksandr Puşkin'in bir yergisinden. –486.

[182] Sovyetler iktidarının kurulmasından hemen sonra, 26 Ekim 1917 günü Lenin tarafından kaleme alınan ve Rusya Sovyetleri II. Kongresince kabul edilen toprak kararnamesi söz konusu ediliyor.

Toprak kararnamesi toprak mülkiyetini ortadan kaldırdı, toprağın özel mülkiyetini tasfiye etti ve tüm toprakları halka teslim etti.

Toprak kararnamesine 242 yerel köylü vekaletine dayanarak hazırlanan toprak üzerine emredici vekalet de katıldı. Bu vekaletin maddelerinden biri, topraktan eşitlikçi yararlanmanın kabulünü özellikle belirtiyordu. Daha Ekim Devriminden önce Lenin, çalışmalarının bir çoğunda topraktan eşitlikçi yararlanma belgisinin yanlış olduğunu ortaya koymuştu. Bu belgiyi savunan sosyalist-devrimciler ile öteki halkçılar, toprakların onları eşitlikçi yararlanma ilkelerine göre işleyen köylülere verilmesinin "toprağın toplumsallaştırılması"na yol açacağını ileri sürüyorlardı. Gerçeklikte bireysel köylü işletmelerinin korunması anlamına gelen topraktan eşitlikçi yararlanmanın kabul edilmesi, yalnız kırı sosyalizme götürememekle kalmayacak, ama kırdaki kapitalist ilişkilerin gelişmesini de ister istemez hızlandıracaktı. Köylüleri sosyalizm yoluna sokmanın tek doğru çaresini dağınık köylü işletmelerini bir araya getirmek ve tarımı kolektifleştirmek oluşturuyordu.

Lenin ve parti arkadaşları, bu belgilerin yanlışlığına köylülerin kendi öz deneyimleri yoluyla iyice inanacaklarını düşündükleri için topraktan eşitlikçi yararlanma üzerindeki maddenin kararnameye girmesini kabul ettiler. Lenin'in öngörüsü bütünüyle doğrulandı. Kırdaki toplumsal ilişkilerin gelişmesi çalışan köylüleri tarımın kolektifleştirilmesi yoluna girmenin zorunluluğuna inandırdı. —498.

[183] *Yoksul köylü komiteleri* kırda, ilkbahar ve yaz 1918'de kuruldu. Yoksul köylüler, Sovyetler iktidarını desteklemek ve karşı-devrimci ayaklanmalar düzenleyen ve açlık çeken şehirlerin buğday azıklanmasını başarısızlığa uğratmaya kalkışan kulaklara karşı savaşım vermek için bir araya geldiler. Rusya merkez yürütme konseyinin 11 Haziran 1918 günlü kararnamesi uyarınca yoksul köylü komiteleri buğdayı, birinci derecede zorunlu nesneleri ve tarım aletlerini dağıtacak, yerel azıklandırma örgütlerinin kulaklar ve zengin köylüler tarafından alıkoyulan buğday fazlalarını onlardan almalarına yardımcı olacaklardı.

Yoksul köylü komiteleri proletarya diktatörlüğünün köydeki dayanak noktalarını oluşturdu. Sovyetler iktidarının kırdaki sağlamlaşmasına katkıda bulundu ve köylüyü Sovyetler iktidarına kazanmak için çok şey yaptı.

Rusya Sovyetleri VI. olağanüstü kongresinin (Kasım 1918) kararı üzerine yoksul köylü komiteleri, görevlerini yerine getirdikten sonra, köylü ve tarım ücretlisi temsilcileri Sovyetleri ile birleşti. –499.

[184] Çekoslovak kolordusunun, menşevikler ve sosyalist-devrimcilerin etkili desteği ile İngiltere ve Fransa'nın emperyalistleri tarafından örgüt-

lenen karşı-devrimci ayaklanması söz konusu ediliyor.

Bu askerî birlik Ekim Devriminden önce oluşturulmuştu; Avusturya-Macaristan ordusunun askerleri olan Çek ve Slovak savaş tutsaklarından meydana geliyordu. Ve Almanya'ya karşı savaşacaktı. Sovyetler iktidarının kurulmasından sonra Çekoslovak birliği, sovyet hükümeti ile yapılan bir anlaşmaya göre Vladivostok üzerinden Fransa'ya gönderilecekti. Ama Antantın kışkırtmasıyla birliğin karşı-devrimci komutanlığı, Mayıs 1918'de ayaklanma ilan etti. Çekoslovak birliği tarafından desteklenen karşı-devrim, Penzan Sarmara, Çelyabinsk, Omsh ve birçok başka kenti eline geçirebildi.

Ekim 1918'de Volga bölgesi Kızılordu tarafından kurtarıldı. Çekoslavak birliğinin ayaklanması, Kolçak birlikleri ile aynı zamanda, 1919'un sonunda kesin olarak ortadan kaldırıldı. –502.

185 2 Kasım 1918'de, "tarımı iyileştirmek ve geliştirmek, sosyalist ilkelere göre onu en kısa sürede yeniden örgütlemek için", halk komiserleri konseyi kararnamesi ile *bir milyonluk fon* oluşturuldu. Bu fondan alınan yardım ve krediler, toprağın kolektif işlenmesine geçecek olan tarım komün ve birliklerine, kırsal topluluk ve köylü gruplarına veriliyordu. –519.

186 Programın iktisadi bölümünün bu maddesi ilk değişkede üçüncü noktayı oluşturuyordu; Lenin onu değiştirdi ve sekizinci madde durumuna getirdi. Bu madde bazı küçük değişikliklerle partinin VIII. kongresinde kabul edilen programın iktisadi bölümünde yer aldı. –517.

187 1914'te, emperyalist dünya savaşı patlak verdiği zaman varlığını yitiren ve Şubat 1919'da Bern'de toplanan sosyal-şoven ve merkezci partiler konferansında yeniden kurulan II. Enternasyonali Lenin, Sarı Bern Enternasyonali olarak adlandırıyor. –530.

188 *Sadowa Savaşı* 3 Temmuz 1866'da yapıldı. Prusya'nın zaferi ve Avusturya'nın yıkımıyla sonuçlandı ve Avusturya-Prusya savaşının yazgısını belirledi. –533.

189 Lenin burada "'Sol' Çocukluk ve Küçük-Burjuva Düşünceler Üzerine" başlıklı makalesine (bkz: bu kitapta s. 472-488) anıştırmada bulunuyor. –605, 621.

L

M

R

S

SOL YAYINLARI
Sorumlu Yönetmen: Muzaffer İlhan Erdoşt
İlhanilhan Kitabevi
Karanfil Sokak 30/1 Kızılay Ankara
Tel: 0312 417 0008 Faks: 0312 419 4376

ISBN 975-7399-74-4

